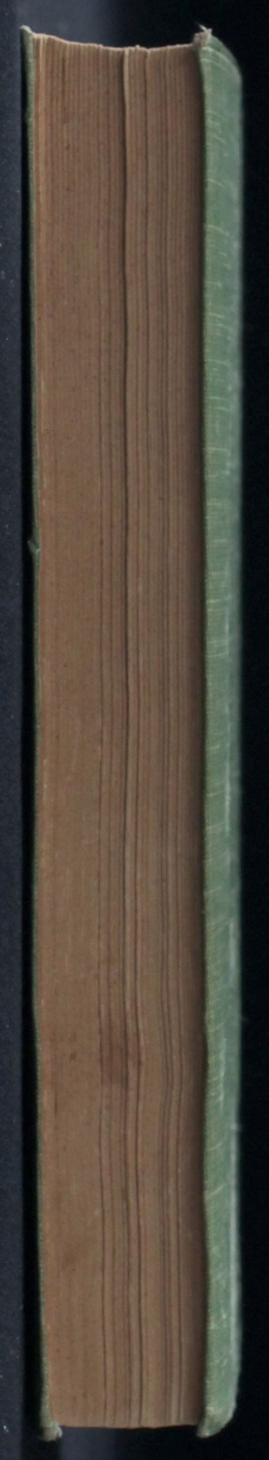
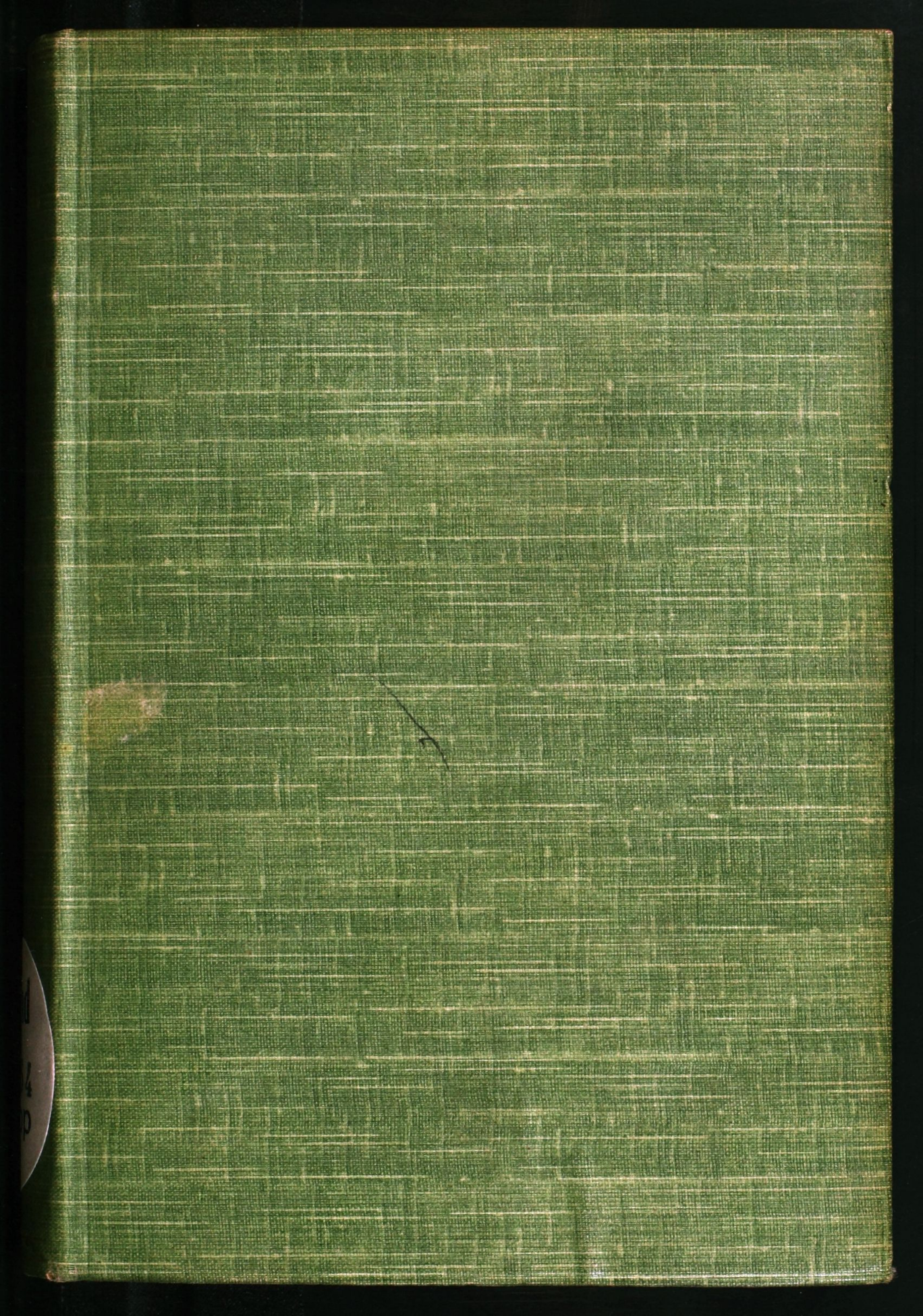
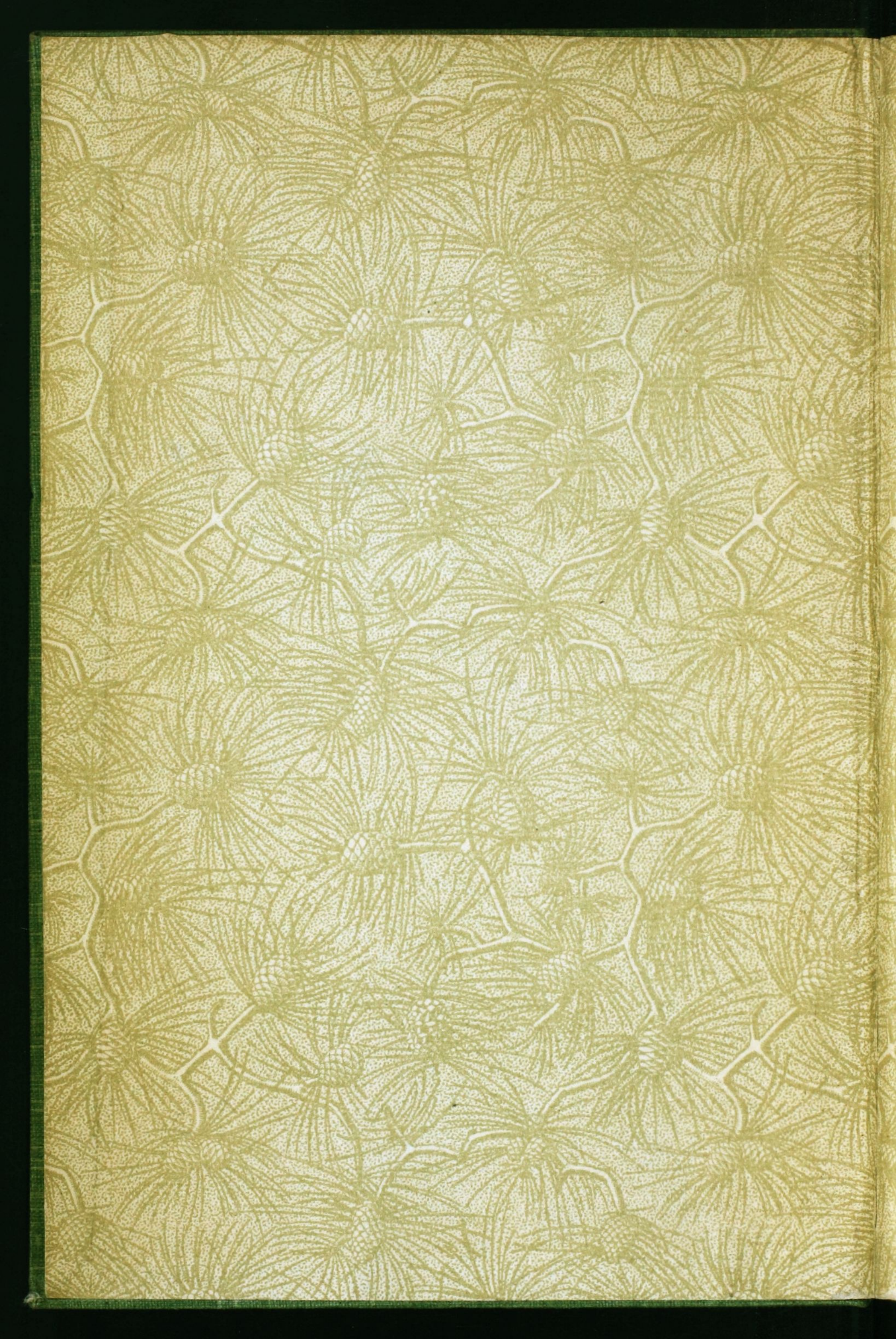
J. VERNE

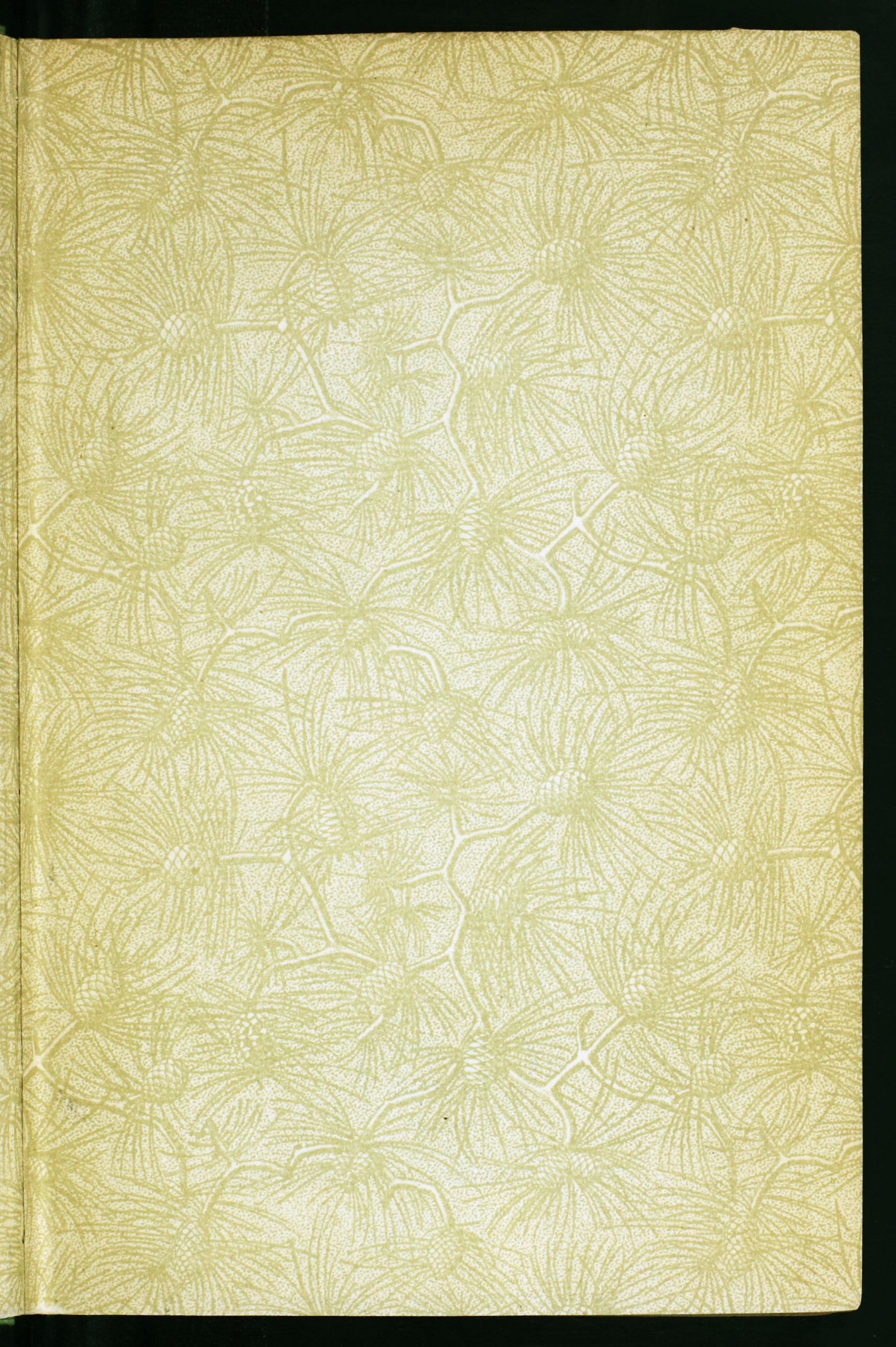
TILL JORDENS MEDELPUNKT

INGENIÖR ROBURS LUFTFÄRD

TILL JORDENS MEDELPUNKT

AF

JULES VERNE

ÖFVERSÄTTNING

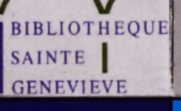
NY, ILLUSTRERAD UPPLAGA,

UTGIFVEN UNDER LEDNING AF

G. NORDENSKIÖLD

STOCKHOLM
F. & G. BEIJERS BOKFÖRLAGSAKTIEBOLAG

UPSALA 1894
ALMQVIST & WIKSELLS BOKTR.-AKTIEB.

FÖRSTA KAPITLET.

Söndagen den 24 Maj 1863 återkom min onkel, professor Lidenbrock, med hastiga steg till sitt lilla hus, nummer 19 Königsstrasse, en af de äldsta gatorna i den gamla delen af Hamburg.

Hans hushållerska, den beskedliga Martha, hade skäl att tro det hon försummat sig, ty middagen var knappt påsatt i köksspisen.

— Godt, — tänkte jag, — om onkel, som är en af de mest otåliga menniskor, är hungrig, så kommer han att uppgifva höga rop af förbittring.

— Är professorn redan hemma? — utbrast den goda Martha häpen, och öppnade dörren till matsalen på glänt.

— Ja, Martha; men middagen behöfver inte vara färdig, ty klockan är inte två. Hon har nyss slagit half i S:t Michel.

— Hvarför kommer då professorn hem?

— Förmodligen skall han säga oss det.

— Der är han! Jag går min väg, herr Axel; ni får söka bringa honom till förnuft.

Den goda Martha skyndade derpå tillbaka till sitt kulinariska laboratorium.

Jag qvarstannade ensam. Men att förmå den mest hetlefrade professor att taga reson, var en för mig, med min något obeslutsamma karakter, ingalunda lätt sak. Derför beredde jag mig också försigtigtvis på att uppnå min lilla vindskammare, då förstuguporten gnisslade på

sina hakar; tunga steg kommo trätrappan att knarra, och herrn i huset rusade genom matsalen direkt till sitt arbetsrum.

Men under denna hastiga passage hade han kastat sin käpp med ett nötknäpparehufvud i en vrå, sin stora, ruggiga hatt på bordet, och med hög röst tillropat mig:

— Axel, följ mig!

Jag fick icke ens tid att röra mig ur stället, förr än professorn redan med ett lifligt uttryck af otålighet utbrast:

— Nå! är du inte här ännu?

Jag rusade in i min fruktansvärde herres arbetsrum.

Otto Lidenbrock var icke någon elak menniska, det erkänner jag gerna; men så vida ingen alldeles osannolik förändring inträffar, kommer han att dö såsom ett förskräckligt original.

Han var professor vid Johannæum och föreläste i mineralogi, hvarunder han reguliert två eller tre gånger råkade i raseri. Han bekymrade sig icke om att hafva flitiga elever på sina föreläsningar, icke heller om den grad af uppmärksamhet de skänkte honom, lika litet som om den kunskap de kunde inhemta deraf; sådana detaljer oroade honom föga. Han föreläste "subjektivt", enligt ett uttryck lånadt från den tyska filosofien, för sig sjelf och icke för andra. Han var en lärd egoist, en vetenskaplig brunn, hvars mekanism gnisslade, då man ville hemta något derur, med ett ord: en girigbuk.

Det finnes flere professorer af den sorten i Tyskland.

Olyckligtvis hade min onkel en viss svårighet att uttrycka sig muntligen, om icke i det enskilda lifvet, så åtminstone då han talade offentligt, och detta är ett beklagligt fel hos en talare. Under sina föreläsningar på Johannæum inträffade i sjelfva verket ofta, att professorn plötsligt förstummades; han kämpade med ett gensträfvigt ord, som icke ville flyta öfver hans läppar, ett så-

dant der ord, som gör motstånd, som sväller upp och slutar med att komma fram under den föga vetenskapliga formen af en svordom. Och dermed inträdde vreden.

För öfrigt förekomma uti mineralogien en hop half-grekiska, half-latinska benämningar, som äro svåra att uttala, hårda namn, som skulle kunna förtorka en poets läppar. Jag ämnar icke tala något illa om denna vetenskap, vare det långt ifrån mig, men då man har att göra med rhomboedriska kristaller, retinit, gehlenit, blymolybdater, manganwolframater, zirkoniater och titanater, så må det vara äfven den mest öfvade tunga tillåtet att felsäga sig.

I staden kände man denna förlåtliga svaghet hos min onkel och missbrukade den; man passade på honom vid kinkiga passager, då han råkade i raseri, och man skrattade åt honom, hvilket icke bevisar god ton, ej ens hos tyskar. Och om det alltid var stort tillopp af åhörare på Lidenbrocks föreläsningar, huru många voro ej de som framför allt infunno sig för att få skratta åt professorns utbrott af vrede!

Emellertid var min onkel, jag kan ej upprepa det för ofta, en verkligt lärd man. Ehuru han stundom krossade sina prof vid en allt för häftig undersökning, förenade han mineralogens öga med geologens snille. Beväpnad med sin hammare, sin mejsel, sin magnetnål, sitt blåsrör och sin flaska med salpetersyra, var han en stor man. På brottet, på utseendet, på smältbarheten, på ljudet, på lukten och smaken af något mineral gaf han det utan tvekan dess rätta plats bland de nära tusen species, som vetenskapen i våra dagar räknar.

Lidenbrocks namn var derför också ärofullt bekant vid lärosätena och de nationella sällskapen. Humphry Davy, Humboldt, kaptenerne Franklin och Sabine försummade icke att besöka honom, då de reste genom Hamburg. Becquerel, Ebelmen, Brewster, Dumas, Milne-Edwards, S:t-Claire-Deville ville gerna rådgöra med honom

rörande kemiens mest brinnande frågor. Denna vetenskap hade honom att tacka för ganska vackra upptäckter, och 1853 hade i Leipzig utkommit en *Afhandling om transcendent kristallografi* af professor Otto Lidenbrock, stor folio med planscher, som dock icke betalade kostnaden för utgifvandet.

Tillägg vidare, att min onkel var intendent vid ryske ambassadören Struves mineralogiska museum, en dyrbar samling, af europeisk ryktbarhet.

Sådan var den man, som nu så otåligt kallade mig. Föreställ er en lång, mager person, med en helsa af jern och en ungdomlig blondhet, som till det yttre minskade hans femtio år med ett tiotal. Hans stora ögon rullade beständigt bakom ett par glasögon af betydliga dimensioner; hans långa, tunna näsa liknade en skarpslipad klinga; malicen påstod till och med, att den var magnetisk och drog till sig jernfilspån. Rent förtal! Den drog icke till sig annat än snus, men detta i stor myckenhet, för att icke ljuga.

Om jag tillägger, att min onkel alltid tog matematiskt lika steg om en half famn, och säger, att han under sin gång höll sina händer hårdt hopknutna, hvilket är ett tecken till häftigt temperament, så känner man honom tillräckligt för att icke längta allt för ifrigt efter hans sällskap.

Han bodde i sitt lilla hus vid Königsstrasse, en byggnad till hälften af trä, till hälften af tegel, med spetsig gafvel; det vette åt en af dessa krokiga kanaler, som slingra sig midt igenom den äldsta delen af Hamburg, hvilken lyckligtvis skonades vid branden 1842.

Det gamla huset lutade en smula, det är sant, och väggen bugtade sig utåt mot de förbigående; taket satt snedt, liksom mössan på en student i Tugenbund, och dess liniers räthet lemnade åtskilligt att önska; men i det hela stod det sig godt, tack vare en gammal alm,

som kraftigt stödde dess façad och som om våren sträckte sina blomklasar in genom fönsterrutorna.

Min onkel befann sig för en tysk professor i ganska goda omständigheter. Huset var uteslutande hans egendom med allt hvad deruti fans. Bland innehållet räknades hans guddotter Graüben, en ung vierländska om sjutton år, gamla Martha och jag, som, i min dubbla egenskap af brorson och faderlös, biträdde vid hans experiment.

Jag tillstår, att jag med nöje egnade mig åt geologiens studium; jag hade mineralogens blod i mina ådror och hade aldrig ledsamt i sällskap med mina dyrbara stenar.

Med ett ord: man kunde lefva lycklig i detta lilla hus vid Königsstrasse, trots dess egares nervösa otålighet, ty ehuru han stundom visade sig litet brutal, så höll han derför icke mindre utaf mig. Men mannen förstod sig icke på att vänta, och han hade mera brådt än naturen.

Då han i April månad hade planterat reseda eller dylikt i porslinskrukorna uti salongen, så gick han reguliert hvarje morgon och ryckte på bladen för att få dem att växa fortare.

Med ett dylikt original fans ingen annan utväg än att lyda. Jag skyndade således in i hans arbetsrum.

ANDRA KAPITLET.

Detta rum var ett verkligt museum. Der funnos alla slags prof ur mineralriket, försedda med etiketter i den fullkomligaste ordning, enligt mineraliernas indelning i olika afdelningar, såsom svafvelföreningar, silikater, karbonater m. m.

Huru väl kände jag icke till dessa för många andra värdelösa prof af den mineralogiska vetenskapen! Huru många gånger hade jag ej, i stället för att leka med

jemnåriga gossar, roat mig med att afdamma dessa grafiter, antraciter, kol, kådiga trästycken och torfbitar! Och dessa hartser, kådor och organiska salter, som måste skyddas för hvarje det minsta damkorn! Och dessa metaller, ifrån jernet ända till guldet, hvars relativa värde försvann inför den absoluta jemlikheten mellan vetenskapliga prof! Och alla dessa stenar, som skulle räckt till för att bygga om huset vid Königsstrasse, till och med att öka det med en kammare, der jag skulle kunna inrätta mig på bästa sätt!

Men då jag nu inträdde i kabinettet, tänkte jag knappast på dessa märkvärdigheter; onkel upptog ensam mina tankar. Han satt nedsjunken i sin stora länstol, klädd med Utrechtersammet, och höll i sina händer en bok, som han betraktade med den djupaste beundran.

— Hvilken bok! hvilken bok! — utbrast han.

Detta utrop påminde mig om, att professor Lidenbrock äfven var bokvurm på lediga stunder; men en gammal lunta egde intet värde i hans ögon, så vida den ej var omöjlig att finna eller åtminstone oläslig.

— Nå, — yttrade han till mig, — ser du då ingenting? Det är ju en ovärderlig skatt, som jag hittat denna morgon medan jag glötade i Hevelii butik.

— Ypperligt! — svarade jag med pligtskyldig beundran.

Hvartill tjenade i sjelfva verket allt detta väsen för en gammal qvartfoliant, hvars rygg och sidor tycktes vara gjorda af ett klumpigt kalfskinn, en gulnad lunta, hvarvid hängde ett urblekt sigill?

Men professorns uttryck af beundran upphörde ej.

— Se, — sade han, i det han på samma gång sjelf frågade och svarade, — är det inte vackert? Jo, det är beundransvärdt! Och hvilket band! Faller inte boken lätt upp? Jo, den ligger öppen vid hvilken sida som helst! Och sluter den sig till väl? Ja, ty permarne och bladen bilda ett enda helt, utan att skilja sig åt

Otto Lidenbrock var en lång, mager person (sid. 6).

eller gapa på något håll! Och denna rygg, som inte har en enda brytning efter sjuhundra års tillvaro! Ack! det är ett band, hvaröfver Bozerian, Closs och Purgold skulle varit stolte!

Under det min onkel talade, öppnade och tillslöt

han om hvartannat den gamla luntan. Jag kunde icke göra annat än att fråga honom om innehållet i densamma ehuru detta ej på något sätt intresserade mig.

— Och hvad heter då denna märkvärdiga bok? — frågade jag med en ton af nyfikenhet, allt för entusiastisk för att icke vara låtsad.

— Detta verk! — svarade min onkel lifligt, — det är *Heimskringla* af Snorre Sturlasson, den ryktbare isländske författaren i tolfte seklet! Det är historien om de norske konungarne, som regerade på Island!

— Verkligen! — inföll jag med ett visst intresse, — och förmodligen är det en öfversättning på tyska språket?

— Hvad säger du? — utropade professorn lifligt: — en öfversättning? Hvad skulle jag göra med en öfversättning? Hvem bryr sig om en öfversättning? Det här är originalarbetet på isländska språket, detta präktiga idiom, på en gång rikt och enkelt, som medgifver de mest olika grammatikaliska kombinationer och talrika ordförändringar!

— Liksom tyskan, — invände jag med en viss belåtenhet.

— Ja, — svarade min onkel, och höjde på axlarna. Det isländska språket eger tre genera, liksom grekiskan, och deklinerar nomina propria liksom latinet!

— Så! — sade jag, något rubbad ur min likgiltighet; — och är det vackra stilar i den der boken?

— Stilar! Hvem talar om stilar, du olycksfogel? Det är visst fråga om stilar nu! Du tror, att den är tryckt? Vet då, din åsna, att det är ett manuskript, och ett runmanuskript!

— Runor?

— Ja! Tänker du begära, att jag skall förklara det ordet för dig?

— Det skall jag nog akta mig för, — svarade jag med tonen af en man, hvars egenkärlek blifvit sårad.

Men min onkel fortsatte oförtrutet och upplyste mig,

emot min vilja, om saker, som jag knappt brydde mig om att lära känna.

— Runor, — återtog han, — voro de skriftecken, som fordom begagnades på Island, och enligt sagan uppfunnos de af sjelfve Odin! Men så se då och beundra, du otrogne, dessa typer, som utgått ur en guds uppfinningsförmåga!

I brist på lämpliga ord höll jag minsann på att falla på knä, ett sätt att svara, som bör behaga gudar såväl som konungar, ty det har den fördelen att aldrig sätta dem i förlägenhet, då en händelse inträffade, som ändrade samtalets gång.

Det var åsynen af ett skrynkligt pergament, som gled ur boken och föll ned på golfvet.

Min onkel störtade sig öfver lappen med lätt begriplig girighet. Ett gammalt dokument, inneslutet i en gammal bok, kanske sedan uråldriga tider, kunde icke undgå att i hans ögon ega ett högt värde.

— Hvad är det der? — skrek han.

På samma gång utbredde han omsorgsfullt på bordet ett stycke pergament af fem tums längd och tre tums bredd, hvarpå sträckte sig tvärs öfver rader med mystiska tecken.

Här följer en trogen afbildning deraf. Jag anser mig förpligtad att låta läsaren lära känna dessa besynnerliga tecken, emedan de gåfvo professor Lidenbrock och hans brorson anledning till att företaga den underbaraste expedition i det nittonde århundradet:

Professorn betraktade några ögonblick denna serie af bokstäfver: omsider sköt han upp sina glasögon och yttrade:

— Det är runor; dessa typer äro fullkomligt identiska med dem i Snorre Sturlassons manuskript! Men hvad kan detta betyda?

Då runskriften syntes mig vara en uppfinning af de lärde, för att lura den stackars enfaldiga verlden, så bedröfvade det mig icke att se, det min onkel ingenting förstod. Åtminstone föreföll det mig så af hans fingrar, som började häftigt röra sig.

— Det är bestämdt gammal isländska! — mumlade han mellan tänderna.

Professor Lidenbrock borde förstå sig derpå, ty han gick och gälde för att vara en verklig polyglott, icke just derför, att han talade flytande de två tusen språk och de fyra tusen dialekter, som begagnas på jordklotet, men han kände dock en god del deraf.

Han höll således, då han stötte på denna svårighet, på att öfverlemna sig åt sin karakters hela häftighet, och jag förutsåg ett våldsamt uppträde, då den lilla pendylen på spiskransen slog två.

I detsamma öppnade den gamla Martha dörren till rummet och sade:

— Soppan är serverad!

— Åt fanders med soppan, — ropade min onkel, — och den som kokat henne, och dem som skola äta henne också!

Martha försvann. Jag skyndade efter henne, och utan att veta huru, befann jag mig sittande på min vanliga plats i matsalen.

Jag väntade några ögonblick. Professorn kom icke. Det var, så vidt jag vet, första gången han uteblef från middagens högtidlighet. Och hvilken middag, sedan! Juliennesoppa, skinkomelett med muskotsås, kalfrygg med

plommonkompott, och till dessert sockrade räkor samt gammalt godt Mosel.

För ett gammalt pappers skull offrade min onkel allt detta. I egenskap af en öm brorson trodde jag mig skyldig att äta för honom på samma gång som för egen räkning, hvilket jag också samvetsgrannt gjorde.

— Aldrig har jag sett något sådant! — sade den goda Martha. — Att professorn inte äter middag!

— Ja, det är verkligen besynnerligt.

— Det bebådar någon allvarsam händelse! — svarade den gamla tjenarinnan med en knyck på hufvudet.

Enligt min tanke betydde det ingenting annat än ett förfärligt uppträde, då min onkel skulle finna, att hans middag var uppäten.

Jag höll redan på med min sista räka, då en högljudd stämma ryckte mig från dessertens njutningar. Jag gjorde ett enda språng från salen till kabinettet.

TREDJE KAPITLET.

— Det är tydligen runor, — sade professorn, och rynkade ögonbrynen. — Men det finnes en hemlighet härunder, och jag skall upptäcka den, om inte . . .

En häftig åtbörd fulländade hans tanke.

— Sätt dig der, — tillade han, pekande med fingret åt bordet, — och skrif!

Inom ett ögonblick var jag färdig.

— Nu skall jag diktera för dig hvarje bokstaf i vårt alfabet, som svarar emot en af dessa isländska bokstäfver. Vi få se hvad det ger för resultat. Men, vid den helige Mikael, akta dig väl för att skrifva fel!

Diktamen började, och jag gjorde mitt bästa. Hvarje

bokstaf nämndes, den ena efter den andra, och lemnade nedanstående obegripliga följd af ord:

m.rnlls	esreuel	seecIde
sgtssmf	unteief	niedrke
kt,samn	atrateS	Saodrrn
emtnael	nuaect	rrilSa
Atvaar	.nscrc	ieaabs
ccdrmi	eeutul	frantu
dt,iac	oseibo	Kedii I.

Då detta arbete var slutadt, fattade min onkel häftigt pappersbladet, hvarpå jag skrifvit, och granskade det länge och uppmärksamt.

— Hvad vill det säga? — upprepade han maskinmessigt.

Jag skulle på min ära icke kunnat säga honom det. För öfrigt frågade han mig icke, utan fortfor att tala för sig sjelf:

— Det är hvad vi kalla ett kryptogram, — sade han, — hvaruti meningen är dold derigenom, att bokstäfverna med flit blifvit omkastade, men bilda en begriplig mening om de ordnas på lämpligt sätt. Häri finnes kanske förklaringen eller tillkännagifvandet af någon stor upptäckt!

För min del tänkte jag, att det var platt ingenting, men behöll min mening för mig sjelf.

Professorn tog då boken och pergamentet och jemförde dem med hvarandra.

— Dessa båda skrifter äro inte af samma hand, — sade han; — kryptogramet är yngre än boken, och jag finner genast ett obestridligt bevis derpå. Första bokstafven är ett dubbelt M, som man förgäfves skulle söka uti Sturlassons bok, ty det infördes inte i det isländska alfabetet förr än i fjortonde seklet. Det är således minst två hundra års tidskilnad mellan manuskriptet och detta dokument.

Detta förekom mig, det medger jag, temligen logiskt.

— Jag ledes alltså till den tanken, — återtog min onkel, — att någon af denna boks egare skrifvit dessa hemlighetsfulla bokstäfver. Men hvem tusan var väl denne egare? Skulle han inte hafva satt sitt namn någonstädes på manuskriptet?

Min onkel sköt upp sina glasögon, fattade ett förstoringsglas och granskade omsorgsfullt de första sidorna i boken. Bakpå den andra, der bokens titel fans, upptäckte han en fläck, hvilken för ögat visade sig som en bläckplump. Men vid närmare betraktande urskilde man några till hälften utplånade bokstäfver. Min onkel förstod att detta var den intressanta punkten; han hakade sig fast vid fläcken, och med förstoringsglasets tillhjelp upptäckte han slutligen följande tecken, runbokstäfver, som han utan tvekan läste:

ᛚᛦᚺᛅ ᛋᛚᚴᚢᚢᛋᛋᛆᛯ

— Arne Saknussemm! — utropade han med triumferande ton; — men det är ju ett namn, och dertill ett isländskt namn, på en lärd i sextonde seklet, en ryktbar alkemist!

Jag betraktade min onkel med en viss beundran.

— Desse alkemister, — återtog han, — Avicenus, Baco och Paracelsus, voro de ende verkligt lärde på sin tid. De gjorde upptäckter, öfver hvilka vi hafva rättighet att förundra oss. Hvarför skulle inte denne Saknussemm hafva dolt någon öfverraskande uppfinning under detta obegripliga kryptogram? Så måste det vara. Ja, så är det!

Professorns inbillning fattade eld vid denna hypotes.

— Utan tvifvel, — vågade jag svara, — men hvilket intresse kunde denne lärde hafva att på detta sätt dölja en märkvärdig upptäckt?

— Hvarför? hvarför? Hä! vet jag det? Gjorde inte Galilei på samma sätt med Saturnus? För öfrigt

få vi väl se. Jag skall hafva reda på hemligheten i detta dokument, och inte äta eller sofva förr än jag utletat den.

— Åhå! — suckade jag.

— Inte du heller, Axel, — återtog han.

— För tusan! — tänkte jag, — det är lyckligt att jag ätit för två!

— Och framför allt, — sade min onkel, — måste man finna det språk, hvarpå detta chiffer är skrifvet, och det bör inte vara så svårt.

Vid dessa ord upplyfte jag hastigt hufvudet. Min onkel fortsatte sin monolog.

— Ingenting är lättare. I detta dokument finnas etthundratrettiotvå bokstäfver, som innehålla sjuttionio konsonanter mot femtiotre vokaler. Nå, det är ungefär den proportion, som förekommer i de sydländska språken, under det de nordiska munarterna äro ofantligt mycket rikare på konsonanter. Således är här fråga om ett sydländskt språk. Men hvad är det då för språk?

Här väntade jag, att min lärde slägting skulle fastna, men jag fann, att han var en djupsinnig analytiker.

— Denne Saknussemm, — återtog han, — var en kunnig man; när han inte skref på sitt modersmål, borde han företrädesvis välja det språk, som begagnades bland de mera bildade i sextonde seklet, nemligen latinet. Om jag misstager mig, så kan jag gissa på spanska, franska, italienska, grekiska, hebreiska. Men sextonde seklets lärde skrefvo i allmänhet på latin. Jag har således rättighet att *a priori* säga: detta är latin.

Jag hoppade till på stolen. Mina latinska minnen uppreste sig mot det påståendet, att denna befängda ordserie skulle kunna tillhöra Virgilii ljufva språk.

— Ja! latin, — återtog min onkel, — men förvänd latin.

— Må göra, — tänkte jag. — Men om du vänder den rätt, så är du god, käre onkel.

— Låt oss pröfva på, — sade han, i det han åter fattade bladet, hvarpå jag skrifvit. — Här är en serie af etthundratrettiotvå bokstäfver, som presentera sig i en skenbar oordning. Der finnas ord med endast konsonanter, såsom det första "mrnlls", andra der tvärt om vokalerna öfverflöda, till exempel det femte, "unteief", eller det näst sista, "oseibo". Denna fördelning är icke gjord på en slump, utan en *matematisk* följd af den okända regel, som tillämpats vid dessa bokstäfvers anordning. Det synes mig säkert, att den ursprungliga frasen blifvit ordentligt skrifven och sedermera omvänd enligt någon lag, som man måste upptäcka. Den som egde nyckeln till detta chiffer skulle kunna läsa det obehindradt. Men hvarest finna denna nyckel? Axel, har du den?

På denna fråga svarade jag ingenting, och det af goda skäl. Mina blickar hade stannat på ett förtjusande porträtt på väggen; det var Graübens porträtt. Min onkels pupill befann sig för närvarande i Altona hos en af sina slägtingar, och hennes frånvaro gjorde mig mycket nedslagen, ty, jag kan tillstå det nu, den vackra vierlänskan och professorns brorson älskade hvarandra med äkta tyskt tålamod och lugn. Vi hade förlofvat oss utan min onkels vetskap, ty han var allt för mycket geolog för att fatta sådana känslor. Graüben var en förtjusande ung flicka, blond och blåögd, af en något trög karakter och litet allvarsamt lynne, men hon älskade mig icke mindre för det. För min del tillbad jag henne, om eljest ett sådant ord finnes i tyska språket. Min lilla vierländskas bild förde mig således i ett ögonblick från den verkliga verlden till inbillningens, till minnenas verld.

Jag återsåg den trogna följeslagerskan i mina arbeten och mina nöjen. Hon hjelpte mig hvarje dag att ordna min onkels dyrbara stenar och att förse dem med etiketter. Fröken Graüben var minsann ingen dålig

mineralog. Hon hade kommit längre än mången lärd, och tyckte om att gå till bottnen med vetenskapens kinkigaste frågor. Hvilka angenäma timmar hade vi ej tillbragt tillsammans under gemensamma studier! Och hvad jag ofta afundades dessa känslolösa stenar, hvilka hon handterade med sina förtjusande händer!

Och sedan, när fritimmen kom, gingo vi ut båda två, vi promenerade i de lummiga Alster-alléerna och gjorde hvarandra sällskap till den gamla med tjära bestrukna qvarnen, som gör så god effekt vid yttersta ändan af sjön; under vägen språkade vi och höllo hvarandra i hand. Jag berättade för henne saker, åt hvilka hon skrattade så godt. Sålunda hunno vi ända till Elbestranden, och sedan vi sagt godnatt åt svanorna, som summo bland de stora, hvita näckrosorna, återvände vi till kajen med ångbåten.

Så långt hade jag just hunnit i min dröm, då min onkel, bultande med knogarne mot bordet, häftigt återkallade mig till verkligheten.

— Låt se, — sade han, — den första idé, som bör framställa sig för att omkasta bokstäfverna i en mening, är, tyckes det mig, att skrifva orden vertikalt i stället för horisontelt.

— Ser man på! — tänkte jag.

— Man måste se, hvad resultatet blir derutaf. Axel, skrif en mening, hvilken som helst, på denna pappersbit; men i stället för att skrifva bokstäfverna efter hvarandra, så sätt dem i vertikala rader, och gruppera dem sålunda till ett antal af fem eller sex.

Jag förstod hvarom det handlade, och skref omedelbart uppifrån nedåt:

J	s	i	n	a	b
a	k	g	l	G	e
g	a	,	i	r	n
ä	r	m	l	a	!
l	d	i	l	ü	

— Godt, — sade professorn utan att läsa hvad jag skrifvit. — Sätt nu dessa ord i en horisontel linie. — Jag lydde och erhöll följande fras:

Jsinab akglGe ga,irn ärmla! ldilü

— Mycket bra! — sade min onkel och ryckte papperet ur mina händer; — här är något, som redan har utseende af ett gammalt dokument: vokalerna och konsonanterna befinna sig i samma oordning; det finnes till och med stora bokstäfver midt i orden, liksom skiljetecken, alldeles som i Saknussemms manuskript!

Jag kunde icke undgå att finna dessa anmärkningar ganska sinnrika.

— Nå, — sade min onkel, vändande sig direkt till mig, — för att läsa den mening, som du nyss skrifvit, och som jag icke känner, behöfver jag endast efter hvarandra taga första bokstafven i hvarje ord, vidare den andra, derefter den tredje, och så vidare.

Och till sin stora förvåning, och framför allt till min, läste onkel:

Jag älskar dig, min lilla Graüben!

— Hvad! — utbrast professorn.

Utan att veta det hade jag som en förälskad tok skrifvit denna komprometterande mening!

— Jaså! du älskar Graüben? — återtog min onkel med äkta förmyndareton.

— Ja . . . nej . . . — stammade jag.

— Aha! du älskar Graüben! — upprepade han maskinmessigt. — Nåväl, låt oss tillämpa min metod på dokumentet i fråga!

På nytt försjunkande i sin allt uppslukande tankegång, glömde onkel redan mina oförståndiga ord. Jag säger oförståndiga, ty den lärdes hufvud kunde icke fatta hjertats angelägenheter. Men lyckligtvis upptogs han endast af tanken på dokumentet.

Professor Lidenbrocks ögon slungade blixtar genom glasögonen, då han stod i begrepp att göra sitt hufvud-

experiment. Hans fingrar darrade, då han återtog det gamla pergamentet. Han var allvarsamt upprörd. Slutligen hostade han hårdt, och nämnande efter hvarandra den första bokstafven i hvarje ord, derefter den andra, och så vidare, dikterade han med högtidlig stämma följande serie för mig:

mmessunkaSenrA.icefdoK.segnittamurtn
ecertserrette,rotaivsadua,ednecsedsadne
lacartniiiluJsiratracSarbmutabiledmek
meretarcsilucoIsleffenSnI

Då vi slutat, var jag också upprörd, jag medger det; dessa bokstäfver, uppnämnda en och en, hade icke bildat någon mening; jag väntade således, att professorn skulle låta sina läppar högtidligen uttala någon fras på förträfflig latin.

Men hvem hade kunnat förutse det! Ett häftigt knytnäfslag skakade bordet. Bläcket stänkte omkring och pennan hoppade ur min hand.

— Det är inte så! — skrek min onkel, — det är inte sundt förnuft i det här!

Genomfarande rummet som en kula, rusade han utför trappan lik en lavin, störtade ut på Königsstrasse och försvann med långa steg.

FJERDE KAPITLET.

— Har han gått? — ropade Martha, som skyndat till vid bullret af förstuguporten, hvilken med stor häftighet igenslogs och kom hela huset att darra.

— Ja, — svarade jag, — det är säkert!

— Nå! än hans middag? — frågade den gamla tjenarinnan.

— Han kommer inte att äta middag!

— Och hans supé?

— Han kommer inte att supera!

— Huru? — frågade Martha och knäppte ihop händerna.

— Nej, kära Martha, han kommer inte att äta och ingen annan heller här i huset. Onkel Lidenbrock sätter oss alla på svältkur ända till dess han lyckats dechiffrera en gammal skrift, som är fullkomligt obegriplig!

— Jesus! då återstår för oss ingenting annat än att dö af hunger!

Jag vågade icke tillstå att det, med en så bestämd person som min onkel, var ett oundvikligt öde.

Allvarsamt oroad, återvände den gamla tjenarinnan suckande till sitt kök.

Då jag blef ensam, föll jag på den tanken att gå och omtala allt för Graüben. Men huru komma ut ur huset? Professorn kunde återkomma hvilket ögonblick som helst. Och om han ropade på mig? Och om han åter ville börja detta logogryfiska arbete, som man förgäfves skulle hafva förelagt de gamles Oedipus? Och hvad skulle väl hända, om jag icke svarade på hans kallelse?

Det klokaste var att stanna hemma. En mineralog i Besançon hade just skickat oss en samling mineralier, som man måste ordna. Jag började således arbeta. Jag sorterade, försåg med etiketter och ordnade i deras fack alla dessa ihåliga stenar, i hvilka små kristaller dallrade.

Men detta arbete upptog icke mina tankar. Affären med det gamla dokumentet upphörde icke att på ett underligt sätt sysselsätta mig. Mitt hufvud brände, och jag började fattas af en obestämd oro. Jag hade en förkänning af någon nära förestående katastrof.

Efter en timmes förlopp voro mina stenar ordentligt upplagda. Jag slog mig då ned i den stora Utrechterstolen, med hängande armar och tillbakalutadt hufvud.

Jag tände en pipa med långt, krokigt munstycke och hvars skulpterade hufvud förestälde en vårdslöst utsträckt najad, hvarefter jag roade mig med att följa fortgången af genomrökningen, som småningom förvandlade min najad till en fullständig negrinna. Då och då lyssnade jag, om några steg hördes i trappan. Men nej! Hvar kunde min onkel vara i detta ögonblick? Jag förestälde mig honom springande under de vackra träden på vägen till Altona, gestikulerande, skjutande till måls med sin käpp på muren, med kraftfull arm nedslående gräset, afhuggande tistlarna och störande de ensamma storkarna i deras hvila.

Skulle han återkomma triumferande eller modstulen? Hvem skulle bli den segrande, hemligheten eller han? Så frågade jag mig sjelf, och tog maskinmessigt i mina händer pappersbladet, hvarpå den obegripliga serien bokstäfver som jag skrifvit utsträckte sig. Jag upprepade för mig sjelf:

— Hvad betyder detta?

Jag försökte att gruppera dessa bokstäfver, så att de skulle bilda ord. Omöjligt! Huru man än sammanstälde dem, två och två, tre, eller fem, eller sex, så blef deraf ingenting begripligt. Der funnos väl de fjortonde, femtonde och sextonde bokstäfverna, som bildade det engelska ordet "ice". De åttiofjerde, åttiofemte och åttiosjette bildade ordet "Sir". Slutligen, midt på dokumentet, märkte jag också på tredje raden de latinska orden "rota", "mutabile", "ira", "nec", "atra".

— För tusan, — tänkte jag, — dessa sista ord kunna tyckas gifva min onkel rätt rörande dokumentets språk! Och vidare upptäckte jag på fjerde raden ordet "luco", som betyder "helig lund". Det är sant, att man på tredje raden läste ordet "tabiled", som är af fullkomligt hebreisk typ, och på sista raden orden "mer", "arc", "mère", som äro rent franska.

Man kunde rent af mista förståndet! Fyra olika

språk i denna absurda fras! Hvilket samband kunde väl finnas mellan orden "is, herre, vrede, grym, helig lund, föränderlig, haf, båge eller moder?" Det första och sista kunde lätteligen förenas: det låg ingenting underligt uti att det i ett dokument skrifvet på Island var fråga om ett ishaf. Men att derför förstå resten af kryptogramet var en annan sak.

Jag kämpade således med en oupplöslig svårighet; min hjerna upphettades, mina ögon stirrade på pappersbladet; de hundratrettiotvå bokstäfverna tycktes dansa rundt omkring mig, och blodet jagades häftigt åt hufvudet.

Jag var ett rof för en slags synvilla; jag tyckte mig qväfvas och måste hafva luft. Maskinmessigt fläktade jag med papperet, hvars båda sidor ömsevis framstälde sig för mina blickar.

Huru stor var ej min öfverraskning, då jag vid en af dessa svängningar, just i det ögonblick papperets baksida vändes åt mig, trodde mig se fullkomligt läsliga ord, latinska ord, bland andra "craterem" och "terrestre"!

Ett ljus uppgick plötsligt för min själ; dessa enda antydningar läto mig genomskåda sanningen; jag hade upptäckt lagen för chiffret. För att förstå detta dokument var det icke ens nödvändigt att läsa tvärt igenom det omvända bladet! Nej, sådant det var, sådant det blifvit mig förestafvadt kunde det beqvämligen uttydas. Alla professorns sinnrika antaganden förverkligades. Han hade haft rätt i afseende på bokstäfvernes fördelning, rätt med hänsyn till dokumentets språk! Det hade behöfts en obetydlighet, ett "intet" för att han skulle kunnat läsa denna latinska fras från början till slut, och detta "intet" hade slumpen lemnat i mina händer!

Man kan väl tänka sig, att jag kände mig upprörd! Det skymde för mina ögon, och jag kunde icke begagna mig utaf dem. Jag hade bredt ut papperet på bordet och behöfde blott kasta en blick derpå för att komma i besittning af hemligheten.

Den gamla tjenarinnan återvände suckande till sitt kök (sid. 21).

Slutligen lyckades jag att stilla min oro. Jag ålade mig att gå två slag omkring rummet, för att lugna mina nerver, innan jag på nytt slog mig ned i den beqväma stolen.

— Låt oss läsa! — utropade jag, efter att hafva fylt mina lungor med ett rikligt förråd af luft.

Jag lutade mig fram mot bordet; jag satte mitt pekfinger på hvarje bokstaf, en efter annan, och uppläste med hög röst hela frasen, utan att stanna, utan att tveka ett ögonblick.

Men huru stor var ej den häpnad, den förskräckelse, som intogo mig! Jag kände mig i början liksom träffad af ett plötsligt slag. Huru! Hvad jag nyss inhemtat skulle verkligen hafva tilldragit sig! En menniska skulle haft nog djerfhet att inlänga i!...

— Ah! — utbrast jag och rusade upp. — Men nej! nej! min onkel får ej veta det! Det fattades blott, att han skulle få kännedom om en dylik färd! Han skulle vilja företaga den! Ingenting skulle afhålla honom derifrån! En så inbiten geolog! Han skulle bestämdt resa, oaktadt alla hinder, i trots af allt! Och om han toge mig med sig, och vi icke komme tillbaka! Aldrig, aldrig!

Jag befann mig i ett tillstånd af öfverretning, svårt att beskrifva.

— Nej, nej! Det skall inte ske, — sade jag med fasthet, — och efter som jag kan hindra att en dylik idé får magt med min tyranns själ, så skall jag göra det. Genom att vända detta dokument fram och åter, kunde han händelsevis upptäcka nyckeln dertill. Låt oss förstöra det!

Ännu fans litet eld i kaminen. Jag fattade icke blott pappersbladet, utan äfven Saknussemms pergament; jag stod just i begrepp att med feberhet hand kasta alltsammans på glöden och tillintetgöra den farliga hemligheten, då dörren till rummet öppnades, och min onkel inträdde.

FEMTE KAPITLET.

Jag hade nätt och jemt tid att lägga det fördömda dokumentet tillbaka på bordet.

Professor Lidenbrock tycktes vara försjunken i djupa betraktelser. Hans allt beherskande tanke lemnade honom icke ett ögonblicks ro; han hade tydligen granskat, analyserat saken, tagit i anspråk sin inbillnings alla resurser under promenaden, och återkom nu för att tillämpa någon ny kombination.

Han slog sig hastigt ner i länstolen och började med pennan i hand att teckna formler, som liknade en algebraisk kalkyl.

Mina blickar följde hans darrande hand, jag förlorade icke en enda af hans rörelser. Hvilket oväntadt resultat skulle väl plötsligen framträda? Jag darrade, ehuru utan orsak, alldenstund, då den rätta, den "enda" lösningen redan var funnen, hvarje annat försök nödvändigtvis skulle blifva fruktlöst.

I tre långa timmar arbetade min onkel utan att tala, utan att lyfta upp hufvudet, utstrykande, återtagande, skrapande och börjande om igen tusen gånger.

Jag visste ganska väl, att om han lyckades ordna dessa bokstäfver i alla de sins emellan olika ställningar, som de kunde intaga, så skulle den rätta frasen återfinnas deribland. Men jag visste också, att endast tjugu bokstäfver kunna bilda två qvintillioner, fyrahundratrettiotvå qvadrillioner, niohundratvå trillioner, åtta milliarder, hundrasjuttiosex millioner, sexhundrafyrtiotusen olika kombinationer. Och som det nu fans hundratrettiotvå bokstäfver i frasen, så innefattade dessa hundratrettiotvå bokstäfver ett antal olika fraser, som endast kan uttryckas med åtminstone hundratrettiotre siffror, ett tal som är nära nog omöjligt att framsäga och öfvergår all uppfattning.

Således var jag lugn för detta heroiska medel till problemets lösning.

Imellertid förflöt tiden; natten inträdde; bullret på gatan tystnade; alltjemt lutad öfver sitt papper såg onkel ingenting, icke ens den goda Martha, som öppnade dörren till hälften; han hörde ingenting, ej ens den hederliga qvinnans ord, då hon sade:

— Kommer herrn att spisa i afton?

Martha måste också gå utan något svar. För min del hade jag, efter någon tids motstånd, intagits af en oöfvervinnelig sömnlust, och jag somnade i ett soffhörn, under det min onkel Lidenbrock alltjemt räknade och strök ut.

Då jag vaknade följande morgon satt han ännu outtröttligt vid sitt arbete. Hans röda ögon, hans gulbleka hy, det af hans feberheta händer oordnade håret och de purprade kindknotorna talade tillräckligt tydligt om hans förfärliga kamp med det omöjliga, och under hvilken själsansträngning, hvilken hjernans öfverretning timmarne hade förflutit för honom.

Det gjorde mig verkligen ondt om honom. Trots de förebråelser som jag trodde mig ega rättighet att göra honom, intogs jag af en viss rörelse. Den stackars mannen var till den grad intagen af sin idé, att han glömde bort att blifva ond. Alla hans kropps- och själskrafter koncentrerade sig kring en enda punkt, och då de icke fingo sitt aflopp genom vanliga kanaler, kunde man frukta, att den onaturliga spänningen hvilket ögonblick som helst skulle döda honom.

Jag kunde med en åtbörd, med ett enda ord lossa det jernband, som omslöt hans hjerna, men jag gjorde ingenting.

Och likväl hade jag ett godt hjerta. Hvarför var jag då stum under sådana omständigheter? Det skedde i min onkels eget intresse.

— Nej, nej, — upprepade jag, — nej, jag skall

inte tala! Han skulle vilja dit; jag känner honom; ingenting skulle kunna hejda honom. Han har en vulkanisk inbillning, och han skulle våga lifvet för att göra hvad andra geologer inte gjort. Jag skall tiga, jag skall bevara den hemlighet, hvaröfver slumpen gjort mig till herre! Att upptäcka den skulle vara detsamma som att döda professor Lidenbrock! Må han ana den, om han kan. Jag vill inte en dag hafva att förebrå mig att ha fört honom till undergång!

Efter detta beslut lade jag armarne i kors och väntade. Men jag hade gjort upp min räkning utan en händelse, som inträffade några timmar senare.

Då den goda Martha ville gå hemifrån ut på torget, fann hon porten stängd; den stora nyckeln satt icke i låset. Hvem hade tagit bort den? Påtagligen min onkel, då han föregående afton återkom från sin brådstörtade promenad.

Var det med afsigt? Var det af ovarsamhet? Ville han underkasta oss hungerns lidanden? Det tycktes mig något för starkt. Huru! Skulle Martha och jag blifva offer för en händelse, som icke rörde oss det allra minsta? Utan tvifvel, och jag erinrade mig en föregående händelse af beskaffenhet att skrämma upp oss. För några år sedan, då min onkel höll på med sin stora mineralogiska klassificering, hade han en gång verkligen arbetat fyrtioåtta timmar utan att äta, och hela hans hus måste lämpa sig efter denna vetenskapliga matordning. Jag för min del fick kramp i magen, något som är föga uppfriskande för en gosse med temligen stark matlust.

Nu såg det ut som om frukosten skulle uteblifva likasom supén föregående afton. Jag beslöt emellertid att vara hjeltemodig och att icke gifva vika för hungerns kraf. Martha tog saken mycket allvarsamt och var otröstlig, den beskedliga qvinnan. Hvad mig angick, tänkte

jag mera på omöjligheten att lemna huset, och på goda skäl. Man förstår mig nog.

Min onkel arbetade oafbrutet; hans inbillning förlorade sig i kombinationernas ideella verld; han lefde långt ifrån jorden, och i sjelfva verket utom de jordiska behofven.

Fram emot middagen började hungern allvarsamt plåga mig. I sin oskuld hade Martha dagen förut förtärt förråden i skafferiet; det fans ingenting qvar i huset. Imellertid höll jag mig tapper och gjorde det till en slags hederssak.

Klockan slog två. Detta blef löjligt, till och med odrägligt. Jag sökte intala mig, att jag öfverdref dokumentets vigt, att min onkel icke skulle sätta tro dertill, att han skulle betrakta det som ett simpelt bedrägeri, att man i värsta fall skulle qvarhålla honom emot hans vilja, om han önskade våga på äfventyret, att han slutligen sjelf kunde upptäcka nyckeln till chiffern, och att jag onödigtvis dömt mig till återhållsamhet.

Dessa skäl, som jag aftonen förut med förtrytelse förkastat, syntes mig nu förträffliga; jag fann det till och med dumt att hafva väntat så länge, och jag tog mitt parti att säga allt.

Jag sökte således något uppslag i ämnet, som icke gick allt för rakt på saken, då professorn steg upp, satte på sig hatten och beredde sig att gå ut.

Hvad! lemna huset och ännu en gång stänga oss inne! Aldrig!

— Onkel! — sade jag.

Han tycktes icke höra mig.

— Onkel Lidenbrock! — upprepade jag med högre röst.

— Hvad? — frågade han likt en person, som plötsligt väckes ur sömnen.

— Nyckeln?

— Hvilken nyckel? Portnyckeln?

— Nej, utbrast jag, — nyckeln till dokumentet!

Professorn betraktade mig öfver glasögonen; han märkte utan tvifvel någonting ovanligt i mitt ansigte, ty han fattade mig lifligt i armen och frågade mig med blicken, ur stånd att tala. Och likväl blef aldrig en fråga mera bestämdt framstäld.

Jag rörde mitt hufvud uppifrån och nedåt.

Han skakade sitt med en slags ömkan, liksom han haft att göra med en dåre.

Jag gjorde en mera jakande åtbörd.

Hans ögon började lysa med liflig glans, hans hand blef hotande.

Denna stumma konversation under sådana omständigheter skulle hafva intresserat den mest likgiltige åskådare. Och jag kom i sjelfva verket derhän, att jag icke mera vågade tala, ty jag fruktade, att min onkel skulle qväfva mig under de första utbrotten af sin glädje. Men han blef så enträgen, att jag måste svara.

— Ja, denna nyckel! . . . slumpen! . . .

— Hvad säger du? — ropade han med obeskriflig rörelse.

— Se här, — sade jag, räckande honom pappersbladet, hvarpå jag hade skrifvit, — läs!

— Men detta betyder ju ingenting! — svarade han, i det han kramade papperet.

— Ingenting om man läser från början, men från slutet . . .

Jag hade icke slutat meningen, då professorn utstötte ett skri, ja mer än ett skri, ett verkligt rytande! Ett ljus gick upp för hans själ. Han var förvandlad.

— Ah! snillrike Saknussemm! — utbrast han, — du hade således skrifvit din mening bakfram?

Och störtande sig öfver pappersbladet, läste han med fuktig blick och upprörd stämma hela dokumentet, gående från den sista bokstafven till den första.

Det var affattadt i följande ordalag:

In Sneffels Yoculis craterem kem delibat
umbra Scartaris Julii intra calendas descende,
audas viator, et terrestre centrum attinges.
Kod feci. Arne Saknussemm.

Hvilket kan från denna dåliga latin öfversättas sålunda:

Stig ned i Snaeffels Jökulskrater, som
smekes af Scartaris skugga uti
Juli, djerfve resande, så skall du
framkomma till jordens medelpunkt.
Hvilket jag har gjort. Arne Saknussemm.

Vid läsningen häraf hoppade min onkel till, liksom han oförmodadt skulle vidrört ett elektriskt batteri. Han var präktig i sin djerfhet, sin glädje och öfvertygelse. Han kom och gick, fattade om sitt hufvud med båda händerna, flyttade stolarne i oordning, staplade upp böckerna på hvarandra och, otroligt nog, kastade boll med sina dyrbara stenar; han utdelade ett slag med knytnäfven på ena stället, en släng på ett annat. Omsider lugnades hans nerver, och lik en man, som konsumerat för stort qvantum flytande varor, nedföll han åter i sin länstol.

— Men hvad är klockan? — frågade han efter några ögonblicks tystnad.

— Tre, — svarade jag.

— Kors! middagstimmen har gått hastigt. Jag dör af hunger. Till bords! Och sedan . . .

— Sedan?

— Skall du packa min kappsäck.

— Hvad! — utropade jag.

— Och din också! — svarade den obeveklige professorn, i det han inträdde i matsalen.

SJETTE KAPITLET.

Vid dessa ord gick en rysning genom min kropp. Imellertid lade jag band på mig, och beslöt till och med att hålla god min. Blott vetenskapliga argument kunde hejda professor Lidenbrock. Sådana funnos också, och ganska goda därtill, mot möjligheten af en dylik resa. Att begifva sig till jordens medelpunkt! Hvilken galenskap! Jag sparade min lärdom till ett lägligt tillfälle och tänkte nu på måltiden.

Det är öfverflödigt att meddela min onkels vredesutbrott vid åsynen af det odukade bordet. Allt förklarades. Den goda Martha återfick sin frihet; hon skyndade till torget, och gjorde sin sak så väl, att min hunger en timme derefter var stillad, och jag åter egnade min uppmärksamhet åt min belägenhet.

Under måltiden var min onkel nästan glad, och han tillät sig till och med lärda skämt, som aldrig äro särdeles farliga. Efter desserten gaf han mig tecken att följa med in i hans arbetsrum.

Jag lydde. Han satte sig vid ena ändan af sitt skrifbord, och jag vid den andra.

— Axel, — sade han med temligen mild röst, du är en mycket kunnig gosse; du har här gjort mig en oersättlig tjenst, då jag, trött att kämpa förgäfves, stod i begrepp att öfvergifva denna kombination. Hvart hade jag förirrat mig? Ingen kan veta det! Jag skall aldrig glömma detta, min gosse, och du skall hafva din andel i den ära, vi skola skörda.

— Seså, — tänkte jag, — nu är han vid godt lynne; ögonblicket är inne att diskutera denna ära.

— Framför allt, — återtog onkel, — anbefaller jag dig den fullkomligaste tystlåtenhet, du förstår mig? Jag saknar icke afundsmän inom den lärda verlden, och

Jag lutade mig ned öfver kartan (sid. 35).

många skulle vilja företaga denna resa, som inte skola få aning därom förr än vid vår återkomst.

— Tror ni, att antalet af dessa djerfva blefve så stort?

— Helt visst! Hvem skulle väl tveka att eröfra ett sådant rykte? Om detta dokument vore kändt, så skulle en hel armé af geologer störta sig i Arne Saknussemms spår.

— Det är något, hvarom jag inte är öfvertygad, onkel, ty ingenting bevisar äktheten af detta dokument.

— Huru! Än boken, i hvilken vi upptäckt det?

— Godt! jag medger, att denne Saknussemm har skrifvit dessa rader, men följer väl deraf, att han verkligen fullbordat denna resa, och kan icke detta gamla pergament innebära en mystifikation?

Detta sista, något vågade ord ångrade jag nästan att hafva uttalat. Professorn rynkade sina tjocka ögonbryn, och jag fruktade att hafva framkallat ett tvärt afbrott i samtalet. Lyckligtvis blef ingenting derutaf. Min stränga interlokutör visade början till ett slags småleende på sina läppar och svarade:

— Det är hvad vi skola se.

— Ack! — sade jag något oroad; — men tillåt mig att uttömma serien af mina invändningar rörande detta dokument.

— Tala, min gosse, genera dig inte. Jag lemnar dig full frihet att uttrycka din mening. Du är icke längre min brorson, utan min embetsbroder. Således, fortsätt!

— Nåväl, först och främst skall jag tillfråga er, hvad de der Jökul, Sneffels och Scartaris äro, om hvilka jag aldrig hört talas?

— Ingenting är enklare. Jag har just för någon tid sedan erhållit en karta från min vän Augustus Petermann i Leipzig; den kunde icke komma bättre till pass. Tag den tredje kartboken i andra afdelningen i stora biblioteket, serien Z, planschen 4.

Jag steg upp och fann snart, tack vare den noggranna anvisningen, den begärda kartboken. Min onkel slog upp den och sade:

— Här är en af de bästa kartor öfver Island, nemligen Handersons, och jag tror, att den skall gifva oss lösning på alla svårigheter.

Jag lutade mig ned öfver kartan.

— Betrakta denna ö, sammansatt af vulkaner, — sade professorn, — och märk att alla bära namnet Jökul. Detta ord betyder "glacier" på isländska, och på Islands höga latitud framträda de flesta eruptioner tvärt igenom islagren. Derför tillämpas benämningen Jökul på alla eldsprutande berg på ön.

— Godt, — svarade jag; men hvad är då Sneffels?

Jag hoppades, att det icke skulle gifvas något svar på denna fråga; men jag bedrog mig. Onkel återtog:

— Följ mig utefter Islands vestra kust. Ser du dess hufvudstad, Reykiavik? Ja? Godt! Gå upp för de otaliga fjordarne på dess af hafvet sönderslitna kuster, och stanna något nedom sextiofemte gradens latitud. Hvad ser du der?

— Ett slags halfö, liknande ett afgnaget ben, som slutar med en ofantlig knäskål.

— Liknelsen är rigtig, min gosse; nå, ser du ingenting på den der knäskålen?

— Jo, ett berg, som tyckes hafva skjutit ut i hafvet.

— Godt! det är Sneffels.

— Sneffels?

— Alldeles, ett berg om femtusen fots höjd, ett af de mest anmärkningsvärda på ön och bestämdt det ryktbaraste i hela verlden, om dess krater leder till jordklotets medelpunkt.

— Men det är omöjligt! — utropade jag, höjande på axlarna och uppresande mig mot ett sådant antagande.

— Omöjligt! — svarade professor Lidenbrock i sträng ton. — Och hvarför det?

— Emedan denna krater tydligen är tillstängd af lava, glödande klippstycken, och således . . .

— Och om det är en slocknad krater?

— Slocknad?

— Ja. Antalet af vulkaner i verksamhet på jordens yta uppgår för närvarande ej till mer än omkring tre hundra, men det finnes ett vida större antal slocknade vulkaner. Nu är Sneffels bland de sistnämnda, och sedan den historiska tidens begynnelse har den blott haft ett enda utbrott, nemligen år 1219; från denna epok räknadt har dess oro småningom afstannat, och den tillhör inte nu mera de verksamma vulkanernas antal.

På dessa bestämda upplysningar hade jag alldeles intet att svara; jag återgick således till andra punkter i dokumentet som syntes dunkla.

— Hvad betyder det der ordet Scartaris, — frågade jag, — och hvad har *Calendæ Julii* der att göra?

Min onkel tog sig några sekunders betänketid. Jag hade ett ögonblicks förhoppning, men blott ett enda, ty strax derpå svarade han med dessa ord:

— Hvad du kallar dunkelt, är klart för mig. Detta bevisar den snillrika omsorg, hvarmed Saknussemm velat bestämma sin upptäckt. Sneffels består af flera kratrar; det var således nödvändigt att angifva hvilken af dem, som leder till jordens medelpunkt. Hvad gjorde då den lärde isländaren? Han anmärkte, att vid annalkandet af Calendæ Julii, det vill säga under de sista dagarne af Juni månad, en af bergets toppar, Scartaris, kastade sin skugga fram till öppningen af den ifrågavarande kratern, och han bekräftade detta faktum i sitt dokument. Kan man tänka sig något bestämdare tillkännagifvande, och skall det, då vi en gång hunnit fram till Sneffels topp, vara möjligt att tveka om den väg, man har att taga?

Min onkel hade ett bestämdt svar för allting. Jag såg ganska väl, att han var oangriplig på orden i det gamla pergamentet. Jag upphörde således att ansätta honom i detta ämne, och då det framför allt gälde att öfvertyga honom, öfvergick jag till vetenskapliga invänd-

ningar, som enligt min åsigt voro af vidare allvarsammare beskaffenhet.

— Må göra, — sade jag; — jag nödgas medgifva, att Saknussemms fras är tydlig och inte kan lemna något tvifvel i sinnet. Jag medger till och med att dokumentet har utseende af att vara fullkomligt autentiskt. Denna lärde har nedstigit till bottnen af Sneffels, han har sett Scartaris skugga smeka kraterns bräddar före den 1 Juli, han har till och med hört berättas i sitt tidehvarfs legender, att denna krater ledde till jordens medelpunkt; men hvad det angår, att sjelf hafva framträngt dit, att hafva gjort denna resa och återkommit derifrån, om han företagit den, nej, hundra gånger nej!

— Och skälet? — inföll onkel med en underligt gäckande ton.

— Att alla vetenskapliga teorier bevisa, att ett sådant företag är overkställbart!

— Säga alla teorier så? — svarade professorn med godmodig uppsyn. — Ah, de der ledsamma teorierna! Hvad de äro försmädliga, de der stackars teorierna!

Jag såg, att han gäckades med mig, men jag fortsatte icke desto mindre.

— Ja, det är fullkomligt kändt, att värmen tilltager omkring en grad på hvar etthundraåttionde fots djup under jordytan; om man antager denna bestämda proportion, och då jordradien är sexhundra mil, så råder vid medelpunkten en temperatur, som går till mer än tvåhundrasextontusen grader. Ämnena i jordens inre befinna sig då i ett tillstånd af hvitglödande gas, ty metallerna, guldet, platinan eller de hårdaste klippor motstå icke en sådan hetta. Jag har således rättighet att fråga, om det är möjligt att intränga i en sådan medelpunkt!

— Således är det värmen, som besvärar dig, Axel?

— Utan tvifvel. Om vi hinna till ett djup af blott

tre mil, hafva vi uppnått gränsen af jordskorpan, ty redan der är temperaturen öfver trettonhundra grader.

— Och du är rädd att råka i smältning?

— Den frågan lemnar jag åt er att afgöra, — svarade jag stött.

— Så hör då en sak, — återtog professor Lidenbrock med öfverlägsen min: — det är, att hvarken du eller någon annan med säkerhet vet, hvad som föregår i jordens inre, alldenstund man knappt känner tolftusendedelen af dess radie; det är, att vetenskapen beständigt utvecklas och att hvarje teori oupphörligen kullkastas af en ny. Har man icke ända till Fouriers tid trott, att de planetariska rymdernas temperatur sjönk mer och mer, och vet man icke nu, att den högsta köld i de eteriska regionerna icke går utöfver fyrtio eller femtio grader under fryspunkten? Hvarför skulle det icke vara på samma sätt med den inre värmen? Hvarför skulle den inte vid ett visst djup uppnå en oöfverstiglig gräns i stället för att stiga ända till den grad, att de mest eldfasta metaller smälta?

Då min onkel förde frågan in på hypotesernas område, hade jag ingenting att svara.

— Nåväl, jag skall säga dig, att verkligt lärda, Poisson bland andra, hafva bevisat, att om en hetta af tvåhundratusen grader existerade i jordens inre, så skulle de glödande gaser, som utvecklas utur de smälta ämnena, ega en sådan elasticitet, att jordskorpan inte kunde motstå den, utan skulle explodera, liksom väggarna i en ångpanna under ångans påtryckning.

— Det är Poissons åsigt, onkel, det är alltsammans.

— Medgifves, men det är äfven andra utmärkta geologers mening, att jordens inre inte består af gas, inte af vatten eller af de tyngsta stenarter, som vi känna, ty i detta fall skulle jordens tyngd vara två gånger mindre.

— Ack, med siffror kan man bevisa allt, hvad man vill!

— Och med fakta, min gosse, är det ju samma förhållande! Är det inte afgjordt, att vulkanernas antal har betydligt förminskats sedan verldens första dagar? Och om den der centralhettan existerar, kan man då inte deraf sluta till, att den sträfvar att afsvalna.

— Onkel, om ni går in på suppositionernas område, så har jag intet mer att säga.

— Men jag har att säga, att enligt min tanke de mest kompetenta personers åsigter i ämnet sammanstämma. Erinrar du dig ett besök, som den ryktbare engelske kemisten Humphry Davy gjorde mig 1825?

— Visst inte, efter som jag icke kom till verlden förr än nitton år derefter.

— Nåväl, Humphry Davy besökte mig på resa genom Hamburg. Vi diskuterade, bland andra frågor, länge hypotesen om jordkärnans flytande tillstånd. Vi voro öfver ens om, att detta flytningstillstånd inte kunde existera, och detta af ett skäl, hvarpå vetenskapen aldrig funnit något svar.

— Hvilket då? — frågade jag något förundrad.

— Det att denna flytande massa, liksom oceanen, skulle vara känslig för månens attraktion, och följaktligen två gånger om dagen en inre ebb och flod skulle uppstå, som skulle upplyfta jordskorpan och förorsaka periodiska jordbäfningar!

— Men det är likväl tydligt, att jordens yta varit i glödande tillstånd, och det är tillåtet att antaga, det den yttre skorpan först svalnat, under det hettan drog sig tillbaka till medelpunkten.

— Misstag, — svarade min onkel; — jorden har blifvit upphettad genom ytans förbränning, ej annorlunda. Dess yta bestod af en stor mängd metaller, sådana som kalium, natrium, som besitta den egendomligheten att antändas vid blotta beröringen med luft eller vatten;

dessa metaller fattade eld, då de atmosferiska ångorna störtade ned på jorden i form af regn; och småningom, då vattnet nedträngde i jordskorpans springor, förorsakade de nya eldsvådor med explosioner och utbrott. Deraf kan man förklara de talrika vulkanerna i verldens begynnelse.

— Detta är i sanning en skarpsinnig hypotes! — utbrast jag nästan mot min vilja.

— Som Humphry Davy bekräftade, just här, genom ett ganska enkelt experiment. Han gjorde en kula hufvudsakligen af de metaller, hvarom jag nyss talat, och som fullkomligt liknade vår jord; då man lät en fin dagg falla på dess yta, så svälde den upp, oxiderades och bildade ett litet berg, på hvars spets en liten krater öppnade sig; en eruption egde rum och meddelade åt hela kulan en sådan hetta, att man omöjligen kunde hålla den i handen.

Jag började verkligen rubbas i min öfvertygelse genom professorns argument, som han för öfrigt gjorde gällande med sin vanliga passion och entusiasm.

— Du ser, Axel, — tillade han, — att frågan om centralkärnans beskaffenhet har gifvit upphof till olika antaganden bland geologerne; ingenting är mindre bevisadt än läran om denna inre värme; enligt min åsigt finnes den inte, skulle inte kunna finnas; för öfrigt få vi väl se, och vi skola liksom Arne Saknussemm få veta, hvad vi skola tänka i denna stora fråga.

— Nåväl, ja! — svarade jag, i det jag kände mig intagen af hans entusiasm; ja, vi skola se det, om man eljest ser något der.

— Och hvarför inte? Kunna vi inte räkna på elektriska fenomen, som lysa oss, till och med på atmosferen, som genom trycket kan bli lysande, då man närmar sig medelpunkten.

— Jo, — sade jag, — jo! det är verkligen möjligt.

— Det är säkert, — svarade min onkel triumfe-

Jag fann honom skrikande och gestikulerande (sid. 44).

rande; — men tystnad förstår du? Tyst med allt detta, och må ingen falla på den tanken att före oss upptäcka jordens medelpunkt.

SJUNDE KAPITLET.

Sålunda afslöts detta minnesvärda samtal, som förorsakade mig feber. Liksom förblindad kom jag ut ur min onkels arbetsrum, och det fans ej tillräcklig luft på Hamburgs gator för att återställa mig. Jag vandrade således utåt Elbestranden, på den sidan, der ångfärjan lägger till, hvilken sätter staden i förbindelse med jernbanan till Harburg.

Var jag öfvertygad om, det jag nyss hört? Hade jag icke låtit professor Lidenbrocks öfverlägsenhet inverka på mig? Borde jag taga för allvar hans beslut att begifva sig till jordklotets medelpunkt? Var det en dåres vansinniga spekulationer, som jag nyss åhört, eller ett stort snilles vetenskapliga deduktioner? Och hvar upphörde sanningen, hvar började förvillelsen i allt detta?

Jag sväfvade mellan tusende stridiga antaganden, utan att kunna fästa mig vid något.

Imellertid erinrade jag mig, att jag varit öfvertygad, ehuru min entusiasm började modereras; men jag skulle velat resa omedelbart utan att få någon tid till reflexioner. Ja, jag skulle icke saknat mod att tillsnöra min kappsäck i detta ögonblick.

Jag måste dock tillstå, att denna öfverspänning var försvunnen efter en timmes förlopp; min nerver förslappades, och från jordens djupa afgrunder steg jag åter upp på jordens yta.

— Det är absurdt! — utbrast jag; — det är inte sundt förnuft deruti! Det är ej ett allvarsamt förslag att göra en sansad ung man. Ingenting af allt detta existerar; jag har sofvit illa och haft en obehaglig dröm.

Emellertid hade jag följt Elbestranden och kommit utom staden samt befann mig på vägen till Altona. En aning ledde mig, och en rigtig aning, ty snart såg jag

min lilla Graüben, som med lätta steg återkom till Hamburg.

— Graüben! — ropade jag åt henne på långt håll.

Den unga flickan stannade, något förvånad, förmodar jag, att höra sig på detta sätt tillropas på en allmän väg. Med tio steg befann jag mig vid hennes sida.

— Axel! — sade hon öfverraskad. — Ah! Du har gått mig till mötes! Det var snält, min vän.

Men då Graüben betraktade mig, kunde hon icke underlåta att se min oroliga, bestörta min.

— Hur är det med dig? — sade hon och räckte mig handen.

— Hur det är med mig, Graüben? — utbrast jag.

Inom några sekunder och med några ord hade min vackra vierländska reda på ställningen. Hon iakttog en stunds tystnad; klappade hennes hjerta lika fort som mitt? Det vet jag icke, men hennes hand darrade i min, och vi vandrade ett hundratal steg framåt utan att tala.

— Axel! — sade hon slutligen.

— Min älskade Graüben!

— Det blir en angenäm resa.

Jag studsade vid dessa ord.

— Ja, Axel, en resa värdig brorsonen till en lärd man. Det är bra, att en man utmärker sig genom något stort företag.

— Hvad, Graüben! du afråder mig inte från att äfventyra en dylik expedition?

— Nej, käre Axel, och jag skulle gerna göra onkel och dig sällskap, om inte en stackars flicka blefve er till besvär.

— Talar du sanning?

— Fullkomligt sant.

Ack! hustrur, flickor, alltid obegripliga qvinnohjertan! Då I ej ären de blygaste af alla varelser, ären I de modigaste! Förnuftet har ingenting med er att skaffa. Detta barn uppmuntrade mig att deltaga i en sådan ex-

pedition! Hon hyste ingen fruktan för att fresta på äfventyret! Hon dref mig framåt, mig, som hon dock älskade!

Jag var förvirrad och, hvarför icke säga det, full af blygsel.

— Graüben, — återtog jag, — få se, om du i morgon talar på samma sätt.

— I morgon, käre Axel, skall jag tala som i dag.

Vi fortsatte vår väg, Graüben och jag, hållande hvarandra i handen, men under djup tystnad. Jag var medtagen af dagens sinnesrörelser.

— Allt sammanräknadt, — tänkte jag, — så är det ännu långt till den första Juli, och dessförinnan kunna många händelser inträffa, som kunna bota min onkel för hans vurm att resa under jorden. Natten hade redan inträdt, då vi hunno till huset vid Königsstrasse. Jag väntade att finna allt i lugn, min onkel enligt sin vana liggande i sin säng, och den goda Martha sysselsatt med det sista damningsbestyret i matsalen.

Men jag hade icke tagit i beräkning professorns otålighet. Jag fann honom skrikande och gestikulerande midt ibland en skara bärare, som aflastade en hop varor i förstugan; den gamla tjenarinnan visste ej, hvart hon skulle taga vägen.

— Men så kom då, Axel! skynda dig då, olycklige! — ropade min onkel, så fort han upptäckte mig på långt håll. Och din kappsäck, som inte är packad och mina papper, som ej äro ordnade, och min nattsäck, som jag ej finner nyckeln till, och mina damasker, som inte komma!

Jag stannade bestört. Rösten svek mig. Knappt nog förmådde mina läppar framstamma orden:

— Vi skola således resa?

— Ja, olycklige gosse, som går och promenerar i stället för att vara här.

— Resa? — upprepade jag med svag röst.

— Ja, i öfvermorgon bittida, klockan ett.

Jag förmådde icke höra mera, ùtan flydde upp på min lilla kammare.

Det kunde icke längre betviflas. Min onkel hade användt sin eftermiddag för att anskaffa en del af de effekter och redskap, som voro nödvändiga för hans resa; förstugan var belamrad med repstegar, rep med knutar, facklor, jernkrampor, pikar, jernskodda käppar, hackor m. m., tillräckligt för åtminstone tio man att bära.

Jag tillbragte en afskyvärd natt. Följande morgon ropade man på mig i god tid. Jag var fullt och fast besluten att icke öppna min dörr. Men huru kunde jag motstå den ljufva röst, som uttalade orden: "Min käre Axel!"

Jag kom ut ur kammaren och trodde, att mitt förstörda utseende, min blekhet, mina af sömnlöshet röda ögon skulle göra verkan på Graüben och förändra hennes tankar.

— Ack, min Axel, — sade hon, — jag ser, att du mår bättre, sedan du lugnat dig under natten.

— Lugnat mig! — ropade jag och rusade åter till spegeln. Jag såg verkligen mindre medtagen ut än jag trodde. Det var nästan otroligt.

— Axel, — sade Graüben, — jag har talat länge med min förmyndare. Han är en djerf vetenskapsman, en man med stort mod, och du erinrar dig väl, att hans blod flyter i dina ådror. Han har berättat för mig sina planer, sina förhoppningar, hvarför och huru han hoppas uppnå sitt mål, och jag tviflar ej på, att han skall hinna det. Ack, Axel, det är vackert att egna sig åt vetenskapen! Hvilken ära väntar ej professorn, och den skall återfalla på hans följeslagare! Vid återkomsten, Axel, skall du vara en man, hans like, fri att tala, fri att handla och fri slutligen att . . .

Den unga flickan afbröt sin mening och rodnade. Hennes ord återupplifvade mitt mod. Men ännu ville

jag icke tro på vår afresa. Jag förde Graüben med mig till professorns rum.

— Min onkel, — sade jag, — det är således afgjordt, att vi skola resa?

— Hvad! tviflar du derpå?

— Nej, — svarade jag för att icke motsäga honom. — Men jag skulle vilja fråga er, hvad det är, som drifver oss så fort åstad.

— Jo tiden! tiden, som flyr med ohjelplig hastighet!

— Men vi hafva ännu blott den 26 Maj, och till slutet af Juni . . .

— Bah! tror du då, enfaldiga menniska, att man kommer så lätt till Island? Om du inte hade sprungit ifrån mig som en galning, så skulle jag tagit dig med mig till Liffender & C:is danska byrå, der du kunde fått se, att det inte är mer än en kommunikation, den 22 i hvarje månad, mellan Köpenhamn och Reykiavik.

— Nåväl?

— Nåväl! om vi dröjde till den 22 Juni, så skulle vi komma för sent för att se Scartaris skugga smeka Sneffels. Man måste således uppnå Köpenhamn så fort som möjligt för att söka ett transportmedel. Gå och packa din kappsäck!

Häremot var ingenting att invända. Jag gick åter upp på min kammare. Graüben följde mig. Hon åtog sig att i en liten nattsäck nedlägga de nödvändigaste effekterna för min resa. Hon var icke mer upprörd än om frågan gält en lustfärd till Lübeck eller Helgoland; hennes små händer rörde sig fram och åter utan brådska. Hon språkade lugnt och gaf mig de förnuftigaste skäl för vår expedition. Hon var förtjusande, och jag kände mig högst förbittrad mot henne. Ibland var jag på väg att öfverila mig, men hon aktade ej derpå och fortsatte metodiskt sitt lugna bestyr.

Slutligen var den sista remmen i kappsäcken tillspänd, och jag gick ned i bottenvåningen.

Under loppet af denna dag mångdubblades antalet af leverantörer med fysiska instrument, vapen och elektriska apparater. Den beskedliga Martha var alldeles yr i hufvudet.

— Är herrn tokig? — frågade hon.

Jag gjorde ett jakande tecken.

— Och han tager er med sig?

Samma åtbörd.

— Hvart då? — frågade hon.

Jag pekade med fingret mot jordens medelpunkt.

— Ned i källaren? — skrek den gamla tjenarinnan.

— Nej, — sade jag slutligen, — ändå djupare.

Aftonen inträffade; jag visste icke huru långt tiden framskridit.

— I morgon bittida, — sade min onkel, — precis klockan sex resa vi.

Klockan tio nedföll jag på min bädd lik en orörlig massa.

Under natten återkom min förskräckelse. Jag tillbragte den med att drömma om afgrunder. Jag var ett rof för vansinne; jag kände mig fattad af professorns kraftiga hand, bortsläpad, neddragen i djupet, sjunkande! Jag föll ned till bottnen af omätliga bråddjup med den oupphörligt tilltagande hastigheten hos kroppar, som lemnas åt sig sjelfva i rymden. Mitt lif var blott ett enda oändligt fall.

Klockan fem på morgonen vaknade jag, förkrossad af trötthet och sinnesrörelse. Jag gick ned i matsalen, der min onkel redan satt till bords och åt med stor skyndsamhet. Jag betraktade honom med en känsla af förskräckelse. Men Graüben var der. Jag sade ingenting; äta kunde jag ej.

Klockan half sex hördes ett rullande ljud på gatan; en rymlig vagn kom för att föra oss till Altona-jernvägen, och inom kort var den fullpackad med min onkels effekter.

— Och din kappsäck? — frågade han mig.

— Den är i ordning, — svarade jag med låg röst.

— Skynda dig då att bära ned den, eljest blir det ditt fel, om vi komma för sent till bantåget!

Nu fann jag det omöjligt att strida mot mitt öde. Jag gick åter upp på min kammare, tog kappsäcken och lät den glida utför trappstegen samt skyndade mig sjelf efter.

I detta ögonblick öfverlemnade onkel "regeringstömmarne" i huset i Graüben händer, och min vackra vierländska bibehöll sitt vanliga lugn. Hon kysste onkel, men kunde dock icke tillbakahålla en tår, då hon snuddade vid min kind med sina ljufva läppar.

— Graüben! — utbrast jag.

— Res, min käre Axel, res; du lemnar din fästmö, men vid hemkomsten återfinner du din hustru.

Jag tryckte Graüben i mina armar och tog plats i vagnen. Martha och den unga flickan tillvinkade oss ett sista farväl från porttröskeln, hvarefter de båda hästarna, pådrifna af kusken, satte af i galopp på vägen till Altona.

ÅTTONDE KAPITLET.

Altona, Hamburgs egentliga bangård, bildar utgångspunkten för Kiel-banan, som skulle föra oss till stränderna af Belt. Inom mindre än tjugu minuter befunno vi oss på holsteinska området.

Klockan half sju stannade vagnen vid bangården; min onkels talrika collies, hans voluminösa reseffekter aflastades, bortfördes, vägdes, påtecknades, lastades på nytt i bagagevagnarne, och klockan sju sutto vi midt emot hvarandra i samma kupé. Ångpipan hvisslade, lokomotivet satte sig i rörelse. Vi voro på väg.

Martha och den unga flickan tillvinkade oss ett sista farväl (sid. 48).

Var jag nu lugn? Ännu icke. Den friska morgonluften, föremålen under vägen, som under tågets snabba fart hastigt följde på hvarandra, skingrade något min förstämning.

Hvad professorns tankar angick, så ilade de tydligen före detta tåg, som gick allt för långsamt i förhållande till hans otålighet. Vi voro allena i kupén, men talade icke. Min onkel undersökte på nytt sina fickor och sin nattsäck med minutiös noggranhet, och jag såg ganska väl att ingenting fattades honom, som var nödvändigt för utförandet af hans planer.

Bland annat hade han ett pappersblad, omsorgsfullt hopviket, försedt med danska konsulatets stämpel och underskrifvet af hr Christensen, som var dansk konsul i Hamburg och professorns vän, hvilket skulle göra det lätt för oss att i Köpenhamn erhålla rekommendationer till guvernören på Island. Jag observerade äfven det famösa pergamentet, väl instucket uti det hemligaste rummet i portföljen. Jag förbannade det i djupet af mitt hjerta, och började åter betrakta landet, som bestod af en lång följd af enformiga, föga egendomliga, gytjiga och föga fruktbara slätter: en särdeles gynsam mark för anläggande af en jernväg, och väl lämpande sig för dessa raka linier, som jernvägskompanierna tycka så mycket om.

Men denna enformighet fick icke tid att trötta mig, ty tre timmar efter vår afresa stannade tåget i Kiel, två steg från hafvet.

Vårt bagage inregistrerades för Köpenhamn, utan att vi behöfde bekymra oss derom; men professorn följde det dock med oroliga blickar under transporten till ångbåten, der det försvann i lastrummet.

I sin brådska hade min onkel så väl beräknat tiden för bantågets framkomst till ångbåten, att vi fingo en hel dag till öfverlopps. Ångaren Elenora afgick icke förr än på natten. Följden deraf var en nio timmars feber, hvarunder den lättretlige resanden förbannade både ångbåtsrederiet, jernvägsstyrelsen och regeringen, som tilläto dylika missbruk. Jag höll på att instämma med honom, då han anföll kaptenen på Elenora rörande denna

sak och ville tvinga honom att elda upp utan att förlora en minut. Kaptenen bad honom gå sin väg.

I Kiel liksom annorstädes måste dock en dag kunna fördrifvas. Genom att promenera på de grönskande stränderna af den hafsvik vid hvars ända den lilla staden höjer sig, och ströfva i de lummiga skogarne, som gifva den utseende af ett fogelnäste uti en risknippa, genom att beundra villorna, försedda med hvar sitt lilla badhus, samt slutligen att gå och svärja, hunno vi slutligen till klockan tio på aftonen.

Elenoras rökhvirflar utbredde sig i luften; däcket darrade under maskinens arbete; vi voro om bord och innehafvare af två bäddar, ordnade i fartygets enda hytt.

Klockan en qvart öfver tio kastades ändarne loss, och ångaren gled snabbt öfver Stora Belts dystra vågor.

Natten var mörk, med frisk bris och hög sjö; några eldar syntes från kusten; senare tindrade en blänkfyr, jag vet ej hvilken, öfver vågorna; det var allt som stannade i mitt minne af denna första sjöresa.

Klockan sju på morgonen stego vi i land vid Korsör, en liten stad belägen på vestra kusten af Seeland, der vi lemnade ångbåten och satte oss på en annan jernväg, som förde oss tvärs igenom ett landskap som icke var mindre flackt än de holsteinska slätterna.

Ännu återstod tre timmars resa för att hinna Danmarks hufvudstad. Min onkel hade icke tillslutit sina ögon på hela natten, och jag tror att han i sin otålighet sökte pådrifva vaggonen med sina fötter.

Slutligen upptäckte han en flik af hafvet.

— Sundet! — utropade han.

Till venster om oss fans en storartad byggnad, som liknade ett hospital.

— Det är ett dårhus, — upplyste en af våra reskamrater.

— Godt, — tänkte jag, — det är just en inrättning, der vi borde sluta våra dagar! Men huru stort än

detta hospital är, så är det dock allt för litet att rymma all professor Lidenbrocks galenskap!

Omsider satte vi foten i Köpenhamn klockan tio på morgonen; våra effekter lastades på en vagn och fördes med oss till hotell Phœnix vid Bred-Gade, hvilket var en halftimmes affär, emedan bangården är belägen utanför staden. Min onkel gjorde derpå en hastig toilett och tog mig med sig ut. Hotellets portvakt talade tyska och engelska, men professorn, i sin egenskap af polyglott, frågade honom på god danska, och det var på god danska, som denna person upplyste honom om hvar nordiska antiqvitetsmuséet var beläget.

Direktören för detta egendomliga etablissement, der märkvärdigheter finnas hopade som lemna ett rikt bidrag till landets historia, med dess gamla stenvapen, dess bägare och dess smycken, var den lärde professor Thomson, en vän till konsuln i Hamburg.

Min onkel hade ett varmt rekommendationsbref till honom. I allmänhet tager en lärd emot en annan temligen illa, men här var det helt annorlunda. Såsom en tjenstfärdig man välkomnade herr Thomson hjertligt både professor Lidenbrock och hans brorson. Man behöfver knappast tillägga att hans hemlighet väl bevarades inför den förträfflige direktören vid muséet; vi ämnade helt enkelt besöka Island såsom ointresserade amatörer.

Herr Thomson stälde sig helt och hållet till vår disposition, och vi lupo utefter kajerne för att söka ett segelfärdigt fartyg.

Jag hoppades att icke några kommunikationsmedel skulle finnas, men tyvärr var det ej så. Den lilla danska skonerten Valkyrian skulle afsegla till Reykiavik den 2 Juni. Kapten Bjarne befann sig om bord, och hans blifvande passagerare höll i glädjen på att krama sönder hans händer. Den hedersmannen blef något förvånad öfver ett sådant handtag. Han fann det vara en mycket enkel sak att segla till Island, ty det var hans

yrke. Min onkel fann detta sublimt, och den värde kaptenen begagnade sig af denna förtjusning för att låta oss betala dubbelt pris för öfverfarten på hans fartyg. Men vi fäste icke så mycket afseende dervid.

— Kom om bord på tisdag morgon klockan sju, — sade kapten Bjarne efter att hafva stoppat ett respektabelt antal specier i sin ficka.

Vi tackade derpå herr Thomson för hans stora tjenster och återvände till hotell Phœnix.

— Det går bra, mycket bra! — sade min onkel. — Hvilken lycklig slump att finna detta fartyg segelfärdigt! Låt oss nu äta frukost och gå ut att bese staden.

Vi begåfvo oss till Kongens Nytorv, en oregelbunden öppen plats, der det finnes en post med två mindre, oskyldiga kanoner, som icke skrämma någon. Strax bredvid i N:o 5 fans en fransysk "restauration", som hölls af en kock vid namn Vincent, och der vi fingo en ypperlig frukost för det måttliga priset af fyra mark för hvar person.

Derefter fann jag ett barnsligt nöje i att gå omkring i staden; min onkel tog en vagn och såg för öfrigt ingenting, hvarken det obetydliga kungliga palatset eller den vackra bron från sjuttonde århundradet, som går öfver Museikanalen, eller Thorwaldsens ofantliga museum, som är prydt med ohyggliga målningar på murarne och i sitt inre innesluter denne bildhuggares arbeten, eller det i en park belägna förtjusande lilla slottet Rosenborg, eller den beundransvärda börsbyggnaden i renässans-stil, eller dess klocktorn, bildadt af de sammanflätade svansarna af fyra bronsdrakar, eller de stora vallqvarnarna, hvilkas långa vingar svälde som seglen på ett fartyg för hafsvinden.

Hvilka angenäma promenader skulle ej min vackra vierländska och jag hafva gjort i trakten af hamnen, der tvådäckare och fregatter slumrade fredligt under sina röda betäckningar, på sundets grönskande stränder, uti

dessa skuggiga lundar, i hvilkas sköte citadellet, hvars kanoner utsträcka sina mynningar mellan pilträdens grenar, gömmer sig!

Men ack! hon var långt borta, min stackars Graüben, och kunde jag väl hoppas att någonsin få återse henne?

Om onkel imellertid icke såg något af alla dessa naturskönheter, så blef han lifligt frapperad vid åsynen af ett visst kyrktorn, beläget på ön Amager, som utgör Köpenhamns sydvestra del.

Jag erhöll order att styra kursen åt denna sida; jag gick om bord på en liten ångslup, hvilken tjenstgjorde i stället för roddbåt och inom några ögonblick lade till vid dock-kajen.

Efter att hafva passerat några trånga gator, der fångar, klädde i till hälften gula, till hälften gråa byxor, arbetade under uppsyningsmännens käppar, framkommo vi till Vor Frelsers Kirke. Denna kyrka erbjöd ingenting anmärkningsvärdt. Men orsaken hvarför dess temligen höga torn ådragit sig professorns uppmärksamhet var, att ända från plattformen lopp rundt omkring dess spira en yttertrappa, hvars spiraler befunno sig under bar himmel.

— Låt oss gå upp, — sade min onkel.

— Men svindeln? — invände jag.

— Ett skäl till; man måste vänja sig dervid.

— Men . . .

— Kom, säger jag dig; låt oss inte förspilla tiden.

Jag måste lyda. En vaktare, som bodde på andra sidan gatan, gaf oss en nyckel, och vi började stiga upp.

Min onkel gick framför mig med lätta steg. Jag följde honom icke utan fruktan, ty mitt hufvud förvirrades med en beklaglig lätthet; jag egde hvarken örnens säkerhet eller hans känslolösa nerver.

Så länge vi voro instängda i den inre trappan gick allt bra; men efter hundrafemtio steg träffade friska luf-

ten mitt ansigte. Vi hade hunnit till tornaltanen, der den luftiga trappan vidtog, skyddad af ett lätt gallerverk, och hvars steg, som blefvo allt smalare, tycktes leda till det oändliga.

— Jag kan inte! — utbrast jag.

— Skulle du händelsevis vara en pultron? Gå på! — svarade den obeveklige professorn.

Jag måste följa honom så godt jag kunde genom att hålla mig fast. Friska luften bedöfvade mig; jag kände tornet vagga för vindstötarne; mina ben ville ej bära mig; snart kröp jag på knä, derefter på magen; jag tillslöt ögonen och erfor en obehaglig känsla af den tomma rymden.

Slutligen fattade mig onkel i kragen, och sålunda framsläpad hann jag nära intill kulan.

— Se, — sade han, — och se dig väl omkring! Man måste vänja sig vid afgrunderna!

Jag öppnade ögonen och såg midt igenom rökmolnen husen tillplattade och liksom krossade genom ett fall. Ofvanför mitt hufvud sväfvade sönderslitna moln, som genom en optisk synvilla förekommo mig orörliga, under det tornet, kulan och jag sjelf bortfördes med fantastisk snabbhet. Långt bort utbredde sig på ena sidan den grönskande slätten, på den andra glänste hafvet under solstrålarne. Sundet upprullade sig vid Helsingör, med några hvita segel, liknande måsvingar, och i dimman österut sträckte sig den knappt skönjbara svenska kusten. Hela detta omätliga panorama låg utbredt för mina blickar.

Icke desto mindre måste jag resa mig upp, stå rak och blicka mig omkring. Min första lektion i svindel räckte en timme. Då det ändtligen tilläts mig att stiga utför och med foten beröra gatorna, var jag alldeles styf i lederna.

— I morgon börja vi på nytt, — sade min professor.

Och jag upprepade verkligen under fem dagar denna svindlande öfning, och gjorde med eller mot min vilja betydliga framsteg i de “höga betraktelsernas“ konst.

NIONDE KAPITLET.

Dagen för afresan inträffade. Aftonen förut hade den artige herr Thomson gifvit oss rekommendationsbref till guvernören på Island, grefve Trampe, biskopens medhjelpare, herr Pictursson, och borgmästaren Finsen i Reykjavik. Till tacksamhet gaf min onkel honom de varmaste handtryckningar.

Den 2 Juni klockan sex på morgonen var vårt dyrbara bagage fördt ombord på Valkyrian. Kaptenen förde oss till våra temligen trånga hytter, som voro inredda uti ett slags ruff.

— Ha vi god vind? — frågade min onkel.

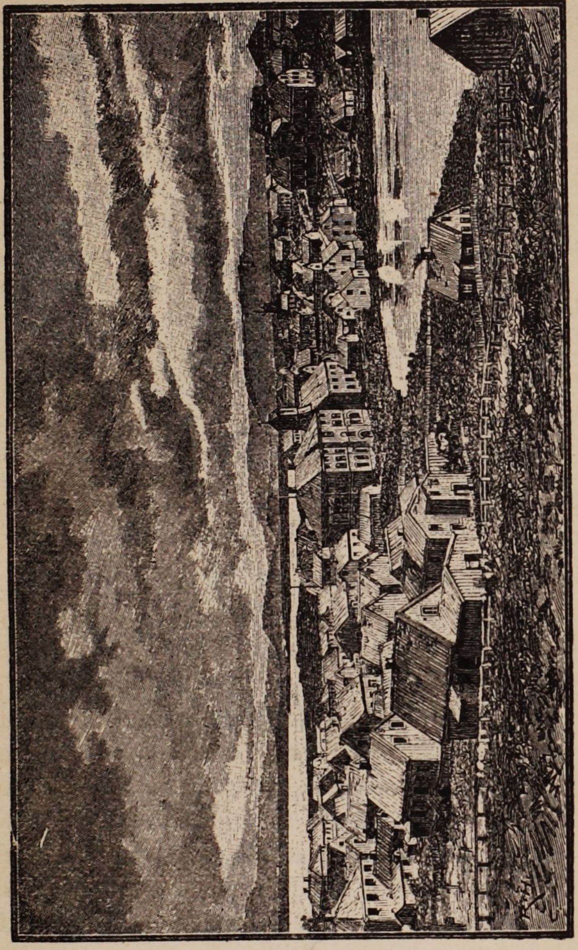
— Förträfflig, — svarade kapten Bjarne, — den är sydostlig. Vi löpa ut ur sundet i öppna sjön och för fulla segel.

Några ögonblick senare var skonerten klar och gick för fulla segel ut i sundet. En timme derefter tycktes Danmarks hufvudstad sjunka ned i de aflägsna vågorna, och Valkyrian strök utefter kusten vid Helsingör. I den nervösa sinnesstämning hvari jag befann mig väntade jag att få se Hamlets skugga irra omkring på den historiska terrassen.

— Sublime dåre! — sade jag, — du skulle nog skänka oss ditt bifall! Du skulle kanske följa oss för att vid jordens medelpunkt söka en lösning af ditt eviga tvifvel.

Men ingenting syntes till på de gamla murarna. Slottet är för öfrigt mycket yngre än den hjeltemodige prinsen af Danmark. Det tjenar nu till en praktfull

bostad åt bevakningen vid detta Sundets smalaste ställe, der årligen femton tusen fartyg af alla nationer passera förbi.

Utsigt af Reykiavik (s. 61).

Kronborgs slott försvann snart i dimman, liksom Helsingborgs torn, som reser sig på svenska kusten, och skonerten krängde lindrigt under Kattegatts bris.

Valkyrian var en god seglare, men med ett segelfartyg vet man aldrig hvad man har att räkna på. Hon seglade på Reykiavik med kol, husgerådssaker, lerkärl, yllekläder och en last spanmål. Fem mans besättning, alla danskar, var tillräcklig för att manövrera fartyget.

— Huru länge räcker öfverfarten? — frågade min onkel kaptenen.

— Ungefär tio dagar, — svarade denne, — om vi inte råka ut för svåra nordvestbyar på höjden af Färöarna.

— Men ni tror väl inte att ni har att befara något betydligare dröjsmål?

— Nej, herr professor; var lugn, vi skola hinna fram.

Mot aftonen dublerade skonerten Skagen, Danmarks nordligaste udde, passerade under natten Skagerak, seglade utefter Norges yttersta ända på höjden af Cap Lindesnæs och befann sig derpå i Nordsjön.

Två dagar senare hade vi känning af Skotlands kust på höjden af Peterhead, och Valkyrian vände sig mot Färöarna, passerande mellan Orkney- och Shetlandsöarna.

Snart spolades skonerten af Atlantens vågor, hon måste kryssa mot nordanvinden och hann ej utan möda Färöarna. Den 8 fick kaptenen i sigte den ostligaste af dessa öar, och från detta ögonblick höll han rakt på Cap Portland, som är beläget på södra kusten af Island.

Resan erbjöd ingen händelse af vigt. Jag motstod temligen väl sjösjukan; min onkel deremot befann sig, till sin stora ledsnad och ännu större skam, sjuk hela tiden.

Han kunde således icke få några underrättelser af kapten Bjarne rörande Sneffels, om kommunikationsmedlen, om transporternas lätthet; han måste uppskjuta dermed till framkomsten och tillbragte tiden utsträckt i sin hytt, hvars väggar knakade under den våldsamma stampningen. Man måste tillstå, att onkel till någon del förtjenade sitt öde.

Den 11 kunde vi pejla Cap Portland. Vädret var då klart och tillät oss att se Myrdals Jökul, som dominerar det. Udden består af en bergklint med branta sluttningar, som står alldeles enstaka på stranden.

Valkyrian höll sig på vederbörligt afstånd från kusten, seglande utefter densamma mot vester, midt igenom tallrika hopar af hvalar och hajar. Snart syntes en ofantlig, genomborrad klippa, hvarigenom hafvet ursinnigt brusade fram. Vestmans-öarna tycktes uppstiga ur oceanen, liksom utsådda klippor på den klara ytan. Från detta ögonblick höll skonerten ut till sjös, för att på godt afstånd dublera Cap Reykianäs, som bildar Islands vestra spets.

Den höga sjögången hindrade min onkel att gå upp på däck och njuta anblicken af dessa djupt inskurna, af sydvestvindarne piskade stränder.

Fyrtioåtta timmar senare, efter det skonerten nödgats fly med strukna segel för en storm, upptäckte man i öster kumlet på Skagens udde, hvars farliga klippor sträcka sig långt ut i hafvet. En isländsk lots kom om bord, och efter tre timmars förlopp ankrade Valkyrian framför Reykiavik i Faxa-fjorden.

Professorn kom ändtligen upp ur sin hytt, något blek, något medtagen, men lika entusiastisk och med ett uttryck af tillfredsställelse i sina ögon.

Stadens befolkning, som lifligt intresserade sig för ankomsten af ett fartyg, med hvilket hvar och en väntar någon sändning, samlade sig på kajen.

Min onkel hade brådtom att lemna sitt flytande fängelse, för att icke säga sitt sjukhus. Men innan han lemnade skonertens däck tog han mig med sig för-ut och utpekade med fingret ett högt berg med två spetsar på vikens norra strand, en dubbelkon, betäckt med evig snö.

— Sneffels! — utropade han, — Sneffels!

Med en åtbörd ålade han mig absolut tystnad och nedsteg derpå i den väntande båten. Jag följde honom, och kort derefter satte vi foten på Islands jord.

Strax derefter syntes en man med godt utseende och klädd i generalsuniform; det var den förnämste öfverhetspersonen, guvernören på ön, grefve Trampe i egen person. Professorn såg snart med hvem han hade att göra; han lemnade guvernören sina bref från Köpenhamn, och ett kort samtal uppstod på danska, för hvilket jag på goda skäl förblef helt och hållet främmande. Men följden af detta första möte blef att grefve Trampe stälde sig helt och hållet till professor Lidenbrocks disposition.

Min onkel blef mycket väl emottagen af borgmästaren Finsen, som till drägten var lika militärisk som guvernören, men till lynne och befattning också lika fredlig.

Hvad biskopens medhjelpare, herr Pictursson, angick, så spelade han sjelf helt och hållet biskop i det nordiska distriktet, men vi måste för ögonblicket afstå från att blifva förestälda för honom. Men en älskvärd man, hvars bistånd blef oss mycket välkommet, var deremot herr Fridriksson, lärare i naturvetenskap vid Reykiaviks skola. Denne anspråkslöse lärde talade endast isländska och latin; han erbjöd mig genast sina tjenster på Horatii språk, och jag kände strax, att vi voro skapade att förstå hvarandra. Han var i sjelfva verket den enda person, med hvilken jag kunde underhålla mig under mitt vistande på Island.

Af de tre rum, af hvilka hans hus bestod, stälde den förträfflige mannen två till vårt förfogande, och vi voro snart installerade der med våra effekter, hvilkas mängd satte de goda Reykiaviksboarne i någon förundran.

— Nå, Axel, — sade min onkel, — det går bra och det svåraste är redan undangjordt.

— Hvad, det svåraste? — utropade jag.

— Utan tvifvel; nu hafva vi blott att nedstiga!

— Om ni tager det så, har ni rätt; men sedan man nedstigit, måste man stiga upp igen, förmodar jag?

— Åh, det bekymrar mig föga! Låt se! vi hafva ingen tid att förlora. Jag begifver mig till biblioteket. Måhända finnes der något manuskript af Saknussemm, och jag skulle vara mycket glad att få rådfråga det.

. Jag gick ut och irrade omkring på måfå. Att gå vilse på Reykiaviks gator skulle icke varit någon lätt sak; jag behöfde således icke fråga mig för om vägen, hvilket då man blott använder åtbördernas språk, utsätter en för många missförstånd.

Staden ligger på en temligen låg och sumpig mark mellan två kullar. Ett ofantligt lavaflöde betäcker den på ena sidan och fortsätter i sakta sluttning mot hafvet. På andra sidan utbreder sig den rymliga Faxa-viken, som i norr begränsas af Sneffels' ofantliga glacier, och der Valkyrian för ögonblicket låg ensam till ankars. Vanligtvis bruka de engelska och franska fiskeriuppsyningsmännen ligga förankrade der, men för närvarande voro de borta i tjensteärenden på östra kusterna af ön.

Den längsta af gatorna i Reykiavik är parallel med stranden; der bo samtlige köpmännen i sina träkojor, byggda af röda, horizontelt lagda stockar; den andra gatan, belägen längre åt vester, leder till en liten sjö, mellan biskopens residens och de hus som bebos af de invånare, hvilka icke tillhöra köpmännens klass.

Jag hade snart klättrat uppför dessa steniga och dystra vägar; understundom såg jag ett stycke ful gräsvall, liknande en gammal yllematta, bleknad genom långvarigt begagnande, eller till och med en tillstymmelse till trädgård, hvars sparsamma grönsaker, potatis, kål och laktuk, skulle passat förträffligt på ett lilliputiskt bord; äfven några tvinande löfkojor försökte uppfånga en liten solstråle.

Närmare slutet af den sistnämnda gatan fann jag den allmänna kyrkogården, inhägnad af en jordvall, och

icke saknande stort utrymme. Med några steg kom jag derifrån till guvernörens hus, som var ett uselt kyffe i jemförelse med stadshuset i Hamburg, men ett palats bredvid den isländska befolkningens hyddor.

Mellan den lilla sjön och staden reste sig kyrkan, hållen i protestantisk stil och uppförd af kalksten, för hvars brytning vulkanerna sjelfva draga försorg; dess röda tegeltak borde påtagligen skingras i luften af de häftiga vestliga vindarne, till stor skada för de fromma troende.

På en nära belägen höjd upptäckte jag nationalskolan, der man, enligt hvad jag sedermera erfor af min värd, undervisade i hebreiska, engelska, franska och danska, fyra språk af hvilka jag till min skam icke förstod ett ord. Jag skulle varit den siste af de fyrtio elever den lilla skolan räknade, och ovärdig att ligga tillsammans med dem i dessa itudelade skåp, der de klenaste qväfdes från första natten.

På tre timmar hade jag genomströfvat icke allenast staden utan äfven dess omgifningar. Anblicken deraf i sin helhet var egendomligt dyster. Inga träd, ingen vegetation, kan man säga. Öfverallt skarpa kanter och vulkaniska klippor. Isländarnes kojor äro byggda af jord och torf; väggarna äro böjda inåt, och det hela liknar ett tak stäldt på marken. Men dessa tak utgöra relativt bördiga ängar, der gräset växer temligen högt, tack vare värmen inuti bostaden, och som man omsorgsfullt skördar vid höbergningstiden, hvarförutan husdjuren skulle gå och beta på dessa grönskande boningar.

Under min vandring mötte jag få af invånarne. Vid återkomsten till köpmansgatan såg jag största delen af befolkningen sysselsatt med att torka, salta och inpacka kabeljo, som utgör öns förnämsta exportartikel. Männen syntes starkt byggda, men klumpiga, ett slags blonda germaner med tankfull blick, som känna sig stå litet utom menskligheten, arme landsflyktingar, förvisade till denna isjord, hvars natur skulle kunnat passa för eski-

måer, alldenstund hon dömt dem att lefva på gränsen af polcirkeln! Förgäfves sökte jag upptäcka ett leende på deras ansigten; de skrattade väl någon gång med ett slags ofrivillig muskelsammandragning, men logo aldrig.

Deras drägt bestod af en otymplig blus af svart ylle, bekant i de skandinaviska länderna under namn af "vadmal", en hatt med breda brätten, benkläder med röda kanter och ett stycke läder hopviket i form af skodon.

Qvinnorna, som hade en sorgsen och undergifven uppsyn samt ett temligen behagligt men uttryckslöst utseende, voro klädda i lifstycke och kjortel af mörkt vadmal; flickorna buro på sitt i flätor upplagda hår en liten brun, stickad mössa, hvaremot de gifta qvinnorna insvepte hufvudet i en brokig duk, hvaröfver reste sig en sorts prydnad af hvitt tyg.

Då jag efter en grundlig promenad återvände till hr Fridrikssons hus, befann sig onkel redan der i sällskap med sin värd.

Isländsk hufvudbonad.

TIONDE KAPITLET.

Middagen var färdig och angreps med glupskhet af professor Lidenbrock, hvars nödtvungna återhållsamhet om bord hade betydligt höjt hans af naturen goda aptit. Måltiden, som till sin beskaffenhet var mer dansk än isländsk, hade i och för sig ingenting anmärkningsvärdt; men vår värd, som deremot var mer isländare än dansk, erinrade mig om den forna gästfrihetens heroer, ty det syntes mig uppenbart, att vi uti hans hus betydde mer än han sjelf.

Samtalet fördes på landets språk, som min onkel uppblandade med tyska och Fridriksson med latin, på det att jag skulle kunna förstå det. Det vände sig omkring vetenskapliga frågor, såsom det anstod lärde män; men professorn iakttog den största försigtighet i sina yttranden, och hans ögon ålade mig i hvarje ögonblick fullständig tystnad rörande våra framtida planer.

Strax i början tillsporde Fridriksson min onkel om resultatet af hans undersökningar i biblioteket.

— Ert bibliotek! — inföll denne; — det består ju blott af defekta böcker på de nästan tomma hyllorna.

— Hvad? — utropade Fridriksson; — vi ega åtta tusen volymer, af hvilka många äro dyrbara och sällsynta arbeten på det gamla skandinaviska språket, samt allt nytt, hvarmed Köpenhamn hvarje år förser oss.

— Hvar vill ni taga dessa åtta tusen volymer? För min del . . .

— Åh, herr professor, de vandra landet omkring. Man har smak för att studera på vår gamla is-ö. Det finnes ej en arrendator, inte en fiskare, som ej kan läsa och som ej läser. Vi tro att böcker, i stället för att multna bakom ett jerngaller långt ifrån nyfikna blickar, äro bestämda till att förbrukas under läsarens ögon. Derför gå också dessa böcker ur hand och i hand, slitna,

lästa och åter lästa, och ofta komma de inte åter på sin hylla förr än efter ett eller två års frånvaro.

— Och under tiden, — svarade min onkel med en viss missräkning, — få främlingar . . .

— Ja, hvem kan hjelpa det! främlingarne hafva sina bibliotek, och våra landsmän måste först och främst upplysas. Jag upprepar det: kärleken till studier ligger i blodet hos isländaren. Också bildade vi 1816 ett litterärt sällskap, som går framåt; främmande lärde anse sig hedrade att vara medlemmar deraf; det gifver ut böcker afsedda för våra landsmäns undervisning och gör landet verkliga tjenster. Om ni vill blifva en af våra korresponderande ledamöter, herr professor, skall ni derigenom göra oss det största nöje.

Min onkel, som redan tillhörde ett hundratal lärda sällskap, antog tillbudet med en artighet, som högeligen smickrade Fridriksson.

— Haf nu godheten, — fortfor denne, — att för mig uppgifva de böcker, som ni hoppades finna i vårt bibliotek, så skall jag måhända kunna lemna er upplysning om dem.

Jag såg på min onkel; han tvekade att svara på detta tillbud, som direkt berörde hans planer. Men efter några ögonblicks betänkande beslöt han sig för att tala.

— Herr Fridriksson, — sade han, — jag vill veta, om ni bland de gamla arbetena ega Arne Saknussemms skrifter?

— Arne Saknussemm! — svarade professorn i Reykiavik. — Ni menar denne lärde man i sextonde seklet, som var på en gång stor naturforskare, stor alkemist och en berömd resande?

— Alldeles.

— En af stjernorna i den isländska litteraturen och vetenskapen?

— Som ni säger.

— En framför alla andra utmärkt man?

— Jag medgifver det.

— Och hvars djerfhet var lika stor som hans snille?

— Jag hör, att ni känner väl till honom.

Min onkel var utom sig af glädje att höra talas på detta sätt om sin hjelte; han slukade Fridriksson med blickarne.

— Nå, — frågade han, — hans arbeten?

— Ack! hans arbeten ega vi inte.

— Hvad! på Island?

— De finnas ingenstädes, emedan Arne Saknussemm blef. förföljd för kätteri, och hans arbeten brändes 1573 i Köpenhamn af bödelns hand.

— Mycket bra! Förträffligt! — utropade min onkel, till stor häpnad för professorn i naturvetenskaperna.

— Hvad menar ni? — frågade denne.

— Då förklaras allt, då hänger allt rätt tillsammans, det är tydligt, och jag förstår hvarför Saknussemm, förföljd och tvungen att dölja sitt snilles upptäckter, måst i ett obegripligt kryptogram begrafva den hemlighet . . .

— Hvilken hemlighet? — frågade Fridriksson lifligt.

— En hemlighet som . . . hvarom . . ., — svarade min onkel stammande.

— Skulle ni ega något särskildt dokument? — återtog vår värd.

— Nej! Jag framkastade blott och bart en supposition.

— Godt, — svarade Fridriksson, som var artig nog att icke vara enträgen, då han såg sin gästs förlägenhet. — Jag hoppas, — tillade han, — att ni inte skall lemna vår ö utan att hafva hemtat något ur dess mineralogiska rikedomar?

— Naturligtvis, — svarade min onkel; — men jag kommer något sent; forskare hafva redan passerat fram här.

— Ja, herr professor; herrar Olafsens och Povelsens arbeten, utförda på konungens befallning, Troïls studier, herrar Gaimards och Roberts vetenskapliga mission med franska korvetten *La Recherche* * och slutligen de lärde mäns observationer, som voro om bord på fregatten *La Reine Hortense,* hafva mägtigt bidragit till kännedomen om Island. Men, tro mig, det är ännu mycket att göra.

— Tror ni det? — frågade min onkel med godmodig uppsyn, bemödande sig att dölja sina blickars glans.

— Ja! Huru många berg, glacierer, vulkaner, som ännu äro föga bekanta, finnas inte att studera! Utan att gå längre: ser ni detta berg, som reser sig vid horizonten? Det är Sneffels.

— Aha! — sade min onkel, — Sneffels.

— Ja, en af de märkvärdigaste vulkaner, hvars krater man sällan besöker.

— Kanhända är den slocknad?

— Slocknad för femhundra år sedan.

— Välan! — svarade min onkel, som ursinnigt kastade sina ben om hvarandra för att inte hoppa högt upp i luften, — jag har lust att börja mina geologiska studier med detta Seffel . . . Fessel . . . jag minnes ej namnet.

— Sneffels, — rättade den artige Fridriksson.

Denna del af samtalet hade förts på latin, hvaraf jag förstått alltsammans. Med möda hade jag hållit mig allvarsam, då jag såg min onkels bemödande att undertrycka sin glädje, som öfvergick alla gränser, och hans försök att antaga den oskyldigaste min i verlden.

— Era ord, — sade han, — bestämma mig! Vi skola försöka att bestiga detta Sneffels, kanske till och med att undersöka dess krater!

---

* *La Recherche* skickades 1835 af amiral Duperré för att återfinna spåren af Blossevilles och *La Lilloises* förolyckade expedition, hvarom man aldrig erhöll några underrättelser.

— Jag beklagar, — svarade Fridriksson, — att mina göromål inte tillåta mig att vara frånvarande; det skulle eljest varit mig ett nöje och en förmån att få åtfölja er.

— Ack! nej, nej, — svarade min onkel lifligt; — vi vilja inte falla någon till besvär, herr Fridriksson, och jag tackar er af allt hjerta. Närvaron af en lärd sådan som ni skulle varit oss till stor nytta, men pligten kallar er.

Jag vill tro att vår värd, i sin isländska själs oskuld, icke fattade min onkels stora skrymteri.

— Jag gillar högeligen, herr professor, — sade han, — att ni börjar med denna vulkan, och ni kommer der att göra en rik skörd af egendomliga observationer. Men säg mig, huru tänker ni komma fram till Sneffels' halfö?

— Till sjös, genom att färdas öfver viken. Det är den ginaste vägen.

— Utan tvifvel; men den är omöjlig att begagna.

— Hvarför?

— Emedan vi inte ega en enda båt i Reykiavik.

— För tusan!

— Man måste färdas landvägen utefter kusten. Det blir längre väg, men intressantare.

— Godt! Jag skall skaffa mig en vägvisare.

— Jag har just en sådan att erbjuda er.

— En säker, intelligent person?

— Ja, en af halföns inbyggare. Det är en skicklig ejderjägare, med hvilken ni skall blifva nöjd. Han talar danska obehindradt.

— Och när kan jag träffa honom?

— I morgon, om ni så önskar.

— Hvarför inte i dag?

— Derför att han inte kommer hit förr än i morgon.

— Således i morgon, — svarade min onkel med en suck.

Detta vigtiga samtal afslutades några ögonblick derefter med varma tacksägelser af den tyske professorn till den isländske. Under middagens lopp hade min onkel inhemtat flera vigtiga omständigheter, bland andra Saknussemms historia, anledningen till hans hemlighetsfulla dokument, liksom att vår värd icke komme att åtfölja oss på vår expedition och att från och med morgondagen en vägvisare skulle stå till vår disposition.

ELFTE KAPITLET.

Om aftonen tog jag en kort promenad utefter Reykiaviks stränder och återkom i god tid för att lägga mig i min säng af tjocka plankor och föll snart i djup sömn.

Då jag vaknade, hörde jag min onkel ifrigt tala i det angränsande rummet; jag steg genast upp och skyndade mig till honom.

Han språkade på danska med en högväxt, kraftigt bildad ung man, som såg ut att besitta ovanliga kroppskrafter. Hans hufvud var mycket stort; de blåa ögonen, som syntes mig intelligenta, egde ett drömmande uttryck; hans långa hår, som till och med i England skulle ansetts som rödt, föll ned på hans atletiska axlar. Denne infödings rörelser voro mjuka, men han rörde blott obetydligt på armarne, likt en person som icke kände till eller föraktade åtbördernas språk. Allt hos honom antydde ett fullkomligt lugnt, icke liknöjdt men stilla temperament. Man fann, att han icke begärde något af andra, att han arbetade efter eget behag och att hans filosofi här i verlden icke medgaf hvarken förvåning eller oro. Jag uppfattade dessa skiftningar af isländarens karakter genom det sätt, hvarpå han åhörde sin interlokutörs passionerade ordflöde. Han stod med korslagda armar, orörlig midt under min onkels lifliga gester; för att vägra en sak nöjde han sig med att röra hufvudet

från venster till höger, och böjde det till tecken af bifall, men allt detta så obetydligt, att hans långa hår knappt rubbades dervid. Det var en ända till girighet drifven sparsamhet med åtbörder.

Vid anblicken af denne man skulle jag säkert aldrig hafva anat, att han till yrket var jägare; visserligen borde han icke skrämma villebrådet, men huru kunde han upphinna det.

Detta förklarades, då Fridriksson upplyste mig om, att denna lugna person endast jagade ejderfogel, hvars dun utgör öns största rikedom. Detta dun kallas också ejderdun, och det fordras intet synnerligt slöseri med rörelser för att insamla det.

Under de första dagarne af sommaren börjar ejdergåsen att reda sitt bo på marken bland klipporna vid de otaliga, djupa fjordar, af hvilka hela kusten är sönderskuren. När nästet är bygdt, bekläder hon det med fina fjädrar, som hon rycker från sitt eget bröst. Kort derefter infinner sig jägaren, eller rättare köpmannen, och borttager boet, då gåsen börjar sitt arbete på nytt; och detta fortfar, så länge hon eger något dun. När hon helt och hållet utplundrat sig, är det hanens tur att släppa till sin beklädnad. Men då dennes större och hårdare dun icke eger något värde i handeln, gör jägaren sig ej möda att beröfva honom hans ungars bädd; boet blir således färdigt, honan lägger sina ägg, ungarne utkläckas, och följande året börjar åter skörden af ejderdun.

Som ejdern icke väljer de branta klipporna för att bygga sitt bo, utan hellre de lätt tillgängliga och horizontela berghällar som slutta ned i hafvet, kunde den isländske jägaren utöfva sitt yrke utan stor ansträngning. Han var en jordbrukare, som hvarken behöfde så eller skära sin skörd, utan blott insamla den.

Denna allvarsamma, flegmatiska och tystlåtna person hette Hans Bjelke och infann sig på Fridrikssons

rekommendation. Det var vår blifvande vägvisare, och hans sätt utgjorde en besynnerlig kontrast mot min onkels.

Emellertid kommo de lätt öfverens. Ingendera af dem gjorde afseende på priset; den ene var färdig att antaga hvad man bjöd honom, den andre villig att gifva hvad som begärdes. Aldrig var ett köp lättare att afsluta.

Öfverenskommelsen innehöll, att Hans förband sig att föra oss till byn Stapi, belägen på södra stranden af Sneffels halfö, tätt vid vulkanens fot. Man kunde beräkna ungefär tjugutvå mil landväg, enligt min onkels åsigt en resa på två dagar.

Men då han erfor, att det var fråga om danska mil, på tjugufyratusen fot, måste han rabattera på sin kalkyl och, med afseende å de dåliga vägarne, beräkna sju eller åtta dagars färd.

Fyra hästar skulle ställas till onkels disposition, två för att bära honom och mig samt två andra för att transportera våra saker. Hans skulle enligt sin vana gå till fots. Han kände fullkomligt denna del af kusten och lofvade att föra oss den kortaste vägen.

Hans engagement hos min onkel skulle icke upphöra vid vår ankomst till Stapi, utan fortfara under hela den tid, som var nödvändig för den senares vetenskapliga utflykter, för ett pris af tre specier i veckan. Men såsom ett oeftergifligt vilkor blef uttryckligen bestämdt, att denna summa skulle erläggas till vägvisaren hvarje lördagsafton.

Afresan utsattes till den 16 Juni. Min onkel ville lemna jägaren handpenning, men denne afslog detta med ett enda ord.

— Efteråt, — sade han, och professorn öfversatte det genast för mig.

När saken blifvit uppgjord, aflägsnade sig Hans genast.

Hans var en allvarsam, flegmatisk och tystlåten person (sid. 70).

— En förträfflig karl, — utbrast min onkel, — men han förstår väl knappast den underbara rol, som framtiden förbehåller honom att spela.

— Han åtföljer oss således ända till . . .

— Ja, Axel, ända till jordens medelpunkt.

Ännu återstodo fyrtioåtta timmar, hvilka jag till min stora ledsnad måste begagna till våra förberedelser; vi använde all vår förmåga för att anbringa hvarje sak på förmånligaste sätt, instrumenten på ett ställe, vapnen på ett annat, verktygen i en packe, lifsmedlen i en annan, inalles fyra afdelningar.

Instrumenten bestodo utaf:

1:o. En hundragradig Eigels termometer, uppgraderad ända till etthundrafemtio grader, hvilket syntes mig antingen för mycket eller också för litet: för mycket, ifall den omgifvande värmen skulle stiga så högt, i hvilken händelse vi skulle blifva kokade; för litet, om det gälde att mäta temperaturen i heta källor eller annat flytande ämne.

2:o. En manometer för komprimerad luft, konstruerad att angifva högre tryck än atmosferens vid hafsytan. Den vanliga barometern skulle i sjelfva verket icke räckt till, emedan det atmosferiska trycket borde ökas i samma mån som vi nedstego under jordens yta.

3:o. En kronometer af Boissonnas den yngre i Génève, noggrant justerad efter Hamburgs meridian.

4:o. Två inklinations- och deklinationskompasser.

5:o. En nattkikare.

6:o. Två Ruhmkorffs apparater, hvilka förmedelst en elektrisk ström gåfvo ett portativt, mycket stadigt och föga skrymmande ljus*.

---

* Ruhmkorffs apparat består af en Bunsenstapel, försatt i verksamhet medelst surt kromsyradt kali, som icke sprider någon lukt; en induktionsrulle sätter den genom stapeln utvecklade elektriciteten i förbindelse med en särskildt konstruerad lykta; i denna lykta befinner sig ett lufttomt glasrör, hvari endast finnes ett residuum af kolsyra eller qväfve. Då apparaten är i verksamhet, blir denna gas lysande och frambringar ett hvitaktigt och oafbrutet sken. Stapeln och rullen förvaras i en lädersäck, som den resande bär i en axelrem. Lyktan appliceras utanpå kroppen och lemnar tillräcklig upplysning i djupt mörker; den tillåter en att utan fara för explosion våga sig in midt ibland de mest antändbara gaser, och släckes icke ens i de djupaste vattendrag. Ruhm-

Vapnen bestodo af två karbiner af Purdley, More & C:o samt två Colts revolvrar. Hvartill skulle dessa vapen tjena? Vi hade hvarken vildar eller vilddjur att frukta för, förmodar jag. Men min onkel tycktes räkna på sin arsenal liksom på sina instrument, isynnerhet på en ansenlig qvantitet bomullskrut, som icke lider af fukt och hvars expansionskraft är vida öfverlägsen det vanliga krutets.

Verktygen utgjordes af två jernspett, två stenhackor, en silkesstege, tre jernskodda käppar, en yxa, en hammare, ett dussin kilar och ringskrufvar af jern samt långa knutstreck, hvilket alltsammans utgjorde en stor börda, ty stegen höll trehundra fot i längd.

Slutligen fans proviant, hvaraf förrådet väl icke var särdeles stort till omfånget, men likväl betryggande, ty jag visste, att det i prepareradt kött och torra skorpor innehöll lifsmedel för sex månader. Den enda flytande beståndsdelen deraf var genèver, och vatten saknades alldeles, men vi hade stora flaskor, och min onkel räknade på att finna källor, der vi kunde fylla dem; de invändningar jag kunnat göra mot dessas beskaffenhet, deras temperaturgrad, till och med deras obefintlighet, hade varit fruktlösa.

För att komplettera den noggranna listan på våra reseffekter må jag anteckna ett portativt apotek, innehållande saxar med trubbiga skänglar, spjelor för benbrott, bindlar och kompresser, plåsterlappar, ett åderlåtningsfat — allt förskräckliga saker; vidare en samling flaskor, innehållande dextrin, sårläkande sprit, ättiksyrad blyoxid, eter och ammoniak — alltsammans saker af föga lugnande boskaffenhet — samt slutligen hvad som behöfdes för de Ruhmkorffska apparaterna.

---

korff är en lärd och skicklig fysiker. Hans stora upptäckt är induktionsrullen, som möjliggör åstadkommandet af elektricitet af hög tension. Han erhöll 1864 det femårspris af 50,000 francs, som i Frankrike är utfäst för den sinnrikaste användningen af elektricitet.

Min onkel hade icke heller glömt att förse sig med tobak, jagtkrut och fnöske samt en lädergördel, som han bar om lifvet och hvaruti förvarades en tillräcklig qvantitet mynt i guld, silfver och papper. Sex par starka skodon, som gjorts vattentäta medelst en blandning af tjära och kautschuk, funnos äfven uti redskapsafdelningen.

— Sålunda klädda och utrustade finnes ingenting, som hindrar oss att gå långt, — sade min onkel.

Hela dagen den 14 användes till att inpacka dessa olika artiklar. Om aftonen spisade vi hos grefve Trampe, i sällskap med borgmästaren i Reykiavik och doktor Hyaltalin, landets utmärkta läkare. Fridriksson var icke bland de inbjudna gästerne; jag erfor sedermera, att guvernören och han voro oense rörande en administrationsfråga och derför ej umgingos. Jag var således icke i tillfälle att förstå ett ord af hvad som yttrades under denna halfofficiela måltid; jag anmärkte blott att min onkel talade hela tiden.

Följande dag, den 15, afslutades förberedelserna. Vår värd gjorde professorn ett synnerligt nöje genom att lemna honom en karta öfver Island, som var ojemförligt mycket fullständigare än Hendersons, upprättad af Olaf Nikolaus Olsen, i $^1/_{480000}$ skala och utgifven af det lärda samfundet på Island, på grund af Scheel Frisacs landtmäteriarbeten och Björn Gumlaugsons topografiska mätningar. Det var ett dyrbart dokument för en mineralog.

Sista aftonen förflöt under ett intimt samtal med Fridriksson, för hvilken jag erfor en liflig sympati, och derpå följde en temligen orolig sömn, åtminstone för min del.

Klockan fem på morgonen väcktes jag genom gnäggandet af fyra hästar, som stampade utanför mitt fönster. Jag klädde mig skyndsamt och gick ned på gatan, der Hans höll på att afsluta pålassningen af våra saker, så att säga utan att röra sig, ehuru han arbetade med

icke vanlig skicklighet. Min onkel gjorde mera buller än nytta, och vägvisaren tycktes fästa högst obetydligt afseende vid hans föreskrifter.

Klockan sex var allt färdigt, och Fridriksson tryckte våra händer. Min onkel tackade honom med mycken hjertlighet på isländska för hans utmärkta gästfrihet. Hvad mig angick, så började jag på min bästa latin en varm afskedshelsning, hvarefter vi satte oss i sadeln, och Fridriksson skickade med sitt sista farväl efter mig denna vers, som Virgilius tycktes hafva skrifvit för oss resande, hvilka icke kände vår väg:

Et quamcumque viam dederit fortuna sequamur.

TOLFTE KAPITLET.

Vi hade begifvit oss på väg i mulet, men stadigt väder, då vi hvarken hade att frukta tröttande värme eller olycksbringande regn — ett äkta turistväder.

Nöjet att färdas på hästryggen tvärs igenom ett obekant land gjorde mig gynsamt stämd för början af vårt företag. Jag var helt och hållen intagen af turistens lycka, som känner frihetens behag, och började finna mig i mitt öde.

— Och hvad riskerar jag för öfrigt? — tänkte jag. — Att resa midt i ett det besynnerligaste land! Att bestiga ett märkvärdigt berg! I värsta fall att nedstiga till bottnen af en slocknad krater! Det är ju ganska tydligt, att denne Saknussemm icke gjort något annat. Hvad angår tillvaron af ett galleri, som leder till jordklotets medelpunkt, så är det en ren inbillning, en absolut omöjlighet! Låt oss således utan prut taga emot det goda, som kan vinnas af denna expedition.

Jag hade knappast slutat detta räsonnement förr än vi redan hade lemnat Reykiavik.

Hans vandrade med snabba, jemna, uthålliga steg i spetsen för karavanen. De båda packhästarne följde efter honom med våra saker, utan att man behöfde styra dem. Derefter kommo onkel och jag, sanningen att säga utan att göra en allt för dålig figur på våra små, men kraftfulla hästar.

Island är en af Europas stora öar, och räknar fjortonhundra qvadratmil med endast sextiotusen invånare. Geografer hafva indelat det i fyra distrikt, af hvilka vi hade att på snedden genomfara det, som bär namn af sydvestra fjerdedelen, "Sudvestr Fjordùngr".

Hans hade från den stund han lemnade Reykiavik nästan omedelbart följt hafsstranden. Vi färdades öfver magra betesmarker, som gjorde sig mycken möda att blifva gröna, men der den gula färgen var öfvervägande. De väldiga trachytmassornas rödaktiga spetsar visade sig afstympade vid horizonten i österns dimmor; några snöfläckar, som återkastade det matta ljuset, glänste här och der på de aflägsna höjdernas sluttningar; en del mer djerft formade spetsar genomborrade de gråa molnen och framträdde åter ofvanför de rörliga ångorna, liknande blindskär, utsådda midt på himlahvalfvet.

Ofta bildade dessa kedjor af tvärbranta klippor en udde mot hafvet och inkräktade på betesmarken, men alltid återstod dock tillräcklig plats för att komma fram. För öfrigt valde våra hästar af instinkt de beqvämaste ställena, utan att någonsin sakta sin gång. Min onkel hade icke ens den trösten att få mana på sin gångare med röst eller piska; han fick ej tid att vara otålig. Jag kunde icke tillbakahålla ett småleende, då jag såg honom, som var så stor, på sin lilla häst, och då hans långa ben nästan nådde marken, liknade han en Centaur med sex fötter.

— Ett snällt kreatur! Ett snällt kreatur! — sade han. — Vet du, Axel, att det fins intet djur, som öfvergår den isländska hästen i klokhet. Snö, stormar, ofar-

bara vägar, klippor, glacierer, ingenting hejdar honom. Han är modig, lugn, säker. Aldrig ett felsteg, aldrig något motstånd! Om han har en ström, en fjord att passera, och sådant kommer att inträffa, så skall du få se honom utan tvekan kasta sig i vattnet såsom en amfibie och upphinna motsatta stranden! Men vi skola inte drifva på honom, utan låta honom hållas, så skola vi, den ena bärande den andra, färdas våra tre mil om dagen.

— Vi ja, utan tvifvel, — svarade jag, — men vägvisaren?

— Åh, honom oroar jag mig inte för. Dessa menniskor gå utan att märka det, och den här rör sig så litet, att han inte bör blifva trött. För öfrigt skall jag, om så behöfves, afstå min häst åt honom, ty jag skulle snart få kramp, om jag inte toge någon motion. Med armarne är det nog bra, men man måste också tänka på benen.

Imellertid färdades vi raskt framåt. Landet var redan i det närmaste öde; här och der visade sig någon enstaka gård, någon ensam boër*, uppförd af trä, jord och lavastycken, liksom en tiggare vid kanten af en krokig väg. Dessa förfallna kojor tycktes anropa de förbigåendes barmhertighet, och vid minsta anledning skulle man velat gifva dem en almosa. Vägar saknades helt och hållet i detta land, till och med gångstigar, och vegetationen, så långsam den än var, hade dock snart utplånat de sällsynte vandrarnes spår.

Och likväl räknades denna del af provinsen, som var belägen strax invid hufvudstaden, bland de bebodda och odlade delarne af Island. Hurudana skulle då de andra vara, som voro ödsligare än denna öken? Efter en half mils färd hade vi ännu icke mött någon landtman på tröskeln till sin koja, eller någon vild herde, betande

* Isländsk bondstuga.

en hjord, mindre vild än han, blott några åt sig sjelfva lemnade kor och får. Hurudana skulle då de andra trakterna vara, sönderslitna, omstörtade genom eruptiva fenomen, som härledde sig från vulkaniska explosioner och underjordiska skakningar?

Längre fram skulle vi äfven lära känna sådana trakter, men vid en blick på Olsens karta fann jag att man undvek dem genom att taga vägen utefter hafsstrandens af vikar uppfylda kant. Den stora plutoniska rörelsen har i sjelfva verket hufvudsakligen koncentrerat sig i det inre af ön, der de horizontelt på hvarandra uppstaplade klippbäddarna, på det skandinaviska språket kallade "trappor" — skrofliga bergsträckningar, eruptioner af basalt, tuff, alla slags vulkaniska hopgyttringar, flöden af smält lava och porfyr —, hafva bildat ett land af största dysterhet. Jag anade då föga den anblick, som väntade oss på Sneffels' halfö, der alla dessa förödelser af en vild natur äro sammanhopade till ett förfärande kaos.

Två timmar efter det vi lemnat Reykiavik framkommo vi till byn Gufunæs, kallad "aoalkirkja", eller hufvudkyrkan, hvilken icke egde något anmärkningsvärdt. Blott några hus, knappt tillräckliga för att utgöra en tysk bondgård.

Der stannade Hans en halftimme, hvarunder han delade vår enkla frukost, svarade med ja eller nej på min onkels spörsmål om vägens beskaffenhet, och på frågan hvar han ämnade tillbringa natten endast med ordet:

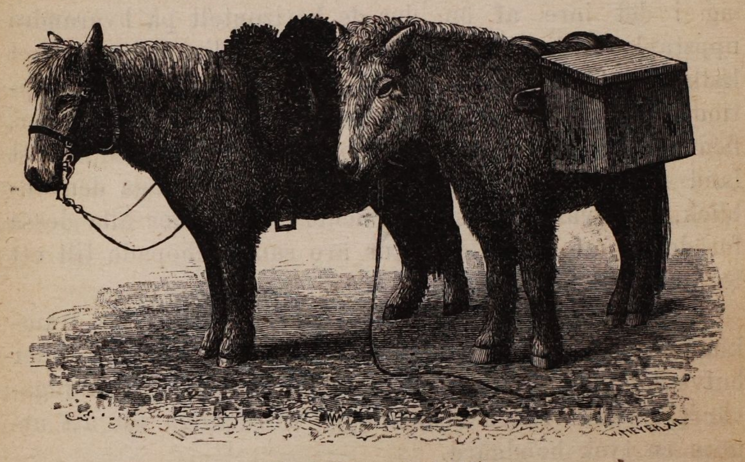
— Gardar.

Jag rådfrågade kartan, för att få veta hvar detta Gardar låg, och fann en liten köping med detta namn på stranden af Hvalfjorden, fyra mil från Reykiavik. Jag visade det för min onkel.

— Blott fyra mil! — sade han. — Fyra mil af tjugutvå! Det är en nätt promenad.

Han ville göra en anmärkning till vägvisaren, men denne svarade icke, utan återtog sin plats framför hästarna och fortsatte marschen.

Tre timmar senare, under hvilka vi beständigt trampat betesmarkernas bleka gräsmatta, måste vi kringgå Kollafjord, en väg, hvilken var både lättare och kortare än att passera viken. Snart inträdde vi i en "pingstaœ", eller säte för den kommunala lagskipningen, kallad Ejulberg, hvars klocka skulle hafva slagit tolf, om de isländska kyrkorna varit rika nog att ega en klocka;

Islandshästar (sid. 77).

men de likna i detta fall sina församlingsboar, hvilka icke heller ega några klockor och kunna vara dem förutan.

Der fingo hästarne rasta, hvarefter de togo vägen utefter en strandremsa, inklämd mellan hafvet och en kedja af kullar, samt utan att hvila buro oss till Brantars "aoalkirkja", och en mil längre bort till Saurböers "annexia", annexkyrka, belägen på södra stranden af Hvalfjorden.

Klockan var då fyra på eftermiddagen, och vi hade tillryggalagt fyra mil.

Fjorden var på detta ställe åtminstone en half mil bred och vågorna bröto sig brusande mot de skarpa klipporna; viken utvidgade sig mellan klippmurar, som bildade ett slags sluttning af tretusen fots höjd, anmärkningsvärd för den mörka färg, som i upprepade lager åtskilde de rödaktiga tufferna. Huru kloka än våra hästar voro, så spådde jag icke något godt af försöket att på ryggen af ett fyrfota djur öfvergå en ganska stor hafsarm.

— Om de äro kloka, — tänkte jag, — så skola de inte försöka att passera. I alla händelser åtager jag mig att vara klok äfven för dem.

Men min onkel ville inte vänta, utan sporrade sin häst mot vattnet. Djuret kände vågornas sqvalpande mot stranden och stannade. Min onkel, som hade sin idé för sig, dref det framåt. Hästen vägrade ånyo och skakade blott på hufvudet. Derpå följde eder och pisksläugar samt ytterligare protester af hästen, som slog bakut och ville kasta af sin ryttare. Slutligen böjde han sina knän, drog sig undan mellan professorns ben och lemnade honom upprättstående på två stenar vid stranden, liksom kolossen på Rhodos.

— Fördömda häst! — skrek ryttaren, som plötsligt blifvit förvandlad till fotgängare, och blygdes lik en kavalleriofficer, som förflyttas till infanteriet.

— Färja! — sade vägvisaren och vidrörde hans axel.

— Hvad! en färja?

— Der, — svarade Hans i det han pekade på en båt.

— Ja, — inföll jag, — det är en färja.

— Det var en annan sak! Nå, framåt då!

— Tidvattnet, — återtog vägvisaren.

— Hvad säger han?

— Han säger, att det är ebb och flod, — svarade min onkel, öfversättande för mig det danska uttrycket.

— Utan tvifvel måste man invänta floden?

— Vänta? — frågade onkel.

— Ja! — svarade Hans.

Min onkel stampade af otålighet, under det hästarne styrde sina steg mot färjan.

Jag insåg fullkomligt nödvändigheten af att invänta ett visst ögonblick för att verkställa öfverfarten af fjorden, nemligen då vattnet, hunnet till sin största höjd, är stillastående. Då äro in- och utströmningen nästan omärkliga, och färjan löper ej fara att bortföras, vare sig till ändan af viken eller ut på öppna hafvet.

Det gynsamma ögonblicket inträffade icke förr än klockan sex på aftonen; min onkel, jag, vägvisaren, två färjkarlar och de fyra hästarne hade tagit plats i ett slags platt, temligen bräcklig båt. Van som jag var vid ångfärjorna på Elben, fann jag karlarnes åror utgöra ett bedröfligt mekaniskt hjelpmedel. Det fordrades mer än en timme för att öfverfara fjorden, men slutligen var färden fullbordad utan olyckshändelse.

En halftimme senare uppnådde vi Gardars "aoalkirkja".

TRETTONDE KAPITLET.

Det skulle varit mörkt, men under sextiofemte breddgraden borde jag icke förundra mig öfver polarregionernas nattliga klarhet, och på Island går icke solen ned under Juni och Juli månader.

Imellertid hade temperaturen sjunkit. Jag frös och var isynnerhet hungrig, samt helsade derför den "boër" välkommen, som gästfritt öppnades för att emottaga oss.

Det var en bondstuga, som dock i afseende på gästfrihet gick upp emot ett kungligt palats. Vid vår ankomst räckte värden oss sin hand och gaf oss utan andra ceremonier tecken att följa efter honom.

Att följa efter honom är just rätta uttrycket, ty

att gå bredvid honom skulle varit omöjligt. En lång, mörk och trång passage lemnade inträde i denna bostad, byggd af nödtorftigt tillyxade bjelkar, och ledde till de särskilda rummen, som voro fyra till antalet, nemligen köket, väfkammaren, familjens sofrum, samt, det bästa af alla, gästkammaren. Min onkel, på hvars figur man icke tänkt vid byggnadens uppförande, undgick ej att tre eller fyra gånger stöta hufvudet i taket.

Man införde oss i vår kammare, ett slags stor sal med golf af stampad jord och upplyst af ett fönster, hvars rutor voro gjorda af föga genomskinliga fårhinnor. Sängkläderna bestodo af torrt foder, som var lagdt mellan två träramar, målade i rödt och prydda med isländska tänkespråk. Jag väntade mig icke en sådan beqvämlighet; men i hela huset rådde en stark lukt af torrt hö, utlakadt kött och sur mjölk, hvaraf mina luktorganer befunno sig temligen illa.

Så snart vi hunnit lägga af oss vår reskostym, lät värdens röst höra sig, som inbjöd oss att komma in i köket, det enda rum der man gjorde upp eld äfven under den strängaste köld.

Min onkel skyndade sig att efterkomma den vänliga tillsägelsen, och jag följde honom.

Köksspisen var af uråldrig fason; midt i rummet fans en sten, som utgjorde hela eldstaden, och i taket var ett hål, hvarigenom röken gick ut. Detta rum tjenade äfven till matsal.

Vid vårt inträde helsade värden oss, liksom om han ännu icke hade sett oss, med ordet "sællvertu", som betyder "varen lycklige", och kysste oss på kinden.

Hans hustru yttrade derefter samma ord, åtföljda af samma ceremoni, hvarefter de båda makarna lade högra handen på hjertat och bugade sig djupt.

Jag skyndar att tillägga, att isländskan var moder till nitton barn, alla, både stora och små, krälande om hvarandra midt i de rökhvirflar, af hvilka rummet upp-

fyldes från eldstaden. I hvarje ögonblick upptäckte jag ett litet blondt och något melankoliskt hufvud, som stack fram ur denna dimma; man skulle kunnat taga dem för en hop af illa tvättade englar.

Min onkel och jag bemötte dem alla ganska vänligt, och snart hade vi tre eller fyra af dessa bytingar på våra axlar, lika många på våra knän och resten mellan våra ben. De som kunde tala upprepade sitt "sællvertu" i alla möjliga tonarter, och de som inte kunde tala skreko så mycket bättre.

Denna konsert afbröts af tillkännagifvandet om måltiden. I samma ögonblick inträdde jägaren, som nyss slutat att fodra hästarna, det vill säga att han helt ekonomiskt släppt dem lösa midt på fältet. De arma djuren nöjde sig med att afbeta den sparsamma mossan på klipporna och litet föga närande hafstång för att följande morgon icke försumma att af sig sjelfva komma och återtaga sitt arbete från föregående dagen.

— "Sællvertu", — sade Hans, hvarefter han lugnt, automatiskt kysste värden, värdinnan och deras nitton barn, utan att den ena kyssen var mera accentuerad än den andra.

Då denna ceremoni var afslutad satte man sig till bords till ett antal af tjugufyra personer, och följaktligen den ena på den andra, i ordets egentliga bemärkelse. De lyckligaste hade endast en byting på hvarje knä.

Imellertid inträdde stillhet i denna lilla verld vid åsynen af soppan, och den till och med hos isländske pojkar naturliga tystlåtenheten gjorde sig ånyo gällande. Värden serverade oss en icke obehaglig soppa på mossa och derefter en ofantlig portion torr fisk, simmande i tjugu år gammalt, härsket smör, som enligt de gastronomiska begreppen på Island var vida bättre än färskt. Dertill fans "skyr", ett slags ystad mjölk med skorpor och enbärssaft, samt slutligen en dryck af mjölk och vassla, spädd med vatten och i landet kallad "blanda".

Huruvida denna besynnerliga föda var god eller ej, är något som jag icke kan bedöma. Jag var hungrig, och till dessert slukade jag ända till sista skeden en tjock bohvetevälling.

Då måltiden var förbi, försvunno barnen; de äldre omslöto eldstaden, der torf, ljung, kogödsel och torkade fiskben brunno. Efter denna "nypa värme" uppsökte de olika grupperna åter sina resp. rum. Värdinnan erbjöd sig, enligt bruket, att draga utaf oss våra strumpor och byxor; men då vi höfligt gjorde invändningar, afstod hon derifrån, och jag kunde omsider krypa ned i min foderbädd.

Klockan fem följande morgon togo vi afsked af den isländske bonden; min onkel hade mycken möda att förmå honom emottaga en passande vedergällning, och Hans gaf signal till afresa.

Hundra steg från Gardar började terrängen att förändra utseende; marken blef sumpig och mindre gynsam för vår färd. På högra sidan utsträckte sig bergskedjan oafbrutet, liksom ett omätligt system af naturliga befästningar, hvilkas inre sluttning vi följde; oftast träffade vi på bäckar, som man måste söka vada öfver utan att allt för mycket väta bagaget.

Ödsligheten blef allt djupare och djupare; någon gång syntes emellertid en mensklig skugga fly långt bort, och om vägens krökning oförmodadt förde oss nära ett af dessa spöken, kände jag en plötslig vedervilja vid åsynen af ett uppsväldt hufvud med skinande hud, beröfvadt sitt hår, och med vederstyggliga sår, som de usla paltorna icke förmådde dölja.

Den olyckliga varelsen kom icke för att räcka oss sin vanskapliga hand; tvärtom flydde han, men icke så fort, att ej Hans helsade honom med sitt vanliga "sællvertu".

— Spetelsk, — sade han.

— En spetelsk! — upprepade min onkel.

Och detta enda ord utöfvade sin frånstötande verkan. Den ohyggliga spetälskan är temligen allmän på Island; den är icke smittosam, men ärftlig, hvarför också de olyckliga sjuklingarna äro förbjudne att ingå äktenskap.

Dessa uppenbarelser voro icke af beskaffenhet att upplifva landskapet, som blef djupt bedröfligt. De sista grässtråna hade nyligen försvunnit under våra fötter; ej ett träd syntes till, om icke några klungor af dvergbjörkar, liknande buskar; ej ett djur, om icke några hästar, hvilkas egare ej kunde föda dem, och som nu, lemnade åt sig sjelfva, irrade kring på de dystra slätterna. Stundom sväfvade en falk i de gråa molnen och flydde snabbt söderut; jag blef melankolisk vid åsynen af denna vilda natur och återsåg i minnet mitt hemland.

Snart måste vi öfvergå flera mindre fjordar utan betydenhet och slutligen en verklig hafsvik; tidvattnet, som då var lugnt, tillät oss att passera utan dröjsmål samt uppnå Alftanæs by, belägen en mil längre bort.

Efter att hafva vadat öfver två strömmar, rika på laxöring och gädda, Alfa och Heta, blefvo vi på aftonen tvungna att tillbringa natten i en öfvergifven koja, som var ett tillhåll för alla den skandinaviska mytologiens tomtegubbar. Säkerligen hade köldens genius der valt sin bostad och tillstälde upptåg under hela natten.

Den följande dagen utmärktes ej af någon särskild händelse. Ständigt samma sumpiga mark, samma enformighet, samma sorgliga anblick. På aftonen hade vi tillryggalagt hälften af den väg, vi hade att färdas, och lågo vid Krösolbts "annexia".

Den 19 Juni färdades vi vid pass en mil på en mark af lava, som på landets språk kallas "hraun"; sprickorna på dess yta antogo form af stundom utsträckta, stundom om hvarandra hoptrasslade kablar; ett ofantligt flöde lopp utför de angränsande bergen, som bestodo af

numera slocknade vulkaner, men hvilkas forna våldsamhet bevisades af dessa qvarlefvor. Några rökhvirflar från varma källor visade sig imellertid här och der.

Vi hade ej tid att studera dessa fenomen, ty vi måste skynda framåt. Snart syntes åter den sumpiga marken under våra hästars fötter, och stundom påträffade vi en liten sjö. Vår färd gick nu i ostlig rigtning, ty vi hade i sjelfva verket kringgått den stora Faxaviken, och den dubbla, hvita spetsen af Sneffels reste sig mot molnen på mindre än fem* mils afstånd.

Hästarna gingo raskt, och markens svårigheter hejdade dem icke. För min del började jag känna mig ganska trött, men min onkel höll sig fortfarande kry och rak, liksom på första dagen, och jag kunde icke afhålla mig från att beundra honom lika mycket som jägaren, hvilken betraktade denna expedition som en vanlig promenad.

Lördagen den 20 Juni klockan 6 på aftonen uppnådde vi köpingen Büdir, som var belägen vid hafsstranden; vägvisaren fordrade sin öfverenskomna betalning, och onkel gjorde upp sin räkning med honom. Det var Hans' egen familj, det vill säga hans farbröder och halfkusiner, som erbjödo oss gästfrihet; vi blefvo väl emottagne, och utan att missbruka de hederliga menniskornas godhet skulle jag gerna velat hos dem återhemta mig efter resans mödor. Min onkel, som icke behöfde hvila, såg ej saken på samma sätt, och följande morgon måste vi åter bestiga våra snälla kreatur.

Marken bar spår af granskapet med bergen, och här och der stack en klipphäll upp ur jorden, liksom rötterna från en gammal ek. Vi färdades omkring vulkanens ofantliga bas. Professorn lemnade den icke ur sigte;

---

* På sidd. 44 och 45 äro några sifferuppgifter reducerade från franska till motsvarande svenska, men för öfrigt äro alla förekommande längdmått, såsom mil, famn, aln, fot m. m. *franska.* En fransk mil motsvarar 4 1/2 kilometer.

Stapifjorden var omgifven af de egendomligaste basaltmurar (sid. 89).

han gestikulerade och tycktes trotsa honom, sägande:
— Se der är jetten, som jag skall underkufva! Slutligen stannade hästarna efter fyra timmars marsch af sig sjelfva vid prestgården Stapi.

FJORTONDE KAPITLET.

Stapi är en köping, bestående af ett trettiotal hyddor och byggd blott af lava. Den ligger vid ändan af en liten fjord, omgifven af de egendomligaste basaltmurar. Man vet att basalt är en mörk bergart af vulkaniskt ursprung, och som genom en pelarformig förklyftning ger upphof till de mest fantastiska klippformationer. Naturen går dervid geometriskt tillväga och arbetar på menskligt sätt, liksom den skulle handterat vinkelmåttet, kompassen och vattenpasset. Om hon eljest öfverallt visar sitt konstnärskap med sina stora massor, kringslungade utan ordning, sina knappt påbörjade koner, sina ofulländade pyramider, genom sina bizarra linier, så har hon deremot här velat gifva exempel på ordning, och långt innan de äldsta tidernas arkitekter skapat en allvarlig stil, som aldrig blifvit öfverträffad vare sig af Babylons glans eller Greklands underverk.

Jag hade visserligen hört talas om jettegalleriet i Irland och Fingals grotta på en af Hebriderna, men åsynen af en basaltbyggnad hade ännu aldrig erbjudit sig för mina blickar.

Vid Stapi visade sig detta fenomen i hela sin skönhet. Fjordens liksom hela halföns stränder bestodo af en serie vertikala kolonner af trettio fots höjd och med rena proportioner, uppbärande en bred list, bestående af horizontela kolonner, hvilkas öfverskjutande delar bildade ett slags hvalf öfver hafvet. På vissa mellanrum och under detta naturliga tak upptäckte ögat spetsbågiga öppningar af en beundransvärd teckning, genom hvilka oceanens vågor brusande framstörtade. Några af hafvet lösryckta basaltpelare lågo utsträckta på marken liksom ruiner efter något forntida tempel, evigt unga ruiner, öfver hvilka århundraden gingo fram utan att skada dem.

Sådant var det sista rastestället på vår resa ofvan

jord, dit Hans omtänksamt fört oss, och jag lugnade mig något vid tanken på att han skulle följa oss ännu längre.

Vid framkomsten till dörren af pastorns hus, som var en tarflig koja, hvarken vackrare eller beqvämare än grannarnes, såg jag en man, med hammare i hand och förskinn af läder om lifvet, sysselsatt med att sko en häst.

— "Sællvertu", — sade jägaren till honom.

— God dag, — svarade hofslagaren på god danska.

— Kyrkoherden, — sade Hans i det han vände sig till onkel.

— Det ser ut, Axel, som om den här hedersmannen skulle vara kyrkoherden, — sade min onkel, öfversättande ordet för mig.

Under tiden underrättade vägvisaren kyrkoherden om ändamålet med vår ankomst, hvarpå den senare afbröt sitt arbete och utstötte ett slags rop, som utan tvifvel begagnas bland hästar och hästhandlare; strax derefter kom en stor megära ut ur kojan. Om hon icke höll sex fot i längd, så fattades det åtminstone ej mycket.

Jag befarade att hon skulle erbjuda oss resande den isländska kyssen; deraf blef dock ingenting, och hon visade till och med föga benägenhet att föra oss in i huset.

Gästrummet, som var trångt, smutsigt och osundt, syntes mig vara det sämsta i prestgården, men man måste nöja sig dermed. Kyrkoherden tycktes icke hylla gammaldags gästfrihet, långt derifrån. Innan dagens slut såg jag, att vi hade att göra med en smed, fiskare, jägare eller snickare, men alldeles icke med en Herrans tjenare. Vi voro dock ännu midt i veckan, det är sant, och kanske bättrade han sig till Söndagen.

Jag vill icke säga något ondt om dessa stackars prester, som, när allt kommer omkring, äro mycket fattiga; de erhålla från danska regeringen en till löjlighet liten betalning och få från sin församling fjerdedelen af

tionden, hvilken icke uppgår till en summa af sjuttio riksdaler. Deraf följer nödvändigheten att arbeta för att lefva; men genom att fiska, jaga och sko hästar slutar man med att antaga sätt, ton och seder af jägare, fiskare och annat föga bildadt folk. På aftonen märkte jag till och med, att vår värd icke räknade nykterheten till antalet af sina dygder.

Min onkel insåg snart med hvem han hade att göra, och i stället för en god och värdig lärd man fann han en klumpig och okunnig bonde. Han beslöt derför att så fort som möjligt börja sin stora expedition och lemna den allt utom gästvänliga prestgården. Han fäste icke afseende vid mödan och beslöt att tillbringa några dagar bland bergen.

Förberedelserna till afresan började således redan morgonen efter vår ankomst till Stapi. Hans antog tre isländare i vår tjenst, för att ersätta hästarne vid transporten af våra saker; men då vi en gång hunnit till kraterns botten skulle desse infödingar vända om och lemna oss åt oss sjelfva. Denna punkt blef fullkomligt bestämd.

Vid detta tillfälle måste min onkel underrätta jägaren om sin afsigt att fortsätta undersökningen af vulkanen ända till dess yttersta gränser.

Hans inskränkte sig till att böja på hufvudet; han såg ingen skilnad på att gå hit eller dit, fördjupa sig i sin ös innandömen eller färdas tvärs öfver den. Hvad mig angick, så hade jag hittills varit distraherad af resans händelser och hade i viss mån glömt framtiden, men kände mig nu på en gång lifligt upprörd. Hvad skulle jag göra? Ett försök att motstå professor Lidenbrock kunde möjligen med utsigt till framgång hafva försökts i Hamburg, men ingalunda vid foten af Sneffels.

En tanke bland andra oroade mig mycket, en förskräcklig tanke, som var i stånd att skaka mera känsliga nerver än mina.

— Låt se, — tänkte jag, — vi stå i begrepp att bestiga Sneffels. Godt! Vi skola besöka dess krater. Godt! Det hafva andra gjort, utan att dö deraf. Men det är icke allt. Om det yppar sig en väg för att tränga ned i jordens inelfvor, om den olycksfogeln Saknussemm sagt sant, skola vi förirra oss bland vulkanens underjordiska gallerier. Och ingenting bekräftar, att Sneffels är slocknad! Hvem bevisar oss att ej ett utbrott förestår? Om detta vidunder sofver sedan år 1229, följer väl deraf, att det inte åter kan vakna? Och om det vaknar, hvad skall det då blifva af oss?

Detta var något att tänka på, och jag tänkte. Jag kunde inte sofva utan att drömma om eruptioner; med ett ord: att spela rollen af slagg syntes mig temligen obehagligt.

Omsider uthärdade jag icke längre, hvarför jag beslöt att så fintligt som möjligt underställa min onkel frågan under formen af en fullkomligt osannolik hypotes.

Jag sökte upp honom, delgaf honom mina farhågor och drog mig derpå litet tillbaka, för att låta honom brusa upp efter behag.

— Jag har tänkt derpå, — svarade han helt enkelt.

Hvad betydde dessa ord? Skulle han verkligen vara färdig att lyssna till förnuftets röst? Tänkte han på att uppskjuta sina planer? Det kunde man väl knappt hoppas.

Efter några ögonblicks tystnad, som jag icke vågade afbryta, återtog han:

— Jag har tänkt derpå. Sedan vår ankomst till Stapi har jag sysselsatt mig med den allvarsamma fråga, som du framkastat, ty vi få ej handla oförståndigt.

— Nej, — svarade jag med tonvigt.

— Sneffels har varit stum under sexhundra år, men den kan åter upphäfva sin röst. Utbrotten föregås alltid af fullkomligt kända fenomen; jag har derför frågat

landets inbyggare, jag har studerat marken, och kan försäkra dig, Axel, att det inte blir någon eruption.

Jag häpnade öfver en sådan försäkran och kunde ej svara ett ord.

— Du betviflar mina ord? — frågade min onkel. — Nåväl, följ mig.

Jag lydde maskinmessigt. Professorn gick ut från prestgården och följde en rak väg, som genom en öppning i basaltmuren ledde från hafvet. Snart befunno vi oss på öppna fältet, om man kan gifva detta namn åt en ofantlig sammanhopning af vulkaniska eruptionsprodukter. Landet syntes liksom förkrossadt under ett regn af ofantliga stenar af trapp, basalt, trachyt och andra genom eldens inverkan uppkomna bergarter.

Här och der såg jag rökhvirflar uppstiga i luften. Dessa hvita ångor, på isländska kallade "reykir", härledde sig från varma källor och tillkännagåfvo genom sin häftighet jordens vulkaniska verksamhet, hvilket syntes mig bekräfta mina farhågor; jag blef derför slagen med förvåning då min onkel sade:

— Du ser dessa rökhvirflar, Axel? Nåväl, de bevisa, att vi inte behöfva frukta för vulkanens raseri!

— Åh, bevars! — utropade jag.

— Hör noga på, — återtog professorn; — vid annalkandet af ett utbrott fördubbla dessa rökhvirflar sin häftighet, men försvinna helt och hållet så länge fenomenet varar, ty dessa elastiska ångor, som då inte ega tillräcklig kraft, taga vägen genom kratern i stället för att framtränga genom springorna på jordklotet. Om således dessa ångor bibehålla sig i sitt vanliga tillstånd, om de inte tilltaga i styrka och om du dertill lägger, att vinden och regnet inte lemna rum för en lugn och tjock luft, så kan du vara säker om att ingen eruption är nära förestående.

— Men . . .

— Tyst? Då vetenskapen talat, återstår ingenting annat än att tiga.

Jag återkom helt nedslagen till prestgården; min onkel hade slagit mig med sina vetenskapliga vapen. Ännu hyste jag imellertid en förhoppning, nemligen att det, då vi en gång kommit till kraterns botten, skulle vara omöjligt att i brist på någon öppning nedstiga djupare, och detta till trots för alla Saknussemmar i verlden.

Hela den följande natten plågades jag af drömmar, att jag befann mig midt i en vulkan och att jag från jordens afgrunder kände mig slungas ut i de planetariska rymderna under form af en vulkanisk sten.

Dagen derpå, den 23 Juni, väntade Hans oss med sina följeslagare, lastade med lifsmedel, verktyg och instrument. Två jernskodda käppar, två bössor och två patronkök voro reserverade för min onkel och mig. Såsom en försigtig man hade Hans ökat vårt bagage med en fyld lädersäck, som i förening med våra flaskor försäkrade oss om vatten för åtta dagar.

Klockan var nio på morgonen. Kyrkoherden och hans långa megära väntade utanför sin dörr; utan tvifvel ville de sända ett vänligt sista farväl till de resande. Men detta farväl antog den oväntade formen af en lång nota, der man beräknat ända till luften — jag kan godt säga den osunda luften — i pastorshuset. Det värda paret taxerade oss som en schweizisk värdshusvärd och satte ett högt pris på sin dåliga gästfrihet.

Min onkel betalade utan att pruta. En man, som reste till jordens medelpunkt, fäste sig ej vid några riksdaler.

Då denna affär blifvit uppgjord, gaf Hans signal till affärd, och några ögonblick derefter hade vi lemnat Stapi.

FEMTONDE KAPITLET.

Sneffels har en höjd af femtusen fot och afslutar med sin dubbla kon en trachytkedja, som är ett skarpt framträdande drag i öns orografiska system. Från vår utgångspunkt kunde man icke se dessa båda spetsar afteckna sig mot himlens gråaktiga botten; jag upptäckte blott en ofantlig kalott af snö, som halkat ned på jättens panna.

Vi tågade fram efter hvarandra, företrädde af jägaren, som klättrade uppför trånga stigar, der två personer icke skulle kunnat gå i bredd, och hvarje samtal blef således i det närmaste omöjligt.

Ofvanom Stapifjordens basaltmurar visade sig först en mark af gräsartad och trådig mossa, som utgjorde en aflagring af den forntida vegetationen i halföns sumptrakter; förrådet af dessa ännu obegagnade brännbara ämnen skulle räckt till att under ett helt århundrade värma Islands hela befolkning. Från bottnen räknadt höll denna vidsträckta torfmosse i en del raviner ofta sjuttio fots djup och företedde successiva lager af förkolade växtlemningar, åtskilda genom tunna skikt af tuff, blandad med pimsten.

Som en värdig brorson till professor Lidenbrock och trots mina djupa tankar observerade jag med intresse de mineralogiska kuriositeter, som lågo utbredda i detta ofantliga naturhistoriska kabinett, och på samma gång genomgick jag i mitt sinne Islands hela geologiska historia.

Denna besynnerliga ö har påtagligen framkommit ur hafvets djup under en relativt sen tidsålder; måhända höjer den sig till och med ännu med en omärklig rörelse. Om så är, så kan man icke tillskrifva dess ursprung någon annan orsak än den underjordiska eldens verkan, och i detta fall gå Humphry Davys teori,

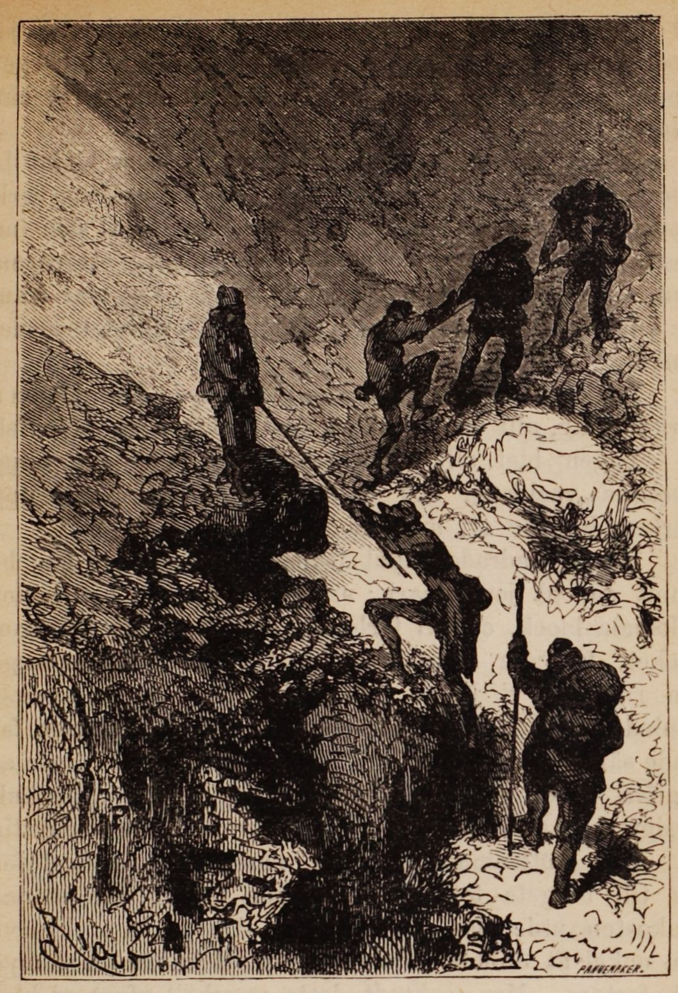
Saknussemms dokument och min onkels påståenden, ja, alla teorier upp i rök. Detta antagande ledde mig till en uppmärksam granskning af jordens beskaffenhet, och jag gjorde mig snart reda för gången af de fenomen, som förekommit vid dess bildande.

Island saknar helt och hållet sådan mark, som uppkommit genom aflagring ur vatten, och består uteslutande af vulkaniska bergarter, en sammangyttring af stenar och klippor af porös beskaffenhet. Före vulkanernas tillvaro bestod ön af massiv trapp, som sakta höjt sig ofvan vågorna. Den inre elden hade ännu icke utbrutit.

Men senare öppnade sig på ön en bred diagonal remna från sydvest till nordost, hvarigenom småningom ofantliga lavamassor utgöto sig. Fenomenet försiggick då utan våldsamhet; massan af eruptiva ämnen var ofantlig, och den smälta lavan, som utpressades från jordklotets innandöme, utbredde sig lugnt såsom vidsträckta täcken eller i oregelbundna massor. Vid denna period bildades öns yngre vulkaniska bergarter.

Men tack vare dessa eruptioner tillväxte öns tjocklek betydligt, och i följd deraf dess motståndskraft. Man fattar lätt, hvilka qvantiteter af elastiska, gasformiga ämnen skulle samla sig i dess inre, då det icke längre erbjöds någon öppning, sedan den trachytiska skorpan afsvalnat. Nu inträffade ett ögonblick, då dessa gasers mekaniska kraft blef så stor, att de genombröto den tunga skorpan och borrade sig höga skorstenar. Sålunda bildades kratrar kring hvilka vulkankäglorna uppväxte genom anhopning af slagg och lava.

De vulkaniska krafterna fortsatte nu oafbrutet att verka. Genom de nybildade öppningarna frambröto först basaltartade massor, af hvilka den slätt, vi i detta ögonblick öfverskredo, erbjöd de underbaraste prof för våra blickar. Vi gingo på dessa tunga, mörkgråa klippor, som under afsvalningen format sig till sexkantiga prismor. På afstånd visade sig ett stort antal afplattade

Vi lemnade hvarandra bistånd förmedelst våra käppar (sid. 99).

koner, hvilka fordom varit lika många eldsprutande öppningar.

På den första basalt-eruptionen följde nya ännu ymnigare lavaflöden, och vulkanerna, hvilkas kraft ökades allt efter som antalet kratrar minskades, gåfvo upphof

till nya ofantliga lager af aska och slagg, hvaraf jag observerade en stor mängd, som utstrålande från bergets topp, spridde sig utefter dess sidor, liksom en rik hårklädsel.

Sådan var gången af de fenomen, som bildat Island; de voro alla en följd af den inre eldens verksamhet, och det var en dårskap att antaga, att den inre massan icke fortfarande skulle befinna sig i ett permanent tillstånd af hvitglödande flytning. Det var framför allt dåraktigt att tala om att uppnå jordklotets medelpunkt!

Jag lugnade mig således med afseende å utgången af vårt företag, allt under det jag fortfor att bestiga Sneffels.

Vägen blef allt svårare; marken höjde sig, klippstyckena vacklade, och det fordrades den största uppmärksamhet för att undvika farliga fall.

Hans vandrade lugnt framåt, liksom hade han befunnit sig på jemn mark; stundom försvann han bakom kolossala block, och vi förlorade honom ur sigte för ögonblicket, tills en skarp hvissling från hans läppar angaf den rigtning vi borde taga. Ofta stannade han också, samlade några stenar, ordnade dem på ett i ögonen fallande sätt och bildade sålunda vissa märken, bestämda att angifva vägen vid återtåget; en i och för sig välbetänkt försigtighet, som kommande händelser dock gjorde onyttig.

Tre tröttsamma timmars marsch hade endast fört oss till bergets fot. Hans gjorde tecken att stanna. Frukosten utdelades och intogs i största hast, hvarvid min onkel åt dubbla portioner, för att kunna gå så mycket fortare. Men oaktadt detta uppehåll afsåg ej blott vederqvickelse, utan äfven hvila, måste vi lämpa oss efter vägvisarens godtfinnande, och efter en timmes rast gaf han åter signal till uppbrott. De tre isländarne, hvilka voro lika tystlåtna som deras kamrat jägaren, yttrade icke ett ord och åto måttligt.

Vi började nu bestiga Sneffels sluttningar. Genom

en i bergstrakter ofta förekommande optisk synvilla föreföll mig dess snöhöljda topp vara helt nära; men hvilka långa timmar återstodo ej för att uppnå den! Och framför allt: hvilken möda! Stenarna, som icke sammanhöllos af någon jord, något gräs, rullade undan våra fötter och försvunno nedåt slättlandet med lavinens hastighet.

På vissa ställen bildade bergets sidor en vinkel af minst trettiosex grader mot horizontalplanet; det var omöjligt att klättra uppför dem, dessa ofantliga stenras måste med stor svårighet kringgås, och vi lemnade dervid hvarandra ömsesigt bistånd förmedelst våra jernskodda käppar.

Jag bör anmärka, att min onkel så mycket som möjligt höll sig bredvid mig; han lemnade mig icke ur sigte, och mången gång förlänade mig hans arm ett säkert stöd. För egen del hade han förmodligen en medfödd känsla af jemvigt, ty han vacklade ej. Ehuru lastade, klättrade isländarne med bergsboars vighet uppför branterna.

Då jag med ögat mätte höjden af Sneffels' topp, syntes det mig omöjligt att uppnå den från denna sida, om ej sidornas lutningsvinkel minskades. Efter en timme af mödor och vågade språng på det stora snötäcke, som låg utbredt öfver vulkanens sluttning, stodo vi oförmodadt framför ett slags trappa, som underlättade vårt uppstigande. Den var bildad genom en af dessa stenströmmar, som förorsakas af eruptioner och på isländska bära namnet af "stinâ".

Om icke denna ström blifvit hejdad i sitt lopp genom bergsluttningens beskaffenhet, skulle den hafva störtat ned i hafvet och bildat nya öar.

Sådan den var, gagnade den oss imellertid mycket. Bergets branthet ökades, men denna stentrappa tillät oss att beqvämt stiga uppåt, till och med så hastigt, att då jag ett ögonblick stannat efter, under det mina följeslagare fortsatte sin vandring, fann jag dem genom afståndet redan förminskade till mikroskopiska dimensioner.

Klockan sju på aftonen hade vi klättrat uppför de tvåtusen stegen i denna trappa, och hade nu utsigt öfver en upphöjning af berget, ett slags grund, hvarpå kraterns egentliga kon hvilade.

Hafvet utbredde sig tretusen tvåhundra fot nedanför oss; vi hade öfverskridit den eviga snögränsen, som på Island icke ligger högt upp, till följd af klimatets beständiga fuktighet. Kölden var ganska stark och vinden blåste hårdt; mina krafter voro uttömda. Professorn såg att mina ben vägrade göra tjenst och beslöt, oaktadt sin otålighet, att stanna, hvarför han gjorde tecken åt jägaren, som skakade på hufvudet och svarade:

— Deruppe.

— Det tyckes, som vi nödgades stiga högre upp, — sade onkel, och frågade derefter Hans om anledningen till hans svar.

— "Mistour", — sade vägvisaren.

— Ja, mistour, — upprepade en af isländarne i temligen uppskrämd ton.

— Hvad betyder detta ord? — frågade jag oroligt.

— Se! — sade onkel.

Jag rigtade mina blickar nedåt slättlandet. En ofantlig kolonn af pulveriserad pimsten, sand och dam höjde sig hvirflande som ett skydrag och fördes af vinden mot den sida af Sneffels, vid hvilken vi höllo oss; detta mörka förhänge, utspändt framför solen, åstadkom en stark skugga, som föll på berget. Om denna pelare böjde sig, skulle den oundvikligen rycka oss in i sina hvirflar. Detta fenomen, som förekommer temligen ofta, då vinden kommer från glaciererna, har på isländska erhållit namnet "mistour".

— "Hastigt, hastigt", — ropade vår vägvisare.

Utan att förstå danska, begrep jag, att vi måste så fort som möjligt följa Hans, hvilken började kringgå kraterns kon, men på sned, för att derigenom underlätta marschen. Snart slog pelaren ned öfver berget, som

darrade vid stöten; stenarne fattades af hvirfvelvinden och flögo omkring som ett regn, liksom vid en eruption. Lyckligtvis befunno vi oss på motsatta sidan och i skydd för all fara; men utan vägvisarens förutseende skulle våra kroppar fallit ned långt derifrån, sönderslitna, förvandlade till stoft, såsom lemningar af någon okänd meteor.

Imellertid ansåg Hans inte rådligt att tillbringa natten på konens sidor, och vi fortsatte vårt uppstigande i zigzag; de femtonhundra fot, som återstodo att klättra, upptogo nära fem timmar, och omvägar, sneddningar och kontramarscher utgjorde tre mil. Jag förmådde icke gå längre; jag dukade under af hunger och köld, och den något förtunnade luften var icke tillräcklig för mina lungor.

Ändtligen uppnådde vi Sneffels' topp klockan elfva på aftonen i fullt mörker, och innan jag sökte ett skydd i det inre af kratern, hade jag tid att få se midnattssolen vid dess lägsta punkt, kastande sina bleka strålar på ön, som låg insomnad nedanför mina fötter.

SEXTONDE KAPITLET.

Aftonmåltiden intogs hastigt, och den lilla truppen lägrade sig på bästa sätt. Bädden var hård, skyddet föga säkert och belägenheten ganska pinsam, på femtusen fots höjd öfver hafvets yta. Imellertid var min sömn särdeles lugn denna natt, som var en af de bästa jag på länge tillbragt. Jag drömde icke ens.

Följande morgon vaknade jag till hälften stelfrusen af en ganska skarp luft, vid strålarne af en lysande sol. Jag lemnade min granitbädd och gick att njuta af det praktfulla skådespel, som visade sig för mina blickar.

Jag stod på toppen af den ena utaf Sneffels' båda

spetsar, nemligen den södra, och min blick omfattade derifrån större delen af ön. Till följd af en synvilla, som man kan iakttaga på alla stora höjder, visade sig dess stränder upphöjda, under det de centrala delarna föreföllo nedsänkta. Man skulle kunnat tro, att en af Helbesmers reliefkartor låg utbredd under mina fötter. Jag såg de djupa dalarna korsa hvarandra i alla rigtningar, bråddjupen sänka sig såsom brunnar, sjöarna förminskas till dammar, floderna till bäckar. På min högra sida följde otaliga glacierer på hvarandra och mångfaldiga bergspetsar; öfver några af dessa sväfvade en lätt rök. Våglinierna hos dessa oräkneliga berg, som genom sin snöbetäckning tycktes vara höljda af skum, återkallade i mitt minne anblicken af ett upprördt haf. Om jag vände mig åt vester, utsträckte sig oceanen der i sin majestätiska oändlighet, liksom en fortsättning af dessa hvithufvade bergspetsar. Mitt öga förmådde knappt urskilja hvar jorden upphörde, hvar vattnet vidtog.

Jag försjönk i denna tjusande hänryckning, som man erfar på stora höjder, och denna gång utan svindel, ty jag började omsider vänja mig vid dessa sublima skådespel. Mina förbländade blickar badade i solstrålarnas genomskinliga glans. Jag glömde hvem jag var och hvar jag var för att lefva elfvornas eller sylfernas, den skandinaviska mytologiens inbillade väsendens lif. Jag berusade mig af höjdernas vällust, utan att tänka på de afgrunder, i hvilka mitt öde inom kort skulle sänka mig ned; men jag återkallades till medvetande af verkligheten genom ankomsten af professorn och Hans, som förenade sig med mig på bergets högsta spets.

Min onkel vände sig mot vester och pekade med handen på en lätt ånga, en dimma, en antydan om land, som aftecknade sig mot hafsytan.

— Grönland! — sade han.

— Grönland? — frågade jag.

— Ja, vi befinna oss inte trettiofem mil derifrån,

och under islossningen komma de hvita björnarne ända till Island, seglande på norra oceanens drif-isar. Men detta är af föga vigt. Vi stå på toppen af Sneffels, och här äro tvenne spetsar, en i söder, en i norr. Hans skall säga oss hvad namn isländarna gifva den, hvarpå vi i detta ögonblick befinna oss.

Frågan framställdes, och jägaren svarade:

— Scartaris.

Min onkel kastade på mig en triumferande blick.

— Till kratern! — sade han.

Sneffels' krater bildade en upp- och nedvänd kon, hvars öppning kunde vara en half mil i diameter; djupet uppskattade jag till omkring tvåtusen fot. Må man tänka sig tillståndet i en sådan tratt, då den uppfyldes af åska och lågor! Urhålkningens botten borde icke hålla mer än femhundra fot i omkrets, hvarföre de temligen måttliga sluttningarna medgåfvo en att med lätthet närma sig dess nedre del. Helt ofrivilligt kom jag att jemföra denna krater med en ofantlig muskedunder, och denna jemförelse skrämde mig.

— Att nedstiga i en dunderbössa, — tänkte jag, — då den kanske är laddad och skottet kan brinna af vid den minsta stöt, är ett vanvettigt företag.

Men jag fick icke draga mig tillbaka. Hans intog åter med likgiltig min sin plats i spetsen för truppen, och jag följde efter utan att säga ett ord.

För att underlätta nedstigandet beskref Hans mycket aflånga ellipser i det inre af konen. Man måste framtåga midt ibland uppslungade klippstycken, af hvilka några, rubbade ur sina fördjupningar, studsande störtade ned till afgrundens botten och i sitt fall uppväckte ekon af en sällsam klarhet.

Vissa delar af konen bildade inre glacierer, och Hans framgick då blott med den yttersta försigtighet, pröfvande marken med sin jernskodda käpp, för att upptäcka om der funnes några remnor. På vissa till utseendet farliga

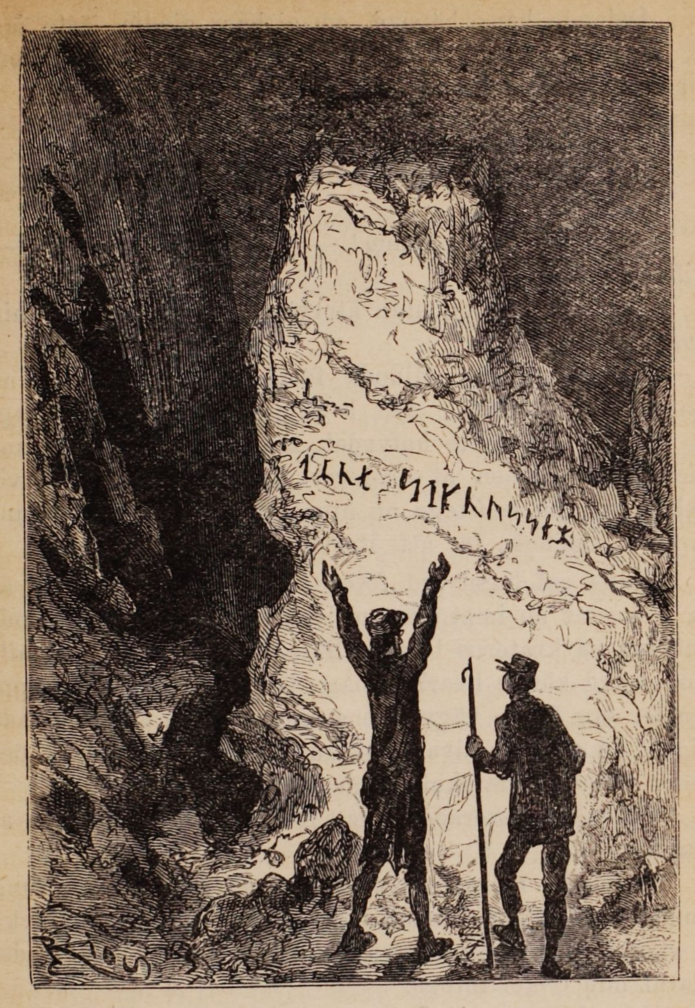
ställen måste vi binda oss tillsammans med ett långt tåg, på det den, som möjligen oförmodadt förlorade fotfäste, skulle hållas uppe af sina följeslagare. Detta var ett godt försigtighetsmått, som dock icke aflägsnade hvarje fara.

Imellertid, och oaktadt svårigheten att nedstiga på sluttningar, som vägvisaren icke kände, skedde färden utan olyckshändelser, med undantag utaf förlusten af en tågbundt, som halkade ur händerna på en af isländarna och på kortaste väg begaf sig ned till bottnen.

Vid middagstiden hade vi hunnit ned. Jag lyfte upp hufvudet och såg konens öfre mynning, hvari ett stycke af himmelen var infattadt, bildande en på ett sällsamt sätt hopträngd, men nästan fullkomlig cirkel. Blott på en punkt framstack spetsen af Scartaris, som tycktes förlora sig i det oändliga.

Vid kraterns botten öppnade sig tre tunnelar, tre skorstensrör, genom hvilka centralelden vid tiden för Sneffels' eruptioner jagade fram sin lava och sina ångor. Hvartdera af dessa rör höll omkring hundra fot i diameter och gapade tätt framför våra fötter. Jag egde icke mod att blicka ned uti dem. Professor Lidenbrock hade gjort en hastig undersökning rörande deras fördelning; han flämtade af otålighet och sprang från det ena till det andra, gestikulerande och mumlande obegripliga ord. Hans och hans kamrater sutto på lavastycken och följde noga hans ifriga verksamhet; tydligen trodde de, att han var vansinnig.

Plötsligt uppgaf min onkel ett rop. Jag trodde, att han förlorat fotfäste och fallit ned i något af de trenne svalgen. Men nej! Jag fann honom med uppräckta armar och vidt utspärrade ben, stående upprätt framför en i medelpunkten af kratern liggande granitklippa, liksom en ofantlig piedestal till en Plutostaty. Hans utseende visade häpnad, men en häpnad, som snart lemnade rum för en vansinnig glädje.

— Se! — sade professorn till mig (sid. 105).

— Axel, Axel! — skrek han, — kom hit! kom hit!

Jag skyndade fram. Hvarken Hans eller de andre isländarne rörde sig från stället.

— Se! — sade professorn till mig.

Delande hans häpnad, om ej hans glädje, läste jag på klippans vestra sida, i af tiden halft utplånade runor, det tusen gånger förbannade namnet:

ᛆᛦᚿᛂ ᛋᛆᚴᚿᚢᛋᛋᛂᛘ

— Arne Saknussemm! — ropade min onkel; — tviflar du ännu?

Jag svarade ej, utan återvände förbryllad till min lavabänk.

Hur länge jag sålunda förblef försjunken i mina tankar, vet jag icke. Allt hvad jag känner är, att jag, då jag åter upplyfte hufvudet, såg min onkel och Hans allena på bottnen af kratern. Isländarna hade blifvit afskedade och nedstego nu åter utför de yttre sluttningarna af Sneffels, för att återvända till Stapi.

Hans sof lugnt vid foten af en klippa, der han åt sig tillrustat en improviserad bädd; min onkel gick rundt omkring på kraterns botten, liksom ett vilddjur i en fallgrop. Jag kände hvarken håg eller kraft att stiga upp, hvarför jag följde vägvisarens exempel och öfverlemnade mig åt en plågsam dvala, hvarunder jag trodde mig höra buller eller känna skakningar i bergets sidor.

Sålunda passerade denna första natt på bottnen af kratern.

Följande morgon sänkte sig en grå, mulen, tung himmel ned öfver konens topp. Jag märkte det icke så mycket på mörkret nere i kratern som på den vrede, hvaraf min onkel intogs.

Jag förstod anledningen dertill, och en skymt af hopp vaknade åter i mitt hjerta! Skälet var följande:

Af de tre vägar, som öppnade sig vid våra fötter, hade Saknussemm följt en enda. Enligt den lärde isländarens utsago borde man igenkänna den på den egendomliga omständighet, som antyddes i kryptogramet, att

Scartaris' skugga skulle smeka dess rand under de sista dagarna af Juni månad.

Man kunde i sjelfva verket betrakta denna skarpa spets såsom nålen på en ofantlig solvisare, hvars skugga på en bestämd dag utpekade vägen till jordens medelpunkt.

Om nu icke solen visade sig, så fans ingen skugga och följaktligen intet tillkännagifvande. Vi skrefvo den 25 Juni. Om himmelen förblefve molnbetäckt under sex dagar, måste man uppskjuta observationen till ett annat år.

Jag afstår från att beskrifva professor Lidenbrocks vanmägtiga vrede. Dagen förflöt och ingen skugga aftecknade sig på kraterns botten. Hans rörde sig icke från sin plats, men han måste utan tvifvel frågat sig hvad vi väntade på, i fall han eljest frågade sig något. Min onkel yttrade ej en enda gång ett ord till mig, och hans blickar, som oföränderligen rigtades mot himmelen, förlorade sig i dess gråa och töckniga färg.

Den 26 ännu på samma sätt. Ett snöblandadt regn föll hela dagen. Hans uppreste en koja af lavastycken. Jag fann ett visst nöje i att med blicken följa de tusentals improviserade kaskaderna på konens sidor, hvilkas döfvande buller ökades af hvarje sten.

Min onkel var utom sig, och det var något, som kunnat reta en lugnare menniska än han, ty det var verkligen att lida skeppsbrott i hamnen.

Men på stora sorger låter himmelen alltid stor glädje följa, och den förbehöll professor Lidenbrock en tillfredsställelse, som stod i förhållande till hans förtviflade sorg.

Den följande dagen var himmelen också mulen; men Söndagen den 28 Juni, den tredje från slutet af månaden, följde med månskiftet äfven ombyte af väderlek, och solen sände floder af strålar ned i kratern. Hvarje liten upphöjning, hvarje klippa, hvarje sten, hvarje ojemnhet fick sin andel af dess ljusa flöde och kastade genast

sin skugga på marken. Framför allt aftecknade sig Scartaris som en brant bergvägg och började sakta vrida sig med den strålande himlakroppen.

Min onkel vred sig på samma sätt.

Vid middagstiden, då skuggan var som kortast, snuddade den vid randen af den mellersta öppningen.

— Der är det! utropade professorn, — der är det! Till jordklotets medelpunkt! — tillade han på danska.

— Framåt! — yttrade vägvisaren lugnt.

— Framåt! — svarade min onkel.

Klockan var 1,13 på middagen.

SJUTTONDE KAPITLET.

Nu började den egentliga resan. Hittills hade mödorna varit större än svårigheterna, men nu skulle de senare bokstafligen växa under våra fötter.

Ännu hade jag icke sänkt mina blickar i den omätliga brunn, hvari jag skulle nedstiga. Ögonblicket var kommet; ännu kunde jag antingen besluta mig för företaget eller vägra att försöka på det. Men jag blygdes för jägaren att draga mig tillbaka. Hans gick så lugnt in på äfventyret, med sådan likgiltighet, så helt och hållet obekymrad för hvarje fara, att jag rodnade vid tanken på att vara mindre modig än han. Ensam skulle jag börjat med en hel rad af argument, men i närvaro af vägvisaren teg jag; en tanke flög bort till min vackra vierländska, under det jag närmade mig den mellersta öppningen.

Jag har redan sagt, att den höll hundra fot i diameter, eller ungefär trehundra fot i omkrets. Jag lutade mig öfver en framskjutande klippa och blickade ned. Mitt hår reste sig på ända. Hela min varelse intogs af känslan af den tomma rymden; jag kände tyngdpunkten flyt-

tas inom mig och svindeln stiga mig åt hufvudet som ett rus; jag var på väg att falla; en hand höll mig tillbaka — det var Hans'. Jag hade tydligen icke tagit tillräckligt många lektioner på spetsen af Vor-Frelsers-Kirke i Köpenhamn.

Men hur litet jag än vågat sänka mina blickar ned i denna brunn, hade jag imellertid gjort mig reda för dess formation. Dess nästan lodräta väggar visade talrika utsprång, som borde underlätta nedstigandet. Men om trappan fans, så saknades deremot ledstången. Ett tåg, fäst vid öppningen, skulle varit tillräckligt för att hjelpa oss, men huru skulle vi lossa det, då vi hunnit fram till dess nedre ända?

Min onkel använde ett mycket enkelt medel för att öfvervinna denna svårighet. Han rullade nemligen upp ett tåg af en tums diameter och fyrahundra fots längd; hälften deraf lät han löpa ned, kastade det derefter omkring ett utspringande lavablock och släppte derpå äfven dess andra hälft ned i djupet. Hvar och en af oss kunde då nedstiga genom att i handen samla båda hälfterna af tåget, som då icke kunde skrida, och när man nedstigit tvåhundra fot, var ingenting lättare än att hemta det till sig genom att släppa den ena ändan och draga i den andra. Man kunde sedan fortfara med denna metod *ad infinitum*.

— Låt oss nu, — sade min onkel, — efter att hafva slutat dessa förberedelser, sysselsätta oss med vårt bagage; det måste delas i tre delar, af hvilka hvar och en af oss fäster en bundt på sin rygg. Jag talar endast om de ömtåliga sakerna.

Den djerfve professorn räknade uppenbarligen icke oss till denna senare kategori.

— Hans, — återtog han, — skall taga verktygen och en del af lifsmedlen; du, Axel, en annan del af lifsmedlen samt vapnen, och jag tager återstoden af lifsmedlen samt de ömtåliga instrumenten.

— Än kläderna då, — sade jag, — och denna massa af rep och stegar, hvem skall åtaga sig att föra dem ned?

— De komma för sig sjelfva.

— På hvad sätt då? — frågade jag.

— Du skall få se.

Min onkel vidtog gerna kraftiga medel och utan att tveka. På hans befallning hopsamlade Hans alla mindre ömtåliga saker i en enda packe, som bands stadigt tillhopa och derefter helt enkelt nedstörtades i djupet.

Jag hörde tydligt det dån, som uppstod genom luftlagrens rubbning. Lutad öfver svalget, följde min onkel med belåten blick bagagets nedfärd och reste sig ej upp förr än han förlorat det ur sigte.

— Godt, — sade han. — Nu är det vår tur.

Jag frågar hvarje menniska med sundt förnuft, om det var möjligt att höra sådana ord utan att rysa?

Professorn fäste paketet med instrumenten på sin rygg, Hans tog verktygen och jag vapnen. Nedstigandet började i följande ordning: först Hans, så min onkel och sedan jag. Det försiggick under en djup tystnad, som endast stördes genom rasandet af stenflisor, hvilka störtade ned i afgrunden.

Jag lät mig, så att säga, glida ned, med ena handen hårdt fasthållande det dubbla tåget och med den andra stödjande mig vid min jernskodda käpp. En enda tanke beherskade mig: jag fruktade att fästpunkten skulle gifva vika. Tåget syntes mig vara temligen svagt för att bära en tyngd af tre personer, och jag begagnade mig deraf så litet som möjligt, åstadkommande underverk af balansering på lavautsprången, dem jag sökte att fatta med foten såsom med en hand.

Då något af dessa hala steg rubbades under Hans' fötter, sade han med sin lugna röst:

— Gif akt!

— Gif akt! — upprepade min onkel på tyska.

Efter en halftimmes förlopp hade vi kommit till ett slätt klippstycke, som var starkt fäst i det underjordiska rörets vägg.

Hans drog på den ena ändan af repet, hvars andra ända höjde sig i luften och nedföll, efter att hafva gått öfver sin fästpunkt, dragande med sig ett ganska farligt regn eller snarare hagel af smärre stenar och lava.

Då jag lutade mig ned öfver den trånga platån, hvarpå vi stodo, anmärkte jag, att någon botten på detta hål ännu inte var synlig.

Manövern med repet förnyades, och efter en halftimme till hade vi hunnit ytterligare tvåhundra fot längre ned.

Jag vet ej, om den mest inbitne geolog skulle kunnat försöka att under detta nedstigande stundera de omgifvande föremålens beskaffenhet. För min del rörde det mig ej, om dessa lager voro pliocen, miocen, eocen, krita, jura, trias, permiska, stenkolsbärande, devoniska, siluriska eller arkäiska. Men professorn gjorde utan tvifvel sina observationer och anteckningar, ty under ett af våra uppehåll sade han till mig:

— Ju längre jag går, desto större förtröstan hyser jag. Dessa vulkaniska trakters beskaffenhet gifver absolut rätt åt Davys teori. Vi befinna oss midt i den ursprungliga härden, der den kemiska processen af metallernas syrsättning vid beröringen med luft och vatten försiggått. Jag förnekar bestämdt teorien om en central eld. För öfrigt få vi väl se.

Alltid samma slutsats. Man kan lätt fatta, att jag då icke kunde finna något nöje i att disputera. Min tystnad uttyddes såsom samtycke, och nedstigandet började ånyo.

Efter tre timmars förlopp såg jag ännu ingen botten på röret. Då jag blickade uppåt urskilde jag ännu dess mynning, som dock märkbart förminskades. Dess

Nedstigandet började i följande ordning (sid. 110).

väggar, som omärkligt lutade tillsamman, började att närma sig hvarandra. Mörkret tilltog småningom.

Imellertid nedstego vi alltjemt; jag tyckte, att de stenar, som lösrycktes från väggarna, försvunno med ett

mattare ljud och att de hastigt borde möta afgrundens botten.

Jag hade hållit noggrann räkning på, huru många gånger vi flyttat vårt rep, och jag kunde derför göra mig bestämd reda för det djup vi uppnått och den tid, som förflutit.

Fjorton gånger hade vi upprepat denna manöver, som alltid räckte en halftimme. Det var således sju timmar samt för hvilostunder tre och en half timmar, eller inalles tio och en half timmar. Vi hade begifvit oss åstad klockan ett, och klockan borde således i detta ögonblick vara elfva. Med afseende å det djup, hvartill vi framträngt, gåfvo dessa fjorton manövrer med ett tåg om tvåhundra fots längd tvåtusen åttahundra fot.

I detta ögonblick hördes Hans' röst:

— Halt! — sade han.

Jag stannade i ett ögonblick, just som jag höll på att stöta min onkel i hufvudet med mina fötter.

— Vi äro framme, — sade han.

— Hvar? — frågade jag och skred fram till honom.

— I bottnen på den perpendikulära öppningen.

— Fins det då ingen annan utgång?

— Jo, ett slags gång, som jag urskiljer och som sneddar mot höger. Vi få väl se i morgon. Låt oss nu först supera och sedan sofva.

Ännu var det icke fullkomligt mörkt. Vi öppnade nu matsäcken, vi åto och lade oss derefter så godt hvar och en kunde på en bädd af stenar och lavastycken.

Då jag sträckte ut mig på ryggen och öppnade ögonen, såg jag en lysande punkt vid slutet af detta tretusen fot långa rör, som förvandlades till en gigantisk kikare.

Det var en stjerna, utan något tindrande sken, och som efter min beräkning borde vara β i Lilla Björn.

Derefter föll jag i djup sömn.

ADERTONDE KAPITLET.

Klockan åtta på morgonen kom en stråle af dager och väckte oss. De tusen fasetterna i väggarnas lava återkastade den och spredo den som ett gnistrande regn.

Detta ljus var tillräckligt starkt för att tillåta oss att urskilja de omgifvande föremålen.

— Nå, Axel, hvad säger du om detta? — utropade min onkel, gnuggande sina händer. — Har du någonsin tillbragt en lugnare natt i vårt hus vid Königsstrasse? Intet buller af kärror, inga rop af vandrande krämare, intet gräl mellan roddare!

— Utan tvifvel äro vi mycket lugna på bottnen af denna brunn, men sjelfva detta lugn har någonting förskräckande.

— Bevars! — utropade min onkel, — om du redan är rädd, hvad skall det då blifva sedan? Vi hafva ännu inte inträngt en tum i jordens inre.

— Hvad menar ni?

— Jag menar, att vi ännu endast hunnit till öns botten! Denna långa, vertikala tub, som utmynnar i Sneffels' krater, stannar ungefär i jemnhöjd med hafsytan.

— Är ni säker derpå?

— Mycket säker. Rådfråga barometern.

Qvicksilfret, som småningom stigit i instrumentet allt efter som vi gingo nedåt, hade verkligen stannat på tjugunio tum.

— Du ser, — återtog professorn, — att vi ännu hafva endast en atmosfers tryck, och jag längtar att barometern skall lemna rum för manometern.

Förstnämnda instrument skulle i sjelfva verket blifva onyttigt i samma ögonblick luftens tyngd pressade qvicksilfret till rörets öfre ända.

— Men, — sade jag, — kunna vi inte befara, att detta ständigt växande tryck skall blifva plågsamt?

— Nej, vi nedstiga långsamt, och våra lungor skola vänja sig vid att andas en mer komprimerad atmosfer. Luftseglarne sluta med att sakna luft, då de höja sig i de högre rymderna, och vi skola kanske få för mycket deraf, men jag tycker mer om det. Låt oss inte förlora ett ögonblick. Hvar är packen, som gick före oss ned i det inre af berget?

Jag erinrade mig nu, att vi föregående afton förgäfves hade sökt den. Min onkel frågade Hans, som uppmärksamt sett sig omkring med sina jägareögon och svarade:

— Der uppe!

Paketet hade verkligen fastnat på ett klipputsprång, omkring hundra fot ofvanför våra hufvuden. Isländaren klättrade upp, vig som en katt, och inom några minuter kom paketet åter ned till oss.

— Låt oss nu frukostera, — sade min onkel, — och frukostera liksom personer, hvilka hafva en lång väg att färdas.

Skorporna och det torra köttet fuktades med några droppar vatten, blandadt med genèver.

Efter måltidens slut framtog min onkel ur fickan en anteckningsbok, afsedd för observationer, hvarefter han studerade sina instrument och skref upp följande resultat:

Måndagen den 1 Juli.

Kronometern: 8 t. 17 m. f. m.
Barometern: 29 tum 7 lin.
Termometern: 6 gr.
Rigtning: O.S.O.

Sistnämnda anmärkning gälde det mörka galleriet och angafs af kompassen.

— Nu, Axel, — ropade professorn entusiastiskt, — skola vi på allvar fördjupa oss i jordens inre. Det är således just i detta ögonblick vår resa börjar.

Med dessa ord fattade min onkel med ena handen den Ruhmkorffska apparaten, som hängde kring hans hals, och med den andra satte han den elektriska strömmen i förbindelse med glasröret i lyktan, hvarefter ett ganska klart ljus skingrade mörkret i galleriet.

Hans bar den andra apparaten, som likaledes sattes i verksamhet. Denna sinnrika användning af elektriciteten, hvarigenom vi skapade en artificiel dager, tillät oss att länge vandra framåt, till och med midt ibland de mest antändbara gaser.

— Framåt! — sade onkel.

Hvar och en tog åter sin börda på ryggen. Hans åtog sig att rulla framför sig paketet med tågen och kläderna, hvarefter vi inträngde i galleriet, jag i sista rummet.

I det ögonblick vi skulle fördjupa oss i den mörka gången upplyfte jag hufvudet och skådade ännu en gång genom den ofantliga tuben denna isländska himmel, som jag kanske icke mer skulle återse.

Vid den sista eruptionen år 1229 hade lavan brutit sig en väg genom denna tunnel och beklädt dess inre med en tjock och glänsande skorpa, hvarifrån det elektriska ljuset återkastades med mångdubblad styrka.

Den största svårigheten vid färden var att icke glida allt för hastigt utför en sluttning af omkring fyrtiofem graders vinkel. Lyckligtvis funnos ojemnheter, fördjupningar och upphöjningar, hvilka tjenade oss till trappsteg, och vi behöfde blott gå nedåt samt låta vårt bagage, som fasthölls med ett långt tåg, rulla utför.

Men hvad som under våra fötter tedde sig såsom trappsteg, förvandlades till stalaktit på väggarna. Den på vissa ställen porösa lavan var fylld af små runda blåsor; mörka qvartskristaller, prydda med genomskinliga droppar af glas, upphängda såsom lampor i hvalfvet ofvanför oss, tycktes antändas der vi gingo fram. Man

skulle kunnat tro, att djupets andar illuminerade sitt palats för att emottaga gästerna från jorden.

— Det är praktfullt! — utbrast jag ofrivilligt. — Hvilket skådespel, onkel! Beundrar ni ej dessa nyanser i lavan, som i omärkliga grader skifta från brunrödt ända till lysande gult? Se dessa kristaller, hvilka förekomma oss såsom lysande klot!

— Jaså, tycker du det, Axel? — svarade min onkel. — Du finner det bländande, min gosse! Men du skall få se på ännu bättre, hoppas jag. Låt oss gå vidare!

Han kunde med större skäl hafva sagt "låt oss glida", ty vi kommo utan den minsta möda utför sluttningarna. Det var Virgilii *facilis descensus Averni.* Kompassen, som jag ofta rådfrågade, angaf med orubblig bestämdhet rigtningen från sydost till nordvest; lavagången böjde sig hvarken åt den ena eller andra sidan, utan fortgick oföränderligen i rak linie.

Imellertid ökades icke värmen i anmärkningsvärd grad, hvilket förhållande bekräftade Davys teorier, och mer än en gång rådfrågade jag förvånad termometern. Efter två timmars färd visade den ännu icke mer än tio grader, det vill säga en tillökning af fyra grader, hvilket berättigade mig till den tanken, att vårt nedstigande var mera horisontelt än vertikalt. Ingenting var för öfrigt lättare än att få bestämdt veta, hvilket djup vi uppnått. Professorn uppmätte noggrant vägens inklinations- och deviationsvinklar, men behöll resultatet af sina observationer för sig sjelf.

Framåt klockan åtta på aftonen gaf han signal att stanna, och Hans satte sig genast. Våra lampor fästes vid ett utspringande lavastycke. Vi befunno oss i ett slags grotta, der luft ingalunda saknades, tvärtom hunno vissa vindfläktar fram till oss. Hvad kunde väl frambringa dem? Hvilken atmosferisk rubbning skulle man väl tillskrifva deras ursprung? Det var en fråga, som

jag i detta ögonblick ej försökte att lösa, ty hunger och trötthet gjorde mig oförmögen att tänka. Ett sju timmars oafbrutet nedstigande sker icke utan en betydlig förbrukning af kroppskrafter, och mina voro uttömda. Det gjorde mig således ett nöje att höra ordet "halt". Hans utbredde några lifsmedel på ett lavablock, och alla åto med god matlust. Men en sak oroade mig: vårt vattenförråd var till hälften förbrukadt. Min onkel räknade på underjordiska källor för att åter fylla det, men hittills hade dessa helt och hållet uteblifvit, och jag kunde icke afhålla mig från att fästa hans uppmärksamhet härpå.

— Denna brist på källor öfverraskar dig? — sade han.

— Icke så litet; den till och med oroar mig. Vi hafva inte vatten för mer än fem dagar.

— Var lugn, Axel, jag ansvarar dig för att vi skola finna vatten, och dertill mer än vi vilja hafva.

— När då?

— Så snart vi lemnat detta lavatäcke. Hur vill du, att källor skulle kunna framspringa genom dessa väggar?

— Men denna gång sträcker sig kanske ganska djupt, och det förefaller mig, som om vi ännu inte gått långt i vertikal rigtning.

— Hvad är det, som kommer dig att tro detta?

— Jo, att värmen skulle vara starkare, om vi vore långt komna i det inre af jordskorpan.

— Enligt ditt system, ja, — svarade min onkel. — Hvad utvisar termometern?

— Knappt femton grader, hvilket endast utgör nio graders tillökning sedan vår affärd.

— Godt, drag då slutsatsen!

— Den lyder sålunda: Enligt de noggrannaste observationer stiger temperaturen i jordens inre en grad för hvar hundrade fot. Men vissa lokala omständigheter kunna modifiera dessa iakttagelser, och man har till exempel i

Yakutskt i Sibirien anmärkt, att ökningen utgjorde en grad på trettiosex fot. Denna skillnad beror uppenbarligen på bergens beskaffenhet såsom värmeledare, och jag skulle också vilja tillägga, att man anmärkt, att temperaturförhöjningen i granskapet af en slocknad vulkan och genom gneis var blott en grad på hundratjugufem fot. Låt oss fästa oss vid denna sista hypotes, som är mest gynsam, och derefter göra vår beräkning.

— Räkna, min gosse.

— Ingenting är lättare, — sade jag, och tecknade några siffror i min annotationsbok. — Nio gånger etthundratjugufem fot gör elfvahundratjugufem fots djup.

— Det är fullkomligt rigtigt.

— Nåväl?

— Nåväl, enligt mina observationer hafva vi hunnit tiotusen fot under hafvets yta.

— Är det möjligt?

— Ja, eller ock äro siffrorna inte längre siffror!

Professorns beräkningar voro rigtiga. Vi hade redan med sextusen fot öfverskridit det största djup, menniskor uppnått, såsom i Kitz-Bahls grufvor i Tyrolen samt dylika i Würtemberg och Böhmen.

Temperaturen, som på denna punkt bort vara åttioen grader, utgjorde knappt femton, hvilket gaf mig anledning till besynnerliga reflexioner.

NITTONDE KAPITLET.

Dagen derpå, Tisdagen den 2 Juli, fortsattes nedstigandet. Vi följde alltjemt lavagalleriet, som bildade en naturlig, sakta sluttande trappa, likt dessa lutande planer, som man ännu finner i gamla hus i stället för trappor. Så fortgick det ända till klockan 12,17 på mid-

dagen, i hvilket ögonblick vi upphunno Hans, som nyss förut stannat.

— Ändtligen, — utbrast onkel, — hafva vi kommit till slutet af detta skorstensrör.

Jag såg mig omkring. Vi befunno oss i medelpunkten af en korsväg, der två vägar, båda mörka och trånga, utmynnade. Hvilkendera skulle man nu följa? Det var svårt att afgöra.

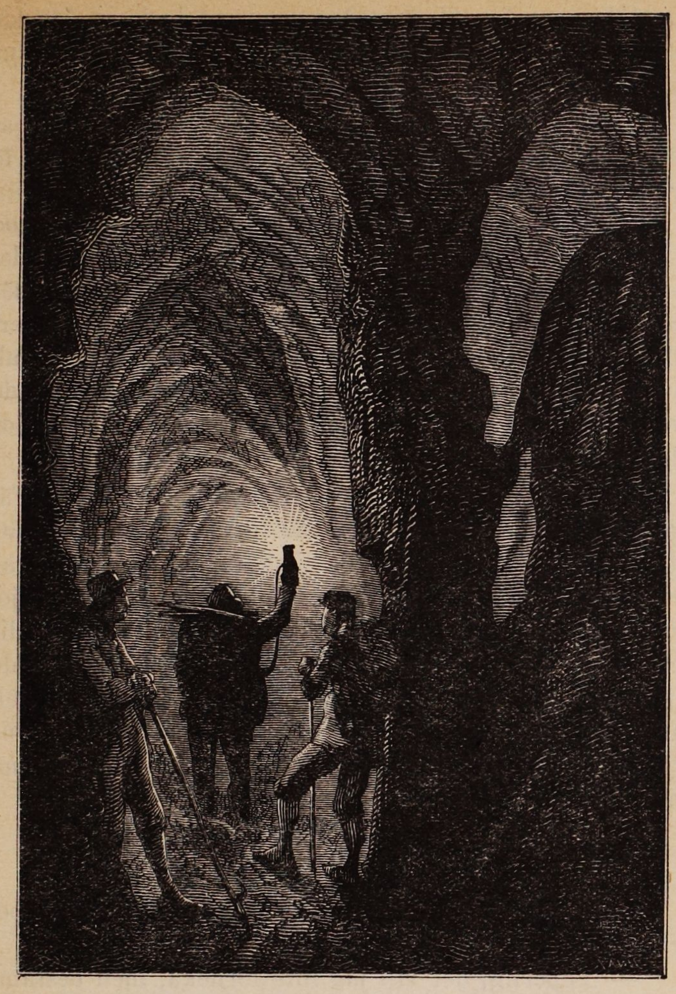
Min onkel ville imellertid icke synas tveksam hvarken för mig eller vägvisaren; han utvisade alltså den östra tunneln, och snart hade vi alla tre fördjupat oss i densamma.

För öfrigt skulle hvarje tvekan mellan dessa vägar kunnat förlängas i oändlighet, ty der fans intet tecken, som kunde bestämma valet för den ena eller den andra, utan man måste helt och hållet anförtro sig åt slumpen.

Detta nya galleris sluttning var föga märkbar och dess genomskärningsyta mycket olika. Stundom öppnade sig för våra ögon en följd af hvalfbågar, liknande tvärskeppen i en götisk katedral. Medeltidens artister skulle der kunnat studera alla former af denna religiösa arkitektur, hvars hufvudprincip spetsbågen utgör. Längre fram böjde vi våra hufvuden under platta bågar i romersk stil, och tjocka, grundfasta pelare tycktes svigta under hvalfvens tyngd. På vissa ställen öfvergingo dessa hvalf till låga passager, liknande bäfverns boningar, och der vi nödgades att krypande passera genom de trånga öppningarna.

Värmen bibehöll sig på en måttlig punkt. Jag tänkte ofrivilligt på dess intensitet, då den af Sneffels utspydda lavan störtade sig fram genom denna nu så lugna kanal. Jag förestälde mig, huru eldströmmarna brötos mot galleriets hörn och huru de öfverhettade ångorna sammanpressades i denna trånga kanal!

— Bara inte, — tänkte jag, — vulkanen åter intages af några fantasier på gamla dagar!

Stundom öppnade sig för våra ögon en följd af hvalfbågar (sid. 120).

Dessa reflexioner meddelade jag icke onkel Lidenbrock; han skulle icke förstått dem; hans enda tanke var att gå framåt. Han gick, han åkte, till och med tumlade fram, allt med en öfvertygelse, som, noga räknadt, var beundransvärd.

Efter en föga tröttande promenad hade vi klockan sex vunnit två mil i söder, men knappt en fjerdedels mil på djupet.

Min onkel gaf tecken till hvila. Man åt utan att förspilla många ord och somnade utan att tänka allt för mycket.

Våra anstalter för natten voro mycket enkla, och en resfilt, hvari man rullade in sig, utgjorde hela bädden. Vi behöfde hvarken frukta för köld eller olägliga besök. Resande, som fördjupa sig i Afrikas ödemarker eller i skötet af nya verldens skogar, äro nödsakade att vaka öfver hvarandra under sömnens timmar; här deremot rådde absolut ensamhet och fullkomlig trygghet för både vildar och vilddjur.

Om morgonen vaknade vi friska och uthvilade. Färden fortsattes utefter en lavaväg liksom dagen förut, och det var omöjligt att granska beskaffenheten af de trakter, vi genomgingo. I stället för att fördjupa sig i jordens innandömen tycktes tunneln vilja blifva fullkomligt horizontel; jag trodde mig till och med märka, att den höjde sig upp mot jordens yta. Detta förhållande blef fram emot klockan tio på morgonen så påtagligt och följaktligen så tröttande, att jag nödgades sakta min gång.

— Nå, Axel? — frågade professorn otåligt.

— Jag orkar inte längre, — svarade jag.

— Hvad? efter tre timmars promenad på så ypperlig väg!

— Ypperlig, det vill jag inte förneka, men bestämdt tröttande.

— Hvad? När vi endast behöfva gå utför!

— Stiga uppåt, om ni ej misstycker!

— Stiga uppåt! — sade min onkel, höjande på axlarna.

— Utan tvifvel. Sedan en half timme har sluttnin-

gen aftagit, och om det fortfar på samma sätt, skola vi säkerligen komma tillbaka till Island.

Professorn skakade på hufvudet, likt en person som icke vill blifva öfvertygad. Jag försökte att åter få samtalet i gång, men han svarade mig icke och gaf signal till aftåg. Jag såg väl, att hans tystnad icke var annat än koncentreradt dåligt humör.

Imellertid hade jag modigt återtagit min börda och följde skyndsamt Hans, som gick efter min onkel. Jag satte en ära i att icke blifva efter och tänkte framför allt på att icke förlora mina följeslagare ur sigte; jag darrade vid föreställningen om att gå vilse i denna underjordiska labyrint.

Om för öfrigt denna väg genom sin stigning blef mera tröttsam, så tröstade jag mig däröfver vid tanken på att den närmade mig till jordens yta. Det var en förhoppning, som bekräftades vid hvarje steg, och jag fröjdade mig åt tanken på att få återse min lilla Graüben.

Vid middagstiden inträdde en förändring i utseendet af galleriets väggar, hvilken jag märkte derigenom att det elektriska ljuset svagare reflekterades från murarna. På lavabeklädnaden följde naturliga klippor, hvilkas massa bestod af lutande och ofta vertikala lager. Vi befunno oss midt uti öfvergångstiden, midt i den siluriska perioden*.

— Det är tydligt, — utropade jag, — att aflagringar i vatten under jordens andra utvecklingsperiod bildat dessa lager af skiffer, kalk och sandsten! Vi vända ryggen åt granitgrunden! Vi likna personer i Hamburg, som resa från Hannover för att komma till Lübeck.

Jag hade bort gömma dessa iakttagelser för mig sjelf, men min smak för geologien var större än klokheten, och onkel Lidenbrock hörde mina utrop.

---

* Så kallad emedan lager tillhörande denna period äro ganska utbredda i de trakter af England, som fordom beboddes af den celtiska stammen silurer.

— Hvad är på färde? — frågade han.

— Se! — svarade jag och visade honom omvexlande sand- och kalkstenslager samt de första spåren af skifferlika bergarter.

— Nå, än sedan?

— Vi hafva kommit till den period, under hvilken de första plantorna och de första djuren visade sig!

— Såå! menar du det?

— Men se då, betrakta, granska!

Jag nödgade professorn att föra sin lampa utefter galleriets väggar, och väntade att få höra några utrop af öfverraskning; men han yttrade icke ett ord, utan fortsatte sin väg.

Hade han förstått mig eller icke? Ville han icke, af egenkärlek såsom onkel och lärd, erkänna att han misstagit sig, då han valde denna östra tunnel, eller hade han föresatt sig att utforska denna gång ända till dess yttersta ända? Det var klart, att vi lemnat lavans väg och att denna gång icke kunde leda till Snefels' härd.

Men jag frågade mig sjelf, om jag icke lade allt för stor vigt vid denna förändring i jordlagren. Bedrog jag mig icke sjelf? Färdades vi verkligen genom de klippbäddar, som hvila ofvanpå graniten.

— Om jag har rätt, — tänkte jag, — så bör jag finna någon qvarlefva af en urverldsplanta, och då måste man låta öfvertyga sig. Låt oss söka.

Jag hade icke gått hundra steg, förr än obestridliga bevis framstodo för mina ögon. Det måste vara så, ty under den siluriska perioden innehöllo hafven mer än femtonhundra species ur växt- och djurriket. Mina fötter, som voro vana vid den hårda lavamarken, trampade på en gång ett stoft, som bestod af qvarlefvor efter plantor och snäckor, och på väggarna syntes tydliga aftryck efter *fucus* och *lycopodium*. Professor Lidenbrock kunde

icke misstaga sig derpå, men han tillslöt ögonen, förmodar jag, och fortsatte sin väg med oförminskad hastighet.

Detta var en envishet, som gick öfver alla gränser, och jag fördrog den icke längre. Jag upptog en fullkomligt bibehållen snäcka, som tillhört ett djur ungefärligen liknande nutidens *Oniscus,* gick derefter fatt min onkel och sade till honom:

— Se hit!

— Ja, — svarade han lugnt, — det är skalet af en crustacé, tillhörande trilobiternas försvunna slägte. Ingenting vidare!

— Men sluter ni inte deraf? . . .

— Detsamma som du sjelf? Jo, fullkomligt. Vi hafva lemnat granitbädden och lavans väg. Det är möjligt, att jag har misstagit mig; men jag blir inte förvissad om mitt misstag, förr än jag uppnått yttersta ändan af detta galleri.

— Ni gör rätt i att handla så, min onkel, och jag skulle gilla er, om vi inte hade att frukta en mer och mer hotande fara.

— Hvilken då?

— Brist på vatten.

— Vi få indela det i bestämda rationer!

TJUGONDE KAPITLET.

Det var verkligen nödvändigt att lefva på förknappning, ty vid aftonmåltiden fann jag, att vårt förråd icke kunde räcka längre än tre dagar. Och dertill kom det ytterligare obehaget, att vi hade ringa förhoppning om att träffa på något källsprång i dessa lager från öfvergångsperioden.

Under hela den följande dagen sträckte galleriet sina oändliga bågar framför oss, och vi framtågade nästan

utan att yttra ett ord. Vi började blifva lika ordkarge som Hans.

Vägen höjde sig icke, åtminstone icke betydligt; stundom tycktes den till och med slutta nedåt. Men denna för öfrigt föga märkbara tendens kunde icke lugna professorn, ty jordlagrens beskaffenhet förblef oförändrad och utvisade fortfarande öfvergångsperioden.

Väggarnas skiffer- och kalklager samt den gamla, röda sandstenen belystes präktigt af det elektriska ljuset. Man skulle kunnat tro sig vara i en öppnad malmgång midt i Devonshire, som gifvit sitt namn åt dessa slags jordlager. Praktfulla marmorarter beklädde murarne, somliga agatgråa, med fantastiska hvita ådror, andra rosenröda eller gula med röda fläckar; längre bort funnos prof på mörka, röd- och brunfläckiga arter, i hvilka kalkstenen framstod i lifliga nyanser.

Största delen af dessa marmorarter visade intryck af urverldens djur. Sedan föregående dagen hade skapelsen gjort tydliga framsteg. I stället för de rudimentära trilobiterna observerade jag lemningar af fullkomligare slägten, bland andra fiskar *Ganoider* och dessa *Sauropteris,* i hvilka paläontologens blick förstått att upptäcka de första formerna af reptilerna. De devoniska hafven voro bebodda af ett stort antal djur af detta slag, hvilka i tusental inbäddades i den nya formationens klippor.

Det var alltså tydligt att vi stego uppför det animala lifvets stege, på hvars topp menniskan står. Men professorn tycktes icke akta derpå.

Han väntade på två saker: antingen att en vertikal brunn skulle öppna sig framför hans fötter och göra det möjligt för honom att åter stiga nedåt, eller ock att något hinder skulle afhålla honom från att fortsätta på denna väg. Men aftonen kom utan att detta hopp uppfyldes.

På Fredagen fördjupade sig vår lilla trupp ånyo i

galleriets krökningar, efter en natt, hvarunder jag redan började känna törstens plågor.

Efter tio timmars gång märkte jag att lampskenets återstrålning på väggarna minskades på ett egendomligt sätt. Marmorn, skiffern, kalk- och sandstenen lemnade rum för en mörk och glanslös beklädnad. På ett ställe, der tunneln var ganska trång, stödde jag mig mot den venstra väggen, och då jag drog min hand tillbaka, var den alldeles svart. Jag undersökte saken närmare och fann, att vi voro midt i en stenkolsgrufva.

— En kolgrufva! — utbrast jag.

— En grufva utan arbetare, — svarade min onkel.

— Åh, hvem vet?

— Det vet jag, — svarade professorn kort, — och jag är säker på, att detta galleri, som öppnar sig tvärs igenom kolbäddarna, inte blifvit gjordt af menniskohänder. Men det betyder föga, om det är naturens verk eller ej. Mattimmen är inne: låtom oss äta.

Hans framtog några lifsmedel; jag åt obetydligt, men drack de få droppar vatten, som utgjorde min ration. Vägvisarens flaska, som var till hälften fyld, var allt som återstod för att släcka tre menniskors törst.

Efter måltiden utsträckte mina båda följeslagare sig på sina filtar och funno i sömnen ett medel att glömma sina mödor. För min del kunde jag icke somna, utan räknade timmarne ända till morgonen.

Klockan sex på Lördagen begåfvo vi oss åter i väg. Tjugu minuter senare kommo vi till en rymlig urhålkning, och jag insåg då, att menniskohänder icke kunnat gräfva denna grufva; hvalfven skulle då ha varit förtimrade, och det var ett underverk af jemvigt, att de ännu kunde hålla sig uppe.

Detta slags grotta höll hundra fot i bredd och hundrafemtio i höjd. En ofantlig stenmassa hade blifvit våldsamt bortförd genom någon underjordisk kraft; vikande för någon mägtig stöt, hade berget öppnat sig och lemnat

detta stora tomrum, der invånarne från jorden nu inträngde för första gången.

Hela stenkolsperiodens historia var skrifven på dessa mörka väggar, och geologen kunde der med lätthet följa de särskilda stadierna. Kollagren voro åtskilda genom kompakta hvarf af sand- eller lerskiffer och liksom krossade af de öfra bäddarna.

Vid denna tidsålder, som föregick den sekundära perioden, betäcktes jorden af en oerhörd vegetation, framkallad genom den dubbla verkan af en tropisk hetta och en beständig fuktighet. En atmosfer af ångor omgaf jordklotet på alla sidor och hindrade ännu solens strålar att nå det. Deraf drogs den slutsatsen, att den höga temperaturen icke berodde på denna nya eldhärd; måhända var icke en gång "dagens stjerna" ännu färdig att spela sin glänsande rol. "Klimaten" funnos ännu icke, och en brännhet värme spred sig öfver klotets yta, lika vid eqvatorn som vid polerna. Hvarifrån kom den? Från jordklotets inre.

Trots professor Lidenbrocks teorier var en häftig eld dold i jordklotets inre del; dess verksamhet lät känna sig ända till de yttersta lagren af jordskorpan; växterna, beröfvade solens välgörande utstrålning, lemnade hvarken blommor eller vällukter från sig, men deras rötter hemtade ett kraftfullt lif ur de första dagarnas brännande jordmån.

Det fans få träd, blott skafgräs, ofantliga gräsvallar, ormbunkar, lummer, sigillarier, asterophylliter, sällsynta familjer, som då räknade arter i tusental. Men det är just denna öfverflödiga vegetation, som stenkolet har att tacka för sitt upphof. Ofantliga massor af växter hopades hufvudsakligen i flodernas deltabildningar, der de sedan inbäddades i slam, som medfördes af vattnet, och småningom hopade sig till ansenliga lager.

Derpå började den naturliga kemiens inverkan; på hafvens botten förvandlades de vegetabiliska massorna

först till torf, och undergingo derefter, under utveckling af gaser en varm jäsningsprocess, en fullständig mineralisering.

Sålunda bildades dessa oerhörda kolbäddar, hvilka emellertid på grund af den oerhördt snabba förbrukningen böra uttömmas på mindre än tre århundraden, om de industriidkande folken icke taga sig till vara.

Dessa tankar runno mig i sinnet, under det jag betraktade de kolskatter, som funnos hopade i denna del af jordmassan. Utan tvifvel komma de aldrig i dagen, ty beartbetningen af dessa djupt liggande grufvor skulle kräfva allt för betydliga offer. Och hvartill skulle det för öfrigt gagna, då kolet på många ställen ännu ligger så att säga utbredt på jordens yta? Sådana jag såg dessa orörda lager, sådana skola de derför ock vara, då verldens sista timma slår.

Emellertid gingo vi framåt, och ensam bland mina kamrater glömde jag vägens längd, för att fördjupa mig i geologiska betraktelser. Temperaturen förblef sådan den var under vår färd genom lavan och de skifferartade lagren. Men mina luktorganer erforo en mycket utpräglad lukt af ett flygtigt kolväte. Jag upptäckte genast i detta galleri närvaron af en betydlig qvantitet af den farliga gas, som grufarbetarne gifvit namnet grufgas, och hvars explosion så ofta förorsakat förfärliga olyckshändelser.

Lyckligtvis begagnade vi till belysning Ruhmkorffs sinnrika apparat; men om vi till vår olycka varit nog oförståndiga att undersöka detta galleri med facklor i händerna, så skulle en ryslig explosion gjort slut på resan och dödat oss.

Denna promenad genom stenkol räckte ända till aftonen. Min onkel förmådde knappt lägga band på den otålighet han erfor till följd af vägens horizontela rigtning. På tjugu stegs afstånd rådde djupt mörker, som hindrade oss att bedöma galleriets längd, och jag började

anse det ändlöst, då klockan sex en mur oförmodadt visade sig framför oss. Hvarken till höger eller venster, ofvanför eller under, ingenstädes fans någon väg! Vi hade kommit till slutet af en återvändsgränd.

— Nå, så mycket bättre! — utropade min onkel; — jag vet då åtminstone hvad jag har att rätta mig efter. Vi äro inte på Saknussemms väg, och det återstår ingenting annat än att vända om. Låtom oss söka en natts hvila, och inom tre dagar skola vi åter hafva hunnit till den punkt, der de båda gallerierna förenade sig.

— Ja, — sade jag, — om vi ega krafter dertill!

— Och hvarför inte?

— Emedan vattnet är alldeles slut i morgon.

— Och modet? Tager det också slut? — frågade professorn, i det han betraktade mig med en sträng blick.

Jag vågade icke svara honom.

TJUGUFÖRSTA KAPITLET.

Följande dag bröto vi upp i god tid; vi måste skynda, ty vi voro fem dagars väg från korsgången.

Jag skall icke uppehålla mig för länge vid våra lidanden på återfärden. Min onkel uthärdade dem med förtrytelsen hos en man, hvilken känner sig hafva orätt, Hans med sin lugna naturs resignation, jag beklagande mig och förtviflande, jag tillstår det. Jag förmådde icke modigt möta denna motgång.

Såsom jag hade förutsett, tog vattnet helt och hållet slut efter första dagens marsch. Våra förråder af flytande varor inskränkte sig då till genèver, men denna afskyvärda vätska brände mig i halsen, och jag kunde icke ens fördraga åsynen deraf. Jag fann temperaturen qväfvande, tröttheten förlamade mig, och mer än en gång var jag

nära att falla omkull orörlig. Vi gjorde då halt, och min onkel eller isländaren uppfriskade mig så godt de kunde. Men jag såg redan, att den förre med svårighet kämpade mot den ytterliga tröttheten och de plågor, som föranleddes af bristen på vatten.

Tisdagen den 9 Juli hunno vi ändtligen, krälande halfdöde på händer och fötter, till de båda galleriernas föreningspunkt. Der nedföll jag som en liflös massa, utsträckt på lavagrunden. Klockan var då tio på morgonen.

Hans och min onkel försökte, under det de stödde sig mot väggen, att knapra på några skorpbitar. Djupa suckar arbetade sig fram öfver mina svullnade läppar, tills jag omsider föll i en djup dvala.

Efter en stunds förlopp närmade sig min onkel till mig och upplyfte mig i sina armar.

— Stackars barn! — mumlade han med en ton af verklig ömhet.

Jag blef rörd af dessa ord, ovan som jag var vid vänlighet af den brutale professorn; jag fattade hans darrande händer i mina, och han lät det ske, under det han betraktade mig med fuktiga ögon.

Då såg jag honom fatta flaskan, som hängde om hans hals, och till min stora häpnad förde han den till mina läppar.

— Drick! — sade han.

Hade jag hört rätt? Var min onkel tokig? Jag betraktade honom med häpen min och kunde icke förstå honom.

— Drick! — upprepade han och lyfte upp flaskan samt tömde den helt och hållet mellan mina läppar.

Ack, hvilken njutning! En klunk vatten fuktade min förtorkade mun, blott en enda, men den var tillräcklig för att hos mig återkalla det redan flyktande lifvet.

Jag tackade min onkel med hopknäpta händer.

— Ja, — sade han, — en mun vatten! Den sista!

Förstår du? Den sista! Jag hade bevarat den som en dyrbarhet i min flaska. Tjugu gånger, hundra gånger har jag motstått mitt stora begär att dricka! Men nej, Axel, jag sparade den åt dig.

— Min onkel! — mumlade jag, under det stora tårar fuktade mina ögon.

— Ja, stackars barn, jag visste att du vid framkomsten till denna korsväg skulle nedfalla halfdöd, och derför gömde jag mina sista vattendroppar för att dermed upplifva dig.

— Tack, tack! — utbrast jag.

Huru litet än min törst var stillad, hade jag dock återvunnit någon kraft. De sammandragna musklerna i min strupe mjuknade, inflammationen i läpparna mildrades, och jag kunde tala.

— Låt se, — sade jag, — vi hafva nu blott ett parti att taga; vi sakna vatten och måste vända om.

Min onkel undvek att se på mig, medan jag yttrade dessa ord; han böjde ned sitt hufvud, och hans blickar undflydde mina.

— Vi måste vända om, — utbrast jag, — och återtaga vägen till Sneffels. Måtte Gud gifva oss kraft att stiga upp till kraterns spets!

— Vända om! — sade min onkel, liksom han snarare svarat sig sjelf än mig.

— Ja, vända om, och det utan att förlora ett ögonblick.

En temligen lång stund förflöt under tystnad.

— Således, Axel, — återtog professorn med egendomlig röst, — hafva inte dessa vattendroppar återgifvit dig mod och kraft?

— Mod!

— Jag finner dig lika nedslagen som förut och hör dig ännu tala förtviflans ord!

Med hvilken menniska hade jag då att göra, och hvilka planer uppgjordes väl ännu i hans djerfva själ?

— Hvad! Ni vill inte? . . .

— Afstå från denna expedition i det ögonblick, då allt antyder, att den kan lyckas! Visst inte!

— Vi måste således finna oss uti att omkomma?

— Nej, Axel, nej! res du! Jag vill inte påskynda din död! Hans må ledsaga dig. Lemna mig ensam!

— Öfvergifva er!

— Lemna mig, säger jag dig! Jag har börjat denna resa; jag skall fortsätta den ända till målet, eller också kommer jag inte tillbaka. Gå din väg, Axel, gå din väg!

Min onkel talade med utomordentlig häftighet. Hans röst, som ett ögonblick varit mild, blef åter hård och hotande. Han kämpade med dyster ihärdighet mot det omöjliga. Jag ville icke öfvergifva honom på bottnen af denna afgrund, men å andra sidan dref mig sjelfbevarelse-instinkten att fly från honom.

Vägvisaren följde denna scen med sin vanliga likgiltighet, men han förstod likväl, hvad som föregick mellan hans båda följeslagare. Våra åtbörder antydde tillräckligt den olika väg, hvarpå hvar och en af oss försökte föra den andra; men Hans tycktes föga intressera sig för en fråga, der hans lif stod på spel, färdig att fortsätta resan, om man gaf signal till aftåg, färdig att stanna på sin herres minsta vink.

Om jag i detta ögonblick kunnat göra mig förstådd af vår vägvisare! Mina ord, mina suckar, min röst skulle besegrat denna hårda natur! Jag skulle förklarat för honom, låtit honom så att säga taga med handen på de faror, som han icke tycktes ana, och vi båda skulle måhända lyckats öfvertala den envisa professorn. Om så behöfts, skulle vi kunnat tvinga honom att återvända till spetsen af Sneffels!

Jag närmade mig till Hans och lade min hand på hans; han rörde sig icke. Jag visade honom vägen till kratern; han förblef orörlig. Mitt flämtande ansigte utvisade mina plågor, men isländaren blott skakade sakta på hufvudet och pekade lugnt på min onkel.

— Herre! — sade han.

— Herre! — utropade jag. — Dåre! Nej, han är inte herre öfver ditt lif! Vi måste fly! Vi måste bortföra honom! Hör du mig? Förstår du mig?

Jag hade fattat Hans i armen och ville förmå honom att stiga upp; jag stred med honom, då onkel trädde emellan.

— Lugn, Axel! — sade han. — Du vinner ingenting af denna känslolösa tjenare. Hör derför på, hvad jag har att föreslå dig.

Jag lade armarne i kors och såg min onkel rakt i ansigtet.

— Bristen på vatten, — sade han, — utgör det enda hindret för fullbordandet af mina planer. I detta östra galleri, som består af lava, skiffer och kol, hafva vi inte funnit en enda droppe flytande ämne. Det är möjligt, att vi blifva lyckligare, om vi följa den vestra tunneln.

Jag skakade på hufvudet med en min af djupt tvifvel.

— Hör mig till slut, — återtog professorn, höjande rösten. — Medan du låg här utan rörelse, har jag undersökt detta galleris formation. Det leder rakt ned i jordens innandömen och skall inom få timmar föra oss till den massiva graniten, der vi böra träffa på källor i öfverflöd. Klippans natur vill det så, och instinkten förenar sig med logiken att understödja min öfvertygelse. Hör således hvad jag har att föreslå dig. Då Columbus begärde tre dagar af sin besättning för att upptäcka nya länder, beviljade manskapet, i trots af sjukdom och förskräckelse, dock hans begäran, och han upptäckte Nya Verlden. Jag, dessa underjordiska trakters Columbus, jag begär blott en dag till af dig. Om jag efter denna tids förlopp inte funnit det vatten, som vi nu sakna, så svär jag, att vi skola återvända till jordens yta.

Oaktadt min oro, blef jag rörd af dessa ord och

af det våld, min onkel gjorde på sig för att tala på detta sätt.

— Nå, — svarade jag, — må det ske som ni önskar, och må Gud belöna er öfvermenskliga energi. Ni har inte mer än några timmar på er att fresta ödet. Framåt!

TJUGUANDRA KAPITLET.

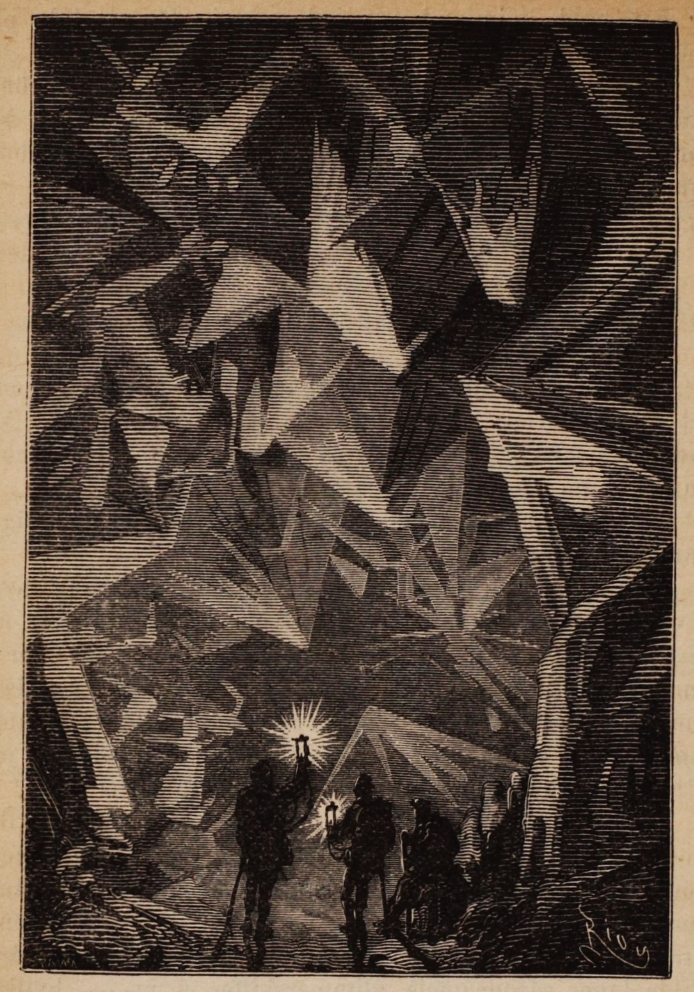
Vi började åter nedstiga, men denna gång genom det nya galleriet. Hans gick enligt sin vana förut. Vi hade icke gått hundra steg, då professorn, som lyste med sin lykta på murarne, utbrast:

— Här äro palaeozoiska lager! Vi äro på god väg! framåt! framåt!

Då i det första skedet af jordklotets daning dess yta småningom afsvalnade, åstadkom förminskningen af kärnans volym förkastningar, krympningar och sprickor i den yttre skorpan. Den gång vi följde var en sådan remna, genom hvilken den eruptiva graniten en gång banade sig väg. Dess tusende krökningar bildade en intrasslad labyrint genom den första tidsålderns jord.

Allt efter som vi kommo längre ned visade sig de successiva lager, som bildade den första jordskorpan, med större tydlighet. Den geologiska vetenskapen betraktar denna ursprungliga skorpa såsom basen för de sedimentära lagren, och har funnit, att den består af flere särskilda lager såsom gneis, glimmerskiffer m. m. —, hvilka bilda den orubbliga grund, på hvilken öfriga lager hvila.

Men aldrig hafva mineraloger träffat tillsammans under så besynnerliga omständigheter för att på stället studera naturen. Hvad den liflösa borren icke förmådde upphemta på jordens yta af hennes inre byggnad, kunde vi studera med våra ögon och vidröra med våra händer.

Jag trodde mig färdas genom en ihålig diamant (sid. 137).

Tvärs igenom det i vackra gröna nyanser färgade skifferlagret slingrade sig metallförande ådror af koppar och mangan jemte spår af platina och guld. Jag tänkte på alla de rikedomar, hvilka lågo gömda i jordklotets inre, och af hvilka den menskliga girigheten aldrig skulle

komma i åtnjutande! Dessa skatter hafva de första dagarnes omstörtningar begrafvit på sådana djup, att hvarken hackan eller spettet kunna rycka dem ur deras graf.

På skiffern följde gneis, lätt igenkänlig på sin regelbundna och parallelskiffriga struktur, och derefter glimmerskiffer, fördelad i stora lameller i ögonen fallande genom sin tindrande glans.

De elektriska apparaternas ljus, hvilket återkastades af klippmassans små facetter, utsände sina strålar åt alla håll, och jag trodde mig färdas genom en ihålig diamant, i hvilken dessa strålar bröto sig i tusende bländande färger.

Omkring klockan sex började denna ljusfest märkbart aftaga, nästan upphöra; väggarna antogo ett kristalliniskt, men dystert utseende; glimmern blandade sig förtroligare med fältspat och qvarts, för att bilda den egentliga klippan, den framför alla andra hårda stenen, som, utan att krossas, uppbär jordklotets fyra våningar. Vi voro inmurade i granitens ofantliga fängelse.

Klockan var åtta på aftonen. Vatten saknades ännu och jag led förfärligt. Min onkel vandrade förut och ville icke stanna; han lyssnade för att uppfånga sorlet af någon källa, men han hörde intet!

Imellertid vägrade mina ben att bära mig, men jag motstod mina plågor, för att icke tvinga min onkel att stanna, hvilket skulle för honom utgjort ett förtviflans slag, ty dagen, den sista som tillhörde honom, led mot sitt slut.

Slutligen öfvergåfvo mig krafterna; jag uppgaf ett rop och föll omkull.

— Hjelp! jag dör.

Min onkel vände om; han betraktade mig med korslagda armar och uttalade slutligen följande dystra ord:

— Allt är slut!

En åtbörd af vrede träffade för sista gången mina blickar, innan mina ögon föllo tillhopa.

Då jag åter öppnade dem, såg jag mina båda följeslagare ligga orörliga, insvepta i sina filtar. Sofvo de? För min del kunde jag icke njuta ett ögonblicks sömn; jag led allt för mycket, framför allt af tanken på att något botemedel icke fans för mitt onda. Min onkels sista ord genljödo i mina öron: allt var slut! I ett sådant tillstånd af svaghet var det nemligen otänkbart att åter hinna upp till jordens yta.

Vi hade en halfannan mil tjock jordskorpa öfver oss, och det förekom mig, som om denna massa tryckte med hela sin tyngd på mina axlar. Jag kände mig förkrossad och gjorde våldsamma ansträngningar för att vända mig på min granitbädd.

Några timmar förflöto. En djup, graflik tystnad herskade omkring oss; intet ljud trängde igenom dessa murar, af hvilka den tunnaste höll några mil i tjocklek.

Midt under min domning tyckte jag mig emellertid höra ett buller. Det var mörkt i tunneln, men då jag ansträngde mina ögon, kunde jag se isländaren försvinna med lampan i handen.

Hvarför gick Hans bort? Öfvergaf han oss? Onkel sof. Jag ville ropa, men min röst kunde icke tränga fram öfver mina förtorkade läppar. Det var nu alldeles mörkt, och det sista ljudet hade dött bort.

— Hans öfvergifver oss! Hans! Hans!

Dessa ord uttalade jag dock blott inom mig sjelf; längre kommo de icke. Men efter det första ögonblickets förskräckelse blygdes jag för mina misstankar mot en man, i hvars uppförande dittills ingenting misstänkt förekommit. Hans' bortgång kunde icke vara en flykt, ty i stället för att gå uppåt galleriet gick han utför detsamma; onda afsigter skulle fört honom uppåt, icke nedåt. Denna tanke lugnade mig något och ledde mig på en annan tankegång. Blott ett allvarsamt motiv hade kunnat rycka denna lugna man ur hans hvila. Gick

han ut på upptäckter? Hade han kanske under nattens tystnad hört något sorl, som icke hunnit fram till mig?

TJUGUTREDJE KAPITLET.

Under en timmes tid sökte jag att under full yrsel begrunda alla de skäl, som kunnat förmå den lugna jägaren att handla så, och de mest galna idéer upprunno i min hjerna. Jag trodde, att jag var på väg att förlora förståndet!

Men ändtligen hördes buller af fotsteg från tunnelns djup, och Hans kom åter upp. Ett matt ljusskcn började synas på väggarna och framskymtade slutligen i gångens öppning. Hans visade sig.

Han gick fram till min onkel, lade handen på hans axel och väckte honom sakta. Onkel reste sig upp.

— Hvad är det? — frågade han.

— Vatten! — svarade jägaren.

Jag kunde frestas tro, att under inflytandet af häftiga plågor hvar och en blir polyglott. Jag förstod icke ett ord danska och likväl begrep jag af instinkt vår vägvisares ord.

— Vatten! vatten! — skrek jag, klappande händerna och gestikulerande som en vansinnig.

— Vatten! — upprepade min onkel. — Hvar? — frågade han på isländska.

— Nedåt, — svarade Hans.

— Hvar? Nedåt! — Jag förstod allt. Jag fattade jägarens händer och tryckte dem, under det han lugnt betraktade mig.

Tillrustningarna för färden upptogo icke lång tid, och snart vandrade vi i en gång, hvars lutning alltjemt tilltog.

En timme senare hade vi framträngt omkring tusen famnar och kommit tvåtusen fot på djupet.

I detta ögonblick hörde jag tydligt ett ovanligt ljud i granitmurens sidor, ett slags doft brusande, likt en aflägsen åska. Då vi under den första halftimmens marsch icke träffade på den omtalade källan, kände jag mig åter intagas af ångest, men då underrättade mig min onkel om orsaken till det buller som hördes.

— Hans har inte bedragit sig, — sade han; — hvad du der hör är brusandet af en bäck.

— En bäck! — utropade jag.

— Man kan ej tvifla derpå; en underjordisk flod löper rundt omkring oss!

Eggade af hoppet påskyndade vi våra steg. Jag kände icke längre någon trötthet. Redan detta sorl af rinnande vatten uppfriskade mig. Det tilltog märkbart; strömmen, som länge hållit sig öfver våra hufvuden, lopp nu, brusande och skummande, i den venstra väggen. Jag lade ofta min hand på klippan, i förhoppning att der finna spår af svettning eller fuktighet, men förgäfves.

Ännu en halftimme förflöt, ännu en half mil tillryggalades.

Det blef då klart för mig, att jägaren under sin frånvaro icke kunnat sträcka sina undersökningar utöfver denna punkt. Ledd af en för bergsbor och vattenupptäckare egendomlig instinkt „kände“ han denna ström tvärs igenom klippan, men säkerligen hade han ej sett den ovärderliga flytande vätskan; han hade icke släckt sin törst deruti.

Snart blef det till och med troligt, att om vi gingo längre skulle vi aflägsna oss från strömmen, hvars brusande började blifva allt svagare.

Vi vände då om. Hans stannade just på den punkt, der strömmen tycktes vara oss närmast.

Jag satte mig bredvid muren, under det vattnet

flöt fram med utomordentlig häftighet två fot ifrån mig; men en granitmur skilde oss ännu åt.

Utan att tänka, utan att fråga mig om icke något medel fans att komma åt detta vatten, öfverlemnade jag mig åt ett ögonblicks förtviflan.

Hans såg på mig, och jag trodde mig se ett leende framskymta på hans läppar.

Han steg upp och fattade sin lampa; jag följde honom. Han styrde sina steg mot muren; jag betraktade honom. Han lade örat till den torra klippan och förde det långsamt utefter muren, uppmärksamt lyssnande. Jag förstod, att han sökte just den punkt, der strömmens brusande hördes starkast, och denna punkt påträffade han i venstra sidoväggen, tre fot ofvanför marken.

Jag kände mig i högsta grad upprörd och vågade icke ana, hvad jägaren ämnade göra, men jag måste helt och hållet gilla det, och jag öfverhopade honom med mina tacksamhetsbetygelser, då jag såg honom fatta sitt jernspett för att angripa sjelfva klippan.

— Räddade! — ropade jag.

— Ja, — utropade min onkel utom sig, — Hans har rätt! Prisad vare den modige jägaren! Vi skulle inte hafva hittat på den utvägen!

Det tror jag väl! Ett sådant medel, huru enkelt det än var, skulle aldrig fallit oss in, ty ingenting var farligare än att gifva ett slag med hackan i denna jordmassa. Om något ras skulle inträffa, som krossade oss! Och om strömmen skulle rycka oss med sig, då den bröt fram tvärs igenom klippan! Dessa faror voro ingalunda inbillade, men ingen fruktan för ras eller öfversvämning kunde nu hejda oss, och vår törst var så häftig, att vi skulle ha gräft igenom Oceanens botten för att stilla den.

Hans grep sig an med detta arbete, som hvarken min onkel eller jag kunnat verkställa. Otåligheten skulle fört våra händer, och klippan flugit i stycken under de häftiga slagen. Den lugna och förståndiga vägvisaren

angrep deremot bergväggen oupphörligt med lätta, men tätt upprepade stötar, och gjorde sålunda en öppning om sex tums vidd. Jag hörde strömmens brus ökas och tyckte mig redan känna det välgörande vattnet fukta mina läppar.

Snart inträngde spettet två fot i granitmuren. Arbetet hade räckt mer än en timme, och jag våndades af otålighet! Min onkel ville tillgripa kraftiga medel; jag hade stor möda att hejda honom, och han fattade redan sitt jernspett, då plötsligt en hväsning lät höra sig, och strax derpå sprang en vattenstråle fram ur klippmuren och bröt sig mot den motsatta väggen.

Hans, som blifvit till hälften kullkastad af stöten, kunde icke återhålla ett rop af smärta, och jag fann orsaken dertill, då jag doppade mina händer i vattenstrålen och i min ordning uppgaf ett häftigt rop — vattnet var kokhett.

— Vatten af hundra graders värme! — utropade jag.

— Nåja, det svalnar väl! — svarade min onkel.

Gången uppfyldes af ångor, på samma gång en bäck bildade sig och försvann i de underjordiska krökningarna; inom kort hemtade vi derutur vår första klunk.

Ack, hvilken njutning! hvilken onämnbar vällust! Hvad var detta för vatten? Hvarifrån kom det? Det var oss likgiltigt, det var vatten, och ehuru ännu varmt, återskänkte det oss lifvet, som stod i begrepp att fly. Jag drack utan uppehåll, utan att ens smaka.

Först efter en minuts njutning utropade jag:

— Men det är ju jernhaltigt vatten!

— Förträffligt för magen, — svarade min onkel, — och synnerligen stärkande. Detta är lika godt som att göra en resa till Spaa eller Töplitz!

— Ack, hvad det är godt!

— Det tror jag nog, ett vatten som är hemtadt två mil under jordytan. Det har en ingalunda obehaglig bläcksmak. Hans har här gjort oss en ypperlig tjenst,

och jag föreslår derför, att vi gifva hans namn åt denna helsobringande bäck.

— Bra! — utropade jag.

Och namnet Hans-bäcken antogs genast.

Hans blef just icke stolt deraf, och efter att måttligt hafva förfriskat sig, satte han sig i ett hörn, lika lugn som vanligt.

— Nu, — sade jag, — böra vi inte låta detta vatten förrinna.

— Hvartill skulle det gagna? — svarade min onkel. — Jag misstänker att källan är outtömlig.

— Hvad rör det oss! Låtom oss fylla säcken och flaskorna och sedan försöka täppa till öppningen.

Mitt råd följdes. Hans bemödade sig att tillstoppa hålet i väggen med stenskärfvor och tygstycken; men det var ingen lätt sak, ty han brände händerna utan att lyckas och trycket var så betydligt, att alla våra ansträngningar förblefvo fruktlösa.

— Det är tydligt, — sade jag, — att de öfra samsamlingarna af detta rinnande vatten, att döma efter strålens styrka, befinna sig på en betydlig höjd.

— Utan tvifvel, — svarade min onkel; — det är tusen atmosferers tryck, om denna vattenkolonn har trettiotvåtusen fots höjd. Men jag får en idé!

— Hvilken då?

— Hvarför envisas vi att stänga denna öppning?

— Emedan . . .

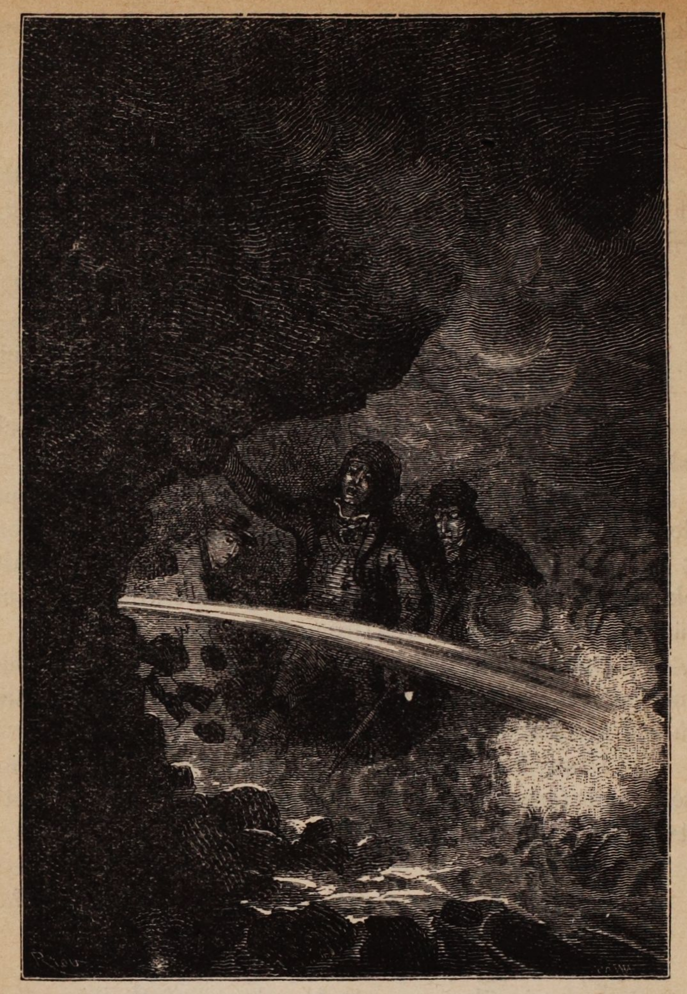
Jag var i förlägenhet för att finna något skäl.

— Äro vi säkra om att åter kunna fylla våra flaskor, då de blifva tomma?

— Nej, visst inte.

— Nåväl, låt då vattnet rinna! Det skall enligt naturens ordning flyta nedåt och tjena till ledning för dem, som det skall läska under vägen!

— Bra påhittadt! — utropade jag, — och med

En vattenstråle sprang fram ur klippmuren (sid. 142).

denna bäck till följeslagare fins inte något skäl, hvarför vi ej skulle lyckas i våra planer.

— Aha! tror du det, min gosse? — sade professorn skrattande.

— Jag gör mer än det, jag är säker derpå.

— Ett ögonblick! Låtom oss att börja med hvila några timmar.

Jag glömde verkligen, att det var natt, men kronometern åtog sig att påminna mig derom, och snart föllo vi alla, tillräckligt återstälda och uppfriskade, i djup sömn.

TJUGUFJERDE KAPITLET.

Morgonen derpå hade vi redan glömt våra utståndna lidanden. Jag förundrade mig i början öfver, att jag icke var törstig och frågade efter orsaken dertill; men bäcken, som sorlande framflöt vid mina fötter, gaf mig svaret derpå.

Vi frukosterade och drucko af detta förträffliga jernhaltiga vatten. Jag kände mig åter vid friska krafter och fullt besluten att gå långt. Hvarför skulle icke en förtröstansfull menniska såsom min onkel lyckas, med en skicklig vägvisare sådan som Hans och en "beslutsam" brorson som jag? Sådana voro de vackra tankar, som jagade genom min hjerna! Om man föreslagit mig att åter stiga upp till Sneffels' spets, skulle jag förtrytsamt vägrat dertill.

Men lyckligtvis var det blott fråga om att gå nedåt.

— Låtom oss gå! — ropade jag och framkallade genom min entusiastiska ton jordklotets slumrande ekon.

Marschen började åter Torsdagsmorgonen klockan åtta. Granitgången, som slingrade sig i många bugter, företedde oväntade krökningar och liknade början till en labyrint; men i allmänhet var dess hufvudrigtning alltid sydostlig. Min onkel försummade icke att med största omsorg studera sin kompass, för att hålla reda på den tillryggalagda vägen.

Galleriet fortlöpte nästan horisontelt, med på sin

höjd tre centimeters lutning på metern. Bäcken lopp sakta sorlande under våra fötter; jag jemförde den med en välvillig tomte, som ledde oss genom jorden, och smekte med handen den ljumma najaden, hvars sång beledsagade våra steg. Mitt goda lynne tog gerna en mytologisk vändning.

Hvad min onkel angick, han som blott drömde om den vertikala rigtningen, så förargade han sig öfver vägens jemnhet. Hans färd förlängde sig i oändlighet, och i stället för att enligt hans uttryck följa jordradien, gick han genom hypotenusan. Men vi hade intet val, och så länge vi närmade oss medelpunkten, huru litet det än var, fingo vi icke beklaga oss.

För öfrigt tilltogo sluttningarna då och då; najaden företog sig att bullersamt tumla utför, och vi nedstego djupare i dess sällskap.

Med ett ord: vi gingo denna och den följande dagen en lång väg i horisontel, men en jemförelsevis obetydlig i vertikal rigtning.

Fredagsaftonen, den 12 Juli, borde vi efter beräkning vara trettio mil sydost från Reykiavik och på ett djup af två och en half mil.

Då öppnade sig en temligen afskräckande brunn under våra fötter, och min onkel kunde icke afhålla sig ifrån att klappa i händerna, då han beräknade sidornas branthet.

— Den der skall föra oss långt, — ropade han, — och lätt, ty utsprången från klipporna bilda en verklig trappa!

Till förekommande af all olycka gjorde Hans i ordning tågen, och nedstigandet började. Jag vill icke kalla det farligt, ty jag var redan förtrogen med detta slags öfning.

Öppningen bestod af en trång remna i den massiva klippan, af samma slag som en afskärande klyfta i en stenkolsgrufva, och hade tydligen uppstått vid tiden för

jordens afsvalning genom jordmassans sammandragning. Om den fordom tjenat till aflopp för de eruptiva massor, som utslungades af Sneffels, så kunde jag icke förklara för mig, att dessa icke efterlemnat något spår. Vi nedstego utför ett slags vindeltrappa, som man skulle kunnat tro vara gjord af menniskohand.

Hvarje qvartstimme måste vi stanna för att hemta nödig hvila och återgifva våra ben deras spänstighet. Vi satte oss då på något klippstycke, språkade under det vi åto och släckte vår törst ur bäcken.

Det behöfver icke tilläggas, att Hans-bäcken i denna klyfta förvandlades till en kaskad på bekostnad af sin volym, men naturligtvis skulle den med mindre skarp sluttning återtaga sitt fredliga lopp. I detta ögonblick påminde den om min värde onkel, hans otålighet och hans vrede, då den deremot under sitt stilla lopp liknade den lugna isländska jägaren.

Den 13 och 14 Juli följde vi klyftans spiraler och inträngde allt längre i jordskorpan. Vi voro nu nära fem mil under hafsytan. Men den 15 mot middagen antog klyftan, allt i sydostlig rigtning, en vida mindre lutning af omkring fyrtiofem grader.

Vägen blef då beqväm och rent af enformig, och resan erbjöd icke någon omvexling.

Onsdagen den 17 voro vi omsider sju mil under jorden och ungefär femtio mil från Sneffels. Ehuru vi voro något litet uttröttade, var dock vårt helsotillstånd godt, och reseapoteket ännu orördt.

Timme efter timme antecknade min onkel hvad kompassen, kronometern, manometern och termometern angåfvo, och offentliggjorde sedan allt i den vetenskapliga berättelsen om sin resa. Han kunde således med lätthet göra sig reda för sin belägenhet. Då han upplyste mig om, att vi befunno oss på ett horisontelt afstånd af femtio mil från utgångspunkten, kunde jag icke undertrycka ett utrop.

— Hvad är det? — frågade han.

— Ingenting, men jag gjorde en reflexion.

— Hvilken då, min gosse?

— Jo, att om era kalkyler äro rigtiga, så befinna vi oss inte längre under Island.

— Tror du det?

— Det är lätt att öfvertyga sig derom, — sade jag, och mätte ut afståndet på kartan. — Jag bedrog mig inte, — fortfor jag. — Vi hafva lemnat Cap Portland bakom oss, och dessa femtio mil i sydost hafva fört oss midt under hafvet.

— Midt under hafvet, — svarade onkel och gnuggade händerna.

— Således, — utbrast jag, — utbreder sig oceanen öfver våra hufvuden.

— Ack, Axel, ingenting är naturligare! Fins det inte kolgrufvor vid Newcastle, som gå långt under vattnet?

Professorn kunde finna denna belägenhet mycket naturlig, men tanken på att vandra under hafvet upphörde icke att oroa mig. Och likväl gjorde det föga till saken, om Islands slätter och berg eller Atlantens böljor sträckte sig öfver våra hufvuden, blott granitstommen var solid. Dessutom vande jag mig snart vid denna tanke, ty gången, stundom rak, stundom slingrande, nyckfull i sin lutning som i sina krökningar, men beständigt fortlöpande i sydost och beständigt sänkande sig, förde oss hastigt till betydliga djup.

Tre dagar senare, Lördagen den 20 Juli, kommo vi på aftonen till ett slags temligen rymlig grotta; min onkel lemnade Hans som vanligt tre specier i veckoaflöning och beslöt att egna följande dag åt hvila.

TJUGUFEMTE KAPITLET.

På Söndagsmorgonen vaknade jag derför utan den vanliga tanken på omedelbart uppbrott; och ehuru vi befunno oss djupt ned i afgrunden, var den dock derför icke mindre behaglig. Vi voro för öfrigt vana vid denna troglodytiska tillvaro; jag tänkte knappast på solen, stjernorna, månen, träden, husen, städerna, på alla dessa jordiska öfverflödsartiklar, som menniskan gjort till nödvändighetsvaror; i vår egenskap af fossilier föraktade vi dessa onyttiga saker.

Grottan bildade ett stort rum; på dess granitbotten framflöt sakta den trogna bäcken, hvars vatten på sådant afstånd från sin källa icke var varmare än den omgifvande luften och utan svårighet lät dricka sig.

Efter middagen ville professorn egna några timmar till att ordna sina dagliga anteckningar.

— Först och främst, — sade han, — skall jag göra mina kalkyler för att noggrant bestämma vårt läge; jag vill vid återkomsten kunna rita en karta öfver vår färd, ett slags vertikal genomskärning af jordgloben, som skall framställa vår expedition i profil.

— Det blir ganska egendomligt, min onkel; men kunna era observationer ega tillräcklig grad af noggrannhet?

— Ja, jag har omsorgsfullt antecknat vinklarna och sluttningarna, och jag är säker om att inte misstaga mig. Låtom oss nu först se hvar vi äro. Tag kompassen och se efter, hvilken rigtning den angifver!

Jag betraktade instrumentet och svarade efter en uppmärksam granskning:

— Ost till syd.

— Godt! — sade professorn, i det han antecknade observationen och gjorde några hastiga beräkningar. —

Jag slutar af mina observationer, att vi tillryggalagt åttiofem mil ifrån vår utgångspunkt.

— Således färdas vi under Atlantiska oceanen?

— Alldeles.

— Och i detta ögonblick rasar der kanske en storm, och fartyg skakas öfver våra hufvuden af vågor och vind?

— Allt för möjligt.

— Och hvalfiskar piska vårt fängelses murar med sina stjertar?

— Var lugn, Axel, de kunna ej rubba dem. Men låtom oss återgå till våra kalkyler. Vi äro i sydost, åttiofem mil från Sneffels' bas, och enligt mina föregående anteckningar uppskattar jag det djup vi uppnått till sexton mil.

— Sexton mil! — utropade jag.

— Helt visst.

— Men det är ju den yttersta gräns vetenskapen angifvit för jordskorpans tjocklek!

— Det nekar jag inte till.

— Och här skulle, enligt lagarna för temperaturens tilltagande, råda en värme af femtonhundra grader.

— "Skulle", min gosse.

— Och all denna granit skulle inte kunna bibehålla sig i fast form, utan vara fullkomligt flytande.

— Du ser, att det inte är så, och att fakta såsom ofta är fallet strida mot teorierna.

— Jag nödgas medgifva det, men det förvånar mig likväl.

— Hvad visar termometern?

— Tjugusju och sex tiondels grader.

— Det fattas således blott fjortonhundrasjuttiotvå och fyra tiondels grader, för att de lärde skola få rätt. Läran om temperaturens proportionella stigande är således ett misstag. Humphry Davy bedrog sig alltså inte, och jag har följaktligen inte gjort orätt i att lyssna till honom. Hvad har du att svara derpå?

— Ingenting.

I sjelfva verket skulle jag haft mycket att säga. Jag medgaf ej på minsta sätt Davys teori; tvärtom höll jag fortfarande på centralvärmen, ehuru jag icke erfor dess verkningar. Jag ville hellre medgifva, att denna skorsten till en slocknad vulkan, beklädd med en betäckning af eldfast lava, icke tillät värmen att fortplanta sig genom dess väggar.

Men utan att uppehålla mig med att uppsöka nya argument, inskränkte jag mig till att taga situationen sådan den var.

— Onkel, — återtog jag, — jag anser alla era kalkyler vara rigtiga, men tillåt mig att draga en sträng slutsats deraf.

— Gör som du vill, min gosse.

— På den punkt vi befinna oss, på Islands latitud, är jordradien ungefär femtonhundraåttiotre mil?

— Femtonhundraåttiotre och en tredjedels mil.

— Låtom oss säga sextonhundra mil i rundt tal. Af en väg på sextonhundra mil hafva vi tillryggalagt tolf?

— Alldeles som du säger.

— Och detta med uppoffring af åttiofem mil i sned rigtning.

— Mycket rigtigt.

— På ungefär tjugu dagar?

— På tjugu dagar.

— Sexton mil utgöra en hundradel af jordens radie. Om vi fortsätta på samma sätt, skola vi använda tvåtusen dagar eller nära fem och ett halft år till nedstigandet!

Professorn svarade icke.

— Oberäknadt att om sexton mil i vertikal rigtning tillryggaläggas på en horisontel sträcka af åttio mil, så återstår åttatusen mil i sydost, och långt innan vi hinna jordens medelpunkt skola vi hafva hamnat på någon punkt på dess yta!

— Bort med alla dina kalkyler! — svarade min onkel med en åtbörd af vrede. — Bort med alla dina hypoteser! Hvarpå grunda de sig? Hvem säger dig, att inte denna gång leder rakt till vårt mål? Dessutom har jag ett prejudikat för mig. Hvad jag gör, har en annan gjort, och då han lyckats, skall jag i min ordning lyckas.

— Jag hoppas det; men inte desto mindre må det tillåtas mig . . .

— Det är dig tillåtet att tiga, Axel, när du vill prata sådana dumheter.

Jag såg ganska väl, att den förfärlige professorn hotade att åter framträda under onkelns skepnad, och tog detta ad notam.

— Se nu på manometern, — återtog han. — Hvad visar den?

— Ett betydligt tryck.

— Godt! Du ser, att vi genom att nedstiga sakta, genom att småningom vänja oss vid atmosferens täthet alldeles inte lida deraf.

— Alldeles inte, med undantag af någon smärta i öronen.

— Det betyder ingenting, och du kan låta detta obehag försvinna genom att sätta den yttre luften i skyndsam förbindelse med luften i dina lungor.

— Mycket rigtigt, — svarade jag, fullt besluten att icke vidare motsäga min onkel. — Det är till och med ett verkligt nöje att känna sig försänkt i denna tätare atmosfer. Har ni märkt, med hvilken kraft ljudet fortplantar sig här?

— Ja visst. En döf skulle här slutligen höra förträffligt.

— Men denna täthet kommer utan tvifvel att ökas?

— Ja, enligt en temligen obestämd lag. Det är sant, att tyngden minskas i samma proportion som vi komma längre ned. Du vet, att dess verkan låter lif-

Det var ett farligt nedstigande (sid. 155).

ligast känna sig på jordens yta, och att föremålen icke ega någon tyngd vid medelpunkten.

— Jag vet det; men säg mig: skall inte denna luft slutligen erhålla vattnets täthet?

— Utan tvifvel, under sjuhundratio atmosferers tryck.

— Och längre ned?

— Längre ned ökas tätheten ännu mer.

— Huru skola vi då komma ned?

— Hm! vi få lägga stenar i fickorna.

— Min sann, onkel, har ni inte svar på allt.

Jag vågade icke gå längre på hypotesernas område, ty jag skulle åter igen ha stött på någon omöjlighet, som satt professorn i eld och lågor.

Imellertid var det tydligt, att luften under ett tryck, som kunde uppgå till tusentals atmosferer, slutligen skulle öfvergå till fast form, och under förutsättning att våra kroppar härdat ut, måste man då stanna, trots alla räsonnemanger i verlden.

Men jag framdrog icke detta argument; min onkel skulle ha kommit med sin evinnerliga Saknussemm, en föregångare utan värde, ty äfven med antagande af den lärde isländarens sanningsenlighet, återstod alltid en mycket enkel sak att besvara:

Huru hade Saknussemm i sextonde seklet, då hvarken barometern eller manometern voro uppfunna, kunnat bestämma sin ankomst till jordens medelpunkt?

Men jag behöll detta inkast för mig sjelf och afvaktade händelsernas gång.

Återstoden af dagen förflöt under beräkningar och samtal. Jag höll alltid med professor Lidenbrock och afundades den fullkomliga likgiltigheten hos Hans, som gick blindt dit ödet förde honom, utan att bekymra sig om orsaker och verkningar.

TJUGUSJETTE KAPITLET.

Man måste erkänna, att allt hittills gått väl, och jag skulle haft orätt att beklaga mig. Om "medeltalet" af svårigheter icke ökades, kunde vi icke förfela att

uppnå vårt mål. Och hvilken ära skulle vi inte då skörda! Jag hade redan kommit derhän, att helt allvarsamt tänka på detta sätt à la Lidenbrock. Berodde detta på den främmande omgifning, hvari jag lefde? Kanske.

Brantare sluttningar, några till och med förfärligt vertikala, förde oss på några dagar djupt ned i den inre kärnan. Vissa dagar hunno vi halfannan à två mil närmare medelpunkten. Det var ett farligt nedstigande, dervid Hans' skicklighet och beundransvärda kallblodighet voro oss till stor nytta. Den känslolöse isländaren uppoffrade sig med en obegriplig liknöjdhet, och tack vare honom passerades månget svårt ställe, som vi allena icke skulle kunnat öfvergå.

Hans' tystlåtenhet tilltog dag för dag, och jag tror till och med att den smittade oss. De yttre föremålen hafva en reel inverkan på vår hjerna, och den, som stänger in sig mellan fyra väggar, förlorar slutligen förmågan att kombinera tankar och ord. Huru många cellfångar hafva ej blifvit försoffade, om ej vansinniga, af brist på öfning för tankeförmögenheterna!

Under de tvenne veckor, hvilka närmast följde på vårt sista samtal, inträffade ingenting som är värdt att omtala. Jag återfinner icke i mitt minne, och detta af goda skäl, mer än en enda tilldragelse af ytterligt allvarsam beskaffenhet, och det skulle vara mig svårt att glömma den minsta detalj deraf.

Den 7 Augusti hade vårt oafbrutna nedstigande fört oss till ett djup af tretton mil, det vill säga, att öfver våra hufvuden funnos tretton mil klippor, oceaner, kontinenter och städer. Vi borde då vara tvåhundra mil aflägsna från Island.

Denna dag följde tunneln ett föga lutande plan.

Jag gick förut. Min onkel bar den ena af de båda Ruhmkorffska apparaterna och jag den andra. Under vägen granskade jag granitbäddarna.

På en gång upptäckte jag, då jag händelsevis vände mig om, att jag var ensam.

— Godt, — tänkte jag, — jag har gått för fort, eller kanske hafva Hans och min onkel stannat på vägen; jag måste söka upp dem. Lyckligtvis stiger vägen inte mycket.

Jag vände om och vandrade en qvarts timme. Jag såg mig omkring; ingen syntes till. Jag ropade; intet svar hördes. Min röst förlorade sig ibland de ekon, som den plötsligen framkallade.

Jag började att känna mig orolig, och en rysning lopp igenom hela min kropp.

— Litet lugn, — sade jag med hög röst; — jag är säker om att återfinna mina följeslagare. Det fins inte två vägar! Jag var före dem; låtom oss således vända om.

Under en halftimme gick jag åter uppåt; jag lyssnade, om icke något rop skulle ställas till mig, och i denna täta atmosfer kunde det hinna mig på långt afstånd; men en ovanligt djup tystnad rådde i det ofantliga galleriet.

Jag stannade och kunde icke tro på min ensamhet; jag ville väl medgifva, att jag gått vilse, icke att jag var förlorad. Då man gått vilse, finner man åter rätta vägen.

— Låt se, upprepade jag, — då det inte fins mer än en väg, och de följa den, så bör jag återfinna dem; det behöfves blott att gå längre uppåt. Så vida de ej, då de inte se mig och kanske glömma att jag gick före dem, också fallit på den tanken att gå tillbaka. Men till och med i sådant fall skall jag finna dem, om jag skyndar mig. Det är tydligt!

Jag upprepade dessa sista ord liksom en person, hvilken icke är öfvertygad, och jag behöfde lång tid att kombinera så enkla idéer.

Då uppstod ett tvifvel hos mig. Var jag verkligen före dem? Ja visst! Hans följde efter mig och gick

före min onkel. Han hade till och med stannat några ögonblick för att sätta packningen till rätta på sin rygg, och denna omständighet återkom i mitt minne. Just i detta ögonblick måste jag hafva gått vidare.

— Utomdess, — tänkte jag, — har jag ett säkert medel att inte gå vilse, en ledtråd i denna labyrint, som inte kan brista, min trogna bäck. Jag behöfver blott följa den uppför dess lopp, så skall jag ovilkorligen återfinna mina följeslagares spår.

Denna tankegång gaf mig nytt mod, och jag beslöt att utan ett ögonblicks dröjsmål åter begifva mig å stad.

Huru välsignade jag ej nu min onkels förutseende, då han hindrade jägaren att tillstoppa den öppning, han gjort i granitväggen! Nu skulle denna välgörande källa, efter att hafva läskat oss under färden, leda mig genom gångens slingrande krökningar.

Men innan jag gick uppåt, tänkte jag, att en tvagning skulle göra mig godt.

Jag böjde mig derför ned för att doppa min panna i Hans-bäckens vatten.

Må man döma om min häpnad!

Jag kände en torr och jemn granit! Bäcken flöt ej längre vid mina fötter!

TJUGUSJUNDE KAPITLET.

Min förtviflan kan ej beskrifvas; inga ord på menskligt språk kunna uttrycka mina känslor. Jag var lefvande begrafven, med utsigt att dö af hungerns och törstens qval.

Hvad denna klippa förekom mig förtorkad! Maskinmessigt förde jag mina brännheta händer öfver marken.

Men hur hade jag kommit att öfvergifva bäckens

lopp, ty den fans inte längre der! Jag förstod nu skälet till den underliga tystnaden, då jag sista gången lyssnade, om icke något rop från mina följeslagare skulle hinna fram till mina öron. I det ögonblick, då mina steg först förirrade sig på den origtiga vägen, märkte jag icke bäckens frånvaro, och det var tydligt, att galleriet samtidigt delat sig framför mig, under det att Hans-bäcken, följande en annan sluttning, aflägsnat sig med sina följeslagare mot okända djup!

Huru skulle jag komma tillbaka? Några spår funnos icke, och min fot lemnade icke något märke på graniten. Jag bråkade min hjerna för att söka en lösning på detta olösliga problem, men min belägenhet kunde sammanfattas i det enda ordet: förlorad!

Ja! förlorad på ett djup, som syntes mig omätligt! Denna trettio mils jordskorpa tryckte med förfärande tyngd på mina axlar; jag kände mig förkrossad.

Jag sökte att rigta mina tankar på jordiska förhållanden, men det var blott med möda, jag lyckades deri. Hamburg, huset vid Königsstrasse, min stackars Graüben, hela denna verld, under hvilken jag irrade, passerade hastigt förbi min uppjagade inbillning. Under en liflig hallucination genomgick jag resans händelser, öfverfarten, Island, Fridriksson, Sneffels! Och jag sade till mig sjelf, att om jag i min nuvarande belägenhet ännu hyste det minsta hopp, så var det ett tecken till galenskap, och att det vore bättre att rent af förtvifla!

Hvilken mensklig magt kunde i sjelfva verket återföra mig till jordklotets yta och öppna dessa ofantliga hvalf, som höjde sig öfver mitt hufvud? Hvem kunde föra mig på återvägen och sammanföra mig med mina följeslagare?

— Ack, min onkel! — utropade jag i en ton af förtviflan.

Det var det enda förebrående ord, som kom öfver

mina läppar, ty jag förstod, hvad den olycklige mannen måste lida medan han i sin ordning sökte mig.

Då jag sålunda fann mig utan all mensklig hjelp, oförmögen att företaga något till min räddning, tänkte jag på himlens hjelp. Minnen från min barndom och hågkomsten af min mor, som jag icke sett sedan den tid, då hon brukade kyssa mig, återkommo för mitt sinne. Jag tog min tillflykt till bönen, hur liten rättighet jag än kunde ega att blifva bönhörd af Gud, då jag så sent vände mig till honom, och anropade honom med brinnande andakt.

Bönen återgaf mig något lugn, och jag förmådde koncentrera alla mina själskrafter på min närvarande belägenhet.

Jag hade lifsmedel för tre dagar, och min vattenflaska var full. Imellertid kunde jag icke förblifva ensam längre; men skulle jag vandra uppåt eller nedåt?

Tydligen uppåt, allt jemt uppåt!

På sådant sätt borde jag komma till den punkt, der jag afvikit från bäcken, till den bedröfliga delningspunkten. En gång der, med bäcken under mina fötter, kunde jag alltid åter hinna toppen af Sneffels.

Hvarför hade jag icke kommit att tänka derpå förut? Deri låg uppenbarligen en utsigt till räddning, och det angelägnaste var således att återfinna Hans-bäckens lopp.

Jag reste mig upp och vandrade uppför det temligen brant sluttande galleriet, stödjande mig på min jernskodda käpp. Jag vandrade framåt, uppfyld af hopp och utan oro, liksom en man, hvilken icke har något val i afseende å den väg, han skall följa.

Under en halftimmes tid hejdade ingenting mina steg; jag försökte att igenkänna min väg på tunnelns form, på vissa klippors ojemnheter, på krökningarna, men jag fann intet särskildt kännemärke och insåg snart, att detta galleri icke kunde återföra mig till delnings-

punkten. Den saknade utgång; jag stötte emot en ogenomtränglig mur och föll omkull på klippan.

Den förskräckelse och förtviflan, hvaraf jag då intogs, förmår jag ej beskrifva; jag låg der tillintetgjord. Min sista förhoppning hade blifvit krossad mot denna granitmur.

Förlorad i denna labyrint, hvars krokar korsade sig i alla rigtningar, kunde jag ej mera försöka en omöjlig flykt; jag skulle dö den förfärligaste död! Men besynnerligt nog föll det mig in, att om min förstenade kropp en dag återfunnes, skulle dess upptäckt trettio mil ned i jordens inre framkalla allvarsamma vetenskapliga diskussioner!

Jag ville tala högt, men förmådde endast frambringa oartikulerade ljud öfver mina förtorkade läppar; jag flämtade af ångest.

Midt under denna ängslan intogs min själ af en ny förskräckelse. Min lampa föll till marken och gick sönder; jag hade intet, hvarmed jag kunde iståndsätta den. Ljuset bleknade redan och skulle snart slockna!

Jag såg på, huru ljusstrålen minskades i apparatens rör. En hel procession af rörliga skuggor framträdde på de mörka väggarna. Jag vågade icke blinka med ögonlocken af fruktan att förlora den minsta strimma af detta flyktande sken! I hvarje ögonblick tyckte jag, att det skulle slockna och mörkret uppsluka mig.

Slutligen flämtade en sista ljusglimt i lampan, och jag följde den, jag slukade den med blicken, jag rigtade hela min synkraft på densamma, liksom på den sista skymt af ljus, som det var mig förbehållet att uppfatta, och begrofs derefter i det oändliga mörkret.

Ett förskräckligt skri undslapp mig! På jorden, äfven under de mörkaste nätter, försvinner aldrig ljuset helt och hållet! Det är diffust, mycket svagt, men hur litet än återstår deraf, uppfångas det dock af ögats näthinna! Men här fans intet; det fullkomliga mörkret gjorde mig i ordets egentliga bemärkelse blind.

“Axel, Axel! är det du?“ (sid. 164).

Då förvirrades mitt hufvud. Jag steg upp med utsträckta armar, försökande ett det mest smärtsamma famlande. Jag flydde, rusande på måfå framåt i denna intrasslade labyrint, ständigt nedåt, springande tvärt igenom jordskorpan, liksom en invånare i de underjordiska

klyftorna, ropande, skrikande, vrålande, stundom stötande mig mot de skrofliga klipporna, fallande omkull och åter resande mig upp blodig, sökande att insupa det blod, som strömmade öfver mitt ansigte och beständigt väntande att någon klippmur plötsligen skulle uppställa ett hinder, hvaremot mitt hufvud kunde krossas!

Hvart förde mig detta vansinniga lopp? Jag var helt och hållet okunnig derom. Efter flera timmars förlopp och med uttömda krafter föll jag som en liflös massa ned invid väggen och förlorade sansen!

TJUGUÅTTONDE KAPITLET.

Då jag åter kom till sans var mitt ansigte fuktigt, men fuktigt af tårar. Jag kan icke säga, huru länge detta tillstånd af känslolöshet varade, ty jag kunde icke längre hålla reda på tidens gång. Aldrig har någon varit så ensam som jag, aldrig så fullkomligt öfvergifven!

Efter fallet hade jag förlorat mycket blod och kände mig öfvergjuten deraf. Ack, hvad jag sörjde öfver att jag icke redan var död! Jag ville icke tänka mer, jag förjagade hvarje minne, och öfverväldigad af smärta rullade jag mig närmare den motsatta väggen.

Redan kände jag vanmagten ånyo intaga mig, då ett starkt buller träffade mina öron. Det liknade ett långt utdraget åskdunder, och jag hörde ljudvågorna småningom förlora sig i afgrundens aflägsna djup.

Hvarifrån härledde sig detta buller? Utan tvifvel från något fenomen, som inträffade i jordmassans sköte! Någon gasexplosion eller fallet af något väldigt jordlager!

Jag lyssnade för att få höra, om detta buller skulle förnyas. En qvarts timme förflöt, hvarunder galleriet

var försänkt i en tystnad så djup, att jag till och med hörde mitt eget hjertas slag.

På en gång tyckte sig mitt öra, som händelsevis befann sig tätt invid klippmuren, uppfatta obestämda, ofattliga, aflägsna ord. En darrning genomflög mig.

— Det är en inbillning! — tänkte jag.

Men nej! Då jag lyssnade ännu uppmärksammare, hörde jag tydligen ett mummel af röster, ehuru min svaghet icke tillät mig att fatta hvad som yttrades. Imellertid talade man, derom var jag säker.

Ett ögonblick fruktade jag, att det kunde vara mina egna ord som återgåfvos af ekot. Kanske hade jag ropat utan att veta derom; jag tillslöt derför hårdt mina läppar och lade ånyo mitt öra till väggen.

— Ja, bestämdt; man talar! man talar!

Då jag flyttade mig några fot utefter muren, hörde jag till och med tydligt röster. Jag lyckades uppfatta ord, ehuru obestämda, orediga, obegripliga, hvilka hunno fram till mig, liksom om de blifvit yttrade med låg röst, så att säga frammumlade. Ordet "förlorad" upprepades flera gånger med smärtsam ton.

Hvad betydde detta? Hvem yttrade det? Utan tvifvel min onkel eller Hans. Men om jag hörde dem, så borde de också höra mig.

— Hitåt! — ropade jag af alla mina krafter, — hitåt!

Jag lyssnade efter ett svar, ett rop, en suck, men ingenting hördes. Några minuter förflöto. En hel verld af idéer uppsteg i min själ; jag trodde att min försvagade röst icke kunde hinna fram till mina följeslagare.

— Ty det är de som tala, — upprepade jag. — Hvilka andra menniskor skulle väl vara begrafna här, trettio mil under jordytan?

Jag började åter lyssna. Under det jag förde mitt öra fram och åter utefter bergväggen, fann jag en punkt,

der rösterna tycktes uppnå sin största intensitet. Ordet "förlorad" träffade åter mitt öra och derpå hördes åter detta åskdunder, som väckt mig ur min domning.

— Nej, — sade jag, — nej! Dessa röster höras inte tvärs igenom bergmassan. Väggen är bildad af granit, som inte skulle släppa igenom ljudet af det starkaste skott! Detta buller kommer genom sjelfva galleriet! Det måste vara en verkan af alldeles egendomliga akustiska förhållanden.

Åter igen lyssnade jag, och denna gång, ja! denna gång hörde jag tydligt mitt namn ropas genom klipphvalfven!

Det var min onkel, som uttalade det! Han språkade med vägvisaren, och ordet "förlorad" upprepades flere gånger på danska.

Då förstod jag allt. För att kunna höras måste jag tala invid denna mur, som tjenade att leda ljudet af min röst, liksom tråden leder elektriciteten.

Men jag hade ingen tid att förlora. Mina följeslagare behöfde blott aflägsna sig några steg för att det akustiska fenomenet skulle upphöra. Jag närmade mig således muren och uttalade så tydligt jag förmådde orden: Onkel Lidenbrock!

Nu väntade jag under den yttersta ångest. Ljudets hastighet är icke utomordentligt stor, och luftlagrens täthet ökar icke ens dess hastighet. Några sekellånga sekunder förflöto, då slutligen dessa ord hunno fram till mina öron:

— Axel, Axel! är det du?

— — — — — — — — — — — — — — —

— Ja! Ja! — svarade jag.

— — — — — — — — — — — — — — —

— Mitt barn, hvar är du?

— — — — — — — — — — — — — — —

— Förlorad, i det djupaste mörker.

— — — — — — — — — — — — — — —

— Och din lykta?

— — — — — — — — — — — — — — —

— Slocknad.

— — — — — — — — — — — — — — —

— Och bäcken?

— — — — — — — — — — — — — — —

— Försvunnen.

— — — — — — — — — — — — — — —

— Axel, min stackars Axel, fatta mod!

— — — — — — — — — — — — — — —

— Mina krafter äro uttömda! Jag eger icke styrka att svara. Men tala till mig!

— — — — — — — — — — — — — — —

— Mod, — återtog min onkel. — Tala inte, hör på mig. Vi hafva sökt dig både uppåt och nedåt i galleriet. Omöjligt att finna dig. Ack! jag har sörjt öfver dig, mitt barn! Då vi trodde, att du allt jemt följde Hans-bäcken, gingo vi slutligen åter nedåt, då och då aflossande böss-skott. Om våra röster nu kunna förena sig, så är det en rent akustisk effekt! Våra händer kunna inte nå hvarandra! Men förtvifla inte, Axel! Det är redan något att kunna höra hvarandra!

— — — — — — — — — — — — — — —

Under tiden hade jag reflekterat, och en viss ännu obestämd förhoppning återvände i min själ. Men först och främst fans en sak, som var af vigt för mig att känna. Jag närmade derför mina läppar till muren och sade:

— Onkel!

— — — — — — — — — — — — — — —

— Mitt barn! — svarades mig efter några ögonblick.

— — — — — — — — — — — — — — —

— Vi måste framför allt veta, huru långt vi äro aflägsna från hvarandra.

— — — — — — — — — — — — — — —

— Det är lätt.

— — — — — — — — — — — — —

— Ni har ju er kronometer?

— — — — — — — — — — — — —

— Ja.

— — — — — — — — — — — — —

— Nåväl, tag den. Säg mitt namn och observera noggrant sekunden, då ni talar. Jag skall upprepa det så fort det hinner fram till mig, och ni iakttager på samma sätt precis det ögonblick, då mitt svar når er.

— — — — — — — — — — — — —

— Godt, och hälften af den tid, som förflyter mellan min fråga och ditt svar, angifver hur länge ljudet af min röst är på väg för att komma till dig.

— — — — — — — — — — — — —

— Alldeles så, onkel.

— — — — — — — — — — — — —

— Är du färdig?

— — — — — — — — — — — — —

— Ja.

— — — — — — — — — — — — —

— Nåväl, gif akt! jag skall uttala ditt namn.

— — — — — — — — — — — — —

Jag lade mitt öra intill väggen, och så fort namnet "Axel" nådde mig, svarade jag omedelbart "Axel", och väntade derefter.

— — — — — — — — — — — — —

— Fyrtio sekunder, — sade då min onkel. — Fyrtio sekunder hafva förflutit mellan de båda orden; ljudet behöfver således tjugu sekunder att uppstiga. Efter ett tusen tjugu fot i sekunden gör detta tjugutusen fyrahundra fot, eller en och fem åttondels mil.

— — — — — — — — — — — — —

— Halfannan mil! — mumlade jag.

— — — — — — — — — — — — —

— Nå! de kunna passeras, Axel!

— — — — — — — — — — — — —

— Men skall man gå uppåt eller nedåt?

— — — — — — — — — — — — —

— Nedåt, och hör på skälet! Vi hafva kommit till ett vidsträckt tomrum, der ett stort antal gallerier utmynna. Det som du följt leder med säkerhet hit, ty det tyckes som om alla dessa klyftor och jordsprickor skulle utstråla från den ofantliga grotta, der vi befinna oss. Stig derför upp och begif dig åter på väg. Gå, kryp om det behöfs, glid utför de branta sluttningarna, och du skall finna våra armar redo att emottaga dig vid vägens slut. Framåt, mitt barn, framåt!

— — — — — — — — — — — — —

Dessa ord återupplifvade mitt mod.

— Farväl, onkel! — ropade jag; — jag går. Våra röster kunna inte längre stå i förbindelse med hvarandra från det ögonblick, då jag lemnar denna punkt! Farväl således!

— — — — — — — — — — — — —

— Farväl, Axel! vi råkas åter!

— — — — — — — — — — — — —

Det var de sista ord jag hörde.

Detta öfverraskande samtal, som fördes tvärs igenom jordens massa på mer än en mils afstånd, slutades med dessa förhoppningsfulla ord. Jag sände en bön af tacksamhet till Gud, som fört mig genom denna dystra, omätliga rymd till den enda punkt, der mina kamraters röster kunde nå mig. Denna högst förvånande akustiska effekt förklarades lätt genom fysikens lagar; den berodde på hvalfvets form och på bergartens ledande förmåga. Åtskilliga exempel kunna anföras på en dylik fortplantning af ljudet, som icke märkes på mellanliggande punkter. Jag erinrar mig, att samma fenomen blifvit observeradt på flera ställen, bland andra i det inre galleriet af S:t Pauls-dômen i London, och framför

allt i de besynnerliga grottorna på Sicilien, dessa stenbrott i närheten af Syrakusa, af hvilka det i detta afseende märkvärdigaste är kändt under namnet Dionysii öra.

Jag erinrade mig allt detta, och jag insåg tydligt, att intet hinder skilde oss åt, alldenstund min onkels röst hann fram till mig. Om jag följde samma väg som ljudet, borde jag följaktligen också komma fram, så framt icke krafterna sveko mig.

Jag steg således upp och snarare släpade mig fram än gick. Sluttningen var tämligen brant, och jag gled utför densamma.

Snart tilltog hastigheten af min nedfärd i en förfärande grad och hotade att öfvergå till ett fall; men jag egde icke längre styrka att stanna.

Plötsligen förlorade jag fotfäste och kände mig störta nedåt, studsande mot de skrofliga sidorna af ett lodrätt galleri, en verklig brunn. Mitt hufvud stötte emot en skarp klippkant och jag förlorade sansen.

TJUGUNIONDE KAPITLET.

Då jag åter hemtat mig, befann jag mig i halfmörker, utsträckt på tjocka filtar. Min onkel satt bredvid mig, spårande i mitt ansigte efter en skymt af lif. Vid min första suck fattade han min hand; vid min första blick uppgaf han ett glädjerop.

— Han lefver! han lefver! — utbrast han.

— Ja! — svarade jag med svag stämma.

— Mitt barn, — sade min onkel och tryckte mig till sitt bröst, — du är då räddad!

Jag blef lifligt rörd af den ton, hvarmed dessa ord uttalades, och ännu mer af de omsorger, som beledsagade dem. Men det fordrades också dylika händelser för att hos min onkel framkalla en sådan känsloutgjutelse.

I detta ögonblick infann sig Hans, och jag vågar påstå, att hans ögon uttryckte en liflig tillfredsställelse, då han såg min hand hvila i onkels.

— God dag, — sade han.

— God dag, Hans, god dag, — mumlade jag. — Men säg mig nu, onkel, hvar vi i denna stund befinna oss.

— I morgon, Axel, i morgon; i dag är du ännu för svag. Jag har lagt kompresser på ditt hufvud, hvilka inte få rubbas; sof derför, min gosse, och i morgon skall du få veta allt.

— Men säg mig åtminstone, — återtog jag, — huru mycket klockan är och hvilken dag vi skrifva.

— Klockan är 11 på aftonen, och vi skrifva i dag Söndagen den 11 Augusti; men jag tillåter dig inte att göra flera frågor före den 12 i denna månad.

Jag kände mig verkligen mycket svag och mina ögon tillslöto sig ofrivilligt. Jag behöfde en natts hvila och inslumrade med den tanken, att min ensamhet varat fyra långa dagar.

Vid mitt uppvaknande följande morgon blickade jag omkring mig. Min bädd, som tillredts af alla våra resfiltar, var inrättad i en förtjusande grotta, prydd med praktfulla stalaktiter och på bottnen betäckt med fin sand. Det var halfmörkt i grottan; ingen fackla, ingen lampa var tänd, och likväl inträngde en viss oförklarlig dager utifrån genom en trång öppning. Jag hörde också ett sväfvande och obestämdt buller, liknande plaskandet af vågor, som brytas mot en strand, och stundom till och med en vindfläkt.

Jag undrade, om jag verkligen var vaken eller ännu drömde, om ej mitt genom fallet sönderslagna hufvud förnam helt och hållet inbillade ljud. Men hvarken mina ögon eller mina öron kunde i detta afseende misstaga sig.

— Det är en stråle af dagsljuset, — tänkte jag, — som smyger sig ned genom denna klippremna! Det är verkligen brusandet af vågor! Ack, jag känner en frisk

vindfläkt! Bedrager jag mig ej, eller ha vi åter kommit till jordens yta? Har då onkel afstått från sin expedition, eller skulle den redan vara lyckligen afslutad?

Professorn inträdde, medan jag grubblade på dessa olösliga frågor.

— God morgon, Axel! — sade han muntert. — Jag skulle vilja slå vad om, att du känner dig rask!

— Åhja, — svarade jag, i det jag satte mig upp i bädden.

— Det bör så vara, ty du har sofvit lugnt. Hans och jag hafva turvis vakat öfver dig och sett din förbättring göra märkbara framsteg.

— Ja, jag känner mig verkligen uppfriskad, och beviset därpå är, att jag skall göra heder åt den frukost, ni säkert vilja bjuda mig.

— Du skall få äta, min gosse. Febern har försvunnit. Hans har på dina sår lagt jag vet inte hvilket slags salfva, hvars hemlighet isländarna känna till, och de hafva läkts förträffligt. Vår jägare är en präktig karl!

Medan onkel språkade, gjorde han i ordning litet mat, som jag glupskt slukade, oaktadt hans varningar. Under tiden öfverhopade jag honom med frågor, som han skyndade sig att besvara.

Jag erfor då, att mitt lyckliga fall hade fört mig just till ändan af ett nästan lodrätt galleri; och som jag kommit ned i en ordentlig ström af stenar, af hvilka den minsta varit tillräcklig för att krossa mig, var det tydligt, att en del af jordmassan störtat ned på samma gång som jag. Detta förskräckliga fortkomstmedel förde mig rakt i min onkels armar, der jag nedföll blödande och sanslös.

— Det är i sanning förvånande, — sade han, — att du inte blef dödad tusen gånger om. Men för Guds skull, låtom oss inte mer skiljas åt, ty vi skulle riskera att aldrig mer återse hvarandra.

"Låtom oss inte mer skiljas åt!" Resan var så-

ledes inte slutad? Jag spärrade upp mina ögon af förvåning, hvilket omedelbart framkallade den frågan:

— Hvad menar du, Axel?

— Jag har en fråga att framställa. Ni säger att jag är frisk och sund?

— Utan tvifvel.

— Och alla mina lemmar helbregda?

— Ja visst.

— Och mitt hufvud?

— Ditt hufvud sitter, några kontusioner oberäknade, fullkomligt välbehållet på sin plats, på dina axlar.

— Nå, då fruktar jag, att min hjerna blifvit rubbad.

— Rubbad?

— Ja. Ha vi inte kommit tillbaka upp till jordens yta?

— Nej, visst inte!

— Då måste jag vara tokig, ty jag ser dagsljuset, jag hör bullret af vindens susande och vågornas brytning.

— Jaså! är det ingenting annat?

— Vill ni då förklara mig? . . .

— Jag förklarar ingenting för dig, ty det är oförklarligt; men du skall få se och förstå att den geologiska vetenskapen ännu inte sagt sitt sista ord.

— Låtom oss då gå ut, — utropade jag och reste mig hastigt upp.

— Nej, Axel, nej! friska luften kunde skada dig.

— Friska luften?

— Ja, blåsten är temligen häftig, och jag vill inte, att du blottställer dig på sådant sätt.

— Men jag försäkrar er, att jag mår förträffligt.

— Litet tålamod, min gosse. Ett recidiv skulle sätta oss i förlägenhet, och vi hafva ingen tid att förlora, ty öfverfarten kan blifva långvarig.

— Öfverfarten?

— Ja, hvila dig äfven i dag, så gå vi om bord i morgon.

— Gå om bord?

Vid dessa ord rusade jag upp.

Gå om bord! Hade vi då en flod, en sjö, ett haf till vår disposition? Låg ett fartyg förtöjdt i någon hamn i jordens inre?

Min nyfikenhet var drifven till sin största höjd, och onkel försökte förgäfves att hålla mig tillbaka. Då han såg, att min otålighet skulle skada mig mer än tillfredsställandet af mina önskningar, gaf han vika.

Jag klädde mig hastigt, insvepte mig för försigtighets skull i en af filtarna och gick derpå ut ur grottan.

TRETTIONDE KAPITLET.

Först såg jag ingenting, ty mina ögon, som voro ovana vid ljuset, slöto sig genast. Men då jag åter kunde öppna dem, blef jag snarare häpen än förtjust.

— Hafvet! — utropade jag.

— Ja, — svarade min onkel, — Lidenbrocks haf, och jag vill tro, att inte någon annan seglare skall bestrida mig äran att hafva upptäckt det och rättigheten att gifva det mitt namn.

En vidsträckt vattenyta, början af en sjö eller af en ocean, utbredde sig bortom synkretsen. Stranden hade djupa inskärningar, och vågornas sista rörelser bortdogo på en fin, gyllene sand, uppblandad med små snäckor, der skapelsens första varelser lefvat. Vågorna bröto sig der med detta klangfulla ljud, som är egendomligt för mycket stora och instängda rum. Ett lätt skum flög bort med en lindrig bris, och några fuktiga dunster träffade mitt ansigte. På denna lätt sluttande strand, ungefär hundra steg från vattenbrynet, höjde sig de första sluttningarna af de ofantliga klippor, som längre bort upptornade sig till en omätlig höjd. Några af dem af-

skuro stranden med sina skarpa branter, bildande uddar och utsprång, som nöttes af hafvets bränningar. Längre bort kunde ögat följa deras ryggar, som skarpt aftecknade sig mot horisonten.

Det var väl en verklig ocean, med de jordiska strändernas nyckfulla former, men ödslig och af ett förfärande vildt utseende.

Att mina blickar kunde vandra långt öfver detta haf berodde på ett egendomligt ljus, som upplyste de minsta föremål. Det var icke solskenet med dess bländande glans, dess intensiva ljusknippor, icke heller det bleka och obestämda skenet af "nattens stjerna", hvilket endast är ett återsken utan värme. Nej! Lyskraften hos detta diffusa ljus, dess klara hvithet, dess ringa värmegrad samt dess glans, som i sjelfva verket var större än månskenets, angåfvo tydligen ett elektriskt ursprung. Det liknade ett norrsken, ett stadigvarande kosmiskt fenomen, uppfyllande denna grotta, som var rymlig nog att innesluta en ocean.

Hvalfvet, som sträckte sig öfver mitt hufvud, himlen, om man så vill, tycktes bestå af stora moln, rörliga och oföränderliga ångor, hvilka till följd af kondensering borde vissa dagar upplösa sig i ett hällregn. Jag skulle hafva trott, att vattnets afdunstning kunde hämmas under ett så starkt atmosferiskt tryck, men icke desto mindre sväfvade, af någon för mig obekant fysisk orsak, stora moln i luften. Men nu "var det vackert väder". Det elektriska fluidum frambragte förvånande ljuseffekter bland de höga molnen. Skarpa skuggor aftecknade sig på deras undersida, men stundom smög sig en stråle med ovanlig styrka fram mellan två molnbäddar ända ned till oss. Det var ändock icke solen, emedan ljuset saknade värme, och dess verkan var dyster, utomordentligt melankolisk. I stället för ett firmament, strålande af stjernor, tänkte jag mig ofvanom dessa moln ett granithvalf, som förkrossade mig med sin tyngd, och

hela denna rymd, så ofantlig den än var, skulle ej räckt till för den anspråkslösaste drabants bana.

Jag erinrade mig den engelske kaptenens teori, hvilken liknade jorden vid ett stort ihåligt klot, i hvars inre luften förblef lysande till följd af trycket, och der tvenne planeter, Pluto och Proserpina, beskrefvo sina hemlighetsfulla kretsar. Skulle han hafva talat sanning?

Vi voro verkligen instängda uti en ofantlig urhålkning, hvars bredd man icke kunde bedöma, emedan stranden vidgade sig så långt ögat nådde, lika litet som dess längd, emedan blicken snart hejdades af en något obestämd horisontlinie. Dess höjd deremot borde efter allt utseende vara flera mil. Ögat förmådde ej uppfatta hvar detta hvalf sammanslöt sina stödjemurar; men i luften sväfvade ett moln, hvars skenbara höjd borde kunna uppskattas till fyratusen meter, hvilket är mer än de jordiska dunsternas höjd och utan tvifvel berodde på luftens täthet.

Ordet "grotta" återgifver icke tydligt min tanke för att beskrifva detta omätliga rum; men de menskliga språkens ord kunna heller icke räcka till för den, som vågar sig in i jordklotets afgrunder.

Jag vet för öfrigt icke, genom hvilken geologisk händelse tillvaron af en dylik urhålkning skulle kunna förklaras. Hade den kunnat uppstå genom jordens afsvalning? Väl kände jag genom resandes beskrifningar till vissa ryktbara grottor, men ingen enda af dessa egde sådana dimensioner.

Om också Guacharas grotta i Columbia, hvilken besöktes af Humboldt, icke anförtrott hemligheten af sitt djup åt den lärde, som fann att den sträckte sig tvåtusen femhundra fot inåt berget, så är det dock ej sannolikt, att den är mycket djupare. Den ofantliga Mammuthgrottan i Kentucky erbjuder visserligen gigantiska proportioner, alldenstund dess hvalf höja sig femhundra fot öfver en sjö af omätligt djup, och resande färdas mer

än tio mil på den utan att finna dess slut*. Men hvad voro dessa hålor emot den, som jag nu beundrade, med sin dunsthimmel, sin elektriska belysning och ett vidsträckt haf inneslutet i dess sköte? Min inbillning kände sig vanmägtig inför denna oändlighet.

Jag betraktade under tystnad alla dessa under och saknade ord för att uttrycka mina känslor. Jag trodde, att jag var på någon aflägsen planet, t. ex. Uranus eller Neptunus, och bevittnade fenomen, om hvilka min "jordiska" natur icke egde ett begrepp. För nya intryck fordras nya ord, men min fantasi skapade inga sådana. Jag betraktade, jag tänkte, jag beundrade med en häpnad, som var blandad med en viss grad af förfäran.

Detta oförmodade skådespel hade återkallat helsans färger på mina kinder; jag höll på att behandla min svaghet med förvåning och bota mig medelst denna nya läkemetod; för öfrigt uppfriskades jag genom den mycket täta luftens lifgifvande kraft, hvilken tillförde mina lungor mera syre.

Man inser lätt, att det efter fyrtiosju dagars instängning i ett trångt galleri skulle vara en oändlig njutning för oss att få inandas denna med fuktiga, salthaltiga ångor mättade luft.

Jag behöfde icke heller ångra, att jag lemnat den mörka grottan. Min onkel var redan förtrogen med dessa underverk och förvånades icke mer deröfver.

— Känner du dig stark nog att göra en liten promenad? — frågade han mig.

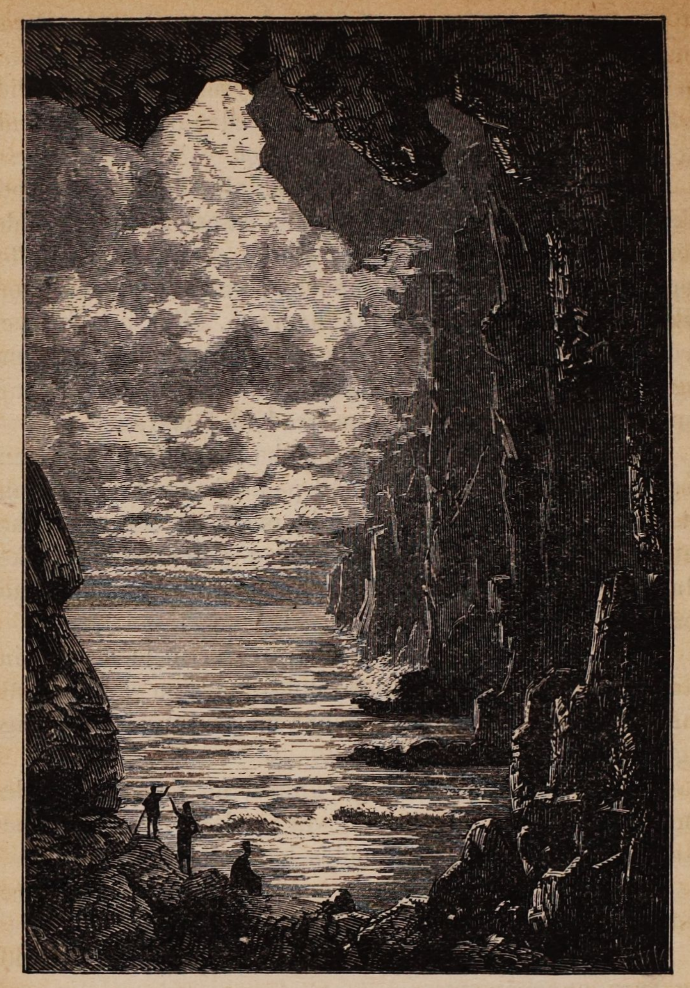
— Ja visst, — svarade jag; — ingenting kan för mig vara angenämare.

— Nå, tag min arm, Axel, och låtom oss följa strandens krökningar.

Jag antog gerna förslaget, och vi började vandra ut-

---

* I Mammuth-grottan finnes icke någon sjö, endast en liten flod, på hvilken man kan färdas i båt. Någon sal högre än 200 fot finnes helt säkert ej heller. *Utg. anm.*

En vidsträckt vattenyta utbredde sig för mina ögon (sid. 172).

efter denna nya oceans stränder. Till venster branta klippor, tornade den ena på den andra i gigantiska högar, hvilka gjorde intryck af något bizarrt, vidunderligt. Utför deras sidor nedströmmade otaliga kaskader, som fortsatte sitt lopp i klara och brusande strömmar. Några

lätta dunster, som sväfvade från den ena klippan till den andra, antydde platsen för varma källor, och bäckar flöto stilla till den gemensamma bassinen, sökande i sluttningarne tillfälle att hvar för sig sorla så behagligt som möjligt.

Bland dessa bäckar igenkände jag vår trogne följeslagare under vägen, Hans-bäcken, hvilken lugnt förlorade sig i hafvet, liksom om den aldrig hade gjort annat ifrån verldens begynnelse.

— Hädanefter få vi vara honom förutan, — sade jag med en suck.

— Bah! — svarade professorn, — den eller en annan, det är likgiltigt.

Jag fann detta svar något otacksamt.

Men i detta ögonblick fästes min uppmärksamhet på ett oväntadt skådespel. På femhundra stegs afstånd visade sig en hög, tjock, tät skog för våra ögon vid krökningen af en brant bergvägg. Den bestod af medelstora träd, formade såsom vanliga paraplyer, med bestämda och matematiskt regelbundna konturer; luftströmmarna tycktes icke utöfva något inflytande på deras löfverk, och trots vindstötarna förblefvo de orörliga såsom en samling förstenade cedrar.

Jag påskyndade mina steg. Jag visste icke något namn för dessa egendomliga företeelser. Utgjorde de icke en del af de tvåhundratusen hittills bekanta växtarterna, eller måste man inrymma åt dem en särskild plats i vattenvegationens flora? Nej! Då vi hunno fram i dess skugga öfvergick min öfverraskning till ren beundran.

Jag befann mig i sjelfva verket inför jordiska produkter, men tillskurna efter en gigantisk måttstock, och min onkel sade genast hvad det var.

— Det är en skog af champignoner, — sade han.

Och han misstog sig icke. Man kan tänka sig den utveckling, dessa växter hade uppnått i denna varma och fuktiga luft. Jag visste, att Lycoperdon giganteum, enligt Bulliard, uppnått åtta à nio fot i omkrets; men

här var det fråga om hvita champignoner om trettio till fyrtio fots höjd, med cirkelrunda hufvuden. De stodo der i tusental. Ljuset förmådde icke genomtränga deras täta massa och ett fullständigt mörker rådde under dessa hvalf, som stodo bredvid hvarandra liksom de runda taken i en afrikansk stad.

Emellertid ville jag framtränga längre, trots den isande köld, som nedträngde från dessa köttiga hvalf. I en halftimmes tid irrade vi omkring i detta fuktiga mörker, och det var med en känsla af verkligt välbefinnande jag återfann hafvets strand.

Men vegetationen i denna underjordiska trakt stannade icke vid dessa champignoner. Längre bort höjde sig gruppvis ett stort antal andra träd med urblekt löfverk. De voro lätt igenkänliga såsom obetydliga jordiska trädslag med utomordentliga dimensioner, hundra fot höga lummerarter, jettelika sigillarier, trädlika ormbunkar, stora som de nordliga latitudernas granar, lepidodendron med upprepadt gaffellika stammar, slutande med långa blad och beklädda med grofva taggar, liksom vidunderliga kaktusväxter.

— Förvånande, präktigt, gudomligt! — utropade min onkel. Här finnes hela den andra verldsepokens, öfvergångsperiodens, flora. Se här våra trädgårdars blygsamma plantor, som voro träd under jordens första århundraden! Se, Axel, och beundra! Aldrig har en botanist haft en sådan högtid!

— Ni har rätt, min onkel. Försynen tyckes ha velat i detta ofantliga drifhus bevara dessa antediluvianska växter, som de lärdes ihärdighet med så stor framgång rekonstruerat.

— Du säger något, min gosse, det är ett drifhus; men du skulle komma sanningen ännu närmare, om du tillade, att det måhända är ett menageri.

— Ett menageri!

— Ja, utan tvifvel. Se blott detta stoft, som vi

trampa under våra fötter, dessa ben, som ligga spridda på marken.

— Ben! utbrast jag. — Ja, ben af antediluvianska djur!

Jag hade störtat mig öfver dessa sekularspillror, bestående af ett oförstörbart mineraliskt ämne, och gaf utan tvekan ett namn åt dessa gigantiska ben, som liknade förtorkade trädstammar.

— Se här är underkäken af en mastodont, — sade jag; — här käkben af dinotherium; se här ett lårben, som icke kan hafva tillhört något annat än det största af dessa djur, megatherium. Ja, det är verkligen ett menageri, ty dessa bensamlingar ha visst inte blifvit hitförda genom någon öfversvämning. Djuren, som de tillhört, ha lefvat på stränderna af detta underjordiska haf, i dessa trädlika plantors skugga. Håll, jag ser hela skelett. Men . . .

— Men? — upprepade min onkel.

— Jag fattar inte dylika fyrfota djurs tillvaro i denna granitgrotta.

— Hvarför inte?

— Emedan det animaliska lifvet endast existerat på jorden under en senare period, då de första sedimentära jordlagren bildades, i det de aflagrades på föregående perioders hårda granitklippor.

— Kors! Axel, det fins ett mycket enkelt svar på din invändning, nemligen att detta är sedimentära lager.

— Huru! på ett sådant djup under jordytan!

— Utan tvifvel, och detta faktum kan geologiskt förklaras. Vid en viss period bestod jorden blott af en elastisk skorpa, underkastad alternativa höjningar och sänkningar på grund af attraktionslagarna. Det är antagligt, att insjunkningar uppstått i marken och att en del af de sedimentära lagren blifvit neddragna till bottnen genom plötsligt öppnade svalg.

— Må så vara. Men om antediluvianska djur lef-

vat i dessa underjordiska regioner, hvem säger oss då, att inte något af dessa vidunder ännu irrar omkring i dessa mörka skogar eller bakom dessa branta klippor?

Vid denna tanke granskade jag, icke utan bäfvan, horisontens rand, men ingen lefvande varelse visade sig på dessa ödsliga stränder.

Jag var litet trött och gick därför och satte mig på yttersta kanten af en bergudde, vid hvars fot vågorna bullersamt bröto sig och hvarifrån min blick omfattade hela denna vik, som bildades genom en inskärning på kusten. Vid yttersta ändan deraf fans en liten hamn undangömd mellan pyramidlika klippor, der det lugna vattnet slumrade skyddadt för vinden. En brigg och två eller tre skonertar skulle kunnat ankra der i all beqvämlighet; jag väntade nästan att få se något fartyg komma ut derifrån för fulla segel och begifva sig ut på öppna sjön för den sydliga brisen.

Men denna illusion skingrades hastigt. Vi voro helt säkert de enda lefvande varelserna i denna underjordiska verld. Då det ibland lugnade af, sänkte sig en tystnad, djupare än öknens, öfver de branta klipporna och tyngde på oceanens yta. Jag sökte då att genomtränga den aflägsna dimman, att sönderslita det förhänge, som dolde horisontens mystiska bakgrund. Hvilka önskningar genomträngde ej min själ! Hvar slutade detta haf? Hvart ledde det? Skulle vi någonsin få se dess motsatta strand?

Onkel för sin del tviflade alldeles icke derpå. Jag åter både önskade och fruktade det.

Efter en timmes förlopp, tillbragt med betraktande af detta underbara skådespel, återtogo vi vägen utefter stranden för att återvända till grottan, der jag föll i en djup sömn under inflytande af de besynnerligaste tankar.

TRETTIOFÖRSTA KAPITLET.

Morgonen derpå vaknade jag fullkomligt återstäld. Jag tänkte, att ett bad skulle vara ganska välgörande för mig, och gick att för några minuter sänka mig i detta Medelhafs vatten, ett namn, som det i sanning förtjenade bättre än något annat.

Jag återkom till frukosten med god aptit. Hans förstod sig på att tillaga vår lilla måltid; han hade eld och vatten till sitt förfogande, så att han kunde i viss mån variera vår dagliga matordning. Till dessert bjöd han oss några koppar kaffe, och aldrig har väl denna angenäma dryck förekommit mig behagligare.

— Nu, sade min onkel, — är flodtiden inne, — och vi få inte försumma tillfället att studera detta fenomen.

— Hvad, flodtiden! — utropade jag.

— Ja visst.

— Skulle solens och månens inflytande göra sig gällande ända hit?

— Hvarför inte? Äro inte alla kroppar underkastade den universella attraktionslagen? Huru kan då denna vattenmassa undandraga sig densamma? Och oaktadt det atmosferiska trycket på dess yta, skall du få se den stiga som sjelfva atlanten.

I detta ögonblick närmade vi oss sanden vid hafsstranden, som vågorna redan började inkräkta.

— Se der börjar floden redan! — utbrast jag.

— Ja, Axel, och af dessa märken efter vågornas skum kan du se, att hafvet höjer sig omkring tio fot.

— Det är märkvärdigt!

— Nej, det är naturligt!

— Ni må säga det hur mycket som helst, min onkel, så synes mig allt detta utomordentligt, och jag kan knappt tro mina ögon. Hvem skulle någonsin uti denna

jordskorpa kunna tänka sig en verklig ocean med sin ebb och flod, med sin bris och sina stormar!

— Hvarför inte? Finnes det något fysiskt skäl, som talar däremot?

— Jag ser intet sådant, så snart man måste förkasta teorien om den centrala värmen.

— Hittills har således Davys åsigt vunnit bekräftelse?

— Tydligen, och sedan finnes intet, som talar emot tillvaron af haf och länder i jordens inre.

— Utan tvifvel, men obebodda.

— Godt! men hvarför skulle inte dessa vatten lemna tillflykt åt några fiskar af okändt slag?

— Åtminstone ha vi ännu inte hittills upptäckt en enda.

— Men vi kunna göra oss refvar och se om metkroken har lika mycken framgång här nere som i hafven på jordens yta.

— Vi skola försöka, Axel, ty vi måste söka utforska alla dessa nya trakters hemligheter.

— Men hvar äro vi, onkel? Jag har ännu inte gjort er denna fråga, hvarpå era instrument bort kunna gifva er ett svar.

— Horisontelt trehundrafemtio mil från Island.

— Så mycket?

— Jag är viss om att inte misstaga mig på femhundra famnar.

— Och kompassen visar alltjemt sydostlig riktning?

— Ja, med en vestlig deklination af nitton grader och fyrtiotvå minuter, alldeles som på jorden. Hvad dess inklination angår, företer sig ett besynnerligt faktum, som jag observerat med största noggrannhet.

— Hvilket då?

— Att nålen, i stället för att sänka sig emot polen, såsom den gör på norra halfklotet, tvärtom höjer sig upp.

— Man måste således deraf sluta, att den magne-

tiska attraktionspunkten befinner sig mellan jordens yta och den punkt, dit vi kommit.

— Alldeles, och det är antagligt, att om vi komma till polarregionerna i trakten af sjuttionde graden, der James Ross upptäckte den magnetiska polen, skola vi få se nålen resa sig vertikalt. Denna hemlighetsfulla attraktionspunkt är således inte belägen på något synnerligt stort djup.

— Det är en sak, som vetenskapen ännu inte anat.

— Vetenskapen består af misstag, min gosse, men misstag, som äro nyttiga att begå, ty de leda småningom till sanningen.

— Och på hvilket djup befinna vi oss?

— Trettiofem mils.

— Således, — sade jag, i det jag betraktade kartan, — ha vi rakt öfver oss den bergiga delen af Skotland, der Grampianbergen resa sin snöbetäckta hjessa till en häpnadsväckande höjd.

— Ja, — svarade professorn skrattande. — Det är en något tung börda, men hvalfvet är säkert; den store verldsarkitekten har konstruerat det af goda materialier, och ingen menniska skulle kunnat gifva det en sådan sträckning! Hvad äro broarnas hvalf och katedralernas bågar mot detta skepp af tre mils höjd, hvarunder en ocean och dess stormar kunna utveckla sig efter behag?

— Jag befarar visst inte, att himlen skall falla ned på vårt hufvud. Men hvad har ni nu för plan, onkel? Ämnar ni inte återvända till jordens yta?

— Återvända! Jo vackert! Tvärtom fortsätta vi vår färd, efter som allting hittills gått så väl.

— Men jag inser inte, hur vi skola intränga under denna flytande slätt.

— Jag tänker inte störta mig dit med hufvudet förut. Men om oceanerna, egentligen talat, inte äro annat än sjöar, alldenstund de äro omgifna af land, så är

detta innanhaf så mycket säkrare omgifvet af massiva granitmassor.

— Det är otvifvelaktigt.

— Och på dess motsatta stränder är jag säker om att finna en annan utgång.

— Huru lång anser ni då denna ocean vara?

— Trettio eller fyrtio mil.

— Såå! — svarade jag, men tänkte för mig sjelf, att denna beräkning kunde vara mycket felaktig.

— Följaktligen ha vi ingen tid att förlora, och i morgon gå vi till sjös.

Ofrivilligt sökte jag med ögonen den farkost, som skulle föra oss öfver.

— Jaså, — sade jag, — vi skola gå om bord. Godt! Och med hvilket fartyg?

— Det blir inte på något fartyg, min gosse, utan på en god och stadig flotte.

— En flotte! — utropade jag. — Men en sådan är lika svår att bygga som ett fartyg, och jag förstår inte . . .

— Du förstår inte, Axel, men om du lyssnade, skulle du kunna höra . . .

— Höra?

— Ja, vissa hammarslag, som kunna underrätta dig om, att Hans redan är i fullt arbete med att . . .

— Bygga en flotte?

— Ja.

— Har han redan huggit erforderligt virke?

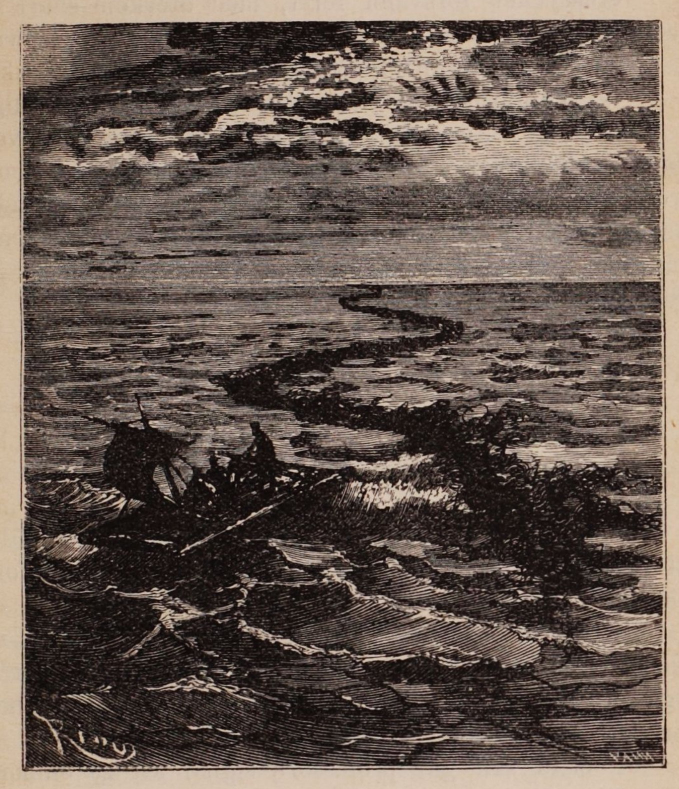
— Träden funnos fälda på förhand. Kom, så skall du få se, hur han arbetar.

Efter en qvarts timmes promenad fick jag på andra sidan om den udde, som bildade den lilla naturliga hamnen, se Hans i full verksamhet. Ännu några steg och jag stod bredvid honom. Till min stora förvåning låg en halffärdig flotte på sanden, tillverkad af bjelkar af ett egendomligt slags trä, och ett stort antal plankor, knän

och spant af alla slag betäckte bokstafligen marken. Der fans tillräckligt virke för att bygga en hel flotta.

— Hvad är detta för slags trä, onkel? — ropade jag.

— Det är tall, gran, björk, alla slags nordiska barrträd, mineraliserade under hafsvattnets inverkan.

Mot middagen syntes ofantliga alger svaja på vågornas yta (sid. 187).

— Är det möjligt?

— Det är hvad man kallar "surturbrandur", eller fossilt virke.

— Men då måste det liksom ligniten ega stenens hårdhet och inte kunna flyta?

— Detta händer stundom; det finnes träd, som blifvit förvandlade till verkliga antraciter, men också andra, hvilka liksom detta ännu endast undergått början till fossil förvandling. Se hit, — tillade min onkel och kastade en af dessa dyrbara lemningar i hafvet.

Trästycket försvann först, men återkom snart till vattenytan, der det förblef lugnt gungande på vågorna.

— Nå, är du nu öfvertygad? — frågade min onkel.

— Framför allt öfvertygad om, att detta är otroligt!

Följande afton var flotten alldeles färdig, tack vare Hans' skicklighet. Den höll tio fot i längd och fem i bredd; de fossila bjelkarna, sins emellan sammanbundna med starka tåg, erbjödo en stadig yta, och sedan denna improviserade farkost väl lupit af stapeln, flöt den lugnt på Lidenbrockshafvets böljor.

TRETTIOANDRA KAPITLET.

Den 13 Augusti stego vi upp i god tid, ty det gälde att försöka på ett nytt, hastigt och föga tröttande fortkomstsätt.

— En mast, tillverkad af två grofva käppar, en rå, bildad af en tredje, ett segel, lånadt från vårt filtförråd, utgjorde flottens tackling. Tåg fattades icke; det hela var bastant.

Klockan sex gaf professorn signal att gå ombord. Lifsmedlen, bagaget, instrumenten, vapnen och en betydlig qvantitet sött vatten, uppsamladt bland klipporna — allt fans på sin plats.

Hans hade inrättat ett roder, som tillät honom att styra sin flytande apparat, och hvilket han skötte; jag gjorde loss tåget, som fasthöll oss vid stranden, seglet hissades och vi gledo hastigt ut på djupet.

I det ögonblick vi voro på väg att lemna den lilla hamnen, ville min onkel, som lade vikt på sin geografiska nomenklatur, gifva densamma ett namn, och föreslog bland andra mitt.

— Nej, — sade jag, då har jag ett annat att föreslå er.

— Hvilket då?

— Namnet Graüben. Port-Grüben skall taga sig rätt bra ut på kartan.

— Får gå för Port-Graüben.

Och på detta sätt förenades hågkomsten af min älskade vierländska med vår äfventyrliga expedition.

Brisen blåste från nordost, och vi seglade hastigt framåt för förlig vind. De mycket täta luftlagren egde en betydlig kraft och verkade på seglet som en jettelik pust.

Under loppet af en timme kunde onkel temligen noggrant beräkna vår hastighet.

— Om vi fortsätta på detta sätt, — sade han, — skola vi tillryggalägga minst trettio mil på tjugufyra timmar, och det skall inte dröja länge, innan vi få sigte på den motsatta stranden.

Jag svarade icke, utan tog plats framme i fören af flotten. Redan började norra stranden sjunka vid horisonten, som vidgade sig åt båda sidor, liksom för att underlätta vår afresa. Framför mina ögon utsträckte sig ett omätligt haf. De stora molnens gråaktiga skuggor vandrade hastigt öfver dess yta och tycktes liksom tynga på det dystra vattnet. Det elektriska ljusets silfverhvita strålar, här och der återkastade af någon droppe, glänste i farkostens kölvatten. Snart hade vi förlorat allt land ur sigte, hvarje hvilopunkt för ögat var försvunnen, och om ej flottens forsande kölvatten utvisat motsatsen, skulle jag kunnat tro, att den låg fullkomligt orörlig.

Mot middagen syntes ofantliga alger svaja på vå-

gornas yta. Jag kände till den vegetativa kraften hos dessa växter, som uppstiga från hafvets botten från ett djup af mer än tolftusen fot, fortplanta sig under ett tryck af fyrahundra atmosferer och ofta bilda bankar tillräckligt betydande för att hindra skeppens fart; men aldrig funnos, såsom jag tror, mera gigantiska alger än dessa i Lidenbrocks haf.

Vår flotte passerade utefter tre à fyra tusen fots lång hafstång, liknande ofantliga ormar, som slingrade sig bortom synkretsen; jag roade mig att med blicken följa dessa oändliga band, beständigt troende mig uppnå slutet på dem; men under hela timmar gäckades mitt tålamod, om också icke min förvåning.

Hvilken naturkraft kunde frambringa sådana växter och hurudant månne jordens utseende var under de första dagarna af dess daning, då växtriket ensamt utvecklade sig på dess yta, under värmens och fuktens inverkan?

Aftonen inträdde, men luftens lysande beskaffenhet undergick, såsom jag redan föregående dag anmärkt, ingen förändring. Det var ett konstant fenomen, på hvars varaktighet man kunde räkna.

Efter aftonmåltiden sträckte jag ut mig vid foten af masten och dröjde ej att insomna under bekymmerslösa drömmar.

Hans stod orörlig vid rodret och lät flotten gå; med den förliga vinden behöfde den för öfrigt knappast styras.

Sedan vår afresa från Port-Graüben hade professor Lidenbrock gifvit mig i uppdrag att föra "skeppsjournalen", att anteckna de minsta iakttagelser, annotera intressanta fenomen, vindens rigtning, hastigheten, tillryggalagd väglängd, med ett ord alla händelser under denna underliga seglats.

Jag inskränker mig derför till att här återgifva följande dagliga annotationer, skrifna så att säga under

händelsernas diktamen, för att gifva en mer exakt framställning af vår öfverfart.

Fredagen den 16 Augusti. — Jemn bris från N.O. Flotten seglar snabbt och i rak linie. Kusten är fortfarande synlig trettio mil i lä. Ingenting vid horisonten. Ljusets styrka oförändrad. Vackert väder, det vill säga att molnen gå mycket högt, äro obetydligt tjocka och simma i en hvit luft, liksom vore den af smält silfver; termometern: 32 grader Cels.

Vid middagstiden rustar Hans till en metkrok på ändan af ett tåg; till bete begagnar han en liten köttbit, och kastar den i hafvet. På två timmar får han ingenting. Dessa vatten äro således obebodda? Nej, en ryckning kännes; Hans drar på sin ref och får upp en fisk, som sprattlar häftigt.

— En fisk! — ropar min onkel.

— Det är en stör! — infaller jag i min ordning, — en liten stör!

Professorn betraktar djuret uppmärksamt och delar icke min åsigt. Denna fisk har platt, rundt hufvud och främre delen af kroppen betäckt af benlika sköldar, munnen är utan tänder, bröstfenorna äro temligen utvecklade och lämpade för kroppen, som saknar stjert. Detta djur tillhör väl den ordning, dit naturforskarna hänföra stören, men det skiljer sig derifrån genom ganska väsentliga olikheter.

Min onkel har icke misstagit sig, ty efter en kort granskning säger han:

— Denna fisk tillhör en familj, som är utdöd för århundraden sedan och hvaraf man endast finner fossila lemningar i den devoniska formationen.

— Hvad, — säger jag, — ha vi kunnat fånga en af de ursprungliga hafvens invånare lefvande?

— Ja, — svarar professorn, fortsättande sina iakttagelser, — och du ser, att dessa fossila fiskar inte äro lika med nu befintliga slägten. Men att ega en af dessa

varelser lefvande utgör en verklig lycka för en naturforskare.

— Men hvilken familj tillhör han?

— Han hör till Ganoidernas ordning, familjen Cephalaspis.

— Vidare?

— Slägtet Pterichtys, derpå skulle jag kunna svära! Men den här har en egendomlighet, som endast finnes hos fiskar i underjordiska vatten.

— Hvilken då?

— Han är blind!

— Blind!

— Inte blott blind, utan han saknar helt och hållet synorganer.

Jag betraktar fisken och finner professorns uppgift sann. Men det kan vara ett enskildt fall, och refven kastas derför åter ut i hafvet, försedd med nytt bete. Sannolikt är denna ocean ganska fiskrik, ty på mindre än två timmar fånga vi ett stort antal Pterichtys, äfvensom fiskar tillhörande den likaledes utdöda familjen Dipterus, ehuru min onkel icke lyckas bestämma arten; alla sakna synorganer. Detta oförmodade fiskafänge kompletterar emellertid på ett förträffligt sätt vårt matförråd.

Således synes det vara ett bestämdt faktum, att detta haf icke innehåller annat än fossila arter, bland hvilka fiskarna liksom reptilierna äro så mycket fullkomligare som deras skapelse är äldre.

Måhända skola vi träffa på några af dessa ödlor, hvilkas form vetenskapen förstått att efter ett stycke ben eller brosk rekonstruera? Jag fattar kikaren och granskar hafvet, men det är öde; förmodligen äro vi ännu för nära kusterna. Jag vänder mina blickar uppåt. Hvarför skulle icke några af de foglar, den odödlige Cuvier tecknat, klyfva de tjocka luftlagren med sina vingar? Fiskarna skulle förse dem med tillräcklig föda.

Jag granskar rymden, men den är öde och tom liksom stränderna.

Emellertid ledes jag i inbillningen in på underbara palaeontologiska fantasier. Jag drömmer helt vaken. På vattenytan tror jag mig se enorma Chersiter, dessa antediluvianska sköldpaddor, som likna flytande öar. På de dystra stränderna vandra de första dagarnas stora däggdjur: Leptotherium, som man funnit i Brasiliens grottor; Mericotherium, som kommit från Sibiriens isregioner; längre bort gömmer sig den tjockhudade, gigantiska tapiren Lophiodon bakom klipporna, färdig att kämpa om rofvet med Anoplotherium, det besynnerliga djuret, som har tycke på en gång af rhinoceros, häst, flodhäst och kamel, liksom om skaparen vid brådskan under verldens första timmar skulle sammanslagit flera djur till ett enda. Den jettelika Mastodonten svänger sin snabel och söndersmular strandens klippor med sina betar, under det Megatherium, stödd på sina ofantliga tassar, uppkastar jorden och med sitt bölande väcker granitens klingande eko. Högre upp klättrar den första apan, som visade sig på jordytan, uppför branterna, och ännu högre i den täta luften sväfvar Pterodactylus med sina handlika vingar lik en stor läderlapp. Slutligen utbreda ofantliga foglar, större än kasuaren, större än strutsen, sina långa vingar i de högsta luftlagren och stöta stundom sina hufvuden mot granithvalfvet.

Hela denna fossila verld framstår på nytt för min inbillning, och jag tycker mig lefva i den bibliska skapelsens tider, långt före menniskans födelse, då den ännu ofulländade jorden icke förmådde nära henne. Min dröm går tillbaka till de första lefvande varelsernas uppträdande. Däggdjuren försvinna, derefter foglarna, vidare den sekundära periodens reptilier och slutligen fiskarna, crustacéerna, molluskerna, leddjuren. Öfvergångsperiodens Zoophyter återgå i sin tur till intet. Jordens hela tillvaro

sammanfattas inom mig, och mitt hjerta är det enda, som klappar i den obebodda verlden. Det finnes icke längre några årstider, inga klimat; jordklotets egen värme tilltager oupphörligt och neutraliserar den strålande solens. Vegetationen blir öfverdrifven; jag passerar som en skugga midt ibland trädhöga ormbunkar, med osäker fot trampande markens skiftande mergel och brokiga lera; jag stöder mig mot ofantliga barrträd och lägger mig ned i skuggan af hundra fot höga Sphenophyller, Asterophyller och Lycopodier.

Århundraden förflyta som dagar! Jag genomgår hela serien af jordens förvandlingar. Växterna försvinna; granitklipporna förlora sin hårdhet; det flytande tillståndet ersätter det fasta, under inverkan af en mera intensiv värme; vattnet betäcker jordytan; det kokar, det antager gasform; ångorna omgifva jorden, som småningom icke utgör annat än en gasartad massa, skiftande i rödt, stor som solen och lysande som den!

I medelpunkten af denna nebulosa, fjortonhundratusen gånger större än det klot, som den en dag skall bilda, bortföres jag till de planetariska rymderna! Min kropp förgasas, sublimerar i sin ordning och blandas som en ovägbar atom med denna omätliga gasmassa, som tecknar sin lysande bana i den oändliga rymden!

Hvilken dröm! Hvart för den mig? Min feberheta hand tecknar underliga bilder på papperet! Jag har glömt allt, både professorn, vägvisaren och flotten! En syn har uppfylt min själ . . .

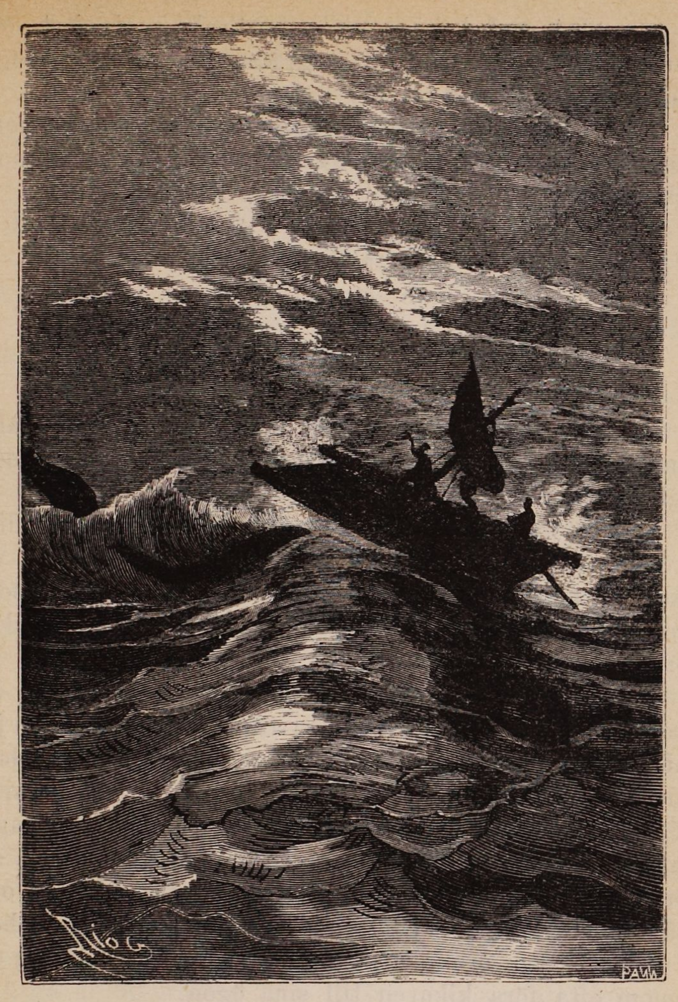
— Hur är det med dig? — frågar min onkel.

Mina ögon stå vidöppna och rigtade på honom utan att se honom.

— Akta dig, Axel, du faller i hafvet!

Och i detsamma känner jag mig kraftigt fattad i armen af Hans, utan hvars mellankomst jag under inflytandet af min dröm skulle störtat i vattnet.

— Har han blifvit tokig? — utbrister professorn.

Flotten lyftes genom en häftig stöt ur vattnet (sid. 198).

— Hvad är å färde? — frågar jag ändtligen.

— Är du sjuk?

— Nej, jag hade en syn, men den är nu förbi. Allt går eljest bra?

— Ja! god bris, godt vatten! Vi segla fort, och om ej min beräkning svikit mig, kan det inte dröja länge, innan vi uppnå land.

Vid dessa ord reser jag mig upp och granskar horisonten, men vid horisonten ses fortfarande endast moln och vatten.

TRETTIOTREDJE KAPITLET.

Lördagen den 17 Augusti. — Hafvet bibehåller alltjemt samma enformighet. Horisonten synes utomordentligt aflägsen.

Mitt hufvud kännes ännu tungt efter den lifliga drömmen. Min onkel har icke drömt, men han är vid dåligt lynne; han observerar hvarje punkt af rymden med sin kikare och korsar armarne med en min af sviken förhoppning.

Jag anmärker, att professorn visar fallenhet för att åter blifva den otålige mannen från forna dagar, och jag inför detta faktum i min journal. Det fordrades sådana faror och lidanden som jag utstått för att locka en gnista af mensklighet ur honom; efter mitt återställande tager hans natur åter öfverhand. Men hvartill gagnar det att förarga sig? Sker ej resan under de mest gynsamma omständigheter? Flyger ej flotten fram med underbar snabbhet?

— Ni ser orolig ut, onkel, — säger jag, då jag ser honom ofta föra kikaren till sina ögon.

— Orolig? Nej!

— Otålig, då?

— Man kan blifva det för mindre!

— Vi färdas dock med en hastighet . . .

— Hvad rör det mig? Hastigheten är inte för liten, men hafvet är för stort!

Jag erinrar mig då, att professorn före vår afresa uppskattade denna underjordiska ocean till en längd af trettio mil; men vi hafva redan farit tre gånger så lång väg, och ännu synas icke de södra stränderna.

— Vi komma inte nedåt! — återtager professorn. — Allt detta är förspild tid, och jag har inte kommit så långt bort ifrån för att göra en båtfärd på ett kärr!

Han kallar denna öfverfart en båtfärd, och detta haf ett kärr!

— Men, — invänder jag, — vi ha ju följt den väg Saknussemm angifvit.

— Det är just frågan, det. Ha vi följt hans väg? Har Saknussemm träffat på detta långsträckta vatten? Har han öfverfarit det? Månne inte bäcken, som vi togo till vägvisare, fört oss helt och hållet vilse?

— I alla händelser behöfva vi inte ångra, att vi kommit hit. Detta skådespel är praktfullt, och . . .

— Det är inte frågan om att se. Jag har föresatt mig ett mål, och det vill jag uppnå! Tala således inte till mig om att beundra!

Jag lägger detta på minnet och lemnar professorn att bita sig i läpparna af otålighet. Klockan sex på aftonen begär Hans sin betalning, och får sina tre specier uppräknade.

Söndagen den 18 Augusti. — Ingenting nytt. Samma väder. Vinden visar någon benägenhet att friska upp. Min första omsorg, då jag vaknar, är att förvissa mig om ljusets styrka, ty jag fruktar beständigt, att det elektriska fenomenet skall förblekna och slutligen slockna. Men min farhåga är öfverflödig, och flottens skugga aftecknar sig tydligt på vågornas yta.

Detta haf är i sanning ändlöst! Det måste hafva Medelhafvets eller till och med Atlantens bredd. Hvarför inte?

Min onkel lodar flere gånger. Han fäster en af de tyngsta jernstörarna vid ändan af ett tåg, som han låter

löpa ut till tvåhundra famnars längd utan att finna någon botten, och vi hafva stor svårighet att åter hala upp vårt lod.

Då jernstören slutligen åter befinner sig om bord, fäster Hans min uppmärksamhet på några djupa märken i dess yta; man skulle kunna påstå, att denna jernstång blifvit kraftigt klämd mellan två hårda föremål.

Jag kastar en frågande blick på jägaren.

— Tänder! — säger han på danska.

Jag förstår honom icke utan vänder mig till min onkel, som är djupt försjunken i tankar. Jag vill icke störa honom, utan vänder mig till isländaren, som genom att flere gånger öppna och tillsluta munnen förklarar hvad han menar.

— Tänder! — utbrister jag häpen och betraktar jernstången närmare.

Ja! det är verkligen märken efter tänder, som blifvit intryckta i jernet! De käkar, i hvilka de sitta, måtte ega en oerhörd styrka. Är det ett vidunder af förgångna slägten, som rör sig under vattnets djupa bäddar, rofgirigare än hajen, fruktansvärdare än hvalfisken? Jag kan icke slita mina blickar från denna halft genombitna jernstång! Håller då min dröm från förra natten på att öfvergå till verklighet?

Dessa tankar oroa mig hela dagen, och min fantasi lugnar sig med möda under några timmars sömn.

Måndagen den 19 Augusti. — Jag söker erinra mig de olika lefnadsvanorna hos den sekundära periodens djur, hvilka efterträdde molluskerna, crustacéerna och fiskarna samt föregingo däggdjurens uppträdande på jorden. Verlden tillhörde då de vidunderliga reptilier, som spelade herrar i juraformationens haf*. Naturen hade gifvit dem den mest fullkomliga organisation. Hvilken gigantisk byggnad! hvilken utomordentlig styrka!

---

* Hafven i den sekundära perioden, der de lager, hvaraf Jurabergen bestå, afsatt sig.

De nuvarande ödlorna, alligatorerna och krokodilerna, de största och fruktansvärdaste bland dem, äro icke annat än svaga afbilder af sina förfäder under de första tidsåldrarna.

Jag ryste vid frambesvärjandet af dessa vidunder, som intet menskligt öga skådat lefvande. De vistades på jorden tusen sekler före menniskan, men dessa fossila ben, som åter funnits i de kalkhaltiga skiffrar engelsmännen gifvit namnet "Lias", ha gjort det möjligt att anatomiskt rekonstruera dem och lära känna dessa kolossers kroppsbildning.

I Hamburgs museum har jag sett skelettet efter en af dessa ödlor, som höll trettio fot i längd. Är då jag, en af jordens innebyggare, utsedd att finna mig ansigte mot ansigte med dessa representanter af en antediluviansk familj? Nej, det är omöjligt! Emellertid äro spår efter starka tänder intryckta i jernstången, och af märkena ser jag, att dessa tänder äro koniska såsom krokodilens.

Mina ögon fästas med förfäran på hafvet, hvarur jag fruktar att få se någon af dessa underhafsgrottornas invånare uppstiga.

Jag förmodar, att professorn delar mina tankar, om ej mina farhågor, ty sedan han undersökt jernstören, öfverfara hans blickar oceanen.

— Fördömda infall han fick att loda! — tänker jag inom mig. Han har stört något djur i dess ro, och blott vi inte blifva anfallna på vägen! . . .

Jag kastar en blick på vapnen och förvissar mig om, att de äro i godt skick. Onkel ser hvad jag gör och gillar det med en åtbörd. En tydlig rörelse på vattenytan tillkännagifver redan oro i dess djupare regioner. Faran är nära; man måste vara på sin vakt.

Tisdagen den 20 Augusti. — Aftonen infaller, eller snarare det ögonblick då sömnen tynger på våra ögonlock, ty på denna ocean finnes ingen natt, och det beständiga ljuset tröttar i hög grad våra ögon, liksom seglade

vi under de arktiska hafvens sol. Hans står vid rodret, och under hans vakt sofver jag.

Två timmar senare vaknar jag genom en häftig stöt. Flotten har med obeskriflig kraft blifvit lyft ur vattnet och slungad tjugu famnar längre bort.

— Hvad är det? — utbrister min onkel; — ha vi stött på grund?

Hans pekar med fingret på en svart massa, som ömsom höjer och sänker sig på ett par hundra famnars afstånd. Jag betraktar den och utropar:

— Det är en kolossal tumlare!

— Ja, — svarar min onkel, — och der en hafsödla af ovanliga dimensioner.

— Och längre bort en oerhörd krokodil! Se dess breda käk och tandraderna, med hvilka den är beväpnad! Ah! han försvinner!

— En hvalfisk! en hvalfisk! — ropar professorn. — Jag ser hans ofantliga fenor! Se hur han sprutar ut vatten och luft genom sina näsborrar!

Två vattenpelare uppstiga nu till betydlig höjd öfver hafsytan. Vi äro öfverraskade, häpne, förskräckte för denna samling af hafsvidunder, med öfvernaturliga dimensioner, af hvilka det minsta skulle kunnat krossa flotten med ett enda bett. Hans vill kasta om rodret, för att undfly detta farliga granskap; men på andra sidan upptäcker han andra icke mindre fruktansvärde fiender: en fyrtio fot bred sköldpadda och en trettio fot lång orm, som vaggar sitt ofantliga hufvud ofvan vågorna.

Omöjligt att fly. Reptilierna närma sig, kretsande omkring flotten med en hastighet, som öfverträffar det snabbaste iltåg, och beskrifvande koncentriska cirklar omkring den. Jag fattar min bössa, men hvilken verkan kan väl en kula åstadkomma på det fjällpansar, som betäcker dessa djurs kroppar?

Vi äro stumma af förskräckelse. De närma sig. På ena sidan krokodilen, på den andra ormen; återstoden

af flocken har försvunnit. Jag vill gifva eld, men Hans hejdar mig med ett tecken. De båda vidundren passera femtio famnar från flotten, störta sig på hvarandra, och deras raseri hindrar dem att observera oss.

Striden börjar hundra famnar från flotten, och vi se tydligt de båda kämpande vidundren.

Men nu tycker jag, att äfven de andra djuren komma för att deltaga i striden: tumlaren, hvalfisken, ödlan, sköldpaddan; jag ser dem i hvarje ögonblick och utpekar dem för isländaren, men denne skakar på hufvudet.

— Två! — säger han.

— Hvad! Två? Han påstår, att blott två djur . . .

— Han har rätt, — infaller min onkel, som icke tagit kikaren från ögonen.

— Det vore märkvärdigt!

— Ja! det första af dessa monster har tumlarens nos, ödlans hufvud och krokodilens tänder, och detta har missledt oss. Det är en Ichtyosaurus, den farligaste af de antediluvianska reptilierna!

— Och den andre?

— Den andre är en orm, gömd i en sköldpaddas skal, den förres oblidkelige fiende, en Plesiosaurus!

Hans har rätt. Det är blott två djur, som sålunda uppröra hafvets yta, och jag har framför mina ögon ett par af de ursprungliga hafvens reptilier. Jag urskiljer Ichtyosaurens blodiga öga, stort som ett menniskohufvud. Naturen har begåfvat honom med en ytterst kraftig synapparat, som förmår motstå vattenlagrens tryck nere i de djup, han bebor. Man har med rätta kallat honom hvalfisken bland ödlorna, ty han har både dess snabbhet och storlek. Han håller icke mindre än hundra fot, och jag kan döma till hans storlek, då han höjer sina vertikala stjertfenor ofvan vågorna; käken är ofantlig och innehåller enligt naturforskarnes påstående ej mindre än etthundraåttiotvå tänder.

Plesiosaurus, en orm med cylindrisk kropp och kort

stjert, har fötter, liknande åror; kroppen är helt och hållet beklädd med ett skal liknande en sköldpaddas, och hans hals, böjlig som en svans, reser sig trettio fot öfver vattenytan.

Djuren anfalla hvarandra med obeskrifligt raseri, uppkastande hela berg af vatten, som återsvallar ända till flotten, och tjugu gånger bringar oss i fara att kantra. Otroligt skarpa ljud höras; djuren slingra sig om hvarandra, och jag kan icke längre skilja det ena från det andra. Man måste frukta allt af segraren.

En timme, två timmar förflyta, och striden fortgår med samma förbittring, hvarunder de stridande ömsom närma sig flotten, ömsom aflägsna sig derifrån; vi stå orörliga, färdiga att gifva eld.

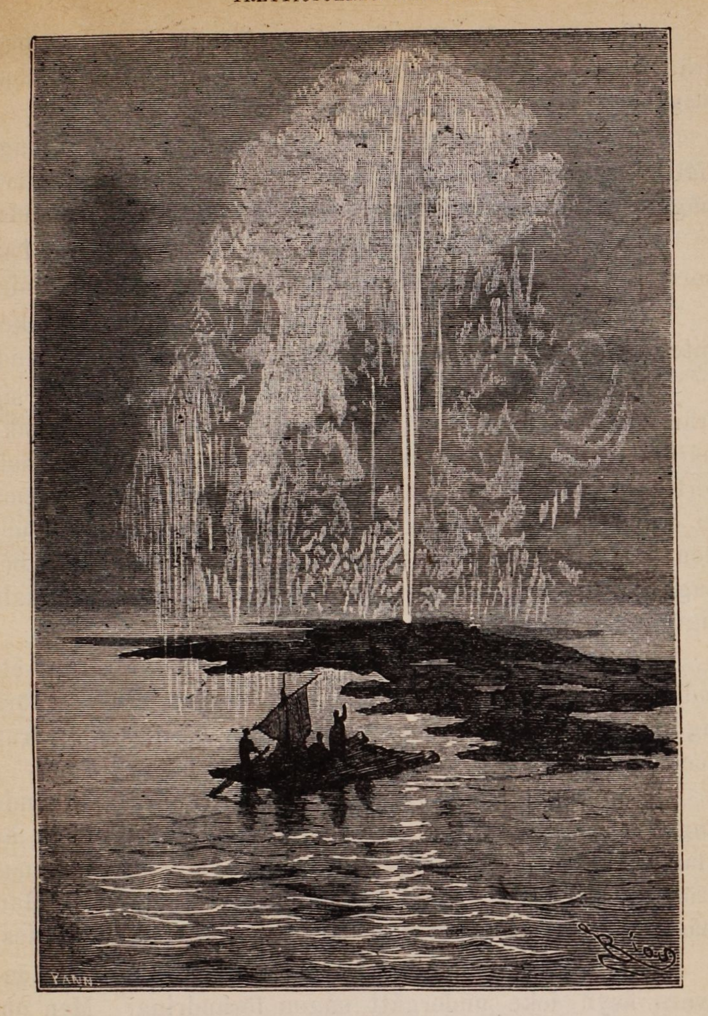
Plötsligt försvinna både Ichtyosaurus och Plesiosaurus, bildande en verklig malström i vattnet. Flere minuter förgå. Skall striden afslutas i hafvets djup?

På en gång uppsticker Plesiosaurus' ofantliga hufvud; vidundret är dödligt såradt. Jag ser icke längre dess ofantliga kropp; endast den långa halsen reser sig upp, kröker sig, rätar ut sig och böjes åter, piskar vågorna som med ett gigantiskt gissel och vrider sig som en afhuggen mask. Vattnet skummar på betydligt afstånd och förblindar oss; men snart nalkas djurets dödskamp sitt slut, dess rörelser aftaga, dess vridningar afstanna, och den långa ormkroppen ligger som en orörlig massa på de lugnade vågorna.

Och Ichtyosauren? Har han återvändt till sin undervattenshåla eller skall han åter visa sig på vattenytan?

TRETTIOFJERDE KAPITLET.

Onsdagen den 21 Augusti. — Lyckligtvis har vinden, som blåser hårdt, tillåtit oss att skyndsamt fly från strids-

Geysern höjer sig majestätiskt (sid. 205).

teatern. Hans står alltjemt vid rodret. Min onkel, som genom stridens vexlingar blifvit ryckt ur sina tankar, försjunker på nytt i sitt otåliga betraktande af hafvet.

Färden återtager sin vanliga enformighet, som jag icke önskar se afbruten för priset af gårdagens faror.

Torsdagen den 22 Augusti. — Temligen ojemn bris från N.N.O. Temperaturen varm. Vi färdas med en hastighet af tre och en half mil i timmen.

Mot middagen förspörjes ett buller på mycket långt håll; jag antecknar förhållandet, utan att kunna gifva någon förklaring deröfver; det liknar ett fortsatt rytande.

— Det är någon aflägsen klippa, — säger professorn, — eller någon holme, hvaremot hafvet bryter sig.

Hans svingar sig upp till masttoppen, men upptäcker intet skär; oceanen är jemn ända till horisontens rand.

Tre timmar förflyta. Bullret tyckes förskrifva sig från något aflägset vattenfall, och jag yttrar min tanke härom till onkel, som skakar på hufvudet; jag är emellertid öfvertygad om, att jag icke misstager mig. Närma vi oss då någon katarakt, som skall störta oss i afgrunden? Måhända skulle detta sätt att komma nedåt behaga professorn, emedan det närmar sig den vertikala rigtningen, men för min del . . .

I alla händelser måste några mil längre fram ett bullersamt fenomen ega rum, ty brusandet låter nu höra sig mycket starkt. Kommer det från himlen eller från oceanen?

Jag rigtar mina blickar på de i luften sväfvande ångorna och söker att mäta deras tjocklek. Himlen är klar. Molnen, som sväfva högst upp i hvalfvet, synas orörliga och förlora sig i ljusets intensiva strålar. Man måste således söka orsaken till fenomenet annorstädes.

Jag granskar då den rena och dimfria horisonten, hvars åsyn icke undergått någon förändring. Men om detta buller kommer från något vattenfall, någon katarakt, om hela denna ocean störtar sig i någon inre bassin, om detta brusande förorsakas af en fallande vattenmassa, så bör strömmens hastighet ökas och dess tilltagande snabbhet kunna gifva mig ett begrepp om den fara, som hotar oss. Jag undersöker förhållandet, men det finnes

ingen ström; en tom butelj, som kastas i vattnet, förblir flytande på samma ställe i lä.

Omkring klockan fyra reser sig Hans, fattar tag i masten och klättrar upp till dess spets, hvarifrån han kan granska den båge, som horisonten bildar framför flotten. Hans blick stannar på en bestämd punkt. Hans ansigte utvisar ingen öfverraskning, men hans öga är stadigt rigtadt på ett visst föremål.

— Han har sett någonting, — säger min onkel.

— Jag tror det.

Hans kommer åter ned, sträcker ut armen mot söder och säger:

— Der nere!

— Der nere? — upprepar onkel frågande, hvarpå han fattar sin kikare och blickar uppmärksamt i den antydda rigtningen under en minuts förlopp, som förekommer mig som ett sekel.

— Ja, ja! — utbrister han.

— Hvad ser ni?

— Liksom en ofantlig kärfve, som höjer sig öfver vågorna.

— Något nytt hafsdjur?

— Kanske.

— Låtom oss då hålla kurs mot vester, ty vi veta hvad vi hafva att vänta af faran att möta dessa antediluvianska monster, — säger jag.

— Låt gå som det går, — svarar min onkel.

Jag ser på Hans, men han håller sitt roder med orubblig hand.

Men om vi på det afstånd, som ännu skiljer oss från detta djur — och detta afstånd måste uppskattas till åtminstone tolf mil — kunna se den vattenkolonn, som utjagas ur dess spruthål, så måste det hafva en öfvernaturlig storlek. Att fly vore att lämpa sig efter klokhetens bud, men vi äro icke hitkomne för att vara förståndiga.

Vi fortsätta således framåt. Ju närmare vi komma, desto större blir vattenkolonnen. Hvilket vidunder kan väl insupa en sådan qvantitet vatten, och på detta sätt utan uppehåll utspruta den?

Klockan åtta på aftonen äro vi icke två mil derifrån. Dess svartaktiga, ofantliga, berglika kropp utsträcker sig i hafvet som en holme. Är det inbillning? Är det förskräckelse?

Dess längd synes mig vara mer än tusen famnar! Hvilken är då denne cetacé, som hvarken Cuvier eller Blumenbach haft en aning om?

Han ligger orörlig och liksom insomnad, och hafvet tyckes icke förmå höja honom, ehuru vågorna svalla mot hans sidor. Vattenstrålen, som uppkastas till en höjd af femhundra fot, återfaller med ett döfvande buller i form af regn. Vi skynda som galningar mot denna väldiga massa, för hvilken hundra hvalfiskar ej skulle räcka till föda för en dag.

Förskräckelse intager mig; jag vill icke gå längre! Jag skulle vara i stånd att kapa fallet på seglet! Jag vill göra uppror mot professorn, som icke ens svarar mig.

Plötsligt stiger Hans upp och pekar med fingret på den hotande punkten:

— Holme! — säger han.

— En holme! — utropar min onkel.

— En holme! — säger jag i min ordning, höjande på axlarna.

— Uppenbarligen, — svarar professorn, utbristande i ett skallande skratt.

— Men denna vattenpelare?

— "Geyser", — säger Hans.

— Utan tvifvel, det är en geyser! — infaller onkel, — en geyser, lik den på Island*.

I början vill jag ej medgifva ett så groft misstag

* En mycket ryktbar varm springkälla, belägen vid foten af Hekla.

som att hafva tagit en holme för ett hafsdjur. Men beviset ligger framför mina ögon, och jag måste omsider erkänna mitt misstag. Det är blott ett naturfenomen.

I samma mån vi nalkas antager den flytande strålen storartade dimensioner. Holmen liknar på ett förvillande sätt en ofantlig cetacé, hvars hufvud reser sig till tio famnars höjd öfver vågorna. Geysern, hvilket ord af isländarne uttalas "geysir" och betyder "raseri", höjer sig majestätiskt vid dess ena ända. Då och då höras dofva ljud, och den ofantliga strålen, som blir ännu häftigare, skakar sin ångplym och stiger ända upp till molnens nedersta lager. Den är alldeles ensam; inga rökhvirflar, inga varma källor omgifva den, och hela den vulkaniska kraften är koncentrerad uti densamma. Det elektriska ljusets strålar bryter sig i denna glänsande kärfve, der hvarje droppe skimrar i alla prismats färger.

— Vi skola lägga till, — säger professorn.

Men man måste omsorgsfullt taga sig till vara för denna vattenpelare, som skulle omstörta flotten i ett ögonblick. Hans manövrerar skickligt och för oss till ändan af holmen.

Jag hoppar upp på klippan; onkel följer lätt efter mig, under det jägaren stannar på sin post som en man, hvilken sätter sig öfver en dylik nyfiken förundran.

Vi stå på en bädd af granit, blandad med flintartad tuff; marken är brännande och darrar under våra fötter, liksom väggarna i en ångpanna, fyld med öfverhettad ånga. Vi varseblifva en liten central bassin, hvarifrån geysern uppstiger. Jag nedsänker en termometer i lutande ställning i det kokande vattnet och finner att den utvisar en värme af hundrasextiotre grader.

Således kommer detta vatten från någon glödande punkt, hvilket på ett märkligt sätt strider mot professor Lidenbrocks teorier, något som jag icke kan underlåta att anmärka.

— Nå, — frågar han, — hvad bevisar detta mot min sats?

— Ingenting, — svarar jag kort, då jag finner att jag stöter på en orubblig envishet.

Emellertid nödgas jag tillstå, att vi hittills varit särdeles lyckliga och att denna resa af något för mig obekant skäl verkställes under egendomliga temperaturförhållanden; men det synes mig ganska säkert, att vi en eller annan dag skola komma till regioner, der den centrala värmen väsendtligt tilltager och öfvergår alla termometergraderingar.

— Vi få väl se, — säger professorn, som efter att hafva gifvit denna vulkaniska holme sin brorsons namn, ger signal att åter gå om bord.

Jag stannar qvar i ännu några minuter, för att betrakta geysern; jag observerar, att dess stråle är ojemn i sina utbrott, att den stundom minskar sin häftighet, och derefter åter uppstiger med fördubblad kraft, hvilket jag tillskrifver det olika trycket af de ångor, som äro hopade i dess inre.

Slutligen begifva vi oss derifrån, kringgående de branta klipporna på holmens södra sida. Hans har begagnat sig af detta uppehåll för att sätta flotten i stånd.

Men innan vi lägga ut från land gör jag några observationer, för att beräkna den väg vi tillryggalagt, och antecknar den i min journal. Vi hafva färdats tvåhundrasjuttio mil från Port-Graüben och äro sexhundratjugu mil från Island, under England.

TRETTIOFEMTE KAPITLET.

Fredagen den 23 Augusti. — Följande morgon har den praktfulla geysern försvunnit ur vår åsyn. Vinden

har friskat i och hastigt aflägsnat oss från Axels-holmen; brusandet har småningom bortdött.

Vädret, om man kan uttrycka sig så, kommer inom kort att undergå förändring. Atmosferen fylles med ångor, hvilka laddas med elektricitet, som bildas vid det salthaltiga vattnets afdunstning; molnen sänka sig märkbart och antaga småningom olivfärg; de elektriska strålarna förmå knappt genomtränga det täta förhänge, som blifvit nedfäldt för den teater, der stormens drama snart kommer att uppföras.

Jag känner mig på ett egendomligt sätt upprörd, såsom hvarje jordisk varelse vid annalkandet af ett stort oväder. De runda, på hvarandra uppstaplade molnen i söder, hafva ett olycksbådande utseende, denna „obevekliga" uppsyn, som jag ofta anmärkt vid stormars utbrott. Luften är tung, hafvet lugnt.

På afstånd likna molnen stora bomullsbalar, uppstaplade på hvarandra i en pittoresk oordning; småningom svälla de upp och förlora i antal hvad de vinna i omfång; deras tyngd är så stor, att de icke förmå lyfta sig från horisonten, men för den tilltagande vinden hopsmälta de småningom, förmörkas och utgöra snart en enda sammanhängande massa af fruktansvärdt utseende; stundom studsar en ännu belyst boll af ångor ned mot den gråa grunden och smälter snart tillhopa med den täta molnbädden.

Atmosferen är uppenbarligen mättad af elektricitet, och jag är helt och hållet genomträngd deraf; håret på mitt hufvud reser sig såsom vid beröringen med en elektricitetsmaskin, och det förekommer mig som om mina kamrater skulle känna en häftig stöt, i fall de i detta ögonblick vidrörde mig.

Lördagen den 24 Augusti. — Klockan tio på morgonen äro förebuden till en annalkande storm ännu mera bestämda; man skulle kunna säga att vinden lägger

sig för att bättre hemta andan; skyarna likna en ofantlig säck, hvari vindarna samla sig.

Jag vill ej tro på himlens hotelser, men kan dock icke afhålla mig från att säga:

— Det rustar sig till oväder.

Professorn svarar icke. Han är vid ett afskyvärdt lynne, emedan han ser oceanen ändlöst utsträcka sig framför honom, och rycker blott på axlarna vid minsta ord.

— Vi få storm, — säger jag, utsträckande handen mot horisonten. — Molnen sänka sig mot hafvet, liksom för att krossa det.

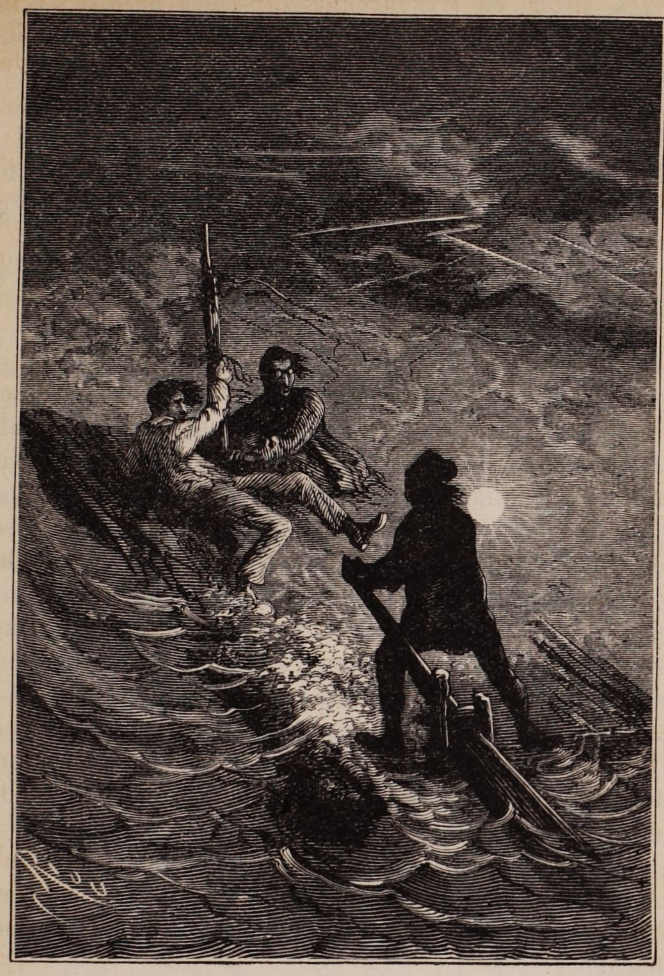
Allmän tystnad. Till och med vinden tiger; naturen liknar en död och drager icke ett andetag. Det slappa seglet faller i tunga veck utefter masten, på hvars topp jag redan ser en lätt S:t Elmseld fladdra. Flotten ligger orörlig midt på det fullkomligt lugna vattnet. Men om vi icke komma längre framåt, hvartill tjenar det då att hafva detta segel uppe, som kan medföra vår undergång vid första utbrott af stormen?

— Låtom oss taga ned det, — säger jag, — och fälla masten! Det är det klokaste!

— Nej, för djefvulen! — utbrister min onkel, — hundra gånger nej! Låt vinden fatta oss! Låt stormen bortföra oss, blott jag en gång får se klipporna på någon strand, om än vår flotte skulle krossas deremot i tusen bitar!

Knappt äro dessa ord uttalade, förr än södra delen af horisonten plötsligt förändrar utseende. De hopade ångorna upplösas i vatten, och luften, som häftigt rusar åstad för att fylla det tomrum, kondensationen af detta vatten lemnat efter sig, öfvergår till en storm, som framtränger från jettegrottans mest dolda vrår. Mörkret tilltager, och jag kan knappt göra några ofullständiga anteckningar.

Flotten lyftes upp och ryckes häftigt framåt. Onkel faller raklång omkull, och jag släpar mig fram till honom.

Eldkulan vandrade långsamt framåt (sid. 212).

Han håller sig kraftigt fast vid en kabelända och synes med glädje betrakta de lössläppta elementens raseri.

Hans rör sig icke ur stället. Hans långa hår, som af stormen svepes omkring hans orörliga ansigte, gifver honom ett underligt utseende, ty vid ändan af hvarje

hårstrå sitter en lysande gnista. Hans ansigte är förskräckligt att skåda, som en antedivuliansk menniskas, samtidig med Ichtyosaurer och Megatherier.

Masten står imellertid qvar, ehuru seglet är spändt som en blåsa, färdig att brista. Flotten går med en fart, som jag ej förmår beräkna, men dock mindre fort än vattenpartiklarne omkring och under den, hvilka genom sin hastighet bilda raka och bestämda fåror.

— Seglet! seglet! — ropar jag och gör tecken att taga ned det.

— Nej! — svarar min onkel.

— Nej, — säger Hans och skakar på hufvudet.

Under tiden bildar regnet ett brusande vattenfall framför denna horisont, mot hvilken vi löpa som vansinniga. Men innan det hinner oss, sönderslites molnslöjan, hafvet kommer i kokning och elektriciteten, som under långa tider samlats i de öfra luftlagren, urladdar sig och blandar sig i spelet. Ljungeldens glänsande flammor blanda sig med åskans bullrande, otaliga blixtar korsa hvarandra midt under knallarna, vattenångorna synas hvitglödgande, hagelkornen blifva lysande, då de träffa metallen på våra verktyg eller våra vapen, de rullande vågorna synas vara lika många eldsprutande kullar, under hvilka en inre eld ligger dold och hvilkas kammar äro omgifna af lågor.

Mina ögon äro bländade af ljusets styrka, mina öron döfvade af åskans mullrande! Jag nödgas hålla mig fast vid masten, som svigtar lik ett rör under stormens våldsamhet!

— — — — — — — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — — —

(Här blifva mina reseanteckningar högst ofullständiga, och jag har endast kunnat återfinna några strödda iakttagelser, så att säga maskinmessigt upptecknade. Men i all sin korthet, till och med otydlighet, bära de vittne

om den sinnesrörelse, som beherskade mig, och gifva långt bättre än mitt minne ett begrepp om situationen.)

— — — — — — — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — — — — — — —

Söndagen den 25 Augusti. — Hvar äro vi? Bortförda med ofantlig hastighet.

Natten har varit förskräcklig. Stormen lägger sig icke; vi lefva i ett beständigt buller, ett oupphörligt smällande; våra öron blöda; man kan icke tala ett ord.

Blixtarna upphöra icke ett ögonblick; jag ser zigzaglågor, som efter en hastig stråle återkomma nedifrån och uppåt och slå emot granithvalfvet. Om det skulle ramla ned! Andra ljungeldar klyfva sig i tu eller antaga form af eldkulor, hvilka sönderspringa som bomber, utan att det allmänna bullret tyckes derigenom ökas; det har redan öfvergått gränsen för den styrka, som kan uppfattas af menniskoörat, och om alla verldens kruthus på en gång sprunge i luften, skulle vi icke höra mer för det.

Från molnens yta föregår en beständig ljusutströmning; elektriciteten utvecklar sig oupphörligt ur molnen; otaliga vattenkolonner störta ned genom atmosferen och nedslå i form af skum.

Hvart taga vi vägen? . . . Min onkel ligger raklång vid flottens ena ända.

Värmen fördubblas; jag betraktar termometern, som visar . . . (siffran är utplånad).

Måndagen den 26 Augusti. — Detta tager aldrig något slut! Hvarför skulle icke ett sådant tillstånd i denna täta atmosfer, när det en gång inträdt, blifva beståndande?

Vi äro tillintetgjorda af trötthet; blott Hans är sig lik. Flotten löper oföränderligt mot sydost, och vi hafva tillryggalagt mer än tvåhundra mil från Axels-holmen.

På middagen fördubblas stormens våldsamhet; man

måste stadigt fastsurra allt som hör till vår last, och hvar och en af oss binder sig äfvenledes fast. Vågorna slå öfver våra hufvuden.

I tre dagar är det omöjligt att säga ett enda ord till hvarandra. Vi öppna munnen och röra läpparna, men icke ett ljud låter förnimma sig; man hör icke ens om man ropar i öronen på hvarandra.

Min onkel närmar sig till mig och yttrar några ord; jag tror att han sagt: "vi äro förlorade", men jag är icke säker derpå.

Jag tager mitt parti och skrifver till honom orden: "Låtom oss taga ned seglet".

Genom tecken tillkännagifver han, att han samtycker dertill.

Innan han haft tid att lyfta upp sitt hufvud, synes en eldskifva vid kanten af flotten. Masten och seglet ha på en gång försvunnit, och jag har sett dem flyga upp till en svindlande höjd, liknande urverldens fantastiska fogel Pterodactylus.

Vi äro stela af förskräckelse. Den halft hvita, halft azurfärgade eldkulan, stor som en tiotums bomb, vandrar långsamt framåt, under det den med förvånande snabbhet vrider sig omkring under stormens gissel. Hon går än hit, än dit, promenerar på en af flottens bjelkar, hoppar upp på säcken med lifsmedlen, stiger åter lätt ned derifrån, tager ett språng och snuddar vid krutkanistern. O, fasa! Vi springa i luften! Nej! Den glänsande skifvan aflägsnar sig; den närmar sig till Hans, som stadigt betraktar henne; till onkel, som faller ned på knä för att undvika henne; till mig, som är blek och darrande, trots ljuset och värmen; hon dansar bredvid min fot, och jag försöker att draga den tillbaka, men kan icke.

En lukt erinrande om salpetersyra uppfyller luften; den genomtränger strupen och lungorna, så att man storknar.

Hvarför kan jag ej draga tillbaka min fot? Den

är då fastnitad vid flotten? Denna elektriska kula har magnetiserat allt jern om bord; instrumenten, verktygen, vapnen röra sig och stöta emot hvarandra med ett skarpt klingande; spikarna i mina skodon sitta hårdt fast vid ett i trävirket inslaget jernstycke. Jag kan icke draga min fot tillbaka.

Med en häftig ansträngning rycker jag den slutligen lös, i samma ögonblick som kulan är på väg att indraga den i sin hvirflande rörelse och fatta mig sjelf, om . . .

Ah! hvilket oerhördt sken! Kulan springer sönder! Vi öfverhöljas af eldslågor!

Derpå blir allt mörkt, men jag har dock haft tid att se min onkel utsträckt på flotten, Hans alltjemt vid sitt roder och "spottande eld" under inflytande af den elektricitet, som genomtränger honom!

Hvart gå vi? Hvart taga vi vägen?

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Tisdagen den 27 Augusti. — Jag vaknar upp ur en långvarig vanmakt. Stormen fortfar, blixtarna utbryta liksom ett yngel ormar, utsläppta i luften.

Äro vi ännu på hafvet? Ja, och framdrifna med oberäknelig hastighet. Vi hafva passerat under England, under kanalen, Frankrike, hela Europa kanske!

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Ett nytt buller låter höra sig! Det är tydligen hafvet, som brytes mot klippan! . . . Men då . . .

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

TRETTIOSJETTE KAPITLET.

Här slutar hvad jag kallat "skeppsjournalen", som lyckligtvis räddades från skeppsbrott, och jag återtager nu min berättelse på samma sätt som förut.

Hvad som tilldrog sig, då flotten stötte mot stran-

dens klippor, vet jag icke. Jag kände mig nedslungad i böljorna, och om jag undgick döden, om min kropp ej sönderslogs mot de skarpa klipporna, så kom det sig deraf, att Hans' kraftfulla arm drog mig upp ur djupet.

Den modiga isländaren förde mig utom vågornas område upp på en brännande sand, der jag fann mig sida vid sida med min onkel.

Hans återvände derpå till klipporna, mot hvilka de rasande vågorna bröto sig, för att rädda något vrakgods från skeppsbrottet. Jag kunde icke tala och kände mig tillintetgjord af sinnesrörelse och kroppslig ansträngning; jag behöfde en full timme för att återhemta mig.

En verklig syndaflod af regn fortfor imellertid att nedströmma med denna fördubblade häftighet, som antyder ovädrets slut. Några öfverhängande klippor erbjödo oss ett skydd mot himlens flöden. Hans tillredde födoämnen, som jag icke kunde smaka, och snart föllo vi alla i en plågsam sömn, utmattade af tre nätters vakande.

Följande dagen var vädret härligt; himmel och haf hade liksom på öfverenskommelse återgått till sitt förra lugn. Hvarje spår af stormen hade försvunnit. Vid mitt uppvaknande helsades jag med några muntra ord af professorn, som var vid ett glädtigt lynne.

— Nå, min gosse, — ropade han, — har du sofvit godt?

Skulle man ej kunnat tro, att vi befunno oss hemma vid Königsstrasse, att jag lugnt gick ned för att spisa frukost eller att mitt bröllop med min lilla Graüben skulle stå samma dag?

Ack! Om stormen aldrig så litet kastat vår flotte åt öster, så hade vi passerat under Tyskland, under mitt kära Hamburg, under denna gata, der allt hvad jag älskade här i verlden bodde. Då skulle knappt fyrtio mil skilt mig derifrån! Men det var i verkligheten mer än tusen mil att färdas!

Alla dessa plågsamma tankar flögo hastigt genom min själ, innan jag besvarade min onkels fråga.

— Jaså! — upprepade han, — du vill inte säga, om du sofvit godt?

— Mycket bra, — svarade jag. — Jag känner mig ännu liksom sönderkrossad, men det betyder ingenting. Jag är en smula trött, det är allt. Men ni förekommer mig särdeles glad i dag, onkel.

— Förtjust, min gosse! förtjust! Vi äro framkomne!

— Till målet för vår expedition?

— Nej, men till ändan af detta haf, som aldrig tycktes vilja taga något slut. Nu skola vi fortsätta vägen till lands och på allvar fördjupa oss i jordens innandömen.

— Onkel, tillåt mig att göra er en fråga.

— Det tillåter jag dig, Axel.

— Återfärden?

— Återfärden! Ah! du tänker på att återvända, då man ännu intet hunnit fram?

— Nej, jag vill blott fråga, hur den skall verkställas.

— På det enklaste sätt i verlden. När vi en gång framkommit till klotets medelpunkt, skola vi antingen finna en ny väg för att åter uppstiga till dess yta, eller också återvända vi helt beskedligt samma väg som vi kommit. Jag vill tro, att den inte skall tillstängas bakom oss.

— Då måste man åter försätta flotten i stånd.

— Det är nödvändigt.

— Men återstår det också tillräckligt med lifsmedel för oss till att uträtta alla dessa storverk?

— Ja, visst. Hans är en skicklig gosse, och jag är öfvertygad om, att han räddat största delen af lasten. Låtom oss för öfrigt förvissa oss derom.

Vi lemnade grottan, som låg öppen för alla vindar. Jag hyste en förhoppning, på samma gång blandad med

fruktan: det föreföll mig alldeles omöjligt, att icke allt, hvad flotten medfört, skulle gått förloradt vid den förfärliga strandningen. Men jag bedrog mig. Då vi kommo ned till stranden, såg jag Hans midt ibland en mängd ordentligt hoplagda saker. Min onkel tryckte hans hand med ett uttryck af liflig tacksamhet; denne man, som visade en öfvermensklig hängifvenhet, hvartill man måhända icke skulle kunna finna någon motsvarighet, hade arbetat medan vi sofvo, och med egen lifsfara räddat de dyrbaraste sakerna.

Visserligen hade vi gjort temligen känbara förluster, och bland annat förlorat våra vapen, men i nödfall kunde vi umbära dem. Krutförrådet var oskadadt, sedan det varit nära att springa i luften under stormen.

— Nå, — utropade professorn, — förlusten af bössorna betyder blott, att vi måste afstå från att jaga.

— Godt, men instrumenten?

— Här är manometern, det nyttigaste af dem alla, och för hvilken jag skulle uppoffrat de öfriga! Med dess tillhjelp kan jag beräkna djupet och veta, när vi uppnått medelpunkten; derförutan skulle vi äfventyra att gå förbi densamma och komma fram på andra sidan af jordklotet.

Denna munterhet var motbjudande för mig.

— Men kompassen? — frågade jag.

— Här ligger den på denna klippa i fullkomligt skick; likaså kronometern och termometrarna. Ack! vår jägare är en präktig karl!

Detta måste erkännas. Af instrumenten saknades intet. Hvad verktygen och redskapen angick, observerade jag stegar, tåg, jernstörar, hackor o. s. v. utbredda på sanden.

Men ännu återstod att vinna upplysning i fråga om lifsmedlen.

— Och provianten? — tillsporde jag onkel.

— Låtom oss se på den, — svarade han.

Lådorna, i hvilka den förvarades, stodo uppradade på stranden, fullkomligt välbehållna; hafvet hade respekterat största delen af dem, och man kunde ännu räkna på lifsmedel för fyra månader. Dessa bestodo af skorpor, salt kött, genèver och torr fisk.

— Fyra månader! — utbrast professorn. — Då hafva vi tid både att resa och komma tillbaka, och af hvad som återstår skall jag gifva en stor middag för alla mina embetsbröder vid Johannæum!

Ehuru jag för längesedan bort vara van vid min onkels lynne, väckte likväl denne man beständigt min förvåning.

— Nu, — sade han, — skola vi åter fylla vårt vattenförråd af det regn, som stormarne öst ned i alla dessa granitbassiner; följaktligen behöfva vi inte frukta för att lida af törst. Hvad flotten beträffar, vill jag tillsäga Hans att reparera den på bästa sätt, ehuru den inte kommer att göra oss tjenst vidare, skulle jag tro.

— Hur så? — inföll jag.

— Jag har min tro för mig, min gosse, och tror inte, att vi komma ut samma väg som vi gingo in.

Jag betraktade professorn med ett visst misstroende och frågade mig, om han ej blifvit vansinnig. Och likväl hade han kanske rätt.

— Låtom oss äta frukost, — sade han.

Han gaf sina order åt jägaren, hvarefter jag följde honom till en upphöjd udde, der torkadt kött, skorpor och té utgjorde en förträfflig måltid och, jag bör tillägga det, en af de bästa jag njutit i mitt lif. Hungern, friska luften, lugnet efter sinnesrörelserna, allt bidrog till att gifva mig aptit.

Under måltiden gjorde jag min onkel en fråga för att få veta, hvar vi i detta ögonblick befunno oss.

— Den saken, — sade jag, — synes mig svår att beräkna.

— Att noggrant beräkna, ja, — svarade han. —

Det är till och med omöjligt, efter som jag under dessa tre dagars storm ej kunnat anteckna flottens hastighet och kurs; men vi kunna åtminstone approximativt bestämma vårt läge.

— Sista observationen gjordes på geyserholmen . . .

— På Axels-holmen, min gosse. Afböj inte den äran, att du gifvit ditt namn åt den första ö, som blifvit upptäckt i det inre af jordklotet.

— Må göra! Vid Axels-holmen hade vi färdats ungefär tvåhundrasjuttio mil sjöledes och befunno oss mer än sexhundra mil från Island.

— Godt! Låtom oss då taga den till utgångspunkt och räkna fyra dagars storm, hvarunder vår hastighet inte kunnat vara mindre än åttio mil på tjugufyra timmar.

— Det tror jag, och då vore det trehundra mil, som vi färdats.

— Ja, och Lidenbrocks haf skulle då mäta ungefär sexhundra mil från den ena stranden till den andra. Vet du, Axel, att det kan täfla i storlek med Medelhafvet?

— Ja, isynnerhet om vi endast öfverfarit det på bredden?

— Hvilket är mycket möjligt!

— Och besynnerligt nog, — tillade jag, — i fall våra beräkningar äro rigtiga, hafva vi nu detta Medelhaf öfver våra hufvuden.

— Verkligen!

— Helt säkert, ty vi äro niohundra mil från Reykiavik.

— Det är ett godt stycke väg, min gosse; men huruvida vi snarare befinna oss under Medelhafvet än under Turkiet eller Atlantiska oceanen, kunna vi endast bestämma, såvida vi ej afvikit ur vår kosa.

— Nej, vinden tycktes vara stadig, och jag tror derför, att denna strand bör ligga sydost om Port-Graüben.

— Godt, det är lätt att förvissa sig derom genom att rådfråga kompassen. Låtom oss undersöka den!

Professorn rigtade sina steg till den klippa, på hvilken Hans hade lagt instrumenten. Han var glad, hurtig, gnuggade händerna och gjorde attityder! Han var rigtigt ungdomlig! Jag följde honom, temligen nyfiken att få veta, om jag ej misstog mig i min beräkning.

Framkommen till klippan fattade min onkel kompassen, placerade den horisontelt och observerade nålen, som oscillerade några ögonblick och derefter stannade i en bestämd riktning under det magnetiska inflytandet.

Onkel betraktade kompassen, gnuggade derpå sina ögon och betraktade den ånyo. Slutligen vände han sig till mig men häpen uppsyn.

— Hvad är det? — frågade jag.

Han uppmanade mig att undersöka instrumentet; ett utrop af öfverraskning undföll mig, ty nålen utvisade norr åt det håll, som vi antogo vara söder. Hon vände sig mot stranden i stället för att peka åt öppna hafvet!

Jag skakade på kompassan och granskade den på nytt; den var i vederbörligt skick. Hvilken ställning man än lät nålen antaga, så återtog hon envist samma oväntade rigtning.

Man kunde således icke längre betvifla, att vinden kastat om under stormen, utan att vi varseblifvit detta, och fört flotten mot den strand, som min onkel trodde, att vi lemnat bakom oss.

TRETTIOSJUNDE KAPITLET.

Det vore för mig omöjligt att måla den följd af sinnesrörelser, som aflöste hvarandra hos professor Lidenbrock, hans bestörtning, hans tvifvel och slutligen hans vrede. Aldrig har jag sett en menniska i början så förbryllad och sedermera så förbittrad. Öfverfartens mödor, alla

de faror, vi utstått — allt detta måste vi nu börja om igen. Vi hade gått baklänges i stället för framåt! Men min onkel återvann snart sin fattning.

— Hm! Ödet spelar mig dessa spratt! utbrast han. Elementen sammansvärja sig emot mig! Luft, eld och vatten förena sina krafter för att hindra min färd! Nåväl! De skola lära känna, hvad min vilja förmår. Jag tänker ej gifva vika, ej draga mig en tum tillbaka, och vi få väl se, hvem som rår, menniskan eller naturen!

Stående upprätt på klippan, förbittrad, hotande, tycktes Otto Lidenbrock, liksom den vilde Ajax, trotsa gudarna. Men jag ansåg det vara lämpligt att komma emellan och lägga band på denna vanvettiga vrede.

— Hör mig, — sade jag till honom i bestämd ton; — det fins en gräns för all ärelystnad här på jorden, och man kan inte kämpa mot det omöjliga. Vi äro illa utrustade för en sjöresa. Femhundra mil tillryggalägges ej på några dåligt hopfogade bjelkar, med en filt till segel, en käpp till mast och rakt emot de lössläppta vindarna. Vi kunna inte styra, vi äro en lekboll för stormarna och handla som dårar, om vi ännu en gång försöka att verkställa denna omöjliga öfverfart!

Jag skulle kunnat hålla på i tio minuter för att framlägga hela raden af dessa ovedersägliga skäl, utan att blifva afbruten, men detta kom sig endast af tankspriddheten hos professorn, som icke hörde ett ord af mina argument.

— Till flotten! — utbrast han slutligen.

Detta var hela hans svar. Jag måtte göra, hvad som helst, bönfalla eller blifva ond, så stötte jag mot en vilja, hårdare än graniten.

Hans afslutade i detta ögonblick flottens reparation; man skulle kunnat påstå, att denna besynnerliga varelse anade min onkels planer. Med några stycken surturbrand (brunkol) hade han åter gjort farkosten fullt bruk-

bar; ett segel var redan hissadt, och vinden lekte i dess fladdrande veck.

Professorn yttrade några ord till vägvisaren, som strax derpå började bära ombord våra effekter och göra allt klart till afresa. Luften var temligen ren, och vinden stadigt på nordvest.

Hvad kunde jag väl göra? Ensam motsätta mig två? Omöjligt! Om åtminstone Hans förenat sig med mig, men nej! Isländaren tycktes icke hafva någon egen vilja. Det såg ut som om han aflagt ett löfte om fullständig sjelfförsakelse. Jag kunde ingenting utverka af en tjenare, som var sin herre så undergifven. Man måste gå framåt.

Jag stod sålunda i begrepp att intaga min vanliga plats på flotten, då min onkel hejdade mig med en åtbörd.

— Vi resa inte förr än i morgon, — sade han.

Jag lät honom förstå, att jag underkastade mig allt.

— Man bör inte försumma något, — återtog han, — och efter som ödet drifvit mig till denna del af kusten, så vill jag inte lemna den utan att hafva undersökt densamma.

Denna anmärkning blir begriplig, då man besinnar, att vi visserligen återkommit till norra stranden, men icke till samma punkt, hvarifrån vi första gången lagt ut. Port-Graüben borde vara belägen längre vester ut. Ingenting borde således vara förnuftigare än att omsorgsfullt undersöka omgifningarna kring denna nya landsträcka.

— Låtom oss gå ut på upptäckter! — sade jag.

Vi gingo och lemnade Hans åt sitt arbete. Landremsan mellan vattenranden och foten af bergmurarna var ganska bred, så att man kunde gå en halftimme utan att stöta på klippväggen. Våra fötter krossade otaliga snäckskal af alla former och storlekar, der de första formationernas djur lefvat. Jag upptäckte också ofantliga

sköldpaddskal, hvilkas diameter ofta öfversteg femton fot, och som tillhört dessa gigantiska glyptodonter * från qvartärperioden, af hvilka nutidens sköldpadda blott är en svag efterhärmning. Bland annat var marken besådd med en stor mängd stenartade skärfvor, ett slags klappersten, som blifvit afrundad af vågorna och ordnad i rader. Jag leddes härigenom till den slutsatsen, att hafvet fordom måtte vattnat denna plats. På de klippor, som nu befunno sig utom deras område, hade vågorna lemnat tydliga spår efter sin inverkan.

Härigenom förklaras i viss mån tillvaron af denna ocean fyrtio mil under jordklotets yta. Men enligt min åsigt borde den flytande massan småningom försvinna i jordens inre, och den härledde sig tydligen från de jordiska oceanernas vatten, som banat sig väg genom någon springa. Dock måste man medgifva, att denna springa för närvarande borde vara tillstängd, emedan hela grottan eller snarare den ofantliga reservoiren i annat fall skulle inom kort blifvit fyld. Måhända hade till och med detta vatten, som haft att kämpa mot den underjordiska elden, delvis blifvit förvandladt till ånga. Derigenom förklarades molnen öfver våra hufvuden och utvecklingen af denna elektricitet, som framkallade stormar i jordens innandöme.

Denna teori angående de fenomen, vi bevittnat, syntes mig tillfredsställande, ty naturens under, huru stora de än må vara, kunna alltid förklaras af fysiska orsaker.

Vi vandrade således på ett slags sedimentärt lager, bildadt af vatten liksom all från denna period härstammande mark, som är så rikligt utbredd på jordens yta. Professorn observerade noga hvarje klippremma; om en öppning kunde finnas, var det af vigt för honom att undersöka dess djup.

Vi hade gått omkring en mil utefter stranden af Lidenbrocks haf, då marken plötsligt förändrade utse-

* Sköldpaddlika bältdjur.

ende och syntes omstörtad, söndersliten genom en våldsam uppresning af de underliggande lagren; talrika fördjupningar och upphöjningar buro på många ställen vittnesbörd om en mägtig revolution i jordmassan.

Vi framträngde med svårighet öfver en massa granitblock, blandade med grus och alluvial-lemningar, då ett fält, mer än ett fält, en slätt af ben visade sig för våra blickar. Man skulle kunnat kalla det en omätlig kyrkogård, der tjugu århundradens generationer blandade sitt stoft med hvarandra. Längre bort höjde sig höga kullar af dylika qvarlefvor, hvilkas vågformiga linier kunde följas ända till horisontens rand, där de förlorade sig i en dimma. Der kunde man på måhända tre qvadratmils yta följa hela det animala lifvets historia, som ännu knappt är skrifven i den bebodda, allt för unga verlden.

Vi drefvos emellertid framåt af en otrolig nyfikenhet. Våra fötter krossade kvarlefvor af förhistoriska djur och dessa fossilier, hvilkas sällsynta och intressanta spillror de stora städernas muséer göra hvarandra stridiga. Tusen Cuvier's lifstid skulle ej räckt till att hopplocka skeletten efter de organiska varelser, som lågo förvarade i detta ståtliga benhus.

Jag stod slagen med häpnad, och min onkel sträckte sina långa armar mot det tjocka hvalf, som tjenade oss till himmel. Hans mun var vidöppen, hans ögon slungade blixtar bakom glasögonen, hans hufvud vaggade upp och ned, till höger och venster, med ett ord: hela hans figur uttryckte en gränslös förvåning. Han befann sig inför en oskattbar samling af Leptotherier, Mericotherier, Lophodier, Anoplotherier, Megatherier, Mastodonter, Protopitheker och Pterodaktyler. Han fann alla antediluvianska vidunder sammanhopade till hans personliga tillfredsställelse. Må man föreställa sig en passionerad bokvurm på en gång förflyttad till det ryktbara biblioteket i Alexandria, som uppbrändes af Omar, om det genom

ett underverk kunde åter uppstå ur sin aska! Sådan var min onkel professor Lidenbrock i detta ögonblick!

Men ännu större blef hans förtjusning, då han, medan han sprang omkring bland detta organiska stoft, fick fatt i en bar hufvudskål och med darrande röst ropade:

— Axel! Axel! Ett menniskohufvud!

— Ett menniskohufvud, onkel! — svarade jag icke mindre häpen.

— Ja, mitt barn! Ah! Milne Edwards! Ah! de Quatrefages! Hvarför äro ni inte här, der jag, Otto Lidenbrock, är?

TRETTIOÅTTONDE KAPITLET.

För att förstå detta min onkels utrop till dessa namnkunniga franska lärda måste man veta, att en paläontologisk fråga af yttersta vigt uppstått någon tid före vår afresa.

Några arbetare, som under ledning af Boucher de Perthes verkstälde gräfningar i stenbrotten vid Moulin-Quignon nära Abbeville i franska departementet Somme, funno den 28 Mars 1863 en menniskokäk fjorton fot under jordytan. Det var det första fossila fynd af detta slag, som blifvit framdraget i dagsljuset. Nära derintill påträffades stenyxor och flintknifvar, alla färgade och under tidernas längd öfverdragna med en likformig ergbetäckning.

Ryktet om denna upptäckt spred sig vida omkring, ej blott inom Frankrike utan äfven i England och Tyskland. Flera medlemmar af franska institutet, bland andra Milne Edwards och de Quatrefages, egnade åt saken den största uppmärksamhet, bevisade de ifrågavarande benens obestridliga äkthet och uppträdde såsom de ifrigaste för-

Det var en fullkomligt igenkänlig menniskokropp (sid. 227).

svararna för denna "käkprocess", såsom engelsmännen kallade den.

Med de förenade konungarikenas geologer, hvilka ansågo saken afgjord, såsom Falconer, Busk, Carpenter

m. fl., förenade sig Tysklands lärde, och bland dessa i första ledet den ifrigaste, den mest entusiastiske, min onkel Lidenbrock.

Äktheten af en mensklig qvarlefva från den qvartära formationen syntes således fullkomligt bevisad och medgifven.

Sanningen att säga hade dock detta system haft en ihärdig motståndare i Elie de Beaumont. Denne inom den lärda verlden högt ansedde man påstod, att jorden vid Moulin-Quignon icke tillhörde "diluvium" utan ett yngre lager, och medgaf icke, derutinnan öfverstämmande med Cuvier, att menniskoslägtet varit samtidigt med den qvartära formationens djur. Onkel Lidenbrock, som tillhörde den stora majoriteten af geologer, hade hållit sig tapper, disputerat och resonnerat, så att Elie de Beaumont stannat nästan ensam i sin åsigt.

Alla dessa detaljer af frågan voro för oss bekanta, men vi visste icke, att saken gjort nya framsteg efter vår afresa. Andra likadana käkar, ehuru tillhörande individer af olika typer och skilda nationer, påträffades inbäddade i kalksten, som framsipprande vatten afsatt i vissa grottor inom Frankrike, Schweiz och Belgien, äfvensom vapen, husgeråd, verktyg, ben efter barn, ynglingar, män och gubbar. Den qvartära menniskans tillvaro bekräftades således mer och mer för hvarje dag.

Men detta var icke allt. Nya lemningar, som blifvit uppgräfda ur den tertiära tidens pliocenformation, hade gifvit ännu djerfvare lärde anledning att tillägga menniskoslägtet en långt högre ålder. Dessa lemningar bestodo icke af menniskoben, det är sant, utan endast af föremål af mensklig industri, planmässigt bearbetade, så att säga skulpterade skenben och lårpipor af fossila djur, lemningar, hvilka endast kunde förklaras såsom utgörande spår af menskligt arbete.

Med ett språng steg menniskan således en hel mängd sekler uppför tidens stege; hon blef äldre än Mastodon-

ten, samtidigt med "Elephas meridionalis"; hon fick hundratusen års tillvaro, alldenstund detta är den tid, som af de mest renommerade geologer tillägges pliocenformationen.

Sådan var då den paläontologiska vetenskapens ståndpunkt, och hvad vi deraf kände var tillräckligt för att bestämma vår åsigt om detta benhus vid Lidenbrocks haf. Man kan deraf fatta min onkels häpnad och glädje, isynnerhet då han tjugu steg längre bort befann sig i närvaro af, man kan gerna säga ansigte mot ansigte med ett exemplar af den qvartära menniskan.

Det var en fullkomligt igenkänlig menniskokropp. Skulle väl en jordart af särskild beskaffenhet, sådan som i kyrkogården S:t Michel i Bordeaux, sålunda bevarat den genom sekler? Jag kan icke yttra mig derom. Men detta kadaver, med spänd och pergamentartad hud och ännu, till utseendet åtminstone, kraftfulla lemmar, med bibehållna tänder, utomordentligt rikt hår, naglar af en förskräckande längd på händer och fötter, visade sig för oss sådant det lefvat.

Jag stod förstummad inför denna syn från en annan tid. Äfven min onkel, som eljest var så talför och vanligen diskuterade så ifrigt, teg. Vi upplyfte denna kropp och reste upp den. Den betraktade oss med sina tomma ögongropar; vi bultade på dess tomt genljudade bröstkorg.

Efter några ögonblicks tystnad besegrades onkeln af professorn. Hänförd af sitt lynne glömde Otto Lidenbrock omständigheterna vid vår resa, platsen, der vi befunno oss, den ofantliga grottan, som inneslöt oss. Utan tvifvel trodde han sig vara på Johannæum, föreläsande för sina elever, ty han antog en docerande ton och började tala till ett inbilladt auditorium:

— Mina herrar, — sade han, — jag har den äran att för er presentera en man från den qvartära formationen. Utmärkta lärda hafva förnekat hans tillvaro, andre inte mindre utmärkta deremot bekräftat densamma. Om tviflarna inom paläontologien vore här, kunde de taga

på honom med fingret och skulle nödgas erkänna sitt misstag. Jag vet väl, att vetenskapen bör vara på sin vakt mot upptäckter af detta slag. Jag är ingalunda okunnig om huru Barnum och andra charlataner af samma skrot och korn lurat verlden med fossila menniskor. Jag känner till historien om Ajax' knäskål, om Orestes' kropp, som spartanerna föregåfvo sig hafva återfunnit, och om den 15 fot långa kroppen af Asterius, om hvilken Pausanias talar. Jag har läst rapporterna om det skelett, som upptäcktes vid Trapani under Ludvig XIV:s tidehvarf, och hvari man ville igenkänna Polyfemus, äfvensom historien om jetten, som uppgräfdes under Ludvig XVI:s regering i granskapet af Palermo. Ni känna lika väl som jag, mina herrar, den år 1577 i granskapet af Luzern verkstälda analysen af de stora ben, som den ryktbara läkaren Felix Plater förklarade tillhöra en jette om nitton fot. Jag har slukat Cassaniones afhandlingar samt alla de memoirer, brochyrer, tal och vederläggningar, som blifvit publicerade rörande skelettet af den cimbriske konungen Teutobochus, hvilken inkräktade Gallien, och uppgräfdes ur en sandgrop i Dauphiné år 1613! I adertonde seklet skulle jag med Pierre Campet hafva bestridt tillvaron af Scheuchzers præadamiter! Jag har haft i mina händer en skrift, kallad *Gigans* . . .

Här råkade min onkel, som icke offentligt förmådde uttala svåra ord, ut för sin naturliga svaghet.

— En skrift, kallad *Gigans* . . ., — återtog han. Längre kunde han ej komma.

— *Giganteo* . . .

Omöjligt! Det förargliga ordet ville alldeles icke fram! Hvad man skulle hafva skrattat åt honom på Johannæum!

— *Gigantosteologi,* — lyckades det slutligen professorn att framtvinga efter att par eder.

Derpå fortfor han obehindradt och lifvad af sitt ämne:

— Ja, mina herrar, allt detta vet jag. Jag vet också, att Cuvier och Blumenbach i dessa ben igenkände simpla lemningar af mammuth- och andra djur från den qvartära perioden. Men här skulle blotta tviflet vara en förolämpning mot vetenskapen! Kadavret finnes här! Ni kunna se det, taga på det! Det är inte ett skelett, utan en oskadad kropp, som blifvit bevarad för ett uteslutande antropologiskt syftemål. Om jag kunde tvätta honom i en lösning af svafvelsyra, skulle jag låta alla dessa jordpartiklar och lysande snäckskal försvinna, som äro inkrusterade i honom. Men det dyrbara lösningsämnet fattas mig. Sådan denna kropp är, skall han berätta oss sin egen historia.

Här fattade professorn i det fossila kadavret och handterade det med skickligheten hos en förvisare af kuriosa.

— Ni se honom, — återtog han, — han är inte sex fot lång, och vi hafva inte att göra med någon af de föregifna jettarna. Hvad angår frågan om den ras, han tillhör, så är det obestridligen den kaukasiska. Det är den hvita rasen, vår egen ras! Hufvudskålen på denna fossila kropp är reguliert äggformig, utan starkt utvecklade kindknotor, utan framskjutande käk. Han visar intet spår af den prognatism, som förändrar ansigtsvinkeln*. Mät denna vinkel, den är nära nittio grader. Men jag vill gå ännu längre på deduktionens väg, och jag vågar säga, att detta menniskoexemplar tillhör den talrika familj, som är utbredd från Indien ända till vestra Europas gränser. Skratta inte, mina herrar!

Det var ingen som skrattade, men professorn var så van att se ansigtena upplysas af leenden, då han höll sina lärda föredrag!

— Ja, — fortfor han med ökad lifligt, — det är en fossil menniska, och samtidig med Mastodonterna,

---

* Prognatiska eller framkäkiga kallas kranier med starkt framskjutande käkbildning.

hvilkas ben uppfylla denna amfiteater. Men att säga er, på hvilken väg han kommit hit, huru dessa jordlager, i hvilka han var nedmyllad, kunnat glida ända ned till detta ofantliga tomrum i jordklotet, det är något, hvarom jag inte ämnar utlåta mig. Utan tvifvel inträffade betydande rubbningar i jordskorpan vid den qvartära epoken; jordklotets fortsatta afsvalning åstadkom sprickor, remmor, klyftor, i hvilka sannolikt en del af den öfra jorden nedsjönk. Jag påstår det inte bestämdt, men menniskan är emellertid här, omgifven af sina händers verk, af dessa stenverktyg, som gifvit namn åt stenåldern, och såvida hon inte liksom jag kommit i egenskap af turist, som en vetenskapens förkämpe, så kan jag inte betvifla hennes antika ursprung.

Professorn tystnade, och jag utbröt i enhälliga bravorop. För öfrigt hade min onkel rätt, och lärdare personer än hans brorson skulle funnit sig högeligen generade af att vederlägga honom.

Dessutom fans ett annat bevis. Den fossila kroppen var nemligen icke ensam i detta ofantliga benhus; andra kroppar påträffades vid hvarje steg vi togo i detta stoft, och min onkel kunde välja det exemplar, han ansåg bäst för att öfvertyga de otrogna.

Anblicken af alla dessa generationer af menniskor och djur, blandade om hvarandra i denna kyrkogård, erbjöd verkligen ett förvånande skådespel. Men en allvarsam fråga uppstod, som vi icke vågade lösa. Hade dessa en gång lefvande varelser genom någon jordens omskakning störtat ned till stränderna af Lidenbrocks haf, sedan de redan återgått till stoft? Eller hade de snarare lefvat här i denna underjordiska verld, under denna artificiella himmel, började och slutande sitt lif såsom invånarna på jorden? Ända hittills hade vi endast sett sjövidunder och fiskar lefvande! Irrade månne ännu någon djupets man på dessa öde stränder?

TRETTIONIONDE KAPITLET.

Ännu i en halftimmes tid trampade våra fötter på benlagren, och vi vandrade alljemt framåt, drifna af en brinnande nyfikenhet. Hvilka andra under, hvilka skatter för vetenskapen inneslöt väl denna grotta? Min blick väntade nya öfverraskningar, min inbillning nya förvånande saker.

Hafvets stränder hade länge sedan försvunnit bakom benhusets kullar. Den oförsigtige professorn, som föga oroade sig för att förirra sig, drog mig med sig allt längre bort. Vi framskredo under tystnad, badande i de elektriska vågorna. Genom ett fenomen, som jag icke kan förklara, och tack vare sin stora utbredning, belyste ljuset likformigt föremålens olika sidor. Det utgick icke från någon bestämd punkt i rymden och åstadkom ingen skuggeffekt. Man skulle kunnat tro sig vara midt på middagen och midt i sommaren, någonstädes i ekvatorialtrakterna, der solens strålar falla lodräta. Hvarje spår af vattenånga hade försvunnit; klipporna, de aflägsna bergen, den orediga massan af den på långt håll synliga skogen antogo ett besynnerligt utseende under den likformiga spridningen af det lysande fluidum. Vi liknade den fantastiska figuren hos Hoffman, som förlorat sin egen skugga.

Efter en timmes promenad syntes brynet af en ofantlig skog, men denna gång icke någon af de champignonskogar, som gränsade intill Port-Graüben.

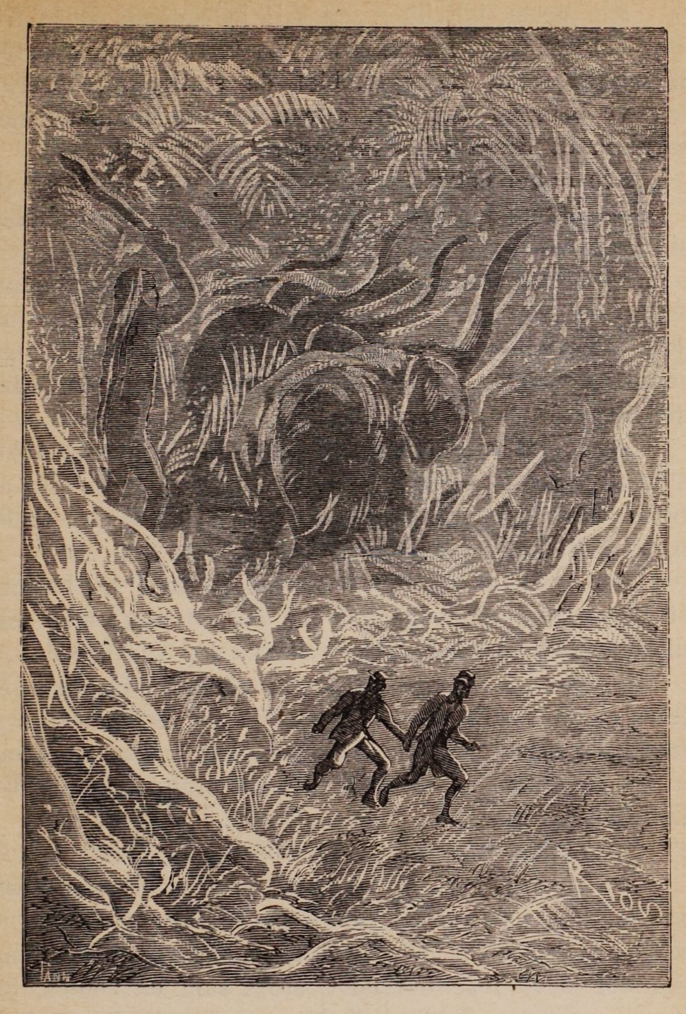
Det var tertiärformationens vegetation i sin fulla prakt. Här växte stora palmer af nu för tiden försvunna arter. Ståtliga tallar, idegranar, cypresser och thuyor representerade Coniferæ och voro sins emellan förenade genom ett nät af oupplösliga slingväxter. En matta af mossor bildade en mjuk betäckning på marken. Under skugghvalfven, som knappt förtjenade detta namn, emedan

de icke erbjödo något skydd, sorlade några bäckar, på hvilkas bräddar frodades kolossala ormbunkar, liknande dem som finnas i den bebodda jordens varma länder. Men dessa träd, dessa buskar och växter; som saknade solens lifgifvande värme, voro utan färg; allt sammanblandades i en enformig, brunaktig och liksom förvissnad färgton. Bladen voro beröfvade sin grönska; till och med blommorna, som under den tertiära epoken, hvilken såg dem födas, voro så talrika, men utan färg och lukt, tycktes vara gjorda af papper, urblekt under luftens inverkan.

Min onkel Lidenbrock vågade sig in i dessa snår, och jag följde honom med en viss betänksamhet. Hvarför skulle icke några fruktansvärda däggdjur påträffas der, efter som naturen erbjöd vegetabilisk föda? På de stora, öppna platserna efter kullfallna och af tiden uppfrätta träd upptäckte jag flera ärtväxter, hallonarter och tusen andra ätbara buskväxter, som så begärligt ätas af alla idislande djur. Vidare syntes träd från de mest skilda trakter på jordens yta sammanblandade och lindade om hvarandra, eken växande bredvid palmarter, den australiska Eucalyptus stödjande sig mot den norska silfvergranen, nordens björkar blandande sina grenar med ny-zeeländsk kauris. Der fans nog till att förbrylla de fyndigaste klassifikatörer af den jordiska botanikens alster.

Plötsligt stannade jag och hejdade min onkel med handen.

Det öfverallt diffusa ljuset gjorde det omöjligt att se äfven de minsta föremål långt in i skogen. Jag hade trott, att jag såg . . . Nej! jag såg verkligen med mina ögon ofantliga varelser röra sig under träden! Det var gigantiska djur, en hel hjord af Mastodonter, icke längre fossila utan lefvande, och liknande dem, hvilkas qvarlefvor upptäcktes 1801 i Ohios sumpmarker! Jag såg dessa väldiga elefanter, hvilkas snablar rörde sig under

Dessa underjordiska trakters Proteus (sid. 234).

träden som en legion af ormar. Jag hörde bullret, som uppkom, då deras långa elfenbensbetar borrade sig in i de gamla stammarna. Grenarna brakade, löfven afsletos i stora massor och försvunno i vidundrens gap.

Min dröm, i hvilken jag sett hela denna verld från de förhistoriska tiderna, från den tertiära och qvartära epoken upplefva på nytt, blef då slutligen realiserad! Och vi befunno oss här, allena i jordens innandömen, prisgifna åt dessa vilda inbyggare!

Min onkel betraktade djuren.

— Låtom oss gå, — sade han plötsligen och fattade mig i armen, — framåt, framåt!

— Nej — ropade jag, — nej! Vi ega ju inte några vapen! Hvad skulle vi göra midt ibland denna hjord af jettelika fyrfotadjur? Kom, onkel, kom! Ingen mensklig varelse kan ostraffadt trotsa dessa monsters vrede.

— Ingen mensklig varelse! — svarade min onkel, sänkande rösten. — Du misstager dig, Axel! Se, se, der borta! Jag tycker mig varseblifva en lefvande varelse, en varelse lik oss! en menniska!

Jag blickade ditåt och ryckte på axlarna, besluten att drifva min misstrogenhet till det yttersta; men detta oaktadt nödgades jag att gifva vika för verkligheten.

På mindre än en qvarts mils afstånd såg jag verkligen en mensklig varelse, stödd mot stammen af en ofantlig kauris, en dessa underjordiska trakters Proteus, en ny Neptuni son, vaktande denna oräkneliga hjord af Mastodonter!

Immanis pecoris custos, immanior ipse!

Ja *immanior ipse!* Det var icke längre den fossila varelse, hvars kropp vi funnit på benfältet, det var en jette, i stånd att beherska dessa monster. Hans längd öfversteg tolf fot; hufvudet, stort som en buffels, försvann i en skog af ovårdadt hår; man skulle kunna kalla det en verklig man, liknande den på de första tidernas elefanter. I handen svängde han en kolossal gren, en värdig staf åt denne antediluvianska herde.

Vi hade stannat orörliga, slagna af häpnad. Men vi kunde blifva upptäckta; vi måste fly.

— Kom, kom! — utbrast jag, dragande med mig min onkel, som för första gången lydde ett klokt råd.

En qvarts timme senare voro vi utom denne fruktansvärda fiendes synkrets.

Nu då jag i stillhet drömmer derom, nu då lugnet åter inträdt i min själ, då månader förflutit sedan detta besynnerliga och öfvernaturliga möte, hvad skall jag nu tänka, hvad skall jag tro? Nej! det är omöjligt! Våra sinnen hafva bedragit oss, våra ögon hafva icke sett hvad de sågo! Ingen mensklig varelse existerar i denna underjordiska verld! Ingen menniskogeneration bebor jordklotets ihåligheter, utan en aning om inbyggarna på dess yta, utan förbindelse med dem! Det är vansinnigt, ytterligt vansinnigt!

Jag vill hellre medgifva tillvaron af något djur, hvars byggnad närmar sig menniskans, någon apa från de första geologiska epokerna, någon protopitek, någon mesopitek, liknande den som Lartet upptäckte i benlagret i Sansan! Men denna gick i afseende på sin växt utöfver alla mått, som den moderna paläontologien känner till. Det betyder ingenting! En apa, ja, en apa, hur osannolikt det än må vara! Men en menniska, en lefvande menniska, och på samma gång en hel generation instängd i jordens innandöme! Omöjligt!

Emellertid hade vi lemnat den klara och lysande skogen, stumma af förvåning, öfverväldigade af en häpnad, som gränsade till dumhet. Vi sprungo mot vår vilja och erforo ett intryck, liksom då man under sömnen rides af maran. Instinktmessigt återkommo vi till Lidenbrocks haf, och jag vet ej, på hvilka afvägar min själ kunnat förirra sig, om ej en ny tanke återfört mig till mera praktiska iakttagelser.

Ehuru jag var säker om att trampa en jord, som vi ännu icke beträdt, varseblef jag ofta klippmassor, hvilkas form påminde om dem vid Port-Graüben. Detta bekräftade för öfrigt kompassens anvisning och vår ofri-

villiga återkomst till norra stranden af Lidenbrocks haf. Likheten var stundom förvillande. Bäckar och kaskader nedstörtade i hundratal från branterna, och jag trodde mig återse surturbrandlagret, vår trogne Hans-bäck och grottan, där jag återvaknat till lifvet. Men några steg längre bort uppväckte sluttningarnas beskaffenhet, åsynen af en bäck, den öfverraskande profilen af någon klippa nya tvifvel i min själ.

Jag meddelade onkel min obeslutsamhet, och han tvekade liksom jag; han kunde icke heller känna igen sig i detta enformiga panorama.

— Uppenbarligen hafva vi inte landat vid vår utgångspunkt, — sade jag till honom, — utan stormen har fört oss något längre ned, och om vi vilja följa stranden, skola vi återfinna Port-Graüben.

— I sådant fall, — svarade min onkel, — är det öfverflödigt att fortsätta denna undersökning, och det bästa är att återvända till flotten. Men bedrager du dig inte, Axel?

— Det är svårt att säga, min onkel, ty alla dessa klippor äro hvarandra så lika. Jag tror mig dock igenkänna den udde, vid hvars fot Hans byggde vår farkost; vi böra vara nära den lilla hamnen, om det inte till och med är just här, — tillade jag, granskande en liten vik, som jag tyckte mig igenkänna.

— Nej, Axel, vi skulle åtminstone återfinna våra egna fjät, och jag ser ingenting . . .

— Men jag ser, jag, — utropade jag och störtade mig öfver ett föremål, som lyste i sanden.

— Hvad är det då?

— Detta, — svarade jag, och visade min onkel en af rost betäckt dolk, som jag nyss upptagit.

— Kors! — sade han, — hade du då tagit detta vapen med dig?

— Jag? Visst inte! Men ni . . .

— Inte som jag vet, — svarade professorn. Jag har aldrig haft denna pjes i min ego.

— Det var besynnerligt!

— Nej, det är tvärtom mycket enkelt, Axel. Isländarna begagna ofta sådana vapen, och detta tillhör Hans, som säkert förlorat det . . .

Jag skakade misstroget på hufvudet. Hans hade aldrig egt denna dolk.

— Är det då någon antediluviansk krigares vapen, — utropade jag, — någon lefvande persons, samtidig med denne jettelika herde? Men nej! Det är inte något verktyg från stenåldern! Inte från bronsåldern! Denna klinga är af stål . . .

Min onkel hejdade mig på den afväg, jag på nytt höll på att följa, och sade med sin allvarliga ton:

— Lugna dig, Axel, och återkom till förnuft. Denna dolk är ett vapen från sextonde århundradet, en verklig dolk, sådan ädlingarna buro i sina bälten, för att gifva fienderna nådestöten. Den är af spanskt ursprung och tillhör hvarken dig eller mig eller jägaren eller andra menskliga varelser, som måhända lefva i jordens inre!

— Vågar ni säga?

— Se, den har inte blifvit bräckt på detta sätt genom att sänkas i menniskostrupar; klingan är betäckt af ett rostlager, som inte daterar sig från en dag eller ett år eller ett sekel tillbaka.

Professorn blef efter vanligheten allt mera upplifvad, då han lät sig hänföras af sin inbillning.

— Axel, återtog han, vi äro på upptäcktens stora väg! Denna klinga har legat öfvergifven på sanden sedan hundra, tvåhundra, trehundra år och blifvit bräckt mot klipporna vid detta underjordiska haf!

— Men hon har inte kommit ensam, — invände jag ifrigt; hon har väl inte brutit af sig sjelf! Någon har varit här före oss! . . .

— Ja, en man!

— Och denne man?

— Denna man har ristat sitt namn med denna dolk! Denna man har velat ännu en gång med sin hand utmärka vägen till medelpunkten! Låtom oss söka, låtom oss söka!

Och ytterligt intresserade följde vi den höga bergmuren, undersökande de minsta springor, som kunde utvidgas till ett galleri.

På detta sätt hunno vi till en trakt, der stranden blef smalare. Hafvet nästan badade klippornas fot, lemnande på sin höjd en famnsbred landremsa, och emellan två klipputsprång varseblef man ingången till en mörk tunnel.

På en granitskifva syntes der två hemlighetsfulla, till hälften utplånade bokstäfver, de båda initialerna till den djerfva och fantastiska resandens namn:

·ᚼ·ᛋ·

— A. S.! — utbrast min onkel. — Arne Saknussemm! Alltid Arne Saknussemm!

FYRTIONDE KAPITLET.

Allt ifrån resans början hade jag många gånger haft anledning till att blifva förvånad och borde nu kunnat anse mig vara lugn för flera öfverraskningar, likgiltig för all förundran. Men vid åsynen af dessa båda för trehundra år sedan här inristade bokstäfver intogs jag af en häpnad, gränsande till fånighet. Icke blott den lärda alkemistens signatur lästes på klippan, utan till och med dolken, hvarmed den blifvit inristad, fans i mina händer.

Utan att visa en allt för långt drifven klentrogenhet kunde jag icke längre draga den resandes existens och verkligheten af hans resa i tvifvelsmål.

Under det dessa reflexioner tumlade om i mitt hufvud, hängaf sig professor Lidenbrock åt ett något dityrambiskt loftal öfver Arne Saknussemm!

— Underbara snille! — utbrast han, — du har inte glömt någonting, som kunde för andra dödliga öppna jordskorpans vägar, och dina likar kunna återfinna de spår, dina fötter lemnat för trehundra år sedan på bottnen af dessa mörka, underjordiska hålor! Du har förbehållit betraktandet af dessa underverk åt andra blickar än dina egna! Ditt namn, inristadt på lämpliga ställen, leder den resande, som är nog djerf att följa dig, rakt till målet, och i medelpunkten af vår planet skall det ännu en gång finnas tecknadt med din egen hand. Ah, äfven jag skall gå och rista mitt namn på den sista granithällen! Men må från detta ögonblick denna udde, som du sett bredvid detta haf, som du upptäckt, för alltid bära namnet Cap Saknussemm!

Dessa eller ungefär dylika ord hörde jag och kände mig intagas af den hänförelse, de andades. En inre eld upplågade i mitt bröst! Jag glömde allt, både resans faror och återfärdens svårigheter. Hvad en annan gjort, ville jag också göra, och ingenting menskligt föreföll mig nu omöjligt!

— Framåt, framåt! — utbrast jag.

Redan skyndade jag mot det mörka galleriet, då professorn hejdade mig och han, en hänförelsens man, tillrådde mig att vara tålmodig och kallblodig.

— Låtom oss först vända om till Hans, — sade han, — och föra flotten till detta ställe.

Jag efterkom befallningen icke utan motvilja och smög mig skyndsamt in bland strandens klippor.

— Vet ni, onkel, — sade jag under vägen, — att vi hittills varit särdeles gynnade af omständigheterna!

— Aha! tycker du det, Axel?

— Helt visst, till och med af stormen, som fört oss på rätta vägen. Välsignad vare stormen! Den har återfört oss till denna strand, hvarifrån det vackra vädret aflägsnade oss! Om vi för ett ögonblick antaga, att stäfven på vår lilla flotte hade berört södra stränderna af Lidenbrocks haf, hvad skulle det då blifvit af oss? Saknussemms namn hade inte kommit för våra ögon, och vi skulle i detta ögonblick vara lemnade åt vårt öde.

— Ja, Axel, det var en försynens skickelse, att vi, på väg söderut, återkommo rakt norr ut och till Cap Saknussemm. Jag bör tillstå, att det är mer än förvånande, och det är ett faktum, hvarpå jag alldeles inte kan gifva någon förklaring.

— Nå, hvad betyder det? Man behöfver ej förklara fakta, utan draga nytta af dem!

— Utan tvifvel, min gosse, men . . .

— Men vi skola återvända mot norr, passera under norra delarna af Europa, Sverige, Ryssland, Sibirien, hvad vet jag! i stället för att fördjupa oss under Afrikas öknar eller oceanens vågor, och jag ville inte veta något vidare!

— Ja, Axel, du har rätt, och allt är godt, efter som vi öfvergifva detta horisontela haf, som inte kunde leda oss till något mål. Vi skola stiga nedåt, ännu mera nedåt och ständigt nedåt! Kom ihåg, att det inte är mer än femtonhundra mil att färdas för att komma till jordens medelpunkt!

— Bah! — utbrast jag, — det lönar sannerligen knappt mödan att tala derom! Framåt! framåt!

Detta vansinniga samtal fortfor ännu, då vi åter sammanträffade med jägaren. Allt var i ordning till ögonblicklig afresa; hvar enda colly var om bord. Vi togo plats på flotten, seglet hissades och Hans styrde kosan utefter kusten mot Cap Saknussemm.

Vinden var icke gynsam för en farkost, som ej kunde kryssa, och på många ställen måste vi derför hjelpa oss fram med våra jernskodda käppar. Ofta tvungos vi af klippor, som sköto ut i vattenbrynet, att göra temligen långa omvägar; men efter tre timmars segling, det vill säga omkring klockan sex på aftonen, uppnådde vi slutligen en lämplig landningsplats.

Jag sprang upp på stranden, följd af min onkel och isländaren. Sjöresan hade alldeles icke lugnat mig, tvärtom. Jag föreslog till och med att bränna "våra skepp", för att afskära all reträtt, men min onkel satte sig deremot, och jag fann honom förunderligen liknöjd.

— Låtom oss åtminstone, — sade jag, — resa utan att förlora ett ögonblick.

— Ja, min gosse; men först skola vi undersöka detta nya galleri, för att få veta om vi behöfva göra i ordning våra repstegar.

Min onkel tände sin Ruhmkorffs-apparat; flotten qvarlemnades bunden vid stranden; för öfrigt var tunnelns öppning ej tjugu steg derifrån, och vår lilla trupp begaf sig dit med mig i spetsen.

Öppningen var nästan cirkelrund och höll ungefär fem fot i diameter; den mörka tunneln var borrad i hårda klippan och väl polerad af de eruptiva ämnen, åt hvilka den fordom lemnat väg; dess nedre kant låg jemnhögt med marken, så att man utan någon svårighet kunde intränga deruti.

Vi följde nästan en horisontel plan, då vårt framträngande efter blott några steg afbröts genom ett väldigt stenblock, som stängde vägen.

— Fördömda klippa! — utbrast jag i vredesmod, då jag plötsligt såg mig hejdad af ett oöfverstigligt hinder.

Vi sökte till höger och venster, öfver och under, men der fans ingen väg, ingen öppning. Jag fann mig högeligen besviken i mina förhoppningar och ville icke

medgifva verkligheten af detta hinder. Jag lutade mig ned och spanade öfver och under klippstycket, men stötte på samma granitbarrier. Hans förde lampskenet öfver hvarje punkt af väggen, men ej heller denna visade det minsta afbrott i sitt fasta sammanhang. Vi måste uppgifva hvarje hopp att komma vidare.

Jag hade satt mig ned på marken; onkel vandrade med stora steg fram och tillbaka i gången.

— Nå, men Saknussemm då? — inföll jag.

— Ja, — sade onkel, — hejdades äfven han af denna stenport?

— Nej, nej! — återtog jag lifligt. — Detta klippstycke har plötsligt stängt vägen, till följd af någon jordstöt, något af dessa seismiska fenomen, som skaka jordens öfra lager. Många år hafva förflutit mellan Saknussemms återkomst och detta klippstyckes fall. Är det inte klart, att detta galleri fordom utgjort en väg för lavan och att de eruptiva ämnena då cirkulerat obehindradt? Se blott dessa färska remnor, som fåra granithvalfvet! Det består af sammanförda block, kolossala stenar, liksom om någon jettes hand arbetat på dess byggande; men en dag blef tryckningen för stor, och detta block gled ned till marken och stängde vägen, lik slutstenen i ett hvalf, som rasar ned. Det är ett tillfälligt hinder, som Saknussemm inte påträffat, och om vi inte kunna undanrödja det, äro vi ovärdige att framtränga till jordens medelpunkt.

Det var jag, som talade på detta sätt; professorns ande hade helt och hållet uppfylt min själ. Begäret efter upptäckter lifvade mig; jag glömde det förflutna och föraktade det tillkommande. För mig fans numera ingenting till på ytan af detta klot, i hvars sköte jag fördjupat mig, hvarken städer eller landsbygd, hvarken Hamburg, Königsstrasse eller min stackars Graüben, som måste anse mig för alltid förlorad i jordens inre!

— Nå, — återtog onkel, — då få vi bana oss väg med jernstören och hackan! Låtom oss störta omkull denna mur!

— Den är för hård för jernstören, — invände jag.

— Hackan då!

— Han är för lång för hackan!

— Men . . .

— Nå krutet då! En mina! Låtom oss göra en mina och spränga hindret i luften!

— Krutet!

— Ja! det är ju endast fråga om att krossa ett klippstycke!

— Hans, till verket! — ropade min onkel.

Isländaren återvände till flotten och kom snart tillbaka med en jernstör, som han begagnade för att göra ett spränghål. Det var ej något lätt arbete, ty det gälde att göra ett hål stort nog för att rymma femtio skålpund bomullskrut, hvars expansiva kraft är fyra gånger större än det vanliga krutets.

Jag befann mig i en utomordentlig själsspänning. Medan Hans arbetade, hjelpte jag onkel ifrigt med att tillreda en lång lunta, förfärdigad af fuktadt krut och innesluten i en linneslang.

— Vi skola fram! — sade jag.

— Ja, vi skola fram! — upprepade onkel.

Mot midnatten var vårt minarbete fullbordadt, krutladdningen instufvad i hålet, och luntan, som löpte längs galleriet, räckte utanför detsamma.

En gnista var nu tillräcklig för att sätta detta fruktansvärda maskineri i verksamhet.

— I morgon! — sade professorn.

Jag måste således underkasta mig att vänta ännu i sex långa timmar.

FYRTIOFÖRSTA KAPITLET.

Följande dag, Torsdagen den 29 Augusti, blef en märklig dag i denna underjordiska resa, och jag kan ännu icke erinra mig den utan att förskräckelsen kommit mitt hjerta att klappa fortare. Från detta ögonblick hafva vårt förnuft, vårt omdöme, vår uppfinningsförmåga icke mera någon talan i berättelsen, utan vi blifva fullkomliga lekbollar för naturfenomenen.

Klockan sex voro vi på benen. Ögonblicket nalkades, då vi med krutets tillhjelp skulle bana oss en väg genom graniten.

Jag gjorde anspråk på äran att få antända minan. Då detta var gjordt, skulle jag sammanträffa med mina kamrater på flotten, som icke blifvit aflastad; derefter skulle vi lägga ut från stranden för att undgå faran af explosionen, hvars verkningar måhända icke komme att inskränka sig till det inre af berget.

Luntan borde enligt vår beräkning räcka i tio minuter, innan den antände krutladdningen, och jag hade således god tid på mig för att återkomma till flotten.

Jag beredde mig icke utan någon tvekan på att utföra min roll.

Efter en hastigt intagen måltid gingo min onkel och jägaren om bord, medan jag stannade på stranden, försedd med en påtänd lykta, hvarmed jag skulle tända eld på luntan.

— Gå, min gosse, — sade onkel till mig, — och kom genast tillbaka till oss!

— Var lugn, — svarade jag; — jag tänker inte roa mig på vägen.

Jag begaf mig genast till galleriets mynning, öppnade min lykta och fattade ändan af luntan.

Professorn höll sin kronometer i handen.

— Är du färdig? — ropade han till mig.

— Ja!

— Godt! Tänd på då, min gosse!

Hastigt tände jag luntan, som sprakade vid beröringen med lågan, och vände derpå springande om till stranden.

— Kom om bord, — sade min onkel, — och låtom oss lägga ut!

Med en kraftig stöt förde Hans oss åter ut på vattnet. Flotten aflägsnade sig omkring tjugu famnar från land.

Ögonblicket var spännande; professorn följde med ögonen kronometerns visare.

— Ännu fem minuter! — sade han. — Ännu fyra! Tre! — Min puls slog dubbla slag i sekunden.

— Ännu två! En! . . . Remnen, granitberg!

Hvad tilldrog sig? Jag tror inte, att jag hörde ljudet af explosionen, men klipporna ändrade form inför mina ögon och skilde sig åt som ett förhänge. Jag såg en bottenlös afgrund öppnas på stranden. Hafvet råkade i raseri och utgjorde blott en enda oerhörd våg, på hvars rygg flotten höjde sig lodrätt.

Vi störtade omkull alla tre. På mindre än en sekund efterträddes dagsljuset af ett becksvart mörker och derpå kände jag den fasta stödjepunkten försvinna, icke för mina fötter utan för flotten. Jag trodde att den rusade lodrätt ned, men det var ej så; jag ville tala till min onkel, men vattnets brusande skulle hindrat honom att höra mig.

Oaktadt mörkret, bullret, öfverraskningen, sinnesrörelsen insåg jag hvad som händt.

Under klippan, som nyss sprungit i luften, fans ett tomt svalg; explosionen hade åstadkommit ett slags jordbäfning i den af springor genomfårade marken, svalget hade öppnat sig, och det till en ström förvandlade hafvet förde oss med sig. Jag ansåg mig förlorad.

En timme, två timmar — hvad vet jag? — för-

flöto på detta sätt. Vi tryckte oss intill hvarandra och höllo hvarandra i handen, för att icke slungas från flotten, som uthärdade ytterst våldsamma stötar, då den kastades mot klippmuren. Dessa stötar voro dock sällsynta, hvaraf jag drog den slutsatsen, att galleriet vidgade sig betydligt. Det var otvifvelaktigt Saknussemms väg, men i stället för att färdas på den allena, hade vi genom vårt oförstånd dragit ett helt haf med oss.

Dessa tankar framstälde sig, som man kan förstå, på ett obestämdt och otydligt sätt för min själ, och jag förmådde blott med svårighet sammanhålla dem under denna svindlande färd, som liknade ett fall. Att döma af blåsten, som piskade mig i ansigtet, måtte den hafva öfvergått det snabbaste bantåg i hastighet; det var således omöjligt att under sådana omständigheter tända en fackla, och vår sista elektiska apparat hade krossats vid explosionen.

Jag blef derför mycket öfverraskad, då jag plötsligen fick se ett ljussken tätt bredvid mig och Hans' lugna figur upplyst. Den skickliga jägaren hade lyckats att tända lyktan, och ehuru dess låga i hvarje ögonblick hotade att släckas af luftlagret, spred den imellertid något ljus i det förfärliga mörkret.

Galleriet var bredt, såsom jag med skäl antagit, och den otillräckliga belysningen tillät oss icke att på en gång se dess båda sidoväggar. Vattnet, som förde oss med sig, hade större fall än Amerikas ofarbaraste forsar. Dess yta liknade en knippa flytande pilar, afskjutna med den yttersta kraft; jag finner ingen bättre bild för det intryck, den gjorde på mig. Flotten indrogs stundom i vattenhvirflarna och ilade då framåt under snabba kringsvängningar. Då den närmade sig galleriets väggar, vände jag lyktskenet emot dem och kunde göra mig en föreställning om färdens hastighet, då klippornas ojemnheter förekommo mig såsom sammanhängande band, så att vi tycktes vara inneslutna liksom i ett nät af rörliga

linier. Enligt min uppskattning borde vår hastighet uppgå till trettio mil i timmen.

Onkel och jag stirrade med stela blickar framför oss, stödda mot den återstående stumpen af masten, som i explosionens ögonblick brustit midt utaf. Vi vände ryggen mot luftdraget, för att icke qväfvas genom hastigheten af denna rörelse, som ingen mensklig magt kunde hämma.

Imellertid förgingo timmarne; ställningen förbättrades ej, men en händelse inträffade, som gjorde den ännu mera invecklad.

Under det jag sökte att något ordna lasten, fann jag att största delen af de om bord tagna sakerna försvunnit, då hafvet vid explosionens utbrott så våldsamt ryckte oss med sig. Jag ville bestämdt veta, hvilka resurser vi hade att påräkna, och började mina undersökningar med lyktan i hand. Af våra instrument återstodo endast kompassen och kronometern; stegar och tåg reducerade sig till en omkring masten lindad kabelstump. Ej en hacka, ej en jernstör, ej en hammare, och, det värsta af allt, lifsmedel funnos blott för en dag!

Jag undersökte mellanrummen i flotten, ja de minsta vråar, som bildades af bjelkarna och plankornas fogar. Intet! Hela vårt förråd bestod blott af en bit torrt kött och några skorpor.

Jag var tillintetgjord och ville ej fatta vår belägenhet! Och likväl, för hvilken fara oroade jag mig? Hur skulle vi väl komma ur de afgrunder, dit den oemotståndliga strömmen förde oss, om vi än haft tillräckliga lifsmedel för månader eller år? Hvartill gagnade det att frukta för hungerns qval, då döden redan visade sig under så många andra former? Skulle vi ens få tid att dö af hunger?

Genom någon oförklarlig inbillningens nyck glömde jag imellertid den omedelbara faran för att i stället egna

Remnen, granitberg! (sid. 245).

mina tankar åt framtidens hotelser, som framträdde för mig i hela sin ryslighet. Måhända kunde vi dock undgå vattnets raseri och återkomma till jordens yta. Men på hvilket sätt? Det vet jag ej. Hvar? Hvad betydde det? En möjlighet bland tusen är dock alltid en möjlighet,

då deremot hungersdöden icke lemnade oss någon den allra minsta förhoppning.

Det föll mig in att omtala hela förhållandet för min onkel, att visa honom hur utblottade vi voro, och noga uträkna hur lång tid vi hade qvar att lefva; men jag hade nog mod att tiga, ty jag ville låta honom behålla sin kallblodighet.

I detta ögonblick började ljuset i vår lykta småningom minskas och slocknade slutligen helt och hållet. Veken var fullkomligt nedbrunnen, och vi kunde ej längre tänka på att skingra det ogenomträngliga mörkret. Ännu återstod väl för oss en fackla, men den kunde icke hållas brinnande i luftdraget. Då tillslöt jag ögonen som ett barn för att icke se mörkret.

Efter en temligen rundlig tids förlopp fördubblades hastigheten af vår färd, efter hvad jag kunde finna af luftens tryckning mot mitt ansigte. Vattnets lutning blef oerhörd, och jag tror verkligen, att vi icke längre flöto, utan föllo, ty jag erfor en känsla såsom af nästan ett lodrätt fall. Min onkel och Hans hade kraftigt fattat mina armar och fasthöllo mig.

Efter någon tid, hvars längd jag icke förmådde uppskatta, kände jag plötsligt liksom en knuff; flotten hade icke stött emot någon hård kropp, men dock på en gång hejdats i sitt fall. Ett skyfall, en ofantlig vattenpelare nedstörtade öfver den; jag qväfdes . . . jag höll på att dränkas . . .

Men denna plötsliga öfversvämning varade icke länge, och inom några sekunder befann jag mig åter i fria luften, som jag inandades i fulla drag. Min onkel och Hans klämde mina armar, så att de voro på väg att krossas, och ännu en gång bar flotten oss alla tre framåt.

FYRTIOANDRA KAPITLET.

Jag antager, att klockan då var tio på aftonen. Hörseln var det första af mina sinnen, som åter gjorde tjenst efter det sista anfallet. Jag hörde nästan genast — ty det var en verklig hörselverksamhet —, jag hörde tystnaden inträda i galleriet och efterträda det rytande, som under flera timmar uppfylt mina öron. Slutligen nådde mig liksom ett mumlande följande ord af min onkel:

— Vi stiga uppåt!

— Hvad menar ni? — ropade jag.

— Ja, vi stiga! vi stiga!

Då jag sträckte ut armen och tog på klippmuren, sårades jag i handen; vi stego med utomordentlig hastighet.

— Facklan! Facklan! — ropade professorn.

Med någon svårighet lyckades Hans att tända den, och lågan, hvilken oaktadt den stigande rörelsen höjde sig nedifrån och uppåt, spred tillräckligt ljus för att belysa hela scenen.

— Det är, som jag trodde, — sade min onkel. — Vi befinna oss i en trång brunn af mindre än fyra famnars diameter; vattnet, som hunnit bottnen deraf, återtager nu sin jemvigt och vi följa med uppåt.

— Hvarthän?

— Det vet jag inte, men man måste vara beredd på hvad som helst. Vi stiga med en hastighet, som jag uppskattar till två famnar i sekunden, hvilket gör hundratjugu famnar i minuten, eller mer än tre och en half mil i timmen. På detta sätt kan man komma fram i verlden.

— Ja, om ingenting stänger vägen för oss, om denna brunn har någon öppning! Men om den är tillstängd, om luften småningom sammanpressas genom vattenkolonnens påtryckning, om vi skulle bli krossade!

— Axel, — svarade professorn mycket lugnt, — vår belägenhet är nästan förtviflad, men det finnes några utsigter till räddning, och det är dessa jag pröfvar. Om vi i hvarje ögonblick kunna omkomma, så kunna vi också i hvarje ögonblick blifva räddade. Låtom oss således vara redo att begagna oss af de obetydligaste omständigheter.

— Men hvad kunna vi göra?

— Stärka våra krafter genom att äta.

Vid dessa ord betraktade jag min onkel med stela blickar; hvad jag icke velat tillstå, måste jag dock slutligen säga:

— Äta?

— Ja, utan dröjsmål.

Professorn tillade några ord på danska. Hans skakade på hufvudet.

— Hvad? — ropade min onkel, — hafva våra lifsmedel gått förlorade?

— Ja, här är allt, som finnes qvar: en bit torrt kött för oss alla tre!

Min onkel såg på mig och ville icke förstå mina ord.

— Nå, tror ni ännu, att vi kunna räddas?

Jag fick inte något svar på min fråga.

En timme förflöt, och jag började redan erfara en våldsam hunger. Äfven mina kamrater ledo af hunger, men ingen utaf oss vågade röra vid denna ömkliga återstod af födoämnen.

Under tiden fortforo vi oafbrutet att stiga med största hastighet. Stundom betog luften oss andedrägten, liksom då luftseglare uppstiga allt för fort från jorden. Men om dessa senare erfara en relativ köld allt efter som de höja sig i atmosferens rymder, så hade vi alldeles motsatt erfarenhet. Värmen ökades på ett oroande sätt och uppgick säkerligen i detta ögonblick till fyrtio grader.

Hvad betydde denna förändring? Hittills hade verk-

ligheten bekräftat Davys och Lidenbrocks teorier; hittills hade särskilda omständigheter — eldfasta klippor, elektricitet och magnetism — modifierat naturens allmänna lagar och förskaffat oss en måttlig temperatur, ty läran om en centraleld var fortfarande i mina ögon den enda sanna, den enda förklarliga. Voro vi då nu på väg till en punkt, der dessa fenomen visade sig i all sin styrka och der hettan bragte klipporna i fullkomligt flytande tillstånd? Jag fruktade detta och yttrade till professorn:

— Om vi inte blifva dränkta eller krossade eller dö af hunger, så återstår för oss alltid utsigten att blifva lefvande brända.

Han nöjde sig med att medlidsamt höja på axlarna och försjönk på nytt i sina tankar.

En timme förflöt, och med undantag af en obetydlig förökning af temperaturen inträffade ingen förändring i vår belägenhet. Slutligen bröt min onkel tystnaden.

— Låt se, — sade han, — vi måste fatta ett beslut.

— Fatta ett beslut? — upprepade jag.

— Ja; vi måste stärka våra krafter. Om vi försöka att förlänga våra lif några timmar genom att spara denna återstod af föda, så skola vi blifva utmattade ända till slutet.

— Ja, ända till slutet, som inte skall låta vänta på sig.

— Nå, om någon utsigt till räddning yppar sig, om ett ögonblicks verksamhet blir nödvändig, hvar skola vi då finna kraft att handla, om vi nu försvaga oss genom hunger?

— Men, onkel, hvad återstår oss sedan detta köttstycke blifvit förtärdt?

— Intet, Axel, intet! Men blir du mera mätt genom att sluka det med ögonen? Du talar som en menniska utan vilja, som en varelse utan kraft!

— Misströstar ni då inte? — frågade jag i retlig ton.

— Nej! — svarade professorn bestämdt.

— Hvad! Ni tror ännu på någon utsigt till räddning?

— Ja visst! Och så länge hjertat klappar och pulsen slår, går jag ej in på, att en varelse, begåfvad med fri vilja, lemnar rum i sin själ åt förtviflan.

Hvilka ord! Den, som under dylika omständigheter kunde tala på sådant sätt, var säkerligen en man af föga vanligt slag.

— Nå, hvad ämnar ni då göra? — frågade jag.

— Äta den mat, som finnes qvar ända till sista biten och stärka våra medtagna krafter. Denna måltid torde blifva vår sista, må göra! Men vi skola åtminstone inte vara utmattade, utan vid fulla krafter.

— Må göra! Låtom oss då äta! — ropade jag.

Min onkel tog köttstycket och de få skorpor, som undgått skeppsbrottet, gjorde deraf tre lika portioner och fördelade dem, då hvar och en fick omkring ett skålpund på sin lott. Professorn åt begärligt, med ett slags feberaktig ifver; jag deremot utan nöje, trots min hunger, nästan med motvilja; Hans åter lugnt, måttligt, tyst tuggande små stycken och sväljande dem med lugnet hos en man, som icke kunde oroas af bekymmer för framtiden. Efter noggrant sökande hade han hittat en flaska, till hälften fyld med genèver, hvilken han bjöd oss, och denna välgörande dryck egde förmåga att i någon mån upplifva mig.

— Förträffligt! — sade Hans, då ordningen kom till honom.

— Utmärkt! — instämde min onkel.

Jag hade åter fattat något hopp, men vår sista måltid hade nyss slutats; klockan var då fem på morgonen.

Menniskan är så beskaffad, att hennes helsa är en rent negativ effekt; då behofvet af mat en gång blifvit tillfredsstäldt, har man svårt att föreställa sig hungerns fasor: man måste erfara dem för att förstå dem. Efter

en långvarig fasta kommo oss derför några bitar kött och skorpor att glömma våra utståndna lidanden.

Efter måltiden öfverlemnade sig emellertid hvar och en åt sina tankar. Hvarpå tänkte väl Hans, denne man från den yttersta vestern, uppfyld af österländingens undergifvenhet för ett oundvikligt öde? För min del upptogs mina tankar blott af minnen, hvilka återförde mig till ytan af detta klot, som jag aldrig bort lemna. Huset vid Königsstrasse, min stackars Graüben, den beskedliga Martha passerade som fantomer förbi min själs ögon, och i det sorgliga dån, som rullade fram genom jordmassan, trodde jag mig höra bullret i städerna der uppe.

Min onkel deremot höll sig alltid till saken och undersökte uppmärksamt, med facklan i hand, jordens beskaffenhet; han sökte att komma till visshet om sin belägenhet genom att granska de på hvarandra hvilande jordlagren. Denna beräkning, eller snarare detta omdöme, kunde endast blifva mycket approximativt, men en lärd är dock alltid en lärd, då han bibehåller sin kallblodighet, och säkert är att professor Lidenbrock egde denna egenskap i en föga vanlig grad.

Jag hörde honom mumla ord, lånade från geologien, jag förstod dem och kände mig mot min vilja intresserad för detta studium i elfte timmen.

— Eruptiv granit! — sade han. — Ännu befinna vi oss inom den första periodens område, men vi stiga! vi stiga! Hvem vet?

Hvem vet? Han hoppades ännu! Han kände med handen på den vertikala väggen och återtog efter några ögonblicks förlopp:

— Här är gneiss! glimmerskiffer! Godt! snart äro vi vid öfvergångsperiodens område, och då . . .

Hvad menade han? Kunde han mäta tjockleken af den jordskorpa, som låg öfver våra hufvuden? Egde han något medel att verkställa en sådan beräkning? Nej,

manometern var borta, och ingen ungefärlig uppskattning kunde ersätta den.

Temperaturen ökades imellertid mer och mer, och jag kände mig bada i svett i en brännande atmosfer. Jag kunde icke jemföra den med något annat än den värme, som utstrålar från en smältugn, i det ögonblick gjutningen försiggår. Småningom hade både Hans, onkel och jag måst aflägga våra rockar och västar; det obetydligaste plagg blef en orsak till obehag, för att icke säga plåga.

— Stiga vi då upp till en hvitglödande region? — utropade jag i ett ögonblick, då hettan fördubblades.

— Nej, — svarade min onkel, — det är omöjligt! Det är omöjligt!

— Men muren är het, — sade jag i det jag kände på klippan.

Och då jag i detsamma snuddade med min hand vid vattnet, måste jag hastigt rycka den tillbaka.

— Vattnet är kokhett! — ropade jag.

Denna gång svarade professorn blott med en vredgad åtbörd.

Min själ intogs då af en oöfvervinnelig förskräckelse, som icke mera lemnade den; jag hade en förkänsla af någon nära förestående katastrof, sådan icke ens den djerfvaste fantasi någonsin kunnat skapa. En i början sväfvande, obestämd tanke öfvergick till visshet i min själ; jag stötte den ifrån mig, men den kom envist tillbaka. Jag vågade icke kläda den i ord, men några ofrivilliga iakttagelser stadgade min öfvertygelse. Vid facklans dunkla sken märkte jag oroliga rörelser i granitmassorna; något fenomen var tydligen på väg att inträffa, hvaruti elektriciteten spelade en roll; och dertill denna utomordentliga hetta, detta kokande vatten! . . . Jag ville rådfråga kompassen.

Den var kollrig!

FYRTIOTREDJE KAPITLET.

Ja, kollrig! Nålen hoppade från ena polen till den andra med tvära stötar, genomlopp alla väderstreck och svängde åter tillbaka, liksom den varit fattad af yrsel.

Jag visste mycket väl, att jordens mineraliska yttre lager, enligt de mest godkända teorier, aldrig äro i ett tillstånd af fullkomlig hvila; de förändringar, som inträffa till följd af de inre ämnenas upplösning, den skakning, som frambringas genom de stora, flytande strömmarna och magnetismens inverkan sträfva oupphörligt att rubba dem, äfven då de på dess yta spridda varelserna icke känna dess rörelse. Detta fenomen borde således icke hafva skrämt mig eller åtminstone icke låtit en så förfärande tanke uppstå i min själ.

Men det fanns några andra fakta, vissa egendomliga omständigheter på hvilka jag icke längre kunde misstaga mig. Det starka bullret mångfaldigades med förfärande styrka, och jag kunde icke jemföra det med något annat än skramlandet af en stor mängd åkdon, som hastigt framrulla på en stengata. Det var en oafbruten åska.

Den missvisande, af de elektriska fenomenen rubbade kompassen styrkte mig äfven i min åsigt. Jordens fasta skorpa hotade att brista, granitväggarna att störta samman, klippremnan att sammanfogas, tomrummet att fyllas, och vi stackars atomer, vi skulle krossas af denna fruktansvärda omfamning.

— Onkel, onkel! — ropade jag, — vi äro förlorade.

— Hvad kommer det nu för en ny rädsla på dig? — svarade han med öfverraskande lugn. — Hvad är det?

— Hvad det är! Se hur dessa murar vackla, hur berget rör sig! Och denna brännande hetta, detta kokande vatten, dessa ångor, denna kollriga magnetnål, allt är tecken till en jordbäfning!

Min onkel skakade sakta på hufvudet.

— En jordbäfning? — upprepade han.

— Ja!

— Min gosse, jag tror, att du misstager dig.

— Hvad! Känner ni inte igen dessa symptom? . . .

— Till en jordbäfning? Nej! Jag väntar något bättre än så!

— Hvad menar ni?

— En eruption, Axel.

— En eruption! — sade jag. — Vi befinna oss i kratern af ett eldsprutande berg!

— Jag tror det, — svarade professorn småleende, — och det är det lyckligaste, som kan hända oss!

Det lyckligaste! Hade min onkel blifvit tokig? Hvad betydde dessa ord? Hvarför detta lugn och detta småleende?

— Hvad? — utbrast jag, — vi äro indragna i ett vulkaniskt utbrott? Ödet har kastat oss in på den glödande lavans, de brinnande klippornas, det kokheta vattnets, alla eruptiva ämnens väg! Vi skola blifva återuppkastade på jorden, utspydda, uppslungade i luften i sällskap med klippstycken, i ett regn af aska och slagg, i en hvirfvel af lågor, och detta är det lyckligaste, som kan hända oss!

— Ja, — svarade professorn, blickande på mig öfver glasögonen, — ty det är den enda utsigt, vi ega att åter komma upp på jordens yta!

Jag förbigår hastigt de tusen tankar, som korsade hvarandra i min hjerna. Min onkel hade rätt, absolut rätt, och aldrig förekom han mig mera djerf eller mera förtröstansfull än i detta ögonblick, då han afvaktade och lugnt beräknade möjligheten af en eruption.

Vi fortforo att stiga uppåt; natten förflöt på samma sätt. Det omgifvande bullret fördubblades; jag var nästan qväfd, jag trodde min sista stund vara inne, och likväl är fantasien så besynnerlig, att jag hängaf mig åt en

verkligt barnslig undersökning. Men jag följde strömmen af mina tankar och beherskade dem icke!

Det var tydligt, att vi drefvos framåt af en eruptiv rörelse; under flotten flöt kokhett vatten och under vattnet ett helt lavaflöde, ett aggregat af stenar, som vid kraterns spets skulle spridas i alla rigtningar. Vi voro således i öppningen till en vulkan. Intet tvifvel derom.

Men i stället för den utslocknade vulkanen Sneffels var det nu fråga om en vulkan i full verksamhet. Jag undrade derför, hvilket detta berg kunde vara och på hvilken punkt af jorden vi skulle blifva uppkastade.

I de nordliga regionerna, derom kunde ej vara något tvifvel. Före missvisningen hade kompassen aldrig afvikit från sin rigtning. Ända från Cap Saknussemm hade vi blifvit förda hundratals mil rakt i norr. Hade vi kanske återkommit till Island? Skulle vi åter uppslungas genom Heklas krater eller något af de andra sju eldsprutande bergen på ön? På en sträcka af femhundra mil vesterut fann jag under denna breddgrad inga andra än de föga kända vulkanerna på nordvestra kusten af Amerika. I öster fans en enda, på åttionde latitudsgraden, nemligen Beerenberg på ön Jan Mayen i granskapet af Spetsbergen! Kratrar saknades således visst icke, och de voro tillräckligt rymliga för att utspruta hela arméer! Men genom hvilken utaf dem vi skulle utgå, var just hvad jag sökte gissa.

Mot morgonen ökades den uppstigande rörelsen. Om hettan tilltoge i stället för att minskas vid närmandet till jordytan, så måste orsaken dertill vara, att den härledde sig från ett vulkaniskt inflytande och var helt och hållet lokal. Rörande vårt fortkomstsätt återstod intet tvifvel för mig. En ofantlig kraft af flere hundra atmosferer, frambragt genom de i jordens sköte hopade ångorna, dref oss oemotståndligt framåt. Men för hvilka oräkneliga faror utsatte den oss icke!

Snart inträngde ett blekgult sken i det vertikala galleriet, som mer och mer vidgades; till höger och venster märkte jag djupa gångar, liknande ofantliga tunlar, ur hvilka tjocka ångor framträngde; sprakande eldtungor slickade väggarna.

— Se! Se, onkel! — ropade jag.

— Ja! det är svafvellågor. Ingenting är mer naturligt vid en eruption.

— Men om de innesluta oss?

— Det göra de inte.

— Men om de qväfva oss?

— De qväfva oss inte. Galleriet vidgas, och om det blir nödvändigt, skola vi öfvergifva flotten och söka skydd i någon bergskrefva.

— Och vattnet, det stigande vattnet?

— Det finnes inte längre något vatten, Axel, utan en slags lavadeg, som förer oss med sig upp till kraterns mynning.

Vattenpelaren hade i sjelfva verket försvunnit och lemnat rum för temligen täta, ehuru kokande eruptiva ämnen. Temperaturen blef outhärdlig, och en termometer, utsatt för denna atmosfer, skulle ha visat mer än sjuttio grader! Svetten rann af mig, och om vi ej stigit så hastigt uppåt, hade vi säkerligen blifvit qväfda.

Emellertid yrkade professorn ej på utförandet af sitt förslag att öfvergifva flotten, och han gjorde rätt deruti. De illa hopfogade bjelkarne erbjödo oss dock en fast yta, en stödjepunkt, som vi öfverallt annorstädes skulle saknat.

Omkring klockan åtta på morgonen inträffade någonting nytt för första gången. Den stigande rörelsen upphörde plötsligen; flotten stod alldeles orörlig.

— Hvad är det? — frågade jag, vacklande vid detta plötsliga afstannande, liksom af en stöt.

— Ett uppehåll, — svarade min onkel.

— Lugnar sig eruptionen?

— Jag vill inte tro det.

Jag steg upp och försökte att se mig omkring. Kanske hade flotten blifvit hejdad af något klipputsprång och gjorde ett ögonblick motstånd mot den eruptiva massan. I sådant fall måste man skynda att lösgöra henne så fort som möjligt.

Men det var icke så; sjelfva den eruptiva kolonnen af aska, slagg och stenskärfvor hade upphört att höja sig.

— Månne eruptionen afstannar? — utbrast jag.

— Aha! — svarade min onkel med hopbitna tänder, — fruktar du det, min gosse? Men var trygg; detta ögonblicks lugn kommer inte att räcka länge; det har redan varat i fem minuter, och inom kort fortsätta vi vårt uppstigande till kraterns mynning.

Medan professorn talade sålunda, upphörde han ej att rådfråga sin kronometer, och ännu en gång skulle han få rätt i sina förutsägelser. Snart fattades flotten åter af en hastig och oregelbunden rörelse, som räckte ungefär två minuter, hvarefter den stannade på nytt.

— Godt, — sade min onkel med ögat på klockan, — om tio minuter beger han sig åter på väg.

— Tio minuter?

— Ja, vi hafva att göra med en vulkan med intermittenta eruptioner. Han låter oss hemta andan på samma gång som han sjelf.

Det var fullkomligt sant. På bestämd tid framslungades vi på nytt med utomordentlig hastighet. Vi måste haka oss fast vid bjelkarna, för att icke kastas utom flotten. Åter saktade sig rörelsen.

Jag har sedermera reflekterat öfver detta besynnerliga fenomen, utan att finna någon tillfredsställande förklaring derpå. Emellertid föreföll det mig tydligt, att vi icke voro uti vulkanens hufvudrör, utan i en sidogång.

Huru många gånger denna manöver upprepades, kan jag ej säga. Allt hvad jag kan försäkra är, att vi vid

hvarje ny ansats framdrefvos med förökad kraft och framslungades liksom en projektil. Under uppehållen höll man på att qväfvas; under framryckandet betog oss den brännande luften andedrägten. Jag tänkte ett ögonblick på, hvilken vällust det skulle vara att plötsligt åter befinna sig i de hyperboreiska trakterna, i en köld af trettio grader under fryspunkten. I min öfverretade inbillning vandrade jag på de arktiska regionernas snöfält, och jag längtade efter det ögonblick, då jag skulle få rulla mig på polens istäcken! För öfrigt förvirrades småningom mitt hufvud af de upprepade stötarna. Utan Hans skulle jag mer än en gång hafva krossat hufvudet mot granitväggen.

Jag eger således icke något säkert minne qvar utaf hvad som tilldrog sig under de följande timmarne, blott en oredig hågkomst af sammanhängande dunder, af bergets skakning och en hvirflande rörelse, hvaraf flotten fattades. Den vaggade på lavaströmmen, midt i ett regn af aska, omgifven af fräsande lågor. En stormvind, som man skulle trott vara framdrifven ur någon ofantlig bläster, underhöll den underjordiska elden. Ännu en sista gång såg jag Hans' ansigte i ett rödaktigt sken, sedan erfor jag endast samma gräsliga förskräckelse som den arme syndare, hvilken är fastbunden vid en kanonmynning, bör känna i det ögonblick skottet brinner af och skingrar hans lemmar i luften.

FYRTIOFJERDE KAPITLET.

Då jag åter öppnade ögonen, kände jag mig kraftigt fasthållen vid bältet af vägvisarens ena hand; med den andra understödde han min onkel. Jag var icke svårt sårad, utan snarare mörbultad genom en svårare

kullerbytta; jag fann mig liggande på sluttningen af ett berg, två steg från ett bråddjup, hvaruti den minsta rörelse skulle hafva nedstörtat mig. Hans hade räddat mig från döden, medan jag rullade utför kraterns sida.

— Hvar äro vi? — frågade min onkel, som syntes mig mycket förtretad öfver att åter befinna sig på jorden.

Jägaren ryckte på axlarna till tecken af okunnighet.

— På Island, — sade jag.

— Nej! svarade Hans.

— Nej! — inföll professorn.

— Han misstager sig, — sade jag, — i det jag reste mig upp.

Ännu en öfverraskning var oss förbehållen till de många, vi redan förut erfarit under denna resa. Jag väntade att få se en bergspets, betäckt af evig snö, i de nordliga regionernas ofruktbara öknar, under polarhimlens bleka strålar, ofvanom de högsta kända latituder; men tvärt emot dessa aningar lågo min onkel, isländaren och jag beqvämt utsträckta på ett berg, förvittradt genom hettan från en sol, som förtärde oss med sin glöd.

Jag ville icke tro mina ögon, men den kokning min kropp undergick, medgaf icke något tvifvel. Vi hade kommit halfnakna utur kratern, och den lysande solen, som vi icke sett på två månader, men som nu visade sig för våra ögon, slösande med ljus och värme, öfvergöt oss med hela floder af bländande strålar.

Då mina ögon hunnit vänja sig vid denna ovanliga glans, använde jag dem för att berigtiga min inbillnings misstag. Jag ville åtminstone befinna mig på Spetsbergen och var icke hågad att utan invändningar frångå denna föreställning.

Professorn tog först till ordet och sade:

— Detta liknar verkligen inte Island.

— Men ön Jan Mayen, — svarade jag.

— Inte heller det, min gosse. Det här är ingen nordisk vulkan med dess glacierer och dess snötäckta hjessa.

— Men . . .

— Se, Axel, se dit!

Högst femhundra fot öfver våra hufvuden öppnade sig kratern af en vulkan, hvarifrån en hög eldpelare, blandad med pimsten, aska och lava, uppsteg med starkt dunder ungefär hvarje qvarts timme. Jag kände skakningarna i berget, hvilket andades som en hvalfisk och tid efter annan utsprutade eld och luft genom sina ofantliga spruthål. Nedanför och med en temligen brant sluttning utbredde sig samlingar af eruptiva ämnen till ett djup af tvåhundra till tvåhundrafemtio meter, hvilket dock icke var tillräckligt att åt vulkanen gifva en större totalhöjd än sexhundra meter. Dess bas försvann i en verklig krans af grönskande träd, bland hvilka jag upptäckte oliver, fikon och vinrankor, betäckta med högröda drufvor.

Man måste medgifva, att detta icke var någon tafla från de arktiska regionerna.

Då blicken sträckte sig bortom denna grönskande gördel, sänkte den sig hastigt i vågorna på ett underskönt haf eller en sjö, som förvandlade detta förtrollade land till en knappt några mil lång ö. Österut syntes en liten hamn, omgifven af några hus, och hvaruti fartyg af egendomlig form vaggade på det azurfärgade vattnet. På afstånd höjde sig grupper af öar öfver vattenytan till sådant antal, att de liknade en ofantlig myrstack. Mot vester rundade sig aflägsna kuster mot horisonten; på en af dessa aftecknade sig blåaktiga berg af harmonisk skönhet; på den andra, mer aflägsna syntes en ofantlig, hög bergstopp, på hvars spets en rökplym svajade. Norrut glänste en omätlig vattenspegel i solens strålar, här och der afbruten af en masttopp eller ett för vinden svällande segel.

Det oförmodade i detta skådespel förökade hundrafaldt dess underbara skönhet.

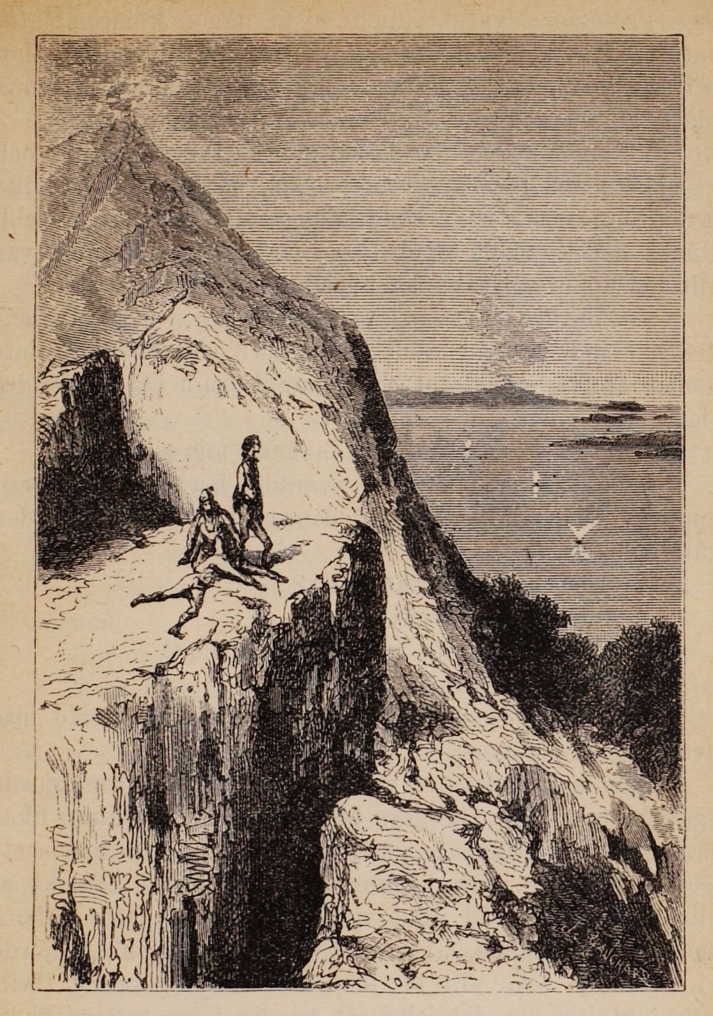
— Hvar äro vi? hvar äro vi? — frågade jag halfhögt.

Flotten vaggade på lavaströmmen (261).

Hans tillslöt ögonen likgiltigt, och min onkel såg sig omkring utan att begripa något.

— Hvad det än må vara för ett berg, — sade han slutligen, — så är det något varmt; explosionerna upphöra

Utsigt från Stromboli (sid. 263).

inte, och det vore verkligen inte mödan värdt att undkomma en eruption för att få ett klippstycke på hufvudet. Låtom oss gå ned, så få vi veta, hvad vi hafva att rätta oss efter. För öfrigt dör jag af hunger och törst.

Professorn var bestämdt ej af någon komtemplativ natur. För min del glömde jag både mödor och behof och skulle kunnat qvarstanna ännu flere timmar på denna plats, men jag måste följa mina kamrater.

Vulkanens sidor företedde ganska tvära branter, och vi sjönko ned i verkliga askgropar, då vi ville undvika lavaströmmarna, som slingrade sig likt ormar af eld. Under nedstigandet talade jag ifrigt, ty min fantasi var allt för upplifvad att icke utgjuta sig i ord.

— Vi äro i Asien, — utbrast jag, — på Indiens kuster, midt ibland Söderhafsöarna! Vi hafva färdats genom halfva jordklotet och kommit fram på dess andra sida, midt emot Europa.

— Men kompassen? — invände min onkel.

— Ja, kompassen! — svarade jag med förvirrad uppsyn. Om vi skola tro på den, så hafva vi hela tiden gått åt norr.

— Den har då visat orätt?

— Ja, det är säkert!

— Så framt detta inte är Nordpolen!

— Polen! nej, men . . .

Det var en oförklarlig punkt, och jag visste inte hvad jag skulle tro.

Emellertid närmade vi oss denna grönska, som gjorde ögat godt att se. Hungern plågade mig och törsten likaså. Efter två timmars gång öppnade sig lyckligtvis ett leende fält för våra blickar, helt och hållet betäckt af oliv- och granatträd samt vinrankor, som tycktes tillhöra den förstkommande. I vår utblottade belägenhet gjorde vi dessutom icke allt för många omständigheter. Hvilken njutning var det icke att trycka dessa saftiga frukter till våra läppar och sluka hela klasar af dessa högröda drufvor! Ej långt derifrån i gräset, i den behagliga skuggan från träden, upptäckte jag en källa med friskt vatten, hvaruti vi vällustigt doppade både ansigte och händer.

Under det vi sålunda öfverlemnade oss åt hvilans behag, syntes ett barn mellan tvenne olivdungar.

— Se der, — utbrast jag, — hafva vi en invånare i detta lyckliga land!

Det var en liten stackare, mycket dåligt klädd, med temligen lidande uppsyn och som tycktes blifva högeligen förskräckt vid vår åsyn; halfnakne och med ovårdadt skägg hade vi i sjelfva verket ett ganska motbjudande utseende, och så framt det ej var ett land för tjufvar, så voro vi just egnade att skrämma dess invånare.

I det ögonblick gossen ämnade taga till flykten, sprang Hans efter och tog fatt på honom, trots hans skrikande och sparkande.

Min onkel började att efter bästa förmåga lugna honom och frågade honom på god tyska:

— Hvad heter detta berg, min lille vän?

Barnet svarade icke.

— Godt, — sade min onkel, — vi äro icke i Tyskland.

Han upprepade samma fråga på engelska.

Barnet svarade icke mer då; jag stod som på nålar.

— Är han då stum? — utbrast professorn, som stolt öfver sin språkkunskap upprepade sin fråga på franska.

Samma tystnad hos barnet.

— Låtom oss då försöka med italienska, — återtog min onkel och yttrade på detta språk:

— *Dove noi siamo?*

— Ja, hvar äro vi? — eftersade jag otåligt.

Barnet teg.

— Hvad nu! Vill du svara? — skrek professorn, som började intagas af vrede och ruskade barnet i öronen.
— *Come si noma questa isola?*

— *Stromboli!* — svarade den lille herden, som gled ur händerna på Hans och ilade rakt bort öfver fältet.

Vi tänkte icke på att qvarhålla honom. Stromboli!

Hvilken verkan frambragte ej detta oväntade namn på min inbillning! Vi befunno oss midt i Medelhafvet, i den mytologiskt minnesvärda æoliska archipelagen, på det gamla Strongylum, der Æolus höll vindarna och stormarna fängslade med kedjor. Och dessa blåa berg, som rundade sig i öster, voro Calabriens berg! Och denna vulkan, som reste sig söderut vid horisonten, var Ætna, sjelfva det vilda Ætna.

— Stromboli! Stromboli! — upprepade jag.

Min onkel gestikulerade och talade liksom jag; man skulle kunnat tro, att vi uppstämde en lofsång!

Ack, hvilken resa! hvilken märkvärdig resa! Ingångna genom en vulkan, hade vi gått ut genom en annan, och denna andra var belägen mer än tolfhundra mil ifrån Sneffels, från detta ödsliga, till verldens yttersta kant bortslungade Island! Slumpen hade fört oss till de härligaste trakter på jorden. Vi hade öfvergifvit den eviga snöns region för den eviga grönskans och lemnat öfver våra hufvuden den kalla zonens gråaktiga dimma för att återkomma till Siciliens azurfärgade himmel.

Efter en delikat måltid, bestående af frukter och friskt vatten, begåfvo vi oss åter på väg för att uppnå Strombolis hamn. Att omtala på hvad sätt vi kommit till ön, syntes oss icke försigtigt; italienarna med sin vidskeplighet skulle troligtvis ansett oss för demoner, uppkastade ur underjordens sköte, och vi måste således besluta oss för att passera för fattiga skeppsbrutna. Det var mindre ärofullt, men mera säkert.

Under vägen började min onkel mumla:

— Men kompassen! kompassen, som visade åt norr! Hur skall jag förklara detta faktum?

— Kors! — sade jag med en ton af djupt förakt, det kan inte förklaras, det är mycket enkelt!

— Jo, det vore vackert! En professor vid Johannæum, som inte kunde förklara orsaken till ett kosmiskt fenomen, det vore skam!

Med dessa ord satte min onkel glasögonen tillrätta på näsan och blef åter den förfärlige professorn i mineralogi, der han stod halfnaken och med lädergördlar om sina höfter.

En timme efter det vi lemnat olivskogen, kommo vi till hamnen San-Vicenzo, der Hans fordrade betalningen för sin trettionde tjenstevecka, som uppräknades åt honom med hjertliga handtryckningar.

Om han icke delade vår helt naturliga sinnesrörelse, så gaf han dock i detta ögonblick prof på en ovanlig hjertlighet.

Han tryckte lätt våra händer med yttersta ändan af sina fingrar och log.

FYRTIOFEMTE KAPITLET.

Här följer nu slutet på en berättelse, till hvilken äfven de, som äro vana att icke förundra sig öfver någonting, skola vägra att sätta tro. Men jag är på förhand beredd på menniskornas klentrogenhet.

Fiskarena på Stromboli emottogo oss med all den vänlighet skeppsbrutna kunde begära, samt skänkte oss kläder och mat. Efter fyrtioåtta timmars väntan förde oss en liten maltesisk slup den 2 September till Messina, der några dagars hvila återstälde oss från alla våra mödor.

Fredagen den 6 September gingo vi ombord på kejserliga franska paketpostångaren Volturno, och tre dagar senare landstego vi i Marseille med blott en enda tanke i hufvudet, nemligen den fördömda kompassen; denna oförklarliga händelse upphörde icke att allvarsamt oroa mig. Den 11 September på aftonen anlände vi till Hamburg.

Jag afstår från att beskrifva Marthas häpnad och Graübens glädje.

— Nu, då du är en hjelte, — sade min älskade fästmö, behöfver du inte mer lemna mig, Axel!

Jag såg på henne; hon grät på samma gång som hon log.

Man kan tänka sig, hvilket uppseende professor Lidenbrocks återkomst väckte i Hamburg. Tack vare Marthas pratsamhet hade nyheten om hans afresa till jordens medelpunkt blifvit spridd öfver hela verlden. Man ville icke tro derpå, och då man nu återsåg honom, trodde man icke mer än förut.

Men Hans' närvaro och åtskilliga meddelanden från Island omstämde småningom den allmänna opinionen.

Min onkel blef då en stor man, och jag en stor mans brorson, hvilket redan alltid är något. Hamburg gaf en fest till vår ära. En offentlig sammankomst egde rum på Johannæum, der professorn talade om sin expedition, endast förbigående hvad som egde sammanhang med kompassen. Samma dag deponerade han Saknussemms dokument i stadens arkiv och uttryckte sin lifliga saknad deröfver, att omständigheter mägtigare än hans vilja icke tillåtit honom att följa den isländske resandens spår ända till jordens medelpunkt. Han var blygsam i sin ära, och hans anseende växte därigenom ännu mera.

Så mycken ära skulle ovilkorligen skaffa honom afundsmän. Sådana erhöll han äfven, och då hans teorier, som stödde sig på bestämda fakta, motsade vetenskapens system i fråga om den centrala elden, så förde han med penna och mun märkliga diskussioner med alla länders lärde.

För min del kan jag icke gå in på hans teori om afsvalningen; trots allt hvad jag sett, tror jag och skall alltid tro på den centrala elden, men jag tillstår, att vissa ännu illa förklarade omständigheter kunna tvinga oss att modifiera denna teori.

Just då dessa frågor voro som mest brinnande, erfor min onkel en verklig sorg. Oaktadt hans böner hade Hans lemnat Hamburg; mannen, som vi hade att tacka för allt, ville icke låta oss betala vår skuld. Han greps af hemlängtan till Island.

— Farväl, — sade han en dag, och med detta enkla afskedsord reste han till Reykiavik, dit han lyckligt anlände.

Vi voro mycket fästade vid vår hederlige ejderjägare; hans frånvaro skall icke utplåna minnet af honom hos dem, hvilkas lif han räddat, och jag kommer säkerligen icke att dö utan att ännu en gång hafva återsett honom.

Slutligen bör jag tillägga, att denna *resa till jordens medelpunkt* väckte oerhördt uppseende i verlden. Den blef tryckt och öfversatt på många språk; de anseddaste tidningar aftryckte de förnämsta episoderna deraf, som kommenterades, diskuterades, angrepos och försvarades med samma ifver i de troendes och de tviflandes läger. Sällsynt nog fick min onkel under sin lifstid njuta hela den ära han förvärfvat, och mr Barnum föreslog honom till och med att mot ett mycket högt pris låta visa sig i Unionens stater.

Men en ledsamhet, för att icke säg plåga, insmög sig dock i all denna ära; en sak förblef oförklarlig, nemligen frågan om kompassen, och för en lärd blir ett dylikt oförklaradt fenomen en moralisk plåga. Men himlen förbehöll min onkel en oblandad lycka.

En dag, då jag höll på att ordna en samling mineralier i hans arbetsrum, varseblef jag den märkvärdiga kompassen och företog mig att undersöka den.

I sex månader hade den stått der i sin vrå, utan att drömma om all den förtret, den förorsakat oss.

Huru häpen blef jag ej i en hast! Jag uppgaf ett rop, och professorn skyndade till mig.

— Hvad är det? — frågade han.

— Kompassen! . . .

Han stod der halfnaken och med lädergördlar om sina höfter (sid. 269).

— Nå?

— Nålen visar söder och inte norr!

— Hvad säger du?

— Se sjelf! polerna äro förbytta.

— Förbytta!

Min onkel betraktade, jemförde och gjorde slutligen ett väldigt hopp, som kom huset att darra.

Ett ljus uppgick på samma gång för honom och mig!

— Således, — ropade han, så fort han åter kunde tala, visade denna fördömda nål söder i stället för norr allt ifrån vår ankomst till Cap Saknussemm?

— Det ser så ut.

— Då är vårt misstag förklaradt. Men hvilket fenomen kunde då åstadkomma denna missvisning?

— Ingenting är enklare.

— Förklara dig, min gosse!

— Den der eldkulan, som under stormen på Lidenbrocks haf magnetiserade jernet i flotten, inverkade helt enkelt på vår kompass!

— Aha! — utbrast professorn skrattande, — det var således ett spratt af elektriciteten?

Från denna dag blef min onkel den lyckligaste bland lärde och jag den lyckligaste bland äkta män, ty min vackra vierländska afsade sig sin ställning såsom myndling och intog rang i huset vid Königsstrasse i den dubbla egenskapen af brorsdotter och maka. Jag behöfver ej tillägga, att hennes onkel var den ryktbare professor Otto Lidenbrock, korresponderande ledamot i alla lärda geografiska och mineralogiska sällskap i alla fem verldsdelarna.

INGENIÖR ROBURS LUFTFÄRD

AF

JULES VERNE

ÖFVERSÄTTNING

NY, ILLUSTRERAD UPPLAGA,

UTGIFVEN UNDER LEDNING AF

G. NORDENSKIÖLD

STOCKHOLM
F. & G. BEIJERS BOKFÖRLAGSAKTIEBOLAG

UPSALA 1894
ALMQVIST & WIKSELLS BOKTRYCKERI-AKTIEBOLAG.

Innehåll.

FÖRSTA KAPITLET.

Hvari den lärda och den okunniga verlden äro båda lika förvånade.

"Pang! . . . Pang! . . ."

De båda pistolskotten brunno af nästan samtidigt. En ko, som gick och betade helt fredligt på femtio stegs afstånd från platsen, träffades af en kula i ryggraden. Den stackars kon hade emellertid ingenting med saken att skaffa!

Ingendera af de båda motståndarna hade blifvit sårad.

Hvilka voro då dessa båda gentlemen?

Det vet man icke, och dock skulle ju detta varit ett lämpligt tillfälle att bevara deras namn åt efterverlden. Allt hvad man har att förmäla om dem är, att den äldre var engelsman och den yngre amerikanare. Om det deremot gäller att utpeka hvar den plats var belägen, der den oskyldiga idislaren betade sin sista grästorfva, så är ingenting lättare än detta. Det var på Niagaras högra strand, icke långt från den hängbro, som förenar den amerikanska och den kanadensiska stranden, trettiosex kilometer nedom vattenfallen.

Engelsmannen gick nu fram till amerikanaren:

— Jag påstår i alla fall, att det var *Rule Britannia!* — sade han.

— Nej, det var *Yankee Doodle,* — svarade den andre.

Grälet hotade att blossa upp igen, då ett af vittnena

— utan tvifvel af intresse för nötboskapen — försökte mäkla fred, i det han sade:

— Låtom oss antaga, att det var *Rule Doodle* och *Yankee Britannia,* och sedan kan det verkligen vara tid att tänka på frukosten.

Denna kompromiss mellan Englands och Amerikas båda nationalsånger blef till allmän belåtenhet antagen. Amerikanarna och engelsmännen begåfvo sig tillbaka öfver till venstra stranden för att intaga sin frukost på hotell Goat-Island — ett neutralt område mellan de båda vattenfallen.

Det skulle vara synd att störa dem, der de nu sitta omgifna af den traditionella skinkan med förlorade ägg, kall roastbiff med pickles och floder af thé, som skulle kunnat göra de ryktbara vattenfallen afundsjuka. Derför skola vi också låta dem vara i fred, allra helst som det är föga troligt, att vi komma att sysselsätta oss med dem något vidare under berättelsens gång.

Hvilkendera hade rätt, engelsmannen eller amerikanaren? Det är en sak, som skulle varit svår att afgöra. Men denna duell är i alla händelser ett bevis på i huru hög grad upphetsade sinnena voro, icke allenast i nya utan äfven i gamla verlden, med anledning af ett oförklarligt fenomen, hvilket sedan ungefär en månad tillbaka satte myror i hufvudet på alla menniskor.

. . . *Os sublime dedit cælumque tueri* har Ovidius anfört såsom den största ära för menskligheten. Himlen hade också i sanning aldrig blifvit så uppmärksamt betraktad sedan menniskans första uppträdande på jordklotet.

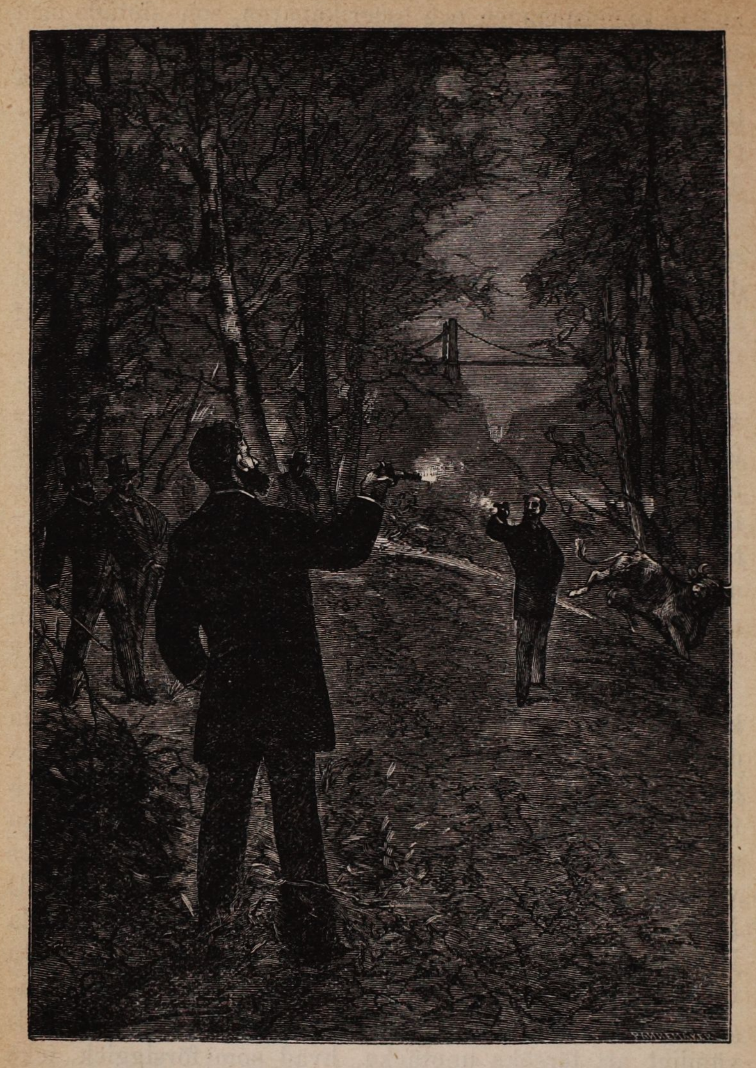
Förhållandet var, att man under den föregående natten hört basunljud, hvilka tycktes komma uppifrån luften. Detta fenomen hade observerats i den del af Canada, som är belägen mellan Erie- och Ontariosjöarna. Somliga hade tyckt sig höra *Yankee Doodle,* andra åter *Rule Britannia.* Detta var anledningen till den duell

mellan engelsmannen och amerikanaren, som slutade med en frukost på hotell Goat-Island. Det är möjligt, att det när allt kommer omkring icke var någondera af dessa båda nationalsånger. Men hvad som ingen kunde betvifla, det var att detta besynnerliga ljud hade det egendomliga med sig, att det tycktes komma från himlen.

Skulle man tro, att det var någon cherubim eller serafim, som blåste i en himmelsk basun? . . . Eller var det icke snarare någon munter luftseglare, som roade sig med att blåsa på detta välljudande instrument, hvaraf ryktets gudinna gör ett så bullersamt bruk?

Nej! Här var hvarken fråga om ballong eller luftseglare. Ett högst ovanligt fenomen tilldrog sig i de lägre luftlagren — ett fenomen, om hvars såväl beskaffenhet som upphof man förblef i fullständig okunnighet. Den ena dagen uppenbarade det sig öfver Amerika, fyrtioåtta timmar senare öfver Europa, och åtta dagar senare i Asien, öfver "det himmelska riket". Men om det nu icke var yttersta domens basun, som signalerade sin väg genom rymden, hvad kunde det då vara för en basun?

Detta spörjsmål framkallade i alla jordens länder, konungariken så väl som republiker, en viss oro, som det var af vigt att lugna. Om ni i er våning hör några besynnerliga, oförklarliga ljud, söker ni icke då att så fort som möjligt få reda på orsaken dertill? Och om alla efterforskningar äro förgäfves, lemnar ni icke då er våning och flyttar till en annan? Jovisst, utan tvifvel! Men här var det ej fråga om *en våning,* utan om hela jordklotet. Här fans ingen möjlighet att lemna detta för att flytta till månen, Mars, Jupiter, Venus eller någon annan planet i solsystemet. Det var således nödvändigt att försöka upptäcka, hvad som försiggick, icke i den omätliga rymden, utan i luftlagren. Ty som det är alldeles gifvet, att der det icke fins luft, der kan icke heller något ljud uppstå, och ljud nu verkligen förnams — alltjemt den förargliga basunen! — så måste detta

"Pang! . . . Pang! . . ." (sid. 5).

bero på, att fenomenet egde rum midt uti det jorden omgifvande luftlagret, hvars täthet uppåt aftager, men som sannolikt sträcker sig hundra kilometer från jordytan.

Naturligtvis diskuterades frågan i tusentals tidningar; de skärskådade den från alla sidor, gjorde den ömsom klarare och ömsom dunklare, omtalade sanna fakta och falska fakta, skrämde och lugnade sina läsare — allt för vinnande af spridning — och uppeldade derigenom den lättrörliga stora massan. Alla politiska intressen trädde för en tid i skuggan, och förhållandena ledo likväl alls ingen skada deraf. Men hvad var det då som försiggick?

Man rådfrågade alla observatorier i hela verlden. Om icke de kunde besvara frågan, hvartill skulle då observatorierna tjena? Om astronomerna, som kunna se dubbel- och trippelstjernor på flera hundra millioner kilometers afstånd från jorden, icke äro i stånd att angifva orsaken till ett kosmiskt fenomen inom endast ett par kilometers omkrets, hvad är det då för nytta med astronomerna? Också rigtades under dessa vackra sommarnätter mot himlen allt hvad som fans af teleskoper, kikare, tuber, lorgnetter, binokler, monokler, i alla storlekar och till ett antal, som skulle varit svårt att närmare angifva. Troligtvis allra minst hundratusen; tio, tjugu gånger så många, som alla de stjernor man med obeväpnadt öga kan urskilja på firmamentet. Det är då säkert, att aldrig hade en förmörkelse, observerad samtidigt i alla delar af verlden, förorsakat en sådan uppståndelse. Observatorierna svarade, men otillfredsställande. Hvar och en uttalade sin åsigt, men af dessa åsigter funnos der icke två, som stämde öfverens. Detta gaf anledning till ett inbördes krig inom den lärda verlden under de sista veckorna af April och de första veckorna af Maj.

Observatoriet i Paris visade sig mycket förbehållsamt. Ingen af sektionerna uttalade någon bestämd åsigt. I den matematiskt-astronomiska sektionen hade man icke värdigats anställa observationer; i sektionen för meridianobservationer hade man ingenting upptäckt; i sek-

tionen för fysiska observationer hade man ingenting varseblifvit; i sektionen för landtmäteri hade man ingenting märkt; i den meteorologiska hade man ingenting observerat; och slutligen i räknarnes sektion ingenting sett. Det var då åtminstone en öppen bekännelse. Samma uppriktighet förekom vid observatoriet i Montsouris och vid den magnetiska stationen i parken Saint-Maur; samma aktning för sanningen hos "Bureau des Longitudes".

I landsorten var man litet mera medgörlig. Det kunde hända, sade man, att man natten mellan 6:te och 7:de Maj hade observerat ett ljusskén af elektriskt ursprung, som hade varat på sin höjd tjugu sekunder. Öfver Pic-du-Midi hade detta ljus visat sig mellan klockan nio och tio på aftonen. I det meteorologiska observatoriet vid Puy-de-Dôme hade man varseblifvit skenet mellan ett och tu på morgonen; vid Mont Ventoux i Provence mellan två och tre; i Nizza mellan tre och fyra och slutligen på Semnos-alperna mellan Annecy, Bourget och Léman i det ögonblick, då morgonrodnaden purprade horisonten.

Det gick naturligtvis icke an att förkasta alla dessa observationer. Man kunde icke tvifla på, att icke ljusskenet iakttagits på olika ställen efter hvart annat under loppet af några timmar. Det måste således härleda sig från flere lysande föremål, som genomforo jordens atmosfer eller också från ett enda, men i så fall måste detta kunnat röra sig med en hastighet af närmare tvåhundra kilometer i timmen.

Men hade man då aldrig om dagen kunnat upptäcka något ovanligt fenomen i luften?

Aldrig!

Men hade icke åtminstone basunen låtit höra sina toner tvärsigenom luftlagren?

Icke det minsta ljud hade förnummits under tiden mellan solens upp- och nedgång.

I Stor-Britannien blef man högeligen förvånad. Observatorierna kunde alls icke komma öfverens. Greenwich lyckades icke att blifva enigt med Oxford, ehuru båda voro af den åsigten, att "det icke var någonting".

— En optisk villa! — sade den ena. — En akustisk villa! — sade den andra. Diskussionen rörde sig således om hvad det var för slags villa, men att det var en villa, derom voro båda eniga.

Vid observatorierna i Berlin och i Wien hotade diskussionen att förorsaka internationella förvecklingar. Men Ryssland, representeradt af direktören för observatoriet i Pulkova, öfvertygade dem om, att de hade rätt båda två; det berodde nemligen på från hvilken synpunkt de utgingo vid bedömandet af detta fenomens beskaffenhet, hvilket var omöjligt i teorien, men möjligt i praktiken.

I Schweiz, vid observatoriet i Saütis i kantonen Appenzell, på Rigi, på Gäbris, S:t Gothard, S:t Bernhard, Julier och Simplon, i Zürich och vid Somblick bland Tyroleralperna visade man prof på en ytterlig försigtighet beträffande detta faktum, som ingen någonsin kunnat konstatera — hvilket ju var särdeles förståndigt.

Men i Italien, vid de meteorologiska stationerna på Vesuvius, vid stationen på Etna, inrymd i det gamla Casa Inglese, på Monte Cavo, öfver allt tvekade icke observatörerna att erkänna, det fenomenet verkligen egde rum, alldenstund de hade kunnat se det en dag i form af en liten ånghvirfvel och en natt i form af ett stjernskott. Men hvad det för öfrigt var, derom visste de absolut ingenting.

Detta hemlighetsfulla fenomen började nu i sjelfva verket att trötta vetenskapsmännen, under det att det fortsatte att uppelda, ja, till och med förfära den okunniga hopen, hvilken alltid, tack vare en af naturens

visaste lagar har bildat, bildar och skall bilda den kompakta majoriteten här i verlden.

Astronomerna och meteorologerna skulle således hafva upphört att vidare sysselsätta sig med saken, såvida ej, natten mellan den 26:te och 27:de vid observatoriet Kautokeino i Finnmarken, och natten mellan den 28:de och 29:de vid observatoriet på Spetsbergen, norrmännen å ena och svenskarna å andra sidan hade enat sig om en sak, nemligen: att de midt uti ett norrsken sett ett slags stor fogel, ett slags vidunder i luften. Om det också hade varit omöjligt att urskilja hans byggnad, så hade det dock icke varit tvifvel underkastadt, att icke han slungat omkring sig små föremål, hvilka detonerat som bomber.

I Europa ville man naturligtvis icke tvifla på riktigheten af dessa observationer, som gjorts i Finmarken och på Spetsbergen. Men hvad som föreföll underbarast af allt, det var att svenskar och norrmän verkligen kunnat blifva eniga i någon punkt.

Man skrattade åt den förmodade upptäckten vid alla observatorier i Syd-Amerika, Brasilien, Peru och la Plata, vid observatorierna i Australien, i Sidney och Adelaïde så väl som i Melbourne. Och det australiska skrattet hör till det mest smittsamma.

Det var endast föreståndaren för *en* meteorologisk station, som sökte tyda den omtvistade gåtan. Det var en kines, föreståndaren för observatoriet Zi-Ka-Wey, uppfördt midt på en vidsträckt slätt, på minst fyrtio kilometers afstånd från hafvet, med en omätlig horisont, omgifven af den klaraste luft.

— Det kunde ju hända, — sade han, — att föremålet i fråga helt enkelt vore en — flygmaskin!

Hvilket skämt!

Om nu tvisterna voro lifliga i gamla verlden, så kan man lätt tänka sig huru förhållandet skulle vara i

den del af nya verlden, hvars största område utgöres af Förenta staterna.

Man vet, att en yankee aldrig går några omvägar. Han går sin väg framåt, och vanligen den, som för rakt till målet.

Också tvekade icke observatorierna i Förenta staterna att säga hvarandra sanningen. Om de icke kastade sina objektiver i hufvudet på hvarandra, så berodde detta på, att de just nu hade mest behof af dem.

I denna så omtvistade fråga förfäktade observatorierna i Washington inom distriktet Columbia och i Cambridge i staten Duna sina åsigter gent emot observatorierna vid Darmouth College i Connecticut och i Aun-Arbor i Michigan. Ämnet för deras tvist rörde sig icke om det observerade föremålets beskaffenhet, utan om det bestämda ögonblicket, då det observerats. Ty alla påstodo sig hafva sett det samma natt, samma timme, samma minut, ja, samma sekund, ehuruväl det mystiska föremålets bana endast intog en obetydlig höjd öfver horisonten. Dessutom är afståndet mellan Connecticut, Michigan, Duna och Columbia så stort, att man kunde hafva skäl att betvifla möjligheten af denna fyrdubbla observation, gjord i samma ögonblick.

Dudley i Albany i staten New-York och militärskolan i West-Point gåfvo sina kolleger orätt i en skrifvelse, hvari de med siffror angåfvo sagda kropps rektascension och deklination.

Men det visade sig senare, att alla dessa observatörer misstagit sig om föremålet, och att detta var en meteor, som endast hade passerat igenom atmosferens mellersta luftlager. Således kunde icke denna meteor vara föremålet i fråga. Hur skulle för resten sagda meteor kunnat blåsa basun?

Hvad nu beträffar denna basun, så försökte man förgäfves att hänföra dess ståtliga fanfarer till de akustiska villornas område. Härvidlag hade öronen bedragit

sig lika litet som ögonen. Man hade verkligen sett, man hade verkligen hört. Natten mellan den 12:te och 13:de Maj — en mycket mörk natt — hade observatörerna vid Yale-College, vid vetenskapsakademien i Sheffield kunnat uppteckna några takter af ett musikstycke i D-dur och fyra fjerdedelstakt, hvilket not för not, rytm för rytm utgjorde omqvädet till "*Chant du Départ*".

— Aha! — utropade skämtarna, — det är således en fransk orkester, som spelar uppe i molnen!

Men skämta är icke detsamma som att svara. Detta anmärktes också vid observatoriet i Boston, grundadt af *Atlantic Iron Works Society,* och hvars uttalanden i astronomiska och meteorologiska frågor började att gälla som lag inom den lärda verlden.

Nu uttalade sig äfven observatoriet i Cincinnati, uppfördt 1870 på berget "Look-out", tack vare herr Kilgoor's frikostighet, och hvilket är kändt för sina mikrometermätningar af dubbelstjernor. Dess direktör förklarade på fullt allvar, att det verkligen måste vara något, att ett slags rörligt föremål visade sig med temligen korta mellanrum på olika ställen af atmosferen, men att det var omöjligt att afgifva något utlåtande om föremålets beskaffenhet, dimensioner, hastighet och bana.

Det var vid denna tidpunkt, som en tidning, hvars spridning är ofantlig, *New-York Herald,* fick emottaga följande anonyma skrifvelse från en af sina abonnenter:

"Man har säkerligen icke glömt den rivalitet, som för några år sedan uppstod mellan Begum de Ragginahras båda arfvingar, den franska doktorn Sarrasin, boende i staden Franceville, och den tyske ingeniören, herr Schultze, boende i staden Stahlstadt, hvilka båda städer äro belägna i södra delen af Oregon i Förenta staterna.

Lika litet kan man hafva glömt att herr Schultze, i afsigt att förstöra Franceville, utslungade en fruktans-

värd projektil, som skulle falla ner öfver den franska staden och tillintetgöra den med ett enda slag.

Ännu mindre kan man hafva glömt, att denna projektil, hvars initialhastighet, då den utslungades ur mynningen på jettekanonen, var orätt beräknad, genomskar luften med en hastighet, som var sexton gånger större än vanliga projektilers — om vi minnas rätt sexhundra kilometer i timmen — att den icke mera föll ned på jorden, utan att den, efter att hafva gått öfver i meteorform, kretsar och evigt måste kretsa omkring vår jord.

Hvarför skulle icke detta kunna vara föremålet i fråga, hvars tillvaro ju icke kan förnekas?“

Särdeles sinnrikt påhittadt af *New-York Herald's* abonnent! Än basunen då? . . . Det fans ingen basun i herr Schultzes projektil!

Alla dessa förklaringar förklarade således ingenting, alla observatörerna observerade illa.

Återstod dock alltid den hypotes, som framkastats af direktören vid observatoriet Zi-Ka-Wey. Men en kines' åsigter! . . .

Man må alls icke tro, att publiken i gamla och nya verlden slutligen tröttnade på detta ämne. Nej visst icke, diskussionerna fortforo oafbrutet, utan att man lyckades komma öfverens. Det blef dock en liten tids stillestånd. Några dagar förflöto utan att föremålet, meteor eller hvad det var för något annat, signalerades, utan att några basunljud hördes från luften. Hade då föremålet möjligen fallit ned på något ställe af jordklotet, der det var svårt att återfinna dess spår — t. ex. i hafvet? Låg det begrafvet på bottnen af Atlantiska hafvet, Stilla hafvet eller Indiska oceanen? Huru var det möjligt att afgöra denna fråga?

Men nu passerade, mellan den 2:dra och 9:de Juni, en ny rad af händelser, som icke enbart kunde förklaras härröra af ett kosmiskt fenomen.

Under åtta dagars tid kunde hamburgarna från

spetsen af S:t Mikaeltornet, turkarna från Sofiamoskéens högsta minaret, invånarna i Rouen från metallspetsen på deras katedral, strassburgarna från spetsen af Münster, amerikanarna från hufvudet på deras frihetsstaty vid Hudsonflodens inlopp och från spetsen af Washingtonmonumentet i Boston, kineserna från toppen af "De fem geniernas tempel" i Kanton, hinduerna från sjette våningen af pyramiden i templet Tanjour, italienarna från S:t Peterskyrkans kors, engelsmännen från S:t Paulskyrkans i London kors, egypterna från spetsen af den stora pyramiden i Gizeh, fransmännen från åskledaren på jerntornet, tillhörande expositionen 1889, hvilket är trehundra meter högt, varseblifva en flagga, som sväfvade öfver hvar och en af dessa punkter, hvilka icke äro lätta att uppnå.

Och denna flagga bestod af en svart duk, beströdd med stjernor och med en gyllene sol i midten.

ANDRA KAPITLET.

I hvilket medlemmarna af Weldoninstitutet disputera utan att lyckas komma öfverens.

— Och den första som opponerar sig . . .

— Verkligen! . . . Men man skall allt opponera sig, om det så behöfs.

— Och i trots af era hotelser! . . .

— Akta er för hvad ni säger, Bat Fyn!

— Akta er sjelf, Onkel Prudent!

— Jag påstår, att propellern bör sitta i aktern!

— Vi också! . . . Vi också! — instämde ett femtiotal röster alldeles samtidigt.

— Nej, den bör sitta i fören! — skrek Phil Evans.

— I fören, i fören! — svarade femtio andra röster med icke mindre eftertryck.

— Aldrig kunna vi då komma öfverens!

— Aldrig! . . . Aldrig!

— Nå, hvad tjenar det då till att disputera?

— Det är heller ingen dispyt! . . . Det är en diskussion.

Det skulle man icke kunnat tro, att döma af de genmälen, de skarpa ord och utrop, hvilka sedan en dryg qvart tillbaka genljödo i sessionssalen.

Denna sal var i sjelfva verket den största i Weldoninstitutet, en vidtberyktad klubb, som hade sina sammankomster vid Walnut-Street i Filadelfia, Pensylvanien, Förenta Staterna, Amerika.

Förhållandet var, att offentliga demonstrationer, bullersamma meetings och slagsmål de olika partierna emellan egt rum i staden qvällen förut, i anledning af att man företagit val af en lykttändare. Häraf uppstod en jäsning, som ännu icke lagt sig och som kanske äfven var anledningen till den upphetsning, som medlemmarna af Weldoninstitutet nyss lagt i dagen. Och dock var här endast en helt vanlig sammankomst af medlemmar af ballongföreningen, hvilka diskuterade den — till och med vid denna tidpunkt — ännu sväfvande frågan om sättet att styra ballonger.

Allt detta tilldrog sig i en af Förenta staternas städer, hvars hastiga utveckling till och med öfverträffade New-York's, Chicago's, Cincinnati's och San-Francisco's — en stad, som dock hvarken är en hamnplats, ett centrum för olje- eller petroleumkällor, en manufakturstad eller ändpunkten för ett jernvägsnät — en stad, som är större än Berlin, Manchester, Edinburgh, Liverpool, Wien, Petersburg och Dublin — en stad, som eger en park, inom hvilken skulle kunna rymmas den engelska hufvudstadens sju parker sammantagna — och slutligen en stad, som för närvarande räknar 1,200,000 själar och kallar sig verldens fjerde stad, näst London, Paris och New-York.

Filadelfia är nästan en stad af marmor med sina storartade byggnader och offentliga etablissementer, hvilka icke hafva något motstycke. Den mest storartade af alla läroanstalter i Nya verlden är "Girard college" *, och den fins i Filadelfia. Den största jernbro på hela jordklotet är den, som är slagen öfver Schuylkillfloden, och den är i Filadelfia. Den vackraste frimurarloge är den, som fins i Filadelfia. Och slutligen fins den största klubben för luftseglingskonstens anhängare i Filadelfia. Och om man har lust att besöka den i afton den 12 Juni, skall man kanske få litet roligt der.

I denna stora sal rörde sig, gestikulerade, talade, diskuterade, disputerade — alla med hatten på — ett hundratal medlemmar af ballongföreningen, under ledning af en president, biträdd af en sekreterare och en skattmästare. Det var visserligen inga ingeniörer ex professo. Nej tvärtom, helt enkelt amatörer i allt som kunde hänföras till aerostatiken; men det var passionerade amatörer, och i synnerhet fiender till dem, hvilka i stället för aerostaten föredraga apparater, hvilka äro "tyngre än luften", såsom flygmaskiner, luftskepp o. s. v. Det är mycket möjligt, att dessa hederliga menniskor aldrig komma till något resultat angående sättet att styra en ballong. Men hvad som i alla fall är säkert, det är, att deras president hade all möda i verlden att styra dem sjelfva.

Denna president, väl känd i Filadelfia, var den ryktbara Onkel Prudent — Prudent är hans tillnamn. Hvad beträffar attributet Onkel, så förvånar det säkerligen ingen i Amerika, der man kan vara farbror utan att hafva hvarken brorsdöttrar eller brorssöner.

Onkel Prudent var en betydande personlighet och i trots af sitt namn omtalad för sin djerfhet. Han var mycket rik, något som aldrig försämrar saken, icke en

* En af schweizaren E. Girard 1833 grundad uppfostringsanstalt för värnlösa gossar.

gång i Förenta staterna. Och huru skulle han också kunna vara annat, då han innehade en stor del af aktierna i Niagarafallen? Vid denna tid hade några ingeniörer i Buffalo bildat ett bolag för att kunna tillgodogöra sig Niagarafallen. En ypperlig affär! De sjutusen femhundra kubikmeter, som Niagara utslungar i sekunden, äro i styrka lika med sju millioner hästkrafter. Denna oerhörda kraft, fördelad mellan alla de fabriker, som äro uppförda inom en omkrets af femhundra kilometer, gaf en årlig behållning af femtonhundra millioner francs, hvaraf en del stoppades i bolagets kassa och i all synnerhet i Onkel Prudent's fickor. Han var dessutom ungkarl, lefde enkelt och hade för sin personliga uppassning ingen annan än sin betjent, Frycollin, hvilken alls icke passade att tjena hos en så djerf husbonde. Men motsatserna beröra hvarandra här i verlden.

Det faller af sig sjelf, att Onkel Prudent hade många vänner, eftersom han var rik; men han hade äfven fiender, derför att han var klubbens president — bland andra alla dem, som afundades honom denna plats. Såsom hörande till de mest hätska kunna vi nämna sekreteraren vid Weldoninstitutet.

Denne hette Phil Evans och var också mycket rik, emedan han var direktör för *Waldon Watch Company,* en betydande klockfabrik, som fabricerar femhundra klockor om dagen, och hvars fabrikater äro fullt jemförliga med de bästa från Schweiz. Phil Evans hade således kunnat anses som en af de lyckligast lottade menniskor i verlden, ja, till och med i Förenta staterna — om det icke hade varit för Onkel Prudent's plats. Liksom han var Phil Evans fyrtiofem år gammal, liksom han hade han en förträfflig helsa, liksom han var han ofantligt djerf, liksom han föga angelägen att utbyta det ogifta ståndets otvifvelaktiga företräden framför det äkta ståndets tvifvelaktiga. De voro således två menniskor, förträffligt egnade att komma öfverens, men de kommo icke öfverens, och båda

voro, det måste erkännas, fallna för att gå till ytterligheter, Onkel Prudent i hetta och Phil Evans i köld.

Hvad var då anledningen till, att icke Phil Evans blef utnämd till klubbens president? Rösterna hade varit lika fördelade mellan honom och Onkel Prudent. Tjugo gånger hade man företagit omröstning, och tjugo gånger hade det icke kunnat bildas någon majoritet hvarken för den ena eller för den andra. Detta var en brydsam belägenhet, som kunnat räcka längre än de båda kandidaternas lifstid.

Då föreslog en medlem af klubben ett nytt valsätt. Det var Jem Cip, Weldoninstitutets skattmästare. Jem Cip var en ifrig vegeterian, en af dessa afsvurna fiender till all slags animalisk föda och alla slags jäsdrycker, till hälften brahminer, till hälften muselmän, en medtäflare till Niewman, Pitman, Ward och Davie, hvilka hafva gifvit glans åt denna sekt af oförargliga tokar.

Vid detta tillfälle understöddes Jem Cip af en annan klubbmedlem, William T. Forbes, direktör för en stor fabrik, der man tillverkade drufsocker genom att behandla gammal lump med svafvelsyra — på detta sätt kan man åstadkomma socker af gammalt linne. Denne William T. Forbes var en ansedd man, far till två charmanta gamla flickor, fröken Dorotea, kallad Dora och fröken Margareta, kallad Greta, hvilka voro tongifvande inom den fina verlden i Filadelfia.

Resultatet af Jem Cip's förslag, understödt af William T. Forbes och några andra, blef, att man beslöt sig för att välja klubbens president genom att låta de täflande kasta till måls.

Detta valsätt skulle i sanning kunna användas i hvarje fall, då det gäller att välja den värdigaste, och flera praktiska amerikanare tänka redan på att använda det vid väljandet af republikens president.

På hvardera af tvenne hvita taflor ritades ett svart streck. Dessa båda linier voro precis lika långa, ty man

hade mätt dem med en matematisk noggrannhet, som om det gält basen af den första triangeln i en triangelmätning. Då detta blifvit gjordt, och de båda taflorna stälts upp i midten af sessionssalen, beväpnade de båda rivalerna sig med hvar sin fin nål och gingo samtidigt fram emot den tafla, som hvar och en fått sig anvisad. Den af de båda medtäflarna, som med sin nål kom närmast liniens medelpunkt, skulle utnämnas till Weldoninstitutets president.

Det förstås af sig sjelft, att profvet skulle göras endast en gång, utan höjdmärke och endast efter ögonmått. Konsten bestod uti att hafva säker hand och säkert öga.

Onkel Prudent kastade sin nål på samma gång som Phil Evans kastade sin. Sedan mätte man för att se, hvilken af de båda konkurrenterna, som hade träffat närmast midten.

O öde! Båda hade träffat så lika, att vid mätningen ingen nämnvärd skilnad kunde upptäckas. Om de också icke träffat den matematiska medelpunkten på linien, så var det dock endast ett obetydligt mellanrum mellan denna och de båda nålarna, och afståndet tycktes vara alldeles lika för båda.

Nu råkade sällskapet ånyo i stor förlägenhet.

Lyckligtvis kom en af medlemmarna, Truk Milnor, på den idéen, att man skulle ånyo mäta afståndet med en lineal, graderad med tillhjelp af Perreaux's mikrometermaskin, förmedelst hvilken man kan dela millimetern i femtonhundradelar. Denna lineal, som visade femtonhundradels millimeterstreck, uppdragna med diamant, användes nu vid ommätningen, och efter att hafva afläst delstrecken med tillhjelp af ett mikroskop, kom man till följande resultat:

Onkel Prudent hade nått midten, så när som på sex femtonhundradels millimeter, Phil Evans så när som på nio femtonhundradels millimeter.

Deraf kom det sig, att Phil Evans icke blef mer än sekreterare vid Weldoninstitutet, under det att Onkel Prudent utropades till klubbens president.

Det behöfdes icke mer än denna lilla skilnad af tre femtonhundradels millimeter, för att Phil Evans skulle svärja Onkel Prudent ett hat, som fastän det var doldt icke var mindre häftigt.

Vid denna tidpunkt och efter de experiment, som gjorts under senare delen af det nittonde århundradet, var det icke utan, att icke frågan om de styrbara ballongerna gjort några framsteg. Det första nämnvärda försöket i den vägen gjordes af H. Giffard 1852, då han uppsteg i en fiskformig ballong, i hvars gondol fans en ångmaskin, som dref en skrufpropeller. Detta försök upptogs sedan af Dupuy de Lôme 1872, af bröderna Tissandier 1883 och af kaptenerna Krebs och Renard 1884.

Men om det också verkligen lyckats att styra dessa maskiner i ett medium, tyngre än de sjelfva, hvarest de, framdrifna af en propeller, kunnat gå snedt emot vinden eller till och med rakt emot vinden för att återkomma till sin utgångspunkt, så har det endast lyckats tack vare ovanligt gynsamma förhållanden. I en lugn atmosfer går det förträffligt, vid en lätt vind om fem till sex meter i sekunden går det också för sig. Men i det stora hela har man icke kommit till något praktiskt resultat. Vid en vind så stark, att den kan sätta en väderqvarn i gång — åtta meter i sekunden — skulle dessa maskiner blifvit stående nästan alldeles orörliga; vid en frisk bris — tio meter i sekunden — skulle de gått baklänges, vid en storm — tjugofem meter i sekunden — skulle de ha förts bort som en fjäder; midt under en orkan — fyrtiofem meter i sekunden — skulle de kanhända löpt fara ett slås i stycken; och slutligen vid en af dessa cykloner, hvilkas hastighet öfverstiger hundra

meter i sekunden, skulle man icke kunnat återfinna en enda smula af dem.

Det är således otvifvelaktigt, att om också de styrbara ballongerna genom kaptenerna Krebs' och Renard's upprepade försök vunnit något i hastighet, detta dock endast var just hvad som behöfdes för att hålla stånd mot en lätt bris. Detta var orsaken till, att man hittills icke kunnat draga någon praktisk nytta af detta sätt att färdas i luften.

Vare nu härmed hur som helst, så hade i jembredd med problemet om ballongens styrbarhet — d. v. s de medel, som användts för att gifva en lämplig hastighet — frågan om motorn gjort ojemförligt mycket snabbare framsteg. Den elektriska motorn hade så småningom uttrangt Henry Giffard's ångmaskin och den af Dupuy de Lôme använda handkraften. Med den af bröderna Tissandier använda dynamo-elektriska, af en galvanisk stapel drifna maskinen uppnåddes en hastighet af fyra meter i sekunden. Med den af kaptenerna Krebs och Renard använda 8 1/2 hästkrafters dynamo-elektriska maskinen uppnåddes en hastighet af omkring 6 meter i sekunden.

Sedermera hade alla ingeniörer och teknici med afseende på motorn sökt att allt mer och mer närma sig det önskningsmål, som man skulle kunnat innefatta i orden: "en hästkraft i ett klockfodral". Också öfverträffades så småningom verkningarna af den stapel, som hade varit kaptenerna Krebs' och Renard's hemlighet, och efter dem hade luftseglarna kommit att nyttja motorer, hvilkas lätthet tilltog på samma gång som styrkan.

Det fans således verkligen en hel del, som kunde uppmuntra de adepter, hvilka trodde på styrbara ballongers användbarhet. Men huru många förnuftiga menniskor fans det icke, som ej ville tro på denna användbarhet! Det förhåller sig också i sjelfva verket så, att om ballongen uppbäres af luften, tillhör den detta medium,

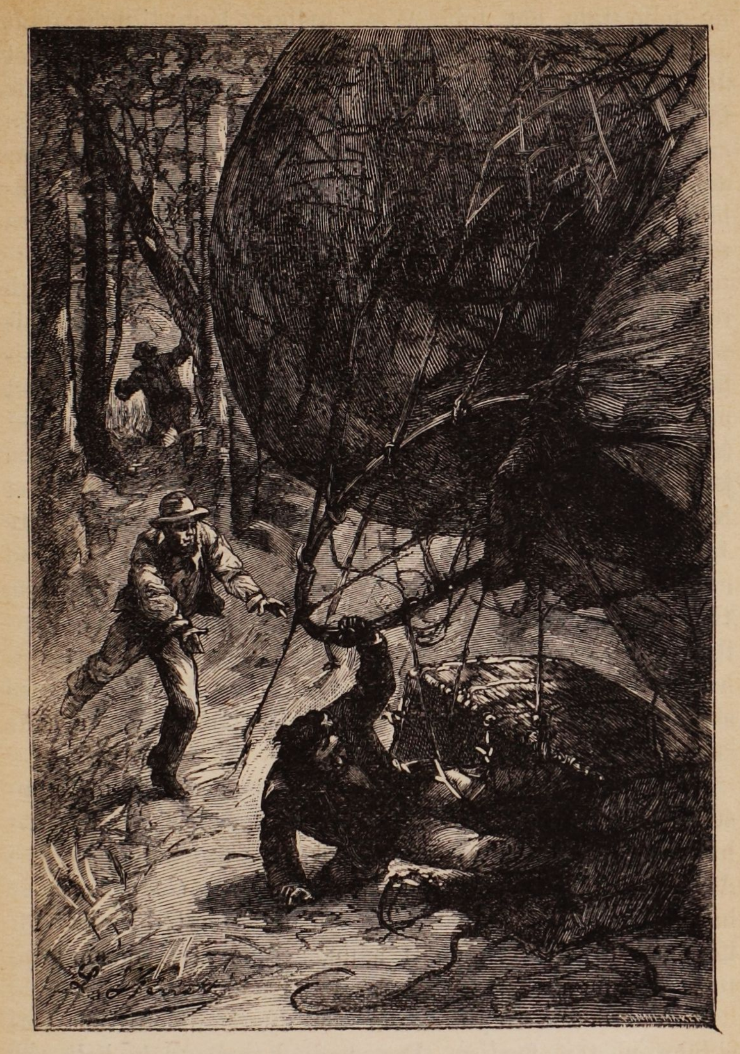
i hvilket den helt och hållet uppgår. Huru skulle då dess massa, som är så utsatt för luftströmmarna, under sådana förhållanden kunna hålla stånd emot starka vindar, äfven om dess motor vore aldrig så kraftig?

Detta var just frågan; men man hoppades att lösa den genom att använda apparater af stora dimensioner. Det visade sig emellertid, att i denna täflan mellan uppfinnarna om att få en både lätt och en kraftig motor amerikanarna hade mest närmat sig det omtalade önskningsmålet. En dynamo-elektrisk apparat, grundad på användandet af en ny stapel, hvars sammansättning ännu var en hemlighet, hade inköpts af dess uppfinnare, en i Boston boende, hittills alldeles okänd kemist. Beräkningar, gjorda med största noggrannhet, åskådliggörande teckningar, utförda med den yttersta omsorg, utvisade, att man med denna apparat, som dref en propeller af lämplig storlek, skulle kunna uppnå en hastighet af aderton till tjugo meter i sekunden.

Detta skulle i sanning varit ypperligt!

— Och icke är det dyrt heller, — hade onkel Prudent tillagt, då han mot vederbörligt qvitto öfverlemnade till uppfinnaren den sista bundten af de hundratusen dollarssedlar, hvarmed man betalat hans uppfinning.

Weldoninstitutet satte omedelbart företaget i gång. Då det gäller ett experiment, som kan leda till praktisk nytta, äro alltid amerikanarna villiga att lossa på pungen. De nödiga medlen inflöto, utan att man ens behöfde bilda ett aktiebolag. Trehundra tusen dollars — hvilket gör en summa af omkring en million etthundra tusen kronor — betalades vid första uppmaningen till klubbens kassa. Arbetena togo sin början under ledning af Förenta staternas ryktbaraste luftseglare, Harry W. Tinder, odödliggjord genom tre af sina tusen luftfärder: den ena, under hvilken han stigit tolf tusen meter, högre än Gay-Lussac, Coxwell, Sivel, Crocé-Spinelli, Tissandier och Glaisher; den andra, under hvilken han farit öfver

Den tredje uppstigningen slutade med ett förfärligt fall (sid. 26).

hela Amerika från New-York till San-Francisco, sålunda öfverträffande med flera hundra kilometer den väglängd, som tillryggalagts af Nadar, Godard med flere, för att

nu icke tala om John Wise, hvilken hade tillryggalagt adertonhundra kilometer från Saint-Louis till grefskapet Jefferson; och slutligen den tredje, som slutat med ett förskräckligt fall från tusen meters höjd, hvaraf den enda följden blef en vrickning i högra handleden, under det att Pilâtre de Rosier, mindre lycklig, dödades ögonblickligen, ehuru han endast föll ned från fyrahundra meters höjd.

Vid tiden för denna berättelses början kunde man redan märka, att Weldoninstitutet bedrifvit förberedelserna med kraft. I Turner's mekaniska verkstäder i Filadelfia befann sig en enorm aerostat, hvars hållbarhet pröfvats genom att i den innesluta luft under starkt tryck. Denna förtjenade väl om någon benämningen jätteballong. Hur mycket mätte också i sjelfva verket Nadar's *„Géant“?* Sex tusen kubikmeter. Hvad mätte John Wise's ballong? Tjugutusen kubikmeter. Hvad mätte Giffards ballong vid expositionen 1878? Tjugufem tusen kubikmeter med en radie af aderton meter. Jemför nu dessa tre aerostater med Weldoninstitutets aerostat, hvars volym uppgick till fyrtiotusen kubikmeter, och ni skall förstå, att Onkel Prudent och hans kolleger hade stora skäl att pösa af stolthet.

Denna ballong, hvilken icke var bestämd att uppstiga till de högsta luftlagren, kallades icke *Excelsior,* hvilket ord annars är kanske litet för mycket omtyckt i Amerika. Nej, den kallades helt enkelt *Go a head* — hvilket betyder: Framåt! — och det återstod endast för honom att rättfärdiga sitt namn genom att lyda sin kaptens alla manövrer.

Vid denna tidpunkt var den dynamo-elektriska maskinen nästan färdig. Den hade konstruerats helt och hållet efter det system, till hvilket Weldoninstitutet köpt sig förmånsrätten. Man kunde räkna på, att *Go a head* inom sex veckor skulle företaga sin första utflygt i rymderna.

Som man sett hade emellertid alla svårigheterna vid konstruktionen ännu icke öfvervunnits. Flera sammankomster hade egt rum för att diskutera, icke propellerns form eller dimensioner, utan frågan, huruvida den skulle placeras akterut i gondolen, såsom bröderna Tissandier hade gjort, eller förut, som kaptenerna Krebs och Renard hade gjort. Det är onödigt att säga, att det under dessa diskussioner nästan kommit till handgripligheter mellan anhängarna af de olika systemen. De båda grupperna voro alldeles jemt fördelade hvad antalet beträffar. Onkel Prudent, hvars röst skulle kunnat vara afgörande för endera partiet, Onkel Prudent, utan tvifvel uppfostrad i doktor Buridans* skola, hade icke kunnat bestämma sig för att uttala sin mening.

Detta var anledningen till, att man hade så svårt komma öfverens, så svårt att sätta propellern på sin plats. Detta kunde räcka i oändlighet, så vida icke regeringen lade sig emellan. Men som man vet, så tycker regeringen i Förenta staterna alls icke om att blanda sig i enskilda angelägenheter, som hon icke har med att göra. Och det har regeringen mycket rätt i.

På denna punkt stodo sakerna, och sessionen den 13 Juni hotade att icke sluta, eller rättare att sluta under det vildaste tumult — förolämpningar vexlades, knytnäfslag efterträdde förolämpningarna, käppslag efterträdde knytnäfsslagen och revolverskott efterträdde käppslagen, — då det plötsligt klockan 8,37 blef ett afbrott.

Weldoninstitutets vaktmästare, lugn och kall som en polistjensteman midt under det värsta tumultet vid ett meeting, närmade sig presidenten och räckte honom ett kort. Sedan inväntade han de befallningar, som Onkel Prudent kunde finna för godt att gifva honom.

---

* Buridan, en fransk skolastisk filosof under femtonde århundradet, känd för det exempel han använde för att bevisa, att viljan alltid måste bestämmas af ett visst något förrän man kan besluta sig för en handling. *Öfvers. amn.*

Onkel Prudent lät ånghvisslan ljuda, som tjenade honom till ringklocka, ty till och med klockan i Kremlin skulle icke varit tillräcklig för honom! . . . Men oväsendet minskades det oaktadt icke. Då blottade presidenten sitt hufvud, och genom detta utomordentliga medel erhölls ett slags half tystnad.

— Ett meddelande, — sade Onkel Prudent efter att hafva tagit sig en ofantlig pris ur den snusdosa, som aldrig lemnade honom.

— Tala! tala! — skreko nittionio röster — af en händelse eniga i denna punkt.

— Mina kära kolleger, en främling ber att få blifva insläppt i vår sessionssal.

— Aldrig! — svarades det enhälligt.

— Det tycks som om han skulle önska att bevisa oss — fortsatte Onkel Prudent, — att tron på ballongernas styrbarhet är den aldra största galenskap.

Ett starkt sorl af ovilja helsade detta meddelande.

— Släpp in honom! . . . Släpp in honom!

— Hvad heter denna besynnerliga personlighet? — frågade sekreteraren Phil Evans.

— Robur! — svarade Onkel Prudent.

— Robur! . . . Robur! . . . Robur! — tjöt hela församlingen.

Orsaken till att man tog emot detta besynnerliga namn med en sådan acklamation var säkert den, att Weldoninstitutets medlemmar hoppades att få urladda öfvermåttet af sin vrede öfver dens hufvud, som bar detta namn.

Stormen hade således saktat af ett ögonblick — åtminstone på ytan. Men huru skulle en storm kunna lugna sig hos ett folk, som exporterar två à tre sådana i månaden till Europa.

TREDJE KAPITLET.

I hvilket en ny personlighet icke behöfver presenteras, emedan han åtager sig detta besvär sjelf.

— Medborgare i Amerikas Förenta stater, jag heter Robur! Jag är värdig detta namn. Jag är fyrtio år, ehuru jag icke ser ut att vara mera än trettio; jag är i besittning af en kraftfull konstitution, en berghelsa, en ovanlig muskelstyrka och en mage, som skulle anses utmärkt äfven inom strutsslägtet. Detta om fysiken.

Man lyssnade till hans ord. Ja, upprorsmakarna bragtes redan från början till tystnad genom det oväntade i detta tal *pro facie sua*. Var denne man galen, eller ville han mystifiera dem? Hvad han än månde vara, så förstod han att imponera och skaffa sig gehör. Icke en hviskning förnams mera i denna församling, der nyss ett oväder rasat. Lugnet efter stormen.

Dessutom tycktes verkligen Robur vara den man, han gaf sig ut för. Hans figur, som var medelstor och axelbred skulle kunnat bilda ett regelbundet trapez, hvari den största af de parallela sidorna utgjordes af axlarnas linie. På denna linie, uppburet af en kraftfull hals, hvilade ett enormt, sferoidalt hufvud. Hvilket djurs hufvud skulle detta likna för att gifva stöd åt teorien om passionernas placering? Jo, en tjur; men en tjur med ett intelligent ansigte. Ögonen tycktes spruta eld vid den minsta motsägelse, och ögonbrynen sammandrogos oupphörligt, hvilket är ett säkert bevis på okuflig energi. Håret var kort och något krusigt samt hade en metallisk glans. Bröstet var höghvälfdt och höjde och sänkte sig såsom en blåsbälg. Armar, händer, ben och fötter passade till det hela.

Han bar hvarken mustascher eller polisonger utan ett stort hakskägg, som sjömännen bruka — hvilket gjorde, att man kunde se käkarnas rörelser; tuggmusklerna tycktes ega en ofantlig styrka. Man har räknat ut — hvad räknar man icke ut nu för tiden — att en medelstor krokodils käkar kunna uppnå fyrahundra atmosferers tryck, då en storväxt jagthunds endast kunna utveckla hundra. Man har till och med deducerat denna besynnerliga formel sålunda: om ett kilogram hund frambringar åtta kilogram tuggkraft, så frambringar ett kilogram krokodil tolf. Nå väl, då måste ett kilogram af sagde Robur frambringa minst tio. Han stod således midt emellan hund och krokodil.

Från hvilket land förskref sig denna märkvärdiga typ? Det skulle varit svårt att afgöra. Men säkert är, att han talade flytande engelska utan detta något släpande tonfall, som utmärker yankees i Nya England.

Han fortsatte sitt tal som följer:

— Och nu några ord om de inre egenskaperna, ärade medborgare! Ni se framför er en ingeniör, hvars moraliska styrka icke är underlägsen den fysiska. Jag är icke rädd för någon eller något. Jag har en kraftig vilja, som aldrig gifvit vika för en annans. Då jag föresatt mig ett mål, skulle hela Amerika, ja hela verlden förgäfves sammansvärja sig för att söka hindra mig att uppnå det. Då jag fått en idé, fordrar jag, att man delar den och tål inga motsägelser. Jag ingår i dessa detaljer, ärade medborgare, emedan det är nödvändigt, att ni känna mig i grund och botten. Ni tycka kanske, att jag talar för mycket om mig sjelf? Men det betyder ingenting! Och nu ber jag er att öfverlägga noga, innan ni afbryta mig, ty jag har kommit för att säga er saker, hvilka kanske icke skola hafva förmågan att behaga er.

Ett sakta sorl gick längs de främsta bänkarna i

salen — ett tecken till att hafvet åter började blifva oroligt.

Onkel Prudent, som endast med möda lyckades behärska sig, åtnöjde sig likväl med att säga:

— Tala, ädle främling!

Och Robur fortsatte att tala utan att egna någon uppmärksamhet åt sina åhörare:

— Ja, jag vet det! Efter ett helt sekel af misslyckade expeditioner och försök, hvilka icke ledt till något resultat, finnes det ännu dåraktiga menniskor, som tro på ballongernas styrbarhet. De inbilla sig, att någon slags motor, elektrisk eller annan, skall kunna användas till deras anspråksfulla guldslagarhinnor, hvilka äro så prisgifna åt de olika luftströmmarna. De inbilla sig, att de skola kunna styra en aerostat liksom man styr ett skepp på hafvets böljor. Är det sagdt, att apparater, hvilka äro lättare än luften, kunna blifva styrbara, derför att några uppfinnare, vid lugnt eller nästan lugnt väder, hafva lyckats dels att gå snedt mot vinden och dels att gå rakt emot en svag bris med dem?

Nå väl! Ni äro här ett hundratal, som tro på förverkligandet af edra drömmar, som kasta, icke i hafvet utan i luften, tusentals dollars. Tro mig, det är att vilja strida mot det omöjliga!

Det var verkligen högst besynnerligt, men Weldoninstitutets medlemmar förändrade icke en min vid detta påstående. Hade de blifvit lika döfva som tåliga? Reserverade de sig, emedan de önskade höra, hur långt denna fräcka menniska skulle våga gå?

Robur fortsatte:

— Hvad för slag! En ballong — då det behöfves en kubikmeter gas för att erhålla en minskning i tyngd af en kilogram. En ballong, som gör anspråk på att med tillhjelp af sin mekanism motstå vinden, då det tryck, som en stark storm utöfvar på ett skepps segelmassa, icke är mindre än fyrahundra hästkrafter; då man vid

olyckshändelsen vid Taybron sett orkanen utöfva ett tryck af fyrahundrafyrtio kilogram per qvadratmeter! En ballong, då naturen aldrig efter detta system konstruerat någon flygande varelse, vare sig nu att den är försedd med vingar som foglarna, eller med hinnor, som vissa fiskar och däggdjur . . .

— Däggdjur? . . . — utbrast en af klubbens medlemmar.

— Ja visst, läderlappen, som flyger, om jag icke misstager mig. Kanske den ärade medlem, som behagade afbryta mig, är okunnig om, att detta flygande djur hör till däggdjuren, och har han någonsin sett en omelett, tillagad af läderlappens ägg?

Den sålunda tilltalade aktade sig för några vidare inpass, och Robur fortsatte med samma liflighet:

— Men är det derför sagdt, att menniskan bör afstå från att göra sig till herre i luftens rike, afstå från att ändra så väl de inre som de yttre förhållandena i verlden genom att nyttja detta förträffliga samfärdsmedel? Nej, långt derifrån! Och liksom menniskan blifvit herre öfver hafven genom fartyg, med åran, seglet, hjulet eller propellern, på samma sätt skall hon blifva herre öfver den atmosferiska rymden genom apparater, tyngre än denna, ty för att vara starkare än luften, fordras det att vara tyngre än den.

Denna gång brast ovädret löst bland åhörarna. Hvilken salva af skrik utgick icke från alla dessa munnar, riktade mot Robur alldeles som lika många bösspipor eller kanonmynningar! Gälde det icke att svara på en formlig krigsförklaring, utslungad i aeronauternas läger? Höll icke striden mellan de olika åsigterna "lättare än luften" och "tyngre än luften" på att blossa upp ånyo?

Robur blinkade ej. Med armarna korslagda öfver bröstet inväntade han helt lugnt, att det skulle blifva tyst igen.

Onkel Prudent gjorde ett tecken till att elden skulle upphöra.

— Ja, — återtog Robur, — framtiden tillhör flygmaskinen. Luften är en fast stödjepunkt. Om man gifver en luftpelare en uppåtstigande rörelse af fyrtiofem meter i sekunden, så skall en menniska kunna stå på dess öfre del, om hennes skosulor endast hafva en ytvidd af en åttondels qvadratmeter. Och om luftpelarens hastighet drifves upp till nittio meter i sekunden, så skall hon kunna promenera på den barfota. Man uppnår äfven samma resultat, om man med samma hastighet jagar undan en massa luft under skoflarna på en propeller.

Hvad Robur nu sade, var detsamma som alla anhängare af aviationen hade sagt före honom, och hvilkas arbeten långsamt men säkert borde leda till problemets lösning. Äran att hafva utspridt dessa så enkla idéer tillkommer herrar de Ponton d'Amécourt, de La Landelle, Nadar, de Luzy, de Louvrié, Liais, Béléguic, Moreau, Babinet, Jobert, Temple, Salives, Penaud, de Villeneuve, Gauchot och Tatin, Michel Loup, Edison, Planavergne, bröderna Richard och en hel del andra. Det kan icke vara möjligt annat än att dessa idéer, som så många gånger öfvergifvits och återupptagits, dock en dag skola segra. Fienderna till aviationen, hvilka påstodo, att fogeln håller sig uppe endast emedan han uppvärmer den luft, som han inandas, hafva icke behöft vänta på svaret. Har det icke bevisats, att en örn, som väger fem kilogram, måste vara fyld med femtio kubikmeter af denna varma luft endast för att kunna hålla sig uppe i luften?

Det var detta, som Robur bevisade med en logik, omöjlig att vederlägga, under skrik och skrän från alla sidor. Och se här de fraser, hvilka han som afslutning slungade i ansiktet på anhängarna till ballongen:

— Med era aerostater skola ni aldrig förmå något, aldrig uppnå något resultat, aldrig våga något! Den

oförvägnaste af era aeronauter, John Wise, har, ehuru han gjort en luftresa, som sträckt sig tvåtusen kilometer utom det amerikanska fastlandet, dock måst afstå från sin plan att fara öfver Atlantiska hafvet! Och sedan dess ha ni icke gått ett enda steg framåt i den rigtningen.

— Min herre, — afbröt honom nu presidenten, som förgäfves bemödade sig att vara lugn, — ni glömmer, hvad vår odödlige Franklin sade vid den första montgolfièrens uppträdande, i ballongens barndom: "Den är ännu endast ett barn, men den kommer att växa!" Och den har vuxit! . . .

— Ja, herr president, den har tillvuxit, men endast i omfång, icke i förträfflighet, hvilket icke är alldeles detsamma!

Detta var ett direkt anfall mot Weldoninstitutet, hvilket hade förordnat om, understödt och bidragit till förfärdigandet af en jätteballong. Också hördes från olika delar af salen åtskilliga föga lugnande förslag såsom t. ex.:

— Ned med främlingen!

— Kasta honom ned från talarstolen!

— För att bevisa, att han är tyngre än luften!

O. s. v.

Men det stannade vid ord och kom ej till handgripligheter. Robur, oberörd som förut, kunde således ännu en gång få yttra ett par ord:

— Framtiden tillhör ej aerostaterna, mina herrar aeronauter, den tillhör flygapparaterna! Fogeln flyger, och han är ingalunda en ballong utan en maskin! . . .

— Ja, han flyger, — skrek Bat T. Fyn, — men han flyger mot alla mekanikens lagar!

— Verkligen! — svarade Robur i det han ryckte på axlarna.

Derpå fortsatte han:

— Sedan man studerat så väl större som mindre flygande djurs flygt, har följande enkla tanke gjort sig

gällande: man måste härma naturen, ty naturen begår inga misstag. Mellan albatrossen, som knappast gör tio vingslag i minuten, mellan pelikanen, som gör sjuttio . . .

— Sjuttioen! — inföll en hånande röst.

— Och biet, som gör hundranittiotvå i sekunden . . .

— Ett hundra nittiotre, — skrek man på spe.

— Och den vanliga flugan, som gör trehundratrettio . . .

— Trehundratrettio och ett halft!

— Och muskiten, som gör millioner . . .

— Nej! . . . milliarder!

Men Robur lät icke afbryta sig i sitt tal.

— Mellan dessa många afvikelser, — återtog han, — finnes det en möjlighet att uttänka en praktisk lösning. Den dag, då herr de Lucy kunde bevisa, att ekoxen, denna insekt, som icke väger mer än två gram, kunde lyfta en tyngd af fyrahundra gram, således tvåhundra gånger mer än den sjelf vägde, då blef aviationens problem löst. Dessutom är det bevisadt, att vingarnas yta relativt minskas i samma mån som djurets omfång och tyngd ökas. Sedan dess har man lyckets tänka ut eller konstruera mer än sextio apparater . . .

— Hvilka aldrig kunnat flyga! — skrek sekreteraren Phil Evans.

— Hvilka hafva flugit eller skola flyga, — svarade Robur utan att låta bringa sig ur fattningen. — Och vare sig nu att man kallar dem streoforer, helicopterer, orthopterer eller något annat . . . så äro de dock det medel, hvarigenom menniskan skall göra sig till herre i atmosferen.

— Ah! Propellern! — inföll Phil Evans. — Men fogeln har ingen propeller — efter hvad vi veta!

— Jo, — svarade Robur. — Penaud har bevisat, att fogeln i sjelfva verket gör sig en propeller och att hans flygt är helicopterisk. Också är propellern framtidens motor . . .

"För en sådan förhexning
Sainte-Hélice, bevara oss" *

sjöng en af åhörarna, hvilken händelsevis påminde sig denna bit ur Héralds Zampa.

Hela församlingen instämde nu i chorus i detta omqväde, som de behandlade på ett sätt, som kunde kommit den franska tonsättaren att vända sig i sin graf.

Då de sista tonerna upplöst sig i ett förskräckligt tjut, trodde Onkel Prudent, att han borde begagna sig af det derefter följande lugnet för att yttra några ord.

— Främling, medborgare, — sade han, — hittills hafva vi låtit er tala utan att afbryta er . . .

Det tycks verkligen som presidenten vid Weldoninstitutet icke skulle ansett alla dessa repliker, skrik och tjut som afbrott, utan helt enkelt såsom meningsutbyten.

— Det oaktadt, — fortfor han, — vill jag erinra er om att aviations-teorien på förhand utdömts och förkastats af de flesta amerikanska ingeniörer. Ett system, som bland sina offer räknar Sarrasin Volant i Konstantinopel, munken Voador i Lissabon, Letur död 1852 och Groof 1864, för att icke räkna alla de offer, som jag glömt, vore det nu också blott den mytologiske Icarus . . .

— Detta system, — inföll Robur, — är icke sämre än det, som bland sina martyrer räknar Pilâtre de Rozier, fru Blanchard, Donaldson och Grimwood, hvilka senare föllo ned i Michigansjön, Sivel, Crocé-Spinelli, Eloy och en hel mängd andra, som man ej bör glömma.

Detta var en parerstöt, för att använda en fäktterm.

— Dessutom, — fortfor Robur, — kunna ni aldrig med era ballonger, huru fullkomliga de än må vara, uppnå en hasighet som kan vara af verkligt praktisk nytta. Ni skulle behöfva tio år för att fara jorden rundt — en färd, som flygmaskinen skulle kunna göra på åtta dagar.

---

* Oöfversättlig ordlek; det franska ordet hélice betyder propeller.
Ö. A.

Nu utbröt auditoriet ånyo i ifriga protester, och oväsendet varade i hela tre minuter, tills det ändtligen lyckades Phil Evans att få ordet.

— Herr aviatör, — sade han, — ni som skryter så ofantligt med aviationens fördelar, har ni då aldrig försökt systemet?

— Jo visst!

— Och eröfrat luften?

— Det är möjligt, min herre!

— Hurra för Robur, eröfraren! — skrek en hånfull stämma.

— Ja, hvarför icke? Robur, eröfraren, är ett namn, som jag tar emot, och jag skall bära det, ty jag har rätt därtill!

— Vi tillåta oss att tvifla på den saken! — skrek Jem Cip.

— Mina herrar, — återtog Robur, hvars panna lade sig i hotande veck, — då jag på allvar resonnerar om en allvarsam sak, så tillåter jag icke, att man svarar mig med beskyllningar för osanning, och jag skulle skatta mig lycklig att få veta namnet på den som afbröt mig . . .

— Jag heter Jem Cip . . . och är vegetarian . . .

— Medborgare Jem Cip, — svarade Robur, — jag visste, att vegetarianerna i allmänhet hade längre tarmar än andra menniskor — en god fot åtminstone. Det är redan mycket det — tvinga mig icke att förlänga dem ytterligare genom att börja med era öron . . .

— Kasta honom på dörren!

— Ut med honom på gatan!

— Slå honom i bitar!

— Lynchlagen!

— Vrid honom, så att han blir som en propeller.

Förbittringen hade nått sin spets. Alla reste sig upp och omringade talarstolen, Robur doldes bakom en skog af armar, hvilka vajade fram och åter som om de

satts i rörelse af en stormvind. Ånghvisslan utslungade förgäfves sina toner öfver församlingen! Denna afton kunde Filadelfia tro, att elden förstörde ett af dess qvarter och att hela floden Schuylkills vatten icke räckte till att släcka den.

Plötsligt drog sig hopen litet tillbaka. Robur, som dragit händerna ur fickorna, sträckte nu fram dem mot de förbittrades första led.

I hvardera handen höll han en af dessa små fickmitraljöser, hvilka äro så mycket i bruk i Amerika.

Och begagnande sig icke allenast af angriparnes tillbakavikande utan äfven af den tystnad, som åtföljde detsamma, sade han:

— Det är bestämdt ej Amerigo Vespuccio, som upptäckt Nya verlden, det är Sebastian Cabot. Ni äro inga amerikanare, medborgare aeronauter. Ni äro cabo ...

I detta ögonblick aflossades fyra eller fem pistolskott i luften. De sårade ingen. Midt i röken försvann ingeniören, och då den skingrat sig, återfann man icke ett spår af honom. Robur, eröfraren, hade flugit sin kos, alldeles som om en flygapparat fört bort honom i rymden.

FJERDE KAPITLET.

I hvilket författaren försöker att, apropos betjenten Frycollin, åter upprätta månens anseende.

Det är utom allt tvifvel, att medlemmarna af Weldoninstitutet redan flere gånger förut, då de aflägsnat sig från sina sammankomster, uppfyllt Walnut-street och angränsande gator med rop och skrik.

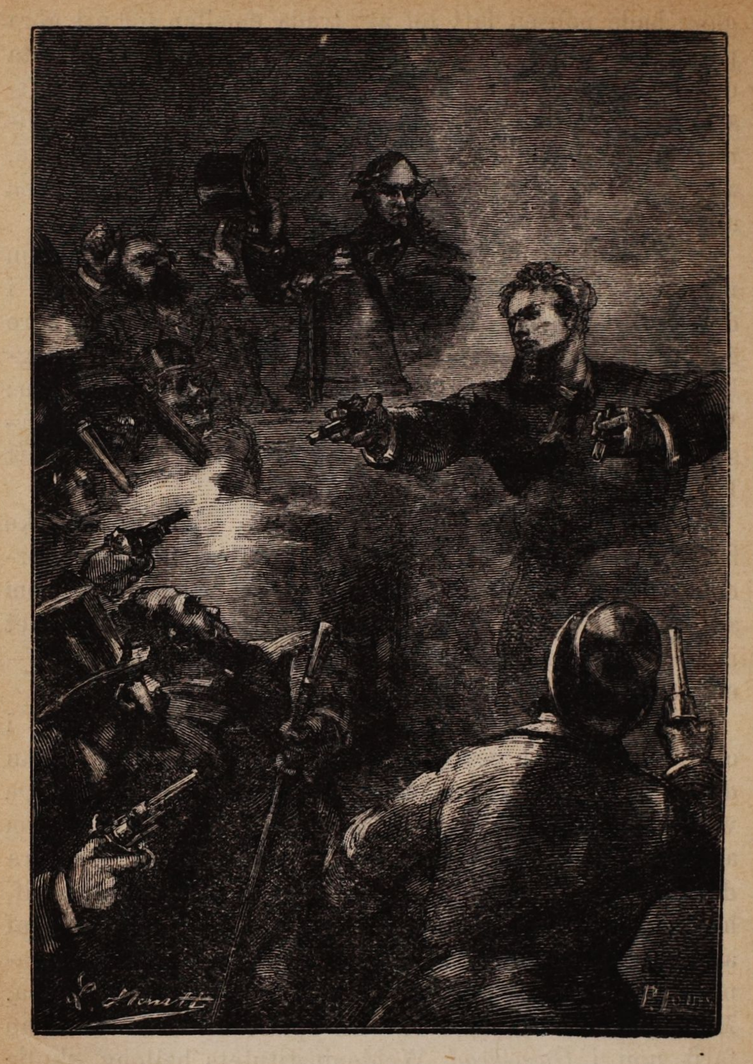
Mer än en gång hade invånarna i detta qvarter med rätta beklagat sig öfver dessa bullersamma efterspel, hvilka störde dem till och med i deras hem. Mer än en

gång hade polisen fått lof att träda emellan för att göra passagen fri för åkande och gående, hvilka till största delen icke alls hade något intresse för frågan om luftseglingen. Men aldrig hade tumultet antagit sådana dimensioner, aldrig hade klagomålen varit så berättigade, aldrig polisens mellankomst så nödvändig, som denna afton.

Medlemmarna i Weldoninstitutet voro dock i någon mån ursäktade. Man hade icke skytt att anfalla dem i deras eget läger. En anhängare af principen: "tyngre än luften" hade sagt saker, hvilka voro särdeles obehagliga att höra för dessa fanatiska anhängare af principen: "lättare än luften". Och så hade han till på köpet försvunnit just i det ögonblick, då man beredde sig till att behandla honom efter förtjenst.

Detta kräfde sannerligen hämd. Man kunde icke hafva amerikanskt blod i ådrorna och lemna sådana förolämpningar ostraffade! Amerigos söner behandlade såsom söner af Cabot! Var icke detta en förolämpning, så mycket mera oförlåtlig som den träffade hufvudet på spiken — enligt historien?

Klubbens medlemmar slöto sig derför tillsamman i olika grupper och genomletade först Walnut-street, sedan de angränsande gatorna och slutligen hela qvarteret. De väckte upp invånarna ur deras sömn. De tvingade dem att låta genomsöka sina hus, utan att sedan godtgöra dem för den skymf, som begåtts mot deras enskilda lif, hvilket annars är särdeles respekteradt hos alla folk af anglo-saxisk härkomst. Men allt bråk och alla efterspaningar voro förgäfves. Robur stod ingenstädes att finna. Man kunde ej ens upptäcka ett spår af honom. Om han farit upp i *Go-a-head,* Weldoninstitutets ballong, skulle han icke varit mera omöjlig att anträffa. Efter en timmes fåfänga spaningar måste man afstå från vidare efterforskningar; kollegerna skildes åt, efter att hafva svurit en dyr ed på, att de skulle utsträcka sina efterspaningar

I ären inga amerikanare (sid. 38).

till alla territorier i detta dubbla Amerika, som bildar Nya verlden.

Framemot klockan elfva var lugnet något så när

återstäldt inom qvarteret. Filadelfia kunde åter försjunka i denna goda sömn, hvilken är ett afundsvärdt privilegium för de städer, som hafva den lyckan att icke vara industriella. Klubbmedlemmarna tänkte endast på att så fort som möjligt komma hvar till sitt. För att nu endast nämna några af de mera framstående, så begaf sig William T. Forbes åt det håll, der hans stora sockerfabrik låg och der hans båda döttrar fröken Dora och fröken Greta lagat i ordning teet till honom, sötadt med hans eget drufsocker. Truk Milnor tog vägen åt sin fabrik, hvars stora ångmaskin flåsade dag och natt i en af de aflägsnaste förstäderna. Skattmästaren Jem Cip, offentligen beskyld för att hafva en fot längre tarmar än folk i allmänhet, uppsökte en restaurationslokal, der en vegetabilisk supé väntade honom.

Två af de mest betydande medlemmarna — endast två — tycktes icke tänka på att så snart begifva sig hemåt. De hade begagnat sig af tillfället för att få språka med hvarandra med ännu större hätskhet än vanligt. Det var de båda oförsonliga fienderna Onkel Prudent och Phil Evans, presidenten och sekreteraren vid Weldoninstitutet.

Vid klubblokalens port väntade betjenten Frycollin på sin herre, Onkel Prudent.

Han följde efter honom utan att bry sig om, hvad de båda kollegerna grälade om.

Det var endast för att begagna ett förmildrande uttryck, som verbet "språka" användes för att beteckna det meningsutbyte, som egde rum mellan klubbens president och sekreterare. I sjelfva verket grälade de med en häftighet, som hade sitt upphof i deras gamla rivalitet.

— Nej, min herre, nej! — upprepade Phil Evans. — Om jag hade haft den äran att presidera i Weldoninstitutet skulle aldrig, nej, aldrig en sådan skandal kommit att ega rum!

— Och hvad skulle ni gjort, om ni haft denna ära? — frågade Onkel Prudent.

— Jag skulle fallit denna offentliga smädare i talet, innan han ens hunnit öppna munnen!

— Det tycks mig dock, som om det skulle vara nödvändigt att låta en person tala, innan man kan falla honom i talet!

— Icke i Amerika, min herre, icke i Amerika!

Under ett fortsatt utbytande af ingalunda milda yttranden passerade dessa båda personer den ena gatan efter den andra och aflägsnade sig allt mer och mer från sina respektive boningar; de gingo igenom qvarter, hvars läge skulle tvinga dem att göra långa omvägar för att komma hem igen.

Frycollin följde hela tiden efter; men han kände sig just ej synnerligen belåten, då han såg sin herre begifva sig till dessa trakter, hvilka redan voro temligen öde. Frycollin tyckte ej särdeles om dessa stadsdelar, i synnerhet ej strax före midnatt. Det var också verkligen mycket mörkt, och månen, som var i ny, hade knappt börjat "sin tjuguåtta dagars rond".

Frycollin tittade sig derför om till höger och venster för att se, om icke några misstänkta skuggor förföljde dem. Verkligen trodde han sig också se fem eller sex stora figurer, hvilka ej tycktes vilja förlora dem ur sigte. Instinktmessigt närmade Frycollin sig sin herre; men han skulle icke för allt i verlden vågat afbryta honom i ett samtal, ty detta skulle säkert förskaffat honom åtskilliga obehagligheter.

Allt nog, slumpen fogade, att presidenten och sekreteraren vid Weldoninstitutet utan att tänka därpå styrde kosan mot Fairmount-Park. Upptagna af sin häftiga dispyt kommo de fram till den ryktbara jernbro, som leder öfver Schuylkillfloden; de gingo vidare öfver densamma, mötte endast några försenade vandrare och befunno sig slutligen midt inne på vidsträckta områden,

hvilka, bestående dels af stora gräsplaner och dels af skoglika planteringar, göra denna park till enastående i sitt slag i verlden.

Nu fingo betjenten Frycollins farhågor ökad fart och detta med så mycket större skäl, som de fem eller sex skuggorna hade smugit sig efter dem öfver bron. Hans pupiller vidgades också så ofantligt, att de nådde ända till iris' omkrets. Men på samma gång förminskades hans kropp och han kröp ihop, alldeles som om han varit begåfvad med denna förmåga att sammandraga sig, som är egendomlig för blötdjuren och vissa leddjur.

Saken var den, att betjenten Frycollin var en stor kruka.

Han var en äkta neger från Syd-Carolina med ett klumpigt hufvud på en spinkig kropp. Han var precis tjugoett år gammal, d. v. s. han hade aldrig varit slaf, icke en gång vid födelsen, men han var icke stort bättre för det. Han var hycklare, gurmand, lätting och framför allt en äkta pultron. Sedan tre år tillbaka var han i Onkel Prudents tjenst. Hundra gånger hade han hållit på att blifva kastad på porten, men man hade behållit honom af fruktan för att få en ännu sämre. Emellertid måste Frycollin, då han var i tjänst hos en herre, som alltid var färdig att kasta sig i de mest vågsamma företag, vara beredd på många tillfällen, då hans feghet skulle blifva satt på hårda prof. Men han åtnjöt också många fördelar, som uppvägde olägenheterna. Man gjorde icke allt för mycket narr af honom för hans fråsseri och ännu mindre för hans lätja. Ack, Frycollin, om du hade kunnat blicka in i framtiden!

Men hvarför hade också icke Frycollin kunnat stanna qvar i Boston, der han tjenade hos en viss familj Sneffel, hvilken stod i begrepp att resa till Schweiz, men afstod derifrån af fruktan för jordras? Detta var en plats, som passade för Frycollin, men alls icke att vara

i tjenst hos Onkel Prudent, som ständigt kastade sig i faror.

Men nu var han en gång der, och hans herre hade kommit ända derhän att vänja sig vid hans fel. Han hade för resten en förtjenst. Ehuru han var neger till härkomsten, talade han dock icke negerdialekten — hvilket ju är något att sätta värde på, ty ingenting kan väl vara obehagligare än denna förskräckliga jargon, i hvilken användandet af de possessiva pronomina och infinitiven är drifvet till sin spets.

Det är således ett faktum, att betjenten Frycollin var pultron och som man säger: "rädd som månen".

Det är här fullständigt på sin plats, att protestera mot denna jemförelse, så kränkande för den blonda Phebe, den milda Selene, den strålande Apollos kyska syster. Med hvad rätt beskyller man för feghet en himlakropp, som, så länge verlden funnits till, alltid har sett jorden i ansigtet utan att någonsin vända den ryggen?

Vare dermed hur som helst, vid denna timme — det var mycket nära midnatt — började "den bleka förtalades" skifva att försvinna i öster bakom trädtopparna. Dess strålar silade sig genom träden och spridde några ljusstrimmor på marken. Skogens inre föreföll derigenom mindre mörkt.

Detta gjorde att Frycollin kunde bättre öfverskåda föremålen omkring.

— Hu då, — sade han för sig sjelf; — de finnas ännu qvar, de der bofvarna! Det är då alldeles säkert, att de närma sig.

Nu kunde han ej stå ut längre. Han gick fram till sin herre och sade:

— Master Onkel.

Det var så han kallade sin herre och som denne ville blifva kallad.

I detta ögonblick hade dispyten mellan de båda rivalerna nått sin höjdpunkt, och som de i sin ifver icke ön-

skade blifva störda, ombads Frycollin helt tvärt att hålla sig på sin plats.

Under det de sålunda grälade, fördjupade de sig allt mer och mer i de ödsligare delarna af Fairmount-Park och aflägsnade sig alltjemt från Schuylkillfloden och från bron, som de måste passera för att komma tillbaka till staden.

Alla tre befunno sig nu midt uti en grupp högstammiga träd, hvilkas högsta toppar belystes af månens sista strålar. Vid slutet af denna skogsdunge utbredde sig en stor långsträckt slätt, särdeles passande för kapplöpningar. Ingen ojemnhet i marken skulle hindrat hästarna i deras lopp, intet enda träd skulle hafva skymt utsigten för åskådarna längs en sträcka af ett par hundra kilometer.

Men om Onkel Prudent och Phil Evans icke varit så fördjupade i sin dispyt, om de hade sett sig uppmärksamt omkring, skulle de hafva funnit, att slätten icke hade sitt vanliga utseende. Var det då en qvarnegarefirma, som dagen förut der grundat ett stort etablissement? Man skulle i sanning kunnat tro det vara ett dylikt etablissement med en samling af väderqvarnar, hvilkas nu orörliga vingar aftecknade sig spöklikt i halfdunklet.

Men hvarken presidenten eller sekreteraren märkte denna besynnerliga förändring, som landskapet undergått. Icke heller Frycollin såg någonting. Det föreföll honom som om de sex bofvarna närmade sig och slöto sig tätare tillsammans, liksom om de ansåge att stunden för anfall vore kommen. Han kände en konvulsivisk skräck, hans lemmar förlamades, håren reste sig på hans hufvud — han var med ett ord i det högsta stadiet af förskräckelse.

Ehuru knäna vacklade under honom, hade han dock kraft att ännu en gång ropa:

— Master Onkel! . . . Master Onkel! . . .

— Nå, hvad vill du nu igen? — svarade Onkel Prudent.

Det är mycket troligt, att Phil Evans och han icke

skulle haft något emot att gifva ett utlopp åt sin vrede genom att riktigt grundligt mörbulta den olycklige betjenten. Men de fingo lika litet tid dertill som denne att svara dem.

I detta ögonblick ljöd en hvissling genom luften. Samtidigt tändes en sorts elektrisk sol ute på slätten.

Det var utan tvifvel en signal, och i detta fall betydde den säkert, att stunden var inne för att utöfva någon slags våldsgerning.

På kortare tid än det behöfdes att tänka det, kommo sex karlar framrusande ur skogen och kastade sig två öfver Onkel Prudent, två öfver Phil Evans och två öfver betjenten Frycollin — de två sista voro tydligen öfverflödiga, ty negern var alldeles ur stånd att försvara sig.

Så öfverraskade än presidenten och sekreteraren vid Weldoninstitutet blefvo öfver detta anfall, ville de dock sätta sig till motvärn. Men de hade hvarken tid eller krafter dertill. Inom några sekunder, sedan de blifvit tystade genom en munkafle och deras ögon förbundits, släpades de, kufvade och bundna till händer och fötter, i största hast tvärs öfver slätten. Hvad kunde de tro annat än att de råkat ut för detta slags samvetslösa menniskor, hvilka icke tveka att plundra folk, sedan de släpat dem med sig djupt in i skogen. Men deraf blef emellertid intet. Man undersökte icke en gång deras fickor, oaktadt Onkel Prudent alltid, trogen sin vana, hade några tusen dollars på sig.

En minut efter detta öfverfall och utan att ett enda ord vexlats mellan de anfallande kände Onkel Prudent, Phil Evans och Frycollin, att man helt varsamt lade ned dem, icke på gräsplanen utan på en slags planka, som svigtade under deras tyngd. Der lades de nu bredvid hvarandra. En dörr stängdes om dem. Sedan underrättades de genom en nyckels omvridande i låset om, att de voro fångar.

Nu hördes ett oafbrutet susande, alldeles som ett

surrrr, hvars rrr drogos ut i det oändliga, utan att något annat ljud kunde förmärkas i den tysta natten.

— — — — — — — — — — — — — — — —

Hvilken uppståndelse blef det icke följande dag i Filadelfia! Redan tidigt på morgonen blef det kändt, hvad som tilldragit sig aftonen förut under Weldoninstitutets sammankomst; det plötsliga uppträdandet af en mystisk person, en viss ingeniör vid namn Robur — Robur, eröfraren — den strid, som han tycktes vilja inleda mot aeronauterna och till sist hans oförklarliga försvinnande.

Men helt annat lif blef det, då hela staden fick kännedom om, att äfven klubbens president och sekreterare hade försvunnit under natten mellan den 12:te och 13:de Juni.

Hvilka efterspaningar gjordes icke i så väl staden som dess omgifningar! Men allt var förgäfves! Alla tidningar först i Filadelfia, sedan i Pennsylvanien och slutligen i hela Amerika togo hand om saken och uttydde den på hundratals olika sätt, hvaraf intet enda kom sanningen på spåren. Ansenliga summor utlofvades genom annonser och plakat — icke endast åt den, som kunde återfinna de försvunna hedersmännen, men åt hvar och en som kunde lemna någon upplysning, som kunde leda till deras återfinnande. Det ledde till intet resultat. Om jorden öppnat sig för att sluka dem, skulle icke presidenten och sekreteraren vid Weldoninstitutet kunnat vara mera spårlöst bortsopade från jordytan.

Med anledning af denna händelse begärde guvernementets tidningar, att polisstyrkan skulle ansenligt ökas, emedan sådana attentat när som helst kunde föröfvas mot Förenta staternas förnämsta medborgare, och deri hade de rätt.

De oppositionella tidningarna fordrade deremot, att hela denna corps skulle afskaffas såsom varande alldeles öfverflödig, emedan dylika attentat kunde förekomma,

utan att det vore möjligt att upptäcka gerningsmännen — hvari de kanske icke heller hade så orätt.

Hela följden blef den, att polisen förblef hvad den var förut, hvad den alltid skall blifva i den bästa af verldar, som icke är fullkomlig och aldrig heller skall veta att blifva det.

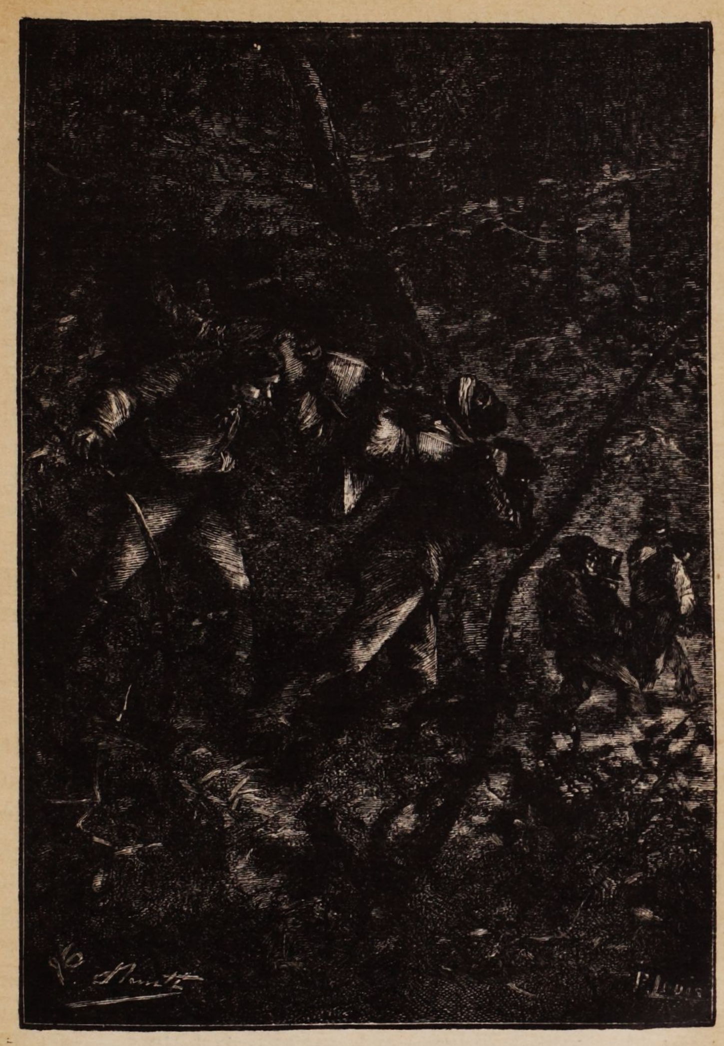
FEMTE KAPITLET.

I hvilket ett stillestånd i fiendtligheterna uppgöres mellan presidenten och sekreteraren vid Weldoninstitutet.

En bindel för ögonen, en kafle i munnen, ett rep om händerna, ett rep om fötterna, och följaktligen omöjligt att se, tala eller röra sig. Allt detta sammanlagdt var just icke egnadt att göra Onkel Prudents, Phil Evans och betjenten Frycollins belägenhet synnerligen dräglig. Att dessutom sväfva i okunnighet, om hvilka som äro upphofsmännen till detta bortröfvande, icke veta, hvart man blifvit kastad alldeles som simpla kollies i en godsvagn, icke veta hvar man befinner sig och hvad för öde som väntar en, detta kunde i sanning göra de saktmodigaste menniskor på jorden rasande, och som man vet, så hörde medlemmarna af Weldoninstitutet just icke till de mest tåliga. Då man känner till huru häftig Onkel Prudent var, så kan man lätt tänka sig, i hvilket tillstånd han borde befinna sig.

I alla händelser måste Phil Evans och han tänka, att det borde falla sig litet svårt för dem, att aftonen derpå intaga sina platser vid klubbens sammanträde.

Hvad beträffar Frycollin, så var det honom omöjligt att med förbunda ögon och tilltäppt mun tänka på något som helst. Han var mera död än lefvande.

De fördes i största hast öfver slätten (sid. 46).

Under loppet af en timme förbättrades icke alls fångarnas belägenhet. Ingen kom för att besöka dem och återgifva dem friheten att röra sig och tala, hvaraf

de voro i så stort behof. De måste inskränka sig till qväfda suckar, till "hm, hm", frammumlade tvärs igenom munkaflen, till vanmäktiga ansträngningar att lösa sina bojor. Man kan för resten tänka sig denna stumma vrede, detta undertryckta eller rättare sagdt bundna raseri. Då de icke kunde se någonting, försökte de med hörseln skaffa sig någon slags kännedom om, hvad detta sakernas oroande tillstånd betydde. Men de sökte förgäfves att urskilja något annat ljud än detta oafbrutna och oförklarliga surrrrrr, hvilket tycktes sätta hela luften omkring dem i dallring.

Till slut lyckades det dock Phil Evans efter mycket besvär och tålamod att något lossa på repet, som band hans händer. Sedan löste han så småningom upp knuten, hvarefter hans händer återfingo sin vanliga frihet.

Genom häftig frottering kom blodet, som hämmats genom det hårdt åtknutna repet, åter i omlopp. Minuten derpå hade Phil Evans löst af sig bindeln, som betäckte hans ögon, tagit bort kaflen ur munnen och skurit af repen med det fina bladet på sin "bowie-knife". En amerikanare, som icke alltid hade sin "bowie-knife" i fickan, skulle icke längre vara någon amerikanare.

Om Phil Evans sålunda vann den fördelen att kunna röra sig och tala, så var detta också allt. Sina ögon kunde han ej göra något bruk af — åtminstone icke för tillfället. Ett fullkomligt mörker herrskade i denna cell. Likväl trängde litet dager in genom en slags skottglugg i väggen på omrkring fem à sex fots höjd.

Man kan nog förstå, att Phil Evans, huru han än annars kände det, icke ett ögonblick tvekade att befria sin rival. Några snitt med hans "bowie-knife" voro tillräckliga att lösa repen, som bundo händer och fötter. Onkel Prudent reste sig ögonblickligen på knä nästan utom sig af raseri samt slet bort bindeln och munkaflen. Derpå sade han med halfqväfd stämma:

— Tack!

— Åh, jag ber! . . . Inga tacksägelser, — svarade den andre.

— Phil Evans?

— Onkel Prudent?

— Här äro vi icke längre president och sekreterare i Weldoninstitutet, således ej heller fiender!

— Ni har rätt, — svarade Phil Evans. — Här äro vi endast två menniskor, som skola hämnas på en tredje, hvars öfverfall kräfver stränga repressalier. Och denna tredje . . .

— Det är Robur!

— Det är Robur!

Se der ändtligen en punkt, i hvilken de båda konkurrenterna voro helt och hållet eniga. Angående denna sak behöfde man ej frukta någon dispyt.

— Och er betjent? — frågade Phil Evans, i det han pekade på Frycollin, hvilken flåsade som en sälhund, — skola vi icke lösa hans band.

— Icke ännu, — svarade Onkel Prudent. — Han skulle taga lifvet af oss med sin klagolåt, och vi hafva annat att göra än att sysselsätta oss med honom.

— Hvad då, Onkel Prudent?

— Att rädda oss, om det är möjligt.

— Ja, till och med om det är omöjligt.

— Ni har rätt, Phil Evans, till och med om det är omöjligt!

Det kunde icke ett ögonblick falla presidenten och hans kollega in att tvifla på, att det icke var denne egendomlige Robur, som var upphofsmannen till enleveringen. Det är också sant, att vanliga tjufvar skulle, sedan de tagit ifrån dem deras klockor, nipper, plånböcker och portemonnaier, kastat dem i Schuylkillfloden och gifvit dem ett dugtigt knifhugg i bröstet, i stället för att stänga in dem i — ja, i hvad? — Detta var i sanning en vigtig fråga, som man måste komma på det klara med, innan man

började förberedelserna till en flykt, om denna skulle kunna hafva någon möjlighet för sig att lyckas.

— Phil Evans, — återtog Onkel Prudent, — då vi gingo från klubbens sista sammanträde, hade vi gjort klokare i att se oss för i stället för att vexla stickord, till hvilka här icke är stället att återkomma. Om vi icke hade begifvit oss utom Filadelfias gator, så hade detta aldrig händt. Det är tydligt, att denne Robur anat hvad som skulle komma att passera inom klubben; han förutsåg hvilket raseri hans hånfulla uppträdande skulle framkalla och hade därför ställt några af sina banditer vid porten för att vid behof kunna bistå honom med handkraft. Då vi lemnade Walnut-street spionerade dessa på oss och förföljde oss, och då de sågo, att vi voro nog oförsigtiga att fördjupa oss i Fairmount-Parks alléer, hafva de begagnat tillfället att gripa oss.

— Jag är alldeles af samma åsigt, — svarade Phil Evans. — Ja, vi gjorde verkligen mycket dumt i att icke direkt begifva oss hem.

— Man gör alltid dumt i att icke vara försigtig, — svarade Onkel Prudent.

I detta ögonblick hördes en djup suck, som kom från cellens mörkaste vrå.

— Hvad var det? — frågade Phil Evans.

— Ingenting! . . . Bara Frycollin, som drömmer.

Derpå återtog Onkel Prudent:

— Det kan endast hafva förflutit två minuter mellan det ögonblick, då man grep oss, några steg från slätten, och det ögonblick, då man kastade oss i denna håla. Det är således tydligt och klart, att dessa menniskor icke släpat bort oss från Fairmount-Park . . .

— Och om de hade gjort det, skulle vi väl märkt någon rörelse, då de flyttade oss.

— Alldeles rigtigt, — instämde Onkel Prudent. — Således är det klart, att vi äro inneslutna i någon vagn

— kanske i en af dessa långa forvagnar, som begagnas på prairierna, eller i någon lindansarevagn.

— Sannolikt! Om det vore en båt, förtöjd vid Schuylkillflodens stränder, borde detta märkas på vissa vaggningar, som skulle åstadkommas af strömmen.

— Alldeles min åsigt! Alldeles min åsigt, — upprepade Onkel Prudent, — och jag tycker, att emedan vi ännu befinna oss på slätten, så gäller det att fly nu eller aldrig; sedan står det oss fritt att försöka återfinna denna Robur.

— Och att låta honom få dyrt betala detta ingrepp i två amerikanska medborgares frihet!

— Ja dyrt . . ., mycket dyrt!

— Men hvem är då denne man? — Hvarifrån kommer han? — Är det en engelsman, en tysk eller en fransman?

— Det är en skurk, och det är nog, — svarade Onkel Prudent. — Och nu till verket!

Båda två trefvade nu med händerna öfver cellens väggar för att om möjligt få rätt på en fog eller en springa. Ingenting fans! Ingenting heller på dörren. Den var hermetiskt tillsluten, och det skulle varit omöjligt att bryta upp låset. Man måste således göra ett hål och fly genom detta hål. Återstod nu att försöka om de med sina "bowie-knives" kunde genombryta väggen, om bladen icke skulle blifva slöa eller brytas under detta arbete.

— Men hvarifrån härleder sig denna darrning, som aldrig upphör? — frågade Phil Evans, mycket förvånad öfver detta oupphörliga surrrrrr.

— Troligtvis vinden, — svarade Onkel Prudent.

— Vinden? . . . Men jag tyckte, att vädret ända till midnatt var alldeles lungt.

— Det är sant, Phil Evans. Men om det icke är vinden, hvad tror ni då, att det kan vara?

Phil Evans fälde nu upp det bredaste bladet på sin

knif och försökte att borra i väggen nära dörren. Han trodde, att det möjligen kunde vara tillräckligt att göra ett hål för att kunna sticka ut handen och öppna dörren utifrån, om den endast var reglad och nyckeln sutte qvar i låset.

Några minuters ifrigt arbete medförde intet annat resultat än att förstöra bladen på knifven genom att afbryta spetsarna och förvandla eggarna till sågar med tusentals tänder.

— Det der biter icke, Phil Evans!

— Nej!

— Skulle vi möjligen vara i en cell af jernbleck?

— Nej visst icke, Onkel Prudent. Om man slår på dessa väggar, så gifva de icke ifrån sig något metalliskt ljud!

— Således är det hvarken jern eller trä.

— Men hvad är det då?

— Det är omöjligt att afgöra, men i alla händelser måste det vara ett ämne, på hvilket stål icke biter.

Onkel Prudent öfverfölls nu af en häftig vredesparoxysm; han svor och stampade med fötterna i golfvet, under det att han med händerna försökte strypa en inbillad Robur.

— Lugn, Onkel Prudent, lugn, — uppmanade Phil Evans. — Försök nu i er tur.

Onkel Prudent försökte, men hans "bowie-knife" kunde icke borra hål i en vägg, i hvilken den icke en gång med sina bästa blad lyckades göra en rispa, alldeles som om väggen varit gjord af glas.

All flykt var således omöjliggjord, förutsatt nemligen att den verkligen skulle kunnat utföras äfven om dörren blifvit öppnad.

Man måste derför för ögonblicket med tålamod finna sig i sitt öde, något som alls icke ligger i en yankees lynne, och sätta allt sitt hopp till slumpen, hvilket bör vara mycket motbjudande för ett praktiskt sinne. Också

vankades det eder, grofva ord och fruktansvärda hotelser, utslungade mot denne Robur — hvilken likväl alls icke borde vara mannen att röras af sådant, om han i privatlifvet visade sig vara densamme, som då han uppträdde i Weldoninstitutet.

Emellertid började Frycollin visa allt tydligare tecken till illamående. Vare sig nu att han kände kramp i magen eller kramp i lemmarna, så vände och vred han sig på ett alldeles jemmerligt sätt.

Onkel Prudent trodde sig böra göra ett slut på denna gymnastik genom att skära af repen, som bundo hans händer och fötter.

Kanhända han fick skäl att ångra sig. Nu började en oafbruten klagolåt, i hvilken ångestens qval blandade sig med hungerns. Frycollins hjerna var icke mindre angripen än hans mage. Det skulle vara svårt att afgöra hvilken af dessa båda organer, som har största skulden till hvad den stackars negern led.

— Frycollin! — skrek Onkel Prudent.

— Master Onkel! . . . Master Onkel! — svarade negern mellan två förtviflade skrik.

— Det är möjligt, att vi blifva dömda att dö af hunger i detta fängelse. Men vi äro beslutna att icke duka under, förrän vi uttömt alla upptänkliga resurser att förlänga vårt lif.

— Äta mig? — skrek Frycollin.

— Som man alltid gör med negrer vid liknande tillfällen! Således, min käre Frycollin, gjorde du klokast uti att så litet som möjligt påminna oss om din tillvaro.

Och Frycollin fruktade verkligen på allvar att blifva använd som medel att förlänga tvenne existenser, hvilka tydligen voro dyrbarare än hans. Han inskränkte sig derför till att sucka och jemra sig *in petto*.

Emellertid förflöt tiden och hvarje försök att spränga dörren eller väggen förblef fruktlöst. Det var omöjligt att komma underfund med hvad denna vägg var gjord

af. Det var icke metall, icke trä och icke heller sten. För öfrigt tycktes cellens golf vara gjordt af samma ämne. Då man stampade på det med foten, gaf det ifrån sig ett eget ljud, som Onkel Prudent skulle haft litet svårt att hänföra till kategorien af kända ljud. Ännu en annan sak: golfvet gaf ifrån sig ett ihåligt ljud — alldeles som om det icke hvilade direkt på marken. Ja, detta oförklarliga surrande ljud tycktes komma från dess undre sida. Allt detta var föga lugnande.

— Onkel Prudent? — sade Phil Evans.

— Phil Evans? — svarade Onkel Prudent.

— Tror ni, att vår cell ändrat plats?

— På intet vis.

— Men icke desto mindre kunde jag under första ögonblicket af vårt inspärrande tydligt känna doften af friskt gräs och den kådaktiga lukten från träden i parken. Men nu, hur mycket jag än andas, tyckes det mig som om alla dessa dofter försvunnit.

— Ja, verkligen!

— Huru förklara detta?

— Låtom oss förklara det på hvad för sätt som helst, utom det att vårt fängelse ändrat plats. Jag upprepar ännu en gång, att om vi vore i en vagn, som rullade framåt eller i en båt, som dref, så skulle vi känna det.

Frycollin utstötte nu ett häftigt qvidande, som kunde gält för hans sista suck, om den icke åtföljts af så många andra.

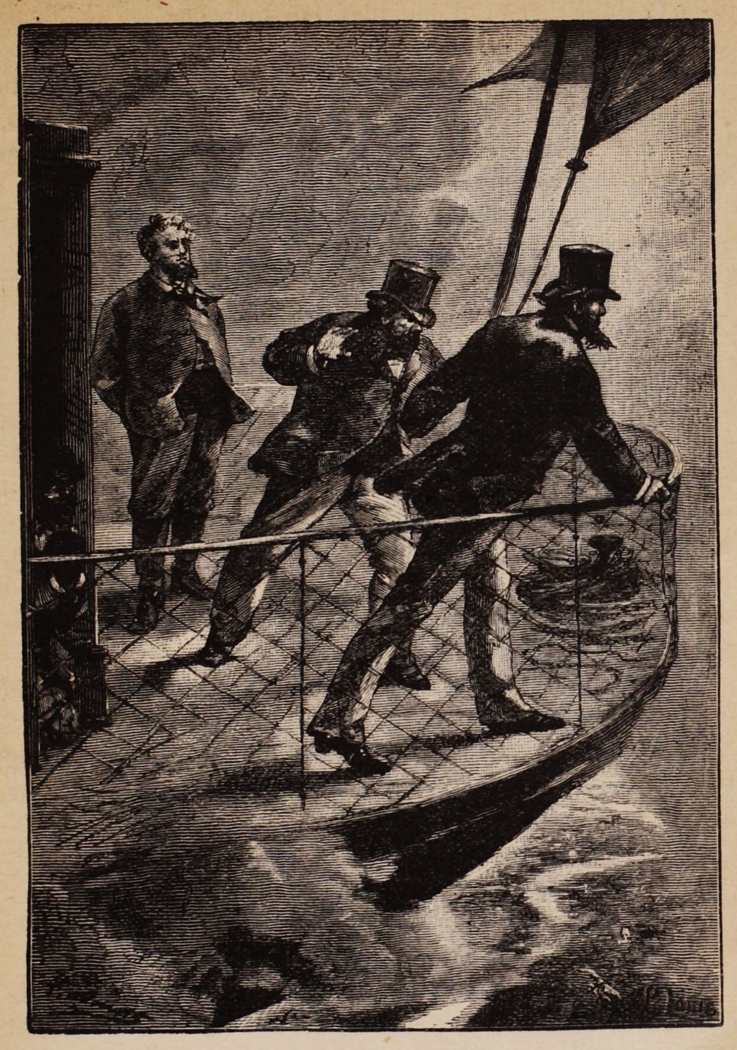
— Jag för min del tror, att denne Robur snart skall visa sig för oss, — sade Phil Evans.

— Ja, jag hoppas det, — skrek Onkel Prudent, — och så skall jag säga honom . . .

— Hvad?

— Att han, efter att hafva börjat som en smädare, har slutat som en skurk!

I detta ögonblick anmärkte Phil Evans, att det började blifva dager. Dagsljus, till en början svagt, trängde

Och hvad sågo de? (sid. 60).

in igenom den trånga skottgluggen, som befann sig i väggens öfre del, midt emot dörren. Klockan måste således vara omkring fyra, emedan det var vid denna timme,

som, i Juni månad, Filadelfias horisont började upplysas af dagens första strålar.

Men då Onkel Prudent lät sitt repeterur — ett mästerverk, som utgått från hans kollegas fabrik — slå, så angaf detta endast två timmar och tre qvart, ehuru klockan ingalunda stannat.

— Besynnerligt! — sade Phil Evans. — Tre qvart på tre borde det ännu vara natt.

— Då måste således min klocka dragit sig, — svarade Onkel Prudent.

— En klocka från *Walton Watch Company!* — skrek Phil Evans.

Huru dermed nu än förhöll sig, så var det i alla fall dagen, som grydde. Så småningom syntes skottgluggen som en ljus punkt i cellens djupa mörker. Men om daggryningen inträffade tidigare än hvad som annars brukar vara förhållandet vid fyrtionde parallelcirkeln, hvarest Filadelfia ligger, så gick den dock icke med denna snabbhet, som är kännetecknande för de låga latituderna.

Onkel Prudent anmärkte åter detta sakförhållande och åter stod man framför ett oförklarligt fenomen.

— Skulle man icke möjligen kunna svinga sig upp till skottgluggen, — sade Phil Evans, — och försöka att se hvar vi befinna oss?

— Det kunde man allt, — svarade Onkel Prudent. Och vändande sig till Frycollin sade han.

— Upp med dig, Frycollin!

Negern reste på sig.

— Luta nu ryggen mot den här väggen, — fortsatte Onkel Prudent, — och vill ni sedan, Phil Evans, vara så god och stiga upp på den här pojkens axlar, medan jag ser till, att han står stadigt.

— Gerna, — svarade Phil Evans.

Minuten derpå stod han på knä på Frycollins axlar, och hans ögon nådde upp i jämnhöjd med skottgluggen.

Denna skottglugg var försedd, icke med ett linsglas som det brukas på kajutsfönster, utan med en vanlig glasruta. Ehuru denna icke var synnerligen tjock, skymde den dock Phil Evans, hvilkens synkrets var ytterst begränsad.

— Slå då för allt i verlden sönder rutan, — sade Onkel Prudent. — Kanske ni ser bättre då.

Phil Evans riktade med skaftet på sin "bowie-knife" en häftig stöt mot glasrutan, som gaf ifrån sig ett klingande ljud men icke gick sönder. Ännu ett slag, häftigare än det föregående. Samma resultat.

— Se så der ja! — skrek Phil Evans. — Rutan är gjord af härdadt glas!

Det kunde ej heller förhålla sig annorlunda än att rutan var gjord af ett slags glas, härdadt efter uppfinnaren Siemens metod, emedan den oaktadt upprepade slag förblef hel.

Emellertid hade det nu blifvit så klart, att man kunde se ut — åtminstone inom gränserna af synkretsen, afstängd genom skottgluggens infattning.

— Hvad ser ni? — frågade Onkel Prudent.

— Ingenting.

— Huru? Icke en grupp af träd?

— Nej.

— Icke en gång trädtopparna?

— Icke det heller.

— Vi befinna oss således icke längre på slätten?

— Hvarken på slätten eller i parken.

— Ser ni icke en gång hustak? — frågade Onkel Prudent, hvars missnöje, blandadt med raseri, var i ständigt tilltagande.

— Inga tak!

— Hvad! Icke ens en flaggstång, eller ett kyrktorn, eller en fabriksskorsten?

— Ingenting annat än tomma rymden.

Just i detta ögonblick öppnades dörren till cellen. En man blef synlig på tröskeln.

Det var Robur.

— Ärade medlemmar af Weldoninstitutet, — sade han med allvarlig stämma, — ni äro nu fria att komma och gå . . .

— Fria! — skrek Onkel Prudent.

— Ja — inom *Albatros'* gränser!

Onkel Prudent och Phil Evans störtade ut ur cellen.

Och hvad sågo de?

Tolf till tretton hundra meter under sina fötter ett land, som de förgäfves bemödade sig att igenkänna.

SJETTE KAPITLET.

Hvilket ingeniörer, mekanici och andra fackmän kanske gjorde klokast i att hoppa öfver.

"Vid hvilken tidpunkt skall menniskan upphöra att kräla i dyn, i stället för att lefva i den blånande, fridfulla rymden?" frågar Camille Flammarion.

Svaret är ytterst enkelt: det skall ske vid den tidpunkt, då mekanikens framsteg tillåta oss att lösa luftseglingsproblemet. Och allt sedan några år tillbaka har man börjat tänka på, att en mera praktisk användning af elektriciteten borde leda till problemets lösning.

År 1783, långt innan bröderna Montgolfier hade konstruerat sin första montgolfière och fysikern Charles sin första ballong, hade några äfventyrsälskande hjernor drömt om att eröfra luften medelst mekaniska apparater. De första uppfinnarna hade således icke tänkt på apparater, som voro lättare än luften — hvilken tanke icke heller skulle kunnat uppstå under fysikens dåvarande ståndpunkt. Det var af apparater tyngre än luften, af

flygmaskiner, afsedda att härma fogelns flygt, som de väntade sig lösningen af problemet om sättet att färdas i luften.

Det var just hvad som hade försökts af den dåraktige Icarus, Dedali son, hvars vingar, fastsatta med vax, föllo af, då han nalkades solen.

Men utan att behöfva gå tillbaka ända till mytologiens tider, utan att tala om Archytas från Tarent, finner man redan i Dante de Pérouse, Leonard de Vincis och Guidottis arbeten, idéen till maskiner, afsedda att röra sig i luften. Två och ett halft sekel senare började uppfinnarnas antal att mångdubblas. År 1742 konstruerar markisen af Bacqueville ett system af vingar, som han försöker en färd tvärsöfver Seinen, faller, och bryter af armen i fallet. År 1768 kommer Paucton på den tanken att sätta ihop en apparat med två propellrar, en uppehållande och en framdrifvande. År 1781 konstruerar Meerwein, arkitekt hos storhertigen af Baden, en maskin med rörliga vingar och opponerar sig mot styrbarheten af de ballonger, som nyss hade uppfunnits. År 1784 manövrerade Launoy och Bienvenu en apparat med propellrar, satta i gång af fjädrar. År 1808 gjordes flygförsök af en österrikisk urmakare, Jakob Degen. År 1810 utgaf Deniau, från Nantes, en broschyr, hvari han förfäktar åsigten: "tyngre än luften". Sedan gjordes 1811—1840 åtskilliga experiment och uppfinningar af Berblinger, Vigual, Sarti, Dubochet, Cagniard de Latour. År 1842 uppträdde engelsmannen Henson med sitt system af lutande plan och propellrar, drifna med ånga; år 1845 kom Cossus med sina uppåtstigande propellrar; år 1847 Camille Vert med sin apparat med propellrar försedd med fjädervingar; år 1852 Letur med sina styrbara fallskärmar, hvars användande kostade honom lifvet. Samma år framkom Michel Loup med sina lutande plan, försedda med fyra roterande vingar; år 1853 Béléguic och hans luftskepp, drifvet af propellrar,

Vaussin-Chardannes med sin fria, styrbara pappersdrake, Georges Cauley med sitt förslag till flygmaskiner, försedda med en gasmotor. Mellan 1854—1863 uppträdde Joseph Pline, som tog patent på olika luftseglingssystem, Bréant, Carlingford, Le Bris, Du Temple och Bright, hvilkas uppåtstigande propellrar rotera mot hvarandra, Smythies, Panafieu, Crosnier, etc. Slutligen bildades i Paris 1863, tack vare Nadars ansträngningar, en förening, som förfäktade åsigten: "tyngre än luften". Der företaga uppfinnarna försök med maskiner, hvaraf flera redan äro patenterade: de Ponton d'Amécourt med sin apparat, försedd med propellrar, drifna af ånga, de la Landelle med sitt system, bestående af en kombination af propellrar med lutande plan och fallskärmar; Louvrié med sitt luftskepp; d'Esterno med sin mekaniska fogel; Groof med sin apparat med vingar, satta i gång af häfstänger etc.

Initiativet var taget, uppfinnarna uppfinna, räknarna räkna ut allt hvad som kan göra detta sätt att röra sig i luften utförbart. Bourcart, Le Bris, Kaufmann, Smyth, Stringfellow, Prigent, Danjard, Pomès och de la Pauze, Moy Pénaud, Jobert, Hureau de Villeneuve, Achenbach, Garapon, Duchesne, Danduran, Parisel, Dieuaide, Melkisff, Forlanini, Brearey, Tatin, Dandrieux, Edison, somliga med propellrar och vingar, andra med lutande plan, alla tänka ut, skapa, fabricera och förbättra sina flygmaskiner, hvilka skola vara färdiga att användas den dag, då någon uppfinnare ställer till deras förfogande en motor af ansenlig kraft och ringa tyngd.

Må man förlåta denna något långdragna namnförteckning. Är det icke af vigt att visa alla de grader i skalan, som aviationen genomgått, innan den kunde komma till den ståndpunkt, som Robur innehade. Skulle väl ingeniör Robur kunnat konstruera en så fullkomlig apparat utan de försök, som gjorts af hans föregångare? Nej, säkerligen icke! Och på samma gång han icke hyste annat än förakt för alla dem, som ännu envisades att tro på

ballongernas styrbarhet, så hade han så mycket större aktning för alla anhängare till principen: “tyngre än luften“, antingen de nu voro engelsmän, amerikanare, italienare, österrikare eller fransmän — framför allt fransmän, hvilkas arbeten, af honom förbättrade, hade ledt honom till att först uttänka och sedan konstruera denna flygmaskin, *Albatros,* som nu slungats ut midt i luftströmmarna.

— Flyg, dufva! — hade en af aviationens ifrigaste adepter utbrustit.

— Man skall fara genom luften, alldeles som man far på jorden, — hade en af hans mest passionerade anhängare svarat.

— Lefve luftskeppet! — utbrast en af de bullersammaste, hvilken slog allarm i alla tidningar för att väcka gamla och nya verldens uppmärksamhet.

Ingenting är i sjelfva verket klarare bevisadt, både genom erfarenhet och genom uträkningar, än att luften är en mycket fast stödjepunkt. En fallskärm med en meters diameter, kan icke allenast mildra ett fall genom luften, utan äfven göra hastigheten likformig. Se der hvad man visste!

Man visste vidare att, då rörelsehastigheten är stor, vexlar tyngdkraften nästan alldeles i omvändt förhållande till qvadraten på denna hastighet och blir nästan utan betydelse. Man visste vidare, att ju mera ett flygande djurs tyngd ökas, dess mindre ökas proportionsvis den vingyta, som behöfs för att hålla det uppe, ehuru rörelserna, som det måste göra, blifva långsammare.

En aviationsapparat bör således vara konstruerad så, att den kan tillgodogöra sig dessa naturlagar, så att den kan härma fogeln, “denna beundransvärda typ för sättet att färdas i luften“, som doktor Marey, ledamot af franska vetenskapsakademien, sagt.

Öfver hufvud taget kunna de apparater, som äro egnade att lösa detta problem, sammanfattas i tre olika slag:

1) Apparater, hvilka äro försedda med propellrar med vertikala axlar.

2) Apparater, hvilka åsyfta att härma fogelns naturliga flygt.

3) Apparater, hvilka, noga taget, endast bestå af lutande plan, liksom pappersdraken, och framdrifvas af horisontela propellrar.

Hvart och ett af dessa system har haft och har ännu ifriga anhängare, hvilka icke alls vilja gifva med sig.

Emellertid hade Robur af flere orsaker förkastat de båda sista.

Det är intet tvifvel om, att icke den mekaniska fogeln erbjuder åtskilliga fördelar. De arbeten och experiment, som herr Renaud företagit 1884, hafva bevisat detta. Men, som man just sade till honom, det går icke an att alldeles slafviskt efterhärma naturen. Lokomotiverna hafva icke helt och hållet konstruerats efter hararna, ej heller ångbåtarna efter fiskarna. Åt de förra har man gifvit hjul, hvilket ej är det samma som ben, och åt de senare propellrar, hvilket ej heller är det samma som simfenor. Och de gå icke sämre för det. Kan man för öfrigt veta hvad som sker mekaniskt i foglarnas rörelser, hvilka äro så komplicerade? Har icke doktor Marey antagit, att vingpennorna skiljas från hvarandra, då vingarna lyftas, för att på så sätt låta luften passera igenom, och skulle icke åtminstone denna rörelse vara mycket svår att härma genom en maskin?

Å andra sidan kunde man icke förneka, att de lutande planen hade gifvit ganska vackra resultat. Propellrar, hvilka pressa ett skeft plan mot luftlagret, detta var medlet att åstadkomma ett uppstigningsarbete, och de små apparater, med hvilka man experimenterat, visade att den disponibla tyngden, d. v. s. den som man kan disponera öfver utom apparatens, ökas med qvadraten på hastigheten. Detta var ju stora fördelar — till och med

öfverträffande dem som erbjudas af aerostaten, då den är i rörelse.

Icke desto mindre hade Robur tänkt, att det som var det enklaste, var det bästa. Också hade propellrarna räckt till för honom att uppfylla alla hans flygmaskins behof. De ena höllo apparaten uppe i luften, de andra framdrefvo den på ett alldeles utomordentligt säkert och snabbt sätt.

Medelst en propeller med lämplig stigning och en ansenlig yta, skulle man också, som Victor Tatin sade, kunna, "om man dref sakerna till det yttersta, lyfta en obegränsad tyngd med den tänkbart minsta kraft".

Om den mekaniska fogeln — som härmar foglarnas vingslag — höjer sig, i det den stöder sig på luften, så höjer sig den apparat Robur användt genom att piska luften snedt med bladen på sina propellrar, alldeles som om den stege uppför ett lutande plan. Propellern måste nödvändigt röra sig i samma riktning som dess axel. Är nu denna axel vertikal, så rör den sig vertikalt. Är den horisontel, rör den sig horisontelt.

Ingeniör Roburs hela apparat var konstruerad i enlighet med dessa principer.

Vi meddela här en fullständig beskrifning på apparaten, hvilken kan delas i tre hufvuddelar: skrofvet, de uppehållande och framdrifvande propellrarna och maskineriet.

Däcket är trettio meter långt och fyra meter bredt samt liknar ett vanligt skeppsdäck. Förstäfven är försedd med en ramm. Nedanför däcket rundar sig ett solidt sammanfogadt skeppsskrof, som innesluter de apparater, som tjena till att frambringa den mekaniska kraften, förvaringsrummet för ammunitionen, verktygen, födoämnen af alla slag, deri inbegripet vattenförråderna. Rundt omkring däcket löper en barrière, som bildas af några lätta stolpar, sammanfogade medels ett nät af flä-

tad jerntråd. Öfver däckets yta höja sig tre kajutor, hvars olika afdelningar äro bestämda att herbergera dels personalen, dels maskineriet. I den mellersta kajutan arbetar den maskin, som sätter alla de uppehållande propellrarna i gång; i kajutan akterut arbetar maskinen, som sätter i gång den framdrifvande akterpropellern, i kajutan förut arbetar maskinen, som sätter i gång den framdrifvande förpropellern, — dessa tre maskiner sättas alla i gång hvar för sig. I kajutan förut äro inrymda köket och rum för besättningen. Kajutan akterut är indelad i flere hytter, bl. a. en som bebos af ingeniören, en matsal, och så till sist en styrhytt för rorgängaren, som styr apparaten medelst ett kraftigt roder.

Alla kajutorna få sin dager genom små skottgluggar täckta med härdadt glas, hvilket har tio gånger så stor motståndskraft som annat glas. Under skrofvet är anbragt ett nät af elastiska resårer, afsedda att mildra stötarna, så att landgörningen kan gå för sig utan obehag; till den grad är ingeniören herre öfver apparatens rörelser.

De uppehållande och framdrifvande propellrarna. — Ofvanför plattformen höja sig vertikalt trettiosju axlar. femton jemnhöga på hvardera sidan och sju litet högre i midten. Det såg ut alldeles som ett skepp med trettiosju master, endast att dessa master i stället för segel voro försedda med två horisontela propellrar, med temligen kort diameter, hvilka man dock kunde bibringa en ofantlig rotationshastighet. Hvar och en af dessa axlar har sin rörelse oberoende af de andras, och för öfrigt rotera de två och två åt motsatt håll — en anordning, som är nödvändig för att icke apparaten skall snurra rundt. På så sätt kunna propellerna, under det de gemensamt verka höjande i vertikal riktning, upphäfva hvarandras verkan i horisontal rigtning. Följaktligen är apparaten försedd med sjuttiofyra uppehållande propellrar, hvilkas blad utvändigt sammanhållas med en

metallring, hvilken, då den gör tjenst som vindfång, sparar drifkraften. I fören och aktern rotera, fästade på horisontela axlar, två framdrifvande propellrar med fyra blad åt motsatt håll och frambringa på så vis drifkraften. Dessa propellrar, som äro af större dimensioner än de uppehållande propellrarna, kunna liksom dessa rotera med en ofantlig snabbhet.

Med ett ord, denna apparat innesluter i sig på en gång alla de system, som förordats af herrar Cossus, de la Landelle och de Ponton d'Amécourt, och hvilka system fullkomnats af Robur. Men det är isynnerhet med afseende på valet och användandet af drifkraften, som Robur har rättighet att anse sig som uppfinnare.

Maskineriet. — Det var hvarken från ånga af vatten eller andra vätskor, från komprimerad luft eller andra elastiska gaser, ej heller från de explosiva blandningar, som äro i stånd att frambringa en mekanisk kraft, som Robur hemtade den kraft, som erfordrades för att sätta hans apparat i gång och hålla den uppe i luften. Nej, det var från elektriciteten, denna kraft, som en dag skall blifva själen i den industriella verlden. För resten behöfdes ingen elektromotor för att frambringa den; endast staplar och accumulatorer. Men hvilka äro då de beståndsdelar, som ingå i sammansättningen af denna stapel, hvilka syror sätta den i verksamhet? Det är Roburs hemlighet. Likadant är förhållandet med accumulatorerna. Af hvad natur äro dessa positiva och negativa skifvor? Det vet man ej. Ingeniören hade — och det af goda skäl — aktat sig för att taga ut patent på sin uppfinning.

Emellertid var resultatet följande: staplar, som gifva kraftiga strömmar, syror med en nästan fullständig motståndskraft mot evaporation och kristallisering, vidare accumulatorer, hvilka betydligt öfverträffa de Faure-Sellon-Volkmarska, och till sist strömmar, hvilkas styrka kunde uppmätas i en hittills okänd mängd ampèr,

och som sätta i gång propellrarna, hvilka i sin ordning förmå att uppehålla och framdrifva apparaten med en kraft, mer än tillräcklig för alla behof och under hvilka omständigheter som helst.

Men, vi måste upprepa det ännu en gång, detta är ingeniör Roburs hemlighet, rörande hvilken han iakttagit en envis tystnad. Om det icke lyckas presidenten och sekreteraren vid Weldoninstitutet att upptäcka hemligheten, så kommer den troligtvis att gå förlorad för menskligheten.

Det faller af sig sjelft, att denna apparat eger en tillräcklig stadga till följd af tyngdpunktens läge. Det fans ingen fara för, att den skulle kunna göra några slags öfverhalningar eller vändas upp och ned. — Återstår att taga reda på, hvilket material ingeniör Robur användt till konstruerandet af sitt luftskepp — en benämning, som mycket väl kan användas om *Albatros*. Hvaraf bestod detta ämne, som var så hårdt, att Phil Evans' "bowie-knife" icke kunnat bita derpå och Onkel Prudent icke kunde säga, af hvad beskaffenhet det var? Helt enkelt af papper.

Redan sedan flera år tillbaka har denna slags fabrikation ansenligt utvecklat sig. Papper utan lim, impregneradt med dextrin och stärkelse och sedan pressadt i en hydraulisk press, bildar ett material, som är hårdt som stål. Man har deraf tillverkat block, skenor, jernvägsvagnshjul, hvilka äro på samma gång starkare och lättare än hjulen af metall. Det var just denna styrka parad med lätthet, som Robur hade velat begagna sig af vid konstruerandet af sitt luftskepp. Alltsammans, skrofvet, däcket, hytterna, var af papper, som blifvit hårdt som metall genom pressningen och äfven — något som icke är att förakta för en apparat, som håller sig uppe på sådan höjd — oförbrännerligt. Hvad beträffar de olika delarna af maskinerna, propellrarnas skrufvar eller blad, så hade dertill användts

ett på samma gång fast och elastiskt ämne, oupplösligt i de flesta gaser, vätskor, syror eller oljor — för att ej tala om dess isolerande egenskaper — som hade varit oskattbart vid tillverkandet af *Albatros'* elektriska maskiner.

Ingeniör Robur, hans underbefälhafvare Tom Turner, en maskinist och dennes båda medhjelpare, två rorgängare och en kock — summa åtta personer — utgjorde luftskeppets besättning, hvilken var fullt tillräcklig för de manövrer, som fordrades vid luftseglingen. Jagt och försvarsvapen, fiskredskap, elektriska lampor, instrumenter för observation, kompasser och sextanter för navigationen, termometrar för att studera temperaturen, olika barometrar för att visa vexlingarna i det atmosferiska trycket, ett "storm-glass" för att förutse stormar, ett litet bibliotek, ett litet tryckeri, en bakladdningskanon, hvilande på en tapp på midten af platformen och som utslungar en projektil om sex centimeter, ett krutförråd, kulor, dynamitkartescher, ett kök, uppvärmdt medels accumulatorernas strömmar, ett förråd konserver, kött, grönsaker, instufvade i ett härtill afsedt förrådsrum tillsammans med några fat konjak, wisky och bränvin, så att förrådet skulle kunna räcka flere månader utan att man behöfde stiga ned till jorden för att proviantera — sådana voro luftskeppets instrument och förråder, för att nu icke räkna den ryktbara basunen.

För resten fans det ombord en lätt osänkbar båt af kautschuck, som kunde rymma åtta personer på ytan af en flod, en sjö eller ett lugnt haf.

Men hade då Robur icke en gång försett sig med fallskärmar i händelse af olycka? Nej. Han trodde icke på olyckshändelser af det slaget. Propellrarnas axlar voro oberoende af hvarandra. Om en stannade, hindrade detta icke de andras fart. Om hälften af propellrarna arbetade, var detta nog att hålla *Albatros* uppe i dess naturliga element.

— Med tillhjelp af detta luftskepp, — såsom Robur snart fick tillfälle att säga sina nya gäster — gäster mot sin vilja — med detta är jag herre öfver denna sjunde verdsdel, som är större än Australien, Oceanien, Asien, Amerika, Afrika och Europa, detta luftens Icarien, hvilket en dag skall befolkas af tusentals Icarier!

SJUNDE KAPITLET.

I hvilket Onkel Prudent och Phil Evans ännu icke vilja låta sig öfvertygas.

Presidenten vid Weldoninstitutet och hans kollega voro alldeles handfallna och förstummade af häpnad. Men ingen af dem ville låta märka något af denna så naturliga förvåning.

Betjenten Frycollin kunde deremot icke dölja sin fasa öfver att veta sig färdas genom rymden om bord på en sådan maskin, och han försökte det ej heller.

Under tiden roterade de uppehållande propellrarna i hastig fart öfver deras hufvuden. Så ansenlig än denna rotationshastighet var, så hade den dock kunnat tredubblas, i händelse att *Albatros* skulle velat uppnå de högre luftlagren.

Hvad åter beträffar de båda framdrifvande propellrarna, hvilka endast rörde sig med måttlig fart, så bibringade de icke apparaten större hastighet än tjugo kilometer i timmen.

Då de lutade sig öfver platformen, kunde passagerarna om bord på *Albatros* varseblifva ett långt och slingrande vattenband, hvilket flöt som en vanlig bäck genom ett vexlande landskap med små insjöar, som glittrade i

solskenet. Denna bäck var emellertid en flod, och till på köpet en af de mest betydande inom detta territorium. På dess venstra strand reste sig en bergskedja, som fortsatte sig bortom horisonten.

— Tänker ni säga oss, hvar vi äro? frågade Onkel Prudent med en röst, som skälfde af vrede.

— Jag har ingen skyldighet att underrätta er derom, — svarade Robur.

— Tänker ni då säga, hvart vi skola begifva oss? — tillade Phil Evans.

— Tvärs igenom rymden.

— Och detta skall räcka?

— Så lång tid som behöfs.

— Handlar det då om att resa jorden rundt? — frågade Phil Evans ironiskt.

— Mer än så, — svarade Robur.

— Och om denna resa icke är i vår smak? — frågade Onkel Prudent.

— Den måste vara i er smak!

Se der en försmak af det förhållande, som skulle komma att herska mellan *Albatros'* herre och hans gäster, för att icke säga hans fångar. Emellertid ville han tydligen till en början gifva dem tid att hemta sig, att beundra den utomordentliga apparaten, som förde bort dem genom rymden, och utan tvifvel äfven att komplimentera densammas uppfinnare. Han började derför promenera från den ena sidan af däcket till den andra. Det stod dem således fritt att antingen undersöka maskinernas anordning och luftskeppets inredning eller att helt och hållet egna sin uppmärksamhet åt landskapet, som utbredde sig under deras fötter.

— Onkel Prudent, — sade nu Phil Evans, — om jag ej misstager mig, så böra vi befinna oss öfver det kanadensiska territoriets mellersta del. Den der floden, som flyter i nordvest, är S:t Lawrencefloden, och staden, som vi nyss lemnat bakom oss, är Quebec.

Det var verkligen Champlains gamla stad, hvars skiffertak återspeglade solstrålarna alldeles som reflektorer. *Albatros* hade således förflyttat sig till fyrtiosjette graden nordlig latitud — hvilket förklarar dagens förtidiga början och daggryningens ovanliga förlängning.

— Ja, — återtog Phil Evans, — der hafva vi verkligen den amfiteatraliskt belägna staden, kullen, på hvilken dess fäste ligger, detta Nord-Amerikas Gibraltar! Der hafva vi engelska och franska kyrkorna och der tullhuset med sitt torn, på hvilket den britiska flaggan svajar!

Phil Evans hade knappt slutat att tala förrän Canadas hufvudstad redan började att försvinna i fjerran. Luftskeppet kom in uti ett lager af små moln, hvilka allt mer och mer skymde bort jorden för deras blickar.

Robur, som såg att presidenten och sekreteraren vid Weldoninstitutet nu vände hela sin uppmärksamhet på *Albatros'* konstruktion, nalkades dem och sade:

— Nå väl, mina herrar, tror ni ännu på möjligheten att kunna färdas i luften med tillhjelp af apparater, tyngre än denna?

Det skulle varit svårt att icke gifva vika för så påtagliga bevis. Det oaktadt svarade Onkel Prudent och Phil Evans ingenting.

— Ni tiga? — återtog ingeniören. — Det är utan tvifvel hungern, som hindrar er från att tala! . . . Men om jag åtagit mig att föra er genom luften, så tro för all del ej, att jag ämnar föda er med detta så föga närande ämne. Er första frukost väntar er.

Då Onkel Prudent och Phil Evans kände en sönderslitande hunger, så var detta icke stället att göra många ceremonier. En måltid förbinder icke till något, och då Robur väl åter försatt dem på jorden, så

Tom Turner.

tänkte de vis à vis honom återtaga hela sin handlingsfrihet.

De fördes nu båda två till ett litet "dining-room",

beläget i kajutan akterut. Der stod ett trefligt dukadt bord, vid hvilket de under resans lopp fingo intaga sina måltider för sig sjelfva. Rätterna utgjordes af diverse konserver och bland annat ett slags bröd, sammansatt af lika delar mjöl och pulviseradt kött, utblandadt med litet fläsk, hvilket allt kokadt i vatten gifver den förträffligaste soppa. Vidare fans det stekt fläsk och som dryck thé.

Icke heller Frycollin hade blifvit glömd. I kajutan förut hade han fått sig en portion stark soppa af ofvannämnda bröd. Han måste i sanning vara mycket hungrig för att kunna äta, ty hans käkar darrade af förskräckelse och skulle kunnat neka att göra tjenst.

— Tänk om den går sönder! — Tänk om den går sönder! — upprepade den olycklige negern.

Detta var orsaken till hans ständiga ångest. Tänk också så förskräckligt! Ett fall från femtonhundra meters höjd, som skulle gjort honom så platt som en pannkaka!

En timme senare blefvo onkel Prudent och Phil Evans åter synliga på däcket. Robur var icke längre der. Akterut stod rorgängaren i sin styrhytt med ögat fäst på kompassen och följde orubbligt utan att tveka den rigtning, som ingeniören angifvit.

Hvad den öfriga besättningen angår, så höll den troligtvis på att äta frukost i sin hytt. Endast en biträdande maskinist, som blifvit satt att öfvervaka maskinerna, promenerade fram och tillbaka mellan kajuterna.

Om än apparatens hastighet var mycket stor, så kunde dock de båda kollegerna endast ofullständigt bedöma detta, ehuru *Albatros* nu kommit ut ur molnlagret och jorden åter visade sig femton hundra meter under deras fötter.

— Det är alldeles otroligt, — sade Phil Evans.

— Låtom oss då ej tro på det! — svarade Onkel Prudent.

De placerade sig nu i fören och riktade sina blickar mot horisonten.

— Ah, ännu en stad! — utbrast Phil Evans.

— Kan ni känna igen den?

— Ja, det förefaller mig att vara Montreal.

— Montreal? Men det var ju knappast två timmar sedan vi lemnade Quebec bakom oss!

— Det bevisar, att denna apparat rör sig med en hastighet af minst hundra kilometer i timmen.

Detta var också verkligen den hastighet, som luftskeppet utvecklade, och om passagerarna icke kände sig besvärade deraf, så berodde det på, att de nu hade medvind. Om vädret varit lugnt, skulle denna hastiga fart förorsakat dem rätt stora obehag, emedan den är ungefär lika stor som ett kurirtågs. Om de hade haft motvind, skulle den varit omöjlig att uthärda.

Phil Evans bedrog sig ej. Nedanför *Albatros* utbredde sig staden Montreal, lätt att igenkänna på Victoriabron, slagen öfver S:t Lawrencefloden alldeles som jernvägsviadukten öfver Venedigs laguner. Vidare kunde man urskilja dess breda gator, dess ofantliga etablissementer, dess bankbyggnader, dess katedral, nyligen uppförd efter samma mönster som S:t Peterskyrkan i Rom, och slutligen "Mont-Royal", som beherskar hela staden och der man anlagt en präktig park.

Det var tur, att Phil Evans förut besökt alla de förnämsta städerna i Canada. Han kunde således känna igen några utan att behöfva fråga Robur. Efter Montreal passerade de vid half ett tiden Ottava, hvars vattenfall, sedda i fogelperspektiv, liknade en stor kittel i kokning, hvars innehåll sjöd öfver bräddarna på ett sätt, som åstadkom den mest storartade effekt.

— Der är parlamentshuset, — sade Phil Evans. Han pekade på något, som såg alldeles ut som en leksak

från Nürnberg och som låg på en höjd. Denna leksak med sin brokiga arkitektur liknade Parliament-House i London, alldeles som katedralen i Montreal liknade Peterskyrkan i Rom. Men hvad gjorde det till saken, det var dock obestridligen Ottava. Snart försvann äfven denna stad ur sigte och bildade blott en lysande punkt på jorden.

Klockan var nära två, då Robur åter blef synlig. Han åtföljdes af sin underbefälhafvare Tom Turner. Robur sade endast tre ord till denne. Dessa tre ord meddelade han i sin ordning till de två maskinisterna, som stodo posterade vid kajuterna för- och akterut. På ett tecken ändrade rorgängaren *Albatros'* kurs, så att den styrde två grader mera åt sydvest. Samtidigt kunde Onkel Prudent och Phil Evans konstatera, att en större hastighet bibringades luftskeppets framdrifvande propellrar.

I sjelfva verket skulle denna hastighet kunnat fördubblas och öfverträffa allt hvad dittills i den vägen åstadkommits med de snabbaste maskiner.

Må man sjelf döma! Torpedobåtarna kunna göra tjugotvå knop eller fyrtio kilometer i timmen; tågen på de franska och engelska jernbanorna hundra; isjakterna på Förenta staternas tillfrusna floder hundrafemton; en maskin med kugghjul, tillverkad i Patterssons verkstäder, har gjort hundratrettio på jernvägslinien vid Eriesjön, och ett annat lokomotiv mellan Trenton och Jersey hundratrettiosju.

Emellertid kunde *Albatros* med användande af sina motorers största kraft uppnå en hastighet af tvåhundra kilometer i timmen, hvilket gör ungefär femtio meter i sekunden.

Nå väl, detta är samma hasighet, som orkanens, hvilken rycker upp träd med rötterna, samma hastighet, som en viss vindstöts under orkanen den 21:sta September 1881, hvilken for fram med en hastighet af etthundra-

nittiofyra kilometer. Detta är medelhastigheten i brefdufvans flygt, hvilken icke öfverträffas af andra än vanliga svalans (67 meter i sekunden) och ringsvalans (89 meter i sekunden).

Med ett ord, *Albatros* kunde, alldeles som Robur sagt, om den utvecklade sina propellrars hela kraft, hafva gjort resan rundt omkring jorden på tvåhundra timmar, d. v. s. på mindre än åtta dagar!

Hvad betydde det för denna flygmaskin, om jorden i denna stund än egde fyrahundratusen kilometers jernvägslinier, — hvilket gör elfva gånger resan jorden rundt längs eqvatorn? Hade den icke hela atmosferen som stödjepunkt?

Behöfva vi väl nu tillägga, att det fenomen, hvars uppträdande satte så många myror i hufvudet på folk, icke var annat än ingeniörens luftskepp? Basunen, som utslungade sina granna fanfarer i rymden, det var underbefälhafvaren Tom Turners. Flaggan, som synts öfver de flesta monumentala byggnader i Europa, Asien och Amerika, det var Robur, eröfraren och hans *Albatros'* flagga!

Men om ingeniören dittills vidtagit några försigtighetsmått för att man ej skulle känna igen honom, om han helst reste om natten, då han ibland skaffade sig ljus med sina elektriska lampor, om han under dagens lopp försvann ofvanför molnlagren, så tycktes han nu icke längre vilja hemlighålla den uppfinning han gjort. Och var icke orsaken att han kommit till Filadelfia, att han uppträdt i Weldoninstitutets sessionssal, den, att han ville meddela andra sin utomordentliga upptäckt, att han ville öfvertyga *ipso facto* äfven de mest tviflande?

Man vet, huru han blef mottagen, och man skall få se hvilken hämd han vill utkräfva på presidenten och sekreteraren vid sagda klubb.

Emellertid hade Robur närmat sig de båda kollegerna. Dessa låtsade alldeles som om de icke erforo någon förvåning öfver hvad de sågo, öfver hvad de mot sin vilja voro med om att försöka. Det var tydligt, att inom dessa båda anglosaxiska skallar rufvade en envishet, som det skulle blifva svårt att få bugt med.

Robur å sin sida låtsade icke en gång om, att han märkte detta, utan fortsatte samtalet utan att bry sig om, att det varit afbrutet i öfver två timmar:

— Mina herrar, — sade han, — ni undra säkert huruvida denna apparat, så utomordentligt väl afpassad att färdas i luften, är i stånd att uppnå en större hastighet? Den skulle icke vara värdig att herska i luften, om den vore oförmögen att begagna sig utaf densamma. Jag har velat, att luften för mig skulle vara en fast stödjepunkt, och det är den. Jag har förstått, att, för att strida mot vinden, det helt enkelt fordras att vara starkare än den, och jag är starkare. Jag har hvarken behof af segel, åror eller hjul för att föras framåt, eller af skenor för att vägen skall kunna hastigare tillryggaläggas. Jag behöfver luft, men det är också allt. Luft, som omger mig alldeles som vattnet omger en undervattensbåt, och hvari mina propellrar röra sig alldeles som propellrarna på en ångbåt. Se der det sätt, hvarpå jag löst aviationens problem. Och detta resultat skall aldrig någon ballong eller annan apparat, som är lättare än luften, kunna uppnå.

De båda kollegerna iakttogo en hårdnackad tystnad — något som icke en minut bragte ingeniören ur fattningen. Han nöjde sig med att draga på munnen och återtog fortfarande under frågande form:

— Kanske ni undra, om *Albatros* jemte förmågan att röra sig horisontelt, äfven besitter förmågan att förflytta sig vertikalt, eller med andra ord, om den, då det gäller att uppnå de högre luftlagren, kan täfla med

en aerostat? Nå väl, jag vill ej tillråda er att låta *Go a head* täfla med honom.

De båda kollegerna inskränkte sig helt enkelt till att rycka på axlarna. Det var kanske dit, de ville att ingeniören skulle komma.

Robur gjorde ett tecken. Propellrarna, som tjenade till motorer, stannade genast. Efter att ännu några kilometer hafva bibehållit farten, blef *Albatros* stående orörlig.

Vid ett andra tecken af Robur började de uppehållande propellrarna att röra sig med en hastighet, som hade kunnat jemföras med sirenernas vid akustiska experiment. Deras surrrr genomlöpte nära en hel oktav i tonskalan, likväl aftagande i styrka till följd af luftens förtunning, och apparaten höjde sig vertikalt som en lärka, hvilken utslungar sitt skarpa skrik i rymden.

— Master Onkel! — Master Onkel! — skrek Frycollin. — Tänk om den skulle gå sönder!

Ett föraktfullt småleende var Roburs enda svar. Inom några minuter hade *Albatros* uppnått en höjd af tvåtusensjuhundra meter, hvilket gjorde att synkretsen vidgades till sjuttiotusen — sedan uppnådde den fyratusen meter, hvilket barometern utvisade genom att falla till 480 millimeter.

Nu började *Albatros*, sedan detta experiment var utfördt, att åter sänka sig. Minskningen af tryck i de högre luftlagren medför minskningen af syre i luften och i följd deraf i blodet. Detta är orsaken till allvarliga olyckshändelser, som träffat vissa aeronauter. Robur ansåg onödigt att utsätta sig derför.

Albatros återkom således till den höjd, der den företrädesvis tycktes vilja uppehålla sig, och dess framdrifvande propellrar, som åter sattes i rörelse, förde den med ännu större hastighet framåt i sydvestlig rigtning.

— Om det var detta ni önskade veta, mina herrar, — sade ingeniören, — så ha ni nu fått det klart för er.

Derpå lutade han sig öfver barrièren och stod alldeles fördjupad i sina tankar.

Då han åter upplyfte hufvudet, stodo presidenten och sekreteraren vid Weldoninstitutet framför honom.

— Ingeniör Robur, — sade Onkel Prudent, som förgäfves försökte att beherska sig, — vi hafva icke undrat öfver något af allt det ni tyckes tro. Men vi skola göra er en fråga, som vi räkna på, att ni är god och besvarar.

— Tala.

— Med hvad rätt öfverföll ni oss i Filadelfia, i Fairmont-Park? Med hvad rätt stängde ni in oss i den der cellen? Med hvad rätt för ni oss med er, mot vår vilja, ombord på denna flygmaskin?

— Och med hvad rätt mina herrar aeronauter, — inföll Robur, — med hvad rätt ha ni förolämpat och hotat mig i er klubb, så att jag sannerligen förvånar mig öfver att hafva kommit lefvande derifrån?

— Fråga är icke det samma som att svara, — återtog Phil Evans, — och jag upprepar — med hvad rätt?

— Ni vill således veta det?

— Ja.

— Nå väl, med den starkastes rätt!

— Det är rått!

— Men det är sant!

— Och under huru lång tid, medborgare ingeniör, — frågade Onkel Prudent, hvars vrede nu kokade öfver, — under huru lång tid ämnar ni utöfva denna rätt?

— Men, mina herrar, — svarade Robur ironiskt, — huru kunna ni göra mig en sådan fråga, då vi blott behöfva sänka blicken för att njuta af ett skådespel utan like i verlden!

Albatros speglade sig nu i Ontariosjöns ofantliga spegel. Den passerade just öfver det land, som Cooper så poetiskt besjungit. Nu följde den södra stranden af

den vidsträckta sjön och styrde kosan mot den ryktbara flod, som tillför densamma Eriesjöns vatten, sedan det slungats utför dess ofantliga vattenfall.

Under en minut trängde ett majestätiskt buller, ett orkanlikt dån, ända upp till *Albatros*. Luften uppfriskades kännbart, alldeles som om något fuktigt skum kastats upp i densamma.

Nedanför störtade sig vattenmassor utför en hästskoformad brant. Man skulle kunnat kalla det en ofantlig kristallström midt ibland tusentals regnbågar, hvilka bildades genom solstrålarnes brytning. Det var ett sublimt skådespel.

Framför dessa vattenfall förenade en bro, som liknade en utspänd lina, de båda stränderna med hvarandra. Ungefär 4,5 kilometer längre ner fans en hängbro, öfver hvilken ett tåg just nu ångade fram, på väg från den canadensiska till den amerikanska stranden.

— Niagarafallen! — skrek Phil Evans.

Detta skrik undslapp honom, under det att Onkel Prudent af alla krafter bemödade sig att icke beundra något af de underbara saker han såg.

En minut senare hade *Albatros* passerat öfver floden, som skiljer Förenta staterna från Canada, och kom nu in på Nord-Amerikas vidsträckta områden.

ÅTTONDE KAPITLET.

I hvilket man får se, att Robur beslutar sig för att besvara en vigtig fråga, som ställes till honom.

I en af hytterna i kajutan förut hade Onkel Prudent och Phil Evans funnit två förträffliga bäddar, linne och gångkläder i alldeles tillräcklig mängd samt ytter-

rockar och resfiltar. En transatlanterångare skulle icke kunnat erbjuda dem större beqvämligheter. Om de icke fingo njuta af en oafbruten sömn, så berodde detta säkert på, att de sjelfva så gerna ville det eller åtminstone att mycket allvarsamma funderingar hindrade dem derifrån. I hvilket äfventyr hade de blifvit kastade? Till hvilken serie af experiment hade de blifvit inviterade *inviti*, om man vågar tillåta sig denna sammanställning af franska och latinska ord. Huru skulle allt detta sluta och hvad ville i sjelfva verket ingeniör Robur? Detta var sannerligen ett rikt fält för reflexioner.

Hvad beträffar betjenten Frycollin, så var han inlogerad förut i en hytt, som låg näst intill mästerkockens på *Albatros*. Detta grannskap kunde icke annat än behaga honom. Han älskade nemligen att umgås med denna verldens store. Men då han slutligen somnade, drömde han oupphörligt, att han slungades tvärs genom rymden, hvilket gjorde hans sömn till en afskyvärd mara.

Och dock var intet lugnare än denna färd genom atmosferen, hvars luftströmmar afstannat framemot aftonen. Utom det hvinande ljud, som framkallades af propellrarnas vingar, hördes icke ett buller i detta luftlager. Ibland hörde man en ånghvissling från något lokomotiv nere på jorden eller tjutet af några hundar. Hvilken underbar instinkt! Dessa varelser kände, att flygmaskinen passerade öfver dem och utstötte tjut af fasa deröfver.

Dagen derpå, den 14 Juni, klockan fem på morgonen promenarade Onkel Prudent och Phil Evans på platformen, eller rättare på luftskeppets däck. Ingenting hade förändrats sedan gårdagen: utkiken i fören och rorgängaren i aktern, allt var på sin förra plats.

Men hvarför behöfdes det då en utkik? Hade man möjligen att frukta en sammanstötning med en liknande apparat? Nej, säkerligen icke. Robur hade ännu icke funnit efterapare. Hvad åter beträffar att möta en luftballong, som uppehöll sig i luften, så var denna möjlig-

het så svag, att det må tillåtas oss att lemna den utom räkningen. I alla händelser skulle det varit värst för luftballongen — en lerkruka mot en kopparkittel. *Albatros* skulle icke haft något att frukta af en dylik sammanstötning.

Men kunde då verkligen någon annan slags sammanstötning ega rum? Ja! Det var alls icke omöjligt, att luftskeppet skulle kunna stöta på grund alldeles som ett fartyg, ifall något berg, öfver hvilket det icke kunde höja sig eller icke undvika, stängde dess väg. Detta var luftens farliga skär, som man måste undvika liksom ett fartyg undviker klipporna i hafvet.

Det är visserligen sant att ingeniören, liksom en kapten plägar göra, hade angifvit rigtningen, i det han beräknat den höjd, som var nödvändig för att dominera de högsta bergspetsarna inom området. Men som luftskeppet snart skulle komma att passera öfver ett bergigt land, så fordrade försigtigheten, att man var på sin vakt, i händelse att luftskeppet skulle kunnat afvika något från sin utstakade bana.

Då Onkel Prudent och Phil Evans betraktade landskapet, som utbredde sig under deras fötter, varseblefvo de en vidsträckt sjö, hvars bortersta, sydliga vik *Albatros* just nu uppnådde. Deraf slöto de, att de under natten passerat Eriesjön i hela dess längd. Och som luftskeppet nu hade en mera direkt vestlig rigtning, borde det snart uppnå Michigansjöns yttersta udde.

— Det är intet tvifvel längre! — utbrast Phil Evans. — Den der samlingen af tak der borta vid horisonten, det är Chicago!

Han misstog sig ej. Det var verkligen staden, från hvilken sjutton jernvägar utstråla, Vesterns drottning, den stora reservoir, dit Indianas, Ohios, Wisconsins, Missouris och alla andra staters, hvilka bilda unionens vestliga del, produkter flyta.

Onkel Prudent, beväpnad med en förträfflig marin-

kikare, som han funnit i sin hytt, kunde med lätthet urskilja stadens förnämsta byggnader. Hans kollega utpekade för honom kyrkorna, de offentliga byggnaderna, de talrika elevatorerna och spanmålsmagasinen, det kolossala hotell Scherman, som liknade en stor tärning, på hvilken fönstren på alla sidor bildade hundratals ögon.

— Då detta är Chicago, — sade Onkel Prudent, — så bevisar det, att vi förts litet mera åt vester, än hvad som skulle vara lämpligt för att återkomma till vår utgångspunkt.

Albatros aflägsnade sig också nu i sjelfva verket i rät linie från Pennsylvaniens hufvudstad.

Men om äfven Onkel Prudent velat försöka förmå Robur att återföra dem mot öster — så skulle han i detta ögonblick ej haft tillfälle dertill. Denna morgon tycktes nemligen ingeniören alls icke hafva brådtom att lemna sin hytt, vare sig nu att han var sysselsatt der med några arbeten, eller att han ännu sof. De båda kollegerna måste således frukostera utan att hafva fått se honom.

Luftskeppets hastighet hade icke minskats sedan gårdagen. Men då den hade samma rigtning som vinden, hvilken blåste från öster, så var den icke besvärlig, och som termometern endast sjunker en grad på hundrasjuttio meters uppstigning, så var temperaturen alls icke outhärdlig. Också vandrade Onkel Prudent och Phil Evans under samspråk och väntan på ingeniören fram och tillbaka under hvad man skulle kunna kalla skuggan af propellrarna, hvilka nu roterade med en sådan hastighet, att deras blad bildade en nästan genomskinlig skifva.

Staten Illinois passerades sålunda längs dess nordliga gräns på mindre tid än två och en half timme. Man for öfver flodernas flod, Missisippi, hvars tvådäckade flodångbåtar icke syntes större än kanoter. Sedan styrde *Albatros* kurs på Iowa, efter att hafva farit förbi Iowa-City vid elfvatiden på förmiddagen.

Några kedjor af kullar, "bluffs" genomskuro detta territorium löpande från söder till nordvest. Dess ringa höjd fordrade ingen höjning af luftskeppet. För resten dröjde det ej länge, förrän kullarna försvunno för att gifva plats åt Iowas vidsträckta slätter, som sträcka sig öfver hela dess östra del och öfver Nebraska — ofantliga prärier, hvilka utbreda sig ända till foten af Klippbergen. Här och der flöto floder fram, hvilka antingen voro bifloder eller bifloders bifloder till Missouri. Vid dessas stränder lågo städer och byar, hvilka dock började blifva mera sällsynta, allt eftersom *Albatros* mer och mer närmade sig "den fjerran vestern".

Ingenting af vigt tilldrog sig under loppet af denna dag. Onkel Prudent och Phil Evans voro helt och hållet öfverlemnade åt sig sjelfva. De sågo knappast en gång till Frycollin, hvilken låg utsträckt i fören med slutna ögon för att ingenting se. Och dock var han ej, som man skulle kunnat tro, plågad af svindel. Af brist på stödjepunkt, skulle denna svindel icke kunnat bemäktiga sig en, såsom den gör då man står uppe på någon hög byggnad. Afgrunden utöfvar ingen dragningskraft, då man betraktar den från gondolen i en ballong, eller från däcket af ett luftskepp, eller rättare sagdt, det är ingen afgrund, som gapar under luftseglaren, det är horisonten, som vidgas och omgifver honom på alla sidor.

Klockan två passerade *Albatros* öfver Omaha på gränsen af Nebraska. — Omaha-City är en verklig hufvudstation för Pacificjernvägen, denna bana, som sträcker sig sextusensexhundra kilometer mellan New-York och San-Fransisco. Under ett ögonblick kunde man se Missouris gulaktiga vatten, derpå staden med sina hus af trä och tegel, belägen vid midten af denna jetteflod, alldeles som ett spänne på det bälte, som omsluter Nord-Amerikas midja. Under det passagerarna ombord på luftskeppet iakttogo alla dessa saker, är det alls icke otroligt, att invånarna i Omaha i sin tur varseblefvo den besynnerliga

företeelsen. Men deras förvåning att se den sväfva i luften kunde icke vara större än presidentens och sekreterarens vid Weldoninstitutet att befinna sig ombord derå. I alla händelser var detta en tilldragelse, som komme att diskuteras i alla Förenta staternas tidningar och som skulle lemna förklaringen på det besynnerliga fenomen, hvarmed hela verlden sysselsatt sig sedan någon tid tillbaka.

En timme efteråt hade *Albatros* passerat förbi Omaha. Nu blef det alldeles tydligt, att luftskeppet styrde kosan mot vestern, i det det aflägsnade sig från Platte-floden, längs hvilkens strand Pacific-banan går öfver prärierna. Detta var just ingen angenäm upptäckt för Onkel Prudent och Phil Evans.

— Det ligger således verkligen något allvar i detta förslag att föra oss till antipoderna? — sade den ene.

— Och detta mot vår vilja? — inföll den andra. — Ah! må denne Robur taga sig i akt! Jag är icke den man, som låter behandla mig hur som helst!

— Icke jag heller! — svarade Phil Evans. — Men tro mig, Onkel Prudent, ni gjorde i alla fall bäst i att försöka lugna er.

— Lugna mig?

— Och spara er vrede, tills tiden är inne att låta den bryta ut.

Efter att hafva passerat öfver Svarta bergen, betäckta med barrträd och cedrar, flög *Albatros* vid femtiden öfver det område, som man med rätta har kallat Nebraskas dystra trakter, — ett kaos af ockrafärgade kullar, klippblock, som sågo ut som om de störtat ned till jorden och slagits sönder i fallet. Sedda på långt håll antaga dessa block de allra vidunderligaste formationer. Midt ibland denna ofantliga samling af klippstycken såg man här och der ruinerna efter städer från medeltiden med sina fästen, torn och befästade slott. Men i verkligheten äro dessa dystra trakter intet annat än ett ofantligt benhus, hvarest hvitna oräkneliga lem-

ningar af pachydermer, hafssköldpaddor, och till och med, som man påstår, fossila menniskor, bortsopade under forna tider af någon okänd öfversvämning.

Då det blef afton hade man bakom sig hela Platteflodens vattenmassor. Nu sträckte sig slätten ända till de yttersta gränserna af en horisont, som tog sig vidsträckt ut från den höjd *Albatros* nu innehade.

Under natten störde icke längre lokomotivens eller ångbåtspipornas gälla hvisslingar det stjernströdda firmamentets majestätiska lugn. Långdragna råmande läten stego emellanåt upp till luftskeppet, som nu hade närmat sig jorden. Dessa läten härrörde från hjordar af bisonoxar, hvilka ströfvade genom prärierna på spaning efter bäckar och betesmarker. Då dessa tego, frambragte gräset, som frasade under deras fötter, ett brusande ljud, som liknade dånet af en öfversvämning och var mycket olikt det oafbrutna susande, som frambragtes af propellrarna.

Dessutom hördes tid efter annan en vargs, räfs eller vildkatts tjut, eller skallet från en coyot, denna *canis latrans,* hvars namn fullt rättfärdigas genom dess gälla skall.

Äfven uppstego genomträngande dofter såsom af mynta, salvia och malört, blandade med den starka lukten af barrträden, som spred sig i den rena nattluften.

Och till sist, för att anteckna alla ljud, som stego upp från jorden, hördes ett hemskt skri, som denna gång icke kom från coyoterna; det var indianens stridsrop, som den vana jägarens öra icke gerna skulle kunna förvexla med något annat.

Följande dag, den 15:de Juni, vid femtiden på morgonen lemnade Phil Evans sin hytt. Kanske skulle han i dag träffa ingeniör Robur?

Som han i alla händelser var nyfiken att veta, hvarför Robur icke visat sig dagen förut, så vände han sig till underbefälhafvaren Tom Turner.

Tom Turner, engelsman till börden, omkring fyrtiofem år gammal, med höghvälfdt bröst, symetriskt bygd och liksom huggen af jern, hade ett af dessa väldiga, karakteristiska hufvuden à la Hogarth, sådana denna tecknare af allt hvad som fins af fulhet hos den anglosaxiska rasen har kastat ut med spetsen af sin penna. Om man noga undersöker plansch fyra af *Harlots Progress,* så skall man återfinna Tom Turners hufvud på fångvaktarens axlar, och man skall nogsamt märka, att hans fysionomi just icke har något särdeles uppmuntrande hos sig.

— Få vi se ingeniör Robur i dag? — frågade Phil Evans.

— Jag vet icke, — svarade Tom Turner.

— Jag frågar er om han gått ut?

— Kanske.

— Och när kommer han tillbaka?

— Förmodligen då han slutat sin promenad.

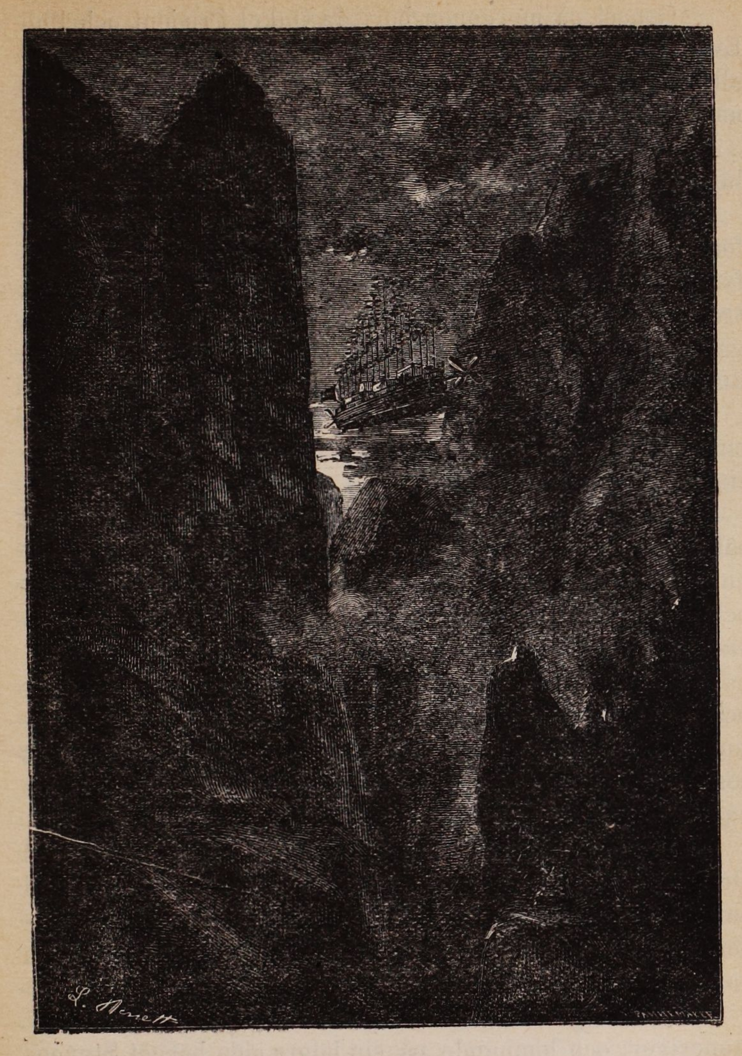
Och derpå gick Tom Turner åter in i sin ruff.

Phil Evans måste nöja sig med detta svar, hvilket var så mycket mindre lugnande som det, efter hvad kompassen utvisade, var alldeles tydligt, att *Albatros* fortsatte sin färd i nordvestlig rigtning.

Hvilken skilnad var det icke mellan de dystra trakters ofruktbara områden, som passerats under natten, och det landskap, som nu upprullade sig för luftseglarnas blickar.

Luftskeppet passerade nu, efter att hafva tillryggalagt tusen kilometer från Omaha, öfver en trakt, som Phil Evans ej kunde känna igen af det enkla skälet, att han aldrig varit der förut. Några fästen, afsedda att tjena som skydd mot indianerna, krönte kullarna med sina geometriska linier. Det fans få byar och få inbyggare i detta land, så olikt Colorados guldhaltiga territorier, hvilka äro belägna flera grader sydligare.

I fjerran började, fastän ännu mycket obestämdt,

Öfver klippbergen'

att afteckna sig en kedja af klippor, hvilka den uppgående solen öfvergöt med sitt purpursken.

Det var Klippbergen.

Genast på morgonen började Onkel Prudent och Phil Evans att frysa. Denna sänkning i temperaturen berodde alls icke på något ombyte af väderleken, och solen lyste med sitt grannaste sken.

— Det här måste bero på, att *Albatros* höjer sig i luften, — sade Phil Evans.

Och verkligen hade också barometern, som satt utanför dörren till den mellersta kajutan, fallit till femhundrafyrtio millimeter — hvilket utvisade en höjd af omkring tretusen meter. Luftskeppet höll sig således på en ganska försvarlig höjd, hvilket nödvändiggjordes af den kuperade marken.

För öfrigt måste de en timme förut hafva passerat en höjd af fyratusen meter, ty bakom luftskeppet reste sig berg, som voro betäckta af en evig snö.

Hvarken Onkel Prudent eller Phil Evans kunde med säkerhet afgöra, hvad detta var för ett land. Under natten hade *Albatros* kunnat göra afvikningar åt norr och söder med en ytterlig hastighet och detta var tillräckligt för att vilseleda dem.

Efter att hafva uppställt flera olika hypoteser, mer och mindre antagliga, stannade de vid denna: detta territorium, omslutet af en kedja af berg, måste vara det, som genom ett kongressbeslut i Mars 1872 förklarades vara Förenta staternas Nationalpark.

Det var också verkligen denna egendomliga trakt. Den förtjenade i sanning namnet park — en park med berg i stället för kullar, sjöar i stället för dammar, floder i stället för bäckar, och i stället för vattenkonst, geyser af en ofantlig kraft.

Inom några minuter sväfvade *Albatros* öfver Yellowstoneriver, och lemnande på sin högra sida berget Stevenson, kom den snart till stränderna af den stora sjö, som bär samma namn som det nyss nämda vattendraget. Hvilken omvexlande anblick företedde icke denna sjös stränder, beströdda med obsidianstycken och bergkri-

staller, i hvilkas tusentals facetter solstrålarna återspeglades! Hur nyckfull hade icke naturen varit vid placerandet af öar, som här och der stucko upp på dess yta! Och hvilket moln af foglar, pelikaner, svanor, fiskmåsar, vildgäss, prutgäss och lommar uppehöll sig icke omkring denna sjö, som är en af de högst liggande på hela jordklotet! Vissa, mycket branta delar af stränderna äro beklädda med ett täcke af gröna träd, furu- och lärkträd, och vid foten af dessa branta sluttningar uppstiga oräkneliga hvita rökpelare. Det är ånga, som stiger upp ur denna jord, såsom ur en ofantlig kittel, i hvilken vattnet genom underjordiska eldar hålles i ett tillstånd af ständig kokning.

Här skulle, om någonsin, varit ett lämpligt tillfälle för kocken att förse sig med ett rikligt förråd af foreller, den enda fisk, som Yellowstonesjön eger i riklig mängd. Men *Albatros* höll sig fortfarande på en sådan höjd, att tillfälle ej erbjöd sig att företaga ett fiske, som med all säkerhet skulle blifvit ofantligt gifvande.

För öfrigt dröjde det endast tre qvarts timme, innan man hade sjön bakom sig, och en liten stund senare hade man passerat öfver denna region af geysrar, hvilka vida öfverträffa de praktfullaste på Island och New-Zeeland.

Lutade öfver räcket beskådade Onkel Prudent och Phil Evans dessa vattenpelare, hvilka sköto upp i höjden alldeles som ville de förse luftskeppet med ett nytt element att röra sig i. Der voro "Solfjädern", hvars strålar forma sig till tunna, glänsande skifvor. "Det befästade slottet", som tycktes försvara sig med vattenstrålar, "Grott-geyser", så benämd för sin egendomligt formade, af många hål genomsatta krater och till sist "Jätten", som utslungar en lodrät vattenpelare med en omkrets af fem meter till mera än femtio meters höjd.

Robur kände utan tvifvel redan till alla de underbara företeelserna i detta oförlikneliga, ja, i sitt slag

enastående skådespel, ty han visade sig ej på platformen. Var det då endast för sina gästers nöje, som han låtit *Albatros* passera öfver denna Nationalpark? Huru dermed än må vara, så afhöll han sig från att komma och mottaga deras tacksägelser. Han blef icke en gång synlig under den farliga passagen öfver Klippbergen, hvilka *Albatros* uppnådde vid sjutiden på morgonen.

Man vet att denna bergskedja sträcker sig som en ofantlig ryggrad från midjan till halsen på Nord-Amerika såsom förlängning af de mexikanska Anderna. Det är en sträcka af tretusenfemhundra kilometer, hvars högsta punkt utgöres af bergsspetsen James, som har en höjd af nära tolftusen fot.

Utan tvifvel skulle *Albatros* liksom en fogel med hög flygt genom att fördubbla sina vingslag kunnat passera öfver de högsta punkterna på denna kedja för att sedan med ett enda språng komma in i Oregon eller Utah. Men denna manöver var icke af behofvet påkallad. Det finnes pass, som tillåta en att komma igenom denna kedja utan att behöfva klättra upp för spetsarna. Det fins flere sådana "cañons" ett slags mer eller mindre trånga pass, genom hvilka man kan komma fram — några såsom t. ex. Bridgerpasset, genom hvilken Pacificjernvägen går på väg till mormomernas land, och andra, hvilka öppna sig mera åt norr eller söder.

Det var en af dessa "cañons", som *Albatros* gaf sig in uti, sedan den minskat sin hastighet för att icke skada sig mot bergspassets väggar. Med en säkerhet på handen, som ännu mera förhöjde verkan af rodrets ytterliga känslighet, styrde rorgängaren luftskeppet, alldeles som om det skulle varit fråga om en båt af första rang i en täfling inom "The Royal Thames club". Det var i sanning märkvärdigt; och hvilket förakt än de båda motståndarna till principen: "tyngre än luften", kände för saken, så kunde de dock icke annat än förvånas öfver fullkomligheten hos denna luftseglingsmaskin.

Inom mindre än två och en half timme hade man passerat genom den stora bergskedjan, och *Albatros* återtog sin förra hastighet om hundra kilometer. Den styrde nu kosan mot sydvest i afsigt att gå tvärs öfver Utah, under det att den sänkte sig närmare till jorden. Den hade sänkt sig några hundra meter, då några hvisslingar tilldrogo sig Onkel Prudents och Phil Evans uppmärksamhet.

De kommo från ett tåg på Pacificbanan, hvilket styrde kosan mot staden vid Stora saltsjön.

Lydande en hemlig order sänkte sig *Albatros* ännu mera i afsigt att följa tåget, som gick för full maskin. Den varseblefs genast. Några hufvuden tittade ut ur waggonsfönstren. Derpå samlades en hel hop passagerare på dessa små gångbroar, som förbinda de amerikanska jernvägsvagnarna med hvarandra. Några klättrade upp på taken för att bättre kunna se flygmaskinen. Hurrarop ljödo genom luften; men de kunde dock ej locka ut Robur.

Albatros sänkte sig ännu mera genom att moderera de uppehållande propellrarnas rotationshastighet och saktade sin fart för att icke lemna bakom sig tåget, som den skulle haft lätt att fara förbi. Luftskeppet sväfvade öfver tåget som en ofantlig torndyfvel. Det gjorde små utflygter, åt höger och venster, det flög framåt ett stycke och vände sedan tillbaka igen och hade helt stolt hissat sin svarta flagga med den gyllene solen i midten, hvarpå lokomotivföraren svarade genom att vifta med Amerikas unionsflagga med de trettiosju stjernorna.

Förgäfves ville de båda fångarna försöka begagna sig af det tillfälle, som erbjöds att meddela, hvad som blifvit af dem. Förgäfves skrek presidenten vid Weldoninstitutet af alla krafter:

— Jag är Onkel Prudent från Filadelfia!

Och sekreteraren:

— Jag är Phil Evans, hans kollega!

Deras rop förlorade sig i de tusentals hurrarop, hvarmed de resande helsade deras färd.

Emellertid hade tre eller fyra af luftskeppets besättning kommit ut på däcket. En af dem kastade ned en repända till tåget, liksom sjömännen bruka göra, då de passera förbi ett skepp, som går långsammare än deras — ett ironiskt sätt att erbjuda dem en bogserlina.

Albatros återtog nu sin vanliga hastighet och efter en halftimme hade den lemnat bakom sig tåget, hvars rökpelare snart försvann ur synhåll.

Vid ett-tiden på eftermiddagen syntes en vidsträckt skifva, som återkastade solstrålarna alldeles som en ofantlig reflektor.

— Det måste vara mormonernas hufvudstad, Salt-Lake-City! — sade Onkel Prudent.

Det var verkligen staden vid Stora saltsjön, och skifvan, som de sågo, var det runda taket på tabernaklet, i hvilket tiotusen heliga godt kunna rymmas. Som en konvex spegel spred den solstrålarna åt alla sidor.

Der låg nu den stora staden vid foten af Wahsatchbergen, hvilka till största delen äro beklädda med cedrar och barrträd och vid stranden af floden Jordan, hvilken för Utahs vatten till Stora saltsjön.

Rundt omkring utbredde sig landssträckor, väl skötta, väl odlade, rika på betesmarker, der fårhjordarna kunde räknas i tusental.

Men allt detta försvann snart som en skugga, och *Albatros* gick nu i sydvestlig rigtning med ökad hastighet, hvilket också blef ganska känbart, emedan hastigheten nu var större än vindens.

Snart flög luftskeppet fram öfver Nevadas silfverhaltiga territorier, som endast genom Sierran skiljes från Californiens guldhaltiga.

— Vi kunna utan tvifvel vänta att få se San-Fransisco innan nattens inbrott! — sade Phil Evans.

— Och sedan? . . . — inföll Onkel Prudent.

Klockan var sex på eftermiddagen, då man passerade Sierra Nevada genom Truckipasset, genom hvilket jernvägen går. Det återstod nu endast trehundra kilometer att tillryggalägga för att uppnå om icke San-Fransisco, så åtminstone Sacramento, hufvudstaden i staten Californien.

Så stor var emellertid den hastighet, som bibringats *Albatros,* att före klockan åtta hufvudstadens tornspiror stucko upp vid horisonten i vester för att snart försvinna vid motsatta horisonten.

I detta ögonblick visade sig Robur på platformen. De båda kollegerna trädde fram till honom.

— Ingeniör Robur, — sade Onkel Prudent, — nu äro vi vid Amerikas gräns! Vi antaga, att detta skämt då också skall få sin gräns . . .

— Jag skämtar aldrig, — svarade Robur.

Han gjorde ett tecken. *Albatros* sänkte sig hastigt mot jorden, men på samma gång antog den sådan fart, att passagerarna nödgades taga sin tillflykt till hytterna.

Knappt hade dörren till deras hytt stängts efter de båda kollegerna, förrän Onkel Prudent utbrast:

— Aldrig så litet till, så stryper jag honom!

— Man måste försöka fly! — inföll Phil Evans.

— Ja! Kosta hvad det kosta vill!

Ett doft brusande trängde nu till deras öron.

Det var hafvets brus, då det slog mot klipporna på stranden. Det var Stilla hafvet.

NIONDE KAPITLET.

I hvilket Albatros tillryggalägger nära tiotusen kilometer, hvilka sluta med ett lyckligt språng.

Onkel Prudent och Phil Evans voro fast beslutna att fly. Om de icke haft att göra med åtta synnerligen kraftfulla män, hvilka utgjorde luftskeppets besättning, så skulle de kanske vågat en strid. En djerf kupp skulle kanske gjort dem till herrar ombord och tillåtit dem att stiga ned på någon punkt i Förenta staterna. Men som de endast voro två — Frycollin kunde nemligen icke tagas med i räkningen — så var detta icke att tänka på. Då man således icke kunde komma någonstädes med våld, så måste man taga sin tillflykt till list, så snart som *Albatros* skulle stiga ner till jorden. Det var detta, som Phil Evans sökte göra begripligt för sin otåliga och lättretliga kollega, hvilken han alltid fruktade skulle begå någon våldsamhet, som kunde förvärra ställningen.

I alla händelser var det lämpliga ögonblicket ännu icke inne. Luftskeppet ilade med snabb fart öfver Stilla hafvet. Morgonen derpå, den 16:de Juni, såg man icke längre kusten. Då emellertid kusten bildade en stor bugt från ön Vancouver ända till Aleutiska ögruppen, — en del af ryska Amerika, som afträddes till Förenta staterna 1867 — så skulle *Albatros* sannolikt komma att passera dess yttersta udde, om han icke ändrade kurs.

Hvad nätterna föreföllo de båda kollegerna långa! De skyndade sig derför vanligen att så fort som möjligt lemna sin hytt. Men denna morgon hade daggryningen redan länge upplyst horisonten i öster, då de kommo ut på däcket. Man nalkades solståndet i Juni, den längsta

dagen på året i den nordliga hemisferen, och vid den sextionde parallelcirkeln var det knappast en gång natt.

Hvad beträffar ingeniör Robur, så skyndade han sig ej, vare sig af vana eller med flit, att lemna sin hytt. Då han i dag lemnade den, nöjde han sig med att helt flygtigt helsa sina gäster, då han mötte dem akterut på platformen.

Emellertid hade Frycollin med ögonen röda af vaka, slö uppsyn och svigtande kvän vågat sig ut ur sin hytt. Han gick alldeles som en, som känner, att marken icke är säker under hans fötter. Hans första blick träffade motorn, som arbetade med en lugnande regelbundet och utan all för stark fart.

Då negern förvissat sig om detta, styrde han, fortfarande vacklande, sina steg mot barrièren och tog tag i densamma med båda händerna för att bättre kunna återfå jemvigten. Det var tydligt, att han ämnade taga en öfverblick öfver det land, som *Albatros* beherskade från en höjd af minst tvåhundra meter.

Frycollin hade säkert behöft intala sig mycket mod för att riskera ett dylikt försök. Han måste anlita hela sin djerfhet för att utsätta sin person för ett sådant försök.

Först stod Frycollin med kroppen tillbakalutad framför barrièren, sedan skakade han den för att förvissa sig om dess hållbarhet; derpå rätade han på sig, böjde sig sedan framåt, och stack sedan ut hufvudet. Det är obehöfligt att säga, att han under utförandet af dessa olika manövrer hela tiden höll ögonen slutna. Slutligen öppnade han dem.

Hvilket skrik! Och hur skyndsamt han drog sig tillbaka! Och huru djupt han borrade ned hufvudet mellan axlarna!

Djupt nere i afgrunden under sina fötter hade han varseblifvit det omätliga hafvet. Håren skulle rest sig på hans hufvud, om de icke varit krusiga.

— Hafvet! — Hafvet! — skrek han.

Och Frycollin skulle fallit omkull på platformen, om icke kocken tagit emot honom i sina armar.

Denna kock var fransman och kanske till och med gascognare, ehuru han hette François Tapage. Om han icke var gascognare, så måste han åtminstone hafva andats Gascognes luft ända sedan barndomen. Huru kom det sig att denne François Tapage var i tjenst hos ingeniören? Genom hvilken ödets skickelse hade han kommit att tillhöra *Albatros'* besättning? Det vet man ej. I alla händelser talade denne spjufver engelska som en yankee.

— Se så, friskt mod bara! — skrek han, i det han lyfte upp negern medelst ett kraftigt tag i axlarna.

— Master Tapage, — utbrast den stackars saten, i det han kastade förtviflade blickar på propellrarna.

— Hvad vill du, Frycollin?

— Brukar det här gå sönder någon gång?

— Nej, men det slutar väl ändå på det viset.

— Hvarför det? — Hvarför det?

— Emedan allt är förgängligt under solen, som man säger i min hembygd.

— Och hafvet, som är inunder!

— Om vi falla, så är hafvet bra.

— Ja, men man drunknar ju!

— Man drunknar, men man slås ej i b-i-tar, — svarade François Tapage, i det han lade tonvigt på hvarje ord.

Ett ögonblick derefter hade Frycollin med en slingrande rörelse smugit sig in i sin hytt.

Under denna dag, den 16:de Juni, gick luftskeppet endast med måttlig hastighet. Det föreföll alldeles som om det snuddade vid detta lugna, solbelysta haf, hvilket det beherskade från några tiotal meters höjd.

Onkel Prudent och Phil Evans hade nu i sin tur stannat inne i ruffen för att slippa träffa Robur, som vandrade af och an på platformen och rökte, ibland en-

sam, ibland åtföljd af underbefälhafvaren Tom Turner. Endast halfva antalet propellrar voro i gång, men detta var nog för att hålla apparaten uppe i de lägre luftlagren.

Under dessa förhållanden kunde besättningen på *Albatros* roat sig med att fiska för att förskaffa sig litet omvexling, om Stilla hafvets vatten hade varit fiskrika. Men på dess yta syntes endast några hvalfiskar med gul buk, af det slag som mäter ända till tjugufem meter i längd. Dessa äro de farligaste hvalarna i de nordliga hafven. Fiskarena akta sig väl för att anfalla dem, emedan de ega en ofantlig styrka.

Men genom att harpunera en af dessa hvalfiskar, vare sig med vanliga harpunen, med Flechterska raketen eller med bomber, försedda med spjut, af hvilket senare slag man hade en samling ombord, skulle detta fiske kunnat ega rum utan fara.

Men hvad skulle en dylik onödig massaker tjena till? I alla händelser och utan tvifvel för att visa de båda medlemmarna af Weldoninstitutet hvad man kunde åstadkomma med hans luftskepp, ville Robur anställa jagt på en af dessa vidunder till hvalar.

Vid ropet: "Hval! hval!" gingo Onkel Prudent och Phil Evans ut ur sin hytt. Kanske det kunde vara någon hvalfiskfångare i sigte . . . I så fall hade båda, för att slippa ur sitt flygande fängelse, varit i stånd att störta sig i hafvet, i beräkning på att blifva upptagna i en båt.

Hela *Albatros'* besättning stod uppstäld på platformen. Man väntade.

— Vi skola således våga oss på försöket, master Robur? — frågade underbefälhafvaren Tom Turner.

— Ja, Tom, — svarade ingeniören.

I den ruff, der maskineriet hade sin plats, stodo maskinisten och hans båda medhjelpare på sin post, färdiga att utföra de order, som skulle meddelas dem ge-

nom gester. Det dröjde ej länge, förrän *Albatros* sänkte sig mot hafvet och stannade 14 meter öfver detsamma.

Så långt blicken kunde nå syntes ingen båt — detta kunde de båda olyckskamraterna öfvertyga sig om — och ej heller var något land i sigte, som de skulle kunnat uppnå genom simning, förutsatt nemligen att Robur icke tagit några mått och steg för att gripa dem.

Flera vatten- och ångpelare, utslungade ur deras spruthål, förkunnade snart hvalarnas närvaro, då de kommo upp till vattenytan för att andas.

Tom Turner, biträdd af en bland sina kamrater, hade stält sig i fören. Inom håll för honom var en af dessa bomber, försedda med spjut, af kalifornisk tillverkning, hvilka slungas ut genom en bössa. Den utgöres af en slags metallcylinder, som omsluter en cylinderformig bomb, försedd med en spets med hullingar.

Från skeppsvaktbryggan i fören, på hvilken han nyss hade stigit upp, antydde Robur med högra handen åt maskinisterna och med den venstra åt rorgängaren de manövrer, som skulle utföras. Han var således herre öfver luftskeppets rörelser i alla rigtningar, horisontalt så väl som vertikalt. Man kan knappast föreställa sig, med hvilken snabbhet och precision apparaten åtlydde alla hans befallningar. Man skulle kunnat tro den vara en organisk varelse, i hvilken Robur utgjorde själen.

— Hval! . . . Hval! — skrek Tom Turner ånyo.

Ryggen på en hval blef också verkligen synlig fyra kabellängder förut om *Albatros*.

Albatros sänkte sig åter, och då den icke var mera än tio meter öfver hafsytan, stannade den.

Tom Turner stödde sin bössa mot axeln och lät den hvila på barrièren. Skottet brann af, och projektilen, som drog med sig ett långt rep, hvars yttersta ända var fästad vid platformen, träffade nu hvalens kropp. Bomben, fyld med ett exploderande ämne, exploderade

nu och utslungade, då den brann af, en slags liten harpun med två spetsar, hvilken borrade sig in i djurets kött.

— Gift akt! — skrek Tom Turner.

Så illa till mods Onkel Prudent och Phil Evans än voro, kände de sig dock intresserade af detta sällsamma skådespel.

Hvalen, som blifvit illa sårad, slog så häftigt omkring sig med stjerten i vattnet, att det stänkte ända upp till fören på luftskeppet. Derpå dök djuret ned på ett ansenligt djup, under det man släppte efter repet, som förut legat i ett kar fyldt med vatten för att det icke skulle fatta eld genom gnidningen. Då hvalen åter kom upp till vattenytan, började den fly med stor hastighet i rigtning åt norr.

Man kan svårligen tänka sig, med hvilken snabbhet *Albatros* bogserades. De framdrifvande propellrarna hade redan förut afstannats. Man lät djuret hållas, under det man höll sig i jemnbredd med detsamma. Tom Turner stod färdig att kapa linan, för den händelse att djuret ånyo skulle dykt ned, i hvilket fall denna bogsering kunde blifva ytterst farlig.

Under en halftimmes tid och längs en sträcka af kanske tio kilometer fördes *Albatros* på detta sätt i släptåg, men man kände, att hvalfisken nu började blifva utmattad. På ett tecken af Robur backade nu maskinerna, och motorerna började att göra litet motstånd mot hvalen, hvilken så småningen åter närmade sig luftskeppet.

Snart sväfvade luftskeppet endast åtta meter öfver djuret, hvars stjert ännu piskade vattnet med en otrolig kraft. Då det vände sig från ryggen på magen, hvirflade det upp ofantliga vattenmsssor.

Plötsligt reste det sig upp och dök derpå ned med en sådan fart, att Tom Turner knappt fick tid att kapa linan.

Med ett enda tag drogs luftskeppet ned ända till

hafsbrynet. En hvirfvel hade bildats på det ställe, der djuret försvunnit. En störtsjö slog in öfver barrièren, alldeles som det brukar göra öfver skansen på ett skepp, som seglar mot vinden och vågorna.

Lyckligtvis kapade Tom Turner linan med ett yxhugg, och *Albatros,* befriad från sin bogserare, höjde sig åter till tvåhundra meter med tillhjelp af sina uppåtdrifvande propellrar.

Hvad beträffar Robur, så hade denne manövrerat apparaten utan att ett enda ögonblick hafva förlorat sin kallblodighet.

Några minuter senare kom hvalen åter upp till ytan — denna gång död. Från alla håll samlades hafsfoglar, hvilka kastade sig öfver kadavret under utstötande af skrik, hvilka skulle kunnat göra en hel kongress döf.

Albatros, som icke hade något med detta rof att skaffa, fortsatte sin färd åt vester.

Följande dag, den 17:de Juni klockan sex på morgonen, syntes en landsträcka vid horisonten. Det var halfön Alaska samt den långa sträcka af klippor, som kallas de Aleutiska öarna.

Albatros passerade öfver denna barrière, hvarest dessa sälarter lefva, hvilka jagas af invånarna på Aleutiska öarna för rysk-amerikanska kompaniets räkning. Det är en utmärkt affär fångsten af dessa rostfärgade hafsdjur, som äro ända till sex à sju fot långa och kunna väga mellan tre och femhundra skålpund! Der funnos sådana i oändliga rader, uppstälda liksom i slaglinie, och man hade kunnat räkna dem i tusental.

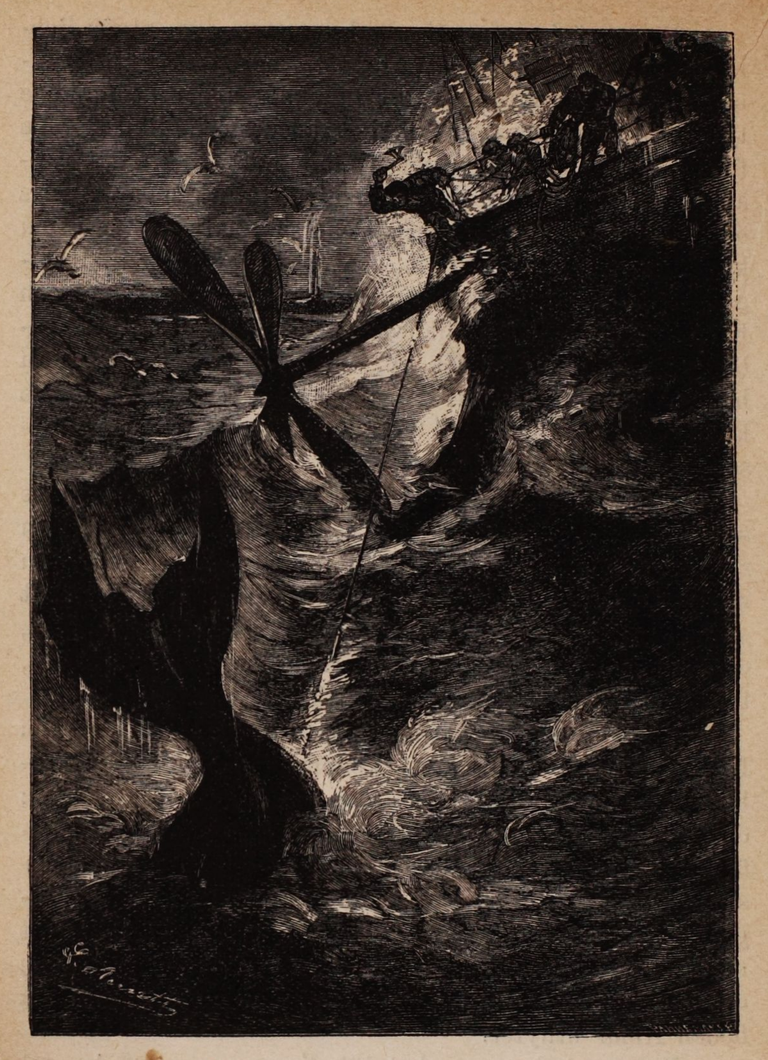
Om också icke dessa djur blefvo förskräckta vid åsynen af *Albatros,* så var detta så mycket mera förhållandet med lommar och fiskmåsar, hvilkas hesa skrik uppfylde luften och hvilka försvunno i vattnet alldeles som om de hotats af något förskräckligt luftens vidunder.

Den sträcka af tvåtusen kilometer, som utgör Behrings sund från de första Aleutiska öarna ända till Kamschatkas yttersta udde, tillryggalades under de följande tjugufyra timmarna. Onkel Prudent och Phil Evans funno icke något gynsamt tillfälle att sätta sitt tillämnade rymningsförsök i verket. Hvarken på Asiens öde stränder, ej heller på Ochotska hafvets farvatten kunde en flykt ega rum med någon utsigt till framgång. *Albatros* styrde tydligen kosan mot Japan och Kina. Väl anlända dit voro de båda olyckskamraterna fast beslutna att fly, om luftskeppet skulle göra halt på någon punkt af dessa områden, ehuru det kanske kunde vara mindre väl betänkt att gifva sig i japanesernas eller kinesernas våld.

Men skulle då luftskeppet stanna? Det var icke samma förhållande med detta som med en fogel, som slutligen blir trött af en allt för lång flygt, eller som med en ballong, hvilken af brist på gas är tvungen att stiga ned. *Albatros* hade proviant för flera veckor ännu, och dess maskineri, som var af en utomordentlig soliditet, trotsade hvarje svaghet och trötthet.

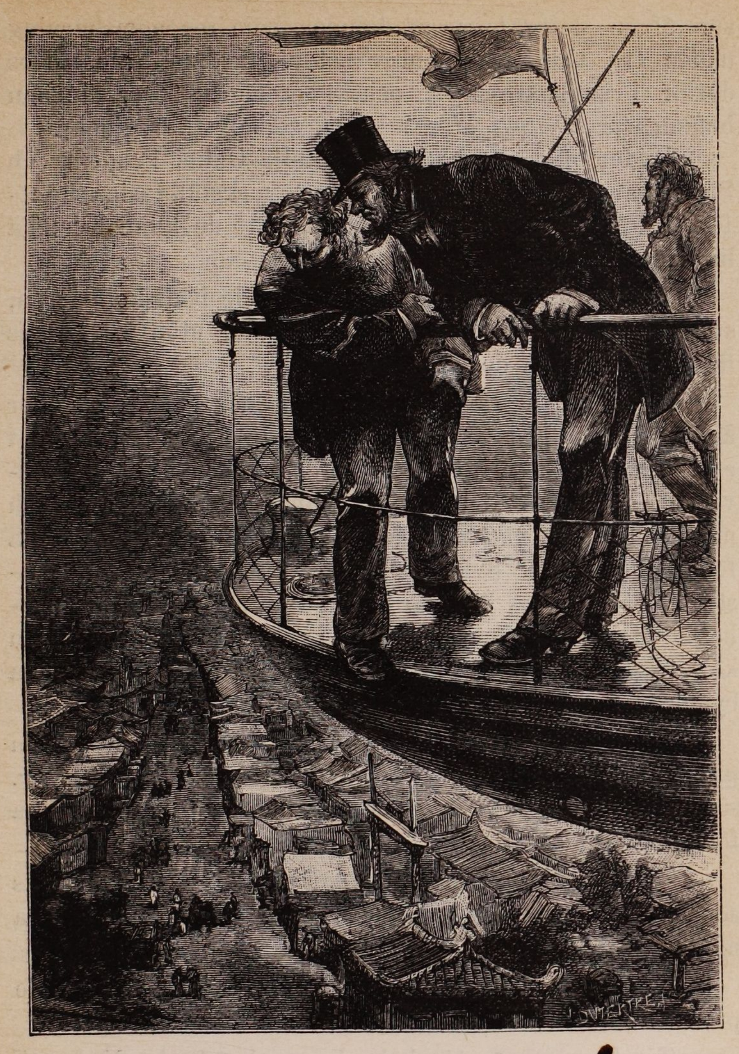
Under loppet af den 18:de Juni passerades halfön Kamschatka, hvarest man knappast hann urskilja etablissementet Petropavlovsk och vulkanen Kloutschew; derpå passerades Ochotska hafvet ungefär der Kuriløarna ligga, hvilka bilda ett stängsel i hafvet, genomskuret af hundratals små kanaler. Den 19:de på morgonen passerade *Albatros* sundet La Pérouse, inklämdt mellan Japans nordliga udde och ön Sachalin, och kom derpå till denna lilla hafsvik, i hvilken den stora sibiriska floden Amur utflyter.

Nu uppstod en mycket tät dimma, som luftskeppet måste höja sig öfver. Icke derför, att det behöfde höja sig öfver dessa ångor för att kunna fortsätta sin väg. På den höjd, som det innehade, var intet hinder att frukta, hvarken höga byggnader, som det kunde törna

Luftskeppet drogs ända ned till hafsbrynet (sid. 102).

mot på sin färd, eller berg, mot hvilka det kunde riskerat att slås sönder under sin flygt. Landet var endast helt obetydligt kuperadt. Men dessa dimmor äro det

Denna stad är Jeddo, hufvudstaden i Japan (sid. 107).

oaktadt särdeles obehagliga, och allt ombord skulle blifvit genomdränkt af fukten.

Det var således intet annat att göra än att höja

sig öfver detta lager af dimmor, som i genomskärning mätte tre till fyra hundra meter. Propellrarna sattes derför i snabbare fart, och väl kommen öfver dimman befann sig *Albatros* åter i klara, solbelysta regioner.

Under dessa förhållanden skulle Onkel Prudent och Phil Evans haft litet svårt för att verkställa sina flyktförsök, äfven under förutsättning att de kunnat lemna luftskeppet.

Då Robur i dag passerade förbi de båda kollegerna, stannade han ett ögonblick och sade, utan att tyckas fästa någon vigt dervid:

— Mina herrar, en båt som går med segel eller ånga erfar alltid mycket obehag, då den förlorar sig i en tjocka, hvilken den ej kan komma ut ur. Den manövrerar då endast under användande af hvisselpipan och mistluren. Den måste sakta sin fart och kan oaktadt alla försigtighetsmått hvarje ögonblick frukta en sammanstötning. *Albatros* är icke utsatt för något af dessa obehag. Hvad behöfver han bry sig om dimmorna, då han kan frigöra sig från dem? Rymden tillhör honom, hela rymden!

Då Robur slutat tala, fortsatte han helt lugnt sin promenad utan att bry sig om att vänta på ett svar, som han icke begärde, och rökmolnen från hans pipa förlorade sig åter i den blåa rymden.

— Onkel Prudent, — sade Phil Evans, — det tycks som om denna märkvärdiga *Albatros* aldrig skulle hafva något att frukta!

— Det är hvad som återstår att se! — svarade presidenten vid Weldoninstitutet.

Tjockan varade tre hela dagar, den 19:de, 20:de och 21:sta Juni, med en obehaglig envishet. Luftskeppet skulle blifvit tvunget att ytterligare höja sig för att undvika de japanska bergen Fousi-Zama. Men då uppstod det ändtligen en remna i denna slöja af dimma, och

genom densamma varseblef man en ofantlig stad med palatser, villor, kojor, trädgårdar och parker. Äfven om han icke sett den, skulle Robur kunnat känna igen den på skallet från dess tusentals hundar, på de skrik, som roffoglarna utstötte och framför allt på den stinkande lukt, hvarmed liken på afrättningsplatserna förpesta luften rundt omkring.

De båda kollegerna befunno sig på platformen i det ögonblick, då ingeniören höll på att göra en höjdbestämning i händelse att *Albatros* skulle behöft fortsätta sin väg tvärs igenom dimman.

— Mina herrar, — sade han, — jag ser ingen anledning att dölja för er, att denna stad är Jeddo, hufvudstaden i Japan.

Onkel Prudent svarade ej. Då ingeniören var närvarande, plågades han af en qväfvande känsla, alldeles som om han skulle saknat luft i lungorna.

— Denna utsigt öfver Jeddo, — fortfor Robur, — är verkligen rätt egendomlig.

— Huru egendomlig den än må vara — . . . svarade Phil Evans.

— Så går den ändå icke upp mot Peking? — inföll ingeniören. — Det är alldeles min åsigt, och ni skall inom kort komma i tillfälle att anställa jemförelser.

Omöjligt att vara mera förekommande.

Albatros, som hittills gått i sydostlig rigtning, ändrade nu kosan och styrde fyra fjerdedels grad ostligare för att söka sig en ny väg åt öster.

Under nattens lopp skingrades dimman helt och hållet. Det märktes tydliga tecken till ett skydrag, som ej var långt aflägset, barometern sjönk hastigt, dimmorna försvunno, stora, aflångt formade moln afteckna de sig mot himlens kopparfärgade bakgrund, på motsatta horisonten syntes långa karminröda strimmor, alldeles som de röda linierna på en griffeltafla, och en stor,

helt och hållet ljus sector syntes i norr; hafvet var lugnt och blankt, men dess yta antog i solnedgången en djupt skarlakansröd färgton.

Lyckligtvis bröt detta oväder löst längre åt söder till och medförde inga andra resultat än att skingra dimman, som varat i tre dagar.

Inom en timme hade man passerat öfver det tvåhundra kilometer långa sundet vid Korea och derpå den yttersta spetsen af denna halfö. Under det orkanen härjade på Kinas sydöstra kuster, sväfvade *Albatros* öfver Gula hafvet, och under dagarna den 22:dra och 23:dje öfver Petschiliviken; den 24:de uppnådde den Pei-Hodalen, och slutligen sväfvade den öfver "det himmelska rikets" hufvudstad.

Lutade öfver platformen kunde de båda kollegerna, alldeles som ingeniören förutsagt, tydligt urskilja denna ofantliga stad, muren, som delar den i två delar — den kinesiska och den tartariska eller mandschuiska staden — de tolf förstäderna, som omgifva den, de breda gatorna, som mynna ut i midten af staden, templen, hvilkas gula och gröna tak badade sig i den uppgående solens strålar, parkerna, som omgifva mandarinernas palats; vidare, midt uti den mandschuiska staden de sexhundrasextioåtta hectarer, som utgöra Gula staden med dess pagoder, dess kejserliga trädgårdar, dess artificiella sjöar, dess berg af stenkol, som beherskar hela hufvudstaden; och slutligen midt uti Gula staden ligger Röda staden, d. v. s. det kejserliga palatset med dess besynnerliga arkitekturs alla fantastiska ornamenter.

I detta ögonblick uppfyldes luften under *Albatros* af ett egendomligt välljud. Man skulle kunnat kalla det för en konsert af eolsharpor. I luften sväfvade ett hundratal pappersdrakar af olika former, liknande än palmens och än pandanus blad och hvilka vid sin öfre del voro försedda med ett slags båge af lätt trä, under

hvilken var utspänd en tunn skifva af bambu. Då vinden lekte i dessa skifvor, frambringade de, alla med olika toner alldeles som på en harmonika, ett sorl af den mest melankoliska verkan. Det föreföll alldeles som man i deras närhet inandades musikaliskt syre.

Robur fick det infallet att närma sig denna luftiga orkester, och *Albatros* sänkte sig nu långsamt, badande i de välklingande tonvågor, som pappersdrakarna utsände genom rymden.

Men nu blef det en uppståndelse bland denna stads oräkneliga befolkning. Man slog på gongonger och andra starkt ljudande instrument, som användas i den kinesiska orkestern, tusentals skott från bössor och hundratals från mörsare aflossades, ja, man företog alla mått och steg för att aflägsna luftskeppet. Om också de kinesiska astronomerna denna dag kommo underfund med att luftmaskinen icke var annat än den rörliga kropp, hvars uppträdande hade gifvit anledning till så många dispyter, så antogo dock de många millioner invånarna i "det himmelska riket", från den anspråkslösaste arbetare till den mest knapprydda mandarinen, att den var ett apokalyptiskt monstrum, som uppenbarade sig på Buddahs himmel.

Ombord på den oåtkomliga *Albatros* oroade man sig alls icke öfver dessa demonstrationer. Men tågen, som fasthöllo pappersdrakarna vid stänger, nedstuckna i de kejserliga trädgårdarna, afskuros eller halades in i största hast. Af dessa lätta apparater föllo somliga hastigt till jorden, under det de accentuerade sina ackord, andra åter sänkte sig sakta som vingskjutna foglar, hvilkas sång bortsmälter i en sista suck.

En kraftig fanfar från Tom Turners basun utslungade nu sina toner öfver staden och öfverröstade de sista tonerna från luftorkestern. Det oaktadt upphörde icke gevärselden från jorden. Och då en bomb exploderade några

och tjugu fot under dess däck fann *Albatros* rådligast att höja sig utom skotthåll.

Hvad tilldrog sig under de följande dagarna? Ingen händelse, hvaraf fångarna kunde dragit fördel. Hvilken rigtning tog luftskeppet? Orubbligt sydvestlig — hvilket tillkännagaf afsigten att nalkas Hindostan. Det faller af sig sjelf att marken, som oupphörligt höjde sig, tvingade *Albatros* att också i sin ordning höja sig.

Ungefär tio timmar efter sedan de lemnat Peking hade Onkel Prudent och Phil Evans kunnat se största delen af "den stora muren" på gränsen till Chen-Si. Efter att hafva undvikit Loungsbergen passerade de öfver Wang-Hodalen, foro öfver "det himmelska rikets" gräns och kommo derpå in i Tibet.

Tibet består af höga platåer utan växtlighet, här och der af bergstoppar, betäckta med snö, uttorkade bassiner, bäckar, närda af upptinade snömassor, lågländer med glittrande lager af salt, sjöar, dolda i grönskande skogar. Öfver det hela sveper en ofta isig vind.

Barometern, som fallit till 450 millimeter, utvisade nu en höjd af mera än fyratusen meter öfver hafsytan. Vid denna höjd öfversteg icke temperaturen 0 grader, ehuru man befann sig i den nordliga hemisferens varmaste månader. Denna kyla tillika med *Albatros'* starka fart gjorde tillvaron föga behaglig för de båda kollegerna. Också föredrogo de, oaktadt de hade till sitt förfogande varma resfiltar och rockar, att draga sig tillbaka till sin hytt.

Det säger sig sjelft, att man hade varit tvungen att bibringa de uppehållande propellrarna en ytterligt stor rotationshastighet för att kunna hålla luftskeppet uppe i en sålunda förtunnad luft. Men de arbetade med en fullkomlig samstämmighet, och det föreföll alldeles som om man skulle kunnat vaggas till sömns vid suset af deras vingslag.

Denna dag kunde man i Garlok, en stad i vestra

Tibet, hufvudort i provinsen Guari-Khorsoum, se *Albatros* sväfva i luften så stor som en brefdufva.

Den 27:de Juni varseblefvo Onkel Prudent och Phil Evans en ofantlig bergskedja, som beherskades af några höga toppar, betäckta med snö, och som skymde bort horisonten för deras blickar. Båda två betraktade nu, lutade mot ruffen förut för att kunna hålla sig uppe, dessa kolossala fjellmassor. De tycktes ila framför luftskeppet.

— Det här är utan tvifvel Himalaya, — sade Phil Evans, — och det är mycket troligt, att Robur tänker kringgå dess fot utan att försöka tränga in i Indien.

— Så mycket sämre! — svarade Onkel Prudent. — På detta ofantliga område skulle vi kanske kunnat . . .

— I fall han icke kringgår kedjan vid Birman i öster eller vid Nepal i vester.

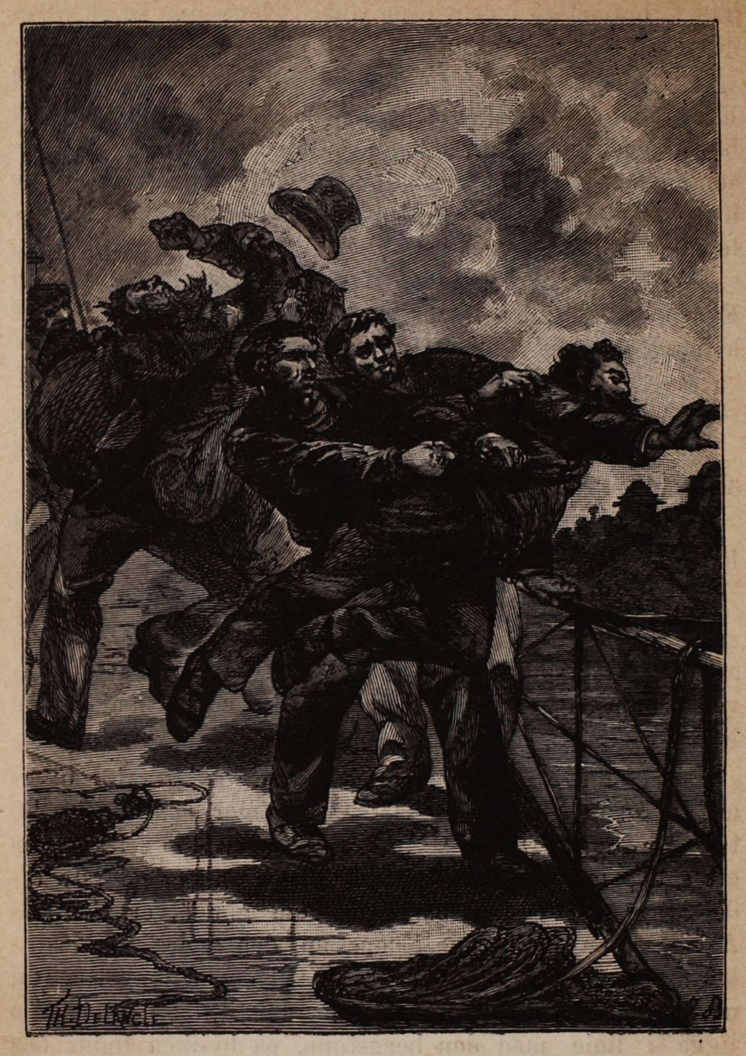
— I alla fall skulle jag kunna hålla vad om, att han icke kan passera öfver den!

— Verkligen, — inföll en röst bakom dem.

Dagen derpå, den 28:de Juni, befann sig *Albatros* ansigte mot ansigte med den gigantiska bergmassan, öfver provinsen Zsang. På andra sidan om Himalaya låg Nepal-regionen.

I sjelfva verket stänga tre bergskedjor efter hvarandra vägen till Indien, då man kommer norr ifrån. De två nordligaste, mellan hvilka *Albatros* glidit fram som ett skepp mellan två ofantliga klippor, äro de första afdelningarna i denna barrière, som går öfver Central-Asien. Den första var Kuen-Lun, den andra var Karakoram, hvilka bilda konturerna till denna långsträckta, med Himalaya parallelt gående dal och hvilka nästan ligga i linie med den bergstopp, på hvilken Indus och Bramaputra upprinna.

Hvilket väldigt bergssystem! Mer än tvåhundra spetsar, som redan äro mätta och af hvilka sjutton öfverstiga sjutusenfemhundra meter! Framför *Albatros* reste

De gåfvo sig icke utan motstånd (sid. 116).

sig till en höjd af åttatusen åttahundrafyrtio meter Mount Everest, på högra sidan Dhaulaghiri, åttatusen tvåhundra meter högt, och till venster Kantschindschinga, åttatusen

femhundranittiotvå meter högt, förpassadt till numro två enligt de senaste mätningarna af Mount Everest.

Robur gjorde tydligen icke anspråk på att passera öfver de högsta topparna på dessa bergsspetsar; men han kände utan tvifvel till Himalayas olika bergpass, bland andra passet Ibi Gamin, hvilket bröderna Schlagintweit 1856 passerade på en höjd af sextusen åttahundra meter, och han kastade sig beslutsamt in i detsamma.

Nu följde några mycket oroliga, ja, till och med plågsamma timmar. Äfven om luftens förtunning icke blef sådan, att man måste använda särskilda apparater för att förnya syret i hytterna, så var kölden dock ytterligt skarp.

Robur, som insvept i en kappa stod i fören, ledde alla manövrerna. Tom Turner höll styrhjulets handtag i handen. Maskinisten öfvervakade med största uppmärksamhet staplarna, hvilkas vätskor till all lycka icke skadades af den skarpa kölden. Propellrarna, hvilka roterade med största möjliga snabbhet, frambringade allt skarpare och skarpare ljud, hvilka voro ytterligt intensiva, oaktadt luftens förtunning. Barometern föll till 290 millimeter, hvilket angaf en höjd af sjutusen meter.

Detta kaos af berg erbjuder verkligen en sublim anblick! Öfverallt hvita toppar. Inga sjöar, endast isfält, som sträcka sig ända till tiotusen fot ofvanför basen. Något gräs syns ej längre, endast här och der några sällsynta phanerogamer på gränsen till de trakter, der allt växtlif upphör. Man ser ej mera dessa beundransvärda furor och cedrar, hvilka på kedjans yttre sidor bilda de präktigaste skogar. Ej heller ser man dessa jettestora ormbunkar eller dessa oändliga parasitväxter, spända från den ena stammen till den andra, såsom förhållandet brukar vara i Indiens jungler*. Inga djur syntes till, hvarken vilda hästar, grymtoxar eller tibetanska oxar, endast här

* *Jungle* är benämningen på en med buskar, rör- och gräsväxter tätt bevuxen trakt.

och der såg man en gasell, som förirrat sig upp till dessa höga regioner. Ej heller fans der några foglar, om man undantager några stycken kråkor.

Då detta pass väl var tillryggalagdt, började *Albatros* sänka sig. Då man kommit ut från passet, varseblef man utom skogsregionerna intet annat än en oändlig slätt, som sträckte ut sig i form af en ofantlig sector.

Nu gick Robur fram till sina gäster och sade i den mest artiga ton:

— Indien, mina herrar!

TIONDE KAPITLET.

I hvilket man får veta hvarföre och på hvad sätt betjenten Frycollin blir tagen i släptåg.

Ingeniören hade ingalunda för afsigt att låta sitt luftskepp göra en lustresa öfver Hindostans märkvärdiga trakter. Hvad han åsyftat var säkerligen icke annat än att passera Himalaya för att visa, hvilken utomordentlig apparat han egde till sitt förfogande för att röra sig i luften, och för att öfvertyga till och med dem, som icke ville blifva öfvertygade. Måste man då tro, att *Albatros* var fullkomlig, ehuru man vet, att det icke fins något fullkomligt här på jorden? Det är det man får se.

Men om äfven Onkel Prudent och Phil Evans i sitt stilla sinne icke kunde annat än beundra kraften hos denna luftseglingsapparat, så visade de i alla händelser ingenting deraf. De tänkte icke på annat, än att få ett tillfälle att fly. De beundrade icke en gång det sublima skådespel, som utbredde sig för deras blickar, under det *Albatros* följde Pendjabs gränser.

Vid foten af Himalaya ligger visserligen ett bälte af sumpiga trakter, från hvilka uppstiga osunda ångor, detta Teraï, i hvilket febern är allmänt gängse. Men det oaktadt behöfde man ej frukta för passagerarnas på *Albatros* helsa. Luftskeppet styrde utan allt för stor brådska mot den vinkel, som Hindostan bildar just på den punkt, der Turkestan och Kina gränsa intill hvarandra. Den 29:de Juni tidigt på morgonen utbredde sig framför detsamma den förtjusande, ojemförligt sköna Kaschmirdalen.

Ja, ojemförlig är i sanning denna däld, som inneslutes af stora och lilla Himalaya! Genomskuren af hundratals sidogrenar, som den ofantliga bergskedjan utsträcker ända till Hydaspes' vågor, vattnas den af nyckfulla, slingrande floder, hvilka sågo Alexanders och Pori arméer slås, det vill med andra ord säga Indien och Grekland i strid om herraväldet öfver Central-Asien. Den fins ännu, denna Hydaspes, under det att de båda städer, hvilka grundlades af den macedoniske konungen till minne af hans seger, äro så spårlöst försvunna, att man icke en gång kan återfinna platsen, der de varit belägna.

Under loppet af denna morgon sväfvade *Albatros* öfver Srinagar, mera kändt under namnet Kaschmir. Onkel Prudent och hans följeslagare kunde urskilja en ståtlig stad, belägen längs båda sidorna af floden, med dess träbroar, utspända som linor, dess palatser och villor, prydda med utbygda balkonger, dess kullar, beskuggade af ståtliga popplar, dess tak, belagda med grästorf, hvilka på afstånd liknade stora mullvadshögar, dess otaliga kanaler med båtar, hvilka sågo ut som nötskal, och roddare, som sågo ut som myror, dess kiosker och moskeer, dess "bungalows" vid början af förstäderna — allt detta fördubbladt genom återspeglingen i vattnet; dessutom dess gamla fästning Hari-Parvata, belägen på krönet af en kulle, liksom Paris' förnämsta fäste är beläget på Mont Valérien.

— Om vi vore i Europa, — sade Phil Evans, — så skulle jag påstå, att detta vore Venedig.

— Och om vi vore i Europa, — svarade Onkel Prudent, — så skulle vi nog veta att finna vägen tillbaka till Amerika!

Albatros stannade icke öfver sjön, genom hvilken floden flyter, utan fortsatte sin flygt längs efter Hydaspes' floddal.

Endast under loppet af en half timme blef den stående orörlig på tio meters höjd öfver floden. Under denna tid sysselsatte sig Tom Turner och hans folk med att förnya vattenförrådet. Detta tillgick så, att man slungade en kautschukslang ned i floden, hvarpå vattnet pumpades upp medelst en pump, som sattes i rörelse genom accumulatorernas strömmar.

Under det att detta arbete pågick, sågo Onkel Prudent och Phil Evans på hvarandra. Samma tanke hade genomkorsat deras hjernor. De befunno sig nu endast några meter från Hydaspes' yta och i håll för stränderna. Båda två voro goda simmare. Ett hopp kunde återgifva dem friheten, och huru skulle Robur kunna gripa dem, om de döko under vattenytan? Måste icke apparaten hålla sig minst två meter öfver floden, för att dess framdrifvande propellrar skulle kunna fritt röra sig?

Inom ett ögonblick hade de öfvervägt alla möjligheterna för och emot, inom ett ögonblick hade de beslutat sig för att våga försöket. De stodo just i begrepp att kasta sig öfver platformen, då flera par händer grepo tag i deras axlar.

Man hade observerat dem och beröfvade dem nu hvarje möjlighet att fly.

Denna gång gåfvo de sig icke utan motstånd. Men besättningen på *Albatros* bestod minsann af handfasta karlar!

— Mina herrar, — inskränkte sig Robur till att säga,

— då man har det nöjet att resa tillsammans med Robur, eröfraren, som ni så träffande kallat honom, och ombord på hans beundransvärda *Albatros,* så lemnar man den icke så der . . . utan vidare! Jag skulle till och med kunna tillägga, att man icke lemnar den alls!

Phil Evans förde bort sin kollega, hvilken skulle varit i stånd att begå någon våldsgerning. Båda två vände tillbaka till ruffen, fast beslutna att fly, det gjorde detsamma hvarthän, och om det än skulle kosta deras lif.

Albatros återtog sin färd i rigtning åt vester. Under loppet af denna dag passerade den med en medelmåttig hastighet öfver provinsen Kabulistan, hvars hufvudstad man såg en skymt af, och derpå gränsen till konungariket Herat, elfvahundra kilometer från Kaschmir.

I dessa, ännu alltjemt så omtvistade trakter, på denna väg, som står ryssarna öppen till Englands besittningar i Indien, syntes samlingar af folk, kolonner, transporter af lifsmedel, med ett ord allt, som utgör personalen och materialet vid en armé i marsch. Man kunde äfven höra kanonskott och smattrandet af muskötsalfvor. Men ingeniören blandade sig aldrig i andras angelägenheter, då han icke ansåg det gälla en hederssak eller något, som kunde gagna menskligheten. Han passerade derför helt lugnt förbi. Om Herat verkligen, som man säger, är nyckeln till Central-Asien, så gjorde det honom detsamma, om denna nyckel stoppades i en engelsk eller rysk ficka. De jordiska angelägenheterna intresserade icke denne djerfve man, som hade gjort luften till sin uteslutande uppehållsort.

För öfrigt dröjde det ej länge, innan landskapet skymdes bort af en verklig orkan af sand, något som endast allt för ofta inträffar i dessa trakter. Denna vind, som kallas “tebbad“, sprider febersmitta förmedelst det fina dam, som den rifver upp under sin framfart. Och huru många karavaner begrafvas icke under dessa sandhvirflar!

Hvad *Albatros* beträffar, så höjde den sig till tvåtusen meter, till en sundare atmosfer, för att undslippa detta dam, som skulle kunnat tränga in i dess kugghjul och rubba mekanismen.

På så sätt passerades Persiens gräns och dess vidsträckta slätter, hvilka likväl förblefvo dolda. *Albatros* höll sig fortfarande uppe på en ganska ansenlig höjd, ehuru man icke behöfde frukta några klippor. Ty om också kartan utvisar några berg, så äro de dock endast af en mycket medelmåttig höjd. Men då man närmade sig hufvudstaden, gälde det att undvika Demavend, hvars snöbetäckta topp reser sig till en höjd af nära sextusen sexhundra meter, samt vidare bergskedjan Elbrouz, vid hvars fot Téhéran är beläget.

I daggryningen den 2 Juli passerades Demavend, som reste sig ur sandhvirfveln.

Albatros satte nu kurs för att passera öfver staden, hvilken låg insvept i ett moln af fint dam, som jagades upp af vinden.

Emellertid kunde man vid tiotiden se en skymt af de vidsträckta fästningsverk, som omgifva staden, och i dess midt schahens palats, dess murar täckta med fajanser och dess bassiner, hvilka se ut som om de vore urholkade ur ofantliga turkoser af lysande blå färg.

Men denna syn försvann snart åter. Snart derefter ändrade *Albatros* kurs och styrde nästan rakt mot norr. Några timmar senare sväfvade den öfver en liten stad, belägen vid Persiens gräns mot norr, vid stränderna af ett vidsträckt vatten, på hvilket man icke kunde se något slut, hvarken i öster eller i norr.

Denna stad var hamnen Ashourada, den längst mot söder belägna ryska stationen. Detta vidsträckta vatten var ett haf. Det var Kaspiska hafvet.

Nu besvärades man ej längre af några sandhvirflar. För sina fötter såg man en stad, belägen längs en bergs-

udde och bygd efter europeiskt mönster samt med ett klocktorn, som dominerar densamma.

Albatros sänkte sig nu mot detta haf, hvars yta ligger betydligt lägre än de stora hafvens. Fram emot qvällen följde den längs med stranden — förut turkestanskt, nu ryskt område — som höjer sig mot Balkanbugten, och dagen derpå, den 3 Juli, sväfvade den på hundra meters höjd öfver Kaspiska hafvet.

Intet land var i sigte, hvarken från den asiatiska eller europeiska sidan. På hafvets yta aftecknade sig några hvita segel, hvilka svällde för vinden. Det var inhemska båtar, lätt igenkänneliga på sin form: "kesebeys" med två master, "kayuks", gamla sjöröfvarfartyg med en mast, och "teimils", helt vanliga jollar, afsedda för fiske. Allt emellanåt stego några rökmoln upp till *Albatros,* hvilka kommo från dessa ångbåtar från Ashourada, som Ryssland underhåller för att bevaka de turkomanska farvattnen.

Denna morgon språkade Tom Turner med kocken François Tapage, och på en fråga af denne, gaf han följande svar:

— Jo, vi komma att stanna ungefär fyrtioåtta timmar öfver Kaspiska hafvet.

— Godt! — svarade mästerkocken. — Då få vi väl tid att fiska, eller hur?

— Jo, det går för sig!

Att man beböfde fyrtioåtta timmar för att tillryggalägga den sträcka af 1,000 kilometer, som utgör Kaspiska hafvets längd, kom sig af att *Albatros'* fart var betydligt minskad och att den stod nästan alldeles stilla under det fisket pågick.

Phil Evans, som stod i fören, hörde det svar, som Tom Turner gaf.

I detta ögonblick envisades Frycollin att öfverflygla honom med sina oupphörliga klagomål, i det han bad Phil Evans för själ och pina, att denne skulle lägga ett godt

ord för honom hos hans herre, så att denne läte honom komma tillbaka till jorden igen.

Utan att svara på denna orimliga begäran, gick Phil Evans bort i aktern för att uppsöka Onkel Prudent. Sedan han försäkrat sig om, att ingen lyssnade till hvad de sade, omtalade han för denne de ord, som han hört vexlas mellan Tom Turner och kocken.

— Phil Evans, — svarade Onkel Prudent, — jag tänker att vi icke längre göra oss några illusioner beträffande denne eländige uslings afsigter med oss?

— Inga alls, — försäkrade Phil Evans. — Han återger oss ej friheten, förr än det behagar honom — om han ens någonsin gör det.

— I så fall böra vi försöka hvarje medel, som kan stå oss till buds, för att lemna *Albatros!*

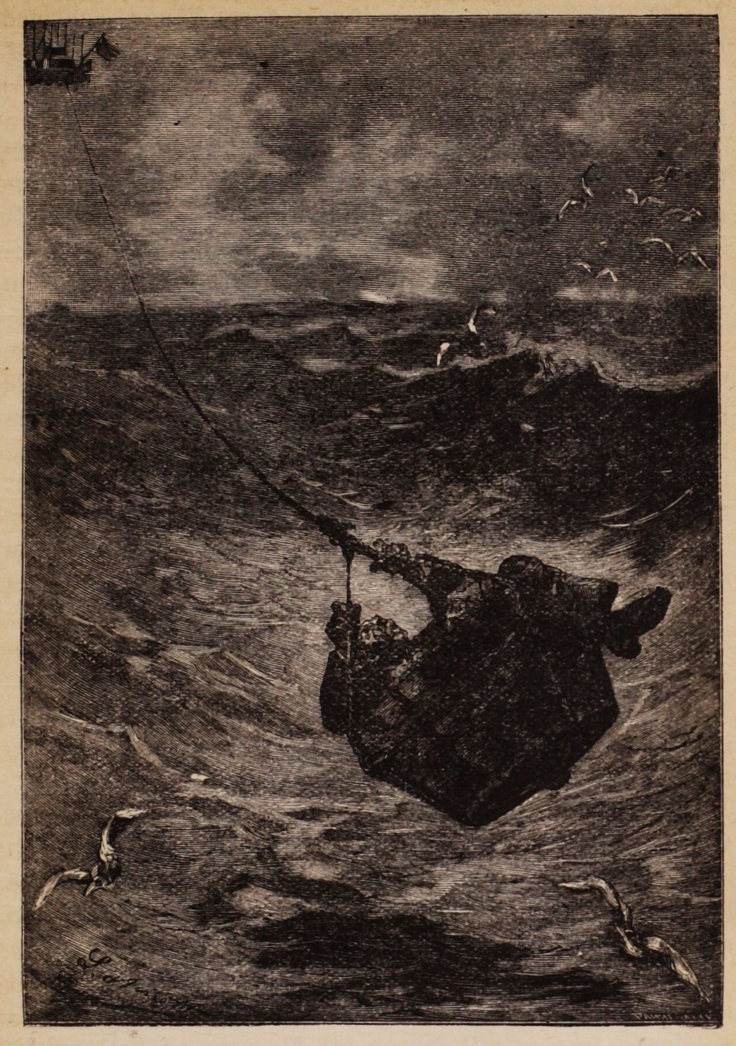
— En präktig inrättning, det kan man då ej neka till!

— Det är möjligt! — utbrast Onkel Prudent, — men den tillhör en skurk, som qvarhåller oss i sitt våld mot all lag och rätt! I alla händelser utgör denna apparat en beständig fara för oss och de våra. Om vi derför kunde lyckas att förstöra den . . .

— Det är bäst att vi börja med att rädda oss sjelfva, — sade Phil Evans. — Sedan få vi se till, hvad som kan göras!

— Ja, låt gå! — svarade Onkel Prudent, — och låtom oss nu draga fördel af alla de tillfällen, som kunna erbjuda sig. Det är tydligt, att *Albatros* först ämnar passera öfver Kaspiska hafvet och sedan taga vägen öfver Europa, antingen åt norr öfver Ryssland, eller åt vester öfver de sydliga länderna. Det kan för resten göra oss alldeles detsamma, ty på hvad plats vi än sätta vår fot, så är vår väg betryggad ända till Atlanten. Det är således nödvändigt, att hålla sig redo vid hvad timme som helst.

— Men, — frågade Phil Evans, — huru skola vi kunna fly?

Frycollin sväfvade i rymden (sid. 125).

— Hör på mitt förslag, — svarade Onkel Prudent. — Det händer allt som oftast, att *Albatros* om natten endast håller sig ett par hundra meter öfver jordytan.

Nu fins det ombord flere tåg af denna längd, och med någon djerfhet skulle man kanske kunna glida . . .

— Ja, — inföll Phil Evans, — om något tillfälle yppar sig, så skulle jag icke tveka . . .

— Icke jag heller, — sade Onkel Prudent. — Dertill kommer, att om natten är ingen vaken utom rorgängaren, som står i aktern. Nu faller det sig så, att ett af dessa tåg fins i fören, och det skulle icke vara omöjligt att man kunde rulla upp det, utan att riskera hvarken att höras eller ses.

— Godt, — sade Phil Evans. — Jag ser med nöje, Onkel Prudent, att ni nu är lugnare. Då har man alltid lättare för att handla. Men se här hafva vi ju nu Kaspiska hafvet! Flera fartyg äro i sigte. *Albatros* kommer att sänka sig och hålla stilla, under det fisket pågår. Skulle vi möjligen kunna begagna oss deraf?

— Nej, man öfvervakar oss minsann, äfven när vi minst ana det. Det såg ni ju, då vi försökte att kasta oss i Hydaspes.

— Och hvem säger oss, om vi icke också äro bevakade under natten?

— Men det måste i alla fall blifva ett slut på det här! — skrek Onkel Prudent. — Ja, vi måste göra upp räkningen med *Albatros* och dess herre!

Man ser således, att de båda kollegerna, isynnerhet Onkel Prudent, i öfvermåttet af sin vrede skulle varit i stånd att begå de mest förhastade handlingar, hvilka kanske skulle varit föga egnade att betrygga deras egen säkerhet.

Känslan af tvång, det ironiska förakt, med hvilket ingeniör Robur bemötte dem, de brutala svar han gaf på deras frågor, allt bidrog att förvärra en belägenhet, som för hvarje dag visade sig vara allt mera outhärdlig.

Just i dag skulle ett nytt uppträde medföra ett af de mest hårdnackade gräl mellan Robur och de båda

kollegerna. Frycollin anade icke, att han skulle komma att blifva orsaken dertill.

Då han såg sig sväfva öfver detta haf utan gränser, fattades pultronen ånyo af en häftig förskräckelse. Såsom ett barn, eller rättare som en neger, hvilket han ju var, skydde han icke att pusta, skrika och slå omkring sig med armarna samt grimasera på det ynkligaste.

— Jag vill bort härifrån! . . . Jag vill bort härifrån! — skrek han. — Jag är ingen fogel . . . Jag är icke skapad att flyga! . . . Jag vill att man skall sätta ned mig på jorden . . . genast!

Man behöfver väl ej säga, att Onkel Prudent ej brydde sig om att lugna honom — tvärtom. Också retade dessa tjut slutligen Robur alldeles ofantligt.

Då derför Tom Turner och hans följeslagare skulle skrida till verket med fisket, befalde ingeniören, för att blifva af med Frycollin, att de skulle spärra in honom i hans hytt. Men negern fortfor att slå omkring sig, att sparka mot väggarna och skrika med full hals.

Det var vid tolftiden. *Albatros* höll sig på en höjd af endast sex till sju meter öfver hafsytan. Några båtar, som blifvit rädda vid åsynen af luftskeppet, hade tagit till flykten. Denna del af Kaspiska hafvet blef således snart alldeles öde.

Man kan lätt tänka sig, att under sådana förhållanden, då de endast skulle behöft sticka ut hufvudet för att fly, de båda kollegerna skulle vara föremål för en särskild bevakning. Äfven om man antager, att de skulle kunnat kasta sig öfver bord, så skulle man mycket lätt kunnat hinna upp dem med *Albatros'* kautschuksbåt. Således tjenade det ingenting till att företaga något under fisket, hvilket Phil Evans trodde sig böra öfvervara, under det Onkel Prudent i fullt raseri drog sig tillbaka till sin hytt.

Som man vet, är Kaspiska hafvets bäcken den djupaste delen af en vulkanisk sänka i jordytan. I det-

samma utmynna de stora floderna Volga, Urál, Kur, Terek, Kuma, Sulak, Samur, Atrek m. fl. Om icke afdunstningen vore så stark och den porösa marken uppsöge en mängd vatten, skulle denna bassin, med en yta om 7,500 qvadratmil och ett medeldjup, vexlande mellan sextio och fyrahundra fot, hafva öfversvämmat kusterna i norr och öster, hvilka äro låga och sumpiga. Ehuru detta haf hvarken står i förbindelse med Svarta hafvet eller med Aralsjön, hvilka ligga mycket högre än detsamma, så är det icke desto mindre mycket rikt på fiskar — dock naturligtvis endast på sådana, hvilka kunna trifvas i dess vatten, som har en ytterst bitter smak, beroende på naftakällorna, hvilka mynna ut vid dess södra ända.

Men med afseende fästadt på den omvexling, som detta fiske skulle bereda *Albatros'* besättning i deras enformiga lif, så dolde de alls icke det nöje, de väntade sig af företaget.

— Gif akt! — skrek Tom Turner, som just nu harpunerade en ganska stor fisk, som liknade en haj.

Det var en präktig stör, sju fot lång, af detta slags ryska "belonga", af hvars rom, blandad med salt, vinättika och hvitt vin, man gör kaviar. Det är mycket möjligt, att den stör, som fiskas i floderna, är bättre än den som fiskas i hafvet; men i alla fall var man ombord på *Albatros* synnerligen belåten med fångsten.

Hvad som emellertid gjorde detta fiske ännu mera inbringande, var det dragnät, medelst hvilket man fångade om hvarandra karpar, braxen, laxar, saltvattensgäddor och framför allt en stor mängd af dessa medelstora sterletter, hvilka rika läckergommar låta hemta lefvande från Astrakan till Moskwa och Petersburg. Dessa vandrade nu från sitt naturliga element direkt i kitteln, utan att man behöfde betala någon transportkostnad.

Roburs folk halade muntert in näten, sedan *Albatros* hade dragit dem framåt ett par kilometer. Gascognaren François Tapage, som skrek af förtjusning gjorde verk-

ligen skäl för sitt namn. En timmes fiske hade varit tillräckligt för att fylla luftskeppets behof och det fortsatte nu åter sin färd mot norr.

Under detta uppehåll hade Frycollin fortsatt att skrika, stampa och slå omkring sig mot väggarna i sin hytt, att med ett ord göra ett förskräckligt allarm.

— Kan då den der fördömda negern aldrig tiga! — utbrast Robur, hvars tålamod nu var alldeles uttömdt.

— Det förefaller mig, min herre, — sade Phil Evans, — som om han verkligen hade rätt att beklaga sig!

— Ja, alldeles som jag har rätt att bespara mig denna öronpina! — svarade Robur.

— Ingeniör Robur! — sade Onkel Prudent, som just nu trädde ut på platformen.

— Herr president vid Weldoninstitutet?

Båda två hade närmat sig hvarandra. De sågo hvarandra in i hvitögat.

Derpå ryckte Robur på axlarna:

— Vid ändan af repet! — sade han.

Tom Turner hade förstått. Frycollin släpades ut ur sin hytt.

Man kan tänka sig hvilka tjut den stackars negern utstötte, då underbefälhafvaren och en af hans kamrater grepo tag i honom och stoppade honom i en slags balja, hvilken de sedan bundo starkt fast vid ändan af ett rep!

Det var just ett af dessa rep, hvilka Onkel Prudent tänkte begagna till det ändamål, som vi förut omtalat.

Negern hade till en början trott, att han skulle blifva hängd, men i stället blef han bara uthängd.

Detta rep släpptes verkligen ut till en längd af omkring trettio meter, och Frycollin befann sig nu sväfvande i rymden.

Nu kunde han få skrika så mycket han ville. Men förskräckelsen snörde ihop hans strupe och han förmådde ej frambringa ett ljud.

Onkel Prudent och Phil Evans hade velat sätta sig emot denna handling, men de stöttes tillbaka.

— Det är nedrigt! ... Det är uselt! — skrek Onkel Prudent, som var alldeles utom sig.

— Verkligen! — svarade Robur.

— Det är ett missbruk af makten, mot hvilket jag skall protestera med annat än ord!

— Protestera då!

— Jag skall hämnas, ingeniör Robur!

— Hämnas ni, herr president vid Weldoninstitutet!

— Både på er och de era!

Albatros' besättning hade närmat sig, besjälade af föga välvilliga känslor. Robur gjorde ett tecken åt dem att aflägsna sig.

— Ja, på er och de era! — ... återtog Onkel Prudent, hvilken hans kollega förgäfves försökte att lugna.

— Var så god, när ni behagar! — svarade ingeniören.

— Med alla medel som stå oss till buds!

— Nog! — utbrast Robur i hotande ton, — nog! Det finnes flera rep ombord. Tig, annars kan det gå med herrn på samma sätt som med betjenten!

Onkel Prudent teg, men icke af fruktan, utan endast emedan han öfverfölls af en sådan qväfning, att Phil Evans måste föra honom in i deras hytt.

Emellertid blef det inom en timme ett egendomligt omslag i vädret. Det förekom tecken, om hvilkas betydelse man ej kunde misstaga sig. En orkan var i annalkande.

Luften var till den grad mättad med elektricitet, att Robur vid tvåtiden blef vittne till ett fenomen, hvars make han aldrig förr skådat.

I norr — det håll från hvilket orkanen kom — uppstego liksom lysande ånghvirflar — hvilket säkert förorsakades af den elektriska laddningens olika fördelning i de olika luftlagren.

Reflexen af dessa ånghvirflar utbredde öfver vatten-

ytan myriader ljussken, hvars intensitet blef så mycket lifligare, som himlen började mörkna.

Det kunde icke dröja länge, innan *Albatros* och ovädret måste stöta tillsammans, emedan de gingo i rigtning mot hvarandra.

Och Frycollin? Nå ja, Frycollin fördes fortfarande i släptåg — ja, släptåg är rätta ordet, ty kabeln bildade en ganska öppen vinkel mot apparaten, som flög framåt med en hastighet af hundra kilometer, hvilket gjorde att baljan blef lemnad litet bakom.

Må man döma om negerns förskräckelse, då blixtarna började korsa hvarandra genom luften rundt omkring honom och åskans dofva mullrande hördes på afstånd.

Hela *Albatros'* besättning var sysselsatt att manövrera, allt efter som orkanen fordrade, antingen de nu skulle höja sig öfver densamma eller aflägsna sig, genom att sänka sig ned till de lägre luftlagren.

Albatros befann sig nu på en medelmåttig höjd — omkring tusen meter — då man med ens hörde en åskskräll af ytterlig våldsamhet. Orkanen höjde sig hastigt. Inom några sekunder störtade sig eldmolnen på luftskeppet.

Phil Evans kom just nu fram för att lägga sig ut för den stackars Frycollin och bedja att han måtte blifva tagen ombord.

Men Robur hade icke inväntat detta steg. Han hade redan gifvit sina order. Man var redan sysselsatt med att hala in linan på platformen, då med ens de uppehållande propellrarnas rotationshastighet minskades på ett oförklarligt sätt.

Robur störtade fram till den mellersta ruffen:

— Full maskin! . . . Full maskin! — skrek han till maskinisten. — Det är nödvändigt att vi höja oss hastigt och högre än orkanen!

— Omöjligt, master Robur!

— Hvad står på då?

— Strömmarna äro rubbade! . . . Det uppstår afbrott! . . .

Albatros sänkte sig verkligen också känbart.

Den elektriska kraften verkade endast ofullständigt i luftskeppets accumulatorer, alldeles som det plägar hända med telegraftrådarnas strömmar under häftiga orkaner. Men hvad som endast är ett obehag, då det gäller telegram, var här en förfärlig fara, det ville säga detsamma som att apparaten blefve slungad i hafvet, om man ej kunde göra sig till herre öfver densamma.

— Vi måste sänka oss, — skrek Robur, — och komma bort från det elektriska luftlagret. Se så, mina barn, mod bara!

Ingeniören hade stigit upp på styrbryggan. Manskapet stod på sina poster, färdiga att utföra alla sin herres befallningar.

Ehuru *Albatros* hade sänkt sig några hundra fot, var den dock fortfarande qvar i det elektriska luftlagret, midt ibland blixtarna, hvilka korsade hvarandra som pjeserna i ett fyrverkeri. Man kunde verkligen tro, att åskan skulle slå ned i luftskeppet. Propellrarna fortforo att sakta sig, och hvad som hittills endast varit en något hastig nedstigning, hotade att blifva ett fall.

Slutligen blef det alldeles tydligt, att luftskeppet inom en minut skulle nå hafsytan. Och då det väl en gång kommit dit, skulle ingen makt på jorden kunnat rycka det derifrån.

Plötsligt syntes det elektriska molnet öfver *Albatros*. Då var den icke mera än sextio fot från böljkammarna. Inom två till tre sekunder skulle däcket varit öfverspoladt.

Men Robur begagnade sig af det gynsamma ögonblicket, störtade fram till den mellersta ruffen, fattade tag i de igångsättande häfstängerna och slöt strömmen från staplarna, som icke längre neutraliserades af den omgifvande atmosferens elektriska spänning . . . Inom ett

ögonblick hade han återgifvit sina propellrar deras vanliga rotationshastighet, förekommit fallet och lyckats qvarhålla *Albatros* i de lägre luftlagren, under det att dess framdrifvande propellrar förde den långt bort från orkanen, som den snart lemnade bakom sig.

Det är onödigt att tillägga, det betjenten Frycollin hade fått sig en ofrivillig doppning — som likvisst endast räckte några sekunder. Då han åter blef upptagen ombord var han så genomvåt, som om han dykt ned ända till hafvets botten. Man kan lätt tänka sig, att han icke skrek längre.

Dagen derpå den 4:de Juli hade *Albatros* passerat öfver Kaspiska hafvets nordliga gräns.

ELFTE KAPITLET.

I hvilket Onkel Prudents vrede växer i förhållande till qvadraten på hastigheten.

Om Onkel Prudent och Phil Evans någonsin måste uppgifva hoppet att kunna fly så var det under de följande femtio timmarna. Fruktade kanske Robur att det skulle vara mindre lätt att bevaka fångarna under färden öfver Europa? Det är mycket möjligt. Han visste dessutom, att de voro fast beslutna att fly.

Huru därmed än må vara, så skulle hvarje försök att fly nu varit detsamma som sjelfmord. Om man hoppar ned från ett tåg, som far fram med en hasighet af hundra kilometer i timmen, så *riskerar* man kanske endast sitt lif, men hoppar man ned från ett iltåg, som går med en fart af tvåhundra kilometer i timmen, då går man en säker död till mötes.

Och denna senare hastighet — den högsta möjliga, som den kunde uppnå — var det just, som nu bibringats *Albatros*. Den öfverträffade svalans flygt, som endast utgör etthundraåttio kilometer i timmen.

Sedan någon tid hade man märkt, att nordostliga vindar herskade med en envishet, som var mycket förmånlig för *Albatros*, emedan den då gick hufvudsakligen i samma rigtning, d. v. s. nästan rakt mot vester. Men då det började att lugna på, blef det snart nästan omöjligt att uppehålla sig på platformen utan att mista andan till följd af den häftiga farten. De båda kollegerna höllo verkligen också ett tag på att blifva kastade öfver bord, och de räddades endast derigenom, att de genom vindens tryck drefvos mot sin ruff.

Lyckligtvis varseblef rorgängaren från sin styrhytt deras farliga läge, och genom att trycka på en elektrisk ringledning varskodde han den öfriga besättningen, som uppehöll sig i ruffen förut.

Fyra af dem begåfvo sig genast akterut, krypande på knäna öfver däcket.

Må de, som en gång befunnit sig på ett fartyg gående rätt emot vinden under en storm, påminna sig huru det kändes, så skola de nog förstå huru mäktig kraften af ett sådant tryck kan vara. Skilnaden är endast, att det var *Albatros*, som här åstadkom det genom sin ofantliga hastighet.

Man var emellertid tvungen att sakta farten för att Onkel Prudent och Phil Evans skulle kunna uppnå sin hytt. Inne i hytterna var deremot, som ingeniören också sagt, luften sådan, att man med lätthet kunde andas.

Men huru solid måste icke denna apparat vara för att kunna hålla stånd mot ett sådant tryck! Det var i sanning underbart! Hvad beträffar de framdrifvande propellrarna i fören och aktern, så kunde man knappt urskilja, huru de roterade. De piskade luften med en oerhörd kraft.

Den sista stad, som observerats från *Albatros*, hade varit Astrakan, belägen nästan alldeles vid Kaspiska hafvets nordliga spets.

Öknens stjerna — utan tvifvel har någon rysk

poet kallat den så — har nu stigit ned från första till femte eller sjette storleken. Denna guvernementets anspråkslösa hufvudort hade ett ögonblick visat sina gamla murar, försedda med alldeles onödiga skottgluggar, de gamla tornen i midten af staden, dess moskéer, belägna vid sidan af kyrkor, uppförda i modern stil, dess katédral, hvars fem kupoler, förgylda och beströdda med blåa stjernor, tycktes vara tagna från en bit af firmamentet — det hela nästan i nivå med Volgas utlopp, detta utlopp, som i vidd håller två kilometer.

Från denna stund räknadt blef *Albatros'* flygt icke annat än ett slags ilfärd genom de högre luftlagren, alldeles som om den varit förspänd med dessa ryktbara bevingade hästar, hvilka tillryggalade tolf kilometer med ett enda vingslag.

Klockan var tio på morgonen den 4:de Juli, då luftskeppet styrde kurs åt nordvest, under det att det nästan oafbrutet följde Volgas floddal. Dons och Urals stepper utbredde sig på ömse sidor om floden. Om det hade varit möjligt att kasta en blick ned på dessa vidsträckta områden, skulle man knappt hunnit räkna alla städer och byar som funnos der. Framemot aftonen passerades Moskwa utan att man ens brydde sig om att salutera flaggan på Kreml. På tio timmar hade *Albatros* tillryggalagt de tvåtusen kilometer, hvilka skilja Astrakan från alla ryssars gamla hufvudstad.

Från Moskwa till Petersburg är jernvägslinien icke längre än tolf hundra kilometer. Det var således en affär på endast en half dag. *Albatros* uppnådde också, exakt som ett iltåg, Petersburg och Nevas stränder klockan två på morgonen. Den ljusa natten — på denna höga latitud går junisolen nästan aldrig ned — gjorde, att man med en enda blick kunde öfverse hela denna stora hufvudstad.

Derpå passerades Finska viken, Abos skärgård, Östersjön, Sverige, vid Stockholms latitud, Norge, vid Kristi-

anias latitud. Tio timmar endast för att tillryggalägga dessa tvåtusen kilometer! Man skulle i sanning kunnat tro, att ingen mensklig kraft skulle vara i stånd att längre hejda *Albatros* fart, alldeles som om resultaten af den kraft, den under sin fart utvecklade, och jordens attraktion skulle hållit den uppe i en oföränderlig rörelsebana omkring jordklotet.

Den stannade emellertid, och det just öfver det beryktade Rjukanfoss i Norge.

Gaustafjället, hvars spets beherskar det natursköna Telemarken, föreföll att vara en gigantisk afvisare, som förbjöd *Albatros* att vidare fortsätta sin färd åt vester.

Från denna stund räknadt styrde också *Albatros* kosan rakt åt söder utan att minska farten.

Men hvad gjorde Frycollin under denna otroligt hastiga färd?

Frycollin satt stum inne i sin hytt och sof nästan oafbrutet utom vid måltidstimmarna.

Då höll François Tapage honom sällskap och gjorde ofta narr af hans rädsla.

— Jaså, min gosse! — brukade han säga, — du skriker ej längre! . . . Du behöfver verkligen icke alls genera dig! . . . Du slipper undan med två timmars uthängning! . . . Jaha! . . . med den hastighet, som vi nu hafva, skulle det minsann vara ett ypperligt luftbad för dem, som lida af reumatism!

— Jag tycker att allt lossar i fogningarna! — sade Frycollin.

— Det kan väl hända, min hederlige Fry! Men vi gå så fort, att vi icke en gång kunna falla! . . . Det är då åtminstone alltid en tröst!

— Är det sant?

— På min gascognarära!

För att nu hålla oss till sanningen och icke öfverdrifva som François Tapage, så var det säkert, att de uppehållande propellrarnas hastighet kunnat minskas nå-

got till följd af denna snabba fart. *Albatros* gled nu fram öfver luftlagret alldeles som en Congrewsk raket.

— Kommer det här att vara länge månntro? — frågade Frycollin.

— Länge? . . . Åh nej, visst icke! — svarade mästerkocken. — Bara hela lifvet!

— Ah! — utbrast negern och började åter med sin klagolåt.

— Akta dig, Fry, akta dig! — skrek nu François Tapage, — annars kan herrn minsann låta dig få gunga!

Hvarpå Frycollin fann för godt att svälja ned sina suckar på samma gång som matbitarna, som han slukade i sig.

Under tiden hade Onkel Prudent och Phil Evans, hvilka icke hörde till dem, som hängifva sig åt onyttig klagan, gjort upp en plan. Det var alldeles tydligt, att en flykt icke längre kunde ega rum. Men om det också icke var möjligt att åter få sätta foten på jordklotet, kunde man icke åtminstone låta dess invånare veta hvad som sedan deras försvinnande blifvit af presidenten och sekreteraren vid Weldoninstitutet, hvem som röfvat bort dem och att de höllos fångna ombord på denna flygmaskin? Kanske detta skulle kunna leda till att deras vänner — Gud vet på hvad för sätt! — företogo något slags djerft försök att befria dem ur Roburs våld!

Korrespondera? . . . Men huru? Skulle det vara tillräckligt att göra som sjömännen, hvilka, då de äro stadda i sjönöd, bruka lägga en papperslapp, som anger stället der de förlist, i en butelj, som de sedan kasta i hafvet?

Men här var ej fråga om något haf, utan om luften. Buteljen skulle icke kunna flyta deri. Om den icke fölle rakt ned på en person, hvars hufvudskål den kanske skulle spräcka, så riskerade de att den aldrig påträffades.

Allt nog, de båda kollegerna hade endast detta medel till sitt förfogande, och de stodo just i begrepp att offra en af de buteljer, som funnos ombord, då Onkel

Prudent fick en annan idé. Som man vet tog han sig ibland en liten pris, men man får väl ursäkta denna lilla ovana hos en amerikanare, som skulle kunnat haft värre. I egenskap af snusare var han naturligtvis i besittning af en snusdosa — numera tom. Denna snusdosa var gjord af aluminium. Om den kastades ned och någon rättsinnig medborgare fick se den, så skulle han säkert taga upp den; och om han tog upp den, skulle han bära den till närmaste poliskontor, och der skulle man taga kännedom om dokumentet, hvilket skulle låta dem veta, i hvilken belägenhet Robur eröfrarens båda offer befunno sig.

Sagdt och gjordt. Skriften var kortfattad, men den sade allt, och Weldoninstitutets adress uppgafs med begäran att låta skrifvelsen få vidare befordran dit.

Då detta var gjort stoppade Onkel Prudent in papperet i snusdosan, virade derefter om densamma med ett tjockt linneband, som han knöt stadigt till, lika mycket för att hindra dosan från att öppnas i fallet som för att den icke skulle slås sönder mot marken. Nu var intet annat att göra än att afvakta ett gynsamt tillfälle.

Den svåraste manövern af alla under denna snabba färd öfver Europa, var att komma ut ur ruffen, att krypa på platformen med risk att föras bort af lufttrycket och allt detta till på köpet i hemlighet. Det gick dessutom icke an, att snusdosan fölle ned i något haf, någon vik, sjö eller annat vattendrag. Då skulle den varit förlorad.

Det var i alla fall icke omöjligt, att de båda kollegerna genom detta medel skulle kunna lyckas att åter träda i förbindelse med den bebodda verlden.

Men i detta ögonblick var det ljusan dag. Vore det icke bättre att vänta till natten och draga fördel af vare sig en minskning i farten eller ett uppehåll för att lättare kunna lemna ruffen? Kanske man då skulle kunna uppnå platformens kant, så att man kunde se sig för och icke behöfva låta den dyrbara snusdosan falla annat än öfver en stad.

För öfrigt skulle icke, äfven om alla dessa vilkor hade uppfylts, förslaget kunna sättas i verkställighet — åtminstone icke denna dag.

Albatros hade, sedan den lemnat Norge vid Gaustafjället, styrt kosan rakt åt söder. Den följde alldeles den noll graders longitud, som i Europa är detsamma som Parisermeridianen.

Den passerade derefter öfver Nordsjön, icke utan att framkalla en mycket naturlig förvåning ombord på de tusentals fartyg, hvilka upprätthålla kusthandeln mellan England, Holland, Frankrike och Belgien. Om icke snusdosan fölle ned på däcket på ett af dessa fartyg, så fans det alla möjligheter för, att den skulle falla till hafvets botten.

Onkel Prudent och Phil Evans voro således tvungna att afvakta ett gynsammare ögonblick. För öfrigt erbjöd sig, som man snart får se, inom kort ett ypperligt tillfälle för dem att utföra sin plan.

Klockan tio på aftonen uppnådde *Albatros* Frankrikes kuster ungefär vid Dunkerque. Natten var ganska mörk. Under ett ögonblick kunde man se Gris-Nez fyren korsa sina elektriska ljusstrålar med fyrens vid Dover på hvar sin sida om det trånga sundet Pas de Calais. Derpå fortsatte *Albatros* sin väg öfver det franska området, under det den höll sig uppe i en medelhöjd af tusen meter.

Dess hastighet hade ingalunda minskats. Den for som en bomb öfver städer, köpingar och byar, hvilka ligga så tätt bredvid hvarandra inom dessa det norra Frankrikes rika provinser. Vid denna Paris' meridian lågo utom Dunkerque, Doullens, Amiens, Creil och Saint-Denis. Luftskeppet afvek ej från den räta linien. På så sätt anlände den framemot midnatt till "Den strålande staden", som förtjenar sitt namn till och med då dess invånare gått till hvila — eller borde hafva gjort det.

Hvad var det för en besynnerlig idé af ingeniören, som förmådde honom att stanna ofvanför Paris? Det vet

man ej. Men hvad som är säkert är, att *Albatros* sänkte sig, så att den beherskade staden från en höjd af endast omkring hundra meter. Nu gick Robur ut ur sin hytt, och hela hans besättning kom ut på platformen för att andas litet frisk luft.

Onkel Prudent och Phil Evans aktade sig väl att försumma detta ypperliga tillfälle, som erbjöds dem. De sökte båda två, sedan de lemnat hytten, att komma för sig sjelfva för att sedan kunna välja det gynsammaste ögonblicket för utförandet af sin plan. De måste framför allt undvika att blifva sedda.

Albatros, som liknade en ofantlig torndyfvel, sväfvade långsamt fram öfver den stora staden. Den passerade hela raden af boulevarder, rikt upplysta medelst Edisons elektriska lampor. Ända upp till luftskeppet steg bullret af vagnarna, som ännu beforo gatorna, och rullandet af tågen på de otaliga jernvägslinier, som mynna ut i Paris. Derpå sväfvade det öfver de högsta monumentens högsta spetsar, alldeles som om det velat snudda emot Panthéons kupol eller Invalidkyrkans kors. Det flög derpå från Trocadéropalatsets båda torn till metalltornet på Marsfältet, hvars ofantliga reflektor öfvergöt hela hufvudstaden med elektriskt ljus.

Denna promenad i luften, detta nattliga flanerande varade omkring en timme. Det var liksom en anhaltstation i luften, innan den ändlösa färden ånyo fortsattes.

Ingeniör Robur ville utan tvifvel låta parisarna få se en meteor, som deras astronomer icke alls förut sett. *Albatros'* elektriska lampor tändes för den skull. I tvenne lysande knippen utsände de sina strålar öfver torgen, gatorna, parkerna, palatsen och stadens sextiotusen hus, i det de kastade ofantliga ljusqvastar från den ena horisonten till den andra.

Denna gång hade man säkert varseblifvit *Albatros* — icke bara sett utan äfven hört, ty Tom Turner blåste i sin basun, som utslungade en briljant fanfar öfver sta-

den. I detta ögonblick lutade sig Onkel Prudent öfver barrièren, öppnade handen och lät snusdosan falla . . .

Nästan omedelbart derefter höjde sig *Albatros* med stor snabbhet.

Nu uppsteg mot den parisiska himlen ofantliga hurrarop från menniskor, hvilka ännu voro talrikt församlade på boulevarderna — hurrarop, som uttryckte förvåning och egnades den fantastiska meteoren.

Plötsligt släcktes *Albatros* elektriska lampor, det blef åter mörkt och tyst omkring densamma, och färden fortsattes med en hastighet af två hundra kilometer i timmen.

Detta var allt hvad man fick se af Frankrikes hufvudstad.

Klockan fyra på morgonen hade *Albatros* färdats snedt öfver hela Frankrike. För att nu icke förlora tid genom att passera öfver Pyreneerna eller Alperna, gled den öfver Provence till Cap d'Antibes. Klockan nio på morgonen blefvo några italienare, församlade på Peterskyrkans tak alldeles förbluffade, då de sågo den passera öfver den "eviga staden". Två timmar senare befann den sig öfver neapolitanska bugten och for ett ögonblick fram mellan de svarta rökpelare, som stiga upp från Vesuvius.

Efter att hafva passerat i sned linie öfver Medelhafvet signalerades den slutligen under första delen af eftermiddagen af invånarna i den lilla staden Goletta på tunesiska kusten.

Efter Amerika Asien, efter Asien Europa! Detta var en väglängd af mer än trettio tusen kilometer, som den underbara apparaten tillryggalagt på mindre än tjugotre dagar!

Och nu gifver den sig in på Afrikas kända och okända trakter!

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Kanske det skulle roa läsaren att veta, hvad den märkvärdiga snusdosan fick för ett öde efter sitt fall?

Snusdosan föll ned på Rue de Rivoli, midt för huset N:o 210 i ett ögonblick, då gatan var alldeles öde. Dagen derpå hittades den af en hederlig tvätterska, som skyndade sig att bära den till polisprefekturen.

Der tog man den först för att vara en helvetesmaskin; bandet vecklades af och dosan öppnades med en ytterlig försigtighet.

Plötsligt egde en slags explosion rum . . . en nysning, som icke en gång chefen för säkerhetspolisen skulle kunnat återhålla.

Derpå drogs dokumentet fram ur snusdosan, och under allmän häpnad läste man som följer:

“Onkel Prudent och Phil Evans, president och sekreterare vid Weldoninstitutet i Filadelfia, hafva bortförts ombord på luftskeppet *Albatros* af ingeniör Robur.

Underrätta vänner och bekanta.

O. P. och P. E.“

Ändtligen kom då förklaringen på det fenomen, som så länge sysselsatt menniskorna i gamla och nya verlden! Nu var lugnet återgifvet åt astronomerna vid de talrika observatorier, hvilka finnas på jordklotets yta.

TOLFTE KAPITLET.

I hvilket ingeniör Robur handlar som om han ville täfla om ett af de Monthyonska prisen.

Vid detta skede i *Albatros'* luftfärd är det säkert tillåtet att göra sig följande frågor:

Hvem var då denne Robur, hvars namn hittills varit alldeles okändt? Tillbringar han hela sitt lif i luften? Har han ingen tillflykt på något oåtkomligt ställe, hvarest han, om han också ej har behof af att hvila sig, åt-

minstone kan proviantera? Det skulle vara förvånande om så icke vore förhållandet. De starkaste foglar hafva dock alltid ett näste i någon vrå.

Hvad tänker dessutom ingeniören göra med sina två besvärliga fångar? Ämnar han behålla dem i sitt våld och döma dem till en evig luftsegling? Eller ämnar han, sedan han fört dem vidare öfver Afrika, Syd-Amerika, Australien, Indiska oceanen, Atlantiska oceanen och Stilla oceanen, återgifva dem friheten med dessa ord:

— Nu, mina herrar, hoppas jag att ni visa er mindre klentrogna med afseende på systemet: "tyngre än luften!"

På dessa frågor är det ännu omöjligt att svara. Det är framtidens hemlighet. Kanske den en dag kommer att afslöjas!

I alla händelser spanade icke fogeln Robur efter detta näste på Afrikas norra kust. Han fann för godt att tillbringa slutet af denna dag öfver Tunis gående från cap Bon till cap Karthago, stundom för full maskin, stundom sväfvande långsamt framåt allt efter som det föll honom in. Litet senare styrde han kosan mot det inre af landet och passerade Medjerdas förtjusande floddal, i det han följde dess gulaktiga vatten, som nästan döljes bakom kaktusbuskar och nerier. Hvilka massor uppskrämde han ej af dessa små papegojor, hvilka sitta i hundratal på telegraftrådarna och liksom tyckas invänta telegrammen för att gripa dem i flygten och bortföra dem under sina vingar!

Då natten föll på sväfvade *Albatros* öfver gränserna till Krumiriet, och om det ännu fans någon krumirit qvar, så underlät denne säkert icke att kasta sig framstupa med ansigtet mot jorden och anropa Allah vid åsynen af denna gigantiska fogel.

Följande morgon såg man under sina fötter Bona och de behagfulla kullarna, som ligga i dess granskap; vidare Philippeville, numera ett Algier i liten skala med sina nya kajer med arkader, sina beundransvärda vinfält,

hvars grönskande vinstockar betäcka hela detta land, hvilket lifligt påminner om trakterna vid Bordelais eller Bourgogne.

Denna promenad på femhundra kilometer, öfver lilla och stora Kabylien, slutade vid middagstiden vid spetsen af Kasbah strax bredvid Algier. Hvilket skådespel för passagerarna ombord på *Albatros!* Denna öppna redd, som utbreder sig mellan cap Matifou och pointe Pescade, denna kust, bebygd med leende, hvita villor, palatser och kapeller, dessa nyckfulla dalar, beklädda med gröna mantlar, detta blånande Medelhaf, genomkorsadt af väldiga atlanterångare, hvilka sågo ut som små ångbåtar! Och så fortsatte det hela vägen till det pittoreska Oran, hvars invånare, fördröjda i slottsträdgårdarna, kunde se *Albatros* bland aftonens första stjernor.

Om Onkel Prudent och Phil Evans undrade hvad det var för en idé af ingeniör Robur att låta deras flygande fängelse sväfva öfver Algeriet — denna fortsättning af Frankrike på motsatta stranden af ett haf, som verkligen förtjenar namnet Franska bugten, — så måste de i alla händelser tänka, att denna idé var särdeles god två timmar efter solnedgången. En vridning, som rorgängaren gjorde med styrhjulet, förde *Albatros* mot sydost, och dagen derpå, sedan den kommit förbi Tells bergland, såg den dagen bryta in öfver Saharas vidsträckta sandhaf.

Se här hvad som hände vid början af den 8:de Juli. Man passerade den lilla byn Géryville, uppförd liksom Laghouat, på öknens gräns för att underlätta eröfringen af Kabylien. Man passerade vidare och icke utan svårighet passet Stillen, vid en ganska häftig vind. Man for fram öfver öknen, stundom långsamt öfver de grönskande oaserna, stundom med en ofantlig hastighet, som öfverträffade gamens flygt. Flera gånger måste man till och med skjuta på dessa farliga foglar, hvilka i grup-

per om tolf till femton stycken icke skydde att störta sig på luftskeppet till Frycollins stora förskräckelse.

Men om gamarna icke kunde svara annat än med förskräckliga skrik, genom hugg med näbbar och klor, så sparade deremot infödingarna, som icke äro mindre vilda, ingalunda på bösskott, isynnerhet sedan *Albatros* passerat Saltberget, hvars i grönt och violett skiftande stomme skymtade fram under dess hvita täcke. Man beherskade nu den stora Saharaöknen. Der lågo ännu qvarlefvorna af Abdel-Kaders bivuaker, och landet omkring är ännu alltjemt farligt för den europeiske resanden, isynnerhet inom Beni Mzals förbund.

Albatros måste nu uppsöka de högre luftlagren för att undvika ett anfall af samumvinden, hvilken jagade upp en kam af rödaktig sand från marken, alldeles som en väldig svallvåg på hafsytan. Derpå utbredde Chebkas öde platåer sina massor af svartaktig lava ända fram till Ain-Maissins friska, grönskande dal. Det är svårt att föreställa sig, hvilken omvexlande anblick dessa trakter erbjödo, då man på detta sätt kunde taga en öfverblick öfver dem. Kullar, betäckta med träd och buskar, aflöstes af långa, gråaktiga, vågformiga slätter, draperade som vecken på en arabisk burnus, hvars flikar släpa på marken. I fjerran syntes "oueds", med strida vattendrag, skogar af palmer, samlingar af kojor, grupperade på en kulle med en moské i midten, bland andra Metliti, hvarest lefver en religionsstiftare, den stora Marabut Sidi Chick.

Innan nattens inbrott hade man tillryggalagt några kilometer öfver ett ganska flackt land, genomskuret af stora sandreflar. Om *Albatros* hade velat göra halt, skulle den kunnat stiga ned till jorden vid oasen Ouarglas lågländer, bevuxna med en ofantlig palmskog. Staden syntes mycket tydligt med sina tre olika qvarter, sultanens gamla palats, ett slags befästad Kasbah, dess hus bygda af tegel, som solen åtagit sig att bränna, och dess artetiska brunnar borrade i dalen, ur hvilka *Albatros* kunnat förstärka

sitt vattenförråd. Men tack vare dess utomordentliga hastighet voro dess reservoirer ännu midt uti Afrikas öknar fylda med det vatten, som hemtats från Hydaspes i Kaschmirdalen.

Observerades *Albatros* af araberna, moabiterna och negrerna, hvilka mellan sig dela Ouarglas oas? Alldeles säkert, ty den saluterades med några hundra bösskott, fast kulorna föllo ned igen utan att hafva kunnat uppnå den.

Nu inbröt natten, denna öknens tysta natt, hvars hemligheter Felicien David så poetiskt skildrat.

Under de följande timmarna vände luftskeppet sig mot sydvest och passerade de stora passen vid El Galea, af hvilka det ena upptäcktes 1859 af den djerfva fransmannen Duveyrier.

Det herskade ett djupt mörker. Man kunde icke se något af de trans-sahariska jernvägarna, hvilka hålla på att byggas efter Duponchels förslag — ett långt jernband, som skall förena Algier med Timbuctu, genom Laghauot och Gardaia och längre fram gå ända till Guineabugten.

Albatros inträdde nu i eqvatorialregionen på andra sidan om kräftans vändkrets. På tusen kilometers afstånd från Saharas nordliga gräns for den öfver den väg, der major Laing fann sin död år 1864; den korsade vidare karavaners väg, som foro från Marocko till Sudan, och på denna del af slätten, hvilken innehas af "tuåregs" kunde man höra det som kallas "sandens sång", ett mildt, klagande sorl, som tyckes uppstiga från jorden.

En enda obehaglig händelse inträffade. Ett moln af gräshoppor uppfylde nemligen luften, och en sådan massa af dessa djur öfversvämmade luftskeppet, att det hotade att "kantra". Man skyndade att befria sig från denna öfverflödiga last, med undantag af några hundra, som François Tapage lade beslag på. Dessa anrättade han sedan på ett så läckert och aptitligt sätt, att Frycollin dervid för ett ögonblick glömde sin förskräckelse.

— Det här är bättre än räkor! — sade han.

Man befann sig nu på adertonhundra kilometers afstånd från oasen Ouargla, nästan på nordliga gränsen af det ofantliga konungariket Sudan.

Också syntes vid tvåtiden på eftermiddagen en stad vid krökningen af en stor flod. Floden var Niger och staden Timbuctu.

Om det hittills endast varit resande från gamla verlden, som besökt detta afrikanska Mecka, såsom t. ex. Batouta, Khazan, Imbert, Mungo-Park, Adam, Laing, Caillé, Barth och Lenz, så skulle i dag det allra underbaraste äfventyr foga det så, att två amerikanare skulle kunna tala om landet *de visu, de auditu* och till och med *de olfactu,* då de kommo tillbaka till Amerika — notabene om de någonsin komme att återvända dit.

De visu, emedan de med blicken kunde öfverskåda alla delarna af denna triangel om fem till sex kilometer, som bildas af staden; — *de auditu,* emedan det i dag var stor marknad och der tillgick förskräckligt bullersamt; — *de olfactu,* emedan luktorganen icke kunde blifva annat än oangenämt berörda af de lukter, som uppstego från Yubou-Kamotorget, hvarest en kötthall reser sig bredvid de gamla konungarnas, So-mais, palats.

I alla händelser ansåg ingeniören sig icke böra hålla presidenten och sekreteraren vid Weldoninstitutet i okunnighet om, att de hade den utsökta äran att betrakta "Sudans drottning", som för närvarande befinner sig i "tuâregs'" från Taganet händer.

— Timbuctu, mina herrar! — sade han i samma ton, som han för tolf dagar sade till dem: "Indien, mina herrar!"

Derpå fortsatte han:

— Timbuctu, 18° nordlig latitud och 5° 56′ vestlig longitud från Paris' meridian räknadt, med en höjd af tvåhundrafyrtiofem meter öfver hafsytan. Betydande stad med tolf till tretton tusen invånare, fordom beryktad

i vetenskapen och konsten! — Kanske ni skulle önska att stanna der några dagar?

Ingeniören kunde endast framkomma med ett sådant förslag på hån.

— Men, återtog han, — det skulle vara riskabelt för främlingar bland dessa negrer, berber, foulaner och araber, hvilka utgöra stadens befolkning — i all synnerher om jag tillägger, att vår ankomst i luftskepp icke kunde annat än misshaga dem.

— Min herre, — svarade nu Phil Evans i samma ton, — för att få det nöjet att lemna er, skulle vi gerna riskera att blifva illa mottagna af infödingarna. Fängelse som fängelse, och vi föredraga Timbuctu framför *Albatros!*

— Det är en smaksak, — svarade ingeniören. — I alla händelser tänker jag icke våga mig på äfventyret, ty jag är ansvarig för de gästers säkerhet, hvilka göra mig den äran att resa i mitt sällskap.

— Således, ingeniör Robur, — sade Onkel Prudent, hvars vrede kokade öfver, — nöjer ni er icke med att vara vår fångvaktare. Till våldet fogar ni förolämpning?

— Åh! På sin höjd ironi!

— Fins det då inga vapen ombord?

— Jo, en hel arsenal!

— Två pistoler skulle vara alldeles tillräckliga, om jag hölle den ena, och ni, min herre, den andra!

— En duell? — utbrast Robur, — en duell, som kunde medföra döden för en af oss!

— Som med säkerhet skulle medföra den!

— Nej, min bäste herr president vid Weldoninstitutet! Då föredrager jag bra mycket hellre att behålla er lefvande!

— För att vara mera säker på, att ni sjelf får lefva! Det är mycket försigtigt!

— Försigtigt eller icke så är det just det, som be-

hagar mig. Sedan står det er fritt att tänka annorlunda och att beklaga er för vederbörande, om ni så kan.

— Det är redan gjort, — ingeniör Robur!

— Verkligen?

— Var det då så svårt att under vår färd öfver Europas bebodda trakter kasta ned ett bref . . .

— Och det skulle ni hafva gjort? — utbrast Robur, som nu greps af ett oemotståndligt raseri.

— Och om vi hade gjort det?

— Om ni gjort det . . . skulle ni förtjena . . .

— Hvad då, herr ingeniör?

— Att få göra ert bref sällskap öfverbord!

— Nå, så kasta oss då öfverbord! — skrek Onkel Prudent. — Vi hafva verkligen gjort det!

Robur gick fram till de båda kollegerna. På ett tecken från honom hade Tom Turner och några af dennes kamrater skyndat till. Ja, ingeniören kände verkligen ett ursinnigt begär att sätta sin hotelse i verkställighet, och att han så skyndsamt gick in i sin hytt, berodde säkert på, att han var rädd för att gifva vika för frestelsen.

— Godt! — sade Phil Evans.

— Hvad han icke vågat göra, — inföll Onkel Prudent, — det skall jag våga! Ja, jag skall verkligen göra det!

Nu började befolkningen i Timbuctu att samla sig på torgen, gatorna och på de amfiteatraliskt bygda husens terasser. I de rika qvarteren Sankore och Sarahama så väl som i det fattiga qvarteret Raguidi, bestående af eländiga kägelformiga hyddor, utslungade presterna från minareternas tak sina häftigaste förbannelser öfver luftodjuret. Detta var betydligt oskadligare än en gevärssalva.

Till och med vid hamnen Kabara, belägen vid Nigers krökning, var flottiljens hela besättning i rörelse. Om *Albatros* stigit ned till jorden, skulle den säkert blifvit slagen i stycken.

Längs en sträcka af några kilometer eskorterades

den af en massa skriande storkar, rapphöns och ibisfoglar, hvilka försökte att flyga i kapp med den; men luftskeppets snabba flygt lemnade dem snart långt efter.

Mot aftonen uppfyldes luften af vrålandet från talrika hjordar af elefanter och bufflar, hvilka genomströfvade detta område, hvars fruktbarhet verkligen är underbar.

Under det följande dygnet upprullades under *Albatros* hela den trakt, som är belägen i Nigers krökning.

Tänk om en geograf skulle haft till sin disposition en dylik apparat, med hvilken lätthet skulle han icke då kunnat göra en topografisk afbildning af detta land, erhålla uppgifter om höjder, utstaka flodernas och deras bifloders lopp, bestämma städernas och byarnas läge! Då skulle det icke länge finnas sådana tomrum på kartorna öfver Central-Afrika, icke längre detta hvita med matta färger och punkterade linier, icke längre dessa obestämda beteckningar, hvilka utgöra kartografernas förtviflan!

Den 11:te på morgonen passerade *Albatros* bergen i Norra Guinea, som ligger inklämdt mellan Sudan och bugten, som bär dess namn. Kongbergen i konungariket Dahomey aftecknade sig otydligt vid horisonten.

Sedan afresan från Timbuctu hade Onkel Prudent och Phil Evans kunnat konstatera, att den rigtning, *Albatros* hela tiden följt, varit rakt från norr till söder. Följden af detta blefve att de, om *Albatros* icke ändrade kurs, sex grader längre ned skulle passera linien. Skulle luftskeppet då ännu en gång lemna fastlandet bakom sig och sträcka ut icke längre öfver Beringshaf, Kaspiska hafvet, Nordsjön eller Medelhafvet, utan öfver den ofantliga Atlantiska oceanen?

Denna utsigt var just icke egnad att uppmuntra de båda kollegerna, hvilkas möjligheter att fly då skulle blifva lika med noll.

Emellertid saktade *Albatros* farten, alldeles som om den tvekade i det ögonblick, då den stod i begrepp att

lemna Afrikas jord. Tänkte möjligen ingeniören på att vända tillbaka samma väg? Nej, ingalunda! Men hans uppmärksamhet var särskildt riktad på det land, öfver hvilket han nu passerade.

Man vet — och han visste det också — att konungariket Dahomey är ett af de mäktigaste på Afrikas vestkust. Men ehuru det är tillräckligt mäktigt för att kunna strida med sitt grannland, konungariket Aschantis, är dess område dock begränsadt, i ty att det endast utgör en sträcka af 540 kilometer från norr till söder och 270 kilometer från öster till vester; dess befolkning uppgår emellertid till sju eller åttahundratusen, sedan det eröfrat de båda fria områdena Ardrah och Wydah.

Om också detta konungariket Dahomey icke är stort, så har det i alla fall ofta låtit tala om sig. Det är beryktadt genom de afskyvärda grymheter, som begås vid dess årliga fester, genom dess menniskooffer, upprörande hekatomber, hvilka anställas till ära för den herskare, som afgår och den herskare, som träder i den förres ställe. Det anses till och med som en artighetsbetygelse, att kungen af Dahomey, då han tar emot besök af någon hög person eller främmande sändebud, öfverraskar denne med ett dussin hufvuden, afhuggna till hans ära — och afhuggna af justitieministern, "minghan", hvilken på det förträffligaste sätt utöfvar sina pligter som bödel.

Just vid den tidpunkt då *Albatros* passerade gränsen till Dahomey hade herskaren Bâhadou nyss dött, och hela befolkningen höll på att skrida till val af hans efterträdare. Detta förorsakade en liflig rörelse i hela landet, något som icke heller hade undfallit Robur.

Långa tåg af dahomianer, hvilka kommo från landsbygden, styrde kosan mot Abomey, hufvudstaden i riket. Väl underhållna vägar, hvilka slingra sig genom vidsträckta ängar, betäckta med jättegräs, präktiga skogar af palmer, kokosträd, pomeransträd, mangoträd, sådant var landet, som utbredde sig under *Albatros* och från

hvilket vällukter stego upp ända till densamma, under det att papegojor och domherrar flögo af och an öfver hela detta grönskande område.

Ingeniören, som stod lutad öfver barrièren försjunken i tankar, vexlade då och då ett par ord med Tom Turner.

Det såg för öfrigt icke ut som om *Albatros* skulle haft den förmånen att ådraga sig dessa vandrande skarors uppmärksamhet, hvilka som oftast voro dolda af trädens ogenomträngliga löfverk. Orsaken hvarför de ej varseblefvo *Albatros* var utan tvifvel, att den höll sig på en ganska ansenlig höjd midt uti ett lager af lätta moln.

Vid elfvatiden på förmiddagen blef hufvudstaden synlig med dess bälte af murar, omgifna af en löpgraf, som mäter ungefär 20 kilometer i omkrets, dess breda, regelbundna gator, uppdragna på en jemn mark, och dess stora torg, hvars norra sida upptages af det kungliga slottet. Denna vidsträckta samling af bygnader domineras af en terass, belägen icke långt från offertemplet. Det är från denna terass, som man under festdagarna kastar ned till folket fångar, hvilka ligga inneslutna i videkorgar, och man kan svårligen föreställa sig med hvilken grymhet dessa olyckliga offer slitas i stycken.

På en af borggårdarna i det kungliga slottet voro uppstälda fyratusen krigare, en afdelning af det kungliga gardet — icke den minst modiga.

Om det är tvifvelaktigt att det fins amazoner vid floden af samma namn, så är det däremot icke längre tvifvelaktigt att det finnes sådana i Dahomey. Somliga bära blå skjorta, rödt och blått skärp, hvita benkläder, kantade med blått, hvit hufvudbonad och ett patronkök fästadt vid bältet; andra åter, nemligen elefantjägarinnorna, äro beväpnade med tunga karbiner, knifvar med kort blad och två antilophorn, fästade vid hufvudet medelst ett jernband. Vidare bära de, som höra till artilleriet,

en tunika till hälften röd och till hälften blå och såsom vapen hafva de muskedundrar tillika med gamla malmkanoner; slutligen finnes det en bataljon unga flickor med blåa tunikor och hvita benkläder, verkliga vestaler, kyska som Diana och såsom hon beväpnade med pil och båge.

Om man utom dessa amazoner räknar fem- till sextusen krigare med benkläder och skjorta af bomullstyg och ett stycke tyg viradt kring lifvet, så har man passerat revy med hela den dahomianska arméen.

Denna dag var Abomey alldeles öfvergifvet. Suveränen, hofstaten, den maskulina och feminina arméen, ja, hela befolkningen hade lemnat staden för att vallfärda till en af präktiga skogar omgifven vidsträckt äng, som låg några kilometer från staden.

Det var på denna äng, som den nya konungen skulle utropas. Det var der, som tusentals fångar, tagna vid de sista plundringstågen, skulle offras till dennes ära.

Klockan var omkring två, då *Albatros,* som nu kommit fram till ängen, började sänka sig, fortfarande omgifven af några lätta moln, som dolde den för dahomianernas blickar.

Der voro samlade minst sextiotusen menniskor, komna från alla delar af landet, från Wydah, från Kerapay, Ardrah och Tombory, hvilka höra till de mest aflägset liggande byarna.

Den nye konungen — en rask sälle om tjugufem år vid namn Bou-Nadi — hade tagit plats på en kulle, som beskuggades af en grupp träd med vidsträckta grenar. Framför honom voro samlade hans nya hof, hans manliga armé, hans amazoner och för öfrigt hela hans folk.

Vid foten af kullen spelade ett femtiotal musikanter på sina barbariska instrument, bestående af elefantbetar, hvilka frambringa en hes ton, trummor, öfverspända med hjortskinn, kalebasser, guitarrer, klockor, som man slår på med en jernbit samt flöjter af bambu, hvilkas gälla

hvisslande toner öfverröstade alla de öfriga instrumenten. Dessutom aflossades hvarje minut musköter och bössor samt kanoner, hvilkas lavetter skakade så att de hotade att krossa de qvinliga artilleristerna, och slutligen uppstämdes ett allmänt hurrande och skrikande så intensivt, att det skulle kunnat öfverrösta det starkaste åskdunder.

I ett hörn af ängen och bevakade af soldater, stodo sammanpackade de fångar, hvilka voro bestämda att göra den aflidne konungen sällskap till andra verlden, ty döden fick icke beröfva denne någon af hans herskarerättigheter. Vid Ghozos, Bâhadous faders begrafning, hade sonen skickat med honom tretusen. Nu kunde naturligtvis icke Bou-Nadi göra mindre för sin företrädare. Behöfdes det icke talrika budbärare för att samla ihop icke allenast de stora andarna utan äfven alla himlens gäster, hvilka voro inbjudna att utgöra den aflidna monarkens följe?

Under en timmes tid förekom intet annat än tal, haranger och lyckönskningar, afbrutna af danser, utförda icke allenast af bajadererna *ex professo* utan äfven af amazonerna, hvilka dervid utvecklade ett äkta krigiskt behag.

Men nu nalkades det ögonblick, då offret skulle ega rum. Robur, som kände till Dahomeys blodiga plägseder, förlorade icke ur sigte de fångar, män, qvinnor och barn, hvilka voro bestämda till detta slagtoffer.

"Minghan" höll sig redo vid foten af kullen. Han svängde sitt skarprättarsvärd, hvilket var försedt med en krokig klinga och ett handtag i form af en fogel af metall, hvars tyngd gjorde att hugget träffade ännu säkrare.

Denna gång var han icke ensam om att förrätta bödelstjensten. Han skulle icke hunnit med alla afrättningarna. Bakom honom stodo ett hundratal andra

bödlar, hvilka voro i stånd att afhugga hufvudet med ett enda hugg.

Under tiden närmade sig *Albatros* så småningom, i det den modererade sina framdrifvande och uppehållande propellrars rotationshastighet. Snart kom den ut ur molnlagret, som hade dolt den ända till den kom hundra meter från jorden, och först nu blef den synlig.

Alldeles motsatt mot hvad förhållandet annars brukade vara, sågo dessa vilda infödingar i luftskeppet intet annat än ett heligt väsende, som stigit direkt ned från himlen för att egna konung Bâhadou sin hyllning.

Nu uppstod ett obeskrifligt jubel, oändliga anropningar och brinnande böner riktades till detta öfvernaturliga väsende, som utan tvifvel hade kommit för att taga den aflidne konungens lik och föra det med sig upp till dahomianernas himmel.

I detta ögonblick föll det första hufvudet för "minghans" svärd. Derpå leddes andra fångar i hundratal fram till sina fasansfulla bödlar.

Plötsligt aflossades ett bösskott från *Albatros*. Justitieministern föll med ansigtet mot jorden.

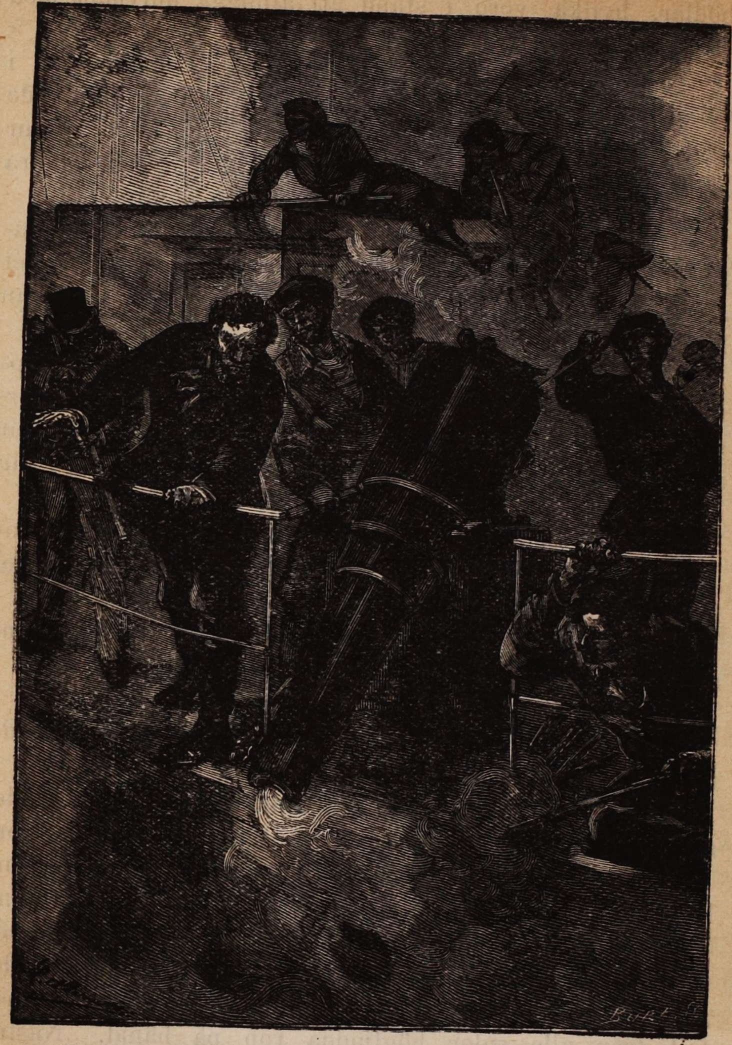
— Bra sigtadt, Tom! — sade Robur.

— Bah! Jag sigtade endast i hopen! — svarade underbefälhafvaren.

Hans kamrater, hvilka äfvenledes voro beväpnade, stodo färdiga att fyra af vid första tecken från ingeniören.

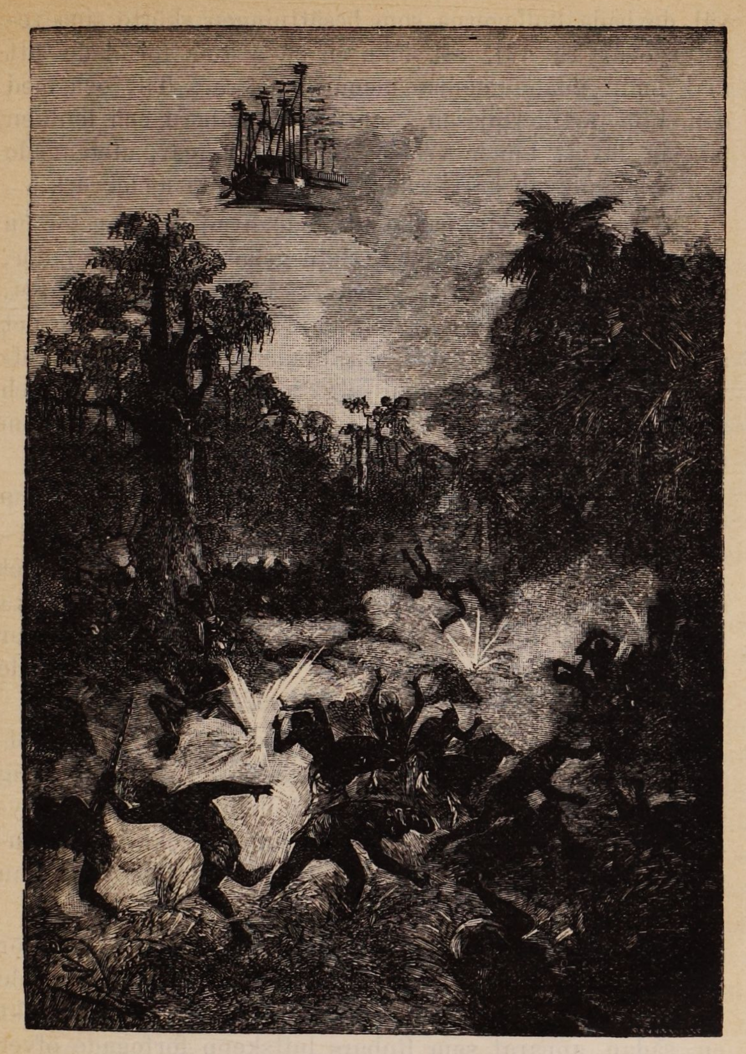
Men nu hade ett omslag i sinnesstämningen egt rum bland folkmassan. Det hade gått upp ett ljus för dem. Detta bevingade monstrum var ingalunda en vänlig ande utan i stället en ande, som var fiendtligt stämd mot det goda folket i Dahomey. Också höjdes efter "minghans" fall från alla sidor högljudda rop på hämd. Nästan omedelbart derpå smattrade en gevärssalva i luften.

Dessa hotelser hindrade icke *Albatros* från att helt djerft sänka sig minst femtio meter längre ned mot marken. Onkel Prudent och Phil Evans kunde icke,

Artilleripjesen utslungade några laddningar kartescher (sid. 154).

hurudana deras känslor gent emot Robur än voro, annat än gifva sitt bifall till ett så menniskovänligt arbete och deltaga deruti.

Hvilken villervalla! (sid. 154).

— Ja, låtom oss befria fångarna! — skreko de.
— Det är min mening! — svarade ingeniören.
Nu började en liflig eld från *Albatros,* hvarvid så-

väl de båda kollegerna som besättningen skötte sina repetergevär så väl, att icke en enda kula förfelade sitt mål midt ibland denna menniskomassa. Till och med den lilla artilleripjesen, som fans ombord och hvilken på sin lavett kunde vridas i alla rigtningar, utslungade några laddningar kartescher, hvilka gjorde underverk.

Fångarna, hvilka icke förstodo hvad det var för en hjelp som kom från höjden, sleto genast af sig sina bojor, under det att soldaterna besvarade elden från luftskeppet. Den främre propellern genomskars af en kula, under det att några andra projektiler träffade sjelfva skeppsskrofvet. Frycollin, som gömt sig i sin hytt, höll till och med på att blifva träffad af en kula som trängde igenom ruffens vägg.

— Jaså, de vilja smaka på mera, — skrek Tom Turner.

Och i ett nu rusade han ned till ammunitionsförrådet samt återkom med ett dussin dynamitkartescher, hvilka han delade ut bland kamraterna. På ett tecken af Robur slungades dessa kartescher ut öfver kullen, och då de nådde marken kreverade de som små haubits-granater.

Hvilken villervalla uppstod icke nu! Kungen, hofvet, arméen, hela befolkningen, alla voro rof för en häftig förskräckelse, hvilken allt för väl berättigades af en dylik mellankomst! Alla skyndade sig att söka skydd under träden, under det att fångarna flydde sin kos, utan att någon tänkte på att förfölja dem.

På detta sätt stördes festen, som gafs till ära för den nya konungen af Dahomey, och härigenom hade Onkel Prudent och Phil Evans bort inse, hvilken makt en sådan apparat som Roburs luftskepp förfogade öfver och hvilka tjenster den kunde göra menskligheten.

Nu höjde sig *Albatros* åter helt lugnt till högre luftlager; den passerade öfver Wydah och förlorade snart ur sigte denna vilda kust, hvilken de syd-

vestliga vindarna omgifva med en otillgänglig bränning.

Albatros sväfvade nu fram öfver Atlantiska oceanen.

TRETTONDE KAPITLET.

I hvilket Onkel Prudent och Phil Evans fara öfver ett helt haf utan att känna af någon sjösjuka!

Ja, det var verkligen Atlantiska hafvet! De båda kollegernas farhågor hade bekräftats. Det tycktes för öfrigt alls icke som om ingeniör Robur kände den minsta oro, då han vågade sig ut öfver detta vidsträckta haf. Hvarken han eller hans besättning tycktes berörda deraf; de voro troligen vana vid dylika öfverfarter. Manskapet hade redan dragit sig tillbaka till sin hytt. Deras sömn stördes säkert icke af någon mara.

Hvart styrde *Albatros* kosan? Skulle den då verkligen, som ingeniören sagt, företaga ännu mera än resan kring jorden? I alla händelser måste väl denna färd hafva något mål. Det var väl icke antagligt, att Robur ämnade tillbringa hela sitt lif i luften ombord på luftskeppet utan att någonsin åter stiga ned till jorden. Huru skulle han då kunnat förnya sina förråder af lifsmedel och ammunition, för att icke tala om de ämnen, som voro nödvändiga för att hans maskiner skulle kunna arbeta? Det var således en nödvändig sak, att han skulle hafva en tillflyktsort, eller om man så vill en hviloplats i någon okänd och oåtkomlig vrå af jordklotet, hvarest *Albatros* kunde intaga nya förråd af proviant. Må vara att han afbrutit all förbindelse med jordens inbyggare; men att han gjort detsamma med hvarje punkt på jordytan, det var omöjligt!

Men om så var förhållandet, hvar fans då denna punkt? Huru hade ingeniören lyckats finna den? Vän-

tades han der af en liten koloni, hvars chef han var? Kunde han rekrytera en ny besättning? Och framför allt, hvarför hade dessa menniskor från olika länder slutit sig till honom? Hvilka voro vidare de medel, som han förfogade öfver, eftersom han hade kunnat bygga en så dyrbar apparat, hvars konstruktion hade hållits så hemlig? Det är visserligen sant, att hans lefnadsomkostnader icke tycktes vara synnerligen stora. Ombord lefde man under gemensamma förhållanden, såsom en familj, såsom lyckliga menniskor, hvilka icke försökte dölja att de voro det. Men hvem var då denne Robur? Hvarifrån kom han? Hurudant hade hans förflutna lif varit? Allt detta var gåtor, omöjliga att lösa, och den, som var föremålet derför, skulle säkert aldrig godvilligt lemna nyckeln dertill.

Man får icke förvåna sig öfver att denna belägenhet, sammansatt af idel olösliga gåtor, retade de båda kollegerna. Att känna sig bortförda mot sin vilja mot ett okändt mål, att icke kunna se slutet på detta äfventyr, ja, till och med vara tvungna att tvifla på om det någonsin skulle få ett slut, att vara dömda till en evig luftsegling, var icke allt detta egnadt att drifva presidentens och sekreterarens vid Weldoninstitutet vrede till det yttersta?

Sedan aftonen den 11:te Juli sväfvade *Albatros* öfver Atlanten. Då solen följande dag blef synlig, gick den upp öfver en horisont, der himmel och vatten sammansmälta. Intet land var i sigte, huru vidsträckt än synkretsen var. Afrika hade försvunnit bakom horisonten i norr.

Då Frycollin vågade sig ut ur sin hytt och varseblef detta omätliga haf under sig, greps han ånyo af den häftigaste förskräckelse. *Under* var icke rätta ordet, utan snarare *rundt omkring*, ty för en som befinner sig uppe i de högre luftlagren, förefaller det alldeles som om afgrunden omgåfve honom på alla sidor, och horisonten,

som höjt sig i nivå med honom, tyckes vika undan, utan att man någonsin kan uppnå dess gräns.

Förmodligen gjorde Frycollin icke reda för sig alla dessa förhållanden, men han kände dem ändå, och detta var tillräckligt för att hos honom uppväcka denna "fasa för afgrunden", från hvilken somliga, annars modiga menniskor, icke kunna frigöra sig. Men i alla händelser aktade negern sig för att utbryta i klagan. Med slutna ögon och darrande i alla leder gick han tillbaka in i sin hytt med utsigt att få stanna der länge.

I sjelfva verket upptager också Atlantiska hafvet mera än en fjerdedel af de trehundrasjuttiofyra millioner femtiosjutusen niohundratolf qvadratmeter, som utgöra hafsytornas sammantagna storlek*. Det tycktes dessutom icke som om ingeniören hädanefter tänkte skynda sig. Han bibringade icke apparaten dess största möjliga hastighet. *Albatros* skulle för öfrigt icke kunnat utveckla denna hastighet om tvåhundra kilometer i timmen, som den hade under färden öfver Europa. Ty i denna trakt, hvarest de sydvestliga vindarna herska, hade den motvind, och ehuru denna vind ännu var mycket svag, lät den icke desto mindre känna sina verkningar.

Meteorologernas senaste arbeten, baserade på ett stort antal noggranna observationer, hafva gifvit vid handen, att i denna mellan vändkretsarna belägna zon passadvindarna gå antingen i rigtning mot Sahara eller också i rigtning mot mexikanska viken. Utanför stiltjeregionen komma de antingen från vester och gå i rigtning mot Afrika eller komma de från öster och gå i rigtning mot Nya verlden — åtminstone är detta förhållandet under den varma årstiden.

Albatros försökte således ej att strida mot vinden med all den kraft, hvaraf dess propellrar voro mäktiga. Den nöjde sig med en måttlig fart, som för resten i alla fall öfverträffade den snabbaste transatlanterångares.

* Jordens ytinnehåll är 136,051,371 qvadratkilometer.

Den 13:de Juli passerade *Albatros* linien — hvilket högtidligen tillkännagafs för hela personalen.

Det var på så sätt som Onkel Prudent och Phil Evans fingo veta, att de lemnade den nordliga hemisferen för att träda in i den sydliga. Denna händelse åtföljdes icke här af något af dessa prof och ceremonier, som den brukar medföra ombord på somliga krigs- eller handelsfartyg.

François Tapage var den ende, som ej kunde afhålla sig från ett litet skämt. Han öste nemligen ett ämbar vatten öfver sin vän Frycollin; men som detta yttre vattendop åtföljdes af ett inre elddop i form af åtskilliga glas bränvin, så förklarade Frycollin sig villig att passera linien huru många gånger som helst, förutsatt nemligen, att det icke skedde på ryggen af en mekanisk fogel, hvilken icke alls ingaf honom något förtroende.

På morgonen den 15:de Juli passerade *Albatros* mellan öarna Ascension och S:t Helena — något närmare denna senare, hvars klippiga landskap under några timmar aftecknade sig vid horisonten.

Om det hade existerat en sådan apparat som Roburs på den tid, då Napoleon var i engelsmännens våld, så skulle säkert Hudson Lawe, trots de förolämpande försigtighetsmått han vidtog, fått se sin ryktbara fånge försvinna i luften!

Under qvällarna den 16:de och 17:de Juli egde ett ovanligt optiskt fenomen rum i skymningen. På en högre latitud skulle man kunnat tro det vara ett norrsken som syntes. Då solen gick ned kastade den nemligen omkring sig mångfärgade strålar, af hvilka somliga antogo en bjert grön färg.

Var det ett moln af kosmiskt stoft, genom hvilket jorden nu passerade, som återspeglade dagens sista strålar? Några observatörer hafva på detta vis förklarat dylika fenomen. Men denna förklaring skulle icke hafva

fasthållits, om dessa lärde hade befunnit sig ombord på *Albatros*.

Vid närmare undersökning befans det, att luften var uppfyld af små kristaller af pyroxen, glasartade kulor, små partiklar af magnetiskt jern, liknande de ämnen, som utslungas af vissa eldsprutande berg. Följaktligen var det intet tvifvel om, att icke en vulkan i utbrott hade i luften utslungat detta moln, hvars kristallatomer frambringade det observerade fenomenet — ett moln, som genom luftströmmarna hölls sväfvande öfver Atlanten.

Under denna del af resan observerades för öfrigt flera olika fenomen. Vid flera tillfällen gåfvo vissa moln åt himlen en gråaktig färgton af besynnerligt utseende; om man sedan passerade öfver denna molnvägg, syntes dess yta alldeles knottrig af bländhvita småkullar, beströdda med små fasta glänsande korn — något som under denna latitud endast kan förklaras såsom en formation liknande haglets.

Under natten mellan den 17:de och 18:de syntes en månregnbåge — af en gröngul färg, till följe af att luftskeppet befann sig mellan fullmånen och ett nät af fint regn, som förflygtigades, innan det uppnådde hafvet.

Kunde man af dessa olika fenomen sluta till en förändring i vädret? Kanhända. Huru dermed än må förhålla sig, så hade vinden, som varit sydvestlig allt sedan luftskeppet lemnade Afrikas kust, nu börjat att mojna af i trakterna kring eqvatorn. I denna tropiska zon var det ytterligt varmt. Robur höjde sig för den skull till de högre luftlagren för att der hemta svalka. Man behöfde dessutom söka skydd för solen, hvilkens lodräta strålar skulle varit outhärdliga.

Denna förändring i luftströmmarna var säkert en förkänning af att andra klimatiska förhållanden skulle göra sig märkbara bortom eqvatorialtrakterna. Man måste för öfrigt komma ihåg, att Juli månad i den sydliga hemisferen motsvarar Januari månad i den nordliga, d. v. s.

midvinter. *Albatros* skulle, om den komme längre söderut, snart erfara verkningarna deraf.

För öfrigt "hade hafvet en känning af det", som sjömännen bruka säga. Den 18:de Juli, bortom stenbockens vändkrets, visade sig ett annat fenomen, hvilket kanske skulle åstadkommit förskräckelse ombord på ett fartyg.

En egendomlig rad af lysande vågor utbredde sig öfver vattenytan med en hastighet så stor, att man kunde uppskatta den till minst tvåhundrafemtio kilometer i timmen. Dessa vågor reste sig på ett afstånd af ungefär tjugufem meter från hvarandra, i det de lemnade långa, ljusa fåror efter sig.

Framemot natten, som nu föll på, kastades ett starkt sken ända upp till *Albatros.* Denna gång skulle man kunnat taga det för en lysande meteor. Robur hade aldrig förr haft tillfälle att sväfva öfver ett haf af eld — eld utan hetta, som man icke behöfde undvika genom att fly till de högre luftlagren.

Detta fenomen förorsakades säkert af elektriciteten, ty man kunde ej tillskrifva det närvaron af ett fiskstim eller en samling af dessa mikroskopiska djur, hvilka frambringa fosforescens.

Detta gaf anledning till den förmodan, att luften var starkt laddad med elektricitet.

Följande dag den 19:de Juli skulle troligen också ett fartyg varit rätt illa ute på detta haf. Men *Albatros* var oberoende af vindarna och vågorna likasom den mäktiga fogel, hvars namn den bar. Om den icke fann behag uti att uppehålla sig nära vattenytan, som stormfoglarna bruka, så kunde den i stället liksom örnen stiga upp till de högre luftlagren för att der finna solsken och lugn.

Vid denna tid hade man passerat den fyrtiondesjunde södra parallelcirkeln. Dagen varade icke mer än

sju till åtta timmar. Den förkortades allt efter som man närmade sig södra polartrakterna.

Vid ett-tiden på eftermiddagen sänkte sig *Albatros* betydligt för att uppnå ett gynsammare luftlager. Den sväfvade nu fram öfver hafvet på mindre än trettio meters afstånd från dess yta.

Vädret var lugnt. På olika ställen af himlen syntes stora svarta moln, upphöjda på öfre sidan och slutande med en skarp, alldeles horisontal linie. Från dessa moln utgingo långa tappar, hvilkas yttersta spetsar tycktes draga till sig vattnet, som sjöd inunder i form af en buske.

Plötsligt höjde sig detta vatten, förenade sig med molnet och bildade i förening med detta ett enormt timglas.

Inom ett ögonblick indrogs *Albatros* i hvirfveln af ett ofantligt skydrag, till hvilket ett tjugutal andra af bläcksvart färg sällade sig. Till all lycka var detta skydrags roterande rörelse motsatt mot de uppehållande propellrarnas, ty om detta icke varit förhållandet skulle de senares arbete icke längre kunnat hafva någon verkan, och luftskeppet skulle slungats ned i hafvet, men nu började det i stället att snurra rundt med en förskräcklig hastighet.

Emellertid var faran ofantligt stor, ja, kanske omöjlig att afvända, emedan ingeniören icke kunde få sitt luftskepp ut ur skydraget, hvars sugning höll det qvar i trots af att de framdrifvande propellrarna utvecklade hela sin kraft. Besättningen, hvilken till följd af centrifugalkraften slungats till de båda ändarna af däcket, måste gripa tag i barrièren för att icke slungas öfverbord.

— Lugn! — skrek Robur.

Det behöfdes verkligen — och tålamod också.

Onkel Prudent och Phil Evans, hvilka just nu lem-

nade sin hytt, slungades med en sådan fart akterut, att de löpte fara att kastas öfverbord.

På samma gång som *Albatros* roterade, följde den med skydragen, hvilka svängde omkring med en hastighet sådan att propellrarna skulle kunnat afundas den. Då luftskeppet slapp ur den ena hvirfveln drogs det in i en annan med fara att blifva vridet ur led eller slaget i bitar.

— Ett kanonskott! — skrek ingeniören.

Denna befallning ställdes till Tom Turner. Underbefälhafvaren hade krupit ihop bredvid den lilla artilleripjesen, som stod på midten af platformen och der verkningarna af centrifugalkraften voro föga känbara. Han förstod genast hvad Robur menade. Inom ett ögonblick hade han öppnat slutstycket på kanonen och stoppat in en patron, hvilken han tagit fram ur ammunitionslådan, som var fästad vid lavetten. Skottet brann af, och plötsligt skingrades skydraget tillika med molnen, som utgjorde dess orsak.

Luftskakningen hade varit tillräcklig att skingra skydraget och det ofantliga molnet, som upplöstes i regn, genomkorsande synkretsen med vertikala strimmor, ofantliga lysande trådar, utspända från hafvet till himlen.

Albatros, som nu ändtligen var fri, skyndade sig att stiga upp några hundra meter.

— Ingenting sönder ombord? — frågade ingeniören.

— Nej, — svarade Tom Turner. — Men det der var en lek, som det ej vore angenämt att förnya!

Albatros hade verkligen under ett tiotal minuter sväfvat i stor fara. Hade det icke varit för dess ofantliga hållbarhet, så hade den förgåtts i denna hvirfvel af skydrag.

Huru långa föreföllo ej timmarna under denna färd öfver Atlanten, då intet afbröt enformigheten! Dessutom blefvo dagarna allt kortare och kölden tilltog. Onkel Prudent och Phil Evans sågo föga till Robur. In-

stängd i sin hytt sysselsatte sig ingeniören med att utstaka den väg, som luftskeppet skulle följa, att utpricka på kartan den rigtning det tagit, att göra sig reda för sin ställning, så ofta detta var möjligt, att anteckna hvad barometern, termometern och kronometern utvisade och slutligen att i loggboken uppteckna alla äfventyren under resans lopp.

Hvad beträffar de båda kollegerna, så stodo de för det mesta väl ombonade på däcket för att se, om de ej skulle kunna upptäcka något land söder ut.

Frycollin å sin sida försökte på Onkel Prudents uttryckliga uppmaning att utforska kocken angående Robur. Men huru skulle man kunna lita på, hvad denne gascognare sade? Än var Robur en f. d. minister i Argentinska republiken, än en befälhafvare vid flottan, än en pensionerad f. d. president i Förenta staterna, än en afskedad men i tjensten qvarstående spansk general och än en vice konung af Indien, hvilken hade uppsökt åt sig en högre ställning i luften. Ibland egde han millioner, tack vare de plundringståg, han företagit med sin flygmaskin, och var eftersökt af lagen. Ibland hade han ruinerat sig genom att förbättra denna apparat och skulle blifva nödsakad att företaga offentliga uppstigningar för att få sina omkostnader betäckta. På frågan om Robur aldrig gjorde halt någonstädes, svarade mästerkocken nej. Men han hade för afsigt att fara till månen, och om han der funne någon plats, som behagade honom, så tänkte han slå sig ned der på allvar.

— Seså, Fry . . . gamle kamrat! . . . Skulle det roa dig att resa och se, hur man har det deruppe?

— Jag vill ej fara dit! . . . Jag opponerar mig! — svarade den stackars saten, som tog allt detta skämt för allvar.

— Och hvarför icke, Fry, hvarför icke? Vi skulle gifta dig med någon förtjusande ung måninvånarinna! . . . Du skulle bli stamfar för en negerkoloni!

Då Frycollin rapporterade detta tal för sin herre, insåg denne, att det skulle blifva omöjligt att erhålla någon upplysning om denne Robur. Han tänkte nu icke på annat än att hämnas.

— Phil — sade han en dag till sin kollega, — vi äro ju nu tydligen öfverbevisade om, att all flykt är omöjlig?

— Omöjlig, Onkel Prudent!

— Det är således afgjordt! Men en menniska är lyckligtvis sin egen herre, och om det skulle vara nödvändigt att offra lifvet . . .

— Om detta offer är nödvändigt, så må det ske med det snaraste! — svarade Phil Evans, hvars annars så lugna lynne nu hade råkat ur jemvigten. — Ja! Det är sannerligen på tiden att göra ett slut på det här! . . . Hvarthän styr *Albatros* kosan? Nu passerar den snedt öfver Atlantiska hafvet, och om den fortfar att gå i samma rigtning, så skall den först uppnå Patagoniens och derpå Eldslandets kuster . . . Och sedan? Skall den slunga sig ut öfver Stilla hafvet och skall den våga sig fram mot fastlandet vid sydpolen? . . . Allt är möjligt, då det kommer från denne Robur! . . . Vi skulle då vara förlorade! . . . Det är således ett laga fall af sjelfförsvar, och om vi skulle duka under . . .

— Så hoppas jag, att detta ej måtte ske förrän vi hämnats, förrän vi tillintetgjort denna apparat och alla, som den har ombord!

Derhän hade nu de båda kollegerna kommit, drifna af en maktlös vrede och ett undertryckt raseri.

Ja, om så fordrades, skulle de offra sina lif för att förstöra uppfinnaren och hans hemlighet. Detta märkvärdiga luftskepp, hvars obestridliga öfverlägsenhet framför andra apparater, bestämda att röra sig i luften, de voro tvungna att erkänna, skulle då endast hafva existerat några månader!

Denna tanke hade så inrotat sig hos dem, att de

nu icke tänkte på annat än att sätta den i verkställighet. Men huru? Genom att bemäktiga sig en af de dynamitkartescher, som funnos ombord, för att medelst denna spränga apparaten i luften? Men då måste de kunna tränga sig fram till det rum, der ammunitionen förvarades.

Till all lycka hade Frycollin icke någon aning om dessa förslag. Vid tanken på, att *Albatros* skulle sprängas i luften, hade han varit i stånd att förråda sin herre.

Den 23 Juli blef land åter synligt i sydvest ungefär vid inloppet till Magelhaens sund. Under den femtiofjerde parallelcirkeln räckte natten vid denna tid på året nära aderton timmar, och temperaturen sjönk i medeltal till sex grader under fryspunkten.

Till en början följde *Albatros,* i stället för att gå mera rakt mot söder, krökningarna af sundet alldeles som om den skulle velat uppnå Stilla hafvet.

Sedan den passerat öfver Lomas viken och lemnat berget Gregory i norr och bergen Brecknocks i vester, sväfvade den öfver Punta Arena, en liten chilensisk stad, just i det ögonblick då kyrkklockorna höllo på att ringa, och några timmar senare passerade den det gamla etablissementet Port-Famine.

Om patagonierna, hvilkas eldar man såg lysa här och der, verkligen hafva en växt, som är öfver medellängden, så kunde passagerarna ombord på *Albatros* icke döma derom, emedan de till följd af det stora afståndet sågo ut som dvergar.

Men hvilket skådespel utbredde sig icke för luftseglarnas blickar under dessa korta dagar! Branta berg, hvilkas toppar voro betäckta med evig snö och hvilkas sidor voro klädda med täta skogar; insjöar, vikar, bildade mellan halföarna och öarna i denna arkipelag, kanaler och pass, oräkneliga kap och bergsuddar, hela denna intrasslade röra, hvars istäcke redan började bilda en fast massa från kap Forward, som är yttersta udden på

den amerikanska kontinenten ända till kap Horn, som utgör slutet på nya verlden.

Men då *Albatros* väl kommit fram till Port-Famine, blef det tydligt, att den ämnade återtaga sin väg mot söder. Den passerade mellan berget Tarn på halfön Brunswik och berget Graves samt styrde kosan mot berget Sarmiento, en väldig snötäckt spets, som beherskar Magelhaens sund och som höjer sig tvåtusen meter öfver hafsytan.

Det var Eldslandet, detta land, som bebos af pesjeräer eller eldsländare.

Huru vackert och bördigt skulle icke isynnerhet södra delen af detta land tagit sig ut sex månader senare, då det var full sommar och dagarna räckte femton till sexton timmar! Der funnos dalar och ängar, hvilka skulle kunnat föda tusentals kreatur, urskogar med gigantiska träd, björkar, bokar, askar, cypresser och trädlika ormbunkar, slätter, hvilka genomströfvades af hela skaror af vadare, idislare, strutsar, pingviner och tusentals andra foglar.

Då *Albatros* tände sina elektriska ljus, flög också en hel mängd foglar ombord, såsom rotglar, sillgrisslor, kanariefoglar, gäss — hundra gånger mer än hvad François Tapage behöfde för att fylla sina förråd.

Häraf kom en tillökning i göromål för kocken, hvilken förstod att anrätta detta villebråd så, att det förlorade sin fräna smak. Detta var också på samma gång en tillökning i göromål för Frycollin, som icke kunde neka sig nöjet att plocka dussin efter dussin af dessa intressanta flygfän.

Denna dag syntes vid tretiden på eftermiddagen, just i det ögonblick, då solen höll på att gå ned, en vidsträckt sjö, innesluten i en ram af präktiga skogar. Denna sjö var nu alldeles isbelagd, och några infödingar med långa skidor på fötterna gledo hastigt fram öfver dess yta.

I sjelfva verket flydde dessa infödingar utom sig af

förskräckelse vid åsynen af *Albatros* åt alla håll, och då de icke kunde fly, gömde de sig eller kastade sig ned på marken som djur.

Albatros upphörde icke att styra kosan mot söder bortom Beaglekanalen, bortom ön Navarino, hvars grekiska namn ljuder besynnerligt bland de barbariska namnen på dessa aflägsna landsdelar, bortom ön Wollaston, badad af Stilla hafvets sista böljor. Derpå passerade den, efter att hafva tillryggalagt sjutusen femhundra kilometer från kusten vid Dahomey, de yttersta öarna i Magelhaenska arkipelagen, och slutligen den längst i söder liggande ön, hvars yttersta spets är tärd af en evig bränning, detta fruktansvärda kap Horn.

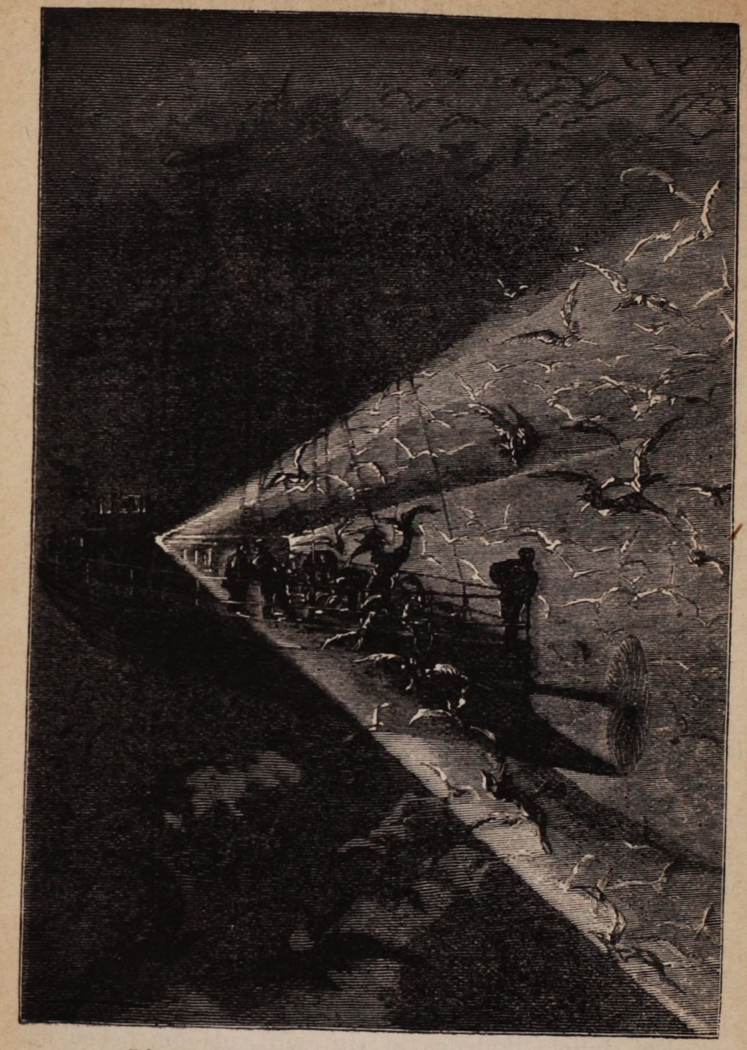
FJORTONDE KAPITLET.

I hvilket Albatros gör något, som kanske ingen kan göra efter.

Följande dag var den 24 Juli. Men den 24 Juli i den sydliga hemisferen är detsamma som den 24 Januari i den nordliga. Dessutom lemnade man just bakom sig den femtiondesjette parallelcirkeln, och denna grad motsvarar den parallelcirkel, som i norra Europa genomskär Skottland vid samma höjd som Edinburg.

Termometern höll sig också för det mesta under fryspunkten. Man måste således hemta litet artificiel värme från de apparater, hvilka hade till ändamål att värma upp luftskeppets ruffer.

Det faller likaledes af sig sjelft, att om också dagarnas längd började tilltaga något efter solståndet den 21 Juni under den södra vintern, aftog dock deras längd i en ännu mera ansenlig grad på grund deraf, att *Albatros* styrde kosan mot polartrakterna.

Då Albatros tände sina elektriska ljus (sid. 166).

I följd deraf var det föga ljust öfver denna södra del af Stilla hafvet, som gränsar till polartrakterna. Man hade derför ej mycken utsigt, och om natten var kölden

ibland mycket skarp. För att kunna stå emot den måste man kläda sig som eskimåerna eller eldsländarna. Som detta slags klädedrägter verkligen funnos ombord, kunde de båda kollegerna, väl ombonade, uppehålla sig på däcket, uteslutande upptagna af tanken på sitt förslag och endast sökande ett tillfälle att utföra det. För öfrigt sågo de mycket litet till Robur, och allt ifrån den stunden, då de vexlade hotelser med hvarandra vid Timbuctu, talade de icke längre vid hvarandra.

Hvad beträffar Frycollin, så lemnade han nästan aldrig köket, hvarest François Tapage var nog ädelmodig att visa honom gästfrihet — med vilkor nemligen att han gjorde tjenst som biträdande kock. Då detta hade sina fördelar med sig, antog negern gerna tillbudet, sedan han fått sin herres tillstånd dertill. Då han var så der instängd, slapp han dessutom se något af hvad som skedde utomkring och kunde tro sig skyddad för all fara. Var han icke lik strutsen såväl i fysiskt afseende genom sin förträffliga mage som i moraliskt afseende genom sin sällsynta dumhet!

Mot hvilken punkt af jordklotet skulle *Albatros* nu styra kosan? Var det troligt, att den midt i vintern skulle våga sig ut öfver de sydliga hafven eller polartrakterna? Förutsatt att vätskorna i staplarna kunde undgå att frysa i denna isiga luft, var det icke i alla fall detsamma som en säker död genom ihjelfrysning för samtliga passagerarna? Må vara, att Robur kunde tänka på att passera öfver polarländerna under högsommaren! Men midt uti denna polarvinterns ständiga natt skulle det varit ett dåraktigt företag!

Sålunda resonerade presidenten och sekreteraren vid Weldoninstitutet, hvilka nu hade förts bort till yttersta punkten af detta Nya verldens fastland, som visserligen var Amerika, men ingalunda Förenta staterna!

Ja, hvad tänkte denna oresonliga Robur nu göra?

Var icke ögonblicket nu inne att afsluta resan genom att förstöra apparaten?

Hvad som är säkert är det, att denna dag, den 24 Juli, hade ingeniören ifriga rådpläningar med sin underbefälhafvare. Vid flere olika tillfällen rådfrågade Tom Turner och han barometern — denna gång icke längre för att mäta den uppnådda höjden, utan för att taga reda på, hvilken väderlek den bebådade. Utan tvifvel märktes några förebud, hvilka man måste taga i beräkning.

Onkel Prudent trodde sig också märka, att Robur sökte att undersöka, hvad som återstod i hans förråder af alla slag, så väl för de uppehållande och pådrifvande maskinernas underhåll som för de menskliga maskinernas, hvilkas regelbundna arbete icke borde vara mindre betryggadt ombord.

Allt detta tycktes tyda på, att Robur funderade på att vända om.

— Vända om? — sade Phil Evans. — Men hvarthän?

— Dit, hvarest denne Robur ånyo kan förse sig med proviant och dylikt, — svarade Onkel Prudent.

— Det stället måste vara en okänd ö i Stilla hafvet, befolkad med en koloni af skurkar, värdiga sin herre och förman.

— Det är också min åsigt, Phil Evans. Jag tror verkligen, att han funderar på att styra mot vester och med den hastighet, som han förfogar öfver, skall han snart uppnå målet!

— Men om han anländer dit, skola vi blifva urståndsatta att verkställa våra planer . . .

— Han skall icke få komma dit, Phil Evans!

De båda kollegerna hade tydligen till en del gissat ut ingeniörens planer. Allt efter som dagen framskred, blef det icke längre tvifvelaktigt, att icke *Albatros*, sedan den framträngt ända till sydpolarhafvets gränser, på allvar började gå tillbaka. Då isarna hade inkräktat

dessa farvatten ända till kap Horn, skulle alla de sydligaste delarna af Stilla hafvet vara betäcka med isfält och isberg. Isen skulle då bilda en barrière, som var omöjlig att genomtränga så väl för de starkaste fartyg som för de djerfvaste sjöfarande.

Albatros skulle säkert genom att sätta propellervingarna i en hastigare rotation kunnat höja sig öfver isbergen, som staplats upp på oceanen och vidare öfver bergen, som reste sig på polarfastlandet — om det verkligen är ett fastland, som utgör liksom kalotten på de södra polarländerna. Men skulle Robur verkligen vågat att midt uti polarnatten trotsa en köld, som kunde sjunka ända till sextio grader under fryspunkten? Nej, säkerligen icke?

Sedan *Albatros* hade tillryggalagt ett hundratal kilometer åt söder, ändrades dess rigtning till vestlig med afsigt att styra kosan mot någon okänd ö i en af Stilla hafvets ögrupper.

Under *Albatros* utbredde sig denna glänsande genomskinliga slätt, som sträcker sig mellan det amerikanska och det asiatiska fastlandet. I detta ögonblick hade vattnet antagit denna besynnerliga färg, hvaraf det fått namnet "mjölkhafvet". I den halfskumma dager, som de svaga solstrålarna icke längre kunde lysa upp, var hela Stilla hafvets yta af en mjölkhvit färg. Man skulle kunnat tro det vara ett vidsträckt snöbetäckt fält, hvars vågiga former icke voro märkbara, då de sågos från denna höjd. Om detta haf hade varit tillfruset till följd af kölden, förvandladt till ett ofantligt isfält, skulle dess utseende icke varit annorlunda.

Man vet nu, att det är myriader glänsande partiklar, fosforescerande atomer, hvilka frambringa detta fenomen. Men hvad som kunde förvåna, det var att påträffa denna opalfärgade massa annorstädes än i indiska oceanens vatten.

Efter att under de första timmarna på dagen hafva

stått ganska högt sjönk barometern plötsligt mycket hastigt. Detta var tydligen tecken, hvilka hade bort oroa ett fartyg, men som *Albatros* kunde sätta sig öfver. Man kunde i alla händelser antaga, att någon fruktansvärd orkan nyligen upprört Stilla hafvets vatten.

Klockan var ungefär ett, då Tom Turner gick fram till ingeniören och sade:

"Master Robur, se då på den der svarta punkten vid horisonten! . . . Der . . . alldeles i norr om oss! . . . Det kan väl ej vara en klippa?

— Nej, Tom, det fins intet land på den sidan.

— Då måste det vara ett skepp eller åtminstone en båt.

Onkel Prudent och Phil Evans, hvilka begifvit sig förut, betraktade den punkt, som Tom Turner utpekat.

Robur bad att få sin marinkikare och började ifrigt observera det signalerade föremålet.

— Det är en båt, — sade han, — och jag skulle vilja påstå, att det finnes menniskor deri.

— Skeppsbrutna? — utbrast Tom.

— Ja, skeppsbrutna, hvilka varit nödsakade att öfvergifva sitt fartyg, — svarade Robur, — stackars olyckliga menniskor, hvilka icke längre veta, hvar land finnes, och hvilka kanske hålla på att dö af hunger och törst. Nå väl, det skall icke sägas, att *Albatros* icke försökte att komma dem till hjelp!

En befallning sändes till maskinisten och hans båda biträden. Luftskeppet började långsamt sänka sig. På hundra meters höjd öfver vattenytan stannade det, och nu fördes det af sina framdrifvande propellrar skyndsamt mot norr.

Det var verkligen en båt. Dess segel fladdrade af och an på masten. Af brist på vind kunde den ej längre komma någonstädes. Förmodligen hade ingen enda af de skeppsbrutna krafter nog att sköta en åra.

På bottnen af båten lågo fem menniskor, inslumrade

eller alldeles afdomnade af hunger, såvida de icke rent af voro döda.

Albatros, som nu kommit fram till dem, sänkte sig långsamt.

I aktern på denna båt kunde man nu urskilja namnet på det fartyg, hvilket den tillhörde; det var ett franskt fartyg, *Jeanette* från Nantes, som dess besättning hade måst öfvergifva.

— Hallåh! — skrek Tom Turner.

Detta rop måste nödvändigtvis höras, ty båten var ej mera än tjugo meter under luftskeppet.

Intet svar följde.

— Ett bösskott! — sade Robur.

Ordern utfördes och dånet af skottet fortplantade sig längs vattenytan.

Man såg nu, huru en af de skeppsbrutna med håliga ögon och ett rigtigt skelettansigte med svårighet reste sig upp.

— Var icke rädd! — ropade Robur på franska till honom. — Vi komma för att rädda er! . . . Hvilka äro ni?

— Matroser från *Jeanette,* ett tremastadt barkskepp, på hvilket jag var styrman, — svarade karlen. — Det var för fjorton dagar sedan . . . vi lemnade den . . . då den höll på att sjunka! . . . Vi hafva icke längre hvarken vatten eller mat! . . .

De fyra andra skeppsbrutna hade efter hand rest sig upp. Deras ögon voro insjunkna, deras ansigten håliga, och de sträckte sina afmagrade händer mot *Albatros.*

— Gif akt! — skrek Robur.

Ett rep vecklades ut från platformen, och ett ämbar med sött vatten halades ned till båten.

De stackars olyckliga menniskorna kastade sig öfver detsamma och drucko på en gång med en begärlighet. som var nästan pinsam att åse.

— Bröd! . . . Bröd! — skreko de.

Strax derpå halades ned till dem en korg, fyld med lifsmedel, såsom konserver, en flaska konjak och kaffe. Styrmannen hade stor möda att förmå dem till måttlighet vid tillfredsställandet af sin hunger. Derpå frågade de:

— Hvar äro vi?

— På femtio mils afstånd från Chiles kust och Chonos arkipelag, — svarade Robur.

— Tack, men vi hafva ingen vind och . . .

— Vi skola bogsera er!

— Hvilka äro ni?

— Helt enkelt menniskor, som skatta sig lyckliga att hafva kunnat vara er till hjelp, — svarade Robur.

Styrmannen förstod, att här var fråga om ett incognito, som man borde respektera. Hvad flygmaskinen beträffar, skulle det väl vara möjligt, att den egde nog kraft att bogsera dem?

Ja, det egde den! Och båten, hvilken fästes vid en hundra fot lång lina, bogserades mot öster af denna kraftiga maskin.

Klockan tio på aftonen kom land i sigte, eller rättare sagdt, man såg eldar brinna, hvilka utvisade, hvarest land var beläget. Denna hjelp från höjden hade kommit i rättan tid för de skeppsbrutna från *Jeanette,* och de hade verkligen anledning att tro det deras räddning berodde på ett underverk!

Då Robur fört dem till inloppet af Chonos arkipelag, ropade han åt dem att lossa bogserlinan, hvilket de gjorde, under det de välsignade sina räddare — och derpå sträckte *Albatros* åter ut öfver det vida hafvet.

Detta luftskepp var verkligen utomordentligt, då det sålunda kunde rädda skeppsbrutna, som i annat fall skulle gått förlorade på hafvet! Hvilken ballong, huru fullkomlig den än må vara, skulle varit i stånd att göra en sådan tjenst. Detta måste också Onkel Prudent och Phil Evans

tillstå för hvarandra, ehuru de voro i den sinnesförfattning, att de skulle varit i stånd att förneka äfven det allra påtagligaste.

Hafvet var fortfarande upprördt. Oroande förebud visade sig. Barometern föll ytterligare några millimeter. Häftiga vindstötar hveno i *Albatros'* propellrar och lugnade sedan af för ett ögonblick. Under dessa förhållanden skulle ett segelfartyg redan haft två ref i sina märssegel och ett ref i sitt focksegel. Allt tydde på, att vinden skulle slå om till nordvest. Stormglasets rör började att grumlas på ett oroande sätt.

Klockan ett på morgonen bröt stormen lös med en ytterlig våldsamhet. Men ehuru luftskeppet nu hade rak motvind, kunde det dock ännu med tillhjelp af sina framdrifvande propellrar göra motstånd mot vinden och röra sig med en hastighet af tjugo kilometer i timmen. Mera kunde man icke begära af detsamma.

Det var tydligt, att en cyklon var i annalkande — något som är mycket ovanligt i dessa trakter. Antingen man nu kallar dessa naturföreteelser tyfoner såsom i de kinesiska farvattnen, samum såsom i Sahara, orkan på Atlanten eller tornado på vestkusten, så är det dock alltid en hvirfvelvind — och dertill en som är mycket farlig. Ja, farlig för hvarje föremål, som gripes af dess hvirfvelrörelse, hvilken växer från periferien mot medelpunkten och endast lemnar ett enda ställe lugnt, nemligen midtelpunkten i denna luftens malström.

Robur kände till detta. Han visste äfven att det var försigtigast att fly undan en cyklon genom att draga sig från det luftlager, der dess attraktionskraft verkade, och stiga upp till de högre luftlagren. Hittills hade detta alltid lyckats honom. Men här var icke en timme, ja, kanske icke en minut att förlora!

Stormen tilltog verkligen också mycket känbart i styrka. Vågorna, beröfvade sina toppar, utbredde öfver hafsytan ett hvitt skum. Det visade sig äfven tydligt,

att cyklonen, då den flyttade sig, skulle draga sig till polartrakterna med en fruktansvärd hastighet.

— Högre upp! — skrek Robur.

— Högre upp! — svarade Tom Turner.

En ofantlig uppstigningskraft bibringades luftskeppet och det höjde sig nu på sned alldeles som om det följt ett plan med lutning åt sydvest.

I detta ögonblick föll barometern ännu mera — qvicksilfverpelaren sjönk hastigt, först åtta och sedan tolf millimeter. Plötsligt hejdades *Albatros* i sin fart.

Hvad var orsaken till denna afstanning? Tydligen en fruktansvärdt häftig luftström, som i det den fortplantade sig uppifrån och nedåt minskade stödjepunktens motstånd.

Då en ångbåt far uppför en flod frambringar dess propeller ett arbete, hvars verkan förminskas i samma mån som strömmen sträfvar efter att fly undan dess vingar. Härigenom kan propellerns framdrifvande kraft till och med alldeles upphäfvas. Så var äfven förhållandet med *Albatros* i detta ögonblick.

Emellertid uppgaf icke Robur försöket. Hans sjuttiofyra propellrar, hvilka arbetade med en fullkomlig likstämmighet, bibringades den största möjliga rotationshastighet. Men apparaten drogs oemotståndligt till cyklonen och kunde ej slippa undan den. Under de korta mellanrummen af lugn, fortsatte den sitt uppstigningsarbete. Men strax derpå bortfördes den af den häftiga luftströmmen och föll tillbaka alldeles som ett skepp som kantrar. Och kunde man icke också kalla det för att kantra i detta lufthaf, midt uti en natt, hvars djupa mörker luftskeppets elektriska lampor endast skingrade inom en begränsad omkrets?

Om cyklonen fortfarande tilltoge i häftighet, så skulle *Albatros* snart icke längre blifva annat än ett ostyrbart halmstrå, bortfördt i en af dessa hvirflar, hvilka rycka upp

träd med rötterna, lyfta af taken från husen och kasta omkull stycken af murarna.

Robur och Tom kunde icke meddela sig med hvarandra annat än genom tecken. Onkel Prudent och Phil Evans, hvilka stodo lutade mot barrièren, undrade om icke cyklonen skulle åtaga sig att utföra det arbete de annars tänkt göra, nemligen att förstöra luftskeppet och med detsamma uppfinnaren samt med honom hela hemligheten af hans uppfinning.

Men då *Albatros* icke lyckades vertikalt befria sig från cyklonen, tycks det icke då som om den endast hade en sak att göra, nemligen att uppnå dess relativt lugna medelpunkt, hvarest den skulle vara mera herre öfver sina rörelser. Jo, men för att uppnå denna, hade man måst genombryta dessa cirkulära luftströmmar, hvilka drogo den mot periferien. Förfogade den öfver tillräcklig mekanisk kraft för att kunna öfvervinna dessa?

Plöstligt remnade den öfre delen af molnet. Dimmorna upplöste sig i floder af regn.

Det var vid tvåtiden på morgonen. Barometern, som föll med tolf millimeter i stöten, hade nu sjunkit till 709 — hvilket i sjelfva verket borde dragas ifrån den sänkning, som berodde på den höjd, som luftskeppet hade öfver hafvet.

Eget nog hade denna cyklon bildat sig utom de zoner, som den vanligtvis genomlöper, d. v. s. mellan den trettionde nordliga parallelcirkeln och den tjugosjette sydliga parallelcirkeln. Kanske detta är en förklaring, hvarför denna roterande hvirfvelvind nu plötsligt förvandlades till en i rät linie gående storm. Men hvilken orkan! Man skulle kunnat jemföra den med orkanen, som drog fram öfver Connecticut den 22:dra Mars 1882 och hvars hastighet var hundrasexton meter i sekunden, hvilket gör mer än fyrahundra kilometer i timmen.

Det gälde således att länsa undan för vinden såsom ett skepp för stormen eller snarare att låta sig bortföras

af denna luftström, som *Albatros* hvarken kunde höja sig öfver eller komma ut ur. Men om den följde dess orubbliga rörelsebana och flydde mot söder, skulle den kastas in i dessa polartrakter, som Robur hade velat undvika och kunde icke längre styras, utan måste gå dit stormen förde den!

Tom Turner hade stält sig vid styret. Det fordrades hela hans skicklighet för att ej gira åt den ena eller andra sidan.

Vid de första timmarna på morgonen — om man får gifva detta namn åt den svaga strimma, som upplyste horisonten — hade *Albatros* tillryggalagt femton grader från kap Horn, d. v. s. mera än sextonhundra kilometer och passerade nu polcirkeln.

I dessa trakter räcker natten i Juli månad ännu nitton och en half timme. Solens skifva, som hvarken sprider värme eller ljus, blir synlig vid horisonten endast för att strax derpå försvinna igen. Vid polen räcker denna natt hundrasjuttionio dagar. Allt tydde på att *Albatros* skulle fördjupa sig deri såsom i en afgrund.

Denna dag skulle en observation, om den varit möjlig att utföra, visat, att man befann sig på 66° 40′ sydlig latitud. Luftskeppet var således ej mera än ungefär 2,500 kilometer från sydpolen.

Under det luftskeppet sålunda oemotståndligt drogs framåt mot denna otillgängliga punkt af jordklotet, „uppbar“ dess hastighet så att säga dess tyngd, ehuru denna senare nu var något större till följd af jordklotets afplattning vid polen. Det tycktes alldeles som om det skulle kunnat undvara sina uppehållande propellrar. Snart blef orkanens häftighet sådan, att Robur trodde sig böra reducera de framdrifvande propellrarnas rotationshastighet till den minsta möjliga för att derigenom undvika några allvarligare skador och för att kunna styra skeppet genom att bibehålla den minsta möjliga egna hastighet.

Midt under dessa faror förde ingeniören befälet med

största kallblodighet, och manskapet lydde alldeles som om deras förmans ande hade öfverflyttats på dem.

Onkel Prudent och Phil Evans hade icke en enda minut lemnat platformen. Man kunde för öfrigt vistas der utan någon som helst olägenhet. Luften gjorde intet eller åtminstone ett ytterst svagt motstånd. Luftskeppet var nu i samma belägenhet som en ballong, hvilken rör sig med den luftmassa, som omgifver densamma.

Landet vid sydpolen utgör, säger man, en yta af fyra millioner femhundratusen qvadratmeter. Är det ett fastland? Är det en samling öar? Är det ett — ishaf, hvars isar icke smälta ens under den långa sommaren? Man vet det ej. Men hvad man vet, det är att kölden är starkare vid syd- än vid nordpolen — ett fenomen, som beror på jordens ställning på sin omloppsbana under vintern i de antarktiska trakterna.

Under loppet af denna dag visade sig inga tecken till att orkanen skulle sakta af. Det var vid sjuttiondefemte meridianen i vester, som *Albatros* skulle komma att passera sydpolarregionen. Vid hvilken meridian skulle den komma derifrån — om den någonsin komme?

I alla händelser blef dagen kortare allt efter som luftskeppet kom längre söderut. Inom kort skulle det hafva fördjupat sig i denna ständiga natt, som endast upplyses af månens strålar eller af de bleka söderskenen.

Men månen var vid denna tidpunkt i ny, och Roburs följeslagare löpte fara att ingenting få se af dessa polartrakter, hvilkas hemligheter ännu äro förborgade för den menskliga nyfikenheten.

Förmodligen passerade *Albatros* nu öfver några redan kända punkter belägna strax inom polcirkeln såsom: Grahams land i vester, upptäckt af Biscoë år 1832 och Louis-Philippeslandet, upptäckt af Dumont d'Urville år 1838. Dessa äro de yttersta gränser, som uppnåtts på denna okända kontinent.

Emellertid led man ombord på luftskeppet ej så

mycket af temperaturen, som var mycket högre, än man vågat hoppas. Det tycktes som om orkanen vore ett slags Golfström i luften, hvilken förde med sig en viss värme.

Huru förargligt var det icke, att hela denna trakt låg inhöljd i djupt mörker! Det måste dessutom anmärkas, att om också månen hade lyst upp rymden, skulle dock observationerna varit ytterst ofullständiga. Vid denna tid på året är hela polarytan betäckt med ett ofantligt snötäcke, ett riktigt isskal. Man ser icke en gång "isblinken", en hvitaktig färgton, som saknas vid en mindre klar horisont. Huru kunde det under dessa förhållanden vara möjligt att urskilja landets form, hafvets utsträckning eller öarnas läge? Huru skulle man kunna urskilja det nät af vattendrag, som fans i landet? Huru skulle det ens vara möjligt att bestämma dess bergsystem, då kullar och berg blandade sig med isbergen.

Kort före midnatt upplystes mörkret af ett södersken. Denna luftföreteelse med dess silfverglänsande fransar och dess skifvor, som utsände sina strålar genom rymden, hade formen af en ofantlig solfjäder, uppslagen öfver halfva himlen. Dess yttersta elektriska utflöden förlorade sig i Sydkorset, hvars fyra stjernor strålade i zenith. Fenomenet var af en praktfull verkan och dess sken var tillräckligt att upplysa denna region, som var betäckt med ett ofantligt hvitt täcke.

Det faller af sig sjelf att kompassnålen i dessa trakter, hvilka ligga så nära den magnetiska sydpolen, icke kunde gifva någon bestämd anvisning beträffande den rigtning, som luftskeppet tagit. Men dess lutning var sådan, att Robur kunde anse för säkert, att han passerade öfver denna magnetiska pol, som är belägen ungefär på den sjuttioåttonde paralellcirkeln.

Då han litet senare vid ett-tiden på morgonen uppmätte den vinkel, som denna nål bildade mot vertikalplanet, utbrast han:

— Sydpolen är under våra fötter!

En hvit kulle syntes, men utan att uppenbara något af hvad den dolde under sitt istäcke.

Kort derefter utsläcktes söderskenet, och denna eftersträfvade punkt, der alla jordklotets meridianer korsa hvarandra, återstår ännu att upptäcka.

Om Onkel Prudent och Phil Evans hade velat begrafva luftskeppet och alla som befunno sig ombord derå på det hemligaste af alla ensliga ställen, skulle detta varit ett gynsamt tillfälle. Att de icke gjorde det berodde säkert på att den explosiva maskin, som de behöfde för sitt ändamål, ännu fattades dem.

Emellertid fortsatte orkanen att rasa med en hastighet sådan, att om *Albatros* stött på något berg under sin färd, så skulle den slagits i bitar, alldeles som ett skepp, då det stöter på grund.

Luftskeppet kunde nu icke allenast icke styras horisontalt, utan man var icke ens herre öfver dess höjning i luften.

Några bergspetsar resa sig verkligen på detta polarland. I hvarje ögonblick var en stöt att frukta, som skulle medfört apparatens fullständiga förstöring.

Denna katastrof var så mycket mera att frukta som vinden slagit om till ostlig, då luftskeppet passerade tjugonde meridianen. Två lysande punkter blefvo nu synliga hundra kilometer förut om *Albatros*.

Det var två vulkaner, hvilka utgöra länkar i den stora kedjan Monte Ross, Erebus och Terror.

Skulle *Albatros* bränna sig på deras lågor som en ofantlig fjäril.

Nu följde en förskräcklig timme. En af vulkanerna, Erebus, tycktes störta sig på luftskeppet, hvilket icke kunde slita sig lös från orkanen. Eldqvastarna växte allt efter som man närmade sig. Ett nät af eld stängde vägen. Ett intensivt sken upplyste nu luften. Figurerna af de personer, som befunno sig ombord och som nu voro starkt

belysta, togo sig spökliknande ut. Alla stodo orörliga, utan att yttra ett ord, utan att röra en lem i afvaktan på det fruktansvärda ögonblicket, då denna brinnande ugn skulle omgifva dem med sina lågor.

Men orkanen, som bortförde *Albatros,* räddade den undan denna förskräckliga katastrof. Erebus' lågor slogos ned af stormen och lemnade dem passagen fri. Det var midt ibland ett regn af lavasubstanser, hvilka lyckligen veko undan för de uppåt drifvande propellrarnas centrifugalkraft, som *Albatros* passerade öfver denna i fullt utbrott stadda krater.

En timme senare skymde horisonten bort de båda kolossala facklorna, hvilka upplysa slutet af jorden under den långa polarnatten.

Klockan två på morgonen passerades ön Ballery vid yttersta spetsen af Découverte's kust, utan att man kunde urskilja den, emedan den var förenad med polarlandet under samma isbetäckning.

Allt ifrån polcirken, hvilken *Albatros* åter passerade vid hundrasextiofemte meridianen, fördes den af orkanen öfver isfält och isberg, mot hvilka den oupphörligt riskerade att slås i bitar. Den var icke längre i rorgängarens hand, utan i Guds — och Gud är en säker lots.

Luftskeppet följde nu en meridian, hvilken bildar en vinkel på hundrafem grader mot den, som det följt, då det passserade södra polarkretsen.

Bortom sextionde parallelcirkeln visade orkanen ändtligen tecken till att sakta sig. Dess häftighet aftog mycket märkbart. *Albatros* började åter blifva herre öfver sig sjelf. Derpå inträdde den — något som var en stor lättnad — åter i jordklotets ljusare trakter, och det dagades framemot klockan åtta på morgonen.

Robur och hans folk hade nu, sedan de först lyckligen sluppit undan cyklonen vid kap Horn, äfven blifvit befriade ur orkanens våld. De hade förts tillbaka till Stilla hafvet öfver hela polartrakten och efter att hafva

tillryggalagt sjutusen kilometer på nitton timmar — hvilket gör mer än fem kilometer i minuten. Denna hastighet var nästan dubbelt så stor som den *Albatros* i vanliga fall kunde erhålla medelst sina framdrifvande propellrar.

Men till följd af kompassnålens missvisning vid den magnetiska polen visste Robur icke längre hvar han befann sig. Man måste vänta tills solen visade sig under förhållanden, hvilka voro lämpliga för att anställa observationer. Olyckligtvis var himlen i dag betäckt med tunga moln, och solen syntes icke till.

Detta var en så mycket känbarare missräkning, som de båda framdrifvande propellrarna hade lidit åtskillig skada under den snabba farten.

Robur, som var synnerligen förargad öfver detta missöde, kunde endast bibringa sin apparat en jemförelsevis medelmåttig hastighet. Då han passerade Paris' antipoder skedde detta med en hastighet af endast tjugofem kilometer i timmen. Man måste för öfrigt akta sig för att förvärra skadorna. Om de båda framdrifvande propellrarna blefve urståndsatta att arbeta, skulle luftskeppets belägenhet, der det sväfvade fram öfver Stilla hafvets vidsträckta vatten, blifva mycket farlig. Ingeniören funderade också på, om han icke redan nu borde skrida till verket med reparationerna för att betrygga återstoden af resan.

Dagen derpå, den 27:de Juli, vid sjutiden på morgonen signalerades land i norr. Man förvissade sig snart om, att det var en ö. Men hvilken af dessa tusentals öar, som ligga kringströdda i Stilla hafvet? Robur beslöt sig för att i alla händelser stanna der, dock utan att stiga ned till jorden. Enligt hans åsigt skulle skadorna kunna repareras på en dag och man vara redo att fortsätta färden redan samma afton.

Stormen hade nu alldeles lagt sig — en omständighet, som var särdeles gynsam för de manövrer, hvilka

man hade att utföra. *Albatros* skulle åtminstone icke, under det den höll stilla, riskera att föras bort mot ett okändt mål.

En lång lina om femtio meter, vid hvars yttersta ända ett ankare var fästadt, kastades nu öfverbord. Då luftskeppet uppnådde öns strand skrapade ankaret emot de första klipporna och fäste sig sedan stadigt mellan två af dem. Linan spändes nu med tillhjelp af de uppehållande propellrarna, och *Albatros* blef stående orörlig som ett skepp, hvars ankare man kastat på stranden.

Det var första gången som *Albatros* kastat ankare på jorden, sedan den lemnade Filadelfia.

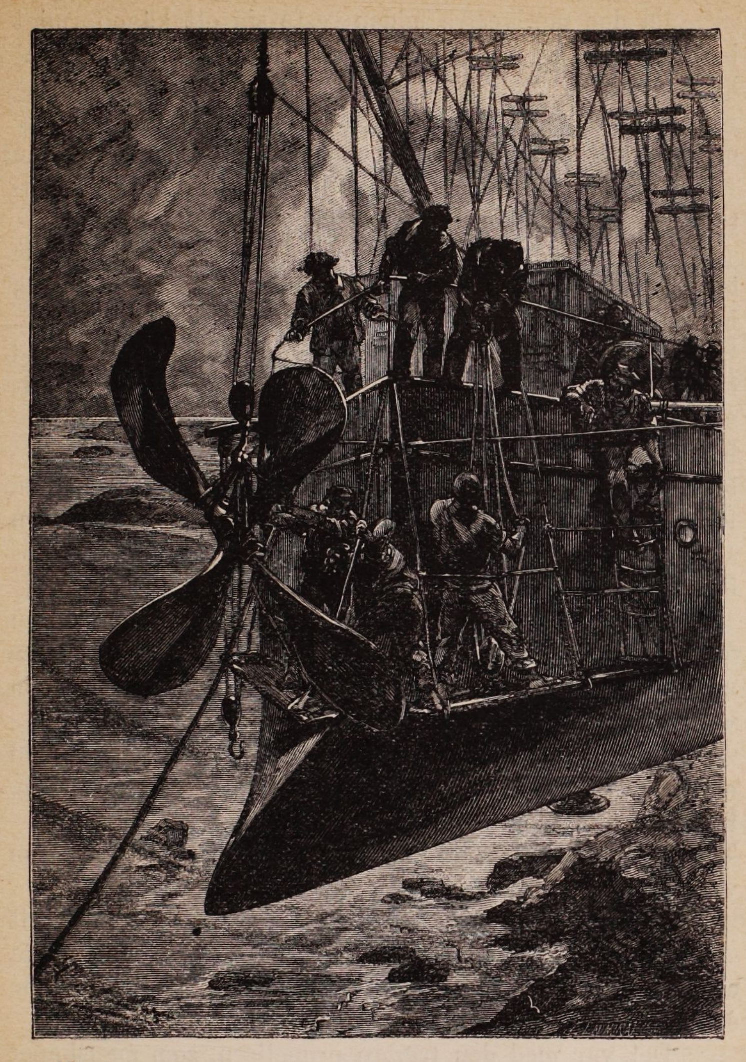
FEMTONDE KAPITLET.

Hvari passera saker, hvilka verkligen förtjena att berättas.

Redan då *Albatros* befann sig på en ganska stor höjd, hade man kunnat iakttaga, att denna ö var temligen liten. Men på hvilken parallelcirkel låg densamma? På hvilken meridian hade man anträffat den? Var den en ö i Stilla hafvet, eller bland Sundaöarna eller i Indiska oceanen? Detta var en sak, som man ej kunde komma under fund med, förrän Robur hade gjort sina observationer. Men ehuru denne icke kunnat lita på kompassen, hade han dock anledning att tro, att ön var belägen i Stilla hafvet. Så snart solen steg upp skulle omständigheterna vara särdeles gynsamma för observationer.

Från denna höjd — femtio meter — tog ön, hvilken mätte omkring tjugufem kilometer i omkrets, sig ut ungefär som en sjöstjerna med tre uddar.

Vid den sydostliga udden låg en liten holme, som åtföljdes af en lång följd af klippor. På stranden syntes intet spår af tidvattnets vexlingar — hvilket för-

Manskapet sysselsatte sig med den främre propellern (sid. 186).

hållande tjenade till att bestyrka Roburs åsigt om öns läge, emedan ebb och flod äro nästan omärkliga i Stilla hafvet.

På den nordvestra udden reste sig ett kägelformigt berg, hvars höjd väl kunde uppskattas till omkring fyrahundra meter.

Man såg icke till några infödingar, men det var möjligt, att de bebodde den motsatta stranden. Om de varseblifvit luftskeppet, så skulle för öfrigt fruktan antagligen förmått dem att fly eller gömma sig.

Vid öns sydöstra udde var det som *Albatros* hade kastat ankar. Vid en liten hafsvik icke långt derifrån hoppade en liten bäck lekande fram mellan klipporna. Längre bort sträckte sig några slingrande dalgångar med en mängd olika slags träd. Der fans vildt i massa såsom rapphöns och vadarefoglar. Om ön också ej var bebodd, så föreföll den åtminstone att vara beboelig. Robur kunde säkert hafva stigit i land der, och om han icke gjorde det, så berodde detta säkert på, att den starkt kuperade marken icke tyckes erbjuda något lämpligt ställe att placera luftskeppet på.

Under väntan på soluppgången började ingeniören företaga reparationerna, hvilka han ansåg kunna afslutas under dagens lopp. De uppehållande propellrarna, som voro i ett förträffligt skick, hade arbetat med beundransvärd regelbundenhet midt uti orkanen, hvilken, efter hvad man observerat, snarare hade underlättat deras arbete. I detta ögonblick var halfva antalet i verksamhet — hvilket var tillräckligt för att hålla linan spänd, som var fästad i lodrät linie från stranden.

Men de båda framdrifvande propellrarna hade tagit stor skada, större än Robur först trott. Man måste räta ut deras vingar och reparera maskineriet, som bibringade dem rörelsen.

Det var med den främre propellern, som manskapet under Roburs och Tom Turners ledning nu sysselsatte sig. Robur ansåg det vara klokast att börja med denna, i händelse att *Albatros* af någon oförmodad anledning skulle blifvit tvungen att fortsätta sin färd, innan ar-

betet hunnit afslutas. Äfven med tillhjelp af endast denna propeller skulle man ganska tryggt kunnat fortsätta färden.

Under tiden hade Onkel Prudent och hans kollega, sedan de en stund promenerat af och an på däcket, tagit plats akterut.

Hvad Frycollin beträffar, så kände han sig underbart lugnad. Hvilken skilnad! Att icke vara på mera än femtio meters afstånd från jorden!

Arbetena afbrötos ej förrän solens uppstigande vid horisonten tillät Robur att först beräkna tidvinkeln och att sedan, då den var på sin middagshöjd, äfven beräkna ställets middagstid.

Resultatet af observationen, som gjordes med största noggranhet, var följande:

Longitud: 176° 17′ östlig.

Latitud: 43° 37′ sydlig.

Den punkt, hvarest de befunno sig, sammanföll på kartan med ön Chatam och holmen Viff, hvilka med ett gemensamt namn kallas Broughton-öarna. Denna grupp ligger femton grader öster om Tawaï-Pomanou, den sydligaste ön i Nya Zeeland, och belägen i Stilla hafvets södra del.

— Det var ungefär, som jag förmodade, — sade Robur till Tom Turner.

— Och då äro vi?

— Fyrtiosex grader söder om ön X, d. v. s. på ett afstånd af ungefär femtusen kilometer från densamma.

— Ännu en anledning att reparera våra propellrar, — svarade underbefälhafvaren. — Under denna öfverfart kunna vi träffa ut för ogynsamma vindar, och med det lilla förråd af proviant, som återstår oss, är det af vigt, att vi så fort som möjligt uppnå ön X.

— Ja, Tom, och jag hoppas, att vi skola kunna begifva oss i väg framemot natten, emedan jag kan färdas

med en enda propeller, och det står mig fritt att reparera den andra under vägen.

— Master Robur, — frågade Tom, — hvad skall det blifva af dessa båda gentlemän och deras betjent?

— Tom Turner, — svarade ingeniören, — tror du att de skulle vara att beklaga, om de blefve kolonister på ön X?

Men hvad var då denna ön X? En enslig ö, i det omätliga Stilla hafvet, belägen mellan eqvatorn och Kräftans vändkrets, en ö, som verkligen rättfärdigade den algebraiska beteckning, hvaraf Robur bildat dess namn. Den var belägen i detta vidsträckta haf omkring Marquesas-öarna, bortom de allmänna stråkvägarna för samfärdseln mellan öarna.

Det var der, som Robur hade grundat sin lilla koloni, der, som *Albatros* brukade hvila sig, då den var trött att flyga, der, som Robur skulle förse sig med allt hvad han behöfde för sina ständiga resor. På denna ö, der Robur disponerade öfver stora tillgångar, var det som han kunnat inrätta ett skeppshvarf och bygga sitt luftskepp. Der kunde han reparera, ja, till och med göra helt och hållet om det. I hans magasiner funnos materialier och födoämnen af alla slag, samlade för att tjena till underhåll för det femtiotal menniskor, hvilka utgjorde öns hela befolkning.

Då Robur några dagar förut dubblerat kap Horn hade hans afsigt varit att uppsöka ön X, i det han passerade snedt öfver Stilla hafvet. Men först hade cyklonen dragit in *Albatros* i sin hvirfvel, och sedan hade orkanen fört den med sig bort öfver trakterna kring sydpolen. Den hade med ett ord nära nog kommit tillbaka till sin förra rigtning, och om icke skadorna på propellrarna varit, så hade dröjsmålet varit af föga betydenhet.

Man skulle således försöka uppnå ön X. Men, som underbefälhafvaren Tom Turner sagt, det var ännu lång väg dit. Man finge förmodligen att strida mot vidriga

vindar. Det skulle behöfvas hela den mekaniska kraft, som *Albatros* förfogade öfver, för att den skulle kunna uppnå sin bestämmelseort inom utsatt tid. Med en måttlig vind och en medelmåttig höjd skulle denna öfverfart kunna ske på tre eller fyra dagar.

Detta var orsaken, hvarför Robur beslutat att stanna vid Chatamön. Der var han bättre i stånd att reparera, åtminstone den främre framdrifvande propellern. Han behöfde då ej längre frukta att i händelse af motvind blifva förd mot söder, när han ville fara åt norr. Då natten kom, skulle denna reparation vara afslutad. Han skulle då vidtaga mått och steg för att få sitt ankare att släppa botten. Om det vore allt för fast inkiladt mellan klipporna skulle han befria sig från detsamma genom att kapa linan, och sedan kunde han fortsätta sin färd mot eqvatorn.

Man ser att detta var det bästa och enklaste sätt att gå till väga, och det utfördes äfven till alla delar. *Albatros'* besättning, som visste att det icke var någon tid att förlora, skred beslutsamt till verket.

Under det man arbetade i fören på luftskeppet hade Onkel Prudent och Phil Evans ett samtal med hvarandra, hvars följder skulle blifva af en ovanligt allvarlig betydelse.

— Phil Evans, — sade Onkel Prudent, — ni är ju liksom jag fast besluten att offra ert lif?

— Ja, liksom ni!

— För sista gången frågar jag: det är ju tydligt, att vi icke längre kunna vänta något af Robur?

— Intet.

— Nå väl, Phil Evans, mitt beslut är fattadt. Eftersom *Albatros* tänker fortsätta färden redan i afton skall natten icke få förflyta utan att vi fullgjort vårt arbete. Vi skola förstöra vingarna på fogeln Robur! I natt skall han minsann sprängas i luften!

— Ja, låtom oss spränga honom i luften! — svarade Phil Evans.

Man ser att de båda kollegerna voro öfverens i alla punkter, till och med då det gälde att med likgiltighet gå den förskräckliga död till mötes, som väntade dem.

— Har ni allt som behöfs? . . . — frågade Phil Evans.

— Ja! . . . Förra natten, då Robur och hans folk uteslutande voro upptagna med luftskeppets räddning, kunde jag smyga mig ned till det rum, der ammunitionen förvaras och taga en dynamitkartesch!

— Låtom oss skrida till verket genast, Onkel Prudent . . .

— Nej, icke förrän i afton! Då natten faller på, skola vi gå in i vår ruff, och ni skall vaka öfver att ingen kommer och öfverraskar mig!

De båda kollegerna intogo sin middag som vanligt vid sextiden. Två timmar senare hade de dragit sig tillbaka till sin hytt, alldeles som om de velat hålla sig skadeslösa för en sömnlös natt.

Hvarken Robur eller hans följeslagare kunde ana, hvilken katastrof som hotade *Albatros*.

Se här huru Onkel Prudent tänkte gå till väga:

Han hade som sagdt lyckats komma åt ammunitionsförrådet, som förvarades i en afdelning af luftskeppets skrof. Der hade han tagit ett visst qvantum krut och en kartesch liknande dem, hvaraf ingeniören betjenade sig vid Dahomey. Då han kommit tillbaka till sin hytt, hade han omsorgsfullt gömt denna kartesch, medelst hvilken han hade beslutit att spränga *Albatros* i luften under nattens lopp, då den återtagit sin färd genom rymden.

I detta ögonblick undersökte Phil Evans karteschen, som hans kollega lyckats komma öfver.

Den bestod af en metallhylsa, som innehöll ungefär en kilogram sprängämne, hvilket borde räcka till att för-

störa luftskeppet med hela dess samling propellrar. Om också icke explosionen fullbordade förstörelseverket med ett enda tag, så skulle detta ske genom fallet. Ingenting var lättare än att lägga denna kartesch i ett hörn af hytten, så att den sprängde sönder platformen och trängde igenom skeppsskrofvet ända ned till dess spant.

Men för att framkalla explosionen måste man laga att knallhatten, hvarmed karteschen var försedd, kreverade. Detta var den kinkigaste delen af företaget, ty antändningen af denna knallhatt fick icke ega rum annat än i ett visst ögonblick, som skulle beräknas med ytterlig noggranhet.

Onkel Prudent hade emellertid resonerat som så: då man slutat att reparera den främre propellern skulle luftskeppet fortsätta sin färd mot norr, och vidare var det troligt, att Robur och hans folk sedan skulle begifva sig akterut för att iståndsätta den bortre propellern.

Men då skulle Onkel Prudent kunna hindras i sitt företag derigenom, att hela besättningen befann sig i närheten af hytten. Derför hade han beslutit att begagna sig af en lunta för att på så vis icke framkalla explosionen förrän på en gifven tid.

Se här huru han förklarade saken för Phil Evans:

— På samma gång som jag tog karteschen, tog jag också krut. Med tillhjelp af detta krut skall jag förfärdiga en lunta, hvars längd skall stå i förhållande till den tid, då vi vilja att den skall antända, och som skall stickas in i knallhatten. Min afsigt är att tända på luntan vid midnatt och laga så, att explosionen eger rum mellan klockan tre och fyra på morgonen.

— Bra uttänkt! — svarade Phil Evans.

Man ser, att de båda kollegerna hade kommit derhän att med den största kallblodighet ingå i detaljer rörande det fruktansvärda förstörelseverk, hvarvid de sjelfva skulle komma att sätta till lifvet. Det hade samlats inom dem en sådan fond af hat mot Robur och

allt hvad som tillhörde honom, att det föreföll dem helt naturligt att offra sitt eget lif, då de på samma gång kunde förstöra *Albatros* och jemte denna alla dem, hvilka färdades genom rymden ombord på densamma. Låt vara att denna handling var vansinnig, ja till och med afskyvärd! Men derhän hade de kommit efter fem veckor, tillbragta i ett tillstånd af vrede, som icke hade kunnat bryta ut och raseri, som icke hade fått släckas!

— Nå men Frycollin, — sade Phil Evans, — hafva vi väl rättighet att förfoga äfven öfver hans lif?

— Vi offra ju vårt eget! — svarade Onkel Prudent.

Det kunde vara tvifvel underkastadt, att Frycollin funnit detta argument tillfredsställande.

Onkel Prudent skred omedelbart derpå till verket, under det att Phil Evans gick utanför ruffen och vaktade.

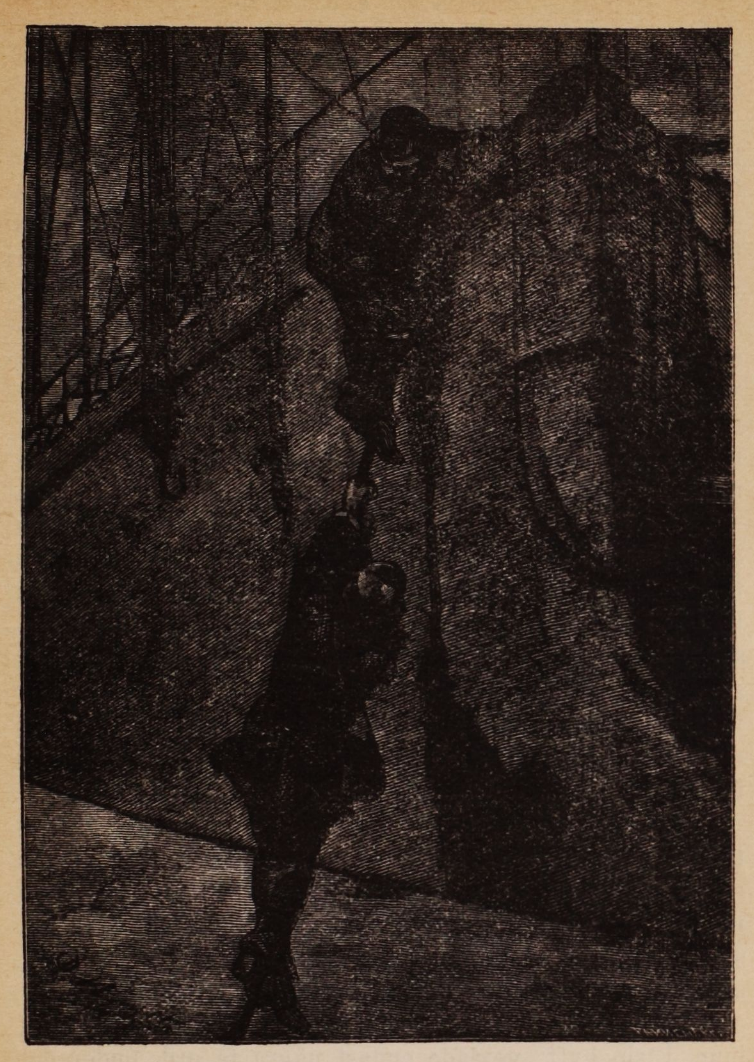
Besättningen var fortfarande syssetsatt i fören. De behöfde således ej frukta för att blifva öfverraskade.

Onkel Prudent började med att krossa sönder en liten qvantitet krut, så att det skulle blifva så fint som mjölkrut. Sedan han vidare fuktat det lindrigt, vecklade han in det i en linneremsa, som hade formen af en veke. Denna tände han nu på och försäkrade sig om, att den förbrände med en hastighet af fem centimeter på tio minuter, hvilket gör en meter på tre och en half timme. Derpå släckte han ut luntan, virade om den med ett snöre och fäste den vid karteschens knallhatt.

Detta arbete slutade han vid tiotiden på aftonen, utan att det uppväckt den minsta misstanke.

I detta ögonblick uppsökte Phil Evans sin kollega i hytten.

Under loppet af denna dag hade arbetet med den främre propellerns iordningsättande bedrifvits med stor kraft; men man hade måst rubba den från dess plats för att kunna taga loss vingarna, hvilka hade blifvit snedvridna.

De båda flygtingarna fattade tag i repet (sid. 197).

Hvarken staplarna eller accumulatorerna eller något af allt det, som frambringade den mekaniska kraften på *Albatros,* hade tagit någon skada genom cyklonens häf-

tiga framfart. Det fans ämnen nog att underhålla dem under ännu fem till sex dagar.

Natten hade redan fallit på, då Robur och hans folk afbröto sitt arbete. Den främre propellern hade ännu icke blifvit satt tillbaka på sin plats. Det behöfdes ännu tre timmars arbete, för att den åter skulle blifva i stånd att arbeta. Ingeniören beslöt derför, sedan han rådgjort med Tom Turner, att unna litet hvila åt sitt folk, som var alldeles förbi af trötthet och att uppskjuta till följande dag, hvad som återstod att göra. Det var för öfrigt alldeles för mörkt, för att man skulle kunnat fortsätta med detta arbete, som fordrade en ytterlig noggranhet, och de elektriska lamporna skulle endast lemnat en otillräcklig belysning.

Allt detta visste Onkel Prudent och Phil Evans icke af. De rättade sig efter hvad de hört Robur säga och trodde derför, att den främre propellern skulle blifva färdig innan natten, och att *Albatros* omedelbart derpå skulle fortsätta sin färd mot norr. De trodde således, att den hade lemnat ön, under det att den ännu låg kvar för ankar vid densamma. Denna omständighet skulle komma att gifva sakerna en helt annan vändning än hvad de förmodat.

Natten var mörk och månen syntes ej till. Stora tunga moln gjorde mörkret ännu djupare. Man kände redan, att det började blåsa upp en lätt bris. Det kom några flägtar från sydvest; men de rubbade icke *Albatros*, som förgäfves slet på sitt ankare, hvars vertikalt utsträckta lina höll den qvar vid marken.

Onkel Prudent och hans kollega, hvilka stängt sig inne i sin hytt, vexlade endast några få ord, under det de lyssnade till det susande ljud, som frambringades af de uppehållande propellrarna och som öfverröstade hvarje annat ljud ombord.

Strax efter midnatt sade Onkel Prudent:

— Tiden är inne!

Under sängarna i hytten fans en kista, som användes såsom byrå. I denna kista var det, som Onkel Prudent lade ned dynamitkarteschen, försedd med sin lunta. På detta sätt kunde luntan brinna, utan att dess tillvaro förråddes genom oset eller sprakandet. Onkel Prudent tände nu på den i ena ändan. Derpå sköt han tillbaka kistan under sängen.

— Låtom oss nu begifva oss akterut och vänta! — sade han.

Derpå gingo båda ut ur hytten och blefvo först helt förvånade öfver att icke se rorgängaren på sin plats.

Phil Evans lutade sig nu öfver platformen.

— *Albatros* är qvar på samma ställe! — hviskade han. — Arbetena äro icke afslutade! . . . Den har icke kunnat begifva sig af!

Onkel Prudent gjorde en rörelse af missnöje.

— Då måste vi släcka luntan! — sade han.

— Nej! . . . Vi måste i stället försöka fly! — svarade Phil Evans.

— Fly?

— Ja visst! Eftersom det är mörkt kunna vi fira oss ned för ankartåget! . . . Det är väl en småsak att klättra ned femtio meter!

— Sannerligen en småsak, Phil Evans, och vi skulle vara tokiga, om vi icke begagnade oss af detta oväntade tillfälle!

Men innan de satte sin plan i verkställighet, gingo de in i sin hytt och togo med sig allt hvad de kunde af förråder för ett längre eller kortare vistande på Chatamön. Sedan de åter stängt dörren efter sig, gingo de ljudlöst fram emot fören.

Deras afsigt var att väcka Frycollin och förmå honom att fly tillsammans med dem.

Rundt omkring herskade ett djupt mörker. Molnen började att draga mot nordost. Luftskeppet ryckte lätt af och an på sitt ankare. Nedklättrandet erbjöd deri-

genom något större svårigheter. Men detta kunde icke komma menniskor att tveka, hvilka icke hade skytt att offra sitt eget lif.

Båda smögo sig nu fram öfver däcket och stannade emellanåt i skydd af rufferna för att lyssna efter något buller. En fullkomlig stillhet herskade öfverallt. Intet ljus lyste genom gluggarna. Luftskeppet var icke allenast försänkt i den djupaste tystnad utan äfven i den djupaste sömn.

Emellertid nalkades Onkel Prudent och hans följeslagare Frycollins ruff. Plötsligt stannade Phil Evans.

— Vakten! — sade han.

En man låg också verkligen utsträckt bredvid ruffen. Om han sof, så var det åtminstone mycket lätt. Om han slog allarm, så vore all flykt omöjlig.

På detta ställe fans det några rep samt bitar af linne och segelduk, som hade användts vid lagningen af propellern.

Ögonblicket derefter hade de stoppat en kafle i munnen på den stackars mannen, bundit honom till händer och fötter och slutligen surrat fast honom vid en af stolparna, hvilka bildade barrièren. Han var således urståndsatt både att skrika och att röra sig från stället.

Allt detta hade försiggått nästan utan buller.

Onkel Prudent och Phil Evans lyssnade . . . Oafbruten tystnad herskade i rufferna. Alla sofvo ombord.

De båda flyktingarna — kan man icke gifva dem detta namn? — kommo nu fram till Frycollins hytt. François Tapage lät höra en ljudlig snarkning, hvilket var mycket lugnande.

Till sin stora förvåning behöfde Onkel Prudent icke öppna dörren till hytten. Den stod redan öppen. Han stack in hufvudet genom dörren och drog sig strax derpå tillbaka.

— Der fins ingen! — sade han.

— Ingen? . . . Hvar kan han då vara? — mumlade Phil Evans.

De gingo derpå ända fram till fören i tanke, att Frycollin möjligen låg och sof i något hörn.

Ingen syntes till.

— Skulle den der kanaljen möjligen gått oss i förväg? — sade Onkel Prudent.

— Antingen han gjort det eller icke, — svarade Phil Evans, — så hafva vi icke tid att vänta längre! Låtom oss skynda!

Utan att tveka fattade de båda flyktingarna, den ena efter den andra, tag i repet med båda händerna, höllo fast om detsamma med fötterna och gledo så ned mot marken, dit de anlände alldeles helskinnade.

Hvilken njutning var det icke för dem att beträda denna jord, från hvilken de så länge varit skilda, att hafva fast mark under fötterna, att icke längre vara lekbollar i luften!

De gjorde sig redo att begifva sig till det inre af ön genom att följa den lilla bäcken, då en skugga plötsligt reste sig framför dem.

Det var Frycollin.

Ja, negern hade verkligen fått samma idé som hans herre och hade varit nog djerf att förekomma denne utan att yttra ett enda ord om sina afsigter.

Men detta var icke någon lämplig tid för bestraffning, och Onkel Prudent gjorde sig just i ordning att uppsöka någon tillflyktsort på en aflägsen del af ön, då Phil Evans hejdade honom.

— Hör mig Onkel Prudent, — sade han. — Vi hafva nu undsluppit Roburs våld. Han och hans folk äro hemfallna åt en förskräcklig död. Må vara att han förtjenar den, men om han gåfve oss sitt hedersord på, att han icke försöker att gripa oss . . .

— En sådan persons hedersord!

Onkel Prudent hann ej afsluta meningen. En rörelse uppstod ombord på *Albatros.*

Det hade tydligen gjorts allarm. Rymningen skulle nu blifva upptäckt.

— Hjelp! . . . Hjelp! — skrek man.

Det var vakten som hade lyckats slita bort sin munkafle. Skyndsamma steg återljödo på platformen. Strax derpå spredo de elektriska lamporna sitt ljus öfver ön.

— Der äro de! . . . Der äro de! — skrek Tom Turner.

Man hade fått syn på flyktingarna.

Vid en befallning, som Robur afgaf med hög röst, saktades ögonblickligen de uppehållande propellrarna, kabeln halades in och *Albatros* nalkades marken.

I detta ögonblick hördes tydligt Phil Evans röst:

— Ingeniör Robur! — sade han, — förbinder ni er på ert hedersord att lemna oss fria på denna ö?

— Aldrig! — skrek Robur.

Detta svar åtföljdes af ett bösskott, och kulan sårade Phil Evans lätt i axeln.

— Ah! De bofvarna! — skrek Onkel Prudent.

Med knifven i högsta hugg rusade han bort mot klipporna, mellan hvilka ankaret låg inkiladt. Luftskeppet var nu icke mera än tjugo meter från marken.

Inom ett par sekunder var tåget kapadt och vinden, som nu hade frisknat till rätt känbart, grep tag i *Albatros* och förde den bort öfver hafvet i nordostlig rigtning.

SEXTONDE KAPITLET.

Hvilket lemnar läsaren i en obehaglig ovisshet.

Klockan var nu tjugo minuter öfver tolf. Fem till sex bösskott hade ytterligare lossats från luftskeppet. Onkel Prudent och Frycollin, som stödde Phil Evans, hade kastat sig ned i skydd af klipporna. Ingen af dem träffades. För ögonblicket hade de intet mer att frukta.

Till en början höjdes *Albatros* på samma gång som den skiljde sig från Chatamön till en höjd af nio hundra meter. Man hade måst öka uppstigningskraften för att den icke skulle falla ned i hafvet.

I samma ögonblick som vakten, befriad från munkaflen, uppgaf det första ropet på hjelp, hade Robur och Tom Turner störtat fram till honom, befriat honom från bindeln och skurit af repen, som höllo honom fångna. Derpå hade underbefälhafvaren rusat bort till Onkel Prudents och Phil Evans hytt: den var tom!

François Tapage hade å sin sida genomletat Frycollins hytt; der fans heller ingen!

Då Robur fick visshet om, att hans fångar undsluppit honom, öfverfölls han af en häftig vrede. Onkel Prudents och Phil Evans rymning var för honom detsamma som att hans hemlighet, hans tillvaro skulle uppenbaras för alla. Att han icke oroat sig vidare öfver det dokument, som de kastat ned under färden öfver Europa, berodde på, att det fans så många möjligheter för att det kunde gått förloradt i fallet! . . . Men nu var det en annan sak! . . .

Han lugnade sig emellertid snart.

— Ja, må vara att de flytt! Men de kunna icke aflägsna sig från Chatamön, och jag skall komma tillbaka! . . . Jag skall söka reda på dem! . . . Jag skall gripa dem! . . . Och då . . .

De tre flyktingarnas säkerhet var verkligen allt utom betryggad. *Albatros,* som snart åter skulle kunna styras efter behag, skulle inom kort åter uppsöka Chatamön, hvarifrån flyktingarna icke så snart kunde undkomma. Inom tolf timmar skulle de åter vara i ingeniörens våld.

Inom tolf timmar! Ja, men dessförinnan skulle *Albatros* vara förstörd! Var icke denna dynamitkartesch liksom en torpedo, som var fäst vid dess sida och som skulle fullborda sitt förstörelseverk i den öde rymden?

Emellertid blåste det upp en frisk bris, och luftskeppet fördes bort i nordostlig rigtning. Äfven om dess fart minskades, måste det dock hafva förlorat ön Chatam ur sigte vid soluppgången.

För att kunna strida mot vinden hade det varit nödvändigt, att de framåt drifvande propellrarna, åtminstone den främre, varit i stånd att arbeta.

— Tom, — sade ingeniören, — tänd på lamporna och gör skenet så starkt som möjligt.

— Skall ske, master Robur.

— Och sen alle man till verket!

— Alla! — svarade Tom.

Det kunde icke längre vara tal om att uppskjuta arbetet till följande dag. Nu var det icke värdt att fråga efter trötthet! Det fans icke en enda af *Albatros'* besättning, som icke delade sin herres ifver, icke en enda, som icke var färdig att göra allt för att gripa flyktingarna! Så snart den främre propellern kommit på sin plats igen, kunde man åter uppsöka Chatamön, kasta ankar der igen och gifva sig ut på spaning efter flyktingarna. Först senare skulle man börja på att reparera den bakre propellern, och luftskeppet skulle sedan med största trygghet kunna företaga återresan öfver Stilla hafvet till ön X.

I alla händelser var det af vigt, att *Albatros* icke fördes för långt åt nordost. Ty om så olyckligt vore att vinden tilltog, skulle den icke kunna stå emot och

icke en gång stå stilla. Beröfvad sina framdrifvande propellrar hade den blifvit en ostyrbar ballong. Flyktingarna, som stodo på stranden, hade kunnat förvissa sig om, att den försvunnit, innan explosionen splittrat den i bitar.

Detta sakernas tillstånd kunde icke annat än göra Robur orolig beträffande hans vidare planer. Skulle det ej förorsaka dröjsmål att återvända till Chatamön? Också beslöt han, under det att reparationsarbetet bedrefs med fart, att sänka sig till de nedre luftlagren i förhoppning att der påträffa svagare luftströmmar. Skulle *Albatros* kunna lyckas att hålla sig qvar öfver dessa farvatten till det ögonblick, då den skulle blifva stark nog att trotsa vinden?

Manövern verkstäldes genast. Om man från något skepp hade åsett luftskeppets rörelser, som nu var klart upplyst af det elektriska ljuset, huru förskräckt skulle icke besättningen blifvit!

Då *Albatros* icke var mera än några hundra fot öfver hafsytan stannade den.

Olyckligtvis fick Robur snart erfara, att vinden blåste med ännu större häftighet i detta lägre luftlager, och luftskeppet fördes bort med ännu större skyndsamsamhet. Det riskerade således att föras långt bort mot nordost — hvilket fördröjde dess återvändande till Chatamön.

Slutet blef, att man efter gjorda försök kom underfund med, att det var större fördel att hålla sig uppe i de högre luftlagren, der det var lugnare. *Albatros* höjde sig också till en medelhöjd af tretusen meter. Der drogs han åtminstone långsammare framåt, om han än icke stod stilla. Ingeniören kunde nu hoppas, att han i daggryningen och vid denna höjd ännu skulle kunna hafva i sigte farvattnen kring ön, hvars läge han bestämt med den största noggranhet.

Hvad beträffar frågan om flyktingarna hade funnit

ett vänligt bemötande hos infödingarna, i händelse ön vore bebodd, så tänkte Robur icke en gång på den saken. Hvad betydde det för honom, om också dessa infödingar kommo dem till hjelp? Med de försvarsmedel, hvilka *Albatros* förfogade öfver, skulle de snart blifva förskräckta och skingra sig. Fångarnas gripande skulle då vara utom all fråga, och väl en gång tagna . . .

— Man rymmer icke från ön X, — sade Robur.

Vid ett-tiden på morgonen hade man slutat reparationen på den främre propellern. Nu gälde det endast att sätta den på sin rätta plats, för hvilket ändamål åtgick ännu en timmes arbete. Då detta väl var gjordt, skulle *Albatros* fortsätta färden samt styra kurs mot sydvest, och sedan skulle man börja på att sysselsätta sig med akterpropellern.

Och denna lunta, som brann i den öfvergifna hytten! Denna lunta, som nu var förtärd till mera än en fjerdedel! Och denna gnista, som nu nalkades dynamitkarteschen!

Om icke luftskeppets besättning varit så ifrigt upptagna med sitt arbete, så skulle säkert någon af dem hafva förnummit ett sakta sprakande från ruffen. Kanske någon skulle känt lukten af brändt krut, oroat sig deröfver och underrättat Tom Turner om saken! Man skulle då anstält efterforskningar och upptäckt kistan, i hvilken dynamitkarteschen var nedlagd . . . Det skulle då ännu varit tid att rädda denna beundransvärda *Albatros* och alla dem, som funnos ombord derå!

Men karlarna arbetade i fören, d. v. s. tjugo meter från flyktingarnas hytt. Ännu fans det ingenting, som kallade dem till denna del af däcket, likasom intet kunde vända deras tankar från ett arbete, som tog hela deras uppmärksamhet i anspråk.

Robur var också tillstädes och lade sjelf hand vid arbetet, ty han var en skicklig mekaniker. Han skyndade på arbetet, men dock utan att försumma något, på

det att allt måtte göras med den största noggranhet. Var det icke nödvändigt, att han snart åter blefve fullständigt herre öfver sitt luftskepp? Om han icke lyckades att gripa flyktingarna, skulle dessa slutligen komma tillbaka till sitt fädernesland. Man skulle anställa efterforskningar. Ön X skulle kanske icke undgå dem. Och då skulle det vara slut med denna tillvaro, som *Albatros'* passagerare skapat sig — en öfvermensklig och sublim tillvaro!

I detta ögonblick nalkades Tom Turner ingeniören. Klockan var en qvart öfver ett.

— Master Robur, — sade han, — det förefaller mig som om brisen hölle på att mojna af, fast den tar till litet i vester.

— Hvad utvisar barometern? — frågade Robur, sedan han observerat himlens utseende.

— Den står ungefär som förut, — svarade Tom Turner. — Men det förefaller mig i alla fall som molnen sänkte sig under *Albatros.*

— Det har du rätt i, Tom, och i så fall vore det alls icke omöjligt, att det regnade nere vid hafsytan. Men hvad betyder det, bara vi hålla oss öfver regnlagren! Vi skola icke derigenom hindras i vårt arbete.

— Om det regnar, — återtog Tom Turner, — så måste det vara ett fint duggregn, — åtminstone kan man antaga det på molnens form, — och det är troligt, att brisen i de lägre luftlagren alldeles mojnar af.

— Utan tvifvel, Tom, — svarade ingeniören. — Men icke dess mindre tror jag det är bäst, att vi icke sänka oss ännu. Först måste vi reparera våra skador, och sedan kunna vi manövrera som oss för godt synes. Allt beror på den saken.

Några minuter öfver två var den första delen af arbetet afslutad. Den främre propellern var åter lyckligt och väl på sin plats och staplarna, som satte den i gång, kommo åter i verksamhet. Hastigheten ökades

allt mer och mer, och *Albatros,* som nu styrde kosan mot sydvest, återvände med en måttlig hastighet till Chatamön.

— Tom, — sade Robur, — vi hafva nu gått i nordostlig rigtning omkring två och en half timme. Genom att observera kompassen har jag förvissat mig om, att vinden icke vändt sig. Jag anser derför, att vi om en timme eller så kunna befinna i närheten af ön.

— Det tror jag också, master Robur, — svarade underbefälhafvaren, — ty vi gå framåt med en hastighet af tolf meter i sekunden. Mellan tre och fyra på morgonen skall *Albatros* hafva återkommit till sin utgångspunkt.

— Det blir så mycket bättre, Tom, — svarade ingeniören. — Det ligger i vårt intresse att anlända nattetid, så att vi kunna gå i land utan att blifva sedda. Flyktingarna, som tro oss vara långt borta i norr, skola säkert icke vara på sin vakt. Då *Albatros* kommer alldeles tätt till marken, skola vi försöka dölja den bakom de höga klipporna, som finnas på ön. Om vi sedan skulle få lof att tillbringa några dagar på Chatamön . . .

— Ja, så skola vi tillbringa dem, master Robur, och om vi också skulle blifva tvungna att strida mot en hel här af infödingar . . .

— Så skola vi strida, Tom, strida för vår *Albatros!*

Ingeniören återvände till sitt folk, som inväntade nya order.

— Mina vänner, — sade han till dem, — nu är det icke tid att hvila sig. Vi måste arbeta ända tills dager.

Alla voro färdiga att åtlyda uppmaningen.

Nu gälde det att med akterpropellern företaga samma reparationer, som de nyss gjort med den främre. Det var samma skador, uppkomna af samma orsak, d. v. s. genom orkanens häftighet under färden öfver polartrakterna.

Men för att kunna lyfta upp propellern nedifrån var det nödvändigt att under några minuter sakta luftskeppets fart, ja, till och med bibringa det en tillbakagående rörelse. På Roburs befallning slog maskinisten back. Luftskeppet började nu, för att använda en sjöterm, att sacka af.

Alla stodo färdiga att begifva sig akterut, då Tom Turner öfverraskades af att känna en högst besynnerlig lukt.

Det var gasen från luntan, som nu var hopad i kistan och som nu började tränga ut ur flyktingarnas hytt.

— Nå? — utbrast Tom Turner.

— Hvad står på? — frågade Robur.

— Känner ni ingenting? Det luktar alldeles som brändt krut!

— Du har rätt, Tom!

— Och denna lukt kommer från den bortre ruffen!

— Ja . . . just från den hytt der . . .

— Skulle dessa uslingar hafva tändt eld på den?

— Ah! — Om det icke vore annat än eld! — skrek Robur. — Slå in dörren, Tom, slå in dörren!

Men underbefälhafvaren hade knappast hunnit taga ett steg mot aktern, förrän en förskräcklig explosion skakade *Albatros*. Rufferna stodo i ljusan låga. Lamporna slocknade, emedan den elektriska strömmen plötsligt afbröts. Det herskade ett fullständigt mörker. Men om också de flesta af de uppehållande propellrarna hade slitits sönder eller splittrats, så hade dock några i midten icke upphört att rotera.

Plötsligt remnade luftskeppets skrof litet akterom den främsta ruffen, hvarest accumulatorerna fortfarande satte den främre propellern i gång, och den bakre delen af luftskeppet gjorde en kullerbytta i luften.

Nästan samtidigt stannade de sista uppehållande propellrarna, *Albatros* slungades ned mot afgrunden.

Det var ett fall om tretusen meter för de åtta menniskor, hvilka likt skeppsbrutna hakade sig fast vid detta vrak!

Dessutom skulle detta fall blifva så mycket häftigare som den främre propellern, sedan den rest sig vertikalt, fortfor att arbeta!

Det var då som Robur med en djerfhet, som utvisade en ytterlig kallblodighet, kröp fram till den halft förstörda ruffen, fattade tag i häfstången för igångsättandet och ändrade propellerns rotation från framdrifvande, som den var, till uppehållande.

Ett fall måste det naturligtvis blifva, ehuru något fördröjdt; vraket skulle åtminstone icke falla med denna växande hastighet, som bibringas föremål, hvilka äro underkastade endast tyngdlagarna. Och om det äfven skulle medföra döden för de öfverlefvande på *Albatros,* ity att de skulle kastas i hafvet, så var det i alla fall icke döden genom qväfning uti en luft, som genom det hastiga fallet skulle varit omöjlig att inandas.

Tjugofyra sekunder efter explosionen var allt, som återstod af *Albatros,* begrafvet i vågorna.

SJUTTONDE KAPITLET.

I hvilket man går två månader tillbaka i tiden och sedan hoppar nio månader framåt.

Några veckor förut, den 13 Juni, dagen efter det sammanträde, under hvilket medlemmarna af Weldon-institutet öfverlemnat sig åt så stormiga uppträden, hade det bland alla klasser af Filadelfias befolkning, svarta så väl som hvita, varit en uppståndelse, som är lättare att tänka sig än att beskrifva.

Redan tidigt på morgonen rörde sig samtalet uteslutande om den oväntade och skandalösa tilldragelse, som timat dagen förut. En obehörig person, som sade sig vara ingeniör, en ingeniör, som benämnde sig med det besynnerliga namnet Robur — Robur, eröfraren! — en person af okänd härkomst och okänd nationalitet hade helt oväntadt uppträdt i sessionssalen, förolämpat medlemmarna af ballongföreningen, hånat dem, som trodde på ballongens styrbarhet, framhållit fördelarna af apparater tyngre än luften, uppgifvit hånskratt midt uti det förskräckligaste tumult, framkallat hotelser, som han slungat tillbaka mot sina motståndare. Och slutligen hade han, sedan han stigit ned från tribunen under aflossande af revolverskott, försvunnit, och oaktadt alla efterspaningar hörde man icke mera talas om honom.

Detta var i sanning egnadt att upphetsa inbillningen och sätta alla tungor i rörelse. Så skedde också både i Filadelfia och i de trettiosex andra stater, som höra till unionen, och för att säga sanningen, så väl i gamla som i nya verlden.

Men hvad var denna rörelse emot den, som uppstod, då det blef kändt, att hvarken presidenten eller sekreteraren vid Weldoninstitutet hade återvändt till sina hem. Och dessa personer voro dock rangerade, hyggliga och städade män. Aftonen förut hade de lemnat sessionssalen såsom medborgare, hvilka icke tänkte på annat än att helt lugnt begifva sig hem såsom ungkarlar, hvilka icke skulle vid hemkomsten mötas af något surmulet ansigte. Skulle de möjligen hafva rest bort? I alla händelser hade de icke sagt något, som kunde gifva anledledning till den förmodan. Det var tvärtom öfverenskommet, att de dagen derpå ånyo skulle intaga sina platser vid klubbens sammanträde, den ene som president, den andre som sekreterare, vid en sammankomst, der man skulle diskutera den föregående aftonens händelser.

Och det var icke nog med detta fullständiga för-

Robur kröp fram till ruffen (sid. 206).

svinnande af två aktade medborgare i staten Pensylvânien, utan man fick heller ingen underrättelse om Frycollin. Denne var lika omöjlig att finna som hans herre. Det

är då säkert, att aldrig hade någon neger, allt sedan Toussaint Louverture, Soulouque och Dessaline, låtit så mycket tala om sig! Han skulle komma att intaga en framstående plats icke allenast bland sina kolleger af den tjenande klassen i Filadelfia, utan äfven bland dessa original, som genom en eller annan excentrisk handling vinna en sådan ryktbarhet i detta oförlikneliga landet Amerika.

Följande dag hördes ännu intet nytt. Hvarken de båda kollegerna eller Frycollin hade återvändt. Nu uppstod en allvarsam oro.

Man framkom med alla möjliga gissningar. En ofantlig folksamling bildades utanför post- och telegrafbyråarna för att få reda på, om det skulle anlända några underrättelser.

Ingenting hördes af.

Och likväl hade man sett dem båda aflägsna sig från Weldoninstitutet, hört dem tala med hög röst, sett dem taga med sig Frycollin och derpå aflägsna sig längs Walnut-Street åt Fairmount-Park till.

Jem Cip, vegetarianen, hade till och med tryckt presidentens högra hand, i det han sade till honom:

— Vi träffas i morgon!

Och William T. Forbes, sockerfabrikanten, hade vexlat ett vänligt handslag med Phil Evans, hvilken ett par gånger hade tillropat honom:

— Farväl så länge! . . . Farväl så länge!

Fröknarna Dora och Greta Forbes, som voro fästade vid onkel Prudent med den renaste vänskaps band, kunde icke hemta sig från sin förskräckelse och talade, för att erhålla underrättelser om de försvunna, till och med mera än vanligt.

Småningom flöto tre, fyra, fem och sex dagar, derpå en vecka och så två veckor . . . Men ingen hördes af och ej fick man reda på något, som kunde leda till de tre försvunnas upptäckande.

Man hade dock företagit de noggrannaste efterforskningar i hela qvarteret . . . Intet resultat! — På gatorna, som leda till hamnen . . . Intet spår! — Man letade till och med i parken, under de stora trädgrupperna, i de tätaste busksnåren . . . Alltjemt intet resultat!

Man observerade emellertid, att gräset på den stora slätten nyligen hade blifvit nedtrampadt och detta på ett sätt, som föreföll misstänkt, emedan det var oförklarligt. Vid brynet af skogen, som omgaf slätten, upptäcktes äfven spår af en häftig strid. Förhöll det sig då så, att ett band af rånare hade mött och anfallit de båda kollegerna på denna sena timme och midt uti denna ödsliga park?

Detta var mycket möjligt. Polisen skred också genast till en undersökning i laga form och med hela den lagliga långsamheten. Man draggade längs hela Schuylkillfloden, man skrapade hela bottnen, man undanröjde de tjocka gräs, som växte på dess stränder. Om detta arbete också icke ledde till något resultat, så var det likväl icke bortkastad möda, ty Schuylkillfloden hade behof af en grundlig rensning. Man begagnade sig nu af tillfället för att verkställa den. Särdeles praktiska menniskor de der stadsfullmägtige i Filadelfia!

Nu tog man den offentliga pressen till hjelp. Annonser och reklamer insändes till alla demokratiska eller republikanska tidningar i Förenta staterna, utan afseende på hvad färg de hade. *Daily Negro,* special-organ för den svarta racen, meddelade sina läsare Frycollins porträtt efter den sista fotografi, han tagit. Belöningar utlofvades, premier tillförsäkrades dem, som kunde gifva någon underrättelse om de tre försvunna, ja till och med till alla dem, hvilka kunde finna något tecken af sådan beskaffenhet, att man derigenom leddes dem på spåren.

— Femtusen dollars! Femtusen dollars! . . . Åt hvarje medborgare, som . . .

Det tjenade till intet. Dessa femtusen dollars fingo stanna qvar i Weldoninstitutets kassa.

— Försvunna! Försvunna!! Försvunna!!! Onkel Prudent och Phil Evans från Filadelfia!

Man behöfver icke säga, att klubben försattes i ett besynnerligt tillstånd af oreda genom dess presidents och sekreterares oförklarliga försvinnande. Till en början var klubben tvungen att taga sina mått och steg för att inställa de arbeten, som rörde konstruerandet af ballongen *Go ahead*, hvilka dock voro så långt framskridna. Men huru skulle man i deras frånvaro, som voro de förnämsta ledarna af företaget, och som egnat en stor del af sin tid och sina pengar åt detsamma, kunnat afsluta arbetet, då dessa icke voro tillstädes för att lägga sista handen dervid? Nej, man måste vänta.

Just vid denna tidpunkt väcktes åter till lif frågan om det besynnerliga fenomen, som några veckor förut hade så upprört sinnena.

Det mystiska föremålet hade också verkligen i flera olika repriser observerats i de högre luftlagren. Men naturligtvis tänkte ingen på att sätta detta oförklarliga faktum i förbindelse med det icke mindre oförklarliga försvinnandet af två medlemmar tillhörande Weldoninstitutet. Det skulle också i sanning fordrats en ytterst liflig inbillning för att sätta dessa båda händelser i sammanhang med hvarandra.

Huru dermed än må förhålla sig, så hade planeten, luftodjuret, eller hvad man nu vill kalla den, åter blifvit synlig under förhållanden, hvarunder man bättre kunnat iakttaga dess form och storlek. Först hade den varit synlig öfver Canada, öfver den landsträcka, som ligger mellan Ottawa och Quebec, och detta till och med dagen efter de båda kollegernas försvinnande; litet senare hade den synts öfver den "fjerran vesterns" slätter; det var då, som den täflade i snabbhet med ett tåg på den stora Pacificbanan.

Från denna dag räknadt hade den lärda verldens ovisshet försvunnit. Denna kropp var ingalunda ett naturfenomen; det var en flygmaskin, ett praktiskt användande af teorien: tyngre än luften. Om dess uppfinnare, befälhafvaren på detta luftskepp, fortfarande ville bevara sitt incognito, så höll han dock tydligen ej längre derpå hvad hans apparat beträffade, då han visade den på så nära håll öfver den "fjerran vesterns" landsträckor.

Hvad åter beträffar den mekaniska kraft, hvaröfver luftskeppet förfogade, eller de maskiners beskaffenhet, som bibringade detsamma rörelsen, så svävfade man ännu i fullständig okunnighet derom. Men hvad som i alla händelser icke var något tvifvel om, det var, att detta luftskepp måste vara begåfvadt med en utomordentlig förmåga att kunna snabbt röra sig i luften. Några dagar senare signalerades det också i "det himmelska riket", derpå i den sydliga delen af Hindostan och kort derpå sågs det sväfva fram öfver Rysslands ofantliga stepper.

Hvem var då denna djerfva mekaniker, som förfogade öfver en sådan förmåga att snabbt röra sig i luften, att för honom staterna och hafven icke hade några gränser, och som herskade i jordens atmosfer såsom uti en egen besittning? Kunde man ana, att det var denna Robur, hvilken så hänsynslöst hade slungat sina teorier i ansigtet på medlemmarna af Weldoninstitutet den dag, då han gjorde en bresch i föreställningarna om ballongens styrbarhet?

Det är möjligt, att några skarpsinniga hufvuden kommo på den tanken. Men — något som verkligen är en högst besynnerlig sak — ingen tänkte på, att sagda Robur kunde stå i någon slags förbindelse med presidentens och sekreterarens vid Weldoninstitutet försvinnande.

Hela saken skulle med ett ord fortfarande förblifvit inhöljd i en slöja af hemlighetsfullhet, om det icke hade varit för ett telegram, som afsändts från Frank-

rike till Amerika medelst New-Yorkskabeln klockan elfva och trettiosju den 6 Juli.

Hvad innehöll då detta telegram? Det var texten till det dokument, som låg inneslutet i den snusdosa, som hittats i Paris — ett dokument, som gaf upplysning om, hvad som blifvit af de båda personerna, efter hvilka unionen just skulle till att anlägga sorg.

Upphofsmannen till bortförandet var således Robur, denna ingeniör, som kommit till Filadelfia enkom för att qväfva teorien om ballongernas styrbarhet i dess linda! Det var således han, som förde befälet på luftskeppet *Albatros!* Det var han, som af hämd röfvat bort Onkel Prudent och Phil Evans samt Frycollin på köpet! Och dessa personer kunde man verkligen anse som helt och hållet förlorade, så framt icke deras jordiska vänner genom något slags medel skulle lyckas att konstruera en maskin, som vore i stånd att strida mot den mägtiga apparaten och på så vis återföra dem till jorden!

Hvilken uppståndelse! Hvilken häpnad! Telegrammet från Paris var adresseradt till Weldoninstitutets byrå. Klubbens medlemmar erhöllo genast kännedom derom. Tio minuter senare hade hela Filadelfia fått veta nyheten per telefon, och en timma derefter visste hela Amerika om saken, som spridts medelst de oräkneliga telegrafnät, som genomkorsa Nya verlden. Man ville icke sätta tro till saken, och dock var ingenting säkrare. Det måste vara en mystifikation, menade somliga, under det att andra påstodo, att det var ett dåligt skämt.

Huru var det möjligt, att ett sådant bortröfvande kunnat ega rum i Filadelfia och det till på köpet så hemlighetsfullt? Huru hade *Albatros* kunnat lägga sig för ankar i Fairmount-Park utan att dess ankomst signalerats från Pennsylvaniens observatorier?

Det är godt och väl. Detta var allt argumenter. De tviflande hade ännu rättighet att tvifla. Men

denna rättighet förlorade de sju dagar efter telegramets ankomst.

Den 13 Juli gick den franska paketångaren *Normandie* uppför Hudsonfloden och förde med sig ombord den ryktbara snusdosan. New-Yorkjernvägen befordrade densamma med största skyndsamhet till Filadelfia.

Denna snusdosa hade verkligen tillhört presidenten vid Weldoninstitutet. Jem Cip skulle icke gjort så dumt i att denna dag intaga några mera närande födoämnen, ty han var nära att falla i vanmagt, då han igenkände den. Huru många gånger hade han icke fått vänskapsprisar ur densamma! Och miss Dora och miss Greta kände också igen denna snusdosa, som de så många gånger betraktat under förhoppning att en dag få sticka sina magra ungmöfingrar i densamma! Den igenkändes äfven af deras far William T. Forbes, af Truk Milnor, Bat Fyn och flera andra medlemmar af Weldoninstitutet! Hundra gånger hade dessa sett den öppnas och tillslutas mellan deras ärade presidents händer. Dessutom hade den som vittne för sig alla de vänner, som Onkel Prudent räknade i den goda staden Filadelfia, hvars namn antyder — detta kan man ej för ofta upprepa — att dess invånare älska hvarandra som bröder.

Det var således ej tillåtet att hysa ens skymten af ett tvifvel angående den saken. Icke allenast presidentens snusdosa utan äfven stilen, hvarmed brefvet var skrifvet, förbjödo tviflarna att lyfta upp hufvudet. Nu började beklaganden, händer höjdes i förtviflan mot himlen. Onkel Prudent och hans kollega bortförda ombord på en flygmaskin, utan att man kunde se någon utväg att rädda dem!

Aktiebolaget Niagarafallen, i hvilket Onkel Prudent hade de flesta aktierna, höll på att få inställa sin verksamhet. *Walton-Watch-Company* funderade på att afyttra sin klockfabrik, nu då det hade förlorat sin direktör Phil Evans.

Ja, det var en allmän sorg, och ordet sorg är icke öfverdrifvet, ty om man undantager några öfverspända hjernor, sådana man påträffar till och med i Förenta staterna, hoppades ingen att mera få återse de båda hedervärda medborgarna.

Man hörde emellertid icke mera talas om *Albatros* efter dess färd öfver Paris. Några timmar senare hade man varseblifvit den öfver Rom, men det var också allt. Man får icke förvåna sig deröfver, då man betänker med hvilken hastighet luftskeppet passerade öfver Europa från norr till söder och öfver Medelhafvet från vester till öster. Tack vare denna hastighet hade ingen tub kunnat fixera den på någon som helst punkt af dess rörelsebana. Observatorierna kunde gerna sätta hela sin personal på vakt dag och natt, Robur eröfrarens flygmaskin hade antingen gått så långt eller så högt — till Icarien, som han sjelf sade — att man förtviflade om att någonsin kunna återfinna dess spår.

Man måste tillägga, att om äfven luftskeppets hastighet modererats, då det passerade Afrikas kust, så tänkte man icke på att söka luftskeppet i Afrikas zoner af den enkla orsaken, att dokumentets tillvaro då ännu icke var känd. Det är visserligen sant, att det observerades öfver Timbuctu; men observatoriet i denna ryktbara stad — om det fins ett sådant — hade ännu icke hunnit att till Europa afskicka resultatet af sina observationer. Hvad beträffar konungen i Dahomey, så skulle denne hellre låtit halshugga tjugotusen af sina undersåtar, inklusive ministrarna, än att erkänna, det han hade dragit det kortaste strået i striden mot en flygmaskin. Detta var en hederssak.

Albatros passerade sedan öfver Atlantiska hafvet, uppnådde först Eldslandet och derpå kap Horn. Vidare passerade den nästan mot sin vilja öfver de ofantligt vidsträckta länderna kring sydpolen. Från dessa polar-

trakter kunde man i alla händelser icke vänta några underrättelser.

Juli månad förflöt utan att något menskligt öga kunde skryta öfver att hafva varseblifvit luftskeppet.

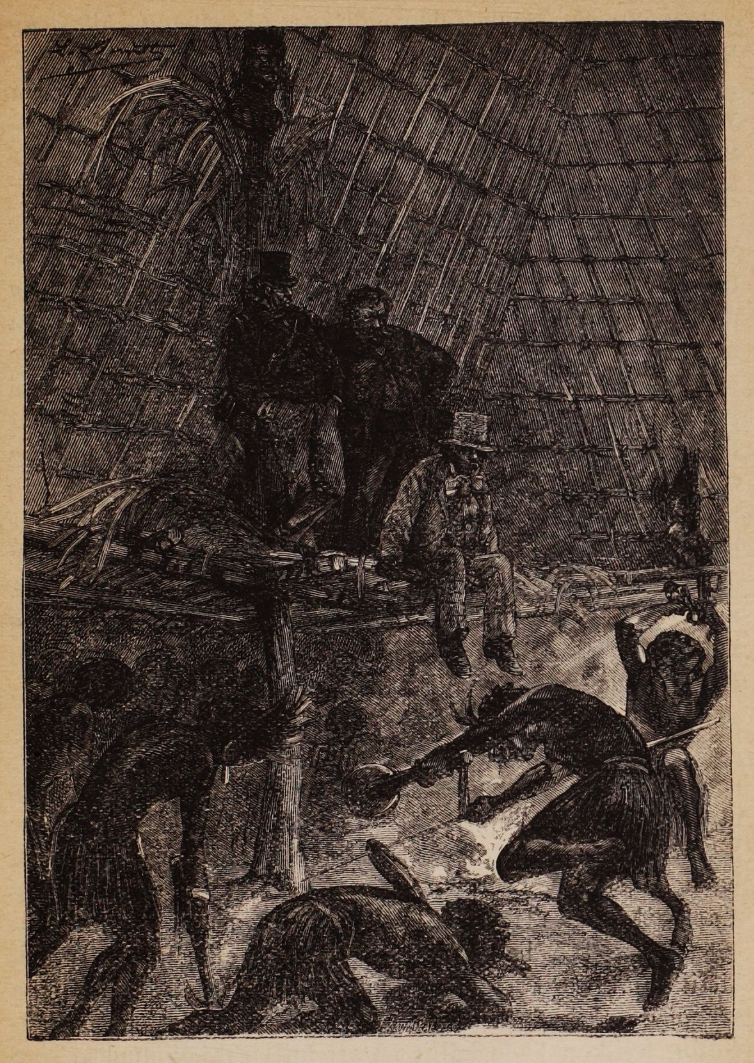
Augusti löpte till ända, och ovissheten beträffande det öde, som drabbat Roburs fångar, var fortfarande lika stor. Man kunde på sin höjd undra, om ingeniören icke, liksom Icarus, den första luftseglare, om hvilken historien har något att förmäla, hade fallit offer för sin egen oförvägenhet.

De tjugusju första dagarna af September förgingo äfven utan att medföra några underrättelser.

Det är en sanning, att man vänjer sig vid allt här i verlden. Det ligger i den menskliga naturen att blifva känslolös för smärtor, öfver hvilka tiden bredt sin helande balsam. Man glömmer, emedan det är nödvändigt att glömma. Men denna gång måste man till den jordiska publikens heder säga, att den höll fast vid minnet af de förolyckade. Den blef ingalunda likgiltig för det öde, som drabbat de båda hvita och den svarte, hvilka blifvit bortförda liksom profeten Elias, men hvilka icke såsom denne fått löfte att återvända till jorden.

Allt detta var mera känbart i Filadelfia än på något annat ställe. Med känslan af sorg förenade sig äfven vissa personliga känslor af fruktan. Robur hade af hämd röfvat bort Onkel Prudent och Phil Evans från deras födelsejord. Han hade verkligen tagit en lysande hämd, ehuru den var utom all lag och rätt. Men skulle detta tillfredsställa hans hämdbegär? Tänkte han icke utsträcka den till ännu några andra af presidentens och sekreterarens vid Weldoninstitutet kolleger? Och hvem kunde då anse sig skyddad för öfverfall af denna allsmägtiga herskare öfver luftens regioner?

Den 28 September spred sig emellertid ett rykte som en löpeld genom staden. Onkel Prudent och Phil Evans skulle hafva återkommit till presidentens vid Wel-

Man inlogerade dem i den beqvämaste af hyddorna (sid. 219).

doninstitutet privata bostad under loppet af föregående dags eftermiddag.

Och det allra märkvärdigaste var, att denna nyhet

verkligen var sann, ehuru de sansade sinnena alls icke ville sätta tro dertill.

Man måste emellertid tro sina egna ögon. Det var verkligen de båda försvunna i egen hög person och ingalunda deras skuggor . . . till och med Frycollin var återkommen.

Klubbmedlemmarna och deras vänner och vänners vänner begåfvo sig till Onkel Prudents bostad. Man helsade de båda kollegerna med jubelrop; man tryckte deras händer, man hissade dem i luften under ljudliga hurrarop!

Jem Cip var tillstädes — han hade öfvergifvit sin frukost, som bestod af kokt stekt laktuk — vidare William T. Forbes med sina båda flickor, miss Dora och miss Greta. I dag skulle Onkel Prudent kunnat få gifta sig med dem båda två, om han varit mormon; men det var han nu icke och hade heller alls ingen afsigt att blifva det. Der funnos också Truk Milnor och Bat Fyn, ja, med ett ord alla klubbens medlemmar. Man undrar ännu i dag, huru det var möjligt, att Onkel Prudent och Phil Evans kunde komma lefvande från de tusentals armar, genom hvilka de måste passera på sin väg genom staden.

Samma afton skulle Weldoninstitutet hålla sitt veckosammanträde. Man räknade på, att de båda kollegerna då åter skulle intaga sina platser der. Och som de hittills icke talat ett ord om sina äfventyr — man hade kanske icke lemnat dem tid dertill — så hoppades man, att de då utförligt skulle berätta om sina reseintryck.

Båda två hade verkligen af en eller annan orsak hittills iakttagit en fullständig tystnad beträffande sina äfventyr. Likadant var förhållandet med betjenten Frycollin, hvilken hade hållit på att blifva ihjelklämd af sina svarta bröder af pur förtjusning.

Med det, som de båda kollegerna icke sagt eller kanske icke velat säga, förhöll sig på följande sätt:

Det är icke värdt att återgå till hvad man vet pas-

serade natten mellan den 27 och den 28 Juli: presidentens och sekreterarens vid Weldoninstitutet djerfva rymning, det lifliga intryck de erforo, då de kände Chatamöns mark under sina fötter, bösskottet, som aflossades mot Phil Evans, det afskurna tåget samt hurusom *Albatros,* hvilken nu var beröfvad sina framdrifvande propellrar, bortfördes i vida rymden af sydvestliga vindar, under det den steg till ganska ansenlig höjd, allt detta känner man till. Skenet från *Albatros'* elektriska lampor gjorde, att flyktingarna på stranden en lång stund kunde följa den med ögonen. Sedan försvann den ur deras åsyn.

Flyktingarna hade icke längre någonting att frukta. Huru skulle Robur kunnat komma tillbaka till ön, då hans propellrar borde vara ur stånd att arbeta åtminstone under ännu en tre till fyra timmar?

Efter den tiden skulle *Albatros,* förstörd af explosionen, icke mera vara annat än ett vrak, som flöt på hafvet, och de som befunno sig ombord derå, intet annat än sönderslitna kadaver, hvilka hafvet icke ens skulle kunna återgifva.

Hämdplanen skulle då vara genomförd i hela sin fasansfulla grymhet.

Onkel Prudent och Phil Evans, hvilka ansågo sig utöfva ett fullt lagligt sjelfförsvar, kände alls icke några samvetsförebråelser deröfver.

Phil Evans hade endast blifvit lindrigt sårad af kulan från *Albatros.* Alla tre gjorde sig derför redo att följa kuststräckan i hopp att påträffa några infödingar.

Detta hopp slog icke heller fel. Ett femtiotal infödingar, hvilka lefde af fiske, bebodde ön Chatams vestra kust. De mottogo flyktingarna på ett sätt, som höfdes öfvernaturliga väsenden. Man dyrkade dem eller åtminstone icke långt derifrån. Man inlogerade dem i den beqvämaste af hyddorna. Aldrig skulle Frycollin mer träffa på ett sådant tillfälle att gälla som de svartas Gud.

Onkel Prudent och Phil Evans sågo icke, alldeles

som de förutsagt, luftskeppet vända tillbaka. De kunde således draga den slutsatsen, att explosionen egt rum i något af de högre luftlagren. Man skulle nu aldrig mera höra talas om Robur och ej heller om den underbara maskin, ombord på hvilken han och hans manskap färdats genom rymden.

Nu gälde det att invänta en lägenhet för att fortsätta resan till Amerika. Ön Chatam är emellertid föga besökt af fartyg. Hela Augusti månad förflöt sålunda, och flyktingarna kunde nu med skäl börja undra, om de icke utbytt ett fängelse mot ett annat. I detta senare fängelse befann sig emellertid Frycollin betydligt bättre än i det förra uppe i luften.

Den 3 September kom slutligen ett fartyg för att hemta vatten vid Chatamön. Man måste komma ihåg, att Onkel Prudent, då han bortfördes från Filadelfia, hade på sig några tusen dollar — mer än som behöfdes för att komma tillbaka till Amerika igen. Sedan de tackat sina dyrkare, hvilka egnade dem den mest vördnadsfulla hyllning, inskeppade sig Onkel Prudent och Phil Evans till Oakland. De berättade ingenting om sina äfventyr, och efter två dagars färd anlände de till Nya Zeelands hufvudstad.

Der upptogos de som passagerare ombord på en paketbåt, och den 20 September anlände de öfverlefvande från *Albatros* efter en den mest gynsamma öfverfart till San-Fransisco. De hade icke omtalat, hvilka de voro ej heller hvarifrån de kommo; men som de betalat sin öfverfart frikostigt, så skulle det minsann icke varit en amerikansk kapten, som brytt sig om att göra dem några frågor.

I San-Francisco satte sig Onkel Prudent, Phil Evans och betjenten Frycollin på det första tåg, som afgick på den stora Pacificbanan. Den 27 September anlände de välbehållna till Filadelfia.

Detta är i största korthet hvad som hände efter

flyktingarnas rymning och deras afresa från Chatamön. Och häraf kom det sig, att presidenten och sekreteraren under ändlösa jubel- och hurrarop från de ovanligt talrikt församlade medlemmarna kunde återintaga sina platser vid klubbens sammanträde.

Emellertid hade ingendera af dem någonsin varit så lugn. Då man såg dem, kunde man tro, att intet märkvärdigt hade passerat sedan den minnesvärda sammankomsten den 12 Juni. Tre och en half månad, hvilka tycktes vara alldeles utplånade ur deras tillvaro!

Efter den första salvan af hurrarop, hvilka båda mottogo med en uppsyn, som icke förrådde den minsta rörelse, tog Onkel Prudent af sig hatten och började:

— Ärade medborgare, — sade han, — sammankomsten är öppnad.

Härpå följde frenetiska och välförtjenta hurrarop. Ty om det också icke var något ovanligt, att sammankomsten öppnades, så var det så mycket ovanligare, att det skedde af Onkel Prudent, biträdd af Phil Evans.

Presidenten väntade, tills förtjusningen uttömt sig i rop och handklappningar. Derpå fortsatte han:

— Vid vår sista sammankomst, mina herrar, var diskussionen mycket liflig (hör! hör!) mellan dem, som ansågo, att propellern skulle sitta i aktern, och dem, som ansågo, att den skulle sitta i fören på vår ballong *Go ahead!* (Tecken till förvåning.) Nu hafva vi emellertid funnit ett medel att sammanjemka de båda förslagen, och medlet är detta: att sätta två propellrar, en vid hvardera ändan af gondolen! (Häpen tystnad.)

Och detta var allt.

Ja, allt. Icke ett ord om presidentens och sekreterarens vid Weldoninstitutet bortröfvande! Icke ett ord hvarken om *Albatros* eller om ingeniör Robur! Icke ett ord om luftfärden! Icke ett ord om, på hvad sätt det lyckats fångarna att undkomma! Och slutligen icke ett ord om, hvad som blifvit af luftskeppet, om det ännu

for genom rymden, om klubbens medlemmar fortfarande behöfde frukta för nya repressalier!

Det säkra är, att ingen af klubbmedlemmarna saknade lust att fråga Onkel Prudent och Phil Evans; men dessa sågo så allvarsamma och så reserverade ut, att man fann för godt att respektera deras tystlåtenhet. Då de ansågo tiden vara inne att tala, så skulle de tala, och man skulle vara mycket glad att få åhöra hvad de hade att förtälja.

När allt kom omkring, låg kanske under detta förtigande en hemlighet, som ännu icke finge uppenbaras.

Nu tog Onkel Prudent ånyo till ordet under en tystnad, som hittills varit okänd i Weldoninstitutets annaler:

— Mina herrar, — sade han, — det återstår nu endast att afsluta ballongen *Go ahead*, hvilken det tillkommer att eröfra luften. — Sammankomsten är afslutad.

ADERTONDE KAPITLET.

Hvilket afslutar denna sannfärdiga berättelse om Albatros, utan att den dock får något egentligt slut.

Den 29 April följande år, sju månader efter Phil Evans och Onkel Prudents oväntade återkomst, var hela Filadelfia i rörelse. Denna gång var det ej fråga om politik. Det handlade ej heller hvarken om val eller meetings. Ballongen *Go ahead*, som nu genom Weldoninstitutets försorg hade blifvit färdig, skulle ändtligen taga sitt naturliga element i besittning.

Den som styrde ballongen var den ryktbare Harry W. Tinder, hvars namn blifvit nämndt i början af denna berättelse. Dessutom hade denne en medhjelpare.

Passagerare voro presidenten och sekreteraren vid Weldoninstitutet. Förtjenade icke de också denna ära? Tillkom det icke dem att i egen person protestera mot hvarje apparat, som byggts enligt principen: "tyngre än luften"?

Sju månader hade nu förflutit, och ändå hade de icke talat ett ord om sina äfventyr. Till och med Frycollin, huru stor lust han än kände, hade icke nämnt något hvarken om Robur eller hans underbara maskin. Ifriga anhängare af ballongen som de voro, ville de utan tvifvel icke, att det skulle blifva fråga om luftskepp eller något annat slags flygmaskin. Äfven om icke ballongen *Go ahead* skulle komma att intaga första platsen bland maskiner, afsedda att färdas i luften, så ville de dock ej erkänna uppfinningar, som gjorts af aviatörerna. De trodde ännu och ville fortfarande tro, att luftballongen var det egentliga samfärdselsmedlet i luften, och att framtiden tillhörde den ensamt.

För öfrigt fans den, mot hvilken de utöfvat en så förskräcklig — i deras tycke rättvis — hämd, icke längre till, och ej heller hade någon af dem som åtföljde honom kunnat öfverlefva honom. Hemligheten om *Albatros* låg nu begrafven i Stilla hafvets djup.

Hvad beträffar den omständigheten, att ingeniör Robur skulle hafva en tillflyktsort, en ö, der han kunde proviantera, så var detta blott en lös förmodan. I alla händelser väntade de båda kollegerna till längre fram med att bestämma, om det skulle falla sig lägligt för dem att göra några efterforskningar rörande den saken.

Man skulle således skrida till verket med detta vigtiga experiment, som Weldoninstitutet hade förberedt sedan så långt tillbaka och med så mycken omsorg. *Go ahead* var en den mest fullkomnade typ för hvad som tills dato uppfunnits inom aerostatikens konst, — d. v. s.

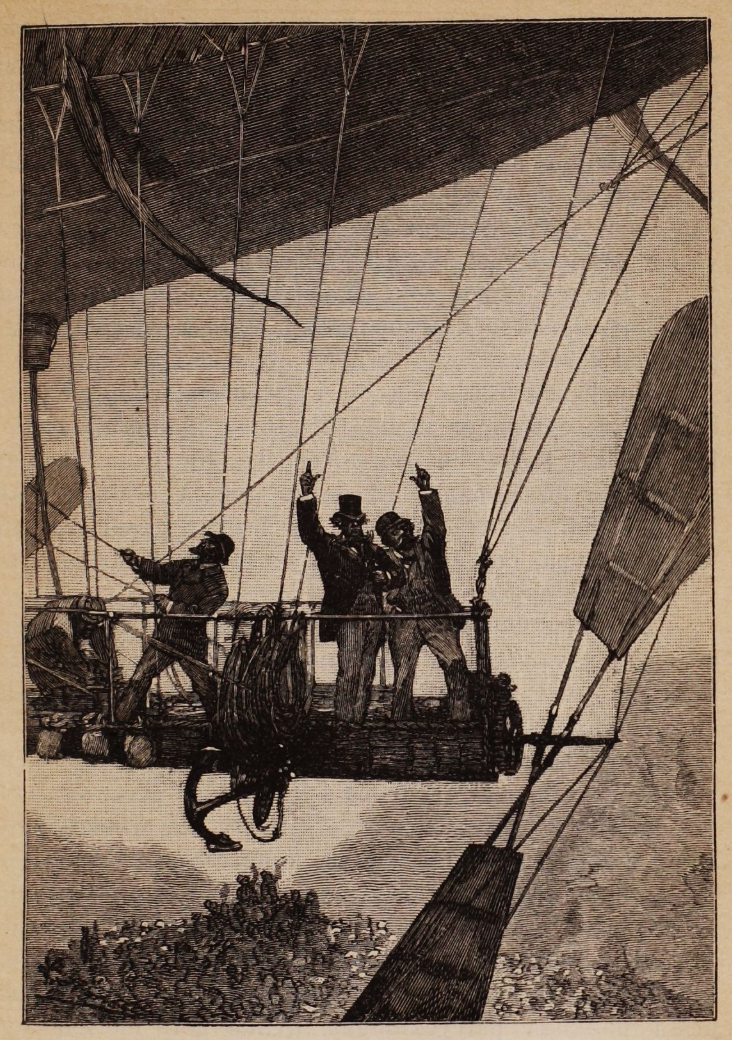
den var lika med en *Inflexible* eller en *Formidable* inom sjövetenskapen.

Go ahead var i besittning af alla de egenskaper, som en luftballong bör ega. Dess stora omfång tillät den att höja sig till de största höjder en ballong kan uppnå; — dess ogenomtränglighet att kunna uppehålla sig huru länge som helst i luften; — dess soliditet att hindra hvarje slags utströmning af gas samt trotsa regnets och stormens häftighet; — dess storlek tillät den att förfoga öfver en uppstigningskraft, fullkomligt tillräcklig för att lyfta upp en elektrisk maskin med alla dess tillbehör, hvilken skulle bibringa dess framdrifvande propellrar en rörelsekraft, som öfverträffade allt som dittills i den vägen uppnåtts. *Go ahead's* form var aflång, något som underlättade dess rörelse i horisontel rigtning. Dess gondol, som till formen nästan alldeles liknade kaptenerna Krebs och Renards, innehöll alla de verktyg och saker, som voro nödvändiga för aeronauterna, fysiska instrument, linor, ankare, etc., vidare de apparater, staplar och accumulatorer, hvilka frambringade den mekaniska kraften. I fören på gondolen satt en propeller och i aktern en propeller och ett styre. Men förmodligen skulle den kraft, som *Go ahead's* maskiner gåfvo, blifva mycket mindre än *Albatros'*.

Go ahead hade, sedan den blifvit uppblåst med gas, förts till slätten i Fairmount-Park, således till samma ställe, der luftskeppet hvilat under några timmar.

Det är onödigt att säga, att uppstigningskraften erhölls genom den lättaste af alla gaskroppar. Lysgasen är endast i besittning af en styrka om ungefär sjuhundra gram på en kubikmeter. Men vätgasen eger en uppstigningskraft, som kan uppskattas till elfvahundra gram. Ballongen var fyld med denna rena vätgas, beredd efter den ryktbare Henry Giffards metod och i samma slags apparater, som han använde.

Då nu *Go ahead's* volym mätte fyrtiotusen kubik-

Go ahead höjde sig majestätiskt (sid. 228).

meter, så var den uppstigningskraft, som den förfogade öfver, fyrtiotusen multipliceradt med elfvahundra, hvilket gör fyrtiofyra tusen kilogram.

På morgonen den 29:de April var allting färdigt. Sedan klockan elfva sväfvade den ofantliga ballongen några fot öfver marken färdig att höja sig i luften.

Vädret var förträffligt och alldeles som beställdt för detta vigtiga experiment. Det hade möjligen kunnat vara bättre, om vinden varit litet starkare, ty då skulle experimentet varit mera bevisande. Man hade i sjelfva verket aldrig tviflat på, att icke en ballong skulle kunna styras i lugnt väder; men då det blåser blir förhållandet helt annorlunda och under sådana vilkor borde ett experiment företagas.

Emellertid rörde sig nu icke en enda flägt, och ej heller fans det någon utsigt till att det skulle blåsa upp. Denna dag förfogade Nord-Amerika för ovanlighetens skull icke öfver någon af dessa trefliga orkaner från det outtömliga förråd, hvaraf det brukar exportera till vestra Europa, och aldrig kunde en tidpunkt varit bättre vald för ett experiment med ballong.

Man behöfver väl icke nämna, att en ofantlig menniskomassa var samlad i Fairmount-Park, att talrika tåg hade tillfört Pensylvaniens hufvudstad nyfikna från alla de kringliggande staterna, att det den dagen var en fullständig stagnation inom handels- och industriverlden, på det att alla måtte komma i tillfälle att öfvervara den vigtiga tilldragelsen, både arbetsgifvare och arbetstagare, män, qvinnor, åldringar, barn, kongressmedlemmar, representanter för armén, magistratspersoner, reporters samt svarta och hvita infödingar, alla hoppackade på den vidsträckta slätten. Ej heller behöfver man beskrifva denna folkmassas häftiga rörelser, dessa oförklarliga svallvågor, dessa plötsliga påtryckningar, hvilka göra en folksamling så orolig, så upprörd. Det är lättare att tänka sig än att beskrifva de otaliga hurrarop, hvilka höjdes från alla sidor alldeles som när man släpper upp raketkistor, då Onkel Prudent och Phil Evans blefvo synliga på platformen nedanför luftballongen, som var prydd med flag-

gor i de amerikanska färgerna. Behöfva vi vidare tillstå, att det största antalet nyfikna ingalunda kommit för att se *Go ahead,* utan för att betrakta dessa två märkvärdiga män, hvilka den gamla verlden afundades den nya?

Hvarför två och icke tre? Hvarför icke räkna Frycollin? Det kom sig deraf att Frycollin ansåg, att resan med *Albatros* hade gjort honom tillräckligt ryktbar. Han hade afböjt tillbudet att ånyo få åtfölja sin husbonde. Han fick således ingen del af de frenetiska jubelrop, hvarmed man helsade presidenten och sekreteraren vid Weldoninstitutet.

Det faller af sig sjelf, att ingen medlem af det illustra samfundet underlät att infinna sig på de platser, som voro reserverade åt dem innanför de stolpar och rep, som bildade en inhägnad midt på slätten. Der voro Truk Milnor, Bat Fyn, William T. Forbes med sina båda döttrar, miss Dora och miss Greta, en vid hvardera armen. Alla hade kommit för att med sin närvaro bevisa, att intet någonsin kunde splittra anhängarna till principen: "lättare än luften!"

Klockan 11,20 förkunnade ett kanonskott, att de sista förberedelserna voro afslutade.

Go ahead väntade nu endast på signalen till affärd.

Ett nytt kanonskott genljöd klockan 11,25.

Go ahead, som fasthölls af tåg, höjde sig ungefär femton meter öfver slätten. Onkel Prudent och Phil Evans, hvilka stodo på platformen och derifrån beherskade denna så lifligt upprörda folkmassa, lade nu venstra handen på hjertat, hvilket betydde detsamma som att de hyste samma känslor som den församlade mängden. Derpå utsträckte de högra handen mot zenith — hvilket skulle betyda, att den tills dato största af alla kända ballonger nu skulle gå att taga sitt öfverjordiska rike i besittning.

Hundra tusen händer tryncktes nu mot hundra tusen bröst och hundra tusen andra händer höjdes mot himlen.

Klockan 11,30 aflossades ett tredje kanonskott.

— Kapa alla linorna! — skrek Onkel Prudent, hvilken var den som gaf den afgörande signalen.

Nu höjde sig *Go ahead* „majestätiskt“ — ett ord som vunnit burskap vid beskrifningar öfver luftballonger.

Det var också i sanning ett sublimt skådespel! Man skulle kunnat likna det vid ett skepp, som lemnar dockan. Och var det icke också ett skepp, utslungadt i det omätliga lufthafvet?

Go ahead höjde sig efter en alldeles vertikal linie — ett bevis på huru lugn luften var — och stannade på en höjd af två hundra femtio meter.

Der började man nu de manövrer, hvilka erfordrades för att visa, att den skulle kunna röra sig horisontelt. Förd af sina båda framdrifvande propellrar närmade sig *Go ahead* solen med en hastighet af tio meter i sekunden. Detta är samma hastighet, med hvilken hvalen rör sig i vattnet. Och det är ej heller alldeles så orätt att jemföra ballongen med denna de nordliga hafvens jette, emedan den hade samma form som detta ofantliga djur.

En ny salva af hurrarop höjdes för de skickliga aeronauterna.

Derpå utförde *Go ahead* under trycket af sitt roder alla de cirkelformiga, sneda och rätliniga rörelser, som rorgängarens hand bibringade densamma. Den rörde sig i en trång cirkel, den gick än framåt, än baklänges i afsigt att öfvertyga de ifrigaste motståndarna till åsigten om ballongens styrbarhet — om det hade funnits några sådana! . . . . Om det hade funnits några, så skulle de blifvit illa åtgångna.

Men huru kom det sig, att vinden helt och hållet saknades vid detta lysande experiment? Det var verkligen förargligt. I fall den funnits skulle man utan tvifvel fått se *Go ahead* utan ett ögonblicks tvekan utföra

alla erforderliga manövrer antingen det nu var fråga om att kryssa som ett segelfartyg, som seglar dikt bidevind, eller att höja sig på luftströmmarna.

I detta ögonblick höjde sig ballongen några hundra meter upp i rymden.

Man förstod denna manöver. Onkel Prudent och hans följeslagare skulle för att fullständiga profvet försöka att uppnå någon luftström i ett af de högsta luftlagren. Med tillhjelp af ett system af små inre ballonger, hvilka liknade simblåsan hos fiskarna och i hvilka man kunde pumpa in en viss qvantitet luft, kunde den röra sig vertikalt. Ballongen var i stånd att höja och sänka sig i luften allt efter dens behag, som styrde den, och detta utan att behöfva kasta ut någon ballast eller förlora någon gas. Vid dess öfre del var den dessutom försedd med en ventil, i händelse att den skulle vara tvungen att företaga en hastigare nedstigning. Man hade med ett ord användt alla dittills kända system och här bragt dem till en ytterlig grad af fullkomlighet.

Go ahead höjde sig sålunda, i det den följde en vertikal linie. Dess ofantliga dimensioner förminskades allt mer och mer för åskådarnes blickar alldeles som genom en optisk villa. Detta var icke det som föreföll minst märkvärdigt för åskådarena, hvilkas halskotor höllo på att brytas af genom det oafbrutna stirrandet upp i luften. Den ofantliga hvalen blef så småningom ett marsvin, tills den slutligen förvandlades till en vanlig sandkrypare.

Den uppåtstigande rörelsen fortfor oafbrutet, och *Go ahead* uppnådde snart en höjd af fyra tusen meter. Men som himlen var alldeles klar och molnfri, så var den fortfarande synlig för åskådarnes blickar.

Emellertid höll den sig alltjemt öfver slätten, alldeles som om den fasthållits af en mängd divergerande trådar. Om luften varit innesluten i en ofantlig klocka, så skulle den icke kunnat vara orörligare. Icke en vind-

flägt kändes hvarken i de lägre eller högre luftlagren. Luftballongen gjorde allehanda rörelser utan att påträffa något motstånd, och till följd af det stora afståndet tedde den sig för åskådarna i förminskad skala alldeles som om man betraktat den genom en bakvänd kikare.

Plötsligt höjdes ett skri från den församlade folkhopen, ett skri, som snart åtföljdes af hundratusen andra. Alla armar pekade mot en punkt vid horisonten. Denna punkt var nordvest.

Der borta i fjerran hade man varseblifvit en rörlig kropp, som närmade sig och förstorades allt mer och mer. Är det en fogel, som piskar rymdens högre luftlager med vingarna? Är det en meteor, hvars rörelsebana skär snedt genom luften? I alla händelser var föremålet begåfvadt med en ofantligt snabb rörelseförmåga, och det kunde ej dröja länge, innan den komme att passera öfver folkmassan.

En tanke, hvilken liksom en elektrisk gnista genomkorsar alla hjernor, sprider sig som en löpeld längs hela slätten.

Det tyckes emellertid som om *Go ahead* varseblifvit det besynnerliga föremålet. I alla händelser måste den hafva känt, att en fara hotade, ty dess hastighet ökades och den styrde kosan mot öster.

Ja! Folkmassan har ändtligen fått ögonen öppna! Ett namn, som uttalades af en af Weldoninstitutets medlemmar, upprepades vidare af hundratusen munnar:

— *Albatros!* . . . . *Albatros!* . . . .

Det var verkligen *Albatros!* Det var Robur, som åter blef synlig uppe i de högre luftlagren! Det var han, som likt en gigantisk roffogel tänker störta sig på *Go ahead!*

Och dock hade luftskeppet nio månader förut blifvit alldeles förintadt, söndersplittradt genom explosionen, dess propellrar hade krossats och däcket gått tvärs af. Utan ingeniörens kallblodighet, hvilken ändrade

den främre framdrifvande propellerns rörelse till uppehållande, skulle hela *Albatros'* besättning icke kunnat undslippa qväfning genom fallets hastighet. Men om de också hade undsluppit qväfning, huru hade Robur och hans folk lyckats rädda sig från att drunkna i Stilla hafvets vågor?

Det kom sig deraf, att platformen, propellervingarna, ruffernas väggar, med ett ord allt hvad som återstod af *Albatros,* bildade ett vrak. Om också den sårade fogeln hade fallit ned i hafvet, så hölls den dock uppe öfver vattenytan genom sina vingar. Till en början uppehöllo sig Robur och hans folk på detta vrak, och sedan togo de plats i den lilla kautschukbåten, som de hade återfunnit flytande på hafsytan.

Försynen, för dem som tro på en gudomlig inblandning i de menskliga förhållandena — ödet, för dem som hafva den svagheten att icke tro på försynen — kom de skeppsbrutna till hjelp.

Några timmar efter soluppgången varseblef man dem från ett fartyg. Detta fartyg lät sätta ut en båt i hafvet. Den upptog icke allenast Robur och hans följeslagare utan äfven de flytande resterna af luftskeppet. Ingeniören inskränkte sig till att säga, att hans fartyg hade förlist vid en sammanstötning, och man respekterade det incognito han önskade bibehålla.

Fartyget var en engelsk tremastare *Two Friends* från Liverpool. Dess destinationsort var Melbourne, dit den också anlände några dagar senare.

De skeppsbrutna voro således i Australien, men ännu långt från ön X, dit de dock med det snaraste måste återkomma.

Bland spillrorna af den främre ruffen hade det lyckats ingeniören att återfinna en ganska ansenlig penningsumma, hvarigenom han sattes i stånd att sörja för sina egna och sina följeslagares behof utan att nödgas bedja någon om hjelp. En kort tid efter ankomsten till

Melbourne köpte sig Robur en liten skonert om hundra tons, och med tillhjelp af denna anlände Robur, som äfven var erfaren i hvad som rörde sjömansyrket, omsider till ön X.

Och nu hade han endast en plan, en fix idé, den nämligen att hämnas. Men för att hämnas måste han konstruera en annan *Albatros*. Det var för resten en lätt sak för den, som konstruerat den första. Man begagnade sig af hvad som kunde användas af det gamla luftskeppet, bland annat af dess framdrifvande propellrar och andra maskiner, hvilka tillika med de öfriga qvarlefvorna stufvats in ombord på skonerten. Man iordningstälde mekanismen med nya staplar och nya accumulatorer. Kort sagdt, inom mindre än åtta månader var hela arbetet afslutadt, och en ny *Albatros* alldeles lik den, som förstörts genom explosionen, lika stark, lika snabbgående, stod färdig att utsläppas i rymden.

Man behöfver väl icke säga att luftskeppet hade samma besättning som det förra, och att denna var grymt förbittrad på Onkel Prudent och Phil Evans i synnerhet och på hela Weldoninstitutet i allmänhet.

En af de första dagarna af April lemnade *Albatros* ön X. Under denna sin färd genom luften önskade den icke att blifva sedd på någon punkt af jordklotet. Den höll sig också nästan ständigt uppe bland molnen. Då den anländt till Nord-Amerika, steg den ned till jorden på en aflägsen punkt i den "fjerran vestern".

Der erfor ingeniören, under det han iakttog det djupaste incognito, något som säkert icke kunde annat än glädja honom att höra, nemligen att Weldoninstitutet just nu var redo att börja sina experimenter, och att ballongen *Go ahead* med Onkel Prudent och Phil Evans ombord skulle uppstiga från Filadelfia den 29 April.

Hvilket ypperligt tillfälle erbjöd sig icke nu att tillfredsställa den hämdkänsla, som Robur och hans kamrater kände i sitt innersta hjerta! En förskräcklig hämd,

som *Go ahead* icke skulle kunna undslippa! En offentlig hämd, hvilken på samma gång skulle bevisa luftskeppets öfverlägsenhet öfver alla ballonger och andra apparater, hvilka hvilade på samma princip.

Se der orsaken hvarför luftskeppet i dag, liksom en gam, hvilken högt upp ifrån luften störtar ned på sitt rof, blef synligt öfver Fairmount-Park.

Ja, det var verkligen *Albatros,* lätt igenkännelig till och med för dem, hvilka icke sett den förr!

Go ahead flydde fortfarande. Men den insåg snart, att den icke skulle kunna undslippa medelst en horisontal flykt. Derför sökte den också sin räddning i en vertikal flykt, icke genom att försöka närma sig marken, ty då skulle luftskeppet kunnat stänga dess väg, utan genom att höja sig till ett luftlager, der den möjligen icke skulle kunna uppnås. Detta var mycket djerft, men på samma gång fullkomligt logiskt.

Emellertid började *Albatros* samtidigt höja sig. Som den var betydligt mindre än *Go ahead* kunde man likna den vid svärdfisken, som förföljer hvalen, eller torpedobåten, som förföljer pansarfregatten, hvilken den tänker spränga i luften med ett enda tag.

Med hvilken ångest märkte man icke detta! Inom några ögonblick hade ballongen uppnått en höjd af femtusen meter. *Albatros* hade följt dess uppstigande rörelse. Den uppnådde snart ballongen och kretsade omkring densamma i en cirkel, hvars omkrets minskades vid hvarje slag. *Albatros* kunde tillintetgöra den med ett enda slag genom att spräcka dess bräckliga omhölje. Då skulle Onkel Prudent och hans följeslagare blifvit krossade genom ett förfärligt fall!

Folkmassan, som stod stum och bäfvande, fattades af denna slags fasa, som lägger sig som en tyngd på bröstet, då man ser någon falla från en stor höjd. Det förbereddes en strid i luften, en strid, i hvilken icke en gång erbjöds samma utvägar till räddning som i en sjö-

strid — den första i sitt slag, men som säkert icke kommer att blifva den sista, emedan framåtskridandet är en af lagarna i denna verlden. Och under det att *Go ahead* på sin gondol förde de amerikanska färgerna, så hade *Albatros* hissat sin flagga, den svarta, stjernbeströdda duken med Robur eröfrarens gyllene sol i midten.

Go ahead tänkte nu försöka att undkomma sin fiende genom att stiga ännu högre upp. Man kastade ut den öfverflödiga ballasten. Ballongen höjde sig ånyo tusen meter. Den var nu icke annat än en punkt i rymden. *Albatros,* som fortfarande följde ballongen, i det den bibringade sina propellrar deras största möjliga rotationshastighet, hade blifvit alldeles osynlig.

Plötsligt höjdes ett skri af fasa från jorden.

Go ahead syntes allt större och större, under det att luftskeppet samtidigt sänkte sig. Denna gång var det ett fall. Gasen, som vidgats ut för mycket i de högre luftlagren, hade sprängt omhöljet, och ballongen, som nu var till hälften uttömd, sjönk ganska hastigt.

Men luftskeppet modererade sina uppehållande propellrars hastighet och sänkte sig lika snabbt. Det hann fatt *Go ahead,* då denna endast var tolfhundra meter från marken och närmade sig densamma sida vid sida.

Ville då Robur fullborda förstörelseverket? . . . . Nej! . . . . Han ville komma den till hjelp, han ville rädda dess besättning!

Han manövrerade med sådan skicklighet, att aeronauten Harry W. Tinder och hans medhjelpare kunde kasta sig öfver på luftskeppets däck.

Men skulle då Onkel Prudent och Phil Evans tillbakavisa Roburs hjelp, neka att låta sig räddas af honom? De skulle nog varit i stånd dertill! Men ingeniörens folk störtade sig på dem och flyttade dem med våld öfver från *Go ahead* till *Albatros.*

Derpå lösgjorde sig luftskeppet från ballongen och blef stående orörligt, under det att den senare, som nu

var helt och hållet tom på gas, föll ned på träden i parken, der den blef hängande som en ofantlig trasa.

En hemsk tystnad rådde bland åskådarna. Det tycktes som om allt lif stannat af och som om alla höllo andan. Flera hade slutit ögonen för att slippa se den slutliga katastrofen.

Onkel Prudent och Phil Evans hade således åter blifvit ingeniör Roburs fångar. Tänkte han nu, då han återfått dem, ånyo föra dem med sig bort i rymden, der det var omöjligt att förfölja honom? Man skulle kunnat tro det.

Emellertid fortsatte *Albatros* att sänka sig till jorden i stället för att höja sig till högre luftlager. Tänkte ingeniören stiga ned till jorden? Man trodde så, och folkhopen skingrade sig för att gifva plats åt *Albatros* på midten af slätten.

Spänningen hade nått sin höjdpunkt.

Albatros stannade två meter från marken. Nu lät ingeniörens röst höra sig, under det den djupaste tystnad herskade rundt omkring:

— Medborgare i Förenta Staterna, — sade han, — presidenten och sekreteraren vid Weldoninstitutet äro ånyo i min makt. Om jag behöll dem qvar i mitt våld, skulle jag endast begagna mig af min rätt att hämnas. Men att döma af den ovilja, som upptändts hos dem genom *Albatros'* framgångar, så förstår jag, att sinnena ännu icke äro beredda för den genomgripande revolution, hvilken eröfrandet af luftens rike en dag kommer att medföra. Onkel Prudent och Phil Evans, ni äro fria!

Presidenten och sekreteraren vid Weldoninstitutet samt aeronauten och hans medhjelpare behöfde endast göra ett hopp för att uppnå marken.

Albatros höjde sig genast ett tiotal meter öfver folkhopen.

Derpå fortfor Robur:

— Medborgare i Förenta Staterna, — sade han, —

jag har gjort mitt försök, och min åsigt är nu den, att man icke skall påskynda något, icke en gång framåtskridandet. Vetenskapen bör icke gå seder och bruk i förväg. Det är utveckling och icke omstörtning, som den bör åstadkomma. Man får med ett ord aldrig komma i förtid med något. Jag skulle till exempel i dag komma för tidigt för att kunna göra min rätt gällande gent emot alla dessa stridiga och delade intressen. Nationerna äro ännu icke mogna för unionen.

Jag far således min väg och tar min hemlighet med mig. Men den skall derför icke gå förlorad för menskligheten. Den skall komma i besittning deraf den dag, då den blir nog upplyst för att kunna draga fördel deraf och nog vis för att ej missbruka den. Jag helsar eder, medborgare i Förenta Staterna!

Nu piskade *Albatros* luften med sina sjuttiofyra propellrar och förd af sina båda framdrifvande propellrar, som bibringats deras största möjliga kraft, försvann den mot öster, ledsagad af en hel storm af hurrarop.

De båda kollegerna, hvilka voro ytterligt förödmjukade och med dem hela Weldoninstitutet, gjorde det enda, som återstod dem att göra: de gingo hem till sig, under det att folkhopen, till följd af ett af dessa hastiga omslag, var färdig att helsa dem med de hånfullaste tillmälen, hvilka denna gång voro rättvisa!

— — — — — — — — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — — — — — — — —

Och nu återstår alltjemt den frågan: "Hvem var denne Robur? Skall man någonsin få veta det?"

Man vet det nu. Robur är framtidens vetenskap, kanske till och med morgondagens. Det återstår för framtiden att utvisa.

Hvad beträffar *Albatros,* så kan man undra, om den ännu färdas genom rymderna uti detta luftens rike, som man icke kan fråntaga densamma? Det är icke tillåtet

att tvifla derpå. Skall Robur eröfraren återkomma en dag, som han sagt? Ja! Han skall återkomma för att uppenbara hemligheten af en uppfinning, som kommer att ändra de politiska och sociala förhållandena i hela verlden.

Hvad beträffar sättet att röra sig i luften så tillhör framtiden luftskeppet och ingalunda luftballongen.

Det är åt *Albatros,* som det är förunnadt att på allvar eröfra luften!

